

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXIII, Nr. 1—6, IANUARIE—IUNIE, 1995

SUMAR

PASTORALE. SCRISORI IRENICE

<i>Pastorala Prea Periclitului Părinte Patriarh TEOCTIST adresată credincioșilor, cu prilejul sărbătorii Învierii Domnului — 1995</i>	3
<i>Schimb de scrisori irenice între Prea Periclitul Părinte Patriarh TEOCTIST și Întâistătătorii de Biserici creștine și alte personalități, cu prilejul sărbătorii Învierii Domnului — 1995</i>	9

VIAȚA BISERICESCA

<i>Marile aniversări bisericesti (Gheorghe Vasilescu)</i>	32
<i>Participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, la lucrările Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Geneva, 7-11 februarie 1995)</i>	44
<i>Vizita pastorală a Prea Periclitului Părinte Patriarh TEOCTIST în Eparhia Oradiei (1—5 iunie 1995) (Inspector general bisericesc Pr. Armand Alexandru Munteanu)</i>	45
<i>Vizita Prea Periclitului Părinte Patriarh TEOCTIST lacută Bisericii Ortodoxe Sârbe (15—20 iunie) (Vicar administrativ Pr. Constantin Părvu)</i>	119
<i>În aceeași credință, în același nume (Prof. prof. Petru Bubuțuț)</i>	193
<i>Cronică (Diac. Nicolae Constantin)</i>	203

DOCUMENTARE

<i>Familia în Sfânta Scriptură (Pr. conf. dr. Leon Arion)</i>	221
<i>Propovăduirea — componentă a lucrării pastorale (Pr. Augustin Rusu)</i>	244
<i>Circumstanțele istorico-politice ale întemeierii Mitropoliei Țării Românești (Pr. prof. Ion Ionescu)</i>	254
<i>Manuscrise psaltice românești, în bibliotecile străine (Arhid. prof. dr. Sebastian Barbu-Bucur)</i>	267
<i>Relații ale mănăstirii Grigoriu de la Muntele Athos cu Țările române (1650—1850). Pr. drd. Ioan Moldoveanu</i>	273

PARTEA OFICIALĂ

<i>Lucrările Adunării Naționale Bisericești (Sumarul ședinței din 4 februarie 1995)</i>	285
<i>Lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române (Sumarul ședinței din 6 februarie 1995)</i>	298

RECENZII

<i>Sofia Patoura: «Prizonierii de război, ca factori de comunicare și informație (sec. IV—X)», Atena, 1994 — în limba greacă, recenzie de Diac. prof. dr. Ioan Barnea</i>	326
<i>Paul Mihail — Zamfira Mihail, Acte în limba română tipărite în Basarabia, I (1812—1830)...</i> , Buc., 1993, Recenzie de Pr. prof. Ion Ionescu	329

Nr. Inv.	11.249
Num. pag.	1-6
Cota:	PI-5

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXIII, Nr. 1—6, IANUARIE—IUNIE, 1995
BUCUREȘTI

COMITETUL DE REDACȚIE :

Președinte : *Prea Fericitul Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.*

Membri : *P. S. TEODOSIE SNAGOVEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor ; P. S. CALINIC BOTOȘĂNEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor ; P. S. DAMASCHIN Severineanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei.*

Redactori : *Pr. CONSTANTIN DRĂGUȘIN
Pr. DUMITRU DIMA*

COLABORATORI :

Înalt Prea Sfințitul Mitropolitul, Prea Sfințitul Episcopi, Profesorii Facultăților de teologie, ai Seminarilor teologice și ai Școlilor de cântăreți bisericești ; Prea Cucernicii Consilieri administrativi patriarhali și eparhiali, protopopi, preoți, candidați la titlul de doctor în teologie ș.a.

• PĂSTORALE-SCRISORI IRENICHE •

† TEOCTIST

DIN MILA LUI DUMNEZEU
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBRŢOGEI,
PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

IUBITULUI NOSTRU CLER, CINULUI MONAHAL
ȘI DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI, HAR ȘI PACE
DE LA DUMNEZEU-TATĂL, IAR DE LA NOI PĂRINTEASCA
BINECUVÂNTARE

«Veți lua putere, venind Duhul Sfânt
peste voi și lmi veți fi Mie martori în
Ierusalim și în toată Iudeea și în Sa-
maria și până la marginea pământului».

(Faptele Apostolilor 1, 8)

Iubiți fii și fiice intru Hristos, Biruitorul morții,

«HRISTOS A INVIAT!»

În această noapte sfântă, toată suflarea creștină dreptmăritoare întâmpină cu bucurie și nădejde mântuitoare momentul sfânt și dătător de viață al Învierii din morți a Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos. Cu ochii minții și ai credinței, văd cetele de credincioși de la sate și orașe îndreptându-se spre biserici, purtând pe chip și în priviri bucuria primirii luminii din candela ce arde pe sfânta Masă, care afirmă realitatea supremă a Mormântului lăsat gol de Hristos prin Înviere. Văd, de asemenea, mulțimea credincioșilor participând la Sfânta Liturghie în această noapte de praznic, îndreptându-se apoi, fiecare la casa sa, cu lumânarea aprinsă în mână spre a vesti celor întâlniți în cale sau rămași, din diferite pricini, acasă, dar și naturii înconjurătoare că Hristos a înviat, că moartea a fost biruită și calea spre viața veșnică este deschisă.

Purtarea luminii și salutul «Hristos a înviat!», precum și răspunsul rostit cu credință: «Adevărat a înviat!», îmbracă fiecare suflet de

creștin sau creștină în haina cea binecuvântată de martor și mărturisitor al Învierii lui Hristos, transformându-l într-un propovăduitor al acestui adevăr măntuitor.

Dreptmăritori creștini,

În cea de a treia zi după răstignirea și moartea pe Cruce a lui Iisus, femeile purtătoare de mir s-au îndreptat dis-de-dimineață spre Mormânt. Acesta însă era gol. «Doi bărbați au stat înaintea lor în veșminte strălucitoare», spune Sfântul Evanghelist Luca, ... și au zis către ele: «De ce căutați pe Cel viu între cei morți? Nu este aici, ci a înviat. Aduceți-vă aminte cum v-a vorbit, fiind încă în Galileea, zicând că Fiul Omului trebuie să fie dat în mâinile oamenilor păcătoși și să fie răstignit, dar a treia zi să învie. Și ele și-au adus aminte de cuvintele Lui. Și întorcându-se de la mormânt, au vestit toate acestea celor unsprezece și tuturor celorlalți» (Luca 24, 4—9).

Văzând mormântul gol, auzind spusele îngerilor, aducându-și aminte de cuvintele lui Hristos rostite în timpul petrecerii Sale pe pământ, femeile purtătoare de mir au depășit îndoiala și frica și au devenit martore și mărturisitoare ale Învierii lui Hristos. Aceeași trecere de la teamă, îngrijorare și îndoială la curajul de a mărturisi și propovădui Învierea, au încercat și Apostolii lui Hristos. Puțin câte puțin, la început «mirându-se în sine de ceea ce se întâmplase» (Luca 24, 12), Apostolii ajung la certitudinea de nezdruncinat în Învierea lui Hristos și, din oameni copleșiți de teamă devin propovăduitori ai adevărului. «Căci nu putem să nu vorbim despre cele ce am văzut și am auzit» (Faptele Apostolilor 4, 20), spun ei celor ce le interziceau să mărturisească pe Hristos cel înviat.

Încredințați despre adevărul Învierii lui Hristos, viața Apostolilor și a primilor creștini s-a schimbat cu desăvârșire. Totul era bazat pe Înviere. «Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră» (I Cor. 15, 14). «Dar Hristos a înviat din morți, fiind începătură a învierii celor adormiți» (I Cor. 15, 20) spune Sfântul Apostol Pavel. Atât de puternică era credința în Înviere, încât nici o piedică nu era de nedepășit în misiunea Sfinților Apostoli. Din Ierusalim până în Alexandria Egiptului, din Asia Mică, trecând prin Grecia și Dobrogea, până la Roma și Spania, precum și până-n India, Sfinții Apostoli și ceilalți misionari creștini n-au avut odihnă în ce privește propovăduirea lui Hristos cel înviat și a Evangheliei Sale.

Cei convertiți la creștinism de către Sfinții Apostoli deveneau la rândul lor, «martori ai Învierii lui Hristos». «Dumnezeu a înviat pe acest Iisus, afirma sfântul Apostol Petru, căruia noi toți îi suntem martori» (Faptele Apostolilor 2, 32). Iar sfântul Pavel, pe drumul Damascului, aude din gura lui Hristos următoarele cuvinte: «Spre aceasta M-am arătat ție, să te rânduiesc slujitor și martor și al celor ce ai văzut, și al celor întru care Mă voi arăta ție» (Faptele Apostolilor 26, 16).

În decursul istoriei, creștinii n-au avut crez mai puternic decât cel în Înviere. «Credința creștinilor, spunea Tertulian, este învierea morților»¹. Creștinii erau numiți: «fii ai bucuriei»² pentru că nu se temeau de tristețea morții. În chinurile morții fiind prin mucenicie, Sfântul Ignatie Teoforul scria credincioșilor din Roma care interveneau să-l scape de moarte: «Iertați-mă fraților! Să nu mă împiedicați să trăiesc»³. În același duh, un sfânt duhovnic din secolul trecut era pătruns atât de adânc de realitatea Învierii, încât în tot cursul anului nu-și întâmpina semenii decât cu salutul: «Hristos a înviat, bucuria mea!». Iar în deceniile trecute, nici o forță n-a fost mai de temut pentru stăpânirea atee ca slujba din noaptea de Paști care aduna în fața bisericilor aproape întreaga suflare românească, mai cu seamă tineri dornici de a păstra demnitatea și libertatea neamului. Pentru cei ce au ochi să vadă și minte să înțeleagă, purtarea făcliei de Paști pe străzile orașelor și ulițele satelor de milioane de credincioși, salutul: «Hristos a înviat», cu care ne întâmpinam unii pe alții, în acele vremuri, a devenit cel mai puternic și eficient «Nu!» în fața celor ce încercau să ne răpească credința și să ne îndepărteze de Dumnezeu, de Biserică și Înviere. Toți purtătorii făcliei de Paști erau *martori și mărturisitori* ai lui Hristos Cel înviat.

Frați și surori întru Hristos Domnul,

Dacă în vremurile mai de demult sau mai de aproape, omenirea a avut trebuință de credință în puterea sfintei Învieri pentru a viețui întru adevăr, astăzi, de asemenea, lumea are nevoie de martori și mărturisitori ai lui Hristos cel Mort și Înviat pentru a-și regăsi și trăi echilibrul lăuntric de care are atâta nevoie. Și ce înseamnă a fi *martor și mărturisitor* al sfintei Învieri?

Înseamnă a te minuna cu credință cum din bobul de grâu așezat toamna în pământ, bob putrezit și înghețat în timpul iernii, răsare în faptul primăverii spicul cel dătător de pâine (Ioan 12, 24). Înseamnă

1. Tertulian, *Despre învierea trupului*, I, Migne, PL., tomul 2, col. 841.

2. Scrierile Părinților Apostolici, *Barnaba*, I, pag. 114.

3. Scrierile Părinților Apostolici, trad. Pr. D. Fecioru, Inst. Biblic și de Misiune al B.O.R., Buc. 1979, Sf. Ignatie Teoforul, *Către Romani*, VI, 2, pag. 176.

a te apropia cu credință de trupurile sfinților care, atinse de sfințenia Duhului în timpul viețuirii lor pe pământ, au fost transformate în sfinte moaște binecuvântate. Înseamnă a fi pătruns de credința că viața omului, că trupul său nu sunt destinate morții și întinericului mormântului, căci Hristos a biruit deopotrivă și moartea și iadul, care este chinul insuportabil al despărțirii de iubirea lui Dumnezeu. «Vrăjmașul cel din urmă, care va fi nimic, spune sfântul Pavel, este moartea» (I Cor. 15, 26). Moartea, pentru cel înveșmântat de lumina Învierii lui Hristos — mărturie și nădejde a învierii tuturor — nu-i decât «tre-cere-paste» spre viețuirea și mireasma Liturghiei veșnice împreună cu Tatăl și cu Fiul și cu Duhul Sfânt, Treimea cea întru tot sfântă.

A fi *martor și mărturisitor* al sfintei Învierii, înseamnă a trăi puterea iubirii, singura care trebuie să depășească moartea, căci iubirea limitată de timp, nedeschisă spre tărâmul veșniciei, nu poate fi iubire adevărată. Iar în iubire, totul, toți și toate își găsesc împlinirea. Bogatul care iubește își apleacă inima la suferința aproapelui și, alinându-l pe acesta, se măntuiește și se împlinește pe sine ca ființă umană responsabilă de binele fraților săi. Mai marii orașelor, ai satelor, ai țării și ai lumii, doar prin iubire și credință pot să cârmuiască drept pe pământ fiind, cu spirit de jertfă, în slujba oamenilor. Fără iubire și credință în Dumnezeu și în puterea Lui, actualizate pe fondul mărturiei, zbaterea tuturor este zadarnică, cetatea fără bună pază și fără viitor, oam-neni fără nădejde.

A fi *martor și mărturisitor* al Învierii, înseamnă a-L face cunoscut, fiecare după darul său, pe Hristos «calea, adevărul și viața» (Ioan 14, 6), fără de care nu putem face nimic (Ioan 15, 5). Prin cuvânt, prin fapta iubirii, prin post și rugăciune, prin jertfa curajului mărturisitor, puterea Învierii lui Hristos să atingă tot mai multe suflete. Biserica cea dreptmăritoare să se întărească, Țara să-și găsească liniștea și bună-tatea, lumea întreagă să se îndrepte spre Dumnezeu.

Iubiți frați și surori,

Timp de o jumătate de veac, neamul nostru ca și alte popoare învecinate geografic și spiritual, au fost silite să trăiască în mormântul ideologiei ateiste, păstrând cu efort martiric Lumina lui Hristos. Atunci când în sufletele noastre nădejdea părea sfârșită, ca un fulger de sus, ca o primăvară binecuvântată, a venit izbăvirea ca o înviere și a rupt zăgazarile morții ce ne țineau legați trupește și sufletește. Și ne-am bucurat cu bucurie negrăită, așa cum știm cu toții, în clipa aceea a zdrobirii puterii comuniste.

Trei sunt lepezile de mormânt care vor să înăbușe bucuria re-nașterii în iubire : invidia, ura și minciuna. Pe acestea și multe altele, le-a răstignit Hristos pe Crucea Sa tocmai pentru a ne slobozi pe noi de apăsarea și de otrava lor. În Înviere, El ne-a dăruit «paharul bucu-riei» fiindcă paharul morții și al urii îl băuse El, în locul nostru, pentru

ca noi să fim mereu «fii ai luminii și fii ai zilei» (I Tesaloniceni 5, 5). Suntem unul dintre popoarele Europei — acest continent care deși a creat o civilizație creștină, a ajuns la o secularizare îngrijorătoare. Suntem, totodată, popor născut creștin, de aceeași vârstă cu adevărul Învierii. Se cuvine, deci, ca, prin viețuirea noastră creștină, să păstrăm și să mărturisim acest adevăr.

De două mii de ani suntem, cum spune Apostolul, «uciși de multe ori pe zi» (Evrei 11, 37) dar numai cine a trecut biruitor prin moarte are în aceeași măsură și setea și puterea Învierii. Șapte viclene vin mereu tot mai insistenț din spre civilizația secularizată; în schimbul unei bunăstări materiale, iluzie ca tot ce ține de ceea ce este trecător, ni se cere să renunțăm la valorile ortodoxe; să schimbăm legea sfântă, curată, moștenită din bătrâni — singura noastră avuție, cu noi rânduieli, osândite de Sfânta Scriptură. Candela bucuriilor noastre a fost mereu fragilă, dar n-au stins-o toate furtunile ce-au băntuit pământul acesta. Lumina credinței noastre sfinte «a luminat mereu în întuneric și întunericul nu a cuprins-o» (Ioan 1, 5). Să ne păstrăm aprinsă candela iubirii și a smereniei, la lumina căreia, să fim recunoscuți de Domnul Învierii, când vom ajunge la poarta Împărăției Sale.

Binefacerea Învierii se săvârșește în nevinovăție, în purtate; ni-meni nu iubește mai mult ca un copil, pentru că este încă nevinovat. Prima floare care renaște primăvara, ghiocelul, deși este cea mai plăpândă este și cea mai candidă; este singura floare pe al cărei alb imaculat nu există nici o pată; tocmai purtatea ei străpunge spre lumină, prin lespezile frigului și ale morții.

De aceea, iubiții mei fii și fiice, în această sfântă zi, chem la iubire, la bunățate, la sfințenie. Acestea sunt florile care vor rodi, neinvinsă, Învierea. Virtuțile sfinte sunt ale noastre; Învierea este a lui Hristos, Care a dobândit-o și pentru noi; pentru a o primi, la rândul nostru, nu avem ce-I da Biruitorului morții, decât virtute sfântă. Virtute înseamnă credință, bărbăție, efort; cea mai grea luptă, este lupta cu păcatul și cu moartea, care stau să ne doboare. Și ceea ce se petrece astăzi cel mai mult în lumea păcatului, între popoare și chiar în sânul aceluiași neam esteuciderea semenului în tot chipul: trupește și sufletește. Niciodată nu a fost atâta moarte, care a cuprins întreaga lume, ca în aceste vremuri grele.

Fie ca neamul nostru să rămână în slujba vieții și să aibă, ca întotdeauna, drept călăuze, virtutea, tinerețea și vocația mărturisirii Învierii. Spre iubire de frate și de neam îndemn stăruitor în «ziua luminii» și pe cei mari și pe cei mici, și pe cei puternici și pe cei umili; pe cei vârstnici și pe cei tineri — mai ales pe cei tineri care, umplând tot mai mult bisericile țării, aduc cu ei sufletul și nădejdea Învierii de mâine a acestui neam pascal. Să rămânem dar, cu toții, statornici eu trup și suflet în grădina Învierii, răsădită de Dumnezeu în sânul carpaic, la fereastra mării. Și mai ales să nu uităm nici o clipă că Învierea noastră trece și prin întregirea neamului și a ținuturilor sfinte strămoșești. Nădejdea și rugăciunea, și de-o parte și de alta a Prutului,

să rămână mereu unite și așa va veni și învierea întregirii. Cu această mărturisire a Învierii să întâmpinăm pe toți semenii, indiferent de credința și seminția cărora le aparțin, spre a zidi între noi frățietatea și dragostea atât de necesare vieții.

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

Fiți *martori* și *mărturisitori* ai lui Hristos înviat, asemenea bunilor creștini dinaintea noastră. Aplecați-vă inima, fiecare după puterile sale, la cei ce se zbat în grea suferință : copii părăsiți și de părinți și de societate, tineri primejduiți de tot mai multe capcane ale lumii de azi, familii cu mulți copii, bolnavi, deznădăjduiți, bătrâni cărora nu le mai poartă nimeni de grijă. După cum Învierea Domnului a început cu Pogorârea Sa la iad, pentru a-i sfărâma porțile și a aduce și acolo lumina vieții, tot așa și învierea noastră spirituală va trebui să înceapă cu coborârea în iadul suferințelor de tot felul în care se poate afla aproapele nostru pentru a-l smulge de sub tirania lor, prin puterea și dragostea Mântuitorului nostru.

În acest duh al mărturisirii Învierii lui Hristos, prin fapta iubirii, rog pe Dumnezeu să vă dăruiască mila Sa cea bogată și să ocrotească fiecare suflet dreptslăvitor, fiecare casă, țară și lumea întreagă. Îmbrățișându-vă cu părintească dragoste în această noapte sfântă de Paști, vă doresc să trăiți cu toții bucuria negrăită a biruinței Vieții veșnice și vă vestesc tuturor, cu dragoste de părinte iubitor :

HRISTOS A INVIAT !

Al vostru către Dumnezeu tot timpul rugător,

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMANE

Dată în reședința Sfintei Patriarhii din București,
cu prilejul sărbătorii Învierii lui Hristos,
din anul mântuirii — 1995

**SCHIMB DE SCRISORI IRENICE
INTRE PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST
AL BISERICII ORTODOXE ROMĂNE
ȘI ÎNTĂISTĂTORII DE BISERICI CREȘTINE
ȘI ALTE PERSONALITĂȚI,
CU PRILEJUL SĂRBĂTORII ÎNVIERII DOMNULUI DIN ANUL 1995**

Sărbătoarea Învierii Domnului nostru Iisus Hristos a prilejuit și în anul 1995, ca de altfel în fiecare an, schimbul tradițional de scrisori irenice între Întăistătorii Bisericilor creștine. Alături de bucuria adusă de această mare sărbătoare și de fireștile urări de sănătate și spor duhovnicesc, pe care Întăistătorii Bisericilor creștine le-au exprimat, atât personal, unii altora, cât și ierarhilor, clerului și fiilor duhovnicești ai Bisericilor pe care le păstoresc, scrisorile acestea subliniază și bogăția de evenimente bisericesti ce au caracterizat anul 1995, fiind în același timp un prilej de trecere în revistă a contactelor directe dintre conducătorii Bisericilor creștine din întreaga lume de-a lungul acestui an.

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a trimis scrisoare irenică tuturor Întăistătorilor de Biserică Ortodoxe surori și ai Bisericilor Ortodoxe Orientale, Sanctității Sale Papa IOAN PAUL al II-lea, Președintelui Conferinței Internaționale a Episcopilor Vechi Catolici, Arhiepiscopului de Canterbury și Primat al Comuniunii Anglicane din întreaga lume, conducătorilor Bisericilor Luterane din diferite țări, conducătorilor Organizațiilor Ecumenice internaționale, unor ierarhi care păstoresc în Diaspora ortodoxă, unor cardinali romano-catolici cu care Prea Fericitul Sa a avut contacte directe, mai multor personalități internaționale, precum și ierarhilor români din Diaspora.

În cele ce urmează, redăm scrisoarea irenică pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a trimis-o Sanctității Sale BARTOLOMEU I, Arhiepiscopul Constantinopolului — Noua Romă, Patriarh Ecumenic, precum și lista personalităților bisericesti cărora Prea Fericitul Sa le-a adresat, de asemenea, scrisoare irenică :

**•SANCTITATEA VOASTRĂ,
IUBIT FRATE ÎNTRU HRISTOS, BIRUITORUL MORȚII.**

Adânc pătrunși de realitatea Învierii lui Hristos din morți, Sfinții Apostoli au așezat la temelgia vieții lor creștine și a propovăduirii lor adevărul că fără Înviere totul este zadarnic. Din oameni supuși fricii și unor îndoieli, Sfinții Apostoli devin, prin convingerea de nezdruccinat că Hristos a înviat, martori și mărturisitori până la sacrificiu ai Sfintei Învieri. «Dumnezeu a înviat pe acest Iisus, Căruia noi toți suntem martori» (F. A. II, 32). «Căci nu putem să nu vorbim cele ce am văzut și am auzit» (F. A. IV, 20).

De la Cincizecime până astăzi, Învierea lui Hristos — «începătură (a învierii) celor adormiți» (I Cor. XV, 20) — a constituit identitatea

creștinilor. «Credința creștinilor, învierea morților», spunea pe bună dreptate Tertulian. În lumea în care trăim, lume frământată de tirania războaielor, a sărăciei, a secularizării cu consecințele sale nefaste, Biserica Ortodoxă este chemată să mărturisească adevărul că Hristos a înviat, că moartea nu este ultima realitate, că oamenii sunt în această lume a durerii, doar pelerini spre Cetatea cea de sus a veșniciei. Prin mărturisirea acestui adevăr, lumea este pătrunsă de puterea Duhului Sfânt, problemele ei asumate cu responsabilitate, iar calea spre Dumnezeu considerată ca țel al existenței.

În acest duh al speranței bazată pe puterea Învierii, aducem la cunoștința Sanctității Voastre și a credincioșilor Sfintei Biserici a Patriarhiei Ecumenice bucuria și recunoștința Bisericii Ortodoxe Române față de Dumnezeu, față de darul sfânt al obținerii autocefaliei sale acum 110 ani și a ridicării ei la slujirea de Patriarhie acum 70 ani, evenimente sărbătorite anul acesta de întreaga suflare creștin ortodoxă din România.

Îmbrățișăm frățeste pe Sanctitatea Voastră și-L rugăm pe Hristos, Biruitorul morții, să Vă ocrotească cu darul milostivirii Sale pentru păstorirea credincioșilor din Sfânta Biserică a Constantinopolului.

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Scrisori irenice similare au fost adresate de către Prea Fericirea Sa și celorlalți Întăistătători de Biserică Ortodoxe, precum și șefilor de Biserică creștine și personalităților ecumenice, după cum urmează :

1. *Prea Fericirea Sa PARTENIOS III, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi;*
2. *Prea Fericirea Sa IGNATIOS IV, Patriarh Grec-Ortodox al Antiohiei și al Orientului;*
3. *Prea Fericirea Sa DIODOROS I, Patriarh Grec-Ortodox al Ierusalimului;*
4. *Sanctitatea Sa ALEXEI II, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii;*
5. *Sanctitatea Sa PAVLE, Arhiepiscop de Pec, Mitropolit de Belgrad-Karlovici, Patriarhul Serbiei;*
6. *Sanctitatea Sa MAXIM, Patriarhul Bulgariei;*
7. *Sanctitatea Sa ILIA II, Patriarh Catolicos al întregii Georgii;*
8. *Prea Fericirea Sa CHRISOSTOMOS, Arhiepiscop Noua Justiniana și al întregului Cipru;*
9. *Prea Fericirea Sa SERAFIM, Arhiepiscop al Atenei și al întregii Grecii;*
10. *Prea Fericirea Sa ANASTASIOS, Arhiepiscop de Tirana și al întregii Albanii;*
11. *Prea Fericirea Sa VASILE, Mitropolit de Varșovia și al întregii Polonii;*
12. *Prea Fericirea Sa DOROTEI, Arhiepiscop de Praga, Mitropolit al Cehiei și Slovaciei;*
13. *Eminența sa JOHN, Arhiepiscop de Karelia și al întregii Finlande;*
14. *Eminența Sa JEREMIAS, Mitropolit al Franței;*
15. *Eminența Sa DAMASKINOS, Mitropolit al Elveției;*

16. Eminența Sa PANTELIMON, Mitropolit al Tesalonicului;
17. Eminența Sa IAKOVOS, Arhiepiscop Grec-Ortodox al Americii de Nord și de Sud;
18. Prea Fericirea Sa TEODOSIUS, Arhiepiscop de Washington;
19. Prea Fericirea Sa TEODOSIOS, Arhiepiscop de Tokyo;
20. Prea Sfințitul Episcop PETRU, Mitropolit al Basarabiei;
21. I.P.S. VICTORIN, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Române pentru America și Canada;
22. I.P.S. SERAFIM, Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală;
23. P. S. NATHANIEL, Episcop de Detroit al Episcopiei Ortodoxe Române din America;
24. Sanctitatea Sa KAREKIN I, Patriarh Suprem Catolicos al tuturor Armenilor;
25. Sanctitatea Sa SHENOUDA III, Papă și Patriarh al Alexandriei al Bisericii Ortodoxe Copte;
26. Sanctitatea Sa ABBUNA PAULOS, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Etiopiene;
27. Sanctitatea Sa MORAN BASELIOS MAR THOMA MATHEWS II, Patriarh Catolicos al Bisericii Ortodoxe Sirlene de Răsărit;
28. Sanctitatea Sa IGNATIUS ZAKKA I. IVAS, Patriarh Ortodox Sirian al Antiohiei și întregului Răsărit;
29. Sanctitatea Sa MAR DINKHA IV, Patriarh Catolicos al Bisericii Sirlene de Răsărit;
30. Sanctitatea Sa Papa IOAN PAUL II;
31. Eminența Sa Cardinalul HANS HERMANN GROER, Arhiepiscop Romano-Catolic de Viena;
32. Eminența Sa Mons. KARL LEHMAN, Președintele Episcopilor Catolici din Germania;
33. Emo e Rmo sig. Card. CAMILLO RUINI, Vicario Generale di Sua Santità per Roma;
34. Eminența Sa ANTONIUS JAN GLAZEMAKER, Arhiepiscop de Utrecht;
35. Grația Sa GEORGE LEONARD CAREY, Arhiepiscop de Canterbury;
36. Excelența Sa Dr. KLAUS ENGELHARD, Președintele Bisericii Evanghelice din Germania;
37. Excelența Sa Dr. ROLF KOPPE, Președintele Departamentului Relații Externe Bisericești al Bisericii Evanghelice din Germania;
38. Eminența Sa GUNNAR WEMAN, Arhiepiscop de Uppsala și Primat al Bisericii Luterane din Suedia;
39. Excelența Sa HENRIK SVENUNSSON, Episcop de Stockholm;
40. Excelența sa OLOF SUNDBY;
41. Revd. Dr. KONRAD RAISER, Secretar General al Consiliului Mondial al Bisericilor;
42. Revd. Dr. JEAN FISCHER, Secretar General al Conferinței Bisericilor Europene;
43. Revd. Dr. MILAN OPOCENSKY, Secretar General al Alianței Mondiale Reformate;
44. Mr. ISHMAEL NOKO, Secretar General al Federației Mondiale Luterane.

La rândul său, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a primit scrisori irenice de la Întâistătorii și Șefii de Biserică mai sus menționați, precum și de la personalități ecumenice și politice, după cum urmează :

I. SANCTITATEA SA BARTOLOMEU I,
ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI — NOUA ROMA.
PATRIARH ECUMENIC :

Prea iubit și mult dorit frate în Hristos Dumnezeu și împreună liturghisitor cu Smerenia noastră, călduros îmbrățișându-Vă frățește în Domnul, cu deosebită bucurie ne adresăm cinstitei Voastre Prea Fericiri !

HRISTOS A INVIAT !

Cu dragoste și respect ne adresăm cu negrăită veselie și bucurie pascală cinstitei și mult doritei Voastre Prea Fericiri cu prilejul praznicului praznicelor buneii noastre credințe, urându-Vă din inimă să se reverse pururea peste Prea Fericirea Voastră și peste toată «plinirea» binecredincioasă a Prea Sfintei Biserici Române bucuria Sfintei Învieri, harul imbelșugat și binecuvântarea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos Care a înviat.

Astăzi, în aceste vremuri rele, grele și apocaliptice prin care trecem, prăznuind sfânta și marea sărbătoare, simțim mai adânc decât oricând sensul ei. Din Sfânta Înviere ne întărim în credința că nu moartea și stricăciunea este soarta omului, ci că dincolo de moarte există învierea și viața, iar dincolo de frica de distrugerea totală ce stăpânește oamenii, veghează purtarea de grijă a lui Hristos Care pentru noi a pățimit, S-a îngropat și a înviat.

De aceea, împreună cu Prea Fericirea Voastră, cu ceilalți frați în Hristos și cu aleasă «plinire» a Bisericii Ortodoxe bucurându-ne de nădejdea și așteptarea binelui adevărului, luminii și vieții, făgăduit de Domnul Care a înviat, bine căruia încă o dată îi dă sens faptul unic al Învierii, iarăși Vă îmbrățișăm cu căldură și Vă sărutăm cu sfântă sărutare, rămânând cu frățească dragoste și aleasă cinstire,

Al Venerabilei Voastre Prea Fericiri, iubit frate în Hristos,

ss/† BARTHOLOMAIOS
al Constantinopolului

Sfintele Paști 1995.

2. Prea Fericitul PARTENIOS,
PAPĂ ȘI PATRIARH AL ALEXANDRIEI
ȘI AL ÎNTREGII AFRICI :

Iubit Frate,

«Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând, și celor din morminte viață dăruindu-le» .

Intruparea Domnului nostru Hristos, Fiul lui Dumnezeu, de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioară, viața Sfintei Treimi, Taina cea Mare, este golirea de slava pe care o avea la Tatăl, chenoza primită pentru a noastră mântuire. Este smerenia Sa, smerenia cea

dumnezeiască, smerenia dusă pe culmi, smerenia Răstignirii, după cum spune Sfântul Apostol Pavel în epistola sa către filipeni. El S-a făcut trup, om S-a făcut !

Chenoza Lui (chenoză pentru oameni, pentru noi toți, bărbați și femei, pentru întreaga zidire, pentru creație, pentru Univers, pentru Oikoumene, pentru pământ și ceruri) este acea golire sfântă, până la primirea firii omenești (a întregii firi omenești), până la primirea stării de «rob». El S-a dat pe Sine întru totul omenirii, S-a jertfit, a primit moartea, îngroparea cea de trei zile, în mormântul cel săpat în piatră, având drept străjer pe ingerul din ceruri.

Prin cea de bunăvoie golire de slavă, El îi unește pe toți oamenii întru una și se unește pe Sine cu fiecare existență, până la moarte, El Care este «în mormânt Viață». Bărbați și femei, toți și toate, zidirea întreagă, ne unim cu Hristos, cu Tatăl Său și cu Duhul Său și ne smerim, ne golim pe noi înșine, trăim chenotic și ne punem sufletul pentru prieteni.

După cum decurge viața Domnului, așa și a noastră. Mersul vieții Sale și mersul vieții noastre ne duce la înviere. El ne întinde Măna Sa, ne dă înbold, ne trage din mormântul în care dormim, din iad, călăuzindu-ne spre Învierea noastră cu Învierea Sa, spre a fi una. Dată fiind unirea noastră cu El, noi suntem înălțați la viața Cerurilor Sale, la viața veșnică. Mormântul Lui gol este viața noastră nouă, cerurile cele noi, Darul cel Sfânt al Lui, harul Lui, dragostea Lui.

Învierea Lui este întâlnirea veșnică, întâlnirea noastră cu El, cu Dragostea Lui veșnică. Nu este o întâlnire cu caracter static, ci ea se află în continuă mișcare, crește, se mărește lângă El, trăim împreună cu El, ne mișcăm și existăm în El fiind «una», după cum El este «una» cu Tatăl Său.

Aceasta este Revelația cea Mare, dumnezeiască, Alfa și Omega, prima și unica noastră viață, viața veșnică; toate întru toate, noi uniți cu El, cu Persoana, cu Ipostasul Lui, și noi persoane, de la nașterea noastră până la moartea noastră, în viața veșnică.

Învierea Lui, Revelația Lui așa cum o descrie tainic Sfântul Apostol Ioan, iubitul Său Apostol, prieten și ucenic, care a ascultat cuvintele Sale sau bătăile inimii din pieptul Său, Apocalipsa Vieții Sale chenotice până la moarte pe cruce, a Vieții Sale înviate la Viața veșnică.

Aceasta este credința noastră, aceasta este mărturisirea noastră, aceasta este închinarea noastră, aceasta este slava noastră, Învierea Lui, Descoperirea Lui. Aceasta înseamnă «Să învieze Dumnezeu».

«Vino Doamne», «Maran Atha», cântarea Învierii Lui, a Istoriei Lui, a tradiției noastre, în vecii vecilor. Amin.

Iubite Frate, Vă îmbrățișez cu sfântă sărutare pe Prea Fericirea Voastră și întreaga Biserică a Prea Fericirii Voastre, Prea Sfântă Biserică, Apostolească, sobornicească, Biserică a Învierii.

Cu multă dragoste în Domnul și frățești îmbrățișări,

ss / † PARTHENIOS
al Alexandriei

Alexandria
Paște 1995».

3. PREA FERICITUL IGNATIUS IV, PATRIARHUL ANTIOHIEI:

Prea iubit și mult dorit frate în Hristos Dumnezeu și împreună liturghisitor cu Smerenia noastră, îmbrățișându-Vă frățește în Domnul, cu deosebită bucurie ne adresăm Prea Fericirii Voastre!

Plinind de-suflet-ziditorul Sfânt Post al Păresimilor și străbătând cu ajutorul lui Dumnezeu stadionul luptelor duhovnicești și trăind jertfa răscumpărătoare de pe Cruce a Domnului, ne facem astăzi părtași tainei luminii și slavei Izbăvitorului nostru, Care prin slăvita-I Înviere a biruit puterea iadului și, dezlegând legăturile morții, S-a sculat din morți înnoind toată zidirea și scoțând din robia stricăciunii chipul cel căzut al lui Adam, a dat celor care cred în numele Lui puterea de a deveni fii ai lui Dumnezeu (Ioan 1, 12).

Cu teamă și credință așintindu-ne privirile spre Mormântul gol al Domnului și, cu veselie duhovnicească, în cântări aducând și noi salutul bucuriei și al nădejzii «Hristos a înviat!», venim cu gândul și cu fierbinte dragoste, «în această numită și sfântă Zi» a Paștelui, la prea iubita Voastră Prea Fericire, ca să prăznuim împreună cu «cetele de praznic iubitoare» Paștele Domnului cele mântuitoare, și să lăudăm pe Domnul Învierii în cântări, cu sufletul și cu inima, împreună cu imnograful strigând «astăzi mântuire lumii, că a înviat Hristos ca Cel Atotputernic».

Cu «din-odâncul-inimii-izvorată» dragoste adresând acestea Prea iubitei Voastre Prea Fericiri și cu căldură îmbrățișându-Vă în Hristos Iisus Cel Înviat, rămânem,

Cu respect,

Al Prea iubitei Voastre Prea Fericiri, iubit frate în Hristos Cel Înviat,

ss / † IGNATIUS IV
al Antiohiei

În Damasc,
Sfintele Paști 1995».

4. PREA FERICITUL DIODOROS I,
PATRIARHUL IERUSALIMULUI

DIODOROS ÎNTĂIUL

Din mila lui Dumnezeu Patriarh al Sfintei Cetăți a Ierusalimului și al întregii Palestine, sfântă îmbrățișare în Hristos Iisus, Domnul Care din morți a înviat !

Strălucit-a nouă harul — mântuirea tuturor oamenilor, prin slăvita Sculare din morți a Mântuitorului și Izbăvitorului nostru. Astăzi, Hristos «cu moartea pre moarte călcând», făcutu-S-a începătură a celor adormiți, viață dăruind încă o dată neamului omenesc, celui din Rai căzut, prin aceasta aducându-l din nou la frumusețea cea dintâi.

Ca bucurie așadar, împreună cu Adam, strămoșul întregului neam omenesc, să strigăm cu bucurie și credință :

HRISTOS A INVIAT !

Prin această veste transmisă în minunate armonii de cântare duhovnicească — veste care pornește chiar de la Prea Sfântul și de viață izvorătorul Mormânt al Mântuitorului nostru Hristos, Care a înviat —, ne facem părtași la taina izbăvirii neamului omenesc. Această taină este și pecetea mersului și procesului adevărat prin care trebuie să treacă oricare creștin credincios pentru a fi călăuzit spre Împărăția lui Dumnezeu. Scularea din morți a Domnului constituie miezul credinței noastre : «Dacă Hristos nu S-a sculat, deșartă este deci propovăduirea Kerigma noastră, deșartă și credința noastră».

De aceea și Noi, ca Patriarh al Pământului Sfânt, fiind milușiți a sta împrejurul acestui Prea Sfânt și mareț Edificiu al Creștinătății, din el înălțăm fierbinte rugăciune pentru pacea a toată lumea, bunăstarea Sfințelor lui Dumnezeu Biserici și, mai ales, pomenind de-Dumnezeu-cinstitul nume al prea iubitei Voastre Prea Fericiți, din tot sufletul rugăm pe Mântuitorul nostru și Arhipăstorul Hristos, care întru slavă a înviat, să ne lumineze pe toți cu strălucirile necreate ce izvorăsc din Sfânta Sa Lumină, așa încât să ne înțelegem în pace și concordie prin împărtășire dintru același potir al dragostei, ca mădulare adevărate ale Sfântului Său Trup.

Călduros îmbrățișând cu sfântă sărutare praznică pe iubita Voastră Prea Ferice, frățește Vă rugăm să transmiteți urările și omagiile noastre pascale II.PP.SS. și PP.SS. Arhierei, cucernicului cler și întregii «pliniri» (tuturor credincioșilor) a Prea Sfintei Biserici a României.

Cu acestea, cerând de la Domnul Care a înviat să Vă dăruiască ani mulți cu sănătate, putere și bucurie duhovnicească, rămânem Al de-Dumnezeu-păzitei Voastre Prea Fericiți, iubit Frate în Hristos,

ss / † DIODOROS
al Ierusalimului

5. SANCTITATEA SA A ALEXEI II, PATRIARHUL MOSCOVEI
ȘI AL ÎNTREGII RUSII :

Prea Fericirea Voastră, Iubit Frate !
«HRISTOS A ÎNVIAT !»

Astăzi, întreaga făptură se bucură și se veselește, întâmpinând și slăvind pe Hristos, Biruitorul morții, Cel care sfărâmă legăturile iadului și ne cheamă pe noi la Sine.

«Deci, ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții» (Rom. 6, 4), căci «Cel ce ne-a făcut spre acestea este Dumnezeu, Care ne-a dat nouă arvuna Duhului» (II Cor. 5, 5).

Urmând tradiționalul și frățescul obicei în spiritul păcii și al iubirii, împărtășim Prea Fericirii Voastre bucuria noastră la Învierea lui Hristos, Vă salutăm cordial în această zi sfântă și sărutarea pascală de trei ori Vă demonstrează Prea Fericirii Voastre dragostea noastră neschimbătoare în Hristos Cel Înviat.

Vă doresc din suflet ca Cel Înviat a treia zi din morți, Mântuitorul lumii, să Vă dăruiască ani mulți cu sănătate sufletească și trupească și împreună cu credincioșii pe care îi păstoriți să întâmpinați această sărbătoare a sărbătorilor, cu glasuri neîncetate să preamăriți pe Mielul lui Dumnezeu, Care ne-a eliberat de toate suferințele și întotdeauna să obțineți cele mai bogate roade în lupta pentru mântuire.

Vă transmitem dragostea frățească în Hristos Cel Înviat,

ss / † ALEXEI
Patriarhul Moscovei
și al întregii Rusii

Sărbătoarea Pastelui 1995.

6. SANCTITATEA SA A PAVLE
PATRIARHUL SERBIEI :

Iubit frate în Hristos și coslujitor al Nostru TEOCTIST,

Vă salutăm cu stimă și căldură și Vă îmbrățișăm frățește întru Domnul.

În așteptarea celei mai luminate Sărbători între sărbători, a Sfintei Învieri a Mântuitorului Hristos, Vă transmitem felicitării frățești din toată inima, precum și cele mai bune urări, împreună cu fericitul salut pascal : Hristos a înviat !

Prin Învierea lui Hristos a început o nouă eră în destinul întregului neam omenesc și al fiecărui om indeosebi. Aceasta este vestea că după moarte urmează viața veșnică, și că fiecare om ce crede în Domnul Cel Înviat va învia. Acesta este evenimentul care luminează întregului neam omenesc noi drumuri în viață, noi perspective, care îl eliberează de teamă și de sentimentul de nesiguranță pe acest pământ. Mântuitorul a spus : «Îndrăzniți, Eu am biruit lumea» (Ioan 16, 33). Biruința lui Hristos este unica biruință

de care se poate bucura toată ființa omenească. Orice altă biruință de pe pământ a divizat și divizează oamenii. Numai biruința lui Hristos umple toate inimile oamenilor de o bucurie deplină, deoarece îi izbăvește de tot răul și îi face nemuritori. Prin Învierea Sa, El a biruit cei mai mari dușmani ai vieții omenești, moartea și păcatul, deoarece a spus: «Eu sunt Învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar de va și muri, va avea viață veșnică» (Ioan 11, 25).

Cu aceste gânduri, Vă salut și Vă rămân, cu stimă, frate și colujitor, în iubirea Domnului Hristos Înviat.

ss / † PAVLE
Patriarhul Serbiei.

7. SANCTITATEA SA MAXIM,
PATRIARHUL BULGARIEI:

Prea Fericirea Voastră, Iubit Frate în Hristos, Stăpânul dătător de viață,

HRISTOS A INVIAT!

Vă salut cu dragoste frățească cu ocazia marii sărbători a Învierii Mântuitorului Hristos! Inspirați de cuvintele dătătoare de viață ale Mântuitorului: «Eu sunt învierea și viața. Cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi» (Ioan 11, 25), slăvim marea biruință a vieții asupra morții. Tot mai mare este în sufletele noastre speranța mântuirii și a vieții veșnice în împărăția cerească, întrucât «Hristos a înviat din morți, fiind începutură (a învierii) celor adormiți» (I Cor. 15, 20).

Mă rog lui Dumnezeu cu credința adevărată și cu bucuria Sfințelor Paști, cerându-I să dea Prea Fericirii Voastre putere, sănătate și mulți ani de slujire fructuoasă ca Întăistător al Sfintei Voastre Biserici, spre binele turmei iubitoare de Dumnezeu și al Sfintei Ortodoxii. Fie ca Domnul să Vă ajute în strădaniile Voastre pentru realizarea unității pan-ortodoxe, a consolidării dragostei evanghelice, a păcii și bunăvoinței între oameni.

Rostind cuvintele imnului pascal «Ziua Învierii! Să ne luminăm cu prăznuirea și unii pe alții să ne îmbrățișăm», ne încredințăm sfintelor Voastre rugăciuni și rămânem ai Prea Fericirii Voastre, credincios frate în rugăciunea către Domnul și Mântuitorul nostru.

ss / † MAXIM
Patriarhul Bulgariei.

8. SANCTITATEA SA ILIA II,
PATRIARHUL CATOLICOS A TOATĂ GEORGIA:

Prea Fericirea Voastră, Prea Iubit Frate întru Hristos,

«Bucuria Mea să fie întru voi și bucuria voastră să fie deplină» (Ioan 15, 11).

Cu ocazia marii sărbători a Sfințelor Paști, Vă salutăm cu dragoste pe Prea Fericirea Voastră și întregul Sinod al iubitei Biserici Ortodoxe Române.

HRISTOS A INVIAT !

Fie ca lumina Mântuitorului Celui Inviat să lumineze mințile întunecate de păcat și să încălzească inimile reci.

Urez Prea Fericii Voastre sănătate și viață lungă, iar obștii credincioșilor și țării de Dumnezeu păzite — pace și împlinire duhovnicească.

Nădăjduind în rugăciunile binecuvântate și sfinte ale Prea Fericii Voastre,

ADEVĂRAT A INVIAT !

Cu dragoste întru Hristos,

ss / † ILIA II
Patriarh Catolicos
a toată Georgia

Tbilisi, 1995».

9. PREA FERICITUL HRISOSTOMOS
AL CIPRULUI :

Prea iubit și mult dorit frate și împreună liturghisitor, călduros îmbrățișându-Vă în Domnul, cu deosebită bucurie ne adresăm prea cinstitei Voastre Prea Fericii !

Unul-Născut Fiu și Cuvânt al lui Dumnezeu, fără moarte fiind, de bunăvoie a suferit moarte pentru a noastră mântuire. Biruind cu strălucire moartea El a inviat a treia zi din morți și împreună cu El, a inviat din morți pe omul cel căzut. Din mormântul Mântuitorului Hristos luminează mare a strălucit, care a stricat stăpânia întunericului și a luminat toată zidirea. Din mormântul Lui a izvorât viața, și mântuirea, pacea și bucuria.

Invredniciți fiind de Domnul și Mântuitorul nostru ca și în acest an, cu sănătate și bucurie, să prăznuim acest mare și mântuitor Praznic al de viață-purtătoare Sale învieri din morți, cu mare veselie sufletească adresăm prea cinstitei Voastre Prea Fericii de-adevărată-bucurie-pricinuitorul salut «Hristos a inviat !». Totodată, adresăm Prea Fericii Voastre felicitările noastre cele mai călduroase, omagiile noastre frățești și urările noastre de sănătate întru mulți ani și ajutor de Sus. Dumnezeu să păzească, să întărească și să dea putere Bisericii al Cărei Întăistătător sunteți.

Rugând pe Prea Fericea Voastră să transmiteți salutările Noastre pascale și urările Noastre sărbătorești și II.PP.SS. Mitropoliți și iubiților întru Hristos frați Arhieriei, care alcătuiesc Sfântul Sinod din jurul Prea Fericii Voastre, Vă dorim să aveți parte din belșug de binecuvântările Mântuitorului Care a inviat din morți. Imbrățișându-Vă încă o dată cu sfântă sărutate, rămânem

Al Prea cinstitei Voastre Prea Fericii, iubit frate în Hristos,

ss / † HRYSOSTOMOS
al Ciprului

În Sfânta Arhiepiscopie a Ciprului
Sfintele Paști 1995».

10. PRA FERICITUL SERAFIM,
ARHIEPISCOP AL ATENEI ȘI AL ÎNTREGII GRECI :

Prea iubit și mult dorit frate în Hristos Dumnezeu și împreună-liturghisitor cu Smerenia noastră, călduros îmbrățișându-Vă frățeste întru Domnul, cu deosebită bucurie ne adresăm Prea Fericirii Voastre.

Domnul Cel cu nume mare, stăpânitorul morții și al vieții, Care prin negrăita-I înțelepciune le-a adus pe toate din neființă la ființă, Care a venit în lume să innoiască și să ridice pe cel ce a fost creat «după chipul Său», dar, din pricina păcatului, căzut din vrednicia cea dintâi, pe toate le-a rânduit spre mântuirea neamului nostru omenesc, dăruind viața cea necuprinsă. Căci, pogorându-Se în Iad și dezlegând legăturile și durerile morții, a înviat din morți, viață și negrăită bucurie dăruindu-ne.

Cuprinși de uimire și teamă sfântă în fața lucrării mântuitoare a înțelepciunii și Harului lui Dumnezeu, Har pe care cu toți ni-l dorim, cu genunchi plecat înaintea Sfintei Cruci pe care S-a răstignit Hristos, cuprinși de frica sacră, ne închinăm Lui, deoarece am fost sloboziți din strânsorile morții și ale păcatului. Orbiți de lumina învierii, sloboziți de harul vrerii lui Dumnezeu, nădăjduind cu tărie să ne împărtășim de «slava ce ni se va descoperi» în sfârșit, cuprinși de lumina cea neînserată a bucuriei ce a strălucit din Mormântul de-Viață-primitor, dăm slavă prea slăvitului nume al Domnului, înălțând prea frumoasa cântare

HRISTOS A INVIAT !

Deodată, luminați de lumina minunii și învredniciți să prăznuim bucuria pe care ne-o procură prezența Împărăției lui Dumnezeu pe pământ, a Împărăției păcii, dragostei, dreptății, Harului și libertății adevărate, din tot sufletul înălțăm către El rugăciuni ca să trimită în lume pacea Sa, să sădească în inimile oamenilor gândul și grija de cele veșnice, să lumineze mințile și să strălucească în sufletele lor lumina întoarcerii și a pocăinței, pentru ca toți, trăind experiența Zilei Învierii, într-un glas să strige

ADEVĂRAT A INVIAT !

Așadar, cunoscând că Prea Fericirea Voastră, împreună cu preoții, cu cei întru Hristos diaconi și toată obștea cu-numele-lui-Hristos-numitei și de-Dumnezeu-slăvitei Biserici Române, Vă faceți părtași acestor simțăminte ale noastre, acestor doriri, rugăciuni și speranțe, Vă adresăm cordialul nostru salut. Astfel, aceste zile sfinte și cinstite sărbători ale mântuitoarelor Patimi și slăvitei Învieri a Începătorului credinței noastre și Omului desăvârșit și Dumnezeului Iisus Hristos sunt pentru noi prilej binevenit și de-Dumnezeu-dăruit pentru întărirea comuniunii dragostei cu de-Dumnezeu-păzita Voastră Prea Fericire și cu Biserica Ortodoxă

Română și pentru încredințarea că neîntrerupt colaborăm frățeste în ogrul Domnului spre zidirea sufletească a credincioșilor pentru care Hristos a murit și a înviat.

Cu dor de frate sărutând pe de-Dumnezeu-păzita Voastră Prea Fericire, încă o dată întru Hristos Domnul Care a înviat,

ss / † SERAFIM al Atenei
Președinte».

14. PREA FERICITUL ANASTASIOS.
ARHIEPISCOP AL TIRANEI ȘI AL ÎNTREGII ALBANIİ :

Prea Fericirea voastră, iubit frate și coliturghisitor în Hristos,

«Acum totul s-a umplut de lumină, în cer, pe pământ și sub pământ», când sărbătorim Învierea lui Hristos, prin care «El a înălțat întregul univers din adâncurile lui Hades la cer». «Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalim», tu, poporul credincios al celui înviat «fiindcă asupra ta slava Domnului s-a înălțat».

Purtând, acum, lumina sfântă și reflectând «Lumina din lumina de nestins», privim spre viitor, siguri fiind că diferitele cruci ale martiriului din timp și din multe locuri, personale dar și comune întregii noastre turme, duc la Înviere.

În această generoasă luminare pascală, să ne urăm unii altora dragoste, să-L cunoaștem din ce în ce mai mult și să proclamăm «nădejdea la care ne-a chemat, care este bogăția slavei moștenirii Lui, în cei sfinți. Și cât de covârșitoare este mărirea puterii Lui față de noi, după lucrarea puterii tăriei Lui, pentru noi cei ce credem. Pe aceasta, Dumnezeu a lucrat-o în Hristos, sculându-L din morți» (Efeseni 1, 18—20). Să dobândim speranță, bogăție și putere, privind și trăind taina pascală. Speranță pentru prezentul și viitorul diferitelor Biserici Ortodoxe locale. Bogăție a vieții, împărțind comorile inepuizabile ale dragostei Sale. Să nu ne slăbească niciodată puterea, pentru a putea contribui la realizarea înțelegerii, reconcilierii și păcii, în contextul condițiilor grele și a diferitelor conflicte.

Transmitem cu multă bucurie salutări pascale Prea Fericirii Voastre și Vă urez Dvs. personal și ierarhilor din jurul Vostru ca lumina pascală să Vă lumineze întotdeauna în trăirea Crucii și a diaconiei, pentru binele întregului popor binecuvântat al Sfintei Biserici a României și al Ortodoxiei.

HRIȘTOS A ÎNVIAT !

Cu mare dragoste în El,

ss / † ANASTASIOS
Arhiepiscop al Tiranei
și al întregii Albanii.

12. PREA FERICITUL VASILE, MITROPOLITUL VARȘOVIEI
ȘI AL ÎNTREGII POLONII :

*Prea Fericirea Voastră, prea Fericite Părinte, frate întru
Domnul,*

«Învierea Ta, Mântuitorule,
Îngerii în cer o cântă, iar noi pe pământ cu inimi curate o slăvim».

*Această zi aleasă de Dumnezeu, în fiecare an umple întreaga
Biserică Ortodoxă, întregul pământ, de o bucurie de nedescris, care
cuprinde cerul. Bucuria aceasta nespūsă dovedește dragostea lui
Dumnezeu față de omul decăzut. Prezența (simțirea) sa reală se
reflectă în fiorul de duioșie al luminii sfinte a Învierii lui Hristos,
din inima fiecăruia.*

*În ultima Sa convorbire, Hristos le-a spus ucenicilor Săi :
«iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria
voastră nimeni nu o va lua de la voi» (Ioan 16, 22). Această bucu-
rie este exprimată în două cuvinte binecuvântate : «Hristos a
înviat !»*

*În spiritul acestei bucurii Vă îmbrățișez pe Prea Fericirea
Voastră, la această sărbătoare a Învierii Domnului și Sfânta
Voastră Biserică, dorindu-Vă sănătate, pace și iubire în Domnul.*

«ADEVĂRAT A INVIAT !»

Frata întru Domnul și smerit slujitor,

ss / † VASILE
Mitropolitul Varșoviei
și al Întregii Polonii».

13. PREA FERICITUL DOROTEI, ARHIEPISCOP DE PRAGA,
MITROPOLIT AL CEHIEI ȘI SLOVACIEI :

*«Să ne veselim în Domnul, căci strălucește Învierea Sa !».
Această bucurie întrece toate bucuriile pământești. Ea ne conduce
spre bucuria veșnică, care omoară păcatul.*

*Pedeapsa păcatelor s-a stabilit după principiul Adevărului
veșnic. Dumnezeu a vrut să fie primul care, prin legea adevărului,
să-l salveze pe om. Hristos s-ar fi putut salva prin forța Sa Atot-
puternică, dar nu s-a întâmplat astfel, căci a acționat legea Ade-
vărului, chemându-ne să luptăm cu adevărat împotriva păcatelor,
iar înainte de credință, cu dragoste, înfrânare și viață bună, în
general.*

*Dumnezeu a vrut ca să devenim învingători, însă pentru
aceasta, omul în trup trebuia să fie fără de păcat. Aceasta s-a putut
împlini numai prin Dumnezeu întrupat. Astfel Hristos a devenit
Noul Adam pentru salvarea (mântuirea) noastră, l-a condus pe om*

la o nouă stare, întemeind Biserica Sa. Și, prin strădania Fiului lui Dumnezeu, noi, creștinii, am devenit fii ai Tatălui Ceresc.

Dar, cu câtă măhnire privim dezbinarea Ortodoxiei. Cei care au adus vrajba (dezbinarea) sunt cei care încalcă nemilos cuvintele Evangheliei: «Și Eu nu mai sunt în lume, iar ei în lume sunt și Eu vin la Tine» (Ioan 17, 11), a spus Dumnezeu. Și cu câtă îndărăjire sfășie aceștia «cămașa lui Hristos!». Și dacă încercările noastre de a-i convinge pe cei învrăjbiți nu reușesc, atunci să lăsăm totul în voia lui Dumnezeu, să înălțăm rugăciuni către Dumnezeu pentru restabilirea unității, pentru a-i chema pe ei la Biserica Una, Sfântă și Apostolească.

Dumnezeu cel Înviat să ne dăruiască nouă, tuturor, dragostea Sa jertfelnică și mântuitoare: să luăm aminte la adevărurile lui Dumnezeu adunate în înșelători pentru a dezbinda și să revenim la Biserica-Mamă cu pocăință.

În numele Bisericii Cehiei și Slovaciei, de la Arhiepiscopului și personal, permiteți-mi să Vă felicit pe Prea Fericirea Voastră cu ocazia luminosului praznic al Învierii Domnului.

Să dobândim cu toții bucuria cunoașterii lui Dumnezeu, să mergem către El și să-L purtăm în inimile noastre. Dumnezeu dă forțe spiritului uman să învingă toate ispitele și necazurile. Fie ca bucuria pascală să învingă încălcarea canoanelor Bisericii.

«Hristos a înviat!»

Primiți dragostea mea și îmbrățișarea pascală,

ss / † DOROTEI

Arhiepiscopul de Praga

Paștele Domnului
Praga, 1995».

14. EMINENȚA SA JOHN, ARHIEPISCOP AL KARELIEI ȘI AL ÎNTREGII FINLANDE:

HRISTOS A INVIAT!

Cu ocazia strălucitelor zile ale Sfințelor Paști, salut cordial pe Prea Fericirea Voastră. Vestea Învierii Domnului și Mântuitorului nostru ne dă speranță și bucurie, care ne întăresc.

În inima și rugăciunile mele sunt alături de Prea Fericirea Voastră și de Sfânta Voastră Biserică și mă alătur astfel în Duh la prăznuirea Sărbătorilor de către Prea Fericirea Voastră.

HRISTOS A INVIAT! ADEVĂRAT A INVIAT!

Rămân al Prea Fericirii Voastre în Domnul Cel Înviat.

ss / † JOHN

Arhiepiscop al Kareliei
și al întregii Finlande

La Sfințele Paști, 1995».

15. EMINENȚA SA DAMASKINOS, MITROPOLIT
AL ELVEȚIEI (telegramă):

«Prea Fericitului Patriarh TEOCTIST, al României.
Christos anesti. Respectuoase salutări pascale.»

16. EMINENȚA SA GRIGORIOS AL THYATEIRELOR
ȘI MARII BRITANII:

«Prea Fericite Stăpâne,

«Cerurile după cuvîntă să se vese-
lească iar pământul să se bucure; să
prăznulască toată lumea cea văzută și
cea nevăzută, căci Hristos S-a sculat,
bucuria veșnică.»

*Iarăși Noi, Creștinii, prăznuim Patimile și Luminata Înviere a
Mântuitorului nostru Hristos și, purtând făclii, călătorim spre Prea
Sfântul Mormânt de unde a răsărit Viața și Învierea. Hristos invin-
gătorul și purtătorul de biruință S-a sculat din morți și dăruiește
lumii viață veșnică și nestrăciune!*

*Mă rog ca lumina cea prea strălucitoare a sculării din morți a
Domnului Hristos să lumineze neîncetat pașii noștri, lucrarea
noastră și să călăuzească pe cei credincioși ca să mărturisim și să
propovăduim cu viața și cu faptele Evanghelia Învierii!*

*Vă urăm sănătate, iar bucuria Învierii Domnului să fie puru-
rea în viața Prea Fericirii Voastre.*

Hristos a înviat!

Cu multă dragoste frățească în Domnul și respect,

ss/† GRIGORIOS al Thyateirelor
și Marii Britanii

Paștele 1995».

17. EMINENȚA SA IAKOVOS, PRIMATUL BISERICII ORTODOXE GRECE
DIN AMERICA DE NORD ȘI DE SUD:

Prea Fericirea Voastră, Hristos a Înviat!

*Aleluia Domnului Înviat care în ceasul întunecat al nopții ne
cheamă la o nouă zi. Zgomotul bătăliei a amuțit când clopotele
bisericii au vestit biruința plină de bucurie a lui Hristos asupra
morții.*

*Mă rog alături de voi pentru pacea lumii. Împărtașiți, în nu-
mele Său, cu cei apropiați vouă, speranța că relele zilei de azi se
vor sfârși. Insuflați-le curaj și credință, pentru ca ei să poată lupta
împotriva răului și birui asupra descurajării și fricii.*

*Iisus, în toată slava Sa, cheamă toți credincioșii să-și insu-
șească pe deplin dragostea Sa și să participe, plini de biruință, la
utrenia răsăritului de soare care înalță gândurile și inimile tuturor.*

Cu dragoste în Domnul Înviat,

ss/† IAKOVOS
Arhiepiscop».

18. PREA FERICITUL TEODOSIUS,
ARHIEPISCOP DE WASHINGTON:

*Paște 1995

Prea Fericirea Voastră, Hristos a Înviat! Adevărat a Înviat!

În această minunată zi a Învierii Domnului, să mulțumim cu bucurie Dumnezeului Tată, pentru tot ce ne-a dat, în numele Domnului nostru, Iisus Hristos. Să rămănem întotdeauna credincioși noii vieți pe care am primit-o prin biruința crucii și a mormântului gol.

Sărbătorirea Învierii invită întreaga creație la taina noii și veșnicei vieți. Prin cuvintele noastre care proclamă mărturisirea biruinței lui Hristos asupra păcatului și morții, ne angajăm să propovăduim Evanghelia speranței și bucuriei. Rămânând treji în așteptarea Mirelui trebuie acum să-i atragem și pe alții în camera nupțială a luminii necreate și a vieții divine.

Și totuși, sărbătorind bucuria acestei mari zile, știm că atât de mulți nu sunt conștienți de domnia lui Hristos asupra întregii creații Astăzi, când proclamăm Învierea lui Iisus Hristos, suntem obligați să ne adresăm lumii din jur răspunzând cerințelor întieroare ale celor care caută Adevărul.

Ca membri ai Bisericii, să urmăm înalta noastră chemare de a propovădui cu bucurie Vestea cea Bună a Învierii lui Hristos. Fiind purtători ai Evangheliei Învierii, suntem însărcinați de Domnul Insuși să aducem lumii această veste mântuitoare. Stimulați și sprijiniți de Sfântul Duh, noi, membrii Bisericii, trebuie să răspândim dragostea Tatălui prin afirmarea și confirmarea adevărului Învierii. Să ne arătăm și să împărtășim bucuria acestei sărbători de viață dătătoare cu toți cei care doresc Adevărul atunci când spunem: «Hristos a înviat! Adevărat a înviat!».

Cu dragoste în Domnul Înviat, al Vostru frate și coliturghisor,

ss / † THEODOSIUS
Arhiepiscop de Washington.
Mitropolit al Intregii Americi
și al Canadei».

19. EMINENȚA SA THEODOSIOS, ARHIEPISCOP DE TOKYO:

Prea Fericirea Voastră,

HRISTOS A ÎNVIAT! ADEVARAT A ÎNVIAT!

Confirmând temelia credinței noastre, Vă trimitem sincere salutări pascale, împărtășind bucuria mântuirii noastre. Sfânta și Măreața Înviere a Domnului nostru este începutul și sfârșitul

Evangheliei aduse nouă de Domnul. Imbrățișându-ne cu salutări pascale, să ne bucurăm și să-I mulțumim pentru acest necuprins dar dat nouă.

Cu dragoste în Domnul cel înviat,

ss / † THĒODOSIOS
Arhiepiscop de Tokyo și
Mitropolit a toată Japonia».

20. SANCTITATEA SA KAREKIN, I.
CATOLICOS AL TUTUROR ARMENILOR :

Prea iubit frate în Hristos,

Avem bucuria de a Vă saluta cu dragoste frățească la Praznicul dătuatoarei de viață Învieri a Domnului nostru Iisus Hristos. Amintirea biruinței asupra morții să fie pentru noi toți izvor de înnoire peste măsură. Dumnezeu să împărtășească Prea Fericirii Voastre și Bisericii Ortodoxe Române harul și înțelepciunea Sa, pentru tot mai buna slujire a împărăției Sale, în ascultare plină de credință a vouă Sale.

Cu această ocazie, Vă transmitem mulțumiri pentru amabilitatea de a trimite o delegație la ceremonia întronizării de la Etchmiadzin, la alegerea mea în scaunul de Catolicos al tuturor armenilor și patriarh suprem al Bisericii Armene.

Urmează să vă trimit scrisoare.

Cu frățească dragoste,

ss / † KAREKIN I
Catolicos al tuturor armenilor».

21. SANCTITATEA SA ABBA PAULOS,
PATRIARH AL ETIOPIEI :

Sărbătorind Paștele cu mare bucurie și mulțumire, cuvintele vibrante și purtătoare de adevăr ale Domnului și Mântuitorului Iisus Hristos, că «El este învierea și viața» (Ioan 11, 25), ne răsună în inimi și ne luminează fețele cu speranță.

Pentru credincioși, această zi slăvită este împlinirea unei îndelung așteptate săgăduințe și a unui moment de speranță, în timp ce pentru necredincioși este un moment al acceptării și reinnoirii. Certitudinea și harul, inerente în Împărăția veșnică a lui Dumnezeu, capătă o strălucire tot mai mare în ziua Paștelui. El care și-a dat viața pe Cruce pentru «a se nimici păcatul trupului» (Rom. 6, 6) ne cheamă pe toți să ne împărtășim din slava și binecuvântarea cerului.

Reflectând cu smerenie asupra mării suferințe și a sacrificiului Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos pentru noi, omul trebuie să arate dragoste, milostenie și generozitate față de aproapele său. Într-o lume sfâșiată de ură, conflicte și sărăcie, dragostea, milostenia și generozitatea trebuie să se reverse din abundență în inimile oamenilor. Însă spre marea noastră mirare, ura,

cruzimea și răutatea invadează lumea. Asumându-ne temerile altora și îngrijindu-ne de cei nevoiași, dăm dovadă de dragoste, singura cauză pentru care Domnul și-a dat viața. Fie ca bucuria Paștelui să radieze și să trezească speranța în inimile celor nefericiți și chinuți de război, care doresc pacea și securitatea.

Cu cele mai sincere urări și salutări,

ss / † ABBA PAULOS
Patriarh al Etiopiei.

22. SANCTITATEA SA IGNATIUS ZAKKA I I WAS,
PATRIARH AL ANTIOHIEI ȘI AL INTREGULUI ORIENT :

Prea Fericirea Voastră,

Vă multumesc pentru salutările pascale. Cu această ocazie și noi am trimis Prea Fericirii Voastre felicitări frățești și sincere salutări. Ne rugăm Domnului înviat să Vă dea sănătate și zile îndelungate, iar Bisericii Voastre progres și prosperitate.

Cu cele mai sincere urări de bine, al Vostru în Domnul,

ss / † IGNATIUS ZAKKA I I WAS
Patriarh al Antiohiei
și al întregului Orient
Conducător suprem al Bisericii
Ortodoxe Universale Siriene.

23. SANCTITATEA SA KHANANIA MARDINKHA IV
PATRIARH CATHOLICOS AL BISERICII ASIRIENE A ORIENTULUI :

Prea Fericirea Voastră,

HRISTOS A INVIAT ! ADEVĂRAT A INVIAT !

În slăvita Biserică a lui Iisus Hristos răsună aceste minunate cuvinte de speranță. Ele se rostesc la încheierea Postului. Iisus Hristos S-a făcut pe Sine «incepătură celor adormiți». El S-a înălțat din mormântul zăvorât. El este Cel care dă viață și speranță slăvită celor ce cred în El.

Vă transmitem aceste cuvinte, Prea Fericirea Voastră, împreună cu mulțumirile Noastre pentru rugăciunile înălțate pentru Biserica Asiriană a Orientului și pentru poporul nostru.

Porțile vieții veșnice au fost deschise pentru noi de către Dumnezeu Atotputernic prin darul Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. El ne-a deschis căutarea unității în El și în Sfânta Sa Biserică. Datorită acestui dar al vieții căutăm, așadar, să unim Sfântul Trup al lui Hristos. Este Un Domn, Un Trup sub conducerea lui Iisus Hristos. Prea Fericirea Voastră, Vă pomenim în rugăciunile noastre împreună cu credincioșii încredințați de Domnul grijii Voastre pastorale.

Vă transmitem calde salutări și cele mai bune urări în numele Bisericii Asiriene a Orientului, cu ocazia Sărbătorii Sfintei Învieri. Vă asigurăm de dragostea noastră frățească, Hristos a înviat! Adevărat a înviat!

ss / † KHANANIA MARDINKHA IV
Patriarh Catolicos al Bisericii
Asiriene a Orientului.

24. SANCTITATEA SA PAPA IOAN PAUL II:

«Prea Fericirii Sale,
Prea Fericitului Părinte TEOCTIST,
Arhiepiscop al Bucureștilor,
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,

În prima zi a săptămânii, învățătorul i se arată viu Mariei Magdalena, care, cuprinsă de deznădejde, căuta cu teamă trupul Răstignitului (cf. Ioan 20, 11, 18). El se arată, de asemenea, «lui Petru, celor Doisprezece și la peste cinci sute de frați deodată» (I Cor. 15, 5—6), lui Toma (cf. Ioan 20, 26—29) și ucenicilor la Emaus (cf. Lc. 24, 19—33). «Rânduit Fiu al lui Dumnezeu întru putere, după Duhul sfințeniei, prin Învierea Lui din morți» (Rom. 1, 4), Domnul se întoarce la ai Săi, pune capăt descumpănirii lor și le dăruiește pacea Sa. În slăbiciunea Răstignitului, Dumnezeu Și-a arătat puterea.

Apostolii L-au văzut, au crezut și încep să vorbească despre aceasta. Încep să trăiască această viață făgăduită, ale cărei adevărate dimensiuni le vor fi dezvăluite treptat (cf. I Ioan 1, 1—4). La moartea lui Hristos, speranțele lor se năruiesc; la Învierea Sa, o nouă speranță îi însuflețește. Ei sunt gata să-și închine întreaga lor existență și să-și riște viața pentru ca lumea întreagă să afle vestea cea bună: moartea a fost înfrântă; ea a fost înghițită de biruința lui Hristos (cf. I Cor. 15, 54).

Evenimentul pe care l-au trăit acum douăzeci de veacuri li s-a impus și de atunci nimeni n-a putut să mai oprească imensa nădejde care izvorăște din acesta.

Împreună cu Petru, împreună cu Apostolii și cu urmașii acestora, și asemenea lor, noi credem în Iisus, Cel înviat din morți, care este Domn întru slava lui Dumnezeu Tatăl (cf. Filip. 2, 11). Înălțarea lui Hristos către Tatăl Său îl face pe om să-și descopere adevărată chemare: să trăiască această dragoste și să-și dăruiască și el viața pentru frații săi (cf. I Ioan 3, 12). Învierea Sa ne dezvăluie sensul aventurii umane: mântuirea, prin dar și prin har.

Urmându-L pe Hristos, suntem îndemnați să ne riscăm și noi viața din dragoste (cf. Ioan 14, 6 ; 1 Ioan 2, 6).

Aceasta este credința noastră. Aceasta este nădejdea noastră. Acesta este izvorul bucuriei pe care ucenicii Celui înviat sunt cu toții chemați să o vestească lumii. Cu aceste sentimente și cu o încredere reînnoită în puterea extraordinară a Duhului lui Dumnezeu, Vă urez să trăiți pe deplin bucuria pascală împreună cu credincioșii Bisericii Voastre și Vă încredințez din nou, Prea Ferice, de dragostea mea adâncă întru Domnul.

Vatican, 4 aprilie 1995

ss/† IOAN PAUL II.

25. EMINENȚA SA MIHAIL, ARHIEPISCOPUL OHRIDEI
ȘI MACEDONIEI :

«*Prea Fericirea Voastră,*

«Ziua Învierii să o întâmpinăm cu bucurie și să ne îmbrățișăm unul pe altul» (cântare bisericească).

Din nou se deschid porțile zăvorâte ale raiului pentru viața fericită.

Din nou Sfânta Biserică Ortodoxă sărbătorește ziua triumfului, zi în care se umple de veselie cerul și pământul, pentru că această zi strălucește toată într-o lumină văzută și nevăzută.

Nci am fost salvați odată cu sosirea Strălucitoarei Învieri a Domnului. Acum vine acea putere care ne aduce adevărul și iubirea și care luptă cu forțele întunericului și ale răului și care slujește Veșnicului Adevăr.

Mântuitorul nostru ne întâmpină, așa cum le-a întâmpinat pe femeile mironosițe, pe Sfinții Apostoli, spunându-le : «Bucurați-vă», «Pace vouă !».

Pe Prea Fericirea Voastră, pe episcopii, pe arhieriei, pe monahii și clerul Sfintei Voastre Biserici, Vă pomenim în rugăciunile noastre, la această mare zi a bucuriei sufletelor, Ziua Învierii Domnului și Vă adresăm cele mai calde urări de felicitare.

«HRISTOS A INVIAT !»

ss/† MIHAIL
Arhiepiscopul Ohridei
și Macedoniei.

26. EMINENȚA SA ANTONIUS JAN GLAZEMAKER,
ARHIEPISCOP DE UTRECHT :

«Duminica Florilor 1995»

Prea Fericirea Voastră,

«Fiindcă Dumnezeu, Care a zis : «Strălucească în întuneric, lumina» — El a strălucit în inimile noastre, ca să strălucească cunoștința slavei lui Dumnezeu, pe fața lui Hristos» (II Cor. 4, 6).

La Paște împărtășim taina lui Dumnezeu Care creează lumina și viața din întunericul haosului și al morții. Apostolului îi merge la inimă Cuvântul Său, primește puterea care îl face să se mire și înțelege că a fost afectat, dar nu doborât, nu nimicuit (4 : 8, 9).

În aceste zile știm că ne aflăm în compania unor mărturisitori ca Dietrich Bonhoeffer și alții care, în mijlocul barbariei ucigătoare și a brutalității destructive a războiului mondial și a celui civil, se ridică și mărturisesc viața dintr-un izvor diferit, ceea ce ne uimește prin dragostea revelată prin ei, că fiind în pragul morții, iată, că trăiesc, ca niște pedepsiți, dar nu uciși (6, 9).

Aniversăm Paștele într-o perioadă în care ducem lipsa unei perspective clare pentru toți cei care trebuie să conducă în Biserici și societate, în familie și învățământ. Nu suntem siguri în privința drumului pe care trebuie să-l alegem. Uneori trebuie să luăm decizii care provoacă tensiuni și adeseori par să ne depășească puterile.

La Paște suntem chemați cu toții în fața Celui Răstignit pentru a primi lumina cunoașterii slavei lui Dumnezeu. Acolo putem aștepta lumina și puterea care să ne înalțe, asemenea Apostolului.

Ni s-a permis să trăim minunea împărtășirii din aceste taine când ne-am întrunit cu ocazia celui de al 26-lea Congres Internațional Vechi Catolic de la Delft și, în special când, curând după aceasta, am avut prilejul să-l primim pe Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu la Catedrala din Utrecht, ocazie cu care am rostit împreună următoarea rugăciune :

«O, Doamne, Sfântă și veșnică Treime,
Ne rugăm pentru Biserica Ta din întreaga lume,
Stăpânește viața sa ; rennoiește slujirea sa,
Sporește mărturisirea sa ; vindecă-i diviziunile ;
Fă vizibilă unitatea sa».

În această comuniune Vă voi pomeni la Paște, pe Preafericirea Voastră și pe toți cei din Biserica din țara Voastră aflați în lumina Celui Înviat.

ss /+ ANTONIUS JAN
GLAZEMAKER
Arhiepiscop de Utrecht».

27. EXCELENȚA SA DR. KLAUS ENGELHARDT,
PREȘEDINTELE EKD ȘI EXCELENȚA SA DR. ROLF KOPPE,
PREȘEDINTELE DEPARTAMENTULUI RELAȚII EXTERNE BISERICEȘTI
DIN CADRUL EKD :

«Vestea îngerului alungă umbrele morții și ale tristeții ! Nu vă speriați !

Voi îl căutați pe Iisus din Nazareth, Cel răstignit. El a înviat din morți.

Iisus Hristos i-a luat morții puterea și a adus la lumină viața și ființa netrecătoare.

În lumina eternă a luminoasei dimineți pascale cântăm și noi întru bucuria creștinătății de pe întreg pământul și Îl laudăm pe Domnul creației.

Îl implorăm în rugăciune pe Domnul ca El să facă în curând unitatea creștinilor vizibilă.

El să aducă pacea și dreptatea, care suferă din cauza războiului, persecuției, masacrelor și foamei.

Vestea pascală ne arată calea spre noua creație a lui Dumnezeu.

Hristos a înviat din morți — și acest lucru este în mod sigur adevărat!

Cu acest strigăt de bucurie Vă salutăm cordial și Vă dorim un Paște 1995 binecuvântat.

ss / † Dr. KLAUS ENGELHARDT
Episcopul landului
Președintele Consiliului EKD

ss / † ROLF KOPPE
Episcop

ss / † KLAUS SCHWARZ
Consilier superior bisericesc.

28. REVD. DR. MILAN OPOCENSKY,
SECRETAR GENERAL AL ALIANȚEI MONDIALE REFORMATE :

Prea Fericirea Voastră,

Vă mulțumesc pentru mesajul pascal și Vă asigur că Biserica Voastră se află permanent în rugăciunile noastre. Ne rugăm ca Biserica Ortodoxă Română să aibă puterea și posibilitatea de a-L mărturisi pe Iisus Hristos cât mai eficient cu putință. Ne rugăm pentru o cooperare fructuoasă între Biserica Reformată și alte Biserici din România. Ne rugăm, de asemenea, pentru binele Vostru personal și pentru binecuvântarea divină a permanentei Voastre slujiri.

Cu frăție,

ss / † Dr. MILAN OPOCENSKY
Secretar General.

29. MR. ISHMAEL NOKO, SECRETAR GENERAL
AL FEDERAȚIEI MONDIALE LUTERANE :

*Prea Fericirea Voastră, Hristos a Înviat ! Adevărat a Înviat !
Aleluia !*

Vă salut cu aceste străvechi cuvinte, în numele Bisericilor
Luterane din întreaga lume și al binecuvântatului Mântuitor și
Domn Înviat. Învierea lui Hristos constituie răspunsul la toate
formele răului din lume. Sfânta Biserică fiind un semn că voința
lui Dumnezeu pentru toată creația va birui. Trăim acum în stră-
lucirea biruinței lui Hristos.

Evanghelia Învierii a fost întodeauna «vestea cea bună». În
special acum, în zilele acestea, este nevoie de ea, acum, când for-
țele răului par să sporească și să sfâșie societatea în multe țări. Să
nu obosim propovăduind mesajul pascal și trăind viața pascală.

Răspunsul Bisericii la înviere este foarte frumos redat într-un
imn drag fraților și surorilor noastre luterane :

Să sărbătorim această zi pascală a lui Hristos, pâinea cerească :
Cuvântul de har a îndepărtat toată dospirea veche și rea,

Numai Hristos ne va hrăni sufletele ;

El este într-adevăr, carnea și băutura noastră ;

Nu credem în nimic altceva ! Aleluia !

*Suntem alături de Prea Fericirea Voastră în duh la sărbători-
rea Zilei zilelor.*

În Hristos, Mântuitorul nostru înviat,

ss / † ISHMAEL NOKO
Secretar General.»

(Pr. Michael Tîța)

• VIATA • BISERICESCA •

MARILE ANIVERSARI BISERICESTI

S-au implinit, la inceputul acestui an, 110 ani de la recunoaştea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, 70 de ani de la ridicarea ei la treapta de Patriarhie şi 80 de ani de viaţă ai *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*, dintre care 45 de ani numai de slujire arhierescă.

Aceste mari aniversări bisericesti constituie, fără îndoială, incununarea firească a unei îndelungate perioade de vrednică lucrare a Bisericii Ortodoxe Române atât în folosul propriilor credincioşi, cât şi al Ortodoxiei în ansamblul ei. De aceea, Sf. Sinod a hotărât ca ele să fie sărbătorite în chip deosebit, punându-se în lumină importanţa lor pentru mai buna sporire în toate domeniile de activitate bisericescă, pentru contribuţia Bisericii la propăşirea neamului românesc şi pentru afirmarea ei în raporturile cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, cu care a păstrat neîntrerupt legăturile dogmatice şi canonice.

În mod obişnuit, vorbim de Biserica Ortodoxă Română ca de o Biserică temeinic aşezată începând din veacul al XIV-lea. Atunci, însă, Biserica noastră doar s-a reorganizat, altminteri, ea exista de mult, de când s-a născut neamul românesc, implinind trebuinţele credincioşilor ei până departe, în sudul Dunării.

Mult timp, procesul de afirmare a Bisericii Ortodoxe Române a fost stânjenit de vicisitudinile vremii, de faptul că poporul nostru a fost copleşit şi subjugat veacuri de-a rândul, iar parte din gilia strămoşască smulsă de imperii străine. Dar şi în aceste împrejurări vitrege, Ortodoxia românească şi-a dovedit forţa şi vitalitatea. Mărturie stă buna organizare a Bisericii pe întreg teritoriul locuit de români. Preoţi, călugări şi episcopi, parohii, mănăstiri şi eparhii au existat dintotdeauna, chiar dacă mărturiile scrise sunt, uneori, deficitare.

O dată cu încheierea procesului de unificare şi centralizare statală la sud şi răsărit de Carpaţi, pe la mijlocul veacului al XIV-lea, prin constituirea statelor medievale Ţara Românească şi Moldova, a avut loc şi procesul de unificare şi centralizare bisericescă, prin organizarea Mitropoliei Ungro-Vlahiei, sub Alexandru Basarab (1352—1364) şi Mitropoliei Moldovei, în timpul lui Alexandru cel Bun (1400—1432).

Amândouă au fost organizate pe principiul etnic-teritorial. Reședința mitropoliților a fost stabilită acolo unde era și reședința voievozilor : la Argeș, apoi, la Târgoviște și, mai târziu, la București, în Țara Românească ; la Suceava și apoi, la Iași, în Moldova.

Cele două mitropolii au avut încă de la organizarea lor oficială în secolul al XIV-lea o situație deosebită, bucurându-se de independență administrativă internă și de autonomie bisericească deplină. Ele n-au recunoscut niciodată altă autoritate din afară decât jurisdicția canonică a Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, care s-a manifestat întotdeauna numai în materie de dogmă și disciplină. Era, deci, o autonomie internă completă și o dependență externă mai mult nominală, decât reală.

Poziția aceasta a Bisericii Ortodoxe Române a fost de asemenea natură încât, atunci când s-a prăbușit Bizanțul, ea îi va lua, într-un fel, locul. Așa se face că ierarhii și teologii din Bizanț și-au putut continua activitatea în Țara Românească sau în Moldova, înființând școli și tipărint cărți. Din cei 11 patriarhi care s-au succedat pe tronul ecumenic în secolul al XVI-lea, doar unul n-a ajuns să calce pe pământul nostru. La înmormântarea din 1707 a domnitorului Moldovei Antioh Cantemir au slujit toți cei patru patriarhi răsăriteni de atunci. Mulți dintre ei au trăit vreme îndelungată la noi, iar unli au fost chiar îngropați în țările române. Uneori, s-a sfințit la noi Sfântul și Marele Mir și s-au făcut chiar alegeri și hirotonii de patriarhi pentru scaunele apostolice, cum a fost Paisie, egumenul Mănăstirii Galata, ales și sfințit patriarh al Ierusalimului în biserica Trei Ierarhi din Iași, în anul 1645. Totodată, Biserica Moldovei a putut da, în Iulie 1639, și un candidat pentru scaunul de patriarh ecumenic, în persoana vrednicului mitropolit Varlaam, al cărui nume se află trecut în actele de alegere. De asemenea, în capitala Moldovei s-a ținut sinodul din 1642, care a dat formă definitivă *Mărturisirii Ortodoxe*, una din cărțile simbolice de bază ale întregii Ortodoxii.

Nu mai mici au fost vredniciile clerului și credincioșilor ortodocși români din părțile transilvănene și bănățene care, deși înrobiți politic, au rămas în cea mai strânsă legătură cu frații lor de peste munți și au păstrat dreapta credință în forma ei cea autentică. Mai mult decât atâta, după prăbușirea Serbiei, au oferit azil și sprijin ierarhilor și credincioșilor care se refugiau din calea otomanilor.

Trecera peste alte amănunte istorice care mărturisesc toate despre modul cum s-a afirmat Biserica Ortodoxă Română, câștigându-și treptat autocefalia pe măsură ce statul român, cu destinele căruia a fost permanent îngemănată, și-a dobândit unitatea și apoi, independența.

Vom menționa că, potrivit unei vechi datini păstrate în Ortodoxie, Biserica noastră a ținut întotdeauna seama, în întocmirea ei, de realitățile istorice. Astfel, o dată cu Unirea Principatelor (1859) și unificarea vieții lor statale (1862), a apărut și necesitatea unei noi organizări a Bisericii naționale, corespunzătoare cu noua situație politică, considerabil crescută a României moderne. A luat, acum, naștere mișcarea pentru deplina și formală recunoaștere a autocefaliei, susținută cu

multă stăruință de mitropolitul Nifon al Ungro-Vlahiei (1850—1875) și Calinic al Moldovei (1875—1886) și îmbrățișată cu căldură și demnitate de domnitorul Alexandru Ioan Cuza (1859—1866) și de regele Carol I (1866—1914), precum și de alți bărbați de stat români din acea vreme.

Dar, după secularizarea de către stat, la sfârșitul anului 1863, a averilor mănăstirilor închinată, s-a iscat o mare încordare între cărmuitorii Bisericii noastre și Patriarhia Ecumenică. Deși statul român acordase spre răscumpărare Locurilor Sfinte, unde aceste averi erau închinată, o sumă considerabilă, totuși, oferta a fost respinsă, patriarhul ecumenic Sofronie al III-lea (1863—1866) și cercurile patriarhale refuzând acordarea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. În aceste împrejurări s-a promulgat, în decembrie 1864, *Decretul organic* pentru înființarea unei autorități sinodale centrale a Bisericii Ortodoxe Române, care lindea către neatârănarea de orice chiriarchie străină. Acesta a fost cel dintâi pas spre autocefalie. Năzuința aceasta s-a înfățișat, apoi, mai limpede în art. 25 al Constituției din 1866, care a statornicit că «Biserica Ortodoxă Română este liberă de orice atârănare străină, dar păstrează unitatea dogmatică cu Biserica Ecumenică a Răsăritului» și ea are o «autoritate sinodală centrală pentru reglementarea chestiunilor canonice și disciplinare».

Pe temeiul acestor principii constituționale s-a alcătuit în 1869 un proiect de lege bisericească ce prevedea, la primul articol, referitor la autocefalie, că «Biserica Ortodoxă Română este și rămâne independentă de orice chiriarchie străină», care a fost trimis și Patriarhiei Ecumenice pentru a-și face observările. Patriarhul ecumenic Grigorie al VI-lea (1866—1871) a răspuns abia la începutul anului 1870, stăruind să se prevadă în lege că după alegerea mitropolitului se va cere de la Patriarhie carte de recunoaștere; mitropoliții să-l pomenească la slujbe, iar Sfântul și Marele Mir să fie cerut de la Patriarhie, ceea ce, de fapt, ducea la anularea autocefaliei prevăzută în proiectul de lege. La sfârșitul anului 1872, proiectul a devenit *Legea organică a Bisericii Ortodoxe Române*, fără să prevadă, însă, nici unul din punctele cerute de Patriarhia Ecumenică. Această lege a fost urmată de un șir de regulamente menite să asigure poziția de neatârănare a Bisericii noastre.

După cucerirea independenței de stat, în urma războiului victorios din 1877—1878 contra Imperiului otoman, autoritatea și prestigiul României independente au crescut în ansamblul statelor europene. O dată cu prestigiul României moderne a sporit și autoritatea și prestigiul Bisericii Ortodoxe Române, iar recunoașterea autocefaliei sale se impune de la sine. Dar Patriarhia Ecumenică contintua să se opună la acordarea autocefaliei.

Conflictul cu Patriarhia Ecumenică avea să izbucnească din nou în 1879, când Sf. Sinod al Bisericii noastre a făcut alegeri de arhieriei, la care nu s-a învoit deloc noul patriarh ecumenic Ioachim al III-lea (1878—1884), pretinzând pentru sinodul său acest drept. Până la urmă, patriarhul ecumenic a dat ceruta binecuvântare canonică pentru hiroto-

nia noilor arhieriei, care au putut să fie sfințiți chiar în toamna aceluia an. Se săvârșea, astfel, primul act de autocefalie.

În Joia Patimilor din 1882, s-a produs un alt fapt care a stârnit din nou supărarea Patriarhiei din Constantinopol. Este vorba de sfințirea Marelui Mir la Mitropolia din București de către membrii Sfântului Sinod al Bisericii noastre, fără a se cere incuviințarea Patriarhiei Ecumenice. Aflând despre aceasta, patriarhul Ioachim al III-lea a trimis o epistolă fulgerătoare mitropolitului primat Calinic Miclescu, învinuind Biserica Ortodoxă Română de inovațiuni. La această scrisoare, Sf. Sinod al Bisericii noastre a alcătuit un memoriu-răspuns, respingând toate învinuirile neintemeiate și susținând dreptul de autocefalie al Bisericii Ortodoxe Române. Acest răspuns, redactat de învățatul episcop Melchisedec Ștefănescu al Romanului și iscălit de toți membrii Sfântului Sinod, a contribuit foarte mult în a determina pe patriarhul ecumenic să mai cedeze din pretențiile sale.

Lucrurile au rămas așa până la 21 decembrie 1884, când guvernul român a început demersurile la Constantinopol, cerând noului patriarh ecumenic Ioachim al IV-lea (1884—1886) recunoașterea necondiționată a autocefaliei, dar cei din jurul patriarhului țineau la unele restricții. Pentru clarificarea situației se impunea o nouă intervenție a Bisericii Române. La 20 aprilie 1885, mitropolitul primat Calinic Miclescu, în calitate de președinte al Sfântului Sinod, a cerut forma patriarhului ecumenic Ioachim al IV-lea, pe un ton moderat și irenic, recunoașterea autocefaliei. Peste câteva zile, la 25 aprilie 1885, patriarhul a răspuns că «luând în considerațiune, împreună cu Sfântul Sinod patriarhal, cererea făcută și chibzuind laolaltă asupra ei, a găsit-o întemeiată, dreaptă și corespunzătoare cu așezămintele bisericești. De aceea, primind-o, cu iubire frățească a pășit la alcătuirea și iscălirea Tomosului patriarhicesc, prin care, cu bucurie sufletească, binecuvintează Biserica Ortodoxă Română, recunoscând-o autocefală, întru toate de sine ocărmită».

Tomosul de autocefalie din aprilie 1885 spune: «declaram că Biserica Ortodoxă Română să fie și să se zică și să se recunoască de toți neatârnată și autocefală, administrându-se de propriul și Sfântul său Sinod, având ca președinte pe mitropolitul Ungro-Vlahiei și primat al României cel după vreme, nerecunoscând în administrația sa internă nici o altă autoritate bisericească, fără numai pe capul Bisericii Ortodoxe Române.

Tot acum, patriarhul ecumenic Ioachim al IV-lea a comunicat printr-o scrisoare enciclică tuturor Bisericilor Ortodoxe Autocefale surori, adică Patriarhiilor apostolice de Alexandria, Antiohia și Ierusalim și Bisericilor Rusă, Greacă, Sârbă și Arhiepiscopiei Ciprului, recunoașterea autocefaliei acordată Bisericii Ortodoxe Române.

Recunoașterea autocefaliei Bisericii noastre, la 25 aprilie 1885, de către Patriarhia Ecumenică a produs în România, atât în cercurile bisericești, cât și în cele laice, o mare satisfacție și bucurie. Autocefalia Bisericii sprijinea și întărea, totodată, independența politică a țării de curând câștigată. Ea a dat posibilitate Bisericii Ortodoxe Române

de a se lega și mai mult de popor, de idealurile lui de libertate și unitate națională și totodată, a contribuit la creșterea autorității și prestigiului Bisericii noastre în sânul Ortodoxiei.

Precum se știe, în Răsăritul Ortodox, întocmirea statală a fost întotdeauna ținută în seamă la organizarea bisericească pe mitropolii și patriarhii. Însemnătatea și vaza diferitelor Biserici, determinată de dezvoltarea lor istorică, s-a răsfrânt și asupra căpeteniilor acestor Biserici, hărăzindu-le titlul de patriarhi. În acest chip, atunci când s-au alcătuit state etnice aparte, independente de Imperiul bizantin și s-au întemeiat Biserici naționale, acestora li s-a recunoscut autocefalia, iar căpeteniilor lor titlul de arhiepiscop și chiar de patriarh. Așa s-a întâmplat, bunăoară, cu popoarele din vecinătatea noastră care, sub scutul unor împerejurări prielnice, au izbutit să aibă mai de timpuriu decât noi întocmiri ierarhice, ce s-au înălțat, la vreme potrivită, până la treapta de patriarhii.

Se pune întrebarea: de ce românii n-au năzuit mai de timpuriu la această înaltă treaptă ierarhică pe care o încuviințează canoanele și tradiția ortodoxă? Și din care pricini anume am zăbovit noi până acum 70 de ani cu ridicarea Bisericii noastre la treapta de patriarhie? Răspunsul este simplu: întâi, pentru că în toată desfășurarea vieții noastre bisericești am dovedit mai puțină grabă decât alții, iar al doilea, pentru că greutățile prin care am trecut ne-au împiedicat, veacuri în șir, să tindem spre dregătorii mai mari decât acelea a căror povară știam că o putem purta cu vrednicie. Netăgăduit lucru că n-am disprețuit niciodată această treaptă ierarhică, însă, în smerenia noastră, am știut să ținem seama întotdeauna de realitățile istorice și să avem deplină încredere în destoinicia cărmuitorilor noștri duhovnicești.

Într-adevăr, Biserica Ortodoxă Română a avut încă de la începuturile ei de organizare o situație de întâietate față de celelalte Biserici surori. Astfel, mitropolitul Ungro-Vlahiei s-a bucurat de unele atribuțiuni aproape patriarhale. Titulatura lui era, încă din veacul al XIV-lea, următoarea: «Prea Sfințit Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Prea Cinstit și Exarh al întregii Ungarii și al Plaiurilor». Ca *Exarh al Plaiurilor*, adică loctiitor al patriarhului ecumenic peste ortodocșii de dincolo de Carpați, mitropolitul Ungro-Vlahiei avea, prin urmare, drepturi și în afara eparhiei sale și anume de a hirotoni pe mitropolitul Ardealului, care primea de la el sfaturi și îndrumări în treburile mai de seamă.

Se știe apoi că, încă din anul 1382, mitropolitul Ungro-Vlahiei a primit de la Patriarhia Ecumenică titlul de *Loctiitor al Nicomidiei*, iar mai târziu, al *Anchirei*, scaune ce erau pe treapta a treia și a patra după patriarh.

În cursul veacului al XVIII-lea, când a fost vorba să se precizeze dependența Bisericii românești de Patriarhia Ecumenică și să se lămurească drepturile pe care vlădicii noștri le susțineau în fața pretențiilor de subjugare ale ierarhilor greci, s-a ajuns la următoarea hotărâre: «Să nu mai fie volnic patriarhul din Constantinopol să trimită în țara noastră nici mitropoliți, nici episcopi, nici egumeni, ci, acela care îl va

alege sfatul și țara, acela să păstorească, iar patriarhul să-i dea numai binecuvântarea, după cum a fost din veac».

Însuși patriarhul ecumenic s-a văzut atunci nevoit să recunoască însemnătatea Bisericii noastre în Ortodoxie, prin actul sinodal din 10 octombrie 1776, privitor la ridicarea mitropolitului Ungro-Vlahiei la treapta de *Locțiitor al scaunului Chesareii Capadociei*, care era cea dintâi dintre mitropolile supuse Marii Biserici din Constantinopol. Ca *Locțiitor al Chesareii*, arhiepiscopul Ungro-Vlahiei ajunge în 1776 întâiul mitropolit după patriarhul ecumenic, adică un înlocuitor al său. În acest chip, el dobândește învoirea de a hirotoni arhieriei pentru scaunele de episcopi și mitropoliți din ținuturile aflate sub oblăduirea canonică a Marii Biserici din Constantinopol, iar la un eventual sinod local, în lipsa patriarhului, avea dreptul să fie întâistătător, ca locțiitor al celui dintâi scaun mitropolitan al Patriarhiei Ecumenice.

Mulți dintre mitropoliții noștri de pe vremuri, fără să aibă în fapt titlul de patriarh, s-au bucurat de o cinste și prețuire asemănătoare acestei înalte trepte ierarhice. Astfel, în 1598, patriarhul Meletie Pigas scria mitropolitului Gheorghe Movilă că scaunul Moldovei «fiind ridicat acum la treapta de arhiepiscopie, are pentru această înaltă vrednicie dreptul să poarte mantie patriarhală cu patru poluri, care e prescrisă în lume numai pentru patriarhii scaunelor apostolice, precum și cărja patriarhală».

Așadar, dată fiind dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române în interiorul țării, rolul de păstrătoare și apărătoare a dreptei credințe, strădanile și sacrificiile făcute pentru acrotirea Orientului creștin sub turci, care i-au asigurat din partea tuturor dreptul la recunoștință, precum și poziția de întâietate ce i-a fost acordată față de celelalte Biserici surori, s-ar fi putut hotări, încă de timpuriu, ridicarea ei la treapta de patriarhie sau la scurtă vreme după recunoașterea autocefaliei sale. Dar, cu tot rolul important avut în lumea ortodoxă Biserica și poporul român au considerat prematur a imita atunci alte Biserici Ortodoxe vecine în privința creării patriarhiei și a respectat vechea datină a Ortodoxiei de a ține totdeauna seama în întocmirea ei de realitățile istorice. În această privință, se știe că, până în pragul secolului al XX-lea, o mare parte din filii poporului nostru s-au aflat sub stăpâniri străine și Biserica Ortodoxă, care a contribuit la plămădirea suflului românesc, nădăjduia în unirea tuturor românilor într-un singur stat național, act istoric epocal care s-a împlinit la 1 Decembrie 1918.

Constituirea statului național unitar român în 1918 a impus reorganizarea, conform noilor împrejurări, a principalelor sale instituțiuni publice, între care și uniformizarea și organizarea sinodală unitară a Bisericii Ortodoxe Române din toate teritoriile românești sub conducerea Sfântului Sinod de la București. Firește, înfăptuirea organizării sinodale unitare a Bisericii, urmând a se clădi, deopotrivă, pe principiul autocefaliei și pe temelii constituționale, a necesitat un oarecare timp trebuind, mai întâi, ca toți mitropoliții, episcopii eparhioți și arhieriei vicari din toate provinciile românești să intre în Sfântul Sinod, lucrare ce s-a încheiat la 30 noiembrie 1919, după care, la

18 decembrie 1919, Marele Colegiu Electoral Bisericesc a ales pe episcopul Miron Cristea al Caransebeşului în scaunul de mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, investitura având loc la 19 decembrie, acelaşi an. S-au ocupat, după aceea, cu titularii scaunele vacante de chiriarhi şi s-au reînfiinţat vechile episcopii ale Oradiei (1920), Clujului (1921) şi Tomisului (1923).

Încheierea procesului de unificare şi organizare sinodală autocefală unitară pe întreg teritoriul României întregite şi-a găsit reflectarea şi în Constituţia ţării din 1923, care, la art. 22, consfinţează că «Biserica Ortodoxă Română este şi rămâne neatârnată de orice chiriarhie străină, păstrându-se încă unitatea cu Biserica Ecumenică a Răsăritului în privinţa dogmelor. În România, Biserica creştină ortodoxă va avea o organizare unitară cu participarea tuturor elementelor ei constitutive, clerici şi mireni... Chestiunile spirituale şi canonice ale Bisericii Ortodoxe Române se vor rezolva de o singură autoritate sinodală centrală Mitropoliţii şi episcopii Bisericii Ortodoxe Române se vor alege potrivit unei singure legi sinodale».

Prin această nouă alcătuire, cu un număr sporit de eparhii, de preoţi şi credincioşi, Biserica Ortodoxă Română a crescut şi s-a dezvoltat ca o Biserică puternică şi dinamică, a doua ca mărime şi pondere în rândul Bisericilor Ortodoxe surori, astfel încât ridicarea ei la treapta de patriarhie a devenit o necesitate pe măsura autorităţii şi prestigiului ridicat pe care şi l-a dobândit în lumea ortodoxă. Faptul acesta a părut aşa de firesc şi potrivit evoluţiei istorice a victiilor noastre bisericesti că s-a impus, deopotrivă, conducătorilor Bisericii şi ai Statului, încât Sfântul Sinod, în şedinţa sa din 4 februarie 1925, a hotărât în unanimitate şi cu însufleţire «ridicarea scaunului arhiepiscopal şi mitropolitan al Ungro-Vlahiei la demnitatea de Patriarhie, iar pe titularul acestui scaun şi primat al României la vrednicia de patriarh». Statul, prin reprezentanţii săi — guvernul şi parlamentul — a ratificat această hotărâre, dându-i formă constituţională prin legea votată de Senat, la 12 februarie 1925 şi de Adunarea deputaţilor, la 17 februarie, acelaşi an, promulgată prin decret regal la 23 februarie 1925 şi dată publicităţii în Monitorul Oficial nr. 44 din 25 februarie 1925.

Potrivit datinei, cu scrisoarea irenică din 12 martie 1925, Sfântul Sinod a adus la cunoştinţă patriarhului ecumenic Vasile al III-lea (1925—1929) şi celorlalte Biserici Ortodoxe Autocefale ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie, prin consensul unanim al Bisericii şi Statului român. Invocând temeiuri de ordin istoric şi canonic, scrisoarea conchide că există toate condiţiile pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la treapta de Patriarhie, căci «ea nu are alte dorinţe decât să dea cel mult Bisericii noastre naţionale, în ce priveşte viaţa ei internă, o autoritate şi un prestigiu pe care le-au ajuns Bisericile surori care au asemenea instituţie ierarhică, iar aceasta nu poate fi decât în folosul Ortodoxiei în general».

Patriarhia Ecumenică, luând act de hotărârea comună a Bisericii şi Statului român, a recunoscut prin *Tomosul* patriarhal nr. 1579 din 30 iulie 1925 înfiinţarea Patriarhiei Române, căci «preţuind şi înţele-

gând avântul și hotărârea prea iubitei și prea cinstitei sale fiică și soră în Hristos, Prea Sfânta Biserică a României, nu a găsit nici o piedică de neînvinș ca, folosind cu bun chip iconomia, de acum să-și dea cu dragoste consimțământul și recunoașterea sa la cele ce prin hotărârea comună a Bisericii și Statului s-au săvârșit în România... Și de acum chiar va fi asentimentul tuturor pentru ridicarea Bisericii surorii din România la vrednicia patriarhală atât pentru cinstire și răsplată, cât și pentru faptul că, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, întreg poporul binecredincios român mărindu-se prin unirea sa politică, această cinstire este binevenită și îndreptățită».

Tomosul, adus în țară de o delegație a Patriarhiei Ecumenice la sfârșitul lunii septembrie 1925, a fost citit în Catedrala din București în cadrul unei solemnități deosebite, la sfârșitul căreia Miron Cristea, primul patriarh al României, a mulțumit călduros patriarhului ecumenic Vasile al III-lea pentru frumoasele aprecieri făcute în actul patriarhal la adresa poporului român și a Bisericii sale.

Între timp, au sosit la București și scrisorile de recunoaștere din partea celorlalte Patriarhii și Biserici Autocefale Ortodoxe surori.

La 29 octombrie 1925, prin decretul regal nr. 2964, mitropolitul primat Miron Cristea a fost întărit în scaunul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Investitura și întronizarea primului patriarh al României a avut loc la 1 noiembrie 1925, într-o atmosferă profund sărbătorească bisericească și națională.

Înființarea Patriarhiei Române a încununat o lucrare bisericească de veacuri, care a impus Ortodoxia românească nu numai pe plan intern, ci, în egală măsură, pe plan extern.

Evenimentul petrecut acum 70 de ani a înlesnit Bisericii noastre o și mai frumoasă cinstire din toate punctele de vedere, la aceasta contribuind din plin primii patru patriarhi de vrednică pomenire, Miron, Nicodim, Justinian și Iustin, iar în vremea noastră, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Întăistătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, s-a născut la 7 februarie 1915 în satul Tocileni de pe frumoasele plaiuri botoșănene, fiind al nouălea din cei zece copii ai familiei de plugari harnici și buni, Dumitru și Maria Arăpaș, și a primit la botez numele Teodor. De la evlavioșii săi părinți a moștenit credința cea adevărată, puterea dragostei de neam și iubirea pentru semeni și s-a deprins a prețui cinstea, omenia și munca pentru binele obștesc.

Purtând în suflet aceste călăuze trainice și fiind chemat de îndemnul evanghelice, tânărul Teodor, după ce a urmat clasele primare în satul natal, distingându-se la învățătură și comportare, a ieșit din vatra părintească și a pășit pe calea vieții monahale, la vârsta de numai 14 ani, cu dorința arzătoare de a se desăvârși și a sta necontenit în slujba lui Dumnezeu și a oamenilor.

Însetat de slovele cărții și dornic să agonisească hrană duhovnicească, a făcut primele ascultări monahale la vestitele mănăstiri moldovene Vorona și Neamț, iar de aici, în toamna anului 1932, a trecut la Seminarul monahal de la mănăstirea Cernica, unde, în atmosfera de

litanie sfântă și smerenie duhovnicească, a învățat cu osârdie și răbdare, situându-se în toți cei opt ani de studiu, printre premianții acestei școli.

Îmbogățindu-și cunoștințele de teologie și de cultură generală și sporind deprinderile de viață duhovnicească, la 6 august 1935, fratele Teodor a urcat prima treaptă a slujirii bisericești, devenind monah la mănăstirea Bistrița, de lângă Piatra Neamț, unde a primit, după rânduiala, numele Teoctist. La 4 ianuarie 1936, chiar în ziua cuviosului Teoctist, a fost hirotonit ierodiacon pe seama aceleiași mănăstiri în catedrala Precista din Roman.

După absolvirea seminarului, dorind să pătrundă cât mai lămurit sensurile adânci ale adevărului Ortodoxiei pentru a-și însuși o temeinică pregătire teologică, s-a înscris la Facultatea de Teologie din București, vădind și aici, printr-o muncă stăruitoare și continuă, calități intelectuale și silință la învățatură, care l-au impus aprecierii profesorilor și stimei colegilor. La sfârșitul studiilor teologice, în anul 1945, ierodiaconul Teoctist a fost proclamat licențiat în teologie cu calificativul «magna cum laudae».

Cu zestrea spirituală pe care și-a agonisit-o în școlile de teologie, la 1 martie 1945 s-a întors în Moldova, ca diacon la Catedrala din Iași, fiind hirotonit ieromonah la 25 martie, același an.

Oferind certitudinea unei conștiințe armonios încheiate, de aleasă și profundă formație cărturărească, Prea Cuviosia Sa a fost rânduit de către mitropolitul Irineu Mihălcescu ca eclesiarh al Catedralei mitropolitane, apoi, ca exarh al mănăstirilor, iar în 1948 a fost numit de mitropolitul Justinian Marina în postul de vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei și Sucevei, conducând efectiv, până în 1950, lucrările Cancelariei eparhiale. O dată cu aceste încredințări, i s-a acordat și rangul de arhimandrit.

Scurtă vreme după aceea, pentru râvna și înțelepciunea arătate în lucrarea bisericească, arhimandritul Teoctist a fost ales în postul de episcop-vicar patriarhal și ridicat de Sfântul Sinod la treapta arhieriei, primind titlul de Botoșăneanul. Hirotonia s-a săvârșit în ziua de 5 martie 1950, în biserica Sf. Spiridon Nou din București, de către fericiții întru pomenire patriarhul Justinian, mitropolitul Firmilian al Olteniei și episcopul Chesarie al Dunării de Jos.

Chemat la București pentru a sprijini, ca episcop-vicar patriarhal, lucrarea patriarhului Justinian de organizare a Bisericii, câmpul de activitate a celui mai tânăr dintre ierarhii țării — Prea Sfințitul Teoctist avea atunci doar 35 de ani — a sporit simțitor pe măsură cu importanța sarcinilor încredințate. Numai energia și perseverența, cultura și pricepera, puterea de muncă și încrederea deplină în valorile tradiționale ale Bisericii strămoșești, l-au ajutat pe tânărul episcop-vicar să îndeplinească în chip strălucit și conducerea Institutului teologic universitar din București, în calitate de Rector, aducând contribuții de seamă la organizarea acestui așezământ de cultură și spiritualitate ortodoxă, tocmai în vremea când învățământul nostru teologic a trecut sub oblă-

duirea directă a Bisericii. Remarcându-se încă din Moldova prin locul depus în lucrarea de bună gospodărire și împodobire a sfintelor locașuri, ca episcop-vicar s-a distins prin osărdia cu care a contribuit la restaurarea și redarea în folosință a monumentelor de artă și arhitectură bisericească din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, între care s-au numărat mănăstirile Dealu, Viforâta, Sinaia, Căldărușani, Ciorogârla, Ghighiu și Schitul Maicilor.

Cu experiența bogată dobândită timp de 12 ani ca episcop-vicar patriarhal, Prea Sfințitul Teoctist a putut răspunde cu încredere și vrednicie, la 28 iulie 1962, chemării de a fi episcop în istoricul scaun al Aradului, situat la granița de vest a țării. În noua calitate a înfăptuit o operă de mare valoare pentru păstrarea și întărirea unității noastre de credință și promovarea tradițiilor ortodoxe românești. Pe lângă acestea, a inițiat o amplă acțiune de restaurare și împodobire în stil autentic ortodox a mănăstirilor Hodoș-Bodrog, Prislop și Sf. Simion. Realizări de seamă a înscris și la Centrul eparhial din Arad, pe care l-a înzestrat cu un nou paraclis, amenajat în stil ortodox, cu sală de festivități și alte construcții, iar parcul reședinței episcopale l-a împodobit cu o frumoasă bisericuță de lemn, monument istoric, veche de peste un sfert de mileniu, dovedindu-și astfel grija pentru păstrarea creațiilor de valoare ale genului poporului nostru.

După mai bine de un deceniu de strădăni la Episcopia Aradului, Prea Sfințitul Teoctist a urcat, la 28 ianuarie 1973, treptele jilțului arhieresc din cetatea Băniei, ca arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei, legându-se sufletește de alte realități și tradiții istorice, de asemenea, și de noi înfăptuiri trainice necesare acestui centru mitropolitan. Alături de grija pentru înflorirea vieții duhovnicești a clerului și credincioșilor, înalt Prea Sfinția Sa a fost preocupat și de apărarea dreptei credințe și a datinilor strămoșești și a înzestrat Centrul eparhial cu o biserică de lemn de mare valoare artistică. Totodată, s-a îngrijit de Seminarul teologic de la Craiova, pe care l-a dotat cu un local nou și cu toate cele necesare unei bune funcționări, iar din revista *Mitropolia Olteniei* a făcut o publicație bine cotate în țară și peste hotare.

Ca o binemeritată răsplată pentru lucrarea bisericească desfășurată timp de cinci ani la Mitropolia Olteniei, înalt Prea Sfințitul Teoctist a fost ales, la 25 septembrie 1977, în scaunul de arhiepiscop al Iașilor și mitropolit al Moldovei și Sucevei. Împietind în lucrarea de arhipăstor purtarea de grijă pentru formarea preoților și cultivarea bunelor tradiții din aceste locuri, cu sporurile gospodărești și părinteasca oblăduire a sfintelor locașuri. Înalt Prea Sfinția Sa a adăugat pagini de cinste în cronică bisericească a Moldovei. Astfel, a înfrumusețat și pus în valoare mănăstirile din Moldova și Bucovina, între care Vorona și Golia, precum și palatul voievodal al lui Ștefan cel Mare de la Putna. Totodată, a adunat și rânduit în colecții vechile cărți de slujbă, precum și manu-

scrisele și hrisoavele mănăstirești și a adus Seminarul de la Neamț într-o stare înfloritoare, ca și tipografia eparhială, editând cărți de slujbă și de rugăciuni, paraclise și acatiste alături de numeroase alte scrieri de zidire sufletească pentru credincioși.

După ce a îndeplinit timp de trei luni, în urma trecerii la cele veșnice a patriarhului Iustin, atribuțiile de locțiitor de patriarh conferite de prevederile statutare, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei a fost ales, la 9 noiembrie 1986, de către Marele Colegiu Electoral Bisericesc, în scaunul de arhiepiscop al Bucureștilor, mitropolit al Ungro-Vlahiei și patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Activitatea desfășurată timp de 45 de ani ca arhieru în slujba Bisericii, țării și culturii românești, îl situează pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist între marii ierarhi cărturari și patrioți care au strălucit prin vremi în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, pe care o cărmuiește de aproape nouă ani. În curgerea neostenită a vremii, acești nouă ani nu înseamnă prea mult ca durată, dar ceea ce cinstim noi, însă, la acest popas aniversar, sunt roadele binecuvântate ale acestor ani. Cinstindu-le pe acestea, cinstim, totodată, pe harnicul și înțeleptul lor înfăptuitor.

Numai din enumerarea câtorva din aceste realizări se poate înțelege cât de mult s-a lucrat și câte s-au înfăptuit în acești nouă ani : construirea de biserici noi ; lărgirea și diversificarea învățământului teologic, prin înființarea de noi facultăți și seminarii ; relansarea activității social-caritative și asigurarea prezenței preoților în spitale, azile, orfelinate, penitenciare și în armată ; introducerea predării religiei în școli ; sporirea participării credincioșilor la viața Bisericii ; creșterea numărului publicațiilor bisericești și îmbunătățirea conținutului lor ; canonizarea și înscrierea în calendarul Ortodoxiei a unor sfinți din neamul nostru ; reinființarea unor vechi scaune vlădicești și înființarea de noi eparhii ; reactivarea Mitropoliei Basarabiei ; elaborarea unui nou înțeles al ecumenismului, menit să apere atât credința strămoșească, cât și ființa națională a poporului nostru și încă multe alte realizări.

Doctrinar erudit, animat de timpuriu de o vie curiozitate intelectuală atât în domeniul vast al teologiei, cât și în ramuri adiacente, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a pus în centrul preocupărilor și al experienței de distins ierarh și de om de cultură, apărarea și promovarea valorilor Ortodoxiei românești. Evidențierea lor se bucură de un interes și de o apreciere aparte în lucrările tipărite ale Prea Fericirii Sale, ca și în cuvântările, meditațiile, conferințele, cu un bogat conținut de idei morale, umanitare, sociale și naționale, adresate cu diferite prilejuri unui auditoriu divers ca pregătire, vârstă, receptivitate.

Neîntrecut liturghisitor și desăvârșit predicator, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist oficiază slujbe impunătoare și asociază la

slujbă pe toți credincioșii. Slujbele sunt urmate, de fiecare dată, de predici neegalate în erudiție și presărate cu citate din Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți. Vorbește limpede, cu convingere și voiciume și întrebunțează erudiția numai în forma sa cea înțeleasă, fiind ascultat cu dragoste de credincioșii de toate vârștele și de pe orice treaptă a școlii.

Dedicându-se cu zel și pasiune activității pastoral-misionare, Prea Fericirea Sa aplică și menține în relațiile cu clerul și credincioșii legături de suflet și de încredere, îi îndrumă cu înțelepciune și căldură sufletească, venind în sprijinul tuturor.

În anii slujirii arhieresti, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a desfășurat și o bogată activitate în aria Ortodoxiei și în Mișcarea Ecumenică. A vizitat scaunele patriarhale apostolice, în frunte cu Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol, precum și celelalte Biserici Ortodoxe surori și a participat la întâlnirile inițiate de organizațiile intercreștine și religioase internaționale, ducând pretutindeni mesajul Ortodoxiei românești și cuvântul Evangheliei bucuriei, al dragostei și unității.

Personalitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist reflectă, acum, la apogeul experienței și al vârștei mature, dominantele unei alcătuirii caracteristice Ortodoxiei românești: înfrățit cu credința, înainte-mergător cu făclia sfințeniei și a dreptății, învățând pe toți să poarte de grijă lucrurilor bune, ca nimeni să nu fie fără roade.

Cărturar patriot, apropiat de năzuințele și nevoile celor mulți, modelând mereu sensurile tradiției românești și imperativele trăirii în inima prezentului, Prea Fericirea Sa se bucură de admirația respectuoasă și de iubirea tuturor celor ce-i cunosc sinceritatea, căldura apropierii, lumina zămbetului, dulceața vorbirii.

Reimprospătând evenimentele petrecute în urmă cu 110 ani, ale recunoașterii autocefaliei și pe cele de acum 70 de ani, când s-a înființat Patriarhia, aducem recunoscătoare prețuire lungului șir de ierarhi, călugări, preoți și credincioși care au ostenit, uneori mergând până la sacrificiul total, pentru înflorirea Bisericii strămoșești și așezarea ei la loc de cinste în Ortodoxie.

Un gând de recunoștință închinăm adormiților în Domnul, patriarhilor Miron Cristea, Nicodim Munteanu, Justinian Marina și Iustin Moiescu pentru tot ce au înfăptuit cu răvnă sfântă, în vremea arhipăstoririi lor, la cârma Patriarhiei Române.

Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care continuă cu vrednicie și îmbogățește prisositor lucrarea înaintașilor săi, îi prezentăm mărturia respectului, sincera recunoștință și calda prețuire a tuturor celor care au primit de la Ortodoxia românească puternicia credinței, a dragostei și a harului cuvântului lui Dumnezeu.

**PARTICIPAREA I.P.S. MITROPOLIT DANIEL AL MOLDOVEI
ȘI BUCOVINEI LA LUCRĂRILE COMITETULUI EXECUTIV
AL CONSILIULUI ECUMENIC AL BISERICILOR**

(Geneva, 7—11 febr. 1995)

Între 7—11 februarie 1995, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a participat la Geneva, la lucrările Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

La începutul lucrărilor a fost aprobat procesul verbal al ședinței anterioare a Comitetului Executiv din septembrie 1994, de la București, în care au fost cuprinse și largi extrase din cuvântul de salut al Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST și a fost prezentată viața pastorală și ecumenică a Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea, în prefața procesului verbal a fost menționată vizita făcută în Mitropolia Moldovei și Bucovinei de către unii membri ai Comitetului Executiv, precum și întrunirea ecumenică de la București, cu reprezentanții diferitelor culte din România.

Tot acum au fost studiate și aprobate, cu unele amendamente, dările de seamă privind activitatea Secretariatului General și a celor patru unități ale Consiliului: Unitatea I — Unitate și reînnoire; Unitatea II — Biserici în misiune; Unitatea III — Dreptate, Pace, Creație; Unitatea IV — Dărnicie și slujire, și a fost audiat raportul privind situația financiară a Consiliului, considerându-se că este nevoie să fie încurajată contribuția financiară a Bisericilor pentru activitățile Consiliului, în special în această perioadă de recesiune economică.

O atenție deosebită a fost acordată nevoii de a sensibiliza Bisericile ca să susțină noul program al Consiliului și anume: «Programul pentru înlăturarea violenței», în sensul că Bisericile să se implice mai mult în activitățile de aplanare a conflictelor, în reconcilierea și educația pentru evitarea violenței în relațiile interumane, interetnice și internaționale.

În acest context, Comitetul Executiv a luat cunoștință de intervențiile publice ale Secretariatului General al Consiliului pentru aplanarea unor conflicte sau tensiuni în diferite părți ale lumii (Haiti, Rwanda, Bosnia-Herțegovina, Cecenia etc).

Privitor la viitoarea ședință a Comitetului Central al Consiliului Mondial al Bisericilor, care va avea loc la Geneva între 14—22 septembrie 1995, Comitetul Executiv a pregătit pentru aprobare unele recomandări privind componența delegațiilor Bisericilor membre la a VIII-a Adunare Generală a Consiliului, care va avea loc în 1998, la Harare, Zimbabwe în Africa, între care una cere ca delegații ortodocși să reprezinte cel puțin 25% din participanți. De asemenea, s-a recomandat lărgirea participării tineretului, a femeilor și a laicilor, pentru ca Adunarea generală să poată reflecta realitatea Bisericilor ca atare.

**VIZITA PASTORALĂ
A PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST
ÎN EPARHIA ORADIEI**

(1—5 iunie, 1995)

«A venit și această zi, împreună cu darul pe care l-ați adus, și care mă onorează deosebit de mult... Un semn de respect față de Biserica noastră străbună, față de însăși spiritualitatea românească. Și am deosebita bucurie de a împărtăși această mare cinste cu ceilalți membri ai Sfântului Sinod, cu toți preoții și credincioșii și cu toți cei de față».

Cu aceste cuvinte și altele de impresionantă simțire își exprima emoțional *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, în ședința de lucru a Adunării Naționale Bisericești din 4 februarie 1995, sentimentul de surprindere afectivă și de satisfacție, în același timp, față de momentul înălțător și vibrant în care i se acorda și înmăna de către Dl. Prof. Dr. Ing. Teodor Maghiar, Rectorul Universității din Oradea, Diploma de «*Doctor Honoris Causa*», scrisă în limba latină și sigilată cu sigiliul Universității orădene. Totodată și invitația de a participa, la o dată ce se va stabili ulterior, la ceremonia tradițională ce are loc în astfel de împrejurări, pe care *Prea Fericitul Sa* a acceptat-o cu bucurie și firească recunoștință.

Acest act academic de înaltă admirație, prețuire și subliniere a personalității *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist* se întrepătrunde și se adaugă în mod fericit, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, în șiragul istoricelor împliniri ale vieții și activității Bisericii Ortodoxe Române din acest an (1995): 110 ani de autocefalie; 70 de ani de patriarhat și 45 de ani de arhierie într-o slujire rodnică și exemplară în numele «lui Dumnezeu și Bisericii Sale Sfinte» — o verigă de neuitat fiind perioada în care *Prea Fericitul Sa* a supliniit, pe când era Episcop de Arad, vacanța scaunului episcopal al Oradiei, până la alegerea vrednicului de pomenire *Prea Sfințitul Episcop Vasile Coman* (12 decembrie 1969 — 10 ianuarie 1971).

Presă locală, prin pana D-lui Valeriu Chișiu, membru al Adunării Naționale Bisericești avea să amintească, printre altele, această prezență și contribuție, cu urme de neșters, în conturarea portretului omagial al *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*, la împlinirea venerabilei vârste de 80 ani («*Crișana, cotidian independent*» din 7 februarie 1995, p. 1, 2).

Invitația de a veni la Oradea pentru solemnitatea decernării Diplomei de «*Doctor Honoris Causa*», organizată de Universitatea orădeană, și de a face o vizită pastorală în eparhie, la dorința Chiriarhului locului, *Prea Sfințitul Episcop Dr. Ioan Mihălțan*, s-a concretizat, începând cu 1 iunie 1995, de ziua praznicului Înălțării Domnului, după amiază, însoțit fiind în această deplasare de P.C. Preot Alexandru-Armand Munteanu, inspector general bisericesc. La aeroport *Prea Fericitul Sa* a fost condus de PP.SS. Episcopi Teofan Sinaitul, vicar patriarhal și Teodosie Snagoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P.C. Pr. Mihail Tița,

consilier patriarhal și D-nii Liviu Stoinea, consilier cu presa și Liviu Popa de la Serviciul Protocol al Administrației Patriarhale.

În cronologia zilelor și a evenimentelor care au avut loc, vizita pastorală s-a desfășurat astfel :

Joi, 1 iunie 1995 :

În jurul orei 19,00, avionul aterizează pe Aeroportul din Oradea, unde Părintele Patriarh este întâmpinat de Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Teodor Maghiar, Rectorul Universității locale, de Prea Sfințitul Episcop Ioan al Oradiei, preoți, profesori, reprezentanți ai autorităților de stat, studenți teologi, făcându-i urarea de bun venit, cu buchete de flori, cu pâine și sare.

Apoi, Dl. Rector Teodor Maghiar și Dl. Ing. Ionel Ungur, prefectul județului Bihor, salută, cu mult respect și prețuire, venirea Prea Fericirii Sale în contextul evenimentului cultural și academic ce va avea loc în ziua următoare, cu prestigiul și semnificația lui bisericească și națională, exprimate și în acest moment prin prezența numerică și de mare ținută oficială.

Erau prezenți, de asemenea, ierarhii transilvăneni : PP.SS. Justițian al Maramureșului și Sătmarului, Andrei de Alba Iulia, Ioan de Covasna și Harghita și Iustin Sigheteanul, arhieru-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

În cuvântarea de răspuns, Prea Fericitul Părinte Patriarh se arată «deosebit de bucuros și emoționat» de primirea caldă și impresionantă cu care este așteptat chiar din primele momente ale începerii acestei vizite pastorale. Bucuria și mulțumirea sufletească vine și de acolo că «această vizită pastorală trezește, după mulți ani, amintiri din vremea în care am lucrat cu preoțimea, cu credincioșii bihoreni pe acest pământ sfânt», referindu-se evident la perioada de timp în care a suplinit scaunul episcopal vacant al Oradiei. Consideră că nu întâmplător ziua venirii Prea Fericirii Sale pe meleagurile bihorene, este praznicul Înălțării Domnului, praznicul din această zi fiind și o zi de rugăciune și cinstire fierbinte pentru pomenirea ostașilor eroi. Acești eroi sunt urmașii acelor care, acum aproape două mii de ani, au îmbrățișat cuvântul lui Dumnezeu și s-au împărțit din jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Ei au transformat ideea de jertfă adusă în ținuturile noastre de Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, în viața și jertfa lor. Nenumărate jertfe s-au adus, în decursul istoriei și din acest colț de țară minunat al neamului nostru și ținutul Bihorului. Ei ne-au adunat în această zi și de aceea se cuvine să aducem recunoștință și cinstire eroilor noștri români, care, și în Apus și în Răsărit au răspândit nu numai credința și Legea românească, ci și frumusețea și vrednicia românească. Bine v-am găsit sănătoși !»

Ieșirea din aeroport se face într-un mod ordonat, condus de clerici slujitori, preoți și diaconi, cântând împreună cu corul de studenți teologi. Prea Fericirea Sa a primit buchete cu flori, a binecuvântat mulțimea prezentă și a împărțit copiilor flori.

De la Aeroport Prea Fericirea Sa, oficialitățile bisericești și locale de stat care l-au întâmpinat, s-au deplasat într-o coloană de mașini spre reședința Episcopiei Oradiei.

Vineri, 2 iunie 1995 :

Primul popas din programul zilei se face la «Biserica cu Lună» (catedrala episcopală) unde sunt înmormântați cei trei ierarhi de seamă ai eparhiei : Roman Ciorgariu, dr. Nicolae Popovici (martir) și dr. Vasile Coman. Cu acest prilej, Prea Fericirea Sa, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi a oficiat un «Trisaghion» întru pomenirea acestora și a făcut o «însemnare» de moment a vizitei, în Sf. Evanghelie.

Următorul popas s-a făcut la Prefectura județului Bihor, unde Prea Fericirea Sa s-a întâlnit cu personalul Prefecturii și membrii Consiliului județean.

«Cereмония de astăzi — spunea printre altele cu acest prilej D-I Ing. Ionel Ungur, prefectul județului Bihor — adaugă momentului ei de solemnitate și unul de profundă realitate. Este adevărul potrivit căruia Școala și Biserica, ca instituții cu cea mai înaltă autoritate și tradiție sunt chemate să-și continue, într-o comuniune, lucrarea lor pe ogorul neamului, semănând în conștiințele tinere promisiunile pentru holdele viitorului.

Din această comună strădanie vor scăpăra noi îndemnuri și speranțe, așa cum se aprinde lumina din lumină».

În numele Prefecturii, împreună cu felicitările de rigoare, Domnul Prefect a înmănat *Prea Fericitului Patriarh Teoctist* «un basorelief în lemn, înfățișând pe Sfânta Fecioară Maria cu Pruncul Iisus».

Iar Prea Fericirea Sa, în momentul următor, derulat în sala de ședințe, a inaugurat Cartea de aur a Prefecturii județului Bihor, scriind pe prima filă a acesteia următorul text, semnat de toți cei prezenți :

«Binecuvântăm pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh !

Cu prilejul venirii Noastre pastorale în acest străvechi leagăn de viață și cultură românească și ecumenică, am răspuns tuturor celor ce zilnic slujesc împlinirile de mai bine ale ținutului străvechi Bihor și, împreună cu ierarhii și preoții de față, ne-am rugat lui Dumnezeu pentru toate cele de folos țării și fiilor bihoreni».

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a rostit o alocuțiune, din care spicim :

«Personal, îmi exprim prețuirea pe care o nutresc pentru acest ținut atât de bogat în istorie și cu atât de adânci rădăcini a existenței noastre, care dă la iveală și temeiurile buneii conviețuiri între etnii deosebit de rodnice după modelul înaintașilor noștri. Valoarea omului stă în aceea de a acorda valoare semenilor și îndeosebi celor de altă credință sau de alte etnii...

Românii, cum se cunoaște din istorie, care au trăit valorile veșnice ale iubirii față de semeni, au conviețuit și primit și pe alții nu numai pe aria geografică a existenței lor, dar și în mijlocul lor, și împreună au slăvit pe Dumnezeu și împreună au lucrat pe acest pământ. Sunt temeiuri pentru noi, cei de astăzi și pentru lumea întregă...».

De aici, s-a mers la Teatrul de Stat, unde au avut loc manifestările universitare prilejuite de două evenimente însemnate pentru Universitatea din Oradea: deschiderea festivă a Sesiunii anuale de comunicări științifice, ediția a V-a, și decernarea înaltului titlu academic de «Doctor Honoris Causa» Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Sala de spectacol era plină de participanți, în frunte cu I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului și I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Vadului și Feleacului; PP.SS. Episcop Ioan al Oradiei, Justinian al Maramureșului și Sătmăruului, Andrei de Alba Iulia, Ioan de Covasna și Harghita și Iustin Sigheteanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului; reprezentanți de culte și reprezentanți de stat, între care Dl. Ambasador Prof. Traian Chebelev, purtătorul de cuvânt al Președenției României, domnii prefecti județeni Grigore Zanc de Cluj și Crăciun Avram de Arad; oficialități locale, cadre didactice universitare din S.U.A., Anglia, Franța, Germania, Polonia, Israel, Ungaria și Slovacia; reprezentanți de la instituții de cercetare și producție din țară; preoți, studenți și credincioși.

Un aspect impresionant, sesizat chiar la începutul vizitei pastorale și mai pregnant în această sală, l-a constituit prezentarea tuturor participanților la aceste împrejurări festive cu un medalion pe piept, cu chipul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un text omagial. Iar acesta, încadrat într-un cerc subțire din același material (plastic) de susținere, de care era legată o panglică cu tricolor.

Înainte de a trece la programul acelor manifestări, se cuvine să facem cunoscută «cartea de vizită» a Universității, deloc neglijabilă, pentru furtunile și vrăjmășiile vremurilor prin care a trecut până la realizare.

«Printre argumentele sau punctele de vedere de susținere a cauzei înființării unui centru universitar sau «sediul unei universități la granița de Vest», respectiv la Oradea, înaintașii și promotorii acestui deziderat au invocat :

— Necesitatea penetrației civilizației și culturii românești la granița de Vest ;

— În fața instituțiilor de cultură înființate în mod ostentativ de Ungaria se justifică crearea unui centru universitar la granița de Vest, care să rupă odată cu tradiția culturii germano-maghiare, pentru afirmarea latinității ;

— În statistica școalelor superioare existente în ținutul Crișanei denotă o necesitate de instrucție pentru tinerii satelor românești care se îndreaptă către ele cu tot avântul și aviditatea de cultură.

— Un centru universitar în Oradea în afară de marele rol cultural își mai justifică cerința grabnicei înființări și prin aportul său hotărâtor în viața noastră națională. Studențimea orădeană sporită ca număr prin înființarea unei Universități ar putea să rupă lanțul delictelor care nu mai au sfârșit în Oradea, precum și în celelalte orașe de la granița de Vest» («Academia Teologică ortodoxă română Oradea. 70 de ani de la înființare», Oradea, 1995, p. 140, 141).

Realizarea acestui vis se numără printre binefacerile evenimentelor de jertfă din decembrie 1989, «prin strădania D-lui Prof. Univ. Dr. Ing. Teodor Maghiar, atunci decanul Institutului de subinginerii din Oradea», care a obținut aprobarea (mai 1990) de transformare a acestui institut în Universitate. Tot Domnia Sa avea, în anul universitar următor (1991—1992), să împlinească dorința PP.SS. Episcopi Vasile și Ioan de înființare a Facultății de teologie ortodoxă și de integrare a ei în structura Universității din Oradea (*Op. cit.*, p. 134).

Deși instituție de învățământ superior tânără, ea are în componența sa 12 facultăți cu 75 de profiluri și 100 de specializări. Această Universitate se dorește «puternică și mare, afirmată prin valoare». O expresie și o dovadă elocventă în acest sens o reprezintă și «Reuniunea științifică și culturală din cadrul celei de a V-a ediții a Sesiunii internaționale de comunicări științifice» și decernarea titlului de «Doctor Honoris Causa» al Universității, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Revenind la ședința solemnă, în prima parte, Prezidiul de onoare, a invitat pe Prea Fericirea Sa Patriarhul Teoctist, înconjurat de Domnul Rector Teodor Maghiar și Senatul Universității, Înalții Ierarhi ai Transilvaniei, oficialități din țară și locale, cadrele didactice din străinătate participante la aceste manifestări culturale.

În deschidere, Corul studenților teologi, dirijat de Pr. lector Petru Stanciu, a intonat imnul patriarhal și cel universitar «Gaudeamus».

A luat cuvântul Domnul Prof. Univ. Dr. Ing. Teodor Maghiar, care, pe fondul celor două manifestări culturale programate și susținute în acest cadru solemn, a spus printre altele :

«Statutul științific și dimensiunea universitară sunt date de profesori, de studenți și absolvenți, de cercetare și de performanță, de racordarea la viață și incorporarea noutăților. Tradițiile învățământului românesc, legăturile sale cu universitățile occidentale și tranziția ce o străbatem ne-au conturat în mare parte conceptele de autonomie universitară, de profesionalizare a învățământului, de competență și conduită, impunând rigoarea, austeritatea, studiul în biblioteci și laboratoare, diversificarea specialităților, legătura cu viața și cu producția, corelarea problemelor socio-umane cu cele tehnico-economice... Ne rugăm ca harul divin să ne lumineze gândurile și faptele noastre în continuare, și să obținem succese și împliniri sufletești în inițiativele și întreprinderile ce le avem cu toții pentru climatul universitar orădean, pentru pregătirea studenților și pentru cercetarea științifică».

La rândul lor, oaspeții străini prezenți la această sesiune internațională de comunicări științifice : Claus Hening, atașatul cultural al Ambasadei Marii Britanii la București ; John Wanzer Drane, din partea Universității Carolina de Sud, S.U.A. ; Benedikt Heinrich, președintele Academiei Europene de Implantologie, Germania ; Allain Marre, de la Universitatea din Reims, Franța ; Ludovico Bracaccio, de la Universitatea din Napoli, Italia ; M. Grzegorzewski, de la Universitatea Tehnică din Varșovia, Polonia ; Wolfgang Nolken, de la Universitatea Düsseldorf, Germania ; Anton Cizmar, de la Universitatea Tehnică Kosice, Slovacia — au prezentat salutul centrelor universitare ce le reprezintă, evaluând stadiul și perspectivele colaborării cu Universitatea din Oradea.

După o pauză a urmat «momentul culminant al festivității, ceremonia acordării Diplomei de «*Doctor Honoris Causa*» Prea Fericitului *Părinte Patriarh Teoctist*.

Prea Fericirea Sa este condus, după protocolul stabilit pentru astfel de festivități, de membrii Senatului Universității orădene, înveșmântat cu roba tradițională.

Ia cuvântul de început Domnul Prof. Univ. Dr. Ing. Teodor Maghiar, Rectorul Universității din Oradea, care informează despre hotărârea luată de Biroul Senatului Universitar, de a acorda înaltul titlu academic de «*Doctor Honoris Causa*» Întăistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul *Părinte Patriarh Teoctist*.

Urmează la cuvânt P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie care, din încredințarea Rectoratului Universității din Oradea și a P.S. Episcop Ioan, rostește tradiționala «laudatio», cu acest prilej.

Redăm integral acest cuvânt pentru importanța, valoarea și conținutul său :

«Dificultatea examenului la care sunt supus constă în aceea că personalitatea Întăistătorului Bisericii Ortodoxe Române nu poate fi abordată separat, ci în strânsă corelație cu instituția divino-umană pe care o reprezintă și, ca atare, a înfățișa, fie și succint date și înfăptuiri din venerabila viață a Prea Fericirii Sale înseamnă de fapt a sintetiza un capitol de istorie bisericească, care acoperă o perioadă de timp de mai bine de o jumătate de secol, perioadă marcată, precum se știe, în plan mai îndepărtat de urmările dureroase și grele ale celui de al doilea război mondial, iar mai apoi de cumplita apăsare și dominație comunistă.

Adoptând decizia de a-i acorda Prea Fericirii Sale, ca prinos de cinstire, acest titlu academic, Senatul Universității Oradea și dl. Rector personal au luat în considerare îndelungată și pilduitoarea slujire închinată Bisericii și țării, credinței străbune și unității neamului de către *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* și, în egală măsură, atașamentul și dragostea părintească manifestate permanente de Prea Fericirea Sa față de plaiurile și oamenii Bihorului și față de instituțiile și așezămintele noastre de cultură și spiritualitate.

Hotărârea care își află concretizarea în festivitatea de azi a fost luată în contextul împlinirii, în februarie a.c., de către Prea Fericirea Sa a venerabilei vârste de 80 de ani.

Psalmistul mărturisește că o astfel de vârstă este hărăzită doar celor mai tari dintre oameni. Prea Fericirea Sa face parte dintre aceștia.

Tăria care îl caracterizează pe Întăistătorul Bisericii noastre este în primul rând cea a credinței și a vocației pentru cele sfinte. Din impulsul unei astfel de credințe și al unei astfel de vocații și-a îndreptat Prea Fericirea Sa pașii, încă de la vârsta de 14 ani spre mănăstire, ucenicind întru rugăciune și ascultare la Vorona și mai apoi la marea lavră a Moldovei — Mănăstirea Neamț.

În toamna anului 1932 și-a început studiile seminarele la Cernica, lângă București, unde funcționa un Seminar monahal de prestigiu, iar după absolvire a urmat cursurile Facultății de Teologie, din cadrul

Universității București, devenind licențiat în 1945. Între timp fusese hirotonit ierodiacon, pe scama catedralei patriarhale din București.

Dorul după plaiurile natale îl va readuce însă în Moldova, unde este numit și hirotonit preot, la catedrala mitropolitană din Iași. Aici se înscrie și frecventează cursurile, pe timp de doi ani, la Facultatea de Litere și Filosofie.

Beneficiind de acum de o pregătire teologică superioară a fost numit, concomitent cu slujirea la altar, și exarh al mănăstirilor din Moldova, iar din 1948 — vicar administrativ al Mitropoliei. La cârma acestei eparhii se afla pe atunci mitropolitul Justinian Marina, viitor patriarh al României. Alături de acesta, tânărul vicar s-a dăruit trup și suflet Moldovei, copleșită la vremea aceea de sărăcie, suferință și foamete, în urma războiului și a îndolungatei secete.

Văzând în sânguinosul său vicar un om dăruit slujirii, mitropolitul Justinian, ales în iunie 1948 ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, îl va aduce cu sine la București și, în martie 1950, îl va propune Sfântului Sinod pentru promovare ca episcop vicar patriarhal. Timp de 12 ani îl va secunda Prea Sfințitul Episcop vicar patriarhal Teoctist Botoșăneanul pe patriarhul Justinian în rezolvarea spinoaselor probleme ale Bisericii, într-o epocă în care abuzul ateismului și duritatea măsurilor statului comunist au afectat profund și viața Bisericii.

Desigur că purtătorii de grijă a lui Dumnezeu datorează, în primul rând, faptul că Biserica Ortodoxă Română n-a cunoscut totuși, în acei cumpliți ani, încercările de care a avut parte Biserica Ortodoxă Rusă, de pildă, unde sfintele altare au fost profanate, lăcașurile de închinăciune dărâmate și închise pe de-a rândul, iar preoții arestați și martirizați. Dar nu trebuie trecute sub tăcere nici aportul și tactul patriarhului Justinian în a cârmui cu înțelepciune și prudență corabia Bisericii, ferind-o de zdruncinături și lovituri care să-i fi fost fatale. Ca prim Sfetnic l-a avut, așa cum am spus, pe vicarul său patriarhal Teoctist Botoșăneanul.

Între 1950 și 1954 episcopul vicar patriarhal de atunci, P.S. Teoctist, a îndeplinit și funcția de rector al Institutului Teologic Universitar din București, răstimp în care s-au adoptat o serie de măsuri privind învățământul teologic de toate gradele, între care și redactarea și tipărirea de manuale și cursuri universitare utilizate și azi, evident cu îmbunătățirile de rigoare.

Când în 1962 a devenit vacant scaunul de episcop al Aradului, Colegiul electoral bisericesc l-a rânduit pe Prea Sfințitul Episcop-vicar patriarhal Teoctist să păstorească aceasta eparhie de la granița de vest a țării. Începea astfel un itinerar pastoral-misionar, care se va desfășura pe un lung traseu în absolut toate provinciile istorice ale României.

Timp de 11 ani de zile a activat Prea Fericirea Sa ca episcop al Aradului.

La București activase, așa cum am spus 12 ani. Accentuez acest lucru pentru a arăta că peste tot unde a poposit, n-a fost vorba doar de o trecere ocazională, ci și de o temeinică și fructuoasă slujire.

În timpul cât a fost episcop al Aradului, Prea Fericirea Sa a devenit, pentru un an, și dirigitorul treburilor bisericesti ale Episcopiei

Oradei, în calitate de episcop locotenent. Aceasta s-a întâmplat în 1969 când a devenit vacantă această Eparhie.

De acest popas la Oradea se leagă unele măsuri care au vizat consolidarea unității noastre de credință și îndreptarea unor stări de lucruri ce se impuneau a fi luate în considerare.

De atunci îl socotesc bihoreni pe Prea Fericirea Sa ca pe propriul lor păstor sufletesc și tot de atunci a rămas și Prea Fericirea Sa legat sufletește de Oradea, de Zalău, de Beiuș, de Aleșd și Tinca, și în general de toți slujitorii altarelor și de credincioșii de pe aceste meleaguri.

În 1973, Prea Fericirea Sa a preluat cârma Mitropoliei Olteniei. Așa precum atunci când a venit să păstorească în Ardeal a adus de peste munți unele rânduieli și tradiții specifice acelor părți de țară, tot astfel va căuta acum să îmbogățească viața bisericească a Olteniei cu rânduieli și tradiții specifice Ardealului.

Voia lui Dumnezeu a fost ca de la Craiova, Prea Fericirea Sa să se întoarcă pe plaiurile natale, în Moldova. În 1977 a fost ales Mitropolit al Moldovei și Sucevei.

Se pare că după mitropolitul Iustin Moisescu, care îl precedase și care a lăsat în urmă la Arhiepiscopia Iașilor împliniri cu adevărat remarcabile, succesorul său n-ar prea avea multe de făcut. Dar, vocația de citor și păstor încercat i-au ajutat Prea Fericirii Sale să adauge la acele înfăptuiri, altele pe potrivă. Astfel, de numele Prea Fericirii Sale se leagă ampla lucrare de restaurare a palatului lui Ștefan de la Putna, apoi lucrările de la mănăstirile Bistrița, Slatina, Râșca, Gorovei, Vorona, Mitropolia Veche, Bârboi — Iași și altele.

Pe când era Mitropolit al Moldovei, Ardealul l-a chemat încă o dată să vegheze la buna desfășurare a vieții sale bisericești. Astfel, în urma îmbolnăvirii mitropolitului Nicolae Mladin de la Sibiu, Întâistătătorul Mitropoliei Moldovei a devenit pentru un an, între 1980—1981 și locșitor de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului.

Apoi, cu ceva înainte de a împlini un deceniu de slujire în Moldova, îi este hărăzit să se întoarcă în București, de această dată ca patriarh al României, unde a fost instalat în noiembrie 1986. Era o încununare a unei îndelungate și rodnice slujiri, așa cum nu mai cunoscuse nici un ierarh din istoria Bisericii noastre. Dar Prea Fericirea Sa nu venise la București spre a culege laurii strădanilor anterioare ci spre a-și asuma noi și grele responsabilități.

În ziua instalării ca Patriarh, Prea Fericirea Sa spunea :

«Așez acum la temelie acestei alegeri tot trecutul meu de peste cinci decenii și jumătate de slujire a Sfântului Altar... În toate ținuturile din țară în care m-au purtat rosturile ce mi-au fost hărăzite, am stărunit asupra muncii și îndatoririlor arhieresti cu râvnă statornică, îndemnat totdeauna de gândul de a înfăptui ceva care să rămână, de a realiza lucru trainic, care să lege de vatra credinței străbune sufletele clerului și credincioșilor».

Într-adevăr, noul patriarh al României s-a regăsit de îndată după instalare într-un mediu care îi era familiar și ale cărui probleme îi

erau perfect cunoscute. Și-a mobilizat puterile și colaboratorii spre a realiza acel lucru trainic, în viața Bisericii, spre care s-a simțit permanent îndemnat.

Dar, din păcate, vremurile nu erau prielnice înfăptuirii cu răgaz a unui astfel de lucru. În ultima ei parte de dominație, dictatura comunistă s-a dovedit și mai agresivă decât fusese anterior. Nu a existat nici un domeniu în care abuzul și imixtiunea ei să nu se fi resimțit cu putere. Dar Biserica a fost în mod special vizată. În astfel de împrejurări potrivnice, noul patriarh al țării a avut parte de mult zbucium sufletească, profundă mâhnire și serioasă îngrijorare. Nu o dată autoritatea sa și a forurilor bisericesti de conducere a fost grav încălcată.

Revoluția din decembrie 1989 a pus capăt nedreptăților și silniciei. Descătușată din chingile comunismului, Biserica Ortodoxă Română și-a recăștigat locul firesc în viața spirituală a poporului. Momentul trecerii spre o nouă lucrare, în libertate, a constituit pentru Sfântul Sinod și personal pentru Prea Fericirea Sa, prilej de reflecție și scrutare a conștiinței. S-a apreciat că Biserica trebuie să-și regăsească urgent forța de a-și continua misiunea hărăzită de Mântuitorul în mijlocul acestui neam. De aceea s-a trecut la adoptarea unor măsuri care să garanteze intrarea în normalitate și să facă eficientă lucrarea Bisericii în noile condiții create. Astfel, au fost completate scaunele episcopale rămase de mult timp vacante. A fost sporit numărul membrilor Sfântului Sinod prin alegerea unor ierarhi tineri ca episcopi vicari. În conlucrare cu Ministerul Învățământului s-a pus de îndată capăt nedreptății ce s-a făcut în 1948, prin sistarea predării religiei în școlile publice, reintroducându-se în școala generală ore de religie. Treptat au fost reînființate eparhiile abuziv desființate și s-au înființat și altele noi. O atenție specială a fost acordată învățământului teologic de toate gradele. Facultățile de Teologie, care au sporit de la cele două existente înainte de revoluție, la 14 după revoluție, au fost încadrate în universități, iar seminariile teologice, transformate în licee seminariale, au devenit și ele școli publice, sub îndrumarea Ministerului Învățământului. Un act cu profunde semnificații l-a constituit o nouă canonizare a sfinților români, a martirilor și «atleților lui Hristos». Această lucrare sfântă a generat o profundă trăire duhovnicească în rândurile credincioșilor, care au dobândit convingerea că poporul și țara noastră se vor bucura de acum încolo de o mai mare crotire din partea cerului. Este aproape, credem, și ziua în care Biserica își va relua misiunea ei folositoare și necesară în sânul armatei, prin reînființarea episcopiei și a clerului militar.

Am vorbit la modul general despre toate aceste înfăptuiri, pe plan bisericesc, de după revoluție, fără a le raporta direct la persoana Prea Fericirii Sale. Dar se subînțelege că Prea Fericirea Sa nu este străin de transpunerea lor în realitate. Pe cele mai multe dintre ele le-a inspirat personal, iar pe altele le-a susținut cu hotărâre.

Vârsta cu adevărat patriarhală a Prea Fericitului Părinte Teoctist i-a înrobilat chipul cu trăsăturile înțelepciunii și bunătății părintești. Resursele sufletești de care dispune îl fac prezent cu aceeași vigoare în slujirea înalțelor rosturi pe care le are Biserica azi.

Lungul itinerar pastoral pe care l-a parcurs într-o binecuvântată viață de om, l-a îndreptățit pe *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* să fie numit «patriarhul tuturor românilor». Este într-adevăr patriarhul nostru al tuturor: al ardelenilor, al moldovenilor, muntenilor, oltenilor și bănățenilor. Dar este în egală măsură și părintele spiritual al fraților noștri risipiți pe toate meridianele lumii. *Prea Fericirea Sa* se preocupă cu atenție de toată diaspora românească, de instituțiile bisericesti ale acesteia și de slujitorii ei. Cu o deosebită duioșie îi are la suflet pe frații noștri români din Basarabia și se întristează pentru Ilie Ilașcu și ceilalți români care zac în închisorile din Tiraspol, amenințați cu moartea și supuși unui regim inuman de carceră.

Prea Fericirea Sa este primul patriarh care a vizitat comunitățile românești din Ungaria, dorind a cunoaște la fața locului nevoile spirituale ale acestora.

Intr-un spirit nou, de mai mare libertate și responsabilitate, sunt abordate de către conducerea noastră bisericească, personal de către *Prea Fericitul Părinte Patriarh*, problemele ecumenismului și ale relațiilor cu alte culte și Biserici din țară și străinătate.

Înmănunchind toate aceste lucruri la un loc și adăugând încă și alte înfăptuiri personale ale *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*, cum sunt, spre exemplu, și nu în ultimul rând, cele pe planul scrisului teologic, aici trebuind a aminti articolele, studiile, cuvântările și cele patru volume intitulate sugestiv: «Pe treptele slujirii creștine», credem că este pe deplin evidențiată legitimitatea hotărârii Senatului Universității din Oradea de a acorda, într-un cadru solemn, cum este acesta, înaltul titlu academic de «Doctor Honoris Causa» *Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul României*.

Printr-un astfel de act, Universitatea din Oradea face încă o dată dovada unei mature și responsabile capacități de a prețui și cinși după cuviință, împreună cu știința, și credința, virtutea și moralitatea.

Este o deosebită cinșire și bucurie în același timp pentru noi toți, ca de astăzi înainte să-l putem număra pe *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* între ocrotitorii, diriguitorii și binefăcătorii Universității noastre. Prin titlul conferit, *Prea Fericirea Sa* devine membru de drept al Comunității universitare orădene, ceea ce ne îndreptățește să-l înconjurăm cu profund respect și cu firească dragoste.

Întru mulți și fericți ani *Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist !»*

După acest emoționant «Laudatio», Rectorul Universității orădene, Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Teodor Maghiar înmânează *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist* diploma de «Doctor Honoris Causa», împreună cu insignele respective și «roba» consacrării, pe care *Prea Fericirea Sa* le binecuvântează și le sărută, ca semne distinctiv de investire. În acest timp corul studenților cântă «Imnul patriarhal» și «Gaudeamus».

În această ambianță de aleasă și emoționantă manifestare culturală de nivel academic și reprezentanță bisericească, Întâistătătorul Bisericii

Ortodoxe Române, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a adresat asistenței următorul cuvânt :

*«Iubite Domnule Rector al Universității din Oradea,
Cnorat Senat al acestei Universități,
Înalt Prea Sfințiti Părinți și
Prea Sfințiti Părinți,
Onorați oaspeți,
Frați și surori întru Domnul,*

Am gândit și am scris un răspuns, intitulat *Biserica Ortodoxă Română și păstrarea spiritului creștin al culturii naționale*. Participând acum la un asemenea moment emoționant cu voia dumneavoastră îl depun pentru *Analele Universității* și voi răspunde, cât se poate mai pe scurt, spre a mulțumi și omagia Biserica noastră strămoșească, fiii ei atât de statornici și legați de năzuințele neamului românesc și a țării noastre deopotrivă.

P.C. Părinte Decan, prezentând prezența mea aici și în Biserică în cei peste 60 de ani închinați ei, a reușit să-mi înfățișeze strădaniile depuse, să-mi scormonească adânc vocația, preocupările, anii și idealurile începutului meu în viața bisericească. Cu dragoste vă amintesc că aveți în față un fiu al poporului ca fiecare dintre dumneavoastră, că aparțin unei familii pe care nu pot să nu o amintesc și în aceste clipe unice pentru mine.

Deoarece tema redactată abordează un anumit domeniu din necuprinsa noastră istorie din care învățăm mereu că seva culturii române este creștină, păstrată și promovată de Biserica noastră străbună, luările de cuvânt mă îndeamnă să mă aplec cu sufletul și cu cuvântul asupra frumuseților acestui moment al cărui conținut cuprinde, în expresiile sale foarte vii, legătura dintre Biserică și cultură. În această sală și în fața unei asistențe atât de distinse, ochiul meu lăuntric și simțirea mea au trecut dincolo de hotarele a ceea ce s-a întâmplat astăzi și aceea la care suntem noi martori ca timp și spațiu, fiindcă, așa cum îmi dau seama și în momentul acesta, împletit cu emoții și cu foarte frumoase aduceri aminte, este un rod al jertfelor din decembrie 1989. După această dată, manifestarea de astăzi se înscrie ca prima de acest fel în cronica vieții noastre actuale; cum se împlinește cultura cu credința, Biserica și Universitatea, Catedra și Altarul, Mărturisirea Credinței și Mărturisirea Valorilor Noastre Nemuritoare. Mi se pare că mult mai mult am învățat cu toții din ceea ce am auzit și mai ales din ceea ce am înțeles din privirea reciprocă a noastră, a slujitorilor Bisericii și a slujitorilor tinerei Universități din Oradea, senatul universitar.

Mi-e foarte greu să rostesc un cât de scurt cuvânt la o asemenea împrejurare și la o asemenea solemnitate îndreptată spre umila mea persoană hărăzită a sluji clerul și credincioșii la răscruci de vremuri. Aș atribui însă motivul întâlnirii noastre mai curând anului acestuia cu dimensiuni în veșnicia neamului nostru: împlinirea a 70 de ani de când Biserica noastră a fost ridicată la rang de Patriarhie și 110 ani de când ea și-a dobândit autocefalia. Aș atribui apoi momentul de azi

jertfelor din veac ale neamului nostru, deoarece înțelesul acestei apropieri a momentului de față cu sărbătoarea Înălțării Domnului și cu pomenirea eroilor, ne trece dincolo de timp și de spațiu. Și unde oare găsim pe harta românească a seminției românești, atâtea și atâtea jertfe, atâtea inițiative și activități, atâtea chipuri de învățați, de luminători ai satelor, de ierarhi jertfelnici ca aici, în acest colț sfânt de țară românească, la această episcopie, urmașa străvechii episcopii, care a dăinuit în această parte de țară și care a asigurat continuitatea credinței noastre, în ciuda atâtor încercări ?

În decursul deceniilor de slujire arhierească, Dumnezeu mi-a îndreptat pașii și aici, la această parte de țară ca locțiitor de episcop, când am cunoscut în acei ani, amintiți de părintele decan al Facultății de Teologie, preoți, profesori, dintre cei care au ctitorit învățământul și au lăsat moștenire o cultură de referință până în ziua de astăzi.

Am cunoscut în zilele noastre, nu numai în istorie, chipurile primilor trei episcopi ai Oradiei, la rând, unul mai luminat decât celălalt. Episcopul Roman Ciorogariu, părtaș la actul sfânt de la Alba Iulia, 1918, și împreună lucrător cu frunțașii de atunci pentru unitatea neamului nostru. L-am găsit o parte a moștenirii sale cărțurărești și la Episcopia Aradului și de atunci mă ținutește chipul său de mare ierarh citindu-i paginile legate de ziaristică, cu spirit de neobosit scriitor bisericesc ajuns apoi primul episcop, care să ctitorească în partea aceasta, să reinvieze firul mai vechi al Episcopiei Oradiei Mari și al lucrării noastre bisericești la granița de Vest a țării.

Cel de-al doilea episcop-martir, Dr. Nicolae Popovici avea să străbată un drum greu și să urce Golgota mântuirii neamului nostru. A vrut Dumnezeu ca prin anii 1940—1941, în suferințele sale grele, smuls din reședința sa și expulzat în vagon de vite, izgonit cu alți mulți frunțași ai Oradiei, l-am cunoscut fiind diacon la Patriarhie, când mi-a propus să-i fiu secretar eparhial la Beiuș. Foarte grea misiune pentru mine ca fiu al Moldovei, ca în condițiile acelea, să răspund afirmativ. Din viața și bogăția spirituală a acestor ținuturi îmi stăruie în amintire preoți și credincioși pilduitori care mi-au înviat ființa în timpul suplinirii acestei Episcopii. Faptul că l-am cunoscut mai îndeaproape pe mult chinuitul episcop și i-am admirat zestrea teologică și oratorică, cunoscându-i apoi suferința sa de la Mănăstirea Cheia, a însemnat o prezentă incurajatoare pentru mine.

Cel de-al treilea episcop de care am fost mult legat sufletește de decenii, îmi apare într-un asemenea moment mai întâi ca păstor și protopop vrednic; tată și părinte duhovnicesc umplând un mare gol întru cărmuirea episcopiei Oradea. Să mi se îngăduie destăinuirea că la rugămintea mea și cu prietenia pe care mi-a dăruit-o de când eram încă episcop vicar la Sfânta Patriarhie, a răspuns afirmativ la alegerea sa din decembrie 1970.

Am participat ca suplinitor de episcop pregătindu-i instalarea, pregătindu-i apoi reședința, pregătindu-i atmosfera din eparhie, așa cum știu cei care au tâmplele la fel cu ale mele și au trăit în această parte de țară.

Dar aş vrea să spun că în decursul anului de suplinare la Oradea m-am închinat și atunci și în aceste clipe în fața jertfei credincioșilor din această parte de țară. Am sărutat inimile lor curate și privirea cuce-ritoare cu prilejul sfinților de biserici sau la întâlnirile cu preoții disciplinați și înțeleghători. Astfel i-am cunoscut și i-am așezat la inima mea alături de multe chipuri de intelectuali, fericiți de a se fi aflat în preajma centrului eparhial pe care le păstrez în amintire.

Dar iată, Dumnezeu m-a adus din nou aici, fără să mă fi așteptat și să trăiesc aceste clipe de responsabilitate pentru mine, de răscoliri adânci. Simțămintele clipelor de față le datorez poate și acelor întâl-niri din câmpul bisericesc, petrecute în 1969—1970 la Oradea.

Datorez devenirea mea primului Patriarh al țării, Dr. Miron Cris-tea; unul dintre ardelenii care a odrăslit în părțile Topliței, cum știți, a citorit între alte leagăne de cultură și Seminarul Monahal de la Mănăstirea Cernica. Timp de opt ani, am bătătorit calea studiului și pravilei monahale sub călăuză și disciplina cunoscutului director, arhi-mandrit și profesor, Chesarie Păunescu, avându-l între dascăli cu dăruirea și bogăția spirituală și pe profesorul de geografie Ierodiaconul Firmilian Marin, care apoi, împreună cu Patriarhul Justinian Marina m-au hirotonit, la 5 martie 1950, în catedrala Sf. Spiridon-Nou din București.

Ajungând la Patriarhul Justinian, în mod deosebit îmi este pre-zent în suflet, nu numai în aceste clipe, ci totdeauna în viața mea; chiar și în clipele peste care a trecut foarte ușor părintele decan, spre a nu mai adânci ceea ce firesc și omeneșc ne-au fost date să le trăim, momentele revoluției din 1989 și începutul lui ianuarie 1990. Și atunci l-am avut pe Patriarhul Justinian prezent suflotește cu care ani de-a rândul ne-am împărțit râvna mea de monah cu râvna lui de preot la parohie, entuziasmul meu de proaspăt licențiat în teologie în 1945, cu responsabilitatea sa pilduitoare de a îmbrățișa monahismul și de a deveni ierarh în vremurile de mare răsruce pentru Biserica noastră, de după 1945.

De atunci ne-am împletit lucrarea, gândurile, necazurile, îngrijoră-riile la care atâta cât am fost eu martor m-au cutremurat, în cei aproape 30 de ani de Patriarhat și în cei 5 ani cât i-am fost colaborator și vicar la Mitropolia Moldovei din Iași. Mult m-au durut și mă dor și acum cele ce s-au scris și se mai scriu în presa pusă în slujba răului despre Patriarhii Bisericii Ortodoxe Române din perioada totalitarismului co-munist. E adevărat că Patriarhul însumează responsabilitățile Bisericii, este simbolul unității ei, după cum tot Patriarhul reprezintă Ortodoxia noastră față de celelalte Biserici din lume. Acestea toate însă decurg din conlucrarea sa cu Sfântul Sinod. Martor am fost împreună cu toți cei din jurul Patriarhului. Niciodată nu a cedat, nici o iotă și nici o cirtă din drepturile Bisericii sau a ființei ei harice. Dacă viața i s-a scurtat încheindu-o la vârsta de 76 de ani, a fost pentru că el a consu-mat-o cu necruțarea sănătății proprii focului sacru care-l stăpâna pe acest vâlecan cu o concepție extraordinară despre slujirea Bisericii, conștient că străbatem valori îngrozitor de grele. Le-am străbătut cu

eforturile zilnice de a apăra Biserica, iar cei ce ne aflăm în jurul său am acumulat multe, foarte multe învățăminte.

De aceea, în general, conștiința creștină trebuie să fie liniștită în privința atitudinii Patriarhilor, a ierarhilor sau preoților față de demolarile de biserici, care a rănit profund credința. Este adevărat că purtăm neîncetat această rană. Nu ne scuzăm prin aceasta. Dar trebuie să se știe că nu s-a dat din partea nici unui ierarh și cu atât mai mult din partea patriarhilor vreun asentiment cel puțin pentru asemenea înfăptuiri diabolice. În schimb aceeași conștiință creștină trebuie să cunoască — și e de datoria noastră s-o spunem, și a mea în primul rând —, faptul că în acel timp s-au zidit în acești ani sute de biserici noi; s-au restaurat și s-au întreținut mănăstirile și bisericile istorice cu jertfa credincioșilor. Să ținem cont, iubii frați și surori, că din cei 70 de ani de Patriarhat, 45 i-am străbătut în vremurile de prigoană ateistă militantă, când activitatea misionară, catehetică, pastorală sau culturală n-au încetat în ciuda acestor îngrădiri de tot felul. Pentru aceste activități, numeroși ierarhi și preoți au avut de suferit ani grei de temniță, uneori plătiți cu viața. Într-un moment ca acesta nu pot să nu afirm că mă dor enorm de mult atacurile nedrepte pe care ni le atribuie ceilalți frați clerici din cealaltă strană sau chiar de către unii dintre fiii noștri duhovnicești.

Iată o parte din ceea ce am socotit necesar să nuanțez cu acest prilej.

Îmi îndrept acum firul gândului spre dumneavoastră, soborul de decani, în frunte cu Domnul Rector, sobor atât de distins, atât de impunător în stare să determine o asemenea apropiere între Biserică și Universitate. Un gând de aleasă prețuire mă stăpânește pentru colegii dumneavoastră, știuți și neștiuți, intelectuali, care au fost cu trup și suflet alături de Biserică, ne-au ajutat mult în lucrarea noastră în lunga perioadă de întuneric comunist. Mulți dintre ei au elaborat studii de teologie, de istorie, de filosofie etc., publicate în revistele noastre. Acum dumneavoastră ați avut această inițiativă și preocupare neașteptată tălmăcind faptic identitatea culturii cu credința în Dumnezeu. Numai astfel cultura își poate aduce roade în viață. Profesorul nostru de istorie a Bisericii Universale, de la Universitatea din București, pe vremuri, Teodor M. Popescu, stăruia mult asupra acestui adevăr folosind expresii ca aceasta: «salvând sufletul, el salvează credința». Și ierarhii din vremea noastră, în contemporaneitate, au stăruit totdeauna asupra ideii că mesajul Evangheliei trebuie să pătrundă în sufletele credincioșilor și tmeinic în ale tinerilor și copiilor. Suntem, Domnule Rector și Domnii Decani în această sală ca și în fața lui Dumnezeu, mărturisind că nu numai ierarhii pe care-i aveți în față, dar și ceilalți ierarhi ai Bisericii noastre, dimpreună cu decanii, profesorii și credincioșii Bisericii noastre trăiesc aieva această redescoperire a legăturii dintre Biserică și cultură. Și unii și ceilalți care slujim în aceste domenii, se cuvine să slujim renașterea societății de astăzi, care însetează după izvoarele credinței neamului nostru și ale culturii vii ce-și primește sufletul de viață din valorile gândirii creștine bimilenare.

Domnule Rector, Domnilor Decani, vă mulțumesc cu multă recunoștință pentru marea cinste de a intra în rândul dumneavoastră. Vă împărtășesc prețuirea noastră, a slujitorilor Sfintei Biserici față de dumneavoastră și de toți cei ce se străduie la catedre, în laboratoare, în ateliere, în institutele de cercetări din cadrul Universității. Și toate aceste preocupări, însoțite și de credința în Dumnezeu toate se împlinesc mult mai bine, transfigurează mintea și cugetul spre împlinirea vocației omului de cultură sau știință. Aș dori să îndrept un cuvânt părintesc către studenții dumneavoastră, către tineretul nostru în general spre a face pași cutezători spre formarea personalității lor pe măsura marilor bărbați de cultură ai neamului nostru românesc. Îmi îngădui ca la vârsta mea să le adresez cu dragoste părintească îndemnul de a studia, de a aprofunda și posibilitatea cunoașterii lui Dumnezeu, pe calea rugăciunii, a iubirii semenilor, a bunăvoinței, a adevărului veșnic care este Hristos, iubitorul tinerilor și copiilor. Biserica din incinta Universității îi așteaptă să-i mângâie, să-i încurajeze și să le verse lumină în suflet din lumina Bisericii noastre strămoșești.

Vremurile sunt grele. Le trăim fiecare unde ne găsim, le simțim. Viitorul nu-l cunoaștem, dar cunoaștem că ceea ce s-a zidit în lume, nu numai în Românie, pe temelile credinței, adevărului pe dreptate, în artă sau cultură dăinuie. Când privim spre Europa, sau Europa privește spre noi, ne bucurăm mult. Și țările vecine nouă și Europa poartă mesajul evanghelic din secolele încreștinării care și-a pus pecetea pe civilizația și cultura ei. Acest mesaj trebuie să-l redobândim, să-i dăm strălucire în zilele noastre. În această lucrare se cuvine să înmănușchem eforturile cu frații noștri de credință în Hristos. Salut din toată inima prezența Prea Sfinților Episcopi ai celorlalte Biserici din Oradea.

Știm că averea noastră, a românilor, comoara de mare preț este credința în Dumnezeu cu valorile noastre strămoșești de care are nevoie Europa. Același clopot ne adună la lăcașurile de rugăciune și aici și dincolo de frontiere și ne vestește mesajul de dragoste al Mântuitorului Iisus Hristos. Și cu acest mesaj am străbătut istoria și cu el pășim mai departe. Cu acest mesaj omenirea a străbătut un drum anevoios de două milenii. Credem că acest mesaj va străluci și mai mult în viața omenirii ca rările deschise acum în Europa, aproape de noi unele din ele, cu morți și suferințe, copii orfani sau părinți fără copii, harul vindecător al lui Iisus le va vindeca. Am prețuit și am admirat spiritul de deschidere și colaborare de la inaugurarea simpozionului internațional ascultând intervențiile reprezentanților universităților din unele capitale ale Europei.

Biserica Ortodoxă este și rămâne deschisă, frații mei, față de cultură și societate, dialogului teologic și mai cu seamă cel atât de necesar privind nevoia de biserică pentru frații uniți cu Roma. Biserica mângâie, iubește, lăcrimează și nu numai Biserica noastră ci toate Bisericile împreună cu cei suferinzi, împreună cu cei păcătoși, împreună cu toți cei care au nevoie de adevăr, de lumină și de credință.

În sfârșit, inchei, Domnule Rector și onorată asistență, cu o caldă îmbrățișare, a tuturor celor ce se află aici. Vă asigur de prețuirea și mulțumirea mea față de strădania Onoraților membri ai Senatului Uni-

versitar, a profesorilor și a studenților acestei universități. Vă încredințez că cinstirea pe care mi-ați acordat-o o primesc cu multă bucurie. O împart cu frații mei de slujire, membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ai forurilor noastre centrale bisericești, Adunarea Națională Bisericească al cărei membru sunteți, Domnule Rector, cu multă demnitate. Și aș vrea să fac părtaş la această onoare pe toți credincioșii Bisericii noastre și pe toți slujitorii de la parohii și mănăstiri. Și acum să-mi îngăduiți să vă ofer la rândul meu, pentru Biblioteca Universității, lucrarea atât de cunoscută indeobște, care ea însăși constituie rolul Bisericii în cultură care e Biblia lui Șerban Cantacuzino de la București, din 1688, ediția jubiliară din 1988. Acum mai bine de 300 de ani ea a pecetluit unitatea de credință, limbă și neam. V-o oferim ca mărțurie și cinstire pentru Dumeavoastră și pentru Universitatea din Oradea. Oferim, de asemenea, Universității icoana sfinților Brâncoveni. Perioada brâncovenească se află la loc de mare cinstire în istoria Bisericii și a țării noastre. Cum s-a vorbit aici, domnitorul Constantin Brâncoveanu și fiii săi sunt acum în calendarul cinstirilor noastre și ne vor îndemna și ne vor ajuta în toată lucrarea noastră și a dumeavoastră.

Purtând cu dragoste toga, semnul rangului academic ce mi l-ați acordat, Vă rog, Domnule Rector, să primiți cea mai înaltă distincție a Patriarhiei Române, Crucea Patriarhală, creată de către primul Patriarh al României, Dr. Miron Cristea. Sunteți primul rector, Domnule profesor Teodor Maghiar, care purtați această distincție, ca Bunul Dumnezeu să vă împărtășească ajutorul și binecuvântările Sale. Binecuvântez din toată inima întreaga asistență pentru dragostea pe care a arătat-o momentului acestuia și smeritei mele persoane.

Vă rog să-mi îngăduiți să ofer P. C. Pr. Prof. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie, o icoană pentru această Facultate, reprezentându-i pe Sfinții Trei Ierarhi, patronii teologiei noastre și un set cu cele trei volume ale scrierii intitulate «Pe treptele slujirii creștine», în semn de dragoste pentru strădania rodnică a profesorilor și studenților».

Profund impresionat de darurile oferite Universității din Oradea și indeosebi pentru înalta distincție a Bisericii Ortodoxe Române «Crucea patriarhală» pentru mireni, ce i-a fost înmăntată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Domnul Rector Teodor Maghiar a făcut următoarea mărturisire de recunoștință și prețuire :

«Prea Fericirea Voastră,
Distins auditoriu,

Vă rog să mă înțelegeți că pentru mine personal și pentru colegii mei, pentru toți studenții Universității din Oradea, și pentru toți cei prezenți la această manifestare este un moment care ne duce cu gândul și sufletul la cele divine, câteva cuvinte pe care îmi este greu să le exprim, dar care pe fiecare ne fac să simțim că plutim undeva spre cer unde Prea Fericitul Părinte Patriarh se roagă pentru noi și ne învață cum să ne rândum vița aceasta, cum să fim mai buni, cum să ne placă mai mult munca, cum să ne respectăm unul pe altul.

Pentru Senatul Universității, pentru mine personal și bineînțeles pentru toți colegii, a avea în rândurile noastre o astfel de personalitate, o astfel de înțelepciune, un har al lui Dumnezeu, am putea spune, pentru că Prea Fericirea Sa este alesul lui Dumnezeu, este o mare cinste și un mare imbold. De aceea, Vă făgăduim în numele tuturor, Prea Fericirea Voastră că Veți putea fi mândru de studenții Universității din Oradea, de cadrele didactice, de cercetătorii de aici.

Am deosebita plăcere să vă împărtășesc aici, că mergând în bisericuța noastră de foarte multe ori, îi văd în genunchi rugându-se nu numai pe studenții de la teologie, ci și studenții de la toate facultățile Universității noastre și ne încântă, și putem să apreciem că în ultimul timp bisericile noastre sunt arhipline iar ceea ce este mai plăcut, că în marea majoritate este tineret. De aceea avem convingerea că acest tineret minunat va fi în măsură să depășească greutățile, va fi în măsură să trăiască în pace pentru că acesta este țelul nostru divin. Bunul Dumnezeu să facă să puteți veni mereu în mijlocul nostru, să ne povățuiți, să ne învățați, să vă dea sănătate și mulți ani cu bucurie și fericire».

Apoi, reluând cuvântul, a completat :

«Mulțumim foarte mult și aș vrea să vă fac cunoscut că Pronia cerească v-a luminat mintea să aduceți această icoană pentru Universitate, care reprezintă pe mucenicii Brâncoveni. În cursul zilei de astăzi vă adresăm rugămîntea ca să sfințiți monumentul din incinta Universității care este dedicat tocmai acestor sfinți ai neamului nostru. Și pentru că Prea Fericirea Voastră ați avut o contribuție deosebit de importantă și în ceea ce privește credința și încrederea noastră în Dumnezeu și păstrarea unității naționale, v-am ruga să ne permiteți ca să dăm cuvântul unor distinse personalități, deputați și senatori, care sunt membri ai organizației Revoluției noastre din 1989 ca să vă adreseze un salut și să vă înmăneze câteva distincții».

Ceremonia a continuat cu oferirea «Diplomei de onoare» din partea «Federației Naționale a Revoluționarilor din România», în semn de «prețuire a spiritului de sacrificiu manifestat în lupta pentru victoria Revoluției din Decembrie 1989 întru dreptate și democrație». În numele delegației acestui for, a luat cuvântul Domnul Președinte Constantin Bebe Ivanovici, care a spus :

«În pleiada marilor valori ale culturii noastre naționale, Prea Fericitul Patriarh Teoctist deține un loc ales, Prea Fericirea Sa ne face demonstrația unui spirit viu pe care orice român îl știe îndeaproape. România are în prezent mulți intelectuali de marcă în viață, dar Prea Fericitul Părinte Teoctist se identifică printr-o trăsătură anume pe care aș dori s-o evidențiez. După modesta noastră părere nici un alt reprezentant al spiritualității românești nu realizează o atât de strânsă legătură dintre intelectuali și popor. Intelectualii noștri au uneori pretenția nefirească de a se considera elite, adică un grup deasupra maselor. Dacă sensibilitatea, atitudinea față de anumite valori și opțiunile politice ale majorității românilor nu se conformează gusturilor acestor elitiști, atunci majoritatea ei este etichetată că suferă de anumite simptome...

Spre deosebire de aceștia este lăudabilă disponibilitatea Prea Fericitului de a se face înțeles și ascultat de întreaga suflare românească.

Domnia Sa găsește și dă întotdeauna măsură fiecăruia, înțelege cuvintele cele mai inspirate pentru a ajunge la inima omului, fie el trudit cu brațele sau cu mintea.

Nu întâmplător Prea Fericitul Părinte Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române este pentru conștiința compatrioților noștri cea mai înaltă autoritate a țării. Luminatul Părinte se bucură de bucurie prestigiu pe tot cuprinsul României, constituind în același timp un simbol al unității, al solidarității, al reconcilierii și a înțelegerii tuturor românilor. Au contribuit la atitudinea sa echilibrată, bine cumpănită, într-o serie de probleme grave care preocupă societatea românească, precum și felul înțeles în care îndrumă și reprezintă credința și Biserica noastră străbună.

Ca luptător în Revoluția Română din decembrie 1989, pot susține că ne-am bucurat de binecuvântarea Prea Fericirii Sale, încă din primele clipe ale declanșării evenimentelor. Este și aceasta o probă a legăturii sale cu simțirea și vrerea poporului.

De altfel este o tradiție prestigioasă a Bisericii noastre Ortodoxe aceea de a veghea la slujirea celor mai înalte idealuri și a interesului național. Totodată ca parlamentar român doresc să vă mărturisesc faptul că au avut un profund ecou în Parlamentul României scrisorile, învățămintele și atenționările Patriarhului țării. Prea Fericirea Sa ne-a atras atenția recent și ne-a îndemnat să luăm aminte la bunele obiceiuri strămoșești. Să nu legalizăm nefirescul în relațiile dintre oameni, să păstrăm curăția și frumusețea morală dar și trupească a relațiilor dintre tineri, dintre bărbat și femeie, să punem capăt practicilor necreștine, de a lua viața vâstarilor umane, încă nenăscute. Pentru toate acestea, cele vădurate mai sus, pentru deosebitul respect pe care personal i-l port, consider că e o fericire pentru noi să avem posibilitatea de a ne bucura alături de Părintele Patriarh Teoctist cu ocazia acordării titlului de «Doctor Honoris Causa» al Universității de Stat din Oradea. Vă mulțumim stimați mentori ai învățământului orădean.

Federația revoluționară a revoluționarilor din România, cu ocazia sfințirii drapelului său de luptă și a depunerii jurământului de credință față de țară și popor, conferă Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist diploma de onoare, placheta omagială și insigna în semn de recunoștință pentru activitatea depusă în slujba promovării și apărării idealurilor revoluției române din decembrie 1989.

De asemenea conferă profesorului universitar doctor inginer Teodor Maghiar, o somitate în învățământul universitar românesc, această diplomă.

Aceste cuvinte au mișcat și captivat, în continuare asistența, ca și momentul acordării diplomelor și distincțiilor de onoare, după care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a mulțumit, spunând :

«Aș dori să adaug mulțumiri pentru Diploma de Onoare. Într-adevăr, cu totul neașteptat, mi se înmânează această Diplomă, acest semn de dragoste din partea celor ce s-au expus gloanțelor pentru doborârea comunismului dintre care mulți dintre cei curați cu inima și cu sufletul nu mai sunt printre noi. Nu m-am gândit în acele clipe când am fost chemat la Televiziune în ziua de 22 decembrie 1989 și am rostit cuvân-

tul Bisericii, la o asemenea diplomă de onoare. Am fost frământat și am ezitat până când la ora 15, am fost invitat de tinerii care împânzeau Bucureștiul și care cereau ca Patriarhul să vorbească la Televiziune. Am primit apoi multe mesaje de la credincioșii noștri din depărtări pentru că au cunoscut și au putut să vadă situația clară la ceasul acela, din București, auzind cuvântul Bisericii de binecuvântare și rugăciune către Dumnezeu. Și întru aceasta am urmat pilda unuia dintre marii mei înaintași din fruntea Ortodoxiei noastre românești, Patriarhul Nicodim chiar și a Patriarhului Miron Cristea. Patriarhul Nicodim a străbătut în păstorie sa evenimente de mare însemnătate și de crucială istorie. Și totdeauna, ca un păstor sufletesc, el s-a aflat cu înțelepciunea sa la cârma momentului și cu cuvântul de iubire și grijă pentru păstoriții săi. În grelele momente ale anilor 1944—1948, întotdeauna a fost acolo unde trebuia să fie văzut și ascultat. Și din acest gând și parcă purtându-l în suflet în clipele de hotărâre de a asculta de glasul tinerilor, când cei din jurul meu erau îndoielnici pentru a merge printre gloanțe, însuși șoferul nu a cutezat să scoată mașina pentru că se trăgea încă, — în acea clipă a apărut cu mașina sa personală Dl. Prof. Univ. Sorin Vasilescu de la Facultatea de Arhitectură din București care m-a condus la Televiziune avându-l alături pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului. Nu mai lungesc cuvântul cu alte detalii.

Vreau doar atâta să vă spun că n-am avut și nu voi mai avea în viața mea, și aceasta o îndrept Bisericii, atât de mare respect din partea mulțimilor ca în clipele acelea de durere și de însângereare, când pe parcurs vedeam urme de sânge, atâta entuziasm din partea tinerilor aflați înainte într-o mașină militară vestind că Patriarhul se află alături de ei. Mulțimea din jur îngreuiă înaintarea și care văzându-l pe Patriarh cântau rugăciuni și sărutau mașina. Atâta evlavie am văzut în acele momente, atâta nădejde în puterea lui Dumnezeu și atâtea lacrimi de bucurie... Mi-am dat seama de roadele unei credințe în Dumnezeu, a unei străluminări care radia din sufletele mulțimilor care umpleau străzile de la Patriarhie până la clădirea Televiziunii. Cu mult înțeles se cânta «Cu noi este Dumnezeu» și se rostea «Tatăl nostru».

Mulțumesc așadar reprezentanților Federației Revoluției din România pentru această Diplomă de onoare pe care o voi păstra, drept aducere aminte de cele întâmplate în acea zi, de 22 decembrie 1989, zi sfântă pentru România și pentru fiii ei.

La rândul său, și în completare, Domnul Rector Teodor Maghiar a ținut să mai spună :

«Mulțumim încă o dată Bunului Dumnezeu pentru toate și de asemenea Federației Naționale a Revoluționarilor din România. Este ade-vărat că Prea Fericirea Sa a fost simbolul Revoluției noastre și înainte

și după aceea. Și de aceea, acest lucru parcă este o pronie cerească, din nou, pentru că vă spun foarte cinstit nu am știut nimic despre acest moment emoționant pe care ni l-au făcut distincții oaspeții care au venit special pentru aceasta din partea Federației Naționale a Revoluționarilor din România».

Și ca ultim moment al ceremoniei, Corul studenților teologi orădeni, sub bagheta P.C. Pr. Lector Petru Stanciu, a prezentat un reper-toriu coral bisericesc și patriotic, apreciat după valoare.

Ieșirea din sală și din Teatrul de Stat, gazda deschiderii festivităților prilejuite de cele două momente culturale distincte, petrecute până acum, s-a remarcat și mai entuziastă prin avalanșa de felicitări și omagii aduse Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de mulțimea celor prezenți și martori la derularea ceremoniei decernării înaltului titlu academic de «Doctor Honoris Causa».

În continuare, Prea Fericirea Sa și oaspeții care l-au însoțit au fost conduși la «Troita — monument închinat Sfinților Brâncoveni» din curtea Universității, sfințită acum de Prea Fericitul Părinte Patriarh, înconjurat de ierarhi și preoți. Domnul Rector Teodor Maghiar și executantul piesei monumentale au vorbit despre inițiativa, rostul și semnificația acestei Troițe. Iar Prea Fericirea Sa, într-un scurt cuvânt, a arătat rolul preponderent al epocii brâncovenești în cultura și spiritualitatea poporului român.

S-a vizitat și biseriцуța de lemn, aflată tot în campusul Universității. Din descrierea Părintelui Spiritual al Facultății de Teologie, aflăm că este monument istoric din secolul XVIII, la început lăcaș de închinare la parohia Lețca, jud. Sălaj. Mutat în acest loc, în 1991, cu destinația de Paraclis al Facultății de Teologie și al Universității orădene. Arhitectura, specifică bisericilor de lemn din Transilvania, cu pridvor susținut de patru stâlpi sculptați, pronaosul cu tavanul drept, naosul boltit în formă de semicalotă și altar. Ușile împărătești și candelabru din altar din lemn sculptat, originale din secolul XVIII. Repictată în 1992. Are două hramuri: «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil» (cel vechi) și «Sfinții Martiri Brâncoveni» (cel nou, cu prilejul strămutării). Este dotată cu încălzire centrală.

Cu acest prilej, Prea Fericirea Sa a chemat pe cei prezenți la rugăciune și apropiere de Mântuitorul Hristos. A înscris clipa în pagina liberă a Sfintei Evanghelii.

După amiază, la reședința Episcopiei s-au desfășurat lucrările Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, la care a fost rugat să fie prezent și Prea Fericitul Patriarh Teoctist. S-au analizat mai multe probleme de actualitate cu care se confruntă Biserica Ortodoxă din Transilvania, concluzionându-se că opiniile de răspuns ale eparhiilor sufragane să fie centralizate la Mitropolie și după aceea făcute cunoscute Sfântului Sinod spre analiză și hotărâre.

Apoi, în jurul orei 19,00, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, membrii Sinodului mitropolitan ardelean și reprezentanți ai oficialităților locale au mers la Mănăstirea de maici «Sf. Cruce» de la marginea orașului. Oaspeții sunt primiți de maici, preoți și de o mare mulțime de

credincioși, chiar dacă s-a dezlănțuit o ploaie torențială. Aici, mai întâi s-a oficiat slujba Vecerniei, de către Chiriarhul locului înconjurat de preoți și diaconi. În bisericuța de lemn din secolul XVIII; s-a sfințit clopotul pentru noua biserică în construcție de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, având inscripția: «Acest clopot este donat de soborul Mănăstirii «Sf. Cruce» și credincioșii ei, spre slava lui Dumnezeu. Anul 1995. Oradea».

Maica stareță Mina Bădilă, vădit emoționată, reușește să-și citească cuvântul de întâmpinare, în care, pe lângă exprimarea bucuriei nemărginite pentru ea și soborul mănăstiresc de a avea în vizită pe Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, informează că această mănăstire este reînființată în 1992, din inițiativa vrednicului de pomenire Episcopul Vasile Coman, iar în prezent se găsește în șantier de lucru pentru construirea noii biserici și a chiliilor necesare.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, impresionat de locul, de jertfa maicilor de la această mănăstire, de prezența numeroasă a credincioșilor, adresează acest cuvânt de învățătură creștină, plin de sfaturi și de îndemnuri părintești pentru ascultători :

«Hristos S-a înălțat ! Adevărat S-a înălțat !

Astăzi trebuie să răspundem și noi la această veste a Bisericii, pentru că înălțarea la Cer a Mântuitorului Iisus Hristos are ca urmare coborârea pe pământ a Duhului Sfânt, pentru că înălțarea de fapt, a încoronat viața pământească, patimile, moartea și învierea Sa, pentru că după înălțarea lui Hristos și după coborârea Duhului Sfânt peste sfinții Săi ucenici și apostoli, s-a întemeiat în lume Biserica, Trupul lui Hristos. Fiecare credincios, fiecare credincioasă a devenit prin pogorârea Duhului Sfânt, la Cincizecime, purtător de Duh Sfânt și făcător de fapte minunate, așa cum le-au împlinit sfinții.

Aici, la această mănăstire, din a cărei biserică Hristos mereu ne cheamă să ne înălțăm și noi prin credință și fapte bune, să ne înălțăm nu numai pe munte sau pe colină, ci trebuie să ne înălțăm sufletele, cu încredere în Dumnezeu, cu iubire mai multă față de semenii, cu hotărâre mai statornică în facerea de bine. Vremurile pe care le trăim, iubiți credincioși, ne stau mărturie că atunci când vrem să slujim pe Dumnezeu, că atunci când vrem să înălțăm lui Dumnezeu sfinte lăcașuri și mănăstiri, noi putem să le facem, după exemplul maicilor de aici.

Poposim la mănăstirea Sfintei Cruci cu bunăvoința Prea Sfințitului Episcop Ioan, iar la Universitatea din Oradea cu dragostea Domnului profesor dr. ing. Teodor Maghiar, rectorul Universității. Am aflat această încredințare de atașament pentru Biserica noastră, mărturisită prin gingășia copilașilor, a tinerilor, a credincioșilor — și mă bucur mult că împreună cu ei s-au aflat pretutindeni reprezentanții intelectualității : profesori, scriitori, poeți, medici și autoritățile de stat. Ca o împlinire a rugăciunii lui Iisus Hristos din Ghetsimani, în fața lui Dumnezeu, în Biserică, suntem toți una. Acum, după înălțarea lui Hristos la ceruri suntem și noi — asemenea apostolilor — plini de bucurie în suflete că El este cu noi. Am pășit cu mirare la această foarte tânără

mânăstire, așa cum ei s-au dus pe muntele Eleonului. Și se mirau de cele ce Mântuitorul le spunea despre cele ce se vor întâmpla când Domnul Hristos nu va mai fi cu dânșii.

Și astfel primind ei încredințarea Mântuitorului Iisus Hristos că «iată Eu cu voi sunt, nu vă temeți, pentru că vă voi trimite pe Duhul Sfânt Mângâietorul care vă va învăța pe voi toate» (cf. Ioan XIV, 25—26), ei s-au bucurat. Sfinții Apostoli și cei ce au venit pe munte, au văzut clipa Înălțării Domnului și i-au auzit cuvintele, s-au despărțit de Mântuitorul Iisus Hristos și s-au întors, apoi, spre Sfânta cetate a Ierusalimului cu bucurie mare, foarte. Iată pentru ce și noi cei ce urcăm din când în când Muntele Măslinilor, care este Sfânta biserică chiar atunci când ea nu se află pe munte, dar sufletește urcăm spre biserică fără să ne dăm seama; urcăm cu gândul, cu inima, cu sufletul nostru, către Dumnezeu. Credincioșii și preoții care sunt aproape de Mântuitorul nostru Iisus Hristos și sunt convingși de mărturisirea cuvântului Domnului nostru Iisus Hristos, că El este cu noi totdeauna și ci se întorc de la biserică la casele lor cu bucurie mare.

Orice creștin și orice creștină și orice preot care se ostenește și slujește dumnezeiasca liturghie pe muntele Măslinilor, adică în Biserica moșilor și strămoșilor noștri, trebuie astfel să slujească, trebuie astfel să se ostenească, trebuie astfel să învețe pe oameni, ca el în primul rând, preotul, să trăiască fiorul apropierii de Mântuitorul Iisus Hristos; să se simtă după slujbă mai ușor, mai întărit de Duhul Sfânt și astfel și credincioșii să se întorcă de la biserică mult mai folositori, mai largi cu inima, mai luminați în cugete, cu mai multă dragoste. Dacă veți lua aminte la această îndatorire a noastră de a veni la biserică și de a vă învrednici de foloasele ei sufletești, veți înțelege că aceasta este una din îndatoririle noastre și chiar din poruncile Bisericii, aceea de a cerceta la sărbători și la duminici, și oricând, slujba bisericească. A veni la mânăstiri, a ne spovedi, a ne împărtași, a asculta cuvântul lui Dumnezeu, însemnează a urca mereu spre frumusețile dumnezeiești. Să luați aminte că obișnuindu-vă cu acest fel de a te apropia de Hristos, veți veni cu mai multă bucurie. După participarea la Sfânta Liturghie simți că ești alt om, ești mai plin de putere ca să rezisti la ispitele vieții, la necazurile vieții, pentru că necazurile vieții sunt legate de om, de noi, adică așa cum le-au trăit și le-au biruit strămoșii noștri. Atunci când închini un gând lui Dumnezeu, atunci când îți asumi hotărârea de a sta și a asculta Sfânta Liturghie întreagă, atunci să fiți încredințați că ești alt om și te întorci la familie, în societate cu bucurie. Atunci când omul este cu această bucurie, venit de la Hristos, atunci nu numai fața este veselă, dar este veselă și inima care iartă, care iubește pe dușmani, se roagă pentru cei ce-l urăsc, face binele din inimă, se gândește cum să ajute pe cei săraci, pe cei neputincioși. Se transformă în fiecare clipă omul care vine la biserică, așa cum Apostolii Domnului după înălțarea la cer s-au întors la Ierusalim cu o bucurie deosebită. Numai așa au putut să predice și să scrie urmașilor și nouă, tuturor că : «Ceea ce am văzut și ceea ce am auzit, aceea vă vestim și vouă, pentru ca și voi să aveți părtașie cu noi ; iar părtașia noastră, din parte-ne,

este cu Tatăl și cu Fiul Său Iisus Hristos» (cf. Ioan I, 3). Această nouă mănăstire va fi leagăn de credință și de comuniune cu Sfinții și cu strămoșii noștri.

Iată și noi, cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, cu ceilalți Prea Sfințiți din Transilvania și Ardeal, am venit la mănăstirea Sfânta Cruce, aflând aici o adevărată minune a lui Dumnezeu. Parcă de aici S-ar fi înălțat Mântuitorul Iisus Hristos, parcă de aici a răsunat glasul Lui, chemarea Lui, încredințarea Lui că El este cu noi până la sfârșitul veacurilor. Cine altcineva ne-ar fi adunat pe atâția credincioși astăzi decât Hristos pe care îl vedem cu ochii credinței și ai sufletului nostru. Aici, îl vedem pe Iisus Hristos, în sfânta biserică, și nu la adunări sectante, nu acolo în locuri pline de tot felul de capcane sufletești. Nu vă luați după ei. Păziți-vă copilașii, păziți-vă tinerii, păziți-vă pe dumneavoastră înșivă, ca purtători ai darurilor Sfântului Duh, ca fii ai credinței noastre strămoșești.

Acest ținut al Bihorului a strălucit în istorie prin martiri și sfinți, prin dărzenia apărării mormintelor părintești, prin biserici și prin cultură. Acest ținut a dat neamului bărbați mari, episcopi mari, istorici și artiști. Prin fiii lui, acest ținut a înscris în cronică patriei noastre pagini nemuritoare, datorită credinței noastre apostolice.

Sfatul și rugăminta mea de părinte sufletesc este de a nu vă lăsa biruiți de tot felul de predicatori sau de așa-ziii «evangheliști», dornici să semene neghină în ogrorul Ortodoxiei.

Prin Hristos cel ce S-a înălțat la cer și care este în biserică după cuvântul Său nu-L vom afla la orice fel de adunări, acolo unde se impart uneori și ajutoare umanitare, ci să-L căutăm în «Biserica Sa» în Bisericile neamului nostru, acolo unde de-a lungul veacurilor L-au găsit înaintașii noștri. Biserica noastră Ortodoxă are comori neprețuite de învățătură, comori pe care nu le putem găsi în altă parte. Ea ne poate oferi tot ceea ce își dorește sufletul, tot ceea ce își poate imagina mintea noastră.

De altfel, știm că Biserica Ortodoxă a promovat tot ceea ce avem noi mai frumos: scrisul, poezia, pictura, muzica, opera de artă de mare valoare. În Biserică orice minte își poate găsi alinarea, pentru că în ea se află Mântuitorul nostru Iisus Hristos, întemeietorul ei, care este Calea, Adevărul și Viața. El n-a întemeiat adunările sectare, nu le-a dorit, ci se ruga ca toți să fie una, iar Sfântul Apostol Pavel îl mărturisește: «un Domn, o credință, un botez» (Efes. IV, 5).

Mă folosesc de acest prilej pentru a-l felicita pe Prea Sfințitul Ioan pentru această realizare și de a-l felicit pe Prea Sfințitul Vasile care a inițiat întemeierea mănăstirii. Nu pot să nu felicit, în mod deosebit, pe aceste măicuțe care s-au adunat aici și împreună au muncit și s-au rugat ca astăzi să se bucure de aceste împliniri.

Este un semn de renaștere, este un semn de încredere, de dăruire lui Dumnezeu, după ce la 1761—1762 peste 150 de mănăstiri din Transilvania au fost distruse cu tunul generalilor din Imperiul habsburgic. Se lovea în biserici și în mănăstiri pentru că acestea erau, la vremea aceea, singurele bastioane de apărare a neamului nostru românesc.

Credincioșii au însetat după aceste oaze de duhovnicie, de atunci de când au fost transformate în scrum și, de aceea, socotim o mare realizare, un mare merit prin reactivarea lor, prin promovarea monahismului ortodox și românesc și în Bihor.

Vă binecuvântează pentru acest început încurajator și rog pe Bunul Dumnezeu să vă călăuzească pașii spre tot lucrul cel bun în viața monahală și continuarea zidirii bisericii începute și a chiliilor din jurul ei».

După aceste momente de trăire și întărire duhovnicească, Prea Fericirea Sa vizitează șantierul de construcții, apreciind osârdia maimicilor și a tuturor credincioșilor, care contribuie la realizarea edificiului monahal, binecuvântează încăperile monahale și înscrie în «Cartea de aur» a mănăstirii, impresiile, aprecierile și binecuvântările părintești la adresa soborului mănăstiresc în nădejdea împlinirii lucrării începute.

Astfel a luat sfârșit și a doua zi din vizita pastorală a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care prin cele două manifestări universitare a lăsat o amprentă vie în viața spiritual-culturală a Municipiului Oradea și în județul Bihor.

Sâmbătă, 3 iunie 1995 :

Incepând cu ora 9,00, programul vizitei s-a derulat astfel :

Prima oprire a făcut-o la Unitatea «Exim», din comuna Diosig, unde muncesc laolaltă români, maghiari, slovaci etc. Primirea a fost caldă, afectivă, după tradiție cu pâine și sare. În cuvântul de întâmpinare s-a exprimat bucuria deosebită a salariaților și muncitorilor de a vedea pe Întăistătorul Bisericii Ortodoxe Române și de a le binecuvânta lucrarea, rugându-l călduros de a le sfinți noua linie tehnologică deschisă. În răspuns, Prea Fericirea Sa le-a mulțumit pentru dragostea manifestată în primirea făcută și le-a împărtășit sfaturi și îndemnuri de viață creștinească, de slujire și ajutorare a semenilor, un aspect constituindu-l și asigurarea a cât mai multor posturi de muncă, necesare oamenilor pentru câștigarea pâinii cea de toate zilele. Această nouă întreprindere constituie nu numai un mijloc de câștigare a existenței, ci și a concilierii, a încheiat Părintele Patriarh.

Următorul popas al vizitei pastorale s-a făcut la bisericuța de lemn din stațiunea Băile Felix. Și aici are loc o frumoasă primire, elementul de noutate și de impresie fiind realizat de participarea și așezarea, pe de o parte și de alta a aleii ce duce la bisericuță, a unui șir de copii de vârstă preșcolară și școlară. Toți îmbrăcați în uniforme și în costume naționale, purtând câte o floare în mână și cântând la intrarea și la ieșirea din bisericuță, împreună și sub conducerea profesorului de muzică din localitate, «Mulți ani trăiască». Impresionat, Prea Fericirea Sa îi binecuvântează și le împarte iconițe spre amintirea momentului.

În cuvântul său, Arhim Iorest Grebenea, conducătorul acestei unități bisericesti, cu regim liturgic de mănăstire, pe lângă mărturisirea bucuriei și mulțumirii pentru această vizită, punctează, spre cunoștința oaspeților câteva date despre această bisericuță de lemn : monument istoric din sec. XVII, adus din localitatea Brustura în anul 1962 la Oradea, și după evenimentele din decembrie 1989, așezată în această stațiune balneo-climaterică.

Cunoscându-l ca bun liturghisitor și gospodar, de la mănăstirea Putna, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* apreciază și-l felicită pentru strădaniile și realizările obținute și pentru lucrarea sa pastorală, pe plan local (vizând și pe credincioșii aflați la tratament și pe vizitatorii din țară și străinătate), consemnând aceasta și în cuvântul rostit cu acest prilej :

«Mă bucur că itinerariul nostru a cuprins și biserica aceasta, adusă și înălțată în stațiunea Băile Felix. Ca arhitectură autentică și icoane, ea este o perlă de artă în care se oglindește slava cea dumnezeiască, trăită și împodobită de strămoșii noștri. Transportată și așezată în acest loc, această biserică a fost salvată de la pierzanie și își continuă aici rolul ei luminător și sfințitor pentru toți cei ce simt trebuință să-și vindece trupul, dar nu uită și de vindecarea sufletului.

Prin așezarea bisericii de lemn aici, s-a salvat unul dintre numeroasele monumente istorice și de arhitectură de mare valoare și apoi s-a infrumusețat această celebră stațiune de tratament. De acum înainte stațiunea va fi renumită și prin existența în incinta ei, a acestui sfânt lăcaș, care va răspunde cerințelor duhovnicești ale localnicilor și ale tuturor credincioșilor ce vin aici pentru îngrijirea sănătății.

De asemenea, mă bucur și pentru faptul că aici slujește părintele Iorest care s-a format ca monah la mănăstirea Putna. Biserica Ortodoxă are o bogăție nesfârșită de spiritualitate moștenită de la Sfinții Părinți din aria de cultură bizantină, întemeiată de Sfântul Împărat Constantin cel Mare și îmbogățită secol după secol de urmașii lui. În dezvoltarea și formularea dogmelor ortodoxe și în reglementarea vieții bisericești, un mare rol l-au avut și împărătesele Elena, Irina, Teodora și altele, cunoscute în istoria universală din perioadele sinoadelor ecumenice. În nemijlocită legătură cu Constantinopolul, Biserica noastră a făcut parte din trupul spiritual al Imperiului de Răsărit, păstrând învățătura de credință neștirbită, formulată de Sfinții Apostoli, de Sfințele Sinoade ecumenice și de alte hotărâri bisericești din primul mileniu creștin. Ca doctrină și practică bisericească : artă, cult, organizare, administrație, Biserica Ortodoxă Română prin toată manifestarea ei, a păstrat și promovat formele și valorile bizantine, dându-le o aură proprie prin limbă, gândire și artă religioasă. Această bisericuță de lemn și sufletele curate ale credincioșilor ortodocși români au fost factori de bază în Transilvania, mai cu seamă în păstrarea, de-a lungul secolelor, a Ortodoxiei. Aceasta s-a reflectat și în bisericile de lemn, modeste ca și strămoșii noștri, dar de valoarea mântuitoare a Sfintei Sofia din Constantinopol, pentru că în ele se săvârșește aceeași dumnezeiască Liturghie spre nemurirea credincioșilor transilvăneni. Și vecinii noștri de la Apus au fost, inițial, ortodocși, cum mărturisesc unele cuvinte ce se păstrează

în terminologia cultului lor. Anumite interese politice ale marilor puteri au făcut ca ei să devină catolici sau protestanți.

Pentru noi, ortodocșii, este foarte important a cunoaște că Biserica a păstrat de la început învățătura și buna rânduială stabilită de Sfinții Părinți. Este important să știm că în secolul V existau, în părțile Dobrogei, la Niculițel, mănăstiri și biserici de la care au rămas obiecte liturgice. Aceste mănăstiri din Scythia Minor au dat Ortodoxiei mari teologi, cu viață sfântă și de mare cultură pentru vremea aceea. Este știut că era creștină a fost stabilită de către un strămoș al nostru, ieromonahul Dionisie cel Mic. Sunt și alți învățați din aceste părți, cunoscuți cu operele lor teologice ca Sfântul Ioan Casian, care era în legătură cu Sfântul Ioan Gură de Aur.

Deci, nu noi ne-am separat în istorie de Europa, ci dimpotrivă, am fost întotdeauna europeni. Și Europa are nevoie de noi, de românii ortodocși. Europa nu are un Voroneț sau o bisericuță ca aceasta, care ne grăiește despre spiritualitatea ortodoxă a străbunilor noștri și a prezenței lor în cultura europeană.

Aici, în munții și în câmpia noastră, noi, românii, am fost secole de-a rândul scutul Europei, prin Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare, și Sfânt și alții. În timp ce noi ne luptam cu invadatorii, europenii și-au construit catedrale mărețe, universități etc. Noi am rămas cu Dumnezeu în aceste bisericiuțe de lemn, atât de calde și de primitoare. Dacă otomanii ar fi reușit, la 1683, să cucerească Viena, Europa s-ar fi prăbușit. Voievozii noștri au schimbat de multe ori soarta istoriei lumii. Datori suntem să urmăm acest exemplu de apărători ai creștinătății, ai Ortodoxiei noastre. Biserica noastră are atâtea frumuseți pe care trebuie să le păstrăm și să le lăsăm să grăiască ele despre istoria și credința românească.

Vă mulțumesc tuturor pentru întâmpinare și pentru prilejul de a vă adresa aceste cuvinte. Îl fericesc pe părintele Iorest pentru această misiune frumoasă de aici, cu toate că, atunci când i-am aprobat plecarea de la Mănăstirea Putna, am făcut-o cu regret, fiind necesar în acea mănăstire. Mă bucur acum de lucrările frumoase pe care Prea Cuvioșia Sa le realizează aici, la frontiera de Vest a Țării.

Vă binecuvântează pe toți în numele Domnului nostru Iisus Hristos».

Impresiile și aprecierile sunt consemnate, spre amintire, și în înscirierea făcută de *Prea Fericitul Părinte Patriarh* în Evanghelia de pe Sfânta Masă : «Binecuvântăm cu dragoste, în Capela Sfintei Mănăstiri de la Băile Felix, prețuind în modul cel mai înalt prezența în acest străvechi loc de îngrijire a sănătății, a bisericii, care prin locul ei sfințitor va împlini tratamentul trupesc cu cel liturgic.

Să fie ochii Tăi, Doamne, îndreptați asupra rugătorilor, ziua și noaptea. Amin !».

La al treilea popas pastoral, făcut la biserica din Comuna Ceica impresiile și imaginile reținute sunt și mai puternice. Încă de la intrarea în comună ne impresionează modul sărbătoresc de primire al gospodărilor din porțile și gardurile împodobite cu verdeață și covoare cu motive naționale locale, iar ei cu sufletele copleșite de emoție și de bucurie se închinău și se înclinău, sau făceau semne de admirație cu mâna spre coloana de mașini, în semn de respect și de primire a binecuvântărilor arhieresti. Iar de la o vreme și din anumit loc, coloana de mașini este așteptată și preluată de un grup de tineri călăreți, înveșmântați de sărbătoare până la poarta bisericii. Aici mulțime mare de credincioși, în frunte cu preotul paroh Balint Florin și alți preoți din împrejurimi, precum și oficialitățile locale, cu primarul comunei, așteptau sosirea Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române.

În dangătul clopotelor și a intonării «îmnelui arhieresc» de către o corală formată din elevi și cadre didactice sub conducerea *profesorului de muzică* al școlii comunale, Prea Pericitul Părinte Patriarh Teoctist și însoțitorii sunt întâmpinați de primarul comunei cu un scurt cuvânt de bun venit și, după obiceiul tradițional, cu pâine și sare, oferite de un elev și o elevă, îmbrăcați după portul locului.

În fața «monumentului eroilor», ridicat, amenajat și împodobit cu flori și coroane prinse cu tricolorul românesc, în cinstea celor căzuți în cele două războaie mondiale și mai ales a aceloră din comună care au căzut în lupta decisivă de la «Tatra» (Cehoslovacia), ale căror oseminte au fost aduse aici, s-au făcut rugăciuni și s-au ținut cuvântări. Primele detalii sunt date de profesorul de muzică, după care prezintă și un program coral cu formația de care am pomenit, piesa de efect fiind «Balada eroului», ce se și recită de nepoata eroului comunei, despre care se face pomenire în text. Pentru conținutul, sensibilitatea și duioșia acestei balade, considerăm potrivit să-i reproducem textul :

«E liniște-n codrul verde,
Și-n satul meu,
Dar tata-i dus de multă vreme
Și-l aștept mereu.

Tăticu meu e la război,
De când aveam un an sau doi,
Și n-a mai venit înapoi,
Tăticul meu.

Când s-a dus mama să-l caute,
Măicuta mea,
Peste dealuri, peste sate,
Măicuta mea,

A ajuns în munții Tatra,
Și-a văzut casca lui tata.
Când a luat casca-n mână
A văzut stema română.

Și mama plânge în năframă,
De-atunci mereu,
Și din durerea ei de mamă
Am crescut și eu.

Să vină tata și să vadă,
Câte s-au făcut.
Pământu-ntreg e o livadă
Cum nu s-a știut.

Să vadă strugurii din vii
Și jocul dulce de copii.
S-audă un cânt de ciocărliei,
Tăticul meu.

Tăticule unde-ai rămas
Pe drum de gloante la popas,
Căci n-ai mai venit până azi,
Tăticul meu.

Invitat de profesorul de muzică de a se adresa mulțimii încărcată de emoție și bucurie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist rostește un părintesc cuvânt de cinstire și admirație neștearsă pentru eroii noștri, în ideea fericită că după 1989, iarăși se pomenesc, pe plan național, în ziua consacrată lor, la Înălțarea Domnului :

«Ascultând rostiturile și imnul intonat de cor și de mica solistă, am rămas cu toții emoționați pentru cinstirea eroilor, am rămas emoționați de conținutul cuvintelor atât de inspirate.

Ne emoționează pentru că fiecare familie românească a dat multe jertfe de-a lungul istoriei noastre pentru credința strămoșească. Cântarea acestei fete exprima de fapt întreaga durere a neamului românesc pentru apărarea credinței ortodoxe, pentru conștiința de neam și integritatea granițelor țării. La sărbătoarea Înălțării Domnului la cer, toate monumentele eroilor români au fost înconjurate de preoți, credincioși și de copii și tineret, ca și astăzi aici, înălțând rugăciuni și imne pentru cinstirea eroilor.

Ne aflăm în mijlocul dumneavoastră după rânduiala lui Dumnezeu tocmai acum în preajma acestei Sfinte Sărbători a Înălțării Domnului, când întreaga țară este ca un rug aprins, înălțând rugăciuni lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor și pentru odihna sufletelor eroilor neamului.

Îi cinstim și prin ridicarea unor astfel de monumente și prin rugăciunile noastre. Cinstirea lor a constituit pentru strămoșii noștri ca și pentru noi un reazim puternic în toate greutățile ce le-am avut de-a lungul istoriei noastre zbuciumate. Dumneavoastră cei de aici din zona Bihorului ați păstrat credința noastră ortodoxă așa cum am moștenit-o de la înaintași, de la acești eroi care și-au dat viața pentru ea. Dacă aceste valori ale credinței nu vor mai fi respectate și trăite, vom fi

sortiți pieirii sufletești. Dacă n-am pierdut această credință în vremea comunistă, ar fi păcat să o pierdem acum, în schimbul unor ajutoare materiale sau promisiuni deșarte. Nu au cum să ne învețe pe noi credința creștină adevărată cei ce năpădesc țara, veniți de obicei din America sau chiar și din Europa. Poporul român a fost creștin înaintea lor, înainte de a cunoaște ei învățătura Sfintei Evanghelii. Creștinismul nostru este de la Sfinții Apostoli. Tradiția de la Sfinții Părinți. Acești creștini fără preoție, fără Sfintele Taine sunt de dată recentă. Ei înșiși au aflat Biblia și Sfânta Tradiție în viața popoarelor creștine din primele secole, între care ne aflăm și noi românii, ca moștenitori ai învățaturii apostolice, care a dat roade pe pământul țării noastre. Din această sfântă moștenire face parte și rânduiala noastră ortodoxă de pomenire a sfinților și a eroilor și de a le închina biserici, mănăstiri și monumente. Luând Biblia de la Biserică, nu din convingere sufletească, ei o interpretează după bunul lor plac, spre rătăcire.

Avem, prin urmare, tradițiile noastre, în Biserică, în cultură, în îmbrăcăminte, în cântare, în tot ceea ce ne reprezintă în creația națională și nu avem nevoie de răstălmăciri. Nu se cuvine să ne vindem sufletele pentru acele așgăitoare ajutoare materiale.

Lipsa preoților din parohie ne poate produce mari supărări. Trebuie să ne îngrijim cu toții ca preotul să locuiască în parohie, ca să poată lupta împotriva prozelitismului sectar. Religia în școală înseamnă o mare binefacere pentru societatea noastră și de aceea vă rog să sprijiniți și dumneavoastră ca toți copiii să învețe credința noastră creștinească și ortodoxă.

Vă mulțumesc pentru frumoasa primire și vă binecuvântezez să aveți pace, sănătate și spor duhovnicesc în viață».

Preotul paroh, urmând la cuvânt, a exprimat în numele său și al credincioșilor prinosul de bucurie, recunoștința și aleasa mulțumire pentru marea cinste de a fi vizitați de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, considerând că va rămâne în anele bisericii și comunei Ceica, acest moment și eveniment istoric. Și ca expresie și mărturie a celor spuse, oferă Prea Fericirii Sale, din partea bisericii și a comunei, o icoană cu Mântuitorul Iisus Hristos, executată de eleva Ancuța, din clasa a X-a, în care moment se cântă de formația corală din Ceica, tradiționalul «Mulți ani trăiască!».

A luat cuvântul înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie al Ardealului, care, mulțumind Prea Fericirii Sale, în numele tuturor celor prezenți, pentru vizita pastorală făcută în Eparhia Oradiei, pomenește, spre informarea întregii asistențe de evenimentele aniversare ale Bisericii Ortodoxe Române din acest an: 110 ani de autocefalie, 70 ani de patriarhat, 80 de ani de viață și 45 de ani de arhierie ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, și ca motiv esențial al vizitei acordarea celui mai înalt titlu academic de «Doctor Honoris Causa» de către Universitatea din Oradea, eveniment petrecut în ziua anterioară (2 iunie 1995).

Oaspeții au intrat, apoi, în sfântul lăcaș și s-au închinat la Sf. Masă. Sfântul lăcaș este mareț, bine întreținut, împodobit și dotat.

La plecare, Prea Fericirea Sa a fost din nou asaltat de credincioși pentru binecuvântare și atingerea de veșminte. Un entuziasm greu de tradus în cuvinte. Părăsind localitatea în aclamațiile înflăcărâte ale mulțimii de credincioși, coloana de mașini s-a îndreptat spre orașul Beiuș, un alt punct pastoral de mare evlavie, unde s-a organizat, prin grija P. C. Pr. Gavril Popa, Protopop de Beiuș și Ing. Ioan Popa, primarul orașului, programul vizitei stabilit, oferind publicității un *pliant* intitulat: «Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, pe plaiurile Bihorului, 1 iunie — 5 iunie 1995», cuprinzând scurte date biografice, și pe ultima pagină evocându-se omagial momentul vizitei pastorale.

Conform programului întocmit, la intrarea în oraș, coloana de mașini este întâmpinată de un grup de călăreți, îmbrăcați național și cu steaguri în mână, care o preiau și o însoțesc, de o parte și de alta, până în centrul orașului, care, ca și pe parcursul drumului făcut de la intrare, are arborat tricolorul. Din locul de oprire deplasarea se continuă pe jos, printr-un culoar viu de credincioși. Copiii, mai ales, îl asaltează pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist de la primii pași, ovaționându-l, oferindu-i flori și cu smerenie sărutându-i mâna și solicitându-i înalta binecuvântare arhierescă. Din cordoane se desprind copii cu flori în mână, singuri sau cu părinții lor, pentru același lucru. Prea Fericirea Sa îi privește cu drag, îi îmbrățișează, îi binecuvântează și le dăruiește iconițe.

În fața bisericii-catedrale ortodoxe, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist este întâmpinat, în dangătul clopotelor, cu Sfâna Cruce și Sf. Evanghelie de P. C. Protopop Gavril Popa, preoții din oraș și din protopopiatul Beiuș, parte din ei îmbrăcați în odăjdii, ceilalți cu epitrahilul, după care conduc pelerinajul ierarhilor până la podiumul amenajat, unde se prezintă flori și tradiționala pâine cu sare.

Se vizitează biserica monumentală, împodobită cu o frumoasă frescă. După ce se închină în altar, Prea Fericirea Sa scrie în Sfânta Evanghelie: «Binecuvântăm preoții și credincioșii care ne-au întâmpinat atât de frumos». De pe soleea Sfântului lăcaș audiază un program de cântări bisericesti intonat de corul seminariștilor teologi de la Beiuș, sub conducerea P. C. Pr. Protopop Gavril Popa.

Pe podiumul din fața acestui lăcaș, au luat loc invitații de seamă și, în prezența unei mari mulțimi, între care și reprezentanți ai altor culte, deschide seria cuvântărilor chiriarhul locului, Prea Sfințitul Episcop Ioan Mihălțan. Arătând că-i revine îndatorirea de a saluta și mulțumi pentru prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a acceptat să poposească și în acest oraș cu renume istoric, ca de altfel, întreg ținutul Beiușului, și roagă pe Prea Fericirea Sa să adreseze un cuvânt de învățătură și sfaturi duhovnicești credincioșilor.

A urmat la cuvânt P. C. Protoiereu Gavril Popa în calitate de gazdă și coordonator al programului vizitei, care în contextul unor importante evenimente istorice legate de acest ținut, a spus :

*«Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit,
Prea Sfințite Părinte Ioan al Covasnei și Harghitei,
Prea Sfințite Părinte Ioan al Oradiei,
Distinși oaspeți,
Onorată asistență,
Iubiți credincioși,*

Cu multă emoție și răbdare, am așteptat acest moment al întâlnirii cu Prea Fericitul nostru Părinte Patriarh, dimpreună cu distinșii însoțitori. Dăm laudă Bunului Dumnezeu, căci, iată, și soarele care acum a ieșit din nori, întâmpină cu lumina și căldura lui sosirea Prea Fericirii Voastre în orașul nostru drag.

Marele nostru om de carte și savant în domeniul istoriei religiilor, Mircea Eliade, spunea despre poporul român că este un popor căruia îi place festivitatea. Dacă ar fi să căutăm explicația acestei afirmații, trebuie să privim în urmă, la istoria noastră națională, și vom vedea că noi, românii ardeleni, deși am trăit pe aceste plaiuri dintotdeauna, am fost stăpâniți vremelnice de mulți, și, de aceea, atunci când am avut prilejul a lauda sau a cinsti pe unul dintre oamenii noștri aleși, am făcut-o la cel mai înalt grad. Suntem un popor care știm să ne cinstim mai marii, să ne cinstim personalitățile încărcate cu vrednicii și această stare de spirit ne-a rămas până astăzi.

Acest ținut al Beiușului, Prea Fericirea Voastră, este un ținut românesc care a fost dintotdeauna presărat și cu multe jertfe. De fapt, întreg neamul nostru românesc este statornicit pe jertfe. Întru Jertfa Crucii ne-am botezat, dintru Învierea Mântuitorului ne-am născut spiritual, și am rămas mereu în aceeași stare spirituală aleasă a credinței noastre creștinești.

Am spus că pe jertfe ne-am clădit și ne-am apărat cu greu pământurile și ființa noastră. Acest ținut al Beiușului este atestat documentar încă de pe la anul 1263, când se știe că aici a fost un voievod cu numele de Ioan de Beiuș, care a stăpânit toată vatra aceasta și valea Crișului Negru. Prin aceste locuri au trecut mulți din mai marii noștri. A trecut și Mihai Viteazul, la 1600 și și-a lăsat aici pe un vajnic ostaș și comandant de oștire, Dimitrie Buzinca pentru a păzi acest oraș și pentru a asigura liniștea oamenilor.

Dar au venit și alte vremuri. A trebuit să dăm jertfe grele pentru a ne păstra identitatea neamului și credinței noastre. Am fost un popor creștin ortodox. Aici ne-am născut, aici am rămas, deși au venit peste noi și alții, dar cu frații care au venit ne-am împăcat bine, căci suntem un neam pașnic cu toate că a trebuit mai întâi să dăm jertfe. Și este cunoscută aici jertfa protopopului Flore al Beiușului, care împreună cu un grup de credincioși ai săi au fost decapitați, la anul 1744, pentru a se putea instaura aici o altă credință. Alături de el au fost și ceilalți preoți,

care au fost nevoiți, în fața urgiei, să se refugieze în munții din apropiere. Dar am rămas, cum spune cântecul, tot noi stăpâni aici, pentru că suntem cei mai mulți, suntem noi peste tot. Alături de noi sunt frații noștri, de alte etnii, cu care conviețuim împreună, cu care trăim în pace și vrem să trăim în pace tot timpul.

Doresc de asemenea să vă mărturisesc, cu aceeași emoție, că trăim și zilele de astăzi tot cu intensitate și speranță. Avem convingerea că prin credința sa neamul nostru va putea dăinui în siguranță și propășire. Pentru aceasta, avem în vedere și înțelepciunea și sfaturile înaintașilor noștri. Și acum imi vin în minte sfaturile marelui mitropolit Veniamin Costachi, care cred că se potrivesc foarte bine acestor momente și acestor vremuri pe care le trăim. Spunea el că «de la aristocrație trebuie să trecem la meritocrație». Acest principiu a fost reliefat și argumentat cu competența binecunoscută și de către Înalt Proa Sfințitul Mitropolit Antonie în cartea «*Dascăli de cuget și simțire românească*».

Realitățile pe care le trăim vin să ne certifice că puterea primită, atunci când nu-și justifică statutul său, trebuie să fie înlocuită cu puterea dobândită de valoare, de valoarea fiecăruia. Adică puterea moștenită sau primită, indiferent de împrejurare, trebuie validată de puterea valorii. Și acest principiu, cred eu, a fost bine definit și actualizat și ieri, la Oradea, când a fost apreciată valoarea Patriarhului nostru de către Senatul Universității din Oradea, în frunte cu Domnul Rector, Prof. dr. ing. Teodor Maghiar, prezent aici. Este o onoare să spunem și noi, beiușenii, că ne-am bucurat și am trăit cu emoție acest moment, căci valoarea Patriarhului nostru, și, implicit, valoarea Bisericii noastre pentru acest neam a fost evidențiată de acest act deosebit de important, acordarea titlului academic de Doctor honoris causa al Universității orădene. Mulțumim și noi Universității pentru această înaltă distincție pe care i-a acordat-o Prea Fericitului nostru Părinte Patriarh Teoctist.

Acum e momentul să adresăm Prea Fericirii Voastre și tuturor ierarhilor care vă însoțesc, celorlalte personalități care ne onorează cu prezența Domniilor lor aici în Beiuș, în numele credincioșilor din Țara Beiușului, din orașul Beiuș cuvintele noastre de bun venit».

A vorbit apoi Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ca în toate împrejurările vizitei, împărtășind mulțimii de față frumoase adevăruri de credință, probleme curente ale vieții de zi cu zi și sfaturi părințești interpretate în duh evanghelic și al doctrinei noastre ortodoxe.

«Iubiți credincioși și iubiți Părinți,

Bine v-am găsit sănătoși !

Hristos S-a înălțat !

Nu întâmplător ne găsim în fața acestei dumnezeiești biserici, acum, la trei zile numai de la Înălțarea Mântuitorului Iisus Hristos la cer, când El i-a bucurat pe ucenici ca martori ai Săi în împlinirea Pogorării Duhului Sfânt. Acest fapt ne îndatorează să poposim o clipă asupra însemnătății întâlnirii noastre de astăzi, despre care s-a vorbit atât de

frumos, ca și despre însemnătatea bucuriei pe care o avem atunci când ne întâlnim și mai ales atunci când ne întâlnim cu convingerea că Domnul nostru Iisus Hristos, deși S-a înălțat la cer, El a rămas cu noi și ne-a îmbrăcat, ca și pe Apostoli cu puteri de sus.

Mă bucur că în întâmpinarea mea, alături de distinșii preoți ai Protopopiatului Beiuș și de credincioși, se află și reprezentanții celorlalte Biserici, pentru ca împreună să mărturisim adevărul sfânt al regăsirii ca și la momentul Înălțării Domnului, de pe muntele Eleonului, așa cum Apostolii erau cu toții într-un cuget împreună, în toată vremea laudând pe Dumnezeu. Aceste momente de regăsire a noastră ca în paginile Sfintei Evanghelii și în cele din viața Mântuitorului, a noastră și a reprezentanților celorlalte Biserici care-L mărturisesc pe Hristos ca Dumnezeu și Împăratul nostru al tuturor, trebuie să ne bucure foarte mult. De altfel, chiar din momentul Înălțării Domnului, reținem bucuria cu care au plecat ucenicii în Sfânta cetate a Ierusalimului. A fost bucuria dăruită lor de Mântuitorul Iisus Hristos și încredințarea ce le-a făcut-o că El va rămâne cu ei, că El va fi pururea cu ei, iar ei primeau îndatorirea cea mare și sfântă de a merge și a predica Evanghelia la toată făptura.

Nu întâmplător, iubiții mei, chiar întâlnirea dintre oameni constituie moment de bucurie. Nu întâmplător, părinții se bucură de întâlnirea cu fiii, cu prietenii și cu rudele lor. Nu întâmplător, noi creștinii laolaltă ne bucurăm cu deosebire când ne întâlnim în biserică, sau în fața unor personalități, în împrejurări create pentru aceasta. Toate se petrec și în loc numai cu voia și cu știrea lui Dumnezeu. Căci omul este făcut să nu fie și să nu trăiască singur pe pământ. Și cu această zestre sufletească l-a făcut Dumnezeu pe om, și de aceea i-a dăruit lui Adam pe Eva, pentru ca împreună să se bucure și să facă voia lui Dumnezeu. Ca pe o aleasă făptură l-a zidit Dumnezeu pe om ca încoronare a lumii, ca el să se bucure de ceilalți semeni, cu care să se ajute potrivit Sfintei Evanghelii. Frontierele dintre țări și națiuni să nu fie motiv de crispăre și de suspiciune, ci, în Duhul lui Hristos, ele, națiunile, trebuie să aducă mărturiile vrednicilor proprii, spre a fi prilej de pace și prosperitate.

Și pentru noi această întâlnire constituie o bucurie deosebită, izvoarăta din comuniunea credinței noastre de neam. V-am privit întâmpinându-mă, încă de la intrarea în oraș, avându-vă în față pe dumneavoastră, copilașii și tineretul. V-am observat lacrimile și m-a emoționat bucuria întâlnirii noastre, ierarhi, preoți și credincioși. Chiar și cei de sus, din balcoane, ca și pe vremea Mântuitorului, când Zaheu, din sicomor, voia să-L vadă și să-L cunoască pe Domnul Hristos, tot așa, și

aceștia au mărit frumusețea clipelor de față. Și știu că nu curiozitatea v-a adus, ci dragostea noastră reciprocă. Pe Dumnezeu să-L laudăm neîncetat pentru cele ce El ne dăruiește.

Iubiții mei frați,

Port răspunderea grea ce mi s-a încredințat de Bunul Dumnezeu, prin voința credincioșilor și a clerului Bisericii noastre, răspundere tot mai greu de îndeplinit în vremurile pe care le străbatem. Fiecare dintre noi întâmpinăm necazuri diferite, care constituie probleme câteodată de neînvins. Necazurile sunt legate de oameni, iar neîmplinirile, nemulțumirile, mai ales cele de ordin duhovnicesc sunt destul de apăsătoare, privitoare la stările credinței noastre strămoșești, care ne dor și pe noi.

Nu suntem străini de porunca (cea nouă a) Mântuitorului Hristos, de iubirea recomandată de El, chiar a vrăjmașilor. În Biserică și în viața națiunilor, și în viața lumii, dacă s-ar trăi iubirea așa cum a propovăduit-o Hristos, cum ne-a pilduit-o El însuși, cu chinurile și răbdarea Sa, supunându-Se la toate umilirile, la toate jignirile, până la moartea pe Cruce, de bună voie, pentru mântuirea noastră, dacă ar fi aplicată și în familie, și în raporturile dintre oameni, chiar și în raporturile dintre Biserici, numai astfel s-ar naște o societate nouă, alta decât aceea în care se găsește din nefericire lumea de astăzi. Acest mesaj să-l vestim, iubiții mei, în familie, în școală, în universitate, la sfântul altar, promovând mesajul dragostei creștine, care conține hrana sufletească a omenirii însetată după adevăr și dreptate.

Faptul că ne întâlnim, că ne vedem aici față către față, este adevărea iubirii lui Dumnezeu față de noi. Căci nici un fel de bucurie nu poate avea creștinul mai mare în viața sa, decât aceea de a se găsi în biserică, în fața sfântului altar, când primește sfintele și dumnezeieștile Taine.

Biserica noastră Ortodoxă Română păstrează, din neam în neam, acest adevăr mărturisit prin viața înaintașilor noștri. Adevărul acesta a constituit nu doar un cuvânt și o învățătură frumoasă în viețuirea lor, ci a însemnat sensul vieții lor de zi cu zi, al jertfelor, al suferințelor neamului nostru românesc. În Ortodoxie, spre deosebire de alte confesiuni, Biserica națională este legată de credincioșii de același neam și limbă, aparținând unui teritoriu geografic statornic din moși-strămoși. Rugăciunea ei se înalță în limba credincioșilor, cu inima lor plină de dăruire, ostenind cu palmele și brațele lor spre a oferi la sfântul altar prescura și rodul binecuvântat al viței de vie, hrana noastră nemu-

ritoare pentru viața cea veșnică. Este Biserica pe care înaintașii noștri dintru început au numit-o Biserica românilor, Biserica națională, cu prerogativele ei de organizare sinodală.

Biserica nu este așadar numai comoara de învățături atât de frumoase, comoara de cântări fără de asemănare nu este numai comoara de artă în arhitectură, pictură și iconografie; ea este sufletul credincioșilor, este unitatea noastră, încredințarea părtășiei credincioșilor la trupul aceleiași Biserici. Adică viețuirea, rugăciunea, iubirea semenilor, faptele noastre bune, ca roade ale dragostei, constituie la un loc ofranda fiecăruia pentru Biserică și mărturia părtășiei la Trupul lui Hristos, care este Biserica. Și pentru desăvârșirea mădularelor acestui Trup, pentru desăvârșirea noastră, avem nevoie să ne împărțim din Tainele Bisericii, din puterea ei sfințitoare și învățătorească.

Capul cel nevăzut al Bisericii este însuși Mântuitorul Iisus Hristos, Biserica răscumpărată cu scump sângele Său și prin Duhul Sfânt (Fapte 20, 28). El a întemeiat-o și pe pământul țării noastre, prin predica Sfântului Apostol Andrei. De atunci și până astăzi, neîntrerupt, flacăra Duhului Sfânt a luminat sufletele strămoșilor noștri și ale noastre; le călăuzește uneori și spre jertfă, căci jertfa constituie chezașia înălțării. Mântuitorul prin Jertfă și Înviere a încoronat opera Sa pământească măntuitoare, de la intrupare până la înălțare. A asigurat veșnicia Bisericii prin lucrarea Duhului Sfânt în Sfintele Taine și ierurgii. Această Biserică o slujim, iubiți credincioși, credința propovăduită de ea o păstrăm. Suntem datori să apărăm Biserica, să arătăm tuturor rolul și drepturile ei în viața poporului nostru.

Se cuvine să cunoaștem bine învățătura ortodoxă, iubiți frați și surori. În cei 45 de ani, când a fost interzisă orice fel de activitate catehetică învățătorească de către regimul de dictatură comunistă n-am avut această posibilitate. Acum însă nimeni nu ne împiedică să învățăm tineretul și copiii adevărurile de credință, rugăciuni și cântări. Acest lucru a început din 1990, prin predarea religiei în școală. Am văzut copilașii care mi-au oferit flori la venirea mea, că sunt familiarizați cu rânduielile bisericești. Toți trebuie să cunoască învățăturile Bisericii noastre. Grija pentru educația religioasă nu se cuvine să rămână numai școlii, ci ea trebuie să fie și preocuparea părinților, mai ales a mamelor. Există în multe familii momente deosebit de emoționante când copiii învață pe părinți rugăciunile de dimineață și de seară, zilele de post, necesitatea icoanei în locuință etc.

Românașul știe să se adapteze la situațiile grele prin care trece. Și noi trecem și străbatem, la un loc cu alte națiuni europene și de dincolo de ocean, vremuri foarte grele, de tulburare, nu numai a sufletelor

oamenilor, din cauza îndepărtării de Dumnezeu și de valorile lui veșnice; ci parcă și natura s-a tulburat, prin atâtea cataclisme: inundații, cutremure și alte calamități naturale care se abat asupra omenirii întregi, cu războaie grele aducătoare de suferințe, pe care nu le-a cunoscut omenirea până în zilele noastre, ajungându-se la astfel de situații încât o lume întreagă, autorități mondiale, să nu poată împiedica armele. Deși forurile se adună, ele se despart fără rezultate de pace, la fața locului, unde sunt focare de război și se prăpădesc vieți omenești cu milioanele.

Omenirea are astăzi nevoie de o ancoră puternică, asemenea vaporului aflat pe valurile mării înfuriate. Această ancoră este credința sinceră, curată și statornică în Dumnezeu, pe care o păstrează pe pământ Sfânta Biserică. Bisericile toate au ancora credinței în Dumnezeu.

Credința în Dumnezeu îl formează pe copil, ea este în stare să-l renască sufletește, să-l transforme. Învățătura religioasă îl face pe om mai bun, mai înțelegător, mai iubitor de semenii, de adevăr, de demnitate și de stimă. Atunci când Dumnezeu este prezent în sufletele noastre nu mai devenim vrăjmași unii altora, nu mai căutăm să câștigăm credincioși din altă Biserică, nu mai căutăm să ademenim credincioșii la adunările sectare, făgăduind mântuirea, fixând anii sfârșitului lumii sau făgăduind vindecări. Atunci când Hristos este cu adevărat prezent, aceste neadevăruri nu se mai pot întâmpla. Când îl cunoaștem pe Hristos, când cunoaștem învățătura Bisericii, nu ne putem lăsa ademeniți de alții, pentru că cel care cunoaște Sfânta Liturghie, învățătura Bisericii noastre, cel care cunoaște Sfintele Taine sau învățăturile pe care ni le dă Mănăstirea Voroneț sau celelalte mănăstiri cu pictură exterioară, nu mai are întrebări de pus dacă Ortodoxia este credința cea adevărată și nu-și va vinde sufletul cu o pomană sau cu o făgăduință ori cu un ajutor, cu Biblii sau broșuri care de care mai stricătoare de suflete și provocatoare spre dezbinare.

Adevăratul spirit evanghelic, la care Biserica Ortodoxă ține foarte mult și pentru care face apel la celelalte Biserici creștine din România, este acela al dragostei, al delimitării prozelitismului și al identității lor doctrinare. În ce ne privește pe noi, ortodocșii, învățătura noastră este bine cunoscută, de două mii de ani de când suntem creștini. Nu mai poate veni cineva din afară, sub numele de mormoni, de iehoviști, de reprezentanți ai adevărului suprem, sau cu fel de fel de nume, să ne mai înșele. Suntem convingeți că Hristos este Învățătorul nostru. El a spus: «Eu sunt lumina lumii» (Ioan VIII, 12). Până la El nimeni n-a avut autoritatea și nu o va avea niciodată să se numească Învățătorul sau Luminătorul lumii decât în mod cu totul fals. Corifeii comunismului

și stalinismului au încercat să-și asume o astfel de pretenție și lumea știe în ce dezastru și întuneric au afundat omenirea aceste făgăduințe.

Biserica noastră este o Biserică slujitoare, iubitoare și tolerantă.

Ea nu a persecutat pe nimeni, ci mai curând a suferit pentru ea și pentru ai săi. Am trăit atâtea secole, o mie de ani, împreună cu alte Biserici, sub razele aceluiași soare, pe pământul nostru dătător de hrană, de viață și de bucurii creștinești, cunoscute de istorie. Fără iubire și respect pentru aceeași credință a lui Hristos, deosebiți doar prin slujbe, prin veșminte, ne va fi greu să învingem duhul mândriei. Cu toții știm că Hristos este același, «ieri, astăzi și în veci», cum ne spune Sfântul Apostol Pavel (Evrei XIII, 8).

Avem nevoie așadar, și în latura aceasta a ecumenismului, a dialogului la care suntem mereu aproape cu insistență chemați, cu mult discernământ în duhul iubirii lui Hristos, să ne privim și să discutăm. Trebuie să fim stăpâniți și unii și alții de adevăr, de identitatea noastră doctrinară și frățească. Identitatea noastră ne va călăuzi în a ne vedea de turma proprie, de credincioșii Bisericii proprii, fără a ne amesteca în turma cealaltă, fără a face prozelitism. Sigur, trebuie s-o spun, și știți și dumneavoastră, dar să știe și frații noștri ai celorlalte Biserici, că ne deranjează prozelitismul, pentru că el e străin adevăratului spirit creștin.

Avem structuri înăuntrul cărora li putem sluji pe credincioșii noștri, conducându-i pe calea mântuirii. Iată pentru ce am ținut ca să cunoaștem, ca să stăruim pe lângă părinți, pe lângă mame, pe lângă profesorii și directorii școlilor, pe lângă onorații primari și conducători de județe, ca să respecte legiuirea aceasta a libertății, care trebuie să fie libertatea în bucurie, nu creatoare de diviziuni și de supărări ori concurențe neavenite, să fie o libertate la ceea ce este cu adevărat drept și sfânt, să ne facem datoria fiecare.

Trebuie să încurajăm știința de carte, pentru că aceasta li deschide copilului și tânărului zările vieții. Poate să riceapă astfel și dogmele credinței, învățăturile credinței, care sunt foarte frumoase, dar trebuie să fie cunoscute. Împreună cu Prea Sfinții Episcopi de la eparhii, edităm tot felul de cărți bisericești și manuale de religie. Ați primit «Abecedarul micuțului creștin», cărțile de religie pentru clasele a doua și a treia. Nădăjduim că vom avea anul acesta tipărit și manualul pentru clasa a patra. Am stăruit pe lângă onoratul Minister al Învățământului ca de la anul viitor să se predea Religia și în licee. Trebuie să încurajăm învățarea Religiei pentru că renașterea noastră, ancora lumii de astăzi, este Biserica, credința lui Dumnezeu. Fac apel cu acest prilej la preoții noștri, la frumoasa coroană de preoți din fața noastră, ca să

consolidăm mai bine Religia în școală. Religia nu poate fi tratată ca dexteritate și nici cu asprime, care nu este caracteristică Bisericii noastre. Mântuitorul a spus : «Priviți la Mine și vedeți că Eu sunt blând și smerit cu inima» (Cf. Matei XI, 29). În acest spirit trebuie să-i obișnuim pe elevi. Să-i convingem pe directorii școlilor, pe profesori și pe învățători, că ora de religie trebuie să fie considerată ca obiect de studiu plăcut. Profesorul de religie trebuie să cucerească inima elevilor cu blândețe, cu dragoste, cu răbdare. Toate meseriile din lume sunt folositoare, dar nu toate sunt ușor de învățat. Tot astfel și credința în Dumnezeu, religia, cum să fie învățată așa de ușor ? Sfântul Ioan Gură de Aur ne spune că religia este cea mai frumoasă, dar este foarte grea și se cuvine ca cel care învață și cel care citește o carte de credință sau Sfânta Scriptură să n-o privească așa ca o literatură, ca o istorie a popoarelor vechi, ci s-o citească cu credință și cu rugăciune chiar, pentru ca mintea să fie concentrată să înțeleagă ce sensuri au cuvintele acestea. Nu oricine poate să deschidă Sfânta Scriptură și s-o tâlcuiască, așa cum fac sectanții, apoi să spună că peste un an va fi sfârșitul lumii. În cei două mii de ani de creștinism multe astfel de date au fost fixate.

Acum și-a pus Bahaiul în funcție toate aparatele sale ca să inducă lumea în eroare. Păziți-vă credința, iubiți fii duhovnicești, păziți-vă datinile românești și creștinești, păziți virtuțile noastre creștine ! Păziți-vă de păcate grele, precum v-am îndemnat și în apelul Sfântului Sinod, păcate legate de bieteke mame tinere sau fetele care n-au ajuns mame. Păziți-vă tineretul și nu-l lăsați să se depraveze, nu-l lăsați pradă păcatului. Biserica condamnă aceste păcate și trebuie să se înțeleagă, iubiților, că Biserica nu-i condamnă pe cei păcătoși, ci păcatul în sine. Ea nu cere pedepsirea lor, nu cere condamnarea lor, nu-i izolează de societate ; ci Biserica li consideră pe toți cei păcătoși, într-un fel sau altul, bolnavi sufletește. Chiar și pe cei cu păcate contra firii, păcate foarte grele, Biserica totuși nu-i condamnă, ci li tratează ca pe niște suferinzi și se roagă pentru ei, ajutându-i să devină, prin voința lor, fiii ei și ai împărăției lui Dumnezeu. Biserica are responsabilitatea să-i ajute, ca cei păcătoși să vină la pocăință, prin dragostea ei de oameni. Preoții duhovnici au datoria să-i cerceteze cu răbdare, să le arate și responsabilitatea lor de creștini și rolul voinței și al libertății lor spre îndreptare. În aceasta, strădania de vindecare a unor astfel de păcate, Biserica trebuie să fie susținută de școală, de societate și de părinți. Nu se poate dovedi că înclinarea spre păcatele contra firii ar depinde de natura omului, că ar fi chiar un drept al acestuia, cum se susține. Nu poate fi un drept al omului perversiunea ce desfigurează chipul omului zidit de Dumnezeu. Dumnezeu l-a făcut pe om cu insu-

șirile lui foarte valoroase, i-a înălțat deasupra tuturor celorlalte viețuitoare, i-a dat grai, i-a dat cuget, i-a dat minte, i-a dat iubire, i-a dat memorie, i-a dat voință liberă, i-a așezat pe om ca să gândească, nu ca să fie pradă păcatului. Dar sunt multe cazuri când unii oameni sunt inclinați spre beție sau spre alte patimi. Să admitem oare că acestea sunt un drept al lui? Să-l lăsăm să cadă pe stradă permanent? Sunt alții inclinați spre hoție, spre omor sau alte infamii. Oare societatea poate admite furtașagul ca virtute și drept al individului? Față de aceștia societatea întregă, cu instituțiile ei fundamentale are o mare responsabilitate. Fiecare stat de drept are instituțiile sale de educație, începând cu Biserica, cu familia, școala și celelalte.

Este, prin urmare, clar că Biserica nu condamnă și nu urăște pe cel care greșește, care păcătuiește, în orice chip ar fi păcatul. Biserica îl iubește pe păcătos, se roagă și se îngrijește de el. Pe nedrept ne osândesc unii că suntem prea aspri. Nu suntem radicali, ci dimpotrivă nu socotim normal ceea ce este anormal. Potrivit tradiției noastre românești, a Bibliei și învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos, păcatul contra firii roade și desfigurează temeliiile familiei, ale societății, ale omenirii, ale dănuirii ei pe pământ. Căci Dumnezeu le-a făcut pe toate cu înțelepciunea Sa.

În vremurile acestea de cumpănă prin care trece omenirea, dar și de cumpănă morală, noi slujitorii Bisericii trebuie să ne regăsim în Biserică, la datoria și responsabilitatea noastră, iubiți părinți, ca slujitori ai comuniunii cu Dumnezeu și cu noi înșine și cu credincioșii. Și noi avem lipsuri multe și neazuri privind felul de a ne îndeplini îndatoririle pastorale. Când turma este lăsată fără păstor în mijlocul ei, cum vom reuși să stăvilim acțiunile sectare? Dară preotul, de exemplu, nu locuiește în parohie, dacă preotul nu predică și nu învață cuvântul lui Dumnezeu pe enoriași, în fiecare duminică și sărbătoare, cu fiecare împrejurare, sau, Doamne ferește, nesocotește evlavia credincioșilor și Legiuirile Bisericii, cu ce virtuți se va face pildă credincioșilor? Este păcat mare. Credincioșii știu să răsplătească credința, evlavia și strădaniile preotului. Sunt cazuri rare de acestea, dar pata neagră de pe haină se vede de departe. Când e totul curat nu se observă, dar când apare o pată, aceasta se observă. Trebuie să luăm aminte, iubiți părinți, să nu admitem astfel de lipsuri în viața pastorală.

Avem nevoie de mai mult spirit de unitate în Biserică, de unitate jertfelnică chiar. Libertatea în Biserică se traduce prin disciplina canonică, prin rânduielile și pravilele Sfinților Părinți, pe care noi suntem datori să le îndeplinim fără nici o opreliște. Libertatea în acest domeniu se cere a fi folosită. Libertatea nu este dată să o folosim

potrivit rânduielilor Sfântului Sinod, pe care preoțimea le aduce la cunoștința credincioșilor. Fondul Central Misionar este o formă de colaborare. Adresez mulțumiri călduroase părintelui protopop și preoților prezenți pentru contribuția lor la constituirea acestui fond necesar pentru a ajuta parohiile misionare din țară și de peste hotare. N-am putut dobândi sesiile parohiale în întregime, așa cum le aveau înainte de război. De asemenea, încă nu ni s-au restituit bunurile pe care le-a posedat Biserica. Ne străduim și facem în continuare demersuri pentru rezolvarea acestor probleme.

Secerișul, iubiți părinți și frați, este mult, și la propriu și la figurat, în Bihor și în toată țara. Ne trebuie secerători. Am văzut că aveți aici în Beiuș un seminar bine organizat. I-am auzit pe elevi cântând. Trebuie pregătiți bine pe baza vocației preoțești. Să descoperim vocația jertfelnică pentru ca în parohie să nu rămână fără ajutor bătrânii, săracii, orfanii sau bolnavii. Preotul trebuie să acționeze în toate aceste activități misionare și caritative, interzise în perioada comunistă. De mare însemnătate este prezența preoților la spitale, ca doctori de suflețe, la penitenciare, orfelinate și cămine de bătrâni. Să reinviem latura aceasta filantropică la nivel de parohie, la nivel de protopopiat și la nivel de episcopie.

Iată, s-a amintit aici că-l avem în mijlocul nostru pe Prea Sfințitul Episcop Ioan al Harghitei și Covasnei, conducând o Episcopie nouă, cu o situație îngrijorătoare privind posibilitățile de asigurare a parohiilor cu preoți. De secole, acolo românii au avut de suferit pentru credința și limba lor, distrugându-li-se bisericile și chiar și mormintele. Am depus stăruințe, la cererea clerului și credincioșilor din acea zonă și am reușit să avem episcopie. Prea Sfințitul Ioan este cel mai lipsit dintre slujitorii altarului, dintre Sfințiile Voastre. Cu mare greutate i-am asigurat, cu bunăvoința autorităților în drept, o clădire pentru reședință. Deocamdată Prea Sfinția Sa este, cum spuneam și altădată, și slujitor, și episcop, și clopotar, și organizator, și misionar. În urma sa are o bogată experiență administrativă. Peste toate este bihorean, chiar din aceste părți. Ne bucurăm mult de lucrul acesta și vă rog să-l aveți în atenție și dragoste, ca pe un fiu al acestor meleaguri. În asemenea situație valorează mult ajutorul material, iubiților. Să nu vă speriați că ne plângem de sărăcie și tot facem apeluri. Nu din bogăție se construiesc bisericile, nu din bogăția sau prisosul cuiva, ci din ceea ce fiecare putem contribui. Cei doi bani ai văduvei, cum ne spune Sfânta Evanghelie, ne-au rămas model de jertfelnicie în acest sens. Din puținul dumneavoastră se fac lucruri foarte mari. Din acest puțin, Domnul Rector a făcut biserică și Universitate, dă ajutoare studenților, primește

vizite din străinătate, ajută Biserica ; este membru în Adunarea Națională Bisericească și în Colegiul Electoral Bisericesc. Din acest puțin și cu dăruirea aceasta se împlinesc multe, adevărându-se cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos, că «pe dătătorul de bună voie îl iubește Dumnezeu». Dumnezeu lucrează prin aleșii Săi.

Avem multe mărturii despre acest curaj și dăruire a preoților și credincioșilor. Am văzut aseară Mănăstirea de maici «Sfânta Cruce» de lângă Oradea, foarte frumoasă, temeluită pe daniile credincioșilor, cu bunăvoința lor și cu multă nădejde pentru viitor. Am sfințit acolo un clopot nou și am văzut temelia noii biserici ce se ridică acolo.

Îmi exprim încă o dată, iubiții mei, marea bucurie că ne aflăm împreună. Iată, sunt aici și părinții celorlalte confesiuni din Beiuș și mă bucură prezența lor la această întâlnire a noastră.

El, pastor reformat din Beiuș, Zsiski Ianoș se apropie și oferă Prea Fericirii Sale un buchet de flori, spunând aceste cuvinte :

«Prea Fericite Părinte Patriarh,

Vă înmănez acest buchet de trandafiri care au înflorit în țintirimul bisericii reformate din Beiuș. Dați-mi voie să Vă felicit și să întâmpin pe întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române cu Psalmul 118 : «Binecuvântat este cel ce a venit între noi, în numele Domnului!».

Întrecăga asistență a apalaudit cu căldură acest gest emoționant Apoi Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a continuat :

«Iată un model de ecumenism, iubiți frați și părinți, model de dragoste creștinească. Acesta este ecumenismul practic și marii teologi și marii conducători ai creștinătății din toată lumea ar putea lua pildă de la momentul acesta, cum se înfăptuiește ecumenismul. Fapta aceasta ne duce sigur la Hristos, nu în altă parte. Vă mulțumesc călduros, iubiți frați, și vă îmbrățișez cu toată dragostea, iar pentru tot ceea ce înfăptuiți d-voastră vă asigur de întreaga prețuire.

Aș vrea să puneți la inima d-voastră aceste adevăruri ale credinței noastre. Rămâneți statornici în credința Mântuitorului Iisus Hristos, Care a pus temelile Bisericii Sale și în țara noastră. Rămâneți statornici în credința neamului nostru românesc, în jertfa eroilor noștri, pe care i-am pomenit joi. Și, acum, venim de la monumentul din parohia Ceica, un monument foarte frumos al fraților noștri, căzuți tocmai în Munții Tatra. Ce pilde mari de eroi are neamul nostru românesc ! Atunci când vine un sectant la dumnevoastră și vă oferă ceva, ca să vă duceți la adunare, să vă schimbați credința, gândiți-vă și la acești eroi, la cei care și-au vărsat sângele pentru neam, pentru credință, pentru integritatea frontierelor noastre naționale. Și atunci veți avea pace în suflet, tăria de a rămâne în credința străbună.

Să rugăm pe Bunul Dumnezeu să fie în ajutorul omenirii, să-L rugăm să coboare între noi, să ne trimită Duhul Sfânt, care să scoată lumea din aceste grele încercări în care se află. Dar să ne rugăm și pentru pace în familiile noastre, în sufletele noastre, pace cu semenii noștri și cu Bisericile, cu care noi ne simțim în raporturi frățești pe acest pământ.

Vă binecuvântează din toată inima, iubiți credincioși, și vă rog să transmiteți din partea mea, celorlalți credincioși, fiilor și rudelor dumneavoastră, prietenilor dumneavoastră, toată prețuirea mea și recunoștința adâncă pentru primirea pe care mi-ați făcut-o astăzi.

Îl rog pe Dumnezeu să vă dăruiască sănătate, pace și toate cele de folos sufletelor și familiilor dumneavoastră.

Cum am mai spus, impresia lăsată de acest cuvânt a fost puternică, impresionantă, mulțimea arătându-se mulțumită, entuziasată și emoționată, însoțind pe Prea Fericirea Sa cu și mai multă căldură și admirație în drum spre Școala Normală «Nicolae Bolcaș» ce găzduiește și Seminarul teologic liceal din localitate (deocamdată numai clasa a IX-a). Aici Prea Fericirea Sa a fost primit, de asemenea, cu mare atenție și solemnitate de cadrele didactice, în frunte cu directorul școlii, care, cu smerenie și aleasă condescendență, i-a adresat cuvântul de bun venit și de mulțumire pentru onoarea de a face această vizită istorică acestei școli, cu un trecut vitreg, de prigoană, de cărmuire străină.

Prea Fericirea Sa a oferit celor prezenți cărți bisericești. Iar în «Cartea de onoare» a Școlii Normale «Nicolae Bolcaș» din Beiuș a lăsat însemnarea: «În mijlocul copiilor și dascălilor lor, am primit și am lăsat — sperăm — asupra a ceea ce atât de mult a încercat Biserica să infăptuiască în chip văzut — îmbrățișarea dintre credință și școală.

Implorăm ajutorul lui Dumnezeu și dăruim binecuvântarea noastră arhierească tuturor».

A fost vizitat și paraclisul seminarului din această clădire, unde două formații corale, cea a Școlii normale (cor de fete) și cea a Seminarului teologic (cor de băieți), dirijate tot de Părintele Protopop Gavril Popa, au intonat câteva cântări bisericești.

Din orașul Beiuș s-a pornit către stațiunea montană «Stâna din Vale», perlă a munților Apuseni, aflată la 1200 m altitudine.

În drumul ce duce la această stațiune s-au făcut două opriri. Prima la Rieni, unde Prea Fericirea Sa a binecuvântat noua clădire ce adăpostește Unitatea Industrială «Transilvania», în care lucrează peste două sute de salariați români ortodocși și maghiari.

Cea de-a doua oprire s-a făcut la biserica din satul Budureasa, bine întreținută, împodobită și dotată cu grija părintelui paroh Balin Inocențiu și a enoriașilor care-l înconjoară cu dragoste și încredere. Plăcut impresionat de cele văzute, Prea Fericirea Sa l-a felicitat și bine-

cuvântat, precum și pe preoteasă și pe credincioșii prezenți, consemnând impresiile în Evanghelia bisericii. Iar enoriașii, în bucuria lor, au oferit «două lazi de zestre» (cu diferite obiecte de artizanat local), specifice locului și cunoscute în folclorul etnografic european. La plecare, Părintele Patriarh a dăruit copiilor icoane și cruciulițe.

La casa de oaspeți din stațiunea montană «Stâna din Vale» s-a servit dineul zilei într-o ambianță de caldă simțire și bucurie duhovnicească.

Această imagine a fost conturată de *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* în «înscrisul» lăsat în Condica de aur a stațiunii, sub titlul «Cuvânt ziditor», pe care-l redăm: «Zi unică și fără limitare de cuprindere cu inima omenească a fost ziua de 2 iunie 1995 la Universitatea din Oradea. Act de însemnătate istorică, bisericească de dincolo de timp și de spațiu. Tânăr am fost și am îmbătrânit, dar nu am sperat să văd și să aud cele ce s-au rostit și s-au petrecut în Vinerea sfântă din 2 iunie 1995, în acel Teatru național din Oradea. În inima și în amintirea mea s-au adăugat, după trecerea pragului celor opt decenii de viață, noi și nebanuite fapte, alături cu cele trăite până aici. În văltoarea clipelor acelei dimineți din acea aulă mi-au rămas chipurile cu totul surprinzătoare ale membrilor Senatului Universității, cu Dl. Rector al Universității, Teodor Maghiar, cu acei ierarhi prezenți în sală, ancora mea din acele momente și cuvintele rosite. Pentru toate și pentru ceea ce s-a zis cu o altă ocazie, pentru toate acestea, tuturor recunoștință și dragoste multă». (Ca și în celelalte ocazii, au semnat, alături de Patriarhul României și ceilalți ierarhi însoțitori).

După amiază, s-au vizitat în perimetrul stațiunii: biserica Schitului de călugări, aflată în construcție, și «Izvorul minunilor». Alte impresii, alte aprecieri și alte amintiri de neuitat.

În drum spre Oradea s-a vizitat sediul Protoierei Beiuș, clădirile care în perioada Dictatului de la Viena (1940—1941) au fost reședința Episcopiei Oradiei, respectiv a episcopului-martir Nicolae Popovici.

Cu acest prilej au fost văzute și apreciate realizările deosebite ale preoților din protopopiat, în frunte cu P. C. Protoiereu Gavril Popa, în domeniul editării și al tipăririi de cărți.

— Societatea PRO-ORTODOXIA (S. A.), înființată în 1992, cu capital bisericesc (având utilaje tipografice și spalturi electronice moderne);

— Editura bisericească «Buna Vestire», în care s-au lucrat și editat șapte volume de cărți bisericești și naționale;

— Editarea și tipărirea revistei «Buna-Vestire», într-un tiraj de 3000 exemplare pe lună, din care au apărut 17 volume;

— Librăria «Buna-Vestire» din Beiuș în care pot fi găsite peste 180 de titluri de carte specifică misiunii Bisericii noastre.

Prea Fericitul Sa a lăudat aceste inițiative și reușite, sugerând, totodată, ca din veniturile societății «PRO-ORTODOXIA», să fie ajutată și Episcopia Oradiei și în măsura posibilităților și în timp, câțiva tineri români din Ungaria care doresc să studieze în România.

P. C. Protoiereu Gavril Popa mulțumind Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru aprecierile și felicitările adresate, promite că va acționa acum și în viitor cu «PRO-ORTODOXIA», numai în interesul Bisericii Neamului și pentru propășirea intereselor adevărate ale Episcopiei Oradiei.

De aici s-a mers la reședința episcopală, încheindu-se astfel o altă zi.

Duminică, 4 iunie 1995

Zi de mare trăire duhovnicească și liturgică pentru orădeni. Ei știau, prin mass-media, că în această zi, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, va oficia Sfânta Liturghie arhierescă, pe locul unde va fi înălțată noua catedrală episcopală ortodoxă (Piața Independenței).

Într-adevăr, în jurul orei 10,00 este primit Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu ierarhii și oficialitățile județene și locale. Credincioșii se bucură că au în față pe Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, atingându-se cu credință și evlavie de hainele Prea Fericirii Sale, cerându-i binecuvântare.

La Sfânta Liturghie au oficiat împreună cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist : I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P. S. Episcop Ioan al Oradiei, P. S. Episcop al Covasnei și Harghitei și 87 preoți și diaconi.

La sfârșitul Sfintei Liturghii au vorbit pe rând : P. S. Episcop Ioan Mihălțan, chiriarhul locului, care a insistat mai mult pe necesitatea și importanța inițiativei ridicării unei noi catedrale ortodoxe la Oradea, adresând mulțumiri, în general, și elogii, în special, cu pomeniri de nume, aceluia care au înțeles și au contribuit efectiv și cu influență mare la realizarea pașilor făcuți până acum și pentru ceea ce urmează, în atingerea scopului dorit.

A urmat la cuvânt P. S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, exprimându-și bucuria și, totodată, emoția de a se afla, ca fiu al locului, în fața marelui mulțimi de credincioși, participanți la oficierea acestei Sfinte Liturghii solemne și pentru realizările eparhiei gazde, între care și înălțarea noii catedrale ortodoxe din localitate, aflată în prima fază de împlinire.

«Dintre toți care au vorbit astăzi la acest microfon — spunea P. S. Sa —, cred că cel mai emoționat sunt eu și sarcina cea mai grea este a mea, pentru că rostirea mea nu va fi ascultată numai de Părintele Patriarh, de Părintele Mitropolit, de Părintele Episcop, ci și de profesorii mei de liceu, pe care îi întrevăd printre dumneavoastră, de colegii de muncă și oameni cu care m-am întâlnit și am colaborat ani de zile în Oradea.

Se spune că atunci când intri în casa unui om, mai întâi să-l lauzi, ca să-ți facă o primire bună. Ei, să știți, că eu n-am să vă laud, ci vreau să pun o întrebare, la care să răspundeți fiecare în gând :

Totdeauna când se proiectează un obiectiv, un edificiu, se face întâi un studiu tehnico-economic, se fac multe studii, multe variante și după aceea se aprobă și se pune în operă. Am înțeles că deja dumneavoastră ați făcut proiectul pentru catedrală. Nu știu dacă arhitecții sunt de față. Dacă sunt sau nu, doresc să le pun această întrebare : nu cumva au proiectat catedrala prea mică ?

Uitați-vă împrejur, cât de mare ar trebui să fie catedrala dumneavoastră. Atât cât spațiu acoperiți dumneavoastră aici. Aceasta este dimensiunea unei catedrale a spiritului românesc care acum prinde contur aici la Oradea.

Dacă Părintele Episcop Ioan a spus că astăzi este bucurie în cer, în sufletele episcopilor ortodocși români care au dorit aici o mare catedrală, eu merg puțin mai departe în timp, și mă aplec mai mult spre treptele istoriei și spun că astăzi și inima lui Menumorut se bucură în împărăția lui Dumnezeu, văzând că în cetatea de la Biharia, o cărămidă de acolo s-a pus astăzi aici, la Oradea.

Cetatea Bihariei se mută azi la Oradea, ivindu-se o nouă cetate de apărare a sufletelor, desigur, la frontiera de Vest a României.

Iubiți frați și surori ai Oradiei și Bihorului,

Cei care trăiți azi aici sunteți grânicerii de suflet și spirit ai patriei noastre spre frontiera de Vest. Dacă întreaga noastră patrie a fost în decursul timpurilor un stăvilar împotriva otomanilor, frațiile voastre rămâneți cu tricolorul și cu Sfânta Cruce în mână și rămâneți vajnici apărători ai spiritului românesc aici la granița de vest. Nu sunteți chemați azi, în vremuri de pace, să luați arma în mână. Dumnezeu să rânduiască să nu se mai audă focuri de armă în această parte a patriei. Dar trebuie să fiți în aceeași măsură apărători ai spiritului românesc.

Această catedrală va fi un far aprins de spiritualitate spre Apus. Deja prin Facultatea de teologie care a luat ființă în cadrul Universității din Oradea, credem că profesorii și studenții de aici încet, încet, fără spirit de prozelitism, vor face pași spre Apus, care are nevoie ca de oxigen, de spiritualitatea ortodoxă.

Aș vrea să vă spun doar atât că icoana ortodoxă este cotate ca cel mai de preț obiect în Occident.

În Franța, un profesor a cumpărat o mănăstire, care este goală și vrea ca să o umple cu icoane ortodoxe, să o transforme într-un fel de muzeu, să introducă acest duh de spiritualitate în Occident.

Aș dori să vă pun la inimă, ceea ce de altfel știți, că inima țării noastre este în Ardeal. De aceea mare vigilență se cere din partea tuturor românilor și mai ales a celor ce trăiesc aici pe brazda de Vest a țării. Celor care vă vor întreba de unde aveți voi țara aceasta, răspundeți-le cu această legendă: «Atunci când Dumnezeu ar fi împărțit pământul neamurilor, i-ar fi uitat pe români. Astfel o delegație de români a plecat la Dumnezeu și mai întâi s-au întâlnit cu Sfântul Petru și i-au spus: Sfinte Apostol Petru, iată că noi românii am rămas fără de țară, ne-ai uitat. S-a mâhnit Sfântul Apostol Petru și s-a dus la Dumnezeu și I-ar fi zis: Doamne iată că au sosit aici câțiva români și spun că lor nu le-am dat nici măcar un petec de pământ. A stat Dumnezeu puțin pe gânduri și apoi a zis: Petre, du-te și dă-le țara care am oprit-o pentru noi». Iată de unde avem noi țara cea mai frumoasă de sub soare. Dacă aici a vrut să se odihnească Dumnezeu, noi avem datoria să o facem tot mai frumoasă, să fim tot mai buni, tot mai harnici și mai de omenie, ca să o putem prezenta înaintea lui Dumnezeu așa cum a dorit-o El ...

Dumnezeu să vă binecuvânteze pe toți ca să puteți construi această catedrală și care să fie cât mai măreață.

Dacă fiecare orădean, fiecare bihorean ar contribui măcar cu o cărămidă la această lucrare, ea s-ar termina în scurtă vreme și ar putea deveni o catedrală simbol a neamului românesc.

Mulțumesc în mod deosebit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Înalt Prea Sfințitului Părinte Mitropolit Antonie și Părintelui Episcop Ioan pentru faptul că au cercetat Bihorul nostru și ne-au prilejuit această sărbătoare».

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, la rândul său, a subliniat momentele aniversare ale Bisericii Ortodoxe Române din anul acesta :

*«Prea Fericite Părinte Patriarh,
Prea Sfințiile Voastre,
Onorate autorități,*

Este o bucurie deosebită, să fim astăzi la această slujbă în aer liber, împreună cu un număr atât de mare de credincioși, pe locul unde se va zidi viitoarea catedrală a Oradei. Sfințirea locului s-a făcut mai înainte. Noi ne aflăm aici cu un prilej anume, pe care ni l-a oferit Universitatea din Oradea, Domnul Rector Teodor Maghiar și Senatul Universității și anume decernarea titlului de «Doctor Honoris Causa» Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Este un omagiu, pe care, iată, Universitatea din Oradea s-a gândit să-l aducă, cea dintâi, personalității și activității deosebite, desfășurate timp de foarte mulți ani, în slujba Bisericii Ortodoxe Române, în vremuri grele, de către Părintele Patriarh Teoctist.

Întâi monah la o mănăstire din Moldova, apoi vicar în Moldova, episcop vicar patriarhal, apoi episcop la Arad, apoi Mitropolit la Craiova, Mitropolit la Iași și în cele din urmă Patriarh al tuturor românilor, până în ziua de astăzi, Prea Fericitul Teoctist stă în mijlocul nostru acum, cu o incredibilă tinerețe, la o vârstă cu adevărat patriarhală.

Aș vrea să vă asociez pe toți cei prezenți să-i facem Prea Fericirii Sale o urare de multă sănătate și de mulți ani fericiți și de acum încolo, după ce, incredibil — uitați-vă la Prea Fericirea Sa — nu de mult l-am sărbătorit la împlinirea vârstei de 80 de ani.

Nu cred că spun lucruri de simplă complezență, atunci când afirm că, poate e mai tânăr decât noi toți.

Are o credință puternică. Cu ea a străbătut prin vremuri grele, conducând corabia Bisericii Ortodoxe Române, pe un drum care a făcut-o nu numai să supraviețuiască, ci chiar mai mult decât atât, să treacă prin epocă cu eroism creștin. Cu ajutorul harului lui Dumnezeu, Prea Fericirea Sa a reușit, împreună cu ceilalți ierarhi, ca și patriarhii anteriori, să menținem credința în popor. Aș vrea să vă amintesc aici, deși toată lumea știe, dar este bine să se spună și să se marcheze acest lucru, că iată recensământul de acum doi ani a arătat că procentul de credincioși ortodocși în România este de aproape 90%. Și aceasta după aproape o jumătate de veac de încercări de ateizare a poporului român.

S-au declarat la noi la acest recensământ 11.000 de atei, de necredincioși. Eu nu cred în atei, pentru că nu cred că există o minte

atât de limitată, încât să poată spune cu responsabilitate că tot ceea ce este împrejurul nostru, măreția ce există în jurul nostru, au apărut de la sine. Unul din marii filozofi ai lumii, Kant, spunea că «*cerul instelat de deasupra noastră și conștiința morală din noi*» vorbesc despre existența lui Dumnezeu minții celei mai simple. Nu cred că poate exista o minte adevărată, sănătoasă, care să spună: tot ce vedeți a apărut la întâmplare. Întâmplarea nu poate face nici măcar o linie dreaptă. Nimic nu poate apărea la întâmplare. De aceea, eu nu cred nici măcar în acești 11.000 de necredincioși care s-ar fi declarat la recensământ. Vor fi fiind niște minți slabe, rătăcite!

Iată însă că în inimile marii majorități a poporului nostru s-a păstrat în cei aproape 50 de ani de dictatură și de încercări ateiste de ucidere a sufletului omenesc și românesc, iată că în popor credința s-a păstrat vie și aceasta, aș îndrăzni să spun, s-a datorat și credincioșiei cu care cerul nostru, de la capul Bisericii și până la ultimul preot, a știut să-și facă datoria în vremurile cele mai grele, a știut să pregătească preoți, și-a menținut școlile teologice, a știut să țină toate bisericile deschise și aceasta desigur și cu sprijinul credincioșilor noștri.

Aș vrea să vă spun, și fiecare dintre dumneavoastră poate să confirme, că iată după aproape 50 de ani de ateism militant, totuși, câteva lucruri, după revoluția din 1989, am putut să le constatăm toți. Unul dintre ele: *revoluția ne-a găsit cu toți copiii botezați*. Nu credeți că este un lucru extraordinar? Ați asistat dumneavoastră la masive botezuri de copii rămași nebotezați? Toți au fost botezați. Am văzut la televizor câteva botezuri la cămine de copii care au fost strict supravegheate. Atât. Incolo marea majoritate a românilor a trecut prin Taina Botezului, s-a creștinat.

Tot așa, marea masă a românilor s-a însoțit prin Taina Cununii în căsătorie. N-am avut după 1989 cupluri care să vină să ne ceară să fie cununați. Aceasta o știm noi care avem bisericile, capelele. Preoții toți știu acest lucru. În cele mai grele vremuri s-au făcut botezuri și cununii în biserici, în capele, unele în familii, dar s-au făcut.

Tot poporul nostru s-a creștinat la vreme. Acestea nu sunt lucruri extraordinare și aș vrea să menționez că acesta este un însemnat aport al Bisericii, a conducătorilor ei și a Prea Fericitului Teoctist la menținerea credinței în viața poporului român, în vremurile grele din care am scăpat.

Universitatea din Oradea l-a onorat astăzi pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist. Cu acest prilej suntem și noi aici, să ne bucurăm de această onoare acordată capului Bisericii noastre. Prea Fericirea Sa a fost onorat cu titlul de «*Doctor Honoris Causa*», cea mai mare distincție pe care o universitate o poate acorda cuiva.

Aș vrea din toată inima ca, în numele Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului, să-l felicităm din inimi pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist că a acceptat această onoare, tot așa cum din inimă aș vrea să felicit pe Domnul Rector și Senatul Universității pentru această inițiativă, cea dintâi onorându-l pe Prea Fericitul, și prin Prea Fericirea Sa, Biserica Ortodoxă Română.

Vă mulțumesc și să urăm Prea Fericii Sale aceeași tinerețe în alb încă mulți ani de acum încolo».

A vorbit, apoi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* în frumosul său grai, plecând de la conținutul pericopei evanghelice și a semnificației doctrinei, morale și bisericească a Învierii Domnului, pentru viața credincioșilor acestei catedrale.

«Iubiți Părinți și Frați,

Bunul Dumnezeu a rânduit ca această duminică, prima după Înălțarea Domnului la cer, să fim aici într-un număr așa de impresionant de credincioși. Așa după cum a spus Prea Sfințitul Episcop Ioan, ziua de astăzi este pentru noi semnul credinței noastre și semnul că mesajul credinței ortodoxe este așa de viu în sufletele credincioșilor bihoreni. Ceea ce m-a mângâiat mult la Oradea în aceste zile ca slujitor al Bisericii Ortodoxe Române a fost constatarea că intelectualitatea de aici, fie din jurul Universității, fie din câmpul larg al culturii, poezii, scriitorii, istoricii, sunt alături de credincioși, sprijinindu-și activitățile lor pe adevărul oel pureura veșnic al Sfintei Biserici. Pentru că ceea ce gândim, atât în calitate de slujitori sau în calitate de credincioși în slujirea lui Dumnezeu și a aproapelui își are izvorul în acest adevăr. Fiecare moment din viața noastră creștină constituie un drum nou, constituie un urcuș spre desăvârșirea noastră. Aceasta este comoara dată de Dumnezeu să o purtăm după legea firii noastre, ca vase de lut (II Cor. 4, 7). Și ce lucru minunat constituie pentru noi această conștiință a chemării noastre; să știm de unde venim și unde mergem! De la Iisus au aflat Sfinții Apostoli acest sfânt adevăr. Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a arătat și calea pe care să-L urmăm și să ne apropiem de sfârșitul nostru de care suntem siguri, cu toate că nu putem ști când va fi acest sfârșit. Cu atât mai mult, nu știm când va fi sfârșitul lumii cel din urmă. Această călăuză o avem noi credincioși prin Sfânta Biserică, spre deosebire de cei ce nu cred în Dumnezeu.

Spre deosebire de aceștia, credinciosul știe că s-a născut în Legea lui Hristos și merge senin spre mormânt la o vârstă înaintată sau, uneori spre durerea noastră, la o vârstă foarte fragedă, și aceasta ne înduioșează și ne îndurerează inimile, și mai ales pe cele ale părinților acelora. Duminica de astăzi constituie în acest drum al nostru, un urcuș, o scară către cer. În fiecare clipă din viață, cu fiecare întâlnire la Sfânta Liturghie, cu fiecare rugăciune, cu fiecare zi când ne închinăm în răsăritul sau în apusul soarelui, știm că am mai făcut încă un pas spre înviere, spre acel loc de bucurie la care ne cheamă Mântuitorul Iisus Hristos (Matei 25, 21).

Duminica aceasta talmăcește minunat înțelesul chemării lui Hristos, când slujim la altarul acestei catedrale episcopale cu hramul Învierii Domnului. Cât de frumos și înălțător este acest moment! Adevărul care a dat sens și valoare celor douăzeci de secole de viață a omenirii! Inițiativa înălțării pe acest loc a unui nou altar de jertfă în orașul Oradea talmăcește, iubiți frați creștini, adevărul trăit și mărturisit că propovăduirea Apostolilor și credința noastră n-au fost zadarnice (I Cor. 15, 14). Să fim, drept aceea, recunoscători strămoșilor și părinților noștri, recunoscători celor ce ne-au învățat că învierea lui Hristos n-a fost zadarnică pentru neamul nostru. Mulțimea de credincioși veniți astăzi aici, ca și în fiecare duminică și în fiecare sărbătoare la bisericile parohiale, ei mărturisesc acest adevăr, ei simt nevoia să primească mângâiere, să primească încurajare și sfințire. Ei înșiși mărturisesc și mai mai bine și mai clar în taina sufletului lor învierea lui Hristos.

Prin existența noastră ca neam, prin dănuirea noastră în istorie, prin cultura noastră proprie, prin minunata noastră limbă unitară, prin toate aceste forme de exprimare a frumuseților sufletești, ni se re-deschid ferestrele inimilor și ale cugetelor spre semeni și lume. Cu aceste simțiri, cu astfel de inițiative în zidiri de biserici și mănăstiri, cu acest har al peisajului zidit de Dumnezeu, aici în Bihor și pretutindeni în Țara Românească mărturisesc învierea lui Hristos. Însăși natura mărturisește învierea lui Hristos și învierea adevărului veșnic prin înnoirea ei, așa cum am avut ieri prilejul să vedem mergând spre Stâna din Vale frumusețile naturale ale Bihorului. Dar mai presus de aceste frumuseți, am luat aminte și am revăzut, mi-am împrosăpat puterile mele din privirea credincioșilor din parohiile și mănăstirile pe unde am fost, din bucuria lor, din lacrimile lor, din fețele lor, care pentru o clipă uită de toate necazurile zilnice, inerente vieții și mai ales inerente acestei perioade de criză economică, socială, culturală și morală din societatea noastră. Învierea este adevărul cel suprem și Învierea lui Hristos constituie pentru noi izvorul de «apă vie» despre care Iisus vorbea în unele din duminicile trecute — «Cel ce va bea apa acestui izvor, al Bisericii, acela nu va înseta niciodată» (Ioan 4, 10—15). Așa au pilduit, în viața lor, strămoșii noștri de-a lungul secolelor. Ei nu au însetat după lucruri deșarte, n-au însetat după bogăție, n-au însetat după stăpânire deșartă, după hegemonii, după acaparări de teritorii care nu le-au aparținut, iar atunci când li s-a oferit posibilitatea să lărgească frontierele undeva, n-au făcut pentru că ei au însetat numai după dreptatea și adevărul lui Dumnezeu și și-au apărât «credința și nevoile și neamul», acest mare adevăr pe care l-a exprimat

atât de scurt și cuprinzător, luceafărul poeziei românești, Mihai Eminescu.

Cu fiecare nouă răscruce a istoriei, acest adevăr rămâne mereu actual în viața noastră. Și slavă Domnului că poporul nostru a trăit aceste răscruci cum puține popoare din lume au putut să le străbată cu demnitate. Ca fii ai acestui popor și ai Sfintei noastre Biserici, dumneavoastră ați adăugat și în zilele noastre grele exemple și pilde deosebit de valoroase Europei întregi, unor conducători de Biserică chiar, de instituții, de așezăminte de ajutorare, de binefacere, care vin de multe ori cu gând iscoditor în țara noastră, de a vă înstrăina de Biserică și de valorile ei. Trecem prin încercări și greutăți materiale, dar și morale, de apărare a credinței în care ne-am născut. Spre bucuria noastră am prilejuri să le arăt tuturor vrednicile fiilor și fiicelor noastre duhovnicești. Îi îndemn să meargă în mănăstiri, să vadă episcopii sau mitropoliții, să-și dea seama de viețuirea credincioșilor români, de încercările lor, dar hotărâți în același timp să nu se lase ademeniți de nimeni.

În Transilvania, de cinci ani de zile suntem agresați de unii care pretind restituiri de biserici, ca și cum acestea n-ar aparține credincioșilor, care le-au zidit și întreținut. Oare, această catedrală în care nădăjduim să ne închinăm, să slujim, va putea fi înstrăinată altei Biserici, altui cult, decât celor ce o zidesc și o vor păstra în veci? Cui aparține catedrala din acel sat foarte frumos Rozavlea, catedrală atât de măreață zidită de credincioși în anii grei ai dictaturii comuniste despre care vorbea Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie? Aparține cumva acea catedrală cuiva din Apus? Ca să dea dispoziție, să fie dată unei minorități? Este un lucru cu totul nefiresc ceea ce ni se pretinde... și este nedrept. Nu vom putea trece peste voința credincioșilor, peste jertfa preoților, atât de demni, preoții aceștia din Transilvania dintre care un număr mare este aici, coroana aceasta ce o vedeți în jurul meu. Preoți tineri, formați în Teologie de Biserică sub dictatură comunistă și ateistă. Ei apără credința strămoșească. Ei sunt mereu asaltați cu felurite pretenții de a ceda bisericile întreținute și unele zidite de ei și credincioșii lor.

Nu spunem aceste necazuri cu ură, ci cu durere, spre a le arăta celorlalți frați români greco-catolici adevărul adevărat. Nu urâm pe nimeni, ci dimpotrivă îi iubim și le acordăm toată atenția. În această privință avem documente bisericești, recunoscute pe plan internațional creștin, pe plan ortodox și pe plan catolic, de asemenea. Astfel de documente de dialog au fost semnate de I.P.S. Antonie și de prodecanul Facultății de Teologie din București, dialog numit de la Balamand-Siria, semnat și de frații noștri catolici de rit bizantin din țară, și din partea

Vaticanului; document cu valoare internațională, doctrinară, socială, culturală și ecumenică, denunțat de partea greco-catolică din Transilvania. Ce putem noi face? Cum putem să le forțăm voința, dacă ei trag înapoi de la adevăr și de la dreptate. Noi nu putem trece peste voința credincioșilor cărora le aparțin de drept și de fapt bisericile — lucru stabilit deci de un for bisericesc mixt, ortodox-catolic. Nu vorbim cu supărare, ci cu iubire frățească în Hristos. Și noi suferim mult pentru necazurile și tulburările dintre credincioși. Îi considerăm frați de-ai noștri, români, și am fi dorit ca astăzi, la punerea temeliei catedralei să fim împreună așa cum au fost la 1848, pe Câmpia Blajului, cele două Biserici Românești. Așa trebuie să fim, români, pentru că dacă două linii paralele, la infinit se vor apropia, dar noi care ca frați ce suntem, din aceeași tulpină, din aceeași mamă, de aceeași credință, ne îndepărtăm? De aceea, îi rugăm să fie împreună cu noi, cu «Adevărul care face viu» (Ioan 8, 32), izvorât din Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, calea, adevărul și viața noastră și a lumii.

Ieri, la Beiuș, spuneam unei mulțimi de credincioși că Biserica Ortodoxă Română prin doctrina, structura, organizarea și viața ei este o Biserică deschisă. Ea nu este încrămențită, amorfă, deși este tradițională. Ne sunt mărturie bisericile și credința noastră românească de aproape 20 de secole, de la Sfântul Apostol Andrei până în zilele noastre, frumusețea mănăstirilor noastre. La noi mănăstirile nu incuie pe nimeni între zidurile lor, nu-l izolează de viață. Mănăstirile, dimpotrivă, radiază lumină, adevăr, artă, lumina și bucuria vieții, acea iubire înălțătoare de frumos.

De aceea Ortodoxia este deschisă pe plan mondial, pe planul dialogului teologic. Trebuie ca noi preoții — și folosesc împrejurarea aceasta pentru că suntem aici împreună cu preoții distinși din Bihor, cu preoți care nu numai că citesc, dar sunt și autori de cărți, de ziare teologice și culturale, trebuie să facem cunoscute credincioșilor noștri conținutul, rostul și roadele dialogului pentru unitatea creștină.

Frați creștini ortodocși,

În Sfânta Evanghelie de astăzi (Ioan 17, 1—13) am auzit cu câtă căldură se roagă Mântuitorul nostru Iisus Hristos pentru ucenicii Săi, «ca bucuria Sa să fie deplină în noi». Această rugăciune ne-a adunat astăzi pe noi «cei ce deși suntem în lume», ne aflăm sub ocrotirea Bisericii strămoșești și ea ne păzește și ne ajută să fim «una» cu Iisus Hristos și cu toți Sfinții Săi. Pentru unitatea creștină se roagă zilnic însăși Biserica spre a nu se pierde niciunul dintre fiii ei.

Rugându-se Tatălui ceresc pentru Apostolii Săi, cei ce sunt în lume, urâți, ignorați, jigniți și umiliți, pentru că ei totuși nu sunt din lume. Căci și Biserica nu este din lume, ci de la Dumnezeu. Dar noi, fiii și slujitorii ei suntem din lume, supuși încercărilor de tot felul și pentru aceasta avem nevoie de rugăciunile Bisericii. Ea ne ajută să fim în unitate, să fim una precum Tatăl este una cu Fiul și cu Duhul Sfânt. Acesta este scopul vieții noastre pământești, al Bisericilor creștine, de orice fel de etnie și de orice fel de limbă. Pentru înfăptuirea acestei unități în Hristos se străduiește Mișcarea Ecumenică, una din marile descoperiri ale Duhului Sfânt de la începutul secolului nostru. Biserica noastră a fost prezentă de la început prin ierarhii și teologii ei. Scopul, însă, urmărit de inițiatorii ei este încă foarte îndepărtat.

Iubiți credincioși,

Sărbătoarea de azi ne-a descoperit frunțile pentru că așa se cuvine în fața prezenței Mântuitorului Iisus Hristos, a Pogorării Duhului Sfânt, pentru că în fața dumnezevoastră, în chip nevăzut s-a pogorât Duhul Sfânt la această Sfântă Liturghie și se cade să trăim această bucurie. Dar pentru ca această bucurie să nu se ia de la noi, se cuvine să stăruim în orice fel de eforturi de a-L cunoaște pe Dumnezeu (Ioan 17, 3). Aceasta este una din cele mai mari îndatoriri ale noastre și a slujitorilor Sfințelor Altare, și a credincioșilor. Cunoașterea voii lui Dumnezeu vine și pe calea predării Religiei în școală. Despre această urgență trebuință vorbește și Sfântul Apostol Pavel: «Și cum vor crede în Acela, în Hristos, de care n-au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor?» (Rom. 10, 14).

De aceea, Sfântul Sinod a stăruit pentru introducerea Religiei în școală și numirea preoților ca profesori. «Făclia picioarelor mele, spune psalmistul David, este Legea Ta, Doamne, și lumina cărărilor mele» (Ps. 118, 105). Spre a avea această cărmă a credinței trebuie depus efort în învățătura Religiei. Dacă lipsa de vedere trupească este atât de dureroasă, cu atât mai dureroasă este lipsa vederii sufletești, în ciuda ochilor sănătoși și a trupului sănătos. Suntem, câteodată, năpădiți de o altfel de orbire, mai grea decât cea a ochilor trupului, de suferințele sufletului, de necredință, de îndoială, de ură și de alte și alte păcate. Mamele, tinerii și tinerele sunt supuși multor păcate. Viața noastră de familie trebuie consolidată prin așezarea valorilor credinței la temelie ei. Nu poate exista o familie bine întemeiată fără a-L avea pe Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos cu mângâierea și bunătatea Lui, ca la Nunta din Cana Galileii. Acesta este modelul familiei creștine. Mântuitorul Hristos n-a nesocotit nunta, ci a binecuvântat-o și a ajutat-o,

deși cărturarii și fariseii îl acuzau că n-ar trebui ca un prooroc, cum îl considerau pe El, să fie la un loc cu păcătoșii și cu vameșii. Familia trebuie să constituie pentru Biserică și națiune, pentru țară și pentru neam, cărămida cea vie. Sfântul Apostol Pavel se adresa creștinilor ca unui întreg, unui singur trup, Trupul lui Hristos și mădulare în parte. Precum o clădire este construită din multe cărămizi aparte, dar constituie un tot, așa este și Biserica văzută pe care o alcătuim toți creștinii, creștinele, tineretul și copilașii. Fiecare familie aparține Bisericii și este temelia Bisericii, este temelia neamului nostru.

Atât de mult prețuiau Sfinții Părinți familia, încât o numeau «mica Biserică», pentru că în ea se înalță rugăciuni, se meditează la Dumnezeu, se gândește la ajutorul celor săraci, la mângâierea celor bolnavi și a celor din închisori sau aflați în primejdii. Astfel familia devine o Biserică în miniatură.

Văd în mijlocul nostru mulți tineri aici și în alte părți, spre bucuria noastră și slava lui Dumnezeu. Păstrați, iubiți tineri, frumusețea pe care v-a dat-o Dumnezeu. Pe fiecare om, Dumnezeu l-a împodobit cu daruri proprii, dar și cu îndatoriri proprii: în familie, în societate și în Biserică. Pe lângă frumusețea exterioară o aveți și pe cea sufletească. Orice vârstă este pândită de multe păcate. Păcatele însă contra firii desfigurează cu totul chipul lui Dumnezeu din om. M-a impresionat mult cuvântul unui senator, care a vorbit despre articolul din Codul penal privitor la acest păcat: «Îmi este rușine să pronunț cuvântul acesta, rușine de tatăl meu care în această clipă mă privește. Nu îndrăznesc să-l numesc». Sfântul Sinod a intervenit spre a nu fi considerat normal ceea ce natura a stabilit ca anormal.

Familia are obligația să educe tineretul, așa cum ne-au educat și pe noi părinții noștri, căci tinerețea cu frumusețea ei este darul lui Dumnezeu. Ceea ce a creat Dumnezeu, totul are un scop sfânt pentru viață. Prin aceste păcate omul cade mai prejos decât necuvântătoarele, ceea ce este o durere pentru Biserică. Tineretul trebuie să fie bine educat, pentru ca să nu cadă în aceste păcate. Cu toții avem o mare responsabilitate față de familie, de tineri și de copii. Libertatea trebuie folosită în a oferi învățăminte în formarea demnității și caracterului, ferindu-i de ceea ce ar degrada sufletul. Biserica nu condamnă pe cei păcătoși, ci păcatul. Ca o mamă, ea iubește pe cei rătăciți și îi cheamă pe calea mântuirii.

Acum, în libertate, responsabilitatea este mult mai mare în ceea ce privește slujirea Bisericii. Dumnezeu ne va întreba: V-am dăruit libertatea cu prețul multor vieți, multor jertfe, ce ați făcut cu ea, cum ați folosit-o? O folosiți pentru satisfacerea egoismului vostru, în inte-

resul îmbogățirii sau a cerințelor semenilor. Libertatea trebuie folosită în sporirea credinței de a deveni mai buni, implinatori ai poruncilor lui Dumnezeu pentru mai multă rugăciune și pentru găsierea unor noi căi de apropiere între creștini și între Biserici în duhul adevărului și al iubirii. Biserica ne așteaptă la pocăință, la hotărârea de îndreptare. Mântuitorul ne încurajează, spunându-ne că a venit să caute și să măntuiască pe cel pierdut.

Iubiții mei, am trăit în aceste zile rari mulțumiri sufletești, dar am trăit și momente de responsabilitate față de ceea ce așteaptă credincioșii de la mine. Cu cât mi se acordă onoruri pământești, trecătoare, chiar și primirea de astăzi cu ceea ce s-a petrecut în cele două zile în Oradea, cu atâta îmi dau seama că merit mai puțin. Mă mângâie totuși gândul că ele sunt acordate unui slujitor al Bisericii și al Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Așa le-am răspuns înalților demnitari ai Universității, Senatului Universitar. Vrednicia o află la clerul și bunii credincioși de care m-am folosit cele șase decenii de slujire a Sfântului Altar ca diacon, preot și arhiepiscop. Dumneavoastră, credincioșii, ca și în trecut înaintașii dumneavoastră, sunteți asemenea lui Simon Ciri-neanul, care L-a ajutat pe Iisus să-și poarte crucea. Așa vă văd și vă simt de ani și ani.

Ne bucură și ne impresionează năvala la școlile de învățământ teologic a tineretului cu vocație pentru preoție și pentru îmbrățișarea misiunii caritative a Bisericii. Paralel și împreună cu aceștia desfășoară, cu binecuvântarea Sfântului Sinod, diferite activități misionare, de asistență socială, în orfelinate, spitale și în domeniul scrisului, organizațiile de tineret ortodox din Universități, insetați după învățătura Sfinților Părinți, după prezența și cuvântul unor părinți îmbunătățiți din mănăstirile noastre. Sunt începuturi de mare nădejde. Cu ei, cu preoții și cu credincioșii noștri, aprindem candelă după candelă, așezăm temelii de altare — ca și cea de astăzi..

Vă sunt dator, iubiților credincioși, de bucuria zilei de azi, de posibilitatea de a vă adresa aceste cuvinte. Vă sunt dator pentru această încurajare dăruită de credincioșii și clerul orădean. Îndrept cuvânt de prețuire prooșimii bihorene, păstorită de Prea Sfințitul Episcop Ioan într-o păstrarea unității de credință. Nu pregetați în a fi vrednici purtători ai Crucii lui Iisus, care vă așteaptă în chipurile copișilor din școli, ale tineretului, în spitale, cămine de bătrâni, penitenciare. Ortodoxia înseamnă dreapta credință, dreapta închinare, cu Apostoli și Sfinții Părinți, înseamnă cultură și acea cultură moștenită de la Bizanț. Ortodoxia înseamnă arta și bucuria și împreunarea cerului cu pământul, cum se poate vedea la Biserica Sfânta Sofia din Constantinopol.

Ortodoxia însă a însemnat și multă suferință în istorie. A însemnat jertfă în lumina Învierii lui Iisus Hristos. În aceasta să credem și pe aceasta să o mărturisim și astfel ne va fi mai îndreptățită existența noastră și mai vie nădejdea ca Dumnezeu să ne ajute în credință și viață. Să-L rugăm să trimită harul Său întru începutul și terminarea înălțării catedralei Învierii Domnului pe acest loc, sfințit astăzi.

Binecuvântarea Domnului cu voi cu toți ! ».

Cum era de așteptat, efectul slujirii Sfintei Liturghii arhieresti, al cuvântărilor în rosturile vieții spirituale și morale a credincioșilor, s-a resimțit și s-a manifestat puternic în conștiința și comportarea mulțimii prezente, acum mai afectivă, încrezătoare și recunoscătoare față de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, petrecându-l până la plecare. Momente ce nu se pot uita ușor sau chiar deloc.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a dat un interviu la Televiziune și Radiodifuziune, punctând următoarele aspecte : motivul și semnificația vizitei pastorale, efectuată în Oradea și în ținutul Bihorului ; acordarea titlului academic de «Doctor Honoris Causa» de către Universitatea din Oradea ; importanța martirilor Brâncoveni și a canonicizării lor, legată de «Troița-Monument» și biserica de lemn din curtea Universității, închinată acestora ; pericolul sectar etc.

La sfârșitul agapei s-au exprimat cuvinte alese, de simțire, mulțumire, pline de impresii și imagini de neuitat, atât de către Domnul Rector Teodor Maghiar, în calitate de gazdă, cât și de *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*.

La orele 19,00, Prea Fericirea Sa, ierarhii însoțitori și oficialitățile locale au purces la biserica «Albastră» din cartierul VII-C.F.R. Aici, mulțime multă de credincioși l-au așteptat și l-au întâmpinat cu multă afecțiune și cucernicie, cerându-i binecuvântare. Copiii, elementul specific al acestei vizite, prezenți în număr mare, formau un coridor viu cu lumânări aprinse și cu flori, iar alții, grupați într-o formație corală, în frunte cu profesoara lor de muzică, de la liceul din cartier, nu încetau a cânta rugăciuni și alte imnuri religioase. Profund mișcat de această minunată înfățișare, Prea Fericirea Sa le-a oferit copiilor ico-nițe, iar Prea Sfințitul Episcop Ioan, Chiriarhul locului, cruciulițe, împreună cu binecuvântarea lor. O scenă angelică, nemaîntâlnită pe parcursul vizitei.

În acest emoționant cadru, *Părintele Patriarh Teoctist* și-a făcut intrarea în lăcașul de cult, datat din 1938, mareț prin proporții și arhitectură, pictat de renumitul pictor E. Profeta și dotat cu cele necesare. În plus, ceea ce a constituit elementul de surpriză și de unicat, s-au dezvelit tablourile votive proaspăt realizate, însoțite de următorul text : «Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, «Doctor Honoris Causa» al Universității din Oradea. Titlul s-a conferit de către Dl. Prof. Ing. Dr. Teodor Maghiar, rectorul Universității orădene. Cu acest felicit prilej *Prea Fericitul Părinte Teoctist* a slujit în biserica parohiei noastre,

la Vecernia Duminicii a VII-a după Sfintele Paști, 4 iunie 1995. Dumnezeu să binecuvânteze Biserica Ortodoxă și neamul românesc».

În Evanghelia bisericii s-a înscris :

«Prilej de pilduitoare întâmpinare a credincioșilor cărora le împărțim binecuvântare, prețuire și dragoste».

Momentul primirii s-a continuat afară, în fața bisericii, pe podiul amenajat special, cu oficierea Vecerniei zilei, după care Prea Sfințitul Episcop Ioan al Oradei s-a adresat mulțimii de credincioși, nerăbdătoare și însetată de cuvânt, spunând :

«Vizita unui Înalt Ierarh numai la centrele eparhiale socotim că ar fi nedeplină. Ierarhul trebuie să cunoască situația, starea de spirit și de progres spiritual și la parohii, pentru că parohia este socotită nucleul principal al Bisericii.

Acesta este rostul prezenței Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în această parohie, cu credincioși deosebiți, în această parte a municipiului, cu o populație deosebit de numeroasă și în același timp foarte credincioasă.

De aceea, Vă rugăm, Prea Fericirea Voastră, să aduceți un cuvânt de mângâiere credincioșilor din această parohie, nu înainte de a Vă spune «Bine ați venit în mijlocul nostru».

Luând cuvântul, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* și-a axat gândurile, simțămintele și impresiile pentru ceea ce a văzut la fața locului și pe ceea ce este necesar Bisericii și neamului nostru românesc pentru a rămâne ceea ce a fost și ceea ce trebuie să facă în continuare.

*«Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Frați și iubiți credincioși,*

Trăiesc o mare bucurie văzând această biserică de cartier din orașul Oradea, având în față mulțimea de credincioși, mulțimea de iubitori de Hristos, fii ai Bisericii noastre strămoșești, alături de ierarhul lor, Prea Sfințitul Episcop Ioan, preoții parohiei acesteia și o adevărată catedrală atât de frumoasă, o pildă pentru clerul și credincioșii din Patriarhia Română. Sunt bucuroși în primul rând că, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Antonie al Ardealului, sunt prezenți Prea Sfințiții Episcopi, frații noștri iubiți ai Bisericii Romano-Catolice și Bisericii Greco-Catolice.

Astăzi, nu întâmplător, în Sfânta Evanghelie pe care am ascultat-o în timpul Sfintei Liturghii, Mântuitorul nostru Iisus Hristos se ruga Tatălui ceresc pentru unitatea apostolilor, ca ei să fie Una, precum Iisus este una cu Tatăl «Părinte Sfinte păzește-i în numele Tău» (Ioan 17, 11). Este mesajul dintotdeauna și al Sfintei noastre Biserici, este mesajul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, este cea mai fierbinte rugăciune, cea mai caldă și cea mai convingătoare de unitate a apostolilor

în lume, rugându-se să fie păziți, rugându-se să fie unitate între ei, așa cum El era una cu Tatăl și Tatăl cu Fiul și cu Duhul Sfânt.

Tot astăzi, frați creștini, Biserica noastră, ca o întrupare și ca o prefigurare a prezenței Duhului Sfânt în ea, cu apostolii Săi pe care i-a bucurat incredințându-i că rămâne cu ei până la sfârșitul veacurilor, Biserica pomenește pe cei 318 părinți de la Sfântul Sinod ecumenic de la Niceea din anul 325. Dar acest Sfânt Sinod amintește de perioada de până la 312, de grea încercare, de persecuții nemaipomenite pe pământ, de suferințele creștinilor din primele veacuri. Până la Edictul din Milan, dat de Sfântul Împărat Constantin cel Mare, creștinismul a trebuit să înfrunte zeci de persecuții rodind cu harul lui Dumnezeu sute de mii de martiri din toate treptele sociale.

Ne amintește apoi duminica aceasta, cum am spus, despre tabloul zugrăvit în frescă în bisericile mănăstirilor noastre din Bucovina, unde îi vedem pe Sfinții Împărați Constantin și maica sa Elena, în mijlocul celor 318 Sfinți Părinți la Sinodul cel dintâi ecumenic, când Biserica era una în tot imperiul roman și când s-a precizat dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos, deoființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt și închinat în trei persoane s-a stabilit sărbătorirea Paștelui și s-a organizat Biserica potrivit provinciilor administrative din imperiul roman.

Nu întâmplător, așadar, Sfânta Biserică așază din când în când, din loc în loc, în drumul nostru către Înviere și către mântuire semne de orientare a vieții liturgice, popasuri duhovnicești, care sunt sărbătorile bisericești, prilejuri de a ne aduna mereu și mereu și a merge pe calea arătată de Mântuitorul Iisus Hristos pentru înfăptuirea unității creștine.

Iată mesajul acesta îl auzim și în aceste clipe. Din timp în timp, el licărește în viața Bisericii noastre, ca și acum la această «Lumină lină» a apusului de soare și la biserica aceasta. Acum 1670 de ani, la cel dintâi Sinod ecumenic din 325, Biserica de Răsărit și Biserica de Apus erau una. Din timp în timp ne regăsim, tot în lumina învățaturii Mântuitorului nostru Iisus Hristos la unitate și tot cu mesajul sfânt pentru care Mântuitorul S-a rugat, cum scrie Sfântul Evanghelist Ioan (Ioan 17, 1—13). Este o adevărată minune aceasta pentru noi slujitorii Bisericii, pentru creștinătatea întreagă, în sensul că a venit timpul ca noi să înțelegem acest mesaj, să înțelegem chemarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos la unitate. Spre a înțelege, însă, trebuie să ne smerim pe noi înșine și să redevinem ceea ce au fost acești 318 Sfinți Părinți la primul Sinod ecumenic ca o înlocuire, ca o împlinire a făgăduinței Mântuitorului Hristos, a lucrării Duhului Sfânt în lume. Duhul Sfânt lucrează

în Biserică, în Sfintele Sinoade ecumenice și locale. Sărbătoarea Pogorării Sfântului Duh în Duminica viitoare, Duminica Rusaliilor, ne aduce această adevărire, că noi nu suntem singuri, că se împlinește cuvântul Mântuitorului Hristos, rostit la Înălțarea Sa : «Iată Eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului» (Matei 28, 20).

Între Biserica noastră Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică s-a stabilit, din 1961, începerea dialogului teologic, ajungându-se apoi la constatarea că Învățătura și Tradiția din primul mileniu creștin este de valoare și dătătoare de rod duhovnicesc în viața celor două Biserici. Nu ne mai considerăm Biserici îndepărtate una de alta sau chiar rivale. Anatema de la 1054, dată contra Bisericii de Răsărit de către Biserica de Apus s-a spulberat, datorită a doi mari corifei ai creștinătății contemporane : Patriarhul ecumenic Atenagoras și papa Romei Paul al VI-lea.

De atunci noi trebuia să intrăm pe un făgaș spre apropiere și unitate, în duhul rugăciunii lui Hristos, mai plin de roade, așa cum au intrat împreună cele două Biserici în acest sfânt lăcaș : un adevărat șuvoi de ierarhi, preoți și credincioși și cei de la balcoane și ne-am întâlnit cu toții și ne-am rugat cu toții în fața lui Dumnezeu, ca să împlinim rugăciunea aceasta a Mântuitorului pe care a adresat-o astăzi, plin de îngrijerare, către Tatăl Său, pentru unitatea apostolilor «ca să fie deplină bucuria Mea cu ei» (Ioan 17, 13). Noi, slujitorii Bisericilor suntem urmașii lor, principiu valabil pentru creștinătatea răsăriteană și creștinătatea din apus. Dar Dumnezeu ne încearcă pentru că suntem vase de lut, pentru că nu putem încă să facem voia Mântuitorului, să împlinim porunca Sa de unitate. Încă ne atrag multe ispite și se ivesc multe greutăți, fie de o parte, fie de alta. Dar depinde de noi, deoarece ispitele și greutățile nu sunt de ordin dogmatic. Iată că în acest spațiu atât de frumos, în fața acestei biserici, cinstită acum după vrednicie, spațiu atât de mic, dar atât de larg ca însemnătate teologică, socială și filosofică creștină, noi ne-am regăsit aici ierarhii celor două Biserici mari din lume. Putea-vom noi, oare, să ne biruim pe noi înșine, să ne smerim, să reamunțăm la ceea ce este omenesc, să luăm Crucea și să-L urmăm pe Domnul ? Putea-vom noi să înscriem în inimi adevărul că noi suntem datori nu numai să nu-L uităm, ci să adevărim cuvântul lui Iisus că noi suntem bucuria Lui deplină ?

Putem să împlinim această voie a Mântuitorului Iisus Hristos din rugăciunea Sa, unde citim : «Părinte Sfinte, întru numele Tău păzește-i pe cei pe care Mi i-ai dat, ca să fie una, așa cum suntem Noi» (Ioan 17, 11), dar și prin rugăciunea noastră în duhul iubirii, al sincerității, al recunoașterii greșelilor, al lepădării de sine. Așa vom depăși ceea

ce ne deosebește și ne vom regăsi în ceea ce dintru început am fost, ca Biserica una, cea a celor trei sute optsprezece Sfinți Părinți de la Sinodul de la Niceea și până la cel de-al șaptelea Sinod ecumenic, a sinoadelor locale de o parte și de alta.

Aflăm, așadar, un izvor și un fond extraordinar de bogat pe care noi, Bisericile, încă nu le-am folosit până acum spre apropierea și împlinirea rugăciunii lui Iisus pentru unitate. Să rugăm pe Dumnezeu și Maica Domnului, în această zi sfântă, dintre Înălțarea Domnului și Pogorârea Duhului Sfânt, ca să ne dea și nouă darul acesta de împlinire a voinței Lui și dumnezevoastră credincioșilor să ajungem o dată la liniște și pace, cu atât mai mult cu cât aparținem aceleiași Biserici românești și să știm ai cui fii suntem; că suntem fii ai Bisericii Mântuitorului nostru Iisus Hristos; Biserica Lui, «pe care a întemeiat-o cu scump sângele Său» (Fapte 20, 28), cu jertfa Sa aici pe pământ și de aceea o numește «Biserica mea» în toate cuvântările Sale. Noțiunea de Biserică nu poate fi folosită așa cum ne-ar conveni nouă câteodată. Ea este stâlpul și temelia adevărului, iar acest cuvânt se exprimă prin Sfintele Sinoade locale și generale, prin Sfântul Sinod. Suntem o Biserică Ortodoxă autocefală, națională. Biserica strămoșilor noștri, a atâtor martiri, împreună cu cealaltă soră a noastră, Biserica Greco-Catolică, cu care până la 1700 am fost una și am dat jertfe împreună, și am dat și de atunci încoace jertfe împreună, care nu vor fi zadarnice în viața Bisericii noastre. Aceste jertfe ne vor ajuta să ne apropiem, ne vor ajuta să vedem mai bine lumina lui Hristos, lumina care luminează și sufletul și trupul și cele mai de jos ale pământului, adică iadul, neînțelegerea, bezna păcatelor noastre. Numai lumina lui Hristos va putea să ne lumineze și să ne curețe cu desăvârșire.

Iubiții mei,

Vizita de la Oradea, afirm în fața dumnezevoastră și în fața acestei biserici împodobită ca un Sion al Domnului nostru Iisus Hristos prin hărnicia credincioșilor, prin hărnicia preoților, prin jertfa și dăruirea lor, reprezintă o împrejurare fericită. Cum să nu mă bucur ca părinte și frate al preoților și al credincioșilor din Patriarhia Română de astfel de vrednicii? Cum aş putea ca acest chivot al sufletelor noastre să nu fie dat pildă tuturor bisericilor din Patriarhia Română, de felul cum se poate împodobi Biserica Mântuitorului Iisus Hristos? Imaginea Bisericii celei veșnice, imaginea Bisericii celor care au trecut în împărăția lui Dumnezeu, care sunt înscrise în cartea vieții, a sfinților și a sfinților ingeri, Biserica este imaginea a tot ce avem noi mai frumos pe pământ ca locaș al lui Dumnezeu. Putem afirma pe drept cuvânt împreună cu

Sfântul Clement Alexandrinul că : «Biserica de pe pământ este chip al Bisericii cerești» (Stromata a IV, 66, 1). Ea este mesajul de pace, de frățietate, de înălțare a sufletului la înălțimea învățaturii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Grija pentru Biserică ne arată grija noastră pentru suflet, căci alături de Biserică aceasta atât de frumoasă și împreună cu ea, noi avem biserica sufletului nostru, chivotul nostru cel de taină, pe care trebuie să-l păstrăm tot atât de curat ca această biserică. Trebuie să fie o desăvârșită corelare între grija de biserică, lăcașul lui Dumnezeu văzut pe pământ, și cea a sufletelor noastre din lăcașul sufletelor. Și în rândul acestor griji stă dragostea și credința pentru biserică, criteriul nostru pentru vestirea cuvântului lui Dumnezeu. Sfinții Părinți din timpul lor și până în zilele noastre au statornicit că adevărul Bisericii, adevărul Sfintei Evanghelii se tâlmăcește și se face viu în viața credincioșilor prin grija și îndatorirea Sfințelor Sinoade locale. Bisericile Ortodoxe au fiecare Sfântul și îndreptătorul lor Sinod. Și noi avem Sfântul și îndreptătorul nostru Sinod român. Toate problemele de credință, toate problemele de reglementare a vieții noastre canonice, dogmatice și organizatorice se orânduiesc de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Nu orice fel de grupare religioasă poate avea autoritatea și competența de a tâlmăci voia lui Dumnezeu, de a tâlmăci apoi Sfânta Scriptură, ci numai cei aleși și călăuziți de Sfântul Duh, care împreună și de o ființă cu Tatăl și cu Fiul ne luminează spre o viață curată, ca să păstrăm nealterată unitatea de credință în viața noastră. Nu orice grupare deci, care s-ar denumi chiar și creștină, nu orice sectă, nu orice curent de gândire și cuvânt religios venit din altă parte, fie de la Apus, fie de la Răsărit, ori de unde ar veni, poate să aibă această încredințare a Mântuitorului Iisus Hristos, poate să predice adevărul dumnezeiesc tâlmăcit numai de Biserică, numai de preoția întemeiată de El pe pământ.

Ceata preotească și cea arhierescă sunt în slujba adevărului dumnezeiesc, sunt chimvalele Duhului Sfânt. Iar Sfântul Sinod al Bisericii autocefale, naționale, al fiecărei Biserici, este organul, glasul prin care se pronunță Biserică, prin care se proclamă adevărul de credință și care ne arată calea pe care trebuie să o urmeze fiecare creștin. Suntem îngrijorați împreună, Bisericile care ne aflăm aici, suntem îngrijorați de agresiunea sectelor care pătrund acum atât de amenințător în țara noastră și în Biserică noastră.

Sunt impresionat de prezența credincioșilor. Folosesc acest prilej ca să fac apel la părinți, la tineri mai ales, la școlari, de a învăța, de a cunoaște credința ortodoxă, credința creștină, Sfânta Evanghelie, de

a păstra rânduielile noastre bisericești, rânduielile și datinile noastre strămoșești, de a face ca falșii evangheliști care vin să-i atragă pe credincioși, să nu poată avea succes într-o familie în care este Domn și Stăpân Mântuitorul nostru Iisus Hristos; să nu aibă succes într-o școală în care se predă religia, în care este icoana sau Crucea Mântuitorului Hristos. Toate să se petreacă sub semnul credinței și sub semnul autenticității noastre de credință. Altfel este zadarnică toată predicarea noastră, toată învățătura noastră, toate lucrările pe care le facem la biserică, dacă noi preoții și episcopii nu suntem la înălțimea acestei chemări a zilelor noastre pentru păstrarea unității de credință. Este sensul și chemarea Sfintei Evanghelii din ziua de astăzi, pe care Sfântul Apostol Ioan, cel atât de iubit de Domnul a scris-o atât de frumos în rugăciunea Mântuitorului către Tatăl Său ceresc, pentru unitatea ucenicilor și pentru apărarea lor, pentru a-i încuraja, pentru a le dărui și lor slava Sa. El se proslăvește prin noi, slujitorii Bisericii, dar și prin credincioși. Numele Său este armă împotriva diavolilor, împotriva urii, împotriva dușmăniei, împotriva neînțelegerilor, pentru că numele lui Iisus Hristos face să rodească în suflete pacea, iertarea, bunătaea.

Suntem iubiți credincioși, așa cum ne știe istoria universală, un popor creștin din nașterea sa. Noi nu avem o dată de încreștinare. Toate popoarele Europei și celelalte din Răsărit au, în istoria lor, un an în care s-au încreștinat, botezul națiunii. Românii nu au nici o dată, pentru că ei s-au născut creștini, ei s-au format cu această credință sfântă pe care o avem noi astăzi. Cei ce merg în părțile Dobrogei și în părțile Moldovei și în părțile Transilvaniei, văd mărturiile vrednice de toată autenticitatea că noi am avut Biserică, și că avem o moștenire patristică de mare valoare universală.

Suntem fiii și urmașii unor părinți sufletești cu care s-a mândrit Roma și Europa, ca Sf. Ioan Casian și Dionisie cel Smerit. Istoria Bisericii noastre a înregistrat sinoade locale încă de pe timpul lui Mihai Viteazul, Vasile Lupu etc. La primul Sinod ecumenic, pomenit în calendarul nostru astăzi, învățații istorici ai vremii arată că a participat și un episcop scit din părțile noastre, care deși atunci pe aceste locuri era stăpânirea goților, el, acest episcop, reprezenta Biserica strămoșilor noștri. Este încă o dovadă de vechimea noastră, de existența episcopilor străromâni, în Dobrogea, la Tomis, la Callatis și în toate orașele Dobrogei din secolul III, secolul IV și următoarele.

Suntem așadar un popor pașnic, blând și credincios, ospitalier. Nimeni nu poate să-și întemeieze afirmații tendențioase în legătură cu tratamentul românilor față de celelalte naționalități conlocuitoare, față de celelalte credințe, îndeosebi cu vecinii noștri de la Apus, din Ungaria.

La începutul încreștinării lor au îmbrățișat Ortodoxia, dar istoria le-a schimbat credința.

Creștinismul a adus roade în Europa. Când am vizitat toamna trecută pe românii din Ungaria, am vizitat și Budapesta. În întâlnirile cu autoritățile cele mai înalte de stat am aflat cu multă bucurie ideea de colaborare, de înțelegere reciprocă, ideea de o imperioasă cerință de a ne cunoaște mai bine, de a ști adevărul că atunci când clopotele diferitelor biserici sună, toți creștinii se gândesc la Dumnezeu, la rugăciune, nu se gândesc la alte lucruri trecătoare. Atunci când ei văd bisericile diferitelor credințe înălțându-se în aceeași comună, încearcă sentimentul de bucurie, pentru că de la fiecare biserică trebuie să radieze mesajul păcii, frățietății, înțelegerii și al apropierii creștine. A rânduit Dumnezeu să fim vecini, le spuneam acolo. Dacă această rânduială este de la Dumnezeu, nu o putem schimba. Nici o forță de pe pământ, oricât de puternică ar fi ea, nu poate schimba rânduiala făcută de Dumnezeu. Au mărturisit acest adevăr cei 45 de ani de comunism în țară și cei peste 70 de ani de stalinism în Rusia. Credința a rămas așa cum rămâne cărbunele în spuză lui.

La noi mai ales, la români, așa după cum știți, toate bisericile și-au avut activitățile lor. Și noi, reprezentanții Bisericilor, am colaborat rodnic în anii aceia, deși constrânși, îngrădiți de legile atât de aspre și militante de desființare a crezului creștin. Noi am adus împreună laudă lui Dumnezeu. O localitate în care se înalță mai multe turle către cer ale diferitelor biserici este semn că acolo sunt rugăciuni ce se înalță în diferite limbi, după diferite rânduieli proprii, dar care totuși se înalță către Dumnezeu și Dumnezeu este Dumnezeul luminii, Dumnezeu nostru, Dumnezeul cel bun, îndelung răbdător și iubitor de oameni. Ne trebuie așadar o voință a noastră, o renaștere a noastră, ca să refacem aceste legături cu dragoste, cu iubirea noastră și creștinească și omenească, pentru ca împreună să putem împlini mesajul de astăzi din Sfânta Evanghelie de la Ioan, de unitate a Apostolilor, de unitate și apropiere a Bisericilor. Este un drum greu, nu ușor, nu lipsit de necazuri, nu lipsit de obstacole, este un drum greu.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române apreciază că se impune a depune eforturi să ne renaștem în duh și adevăr, să ne reinnoim dinăuntrul nostru, să dăm valoare familiei creștine, să dăm valoare credinței noastre pe care am moștenit-o din bătrâni de la strămoși, să dăm valoare vocației noastre de creștini și de români buni, iubitori și ospitalieri, să dăm valoare vocației tineretului, să dăm valoare hărniciei acestui tineret pentru a învăța carte, pentru a-și însuși lumina științei, pentru a nu rămâne în urmă față de transformările din viața omenirii.

Să sprijinim tineretul la învățătură, chiar din anii de la grădiniță. Dacă ne va ajuta Dumnezeu, gândim că ar fi bine chiar de acolo să-i învățăm credința în Dumnezeu.

Un prunc crescut în frică de Dumnezeu, crescut în respect față de aproapele, crescut în respect față de adevăr, care trebuie să fie numai unul, nu mai multe adevăruri, mai ales în domeniul credinței. Un astfel de prunc, un astfel de tânăr este podoaba Bisericii, a țării, a societății.

Și noi credincioșii și noi preoții, avem o mare răspundere cu toții, ai tuturor Bisericilor, ca noi să exprimăm adevărul, identitatea fiecărei Biserici. De unde avem izvorul fiecare Biserici, pe ce ne întemeiem structura noastră canonică, dogmatică. Pe ce ne întemeiem rolul și slujirea noastră, ca să putem apoi, pe acest temel, să găsim căile de colaborare, de a da valoare sfintei evanghelii și poruncilor Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Repet, familia să aibă o trăinicie, să aibă o sănătate morală deosebită. Tineretul trebuie, de asemenea, să aibă o sănătate și un dor de muncă, de dragoste de muncă, de orice fel de muncă, căci munca îl cinstește, îl înobilează pe om. Și de aceea cuvântul Bisericii, de prețuire și de dragoste, îl reinnoiesc, și-l îndrept cu acest prilej către tineretul țării noastre.

Vă văd și aici și v-am văzut și în aula Teatrului de stat și la slujba de astăzi, că pretutindeni unde mă duc majoritatea credincioșilor sunt tineri. Trebuie să dăm atenție multă tineretului. Părinții să-și apropie tineretul, să-i înțeleagă părintește, să-i îndrume. Luați aminte, iubiți părinți și frați, mame și surori, la creșterea și păzirea morală a sufletului tineretului care poate să cadă în diferite capcane fără puterea de a se redresa.

Biserica Ortodoxă Română, împreună cu celelalte Biserici a adresat un apel stăruitor pentru statura morală a tineretului nostru, a societății și a familiei; pentru a nu vedea normalul în anormal, a nu vedea lumină acolo unde este întuneric. Unde este cuvântul lui Dumnezeu, al sfintei Evanghelii și al învățaturii Bisericii, acolo este numai lumină și trebuie ca lumina să lumineze în întuneric neconținut. Biserica se zbate și dumnezeavoastră, părinții și mamele, trebuie împreună să sprijiniți ca tineretul să fie în afară de orice pericol. Legea firii a sădit-o Dumnezeu și în om și în natură. Și omul este hărăzit a fi coroana întregii creaturi, este hărăzit a împlini o misiune sfântă pe pământ, așa cum l-a creat Dumnezeu, așa cum l-au născut părinții lui. Nu poate să aibă un alt curs și o altă viață, o altă educație, decât aceea pe care neamul nostru românesc a avut-o de aproape două mii de ani

asupra valorilor eterne ale neamului nostru, a ceea ce este anormal și ceea ce este normal. Suferim mult pentru această optică, având să desfigureze chipul omului și să-l abată de la vocația și chemarea sa. Celălalt păcat greu, pe care trebuie să-l combatem este acela al pierderilor de fii, al abandonării copiilor, al acestei sălbăticiii care a devenit frecvent în Europa, și la noi din nenorocire. Abandonarea copiilor și lipsa de iubire și grijă față de ei este mare păcat în fața lui Dumnezeu. Iată ce fapte îngerești am văzut în seara aceasta la slujbă. Am auzit cântarea elevelor, a școlarilor. Ce minune dumnezeiască este săvârșită de familia creștină !

Acesta este un păcat, ca și celălalt, împotriva Duhului Sfânt, cum îl numește Biserica. Dar Biserica nu condamnă aceste persoane, nu le marginalizează, nu le judecă cu asprime, pentru că Biserica urmează cuvântul Mântuitorului, care spune : «N-am venit să chem pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință» (Matei IX, 13). Cei păcătoși sunt în grija Bisericii. Un mare predicator a început predica zilei despre sfinții păcătoși, spre nedumerirea credincioșilor. Ce va vrea predicatorul să spună prin acestea ? gândesc ascultătorii. Un adevăr și o realitate foarte frumoasă, dar necunoscute de lumea din afară, că Biserica își are văduhul ei și are tainele ei de judecată, metodele ei de îndreptare, de a-i atrage la pocăință pe toți. Asemenea tâlharului de pe cruce, care într-o secundă s-a mântuit, când a zis cu credință către Iisus : «Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta ! ». În aceeași clipă Iisus i-a răspuns : «Astăzi vei fi cu Mine în rai» (Luca XXIII 42, 43). Lucrul acesta ne arată iubirea păcătoșilor și bunătatea lui Hristos. Așa îl slăvim și noi în slujbă : «Că bun și iubitor de oameni și îndelung răbdător ești». Cum am putea atunci să urâm pe păcătoși, să-i îndepărtăm de Biserică, să-i pedepsim ? Sau să le punem de la început eticheta de oameni condamnați. Nu-i condamnăm, iubim credincioși, pe ei, ci condamnăm păcatul și răul care este pricinuitor al multor rele și îi duce în rătăcire și pe cei drepti. Exemplele din viața sfinților sunt atât de numeroase asupra acelor păcătoși care s-au pocăit și au devenit apoi sfinți.

Știu că sunteți frământați de aceste decăderi morale și că depuneți eforturi pentru mai bine, pentru demnitatea familiei și creșterea și formarea morală a tineretului. În inima fiecărui credincios sălășluiește năzuința de înălțare duhovnicească, de iubire față de semeni, față de Sfânta Biserică și împărtășiți durerea și pentru cei ce cad de la credința dreaptă și sunt victime ale păcatelor. Sunt zbuciume sufletești și acestea, iubim frați și surori. Ele nu trebuie numai să vă îngrijoreze, ci trebuie să vă trezească atenția și să vă întărească voința spre a

abandona ceea ce este rău, spre a lua calea Bisericii, calea binelui, calea iubirii. Trebuie să ne privim cu mai multă dragoste unii pe alții.

Înstrăinarea din societatea noastră și în general din lume datorită secularizării are urmări necruțătoare. Îi face pe oameni mai egoști, nepăsători față de suferințele și durerile celorlalți. Blocurile orașelor i-a adunat pe oameni pentru existență, dar i-a înstrăinat. Ei nu se mai cunosc, vecinii nu se mai salută între ei. Se întâlnesc pe stradă ca niște străini. Cea mai grea și cea mai de nesuportat stare este aceea a înstrăinării omului de om, pentru că înstrăinarea omului de om înseamnă înstrăinarea omului și de Dumnezeu. Fiecare om poartă chipul lui Dumnezeu. Când privim în față o persoană, chiar necunoscută, ne uităm la chipul lui Dumnezeu din ea și când suntem în legătură cu Biserica, ceva tainic ne îndeamnă să ne apropiem de orice semen ivit în cale. Dar când nu suntem în legătură cu Biserica îl privim cu răceală, îl disprețuim chiar și ajungem pradă egoismului, păcatul cel mai greu și, din nefericire, cel mai des întâlnit.

Noi trebuie să revenim la bunătatea și starea morală a părinților și bunicilor noștri. În vremea copilăriei mele, de mult trecută, mergând pe ulițele satului și văzând pe cineva la poartă, treceam oare fără să-l salut și fără să zic : «sărut mâna nașule» sau «sărut mâna bunicule»? Era învățătura și cuvântul sfânt al profesorului de la școală, al părinților noștri. Era rodul predicii și pilda preotului de la biserică. Aceste bunuri sufletești trebuie să le redobândim prin predarea Religiei la școală și prin autoritatea familiei. Ele dau valoare omului, dau valoare societății umane și cu ele, între altele, intrăm în Europa. Europeanii care vin și văd mulțimea credincioșilor la biserici, văd mulțimea de credincioși la Sfânta Liturghie ca astăzi, în aer liber, pe locul viitoarelor catedrale episcopale, fără semne, chiar jenant câteodată, dar cu răbdare ei ascultă Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur. Această evlavie românească constituie o pildă nu numai pentru europeni, ci și pentru toți cei ce au ochi de văzut. Noi înșine apreciem mult bunătatea credincioșilor, setea tineretului nostru pentru cunoașterea valorilor credinței, luând inițiative de mare valoare misionară. Cele peste 30 de licee seminariale teologice, 14 Facultăți de teologie dau prilej miilor de tineri să răspundă chemării lui Hristos. Și celelalte Biserici creștine din țară, au și ele asemenea școli.

Frați și iubiți ascultători,

Port cu mine imaginea credincioșilor orădeni, cea a preoților, a noilor biserici și mânăstiri, a măicuțelor și a călugărilor. Restaurarea monahismului în această parte de țară, înseamnă un mare pas în afir-

marea Sfintei Ortodoxii. Această credință, această evlavie a tuturor și mai cu seamă a elevilor și tineretului de acum și din zilele trecute la bisericile și mănăstirile pe unde ne-am închinat s-a întipărit adânc în sufletul meu.

Dumneavoastră toți, ierarhii, preoții, credincioși și credincioase ai Bisericii noastre «sunteți întru Domnul, pecetea apostoliei mele» (I Cor. 9, 2), îndrăznind a invoca cu această împrejurare, cuvintele Sfântului Apostol Pavel. Dumnezeu să ne învrednicească să răspundem acestui cuvânt, ca împreună, prin vrednicia fiecăruia dintre noi să fim pecetea apostoliei Bisericii și neamului românesc, Amin!».

Cum era de așteptat, reacția după o astfel de cuvântare, însuflețitoare, cu reliefarea problemelor arzătoare ale vieții și lucrării Bisericii de azi, s-a manifestat imediat. Mai întâi, din partea preoților romano-catolici și greco-catolici, prezenți la această vizită, prin cuvântul rostit de Prea Sfințitul Vasile Hosu, episcop greco-catolic, care a spus :

*«Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit al Ardealului,
Iubiți frați în Domnul,*

Mă iertați că vin în fața Dumneavoastră după acest val de înțelepciune creștinească, de care este atât de însetată lumea de astăzi. Înțelepciunea aceasta a fost acumulată pe parcursul a multor ani, în care s-a adunat și multă experiență. Constatăm atâta îndemănare în vorbire, atâta claritate ce se desprinde de pe buzele patriarhului nostru.

Vin cu acest prilej deosebit ca să-i mulțumesc în primul rând pentru că ne-a cinstit orașul, atât în numele diocesei noastre, greco-catolice cât și a diocesei romano-catolice, reprezentată aici de Prea Sfințitul Iosif Tempfli, care m-a rugat să vorbesc și în numele lui.

Vă mulțumesc, Prea Fericite Părinte, că ne-ați deschis o cale nouă. Noi ne-am întâlnit într-o ocazie, îndată după Revoluție, și atunci ați strecurat un cuvânt de încurajare. N-am să uit niciodată când mi-ați spus : «Mi-a plăcut cum ați vorbit, părinte».

Au trecut anii, și nu puțin, de atunci. Dar eu din acel moment am rămas credincios hotărârii de a face ca această încurajare să rodească. Cu toate că nu e o roadă completă, dar nu mă las și stărui mereu, pentru că a fost prea încurajator ce mi-ați spus atunci.

Acest cuvânt, în această împrejurare este de gravă tensiune și vă sunt recunoscător, după cum sunt recunoscător și Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Antonie al Ardealului, care, dacă își aduce aminte, la Salzburg, în Austria, la un Simpozion ecumenic, a spus (ați lăsat o vorbă) : «Ce bine ar fi dacă noi am respecta un moratoriu, ca nici voi greco-catolicii, nici noi ortodocșii să nu ne mai jignim, să nu scriem articole jignitoare în reviste, să nu ne dăm în judecată, să nu ne bărfim unii pe alții, ba dimpotrivă, să încercăm un an, doi sau câți vor trebui, poate chiar cinci». Așa mi-ați spus atunci.

Ei, iată că acești ani au trecut, dar aici la Oradea experiența mea a dovedit că într-adevăr se poate reuși. Adică în locul triumfalismului

acestui al greco-catolicilor, care ieșind, așa cum știm, din catacombe, nu făceam decât să ne etalăm meritele noastre, pe tristețea Sfintei Fecioare Maria, care a învățat modestia pe cei din jur, pentru că acumă vin cu ceea ce am văzut în fața noastră și încă venim și constatăm că trebuie să lăsăm aceste strigăte, aceste amenințări și în locul lor să întindem, să desfacem brațele în comuniune cu Dumnezeu și să ne însușim acea metodă pe care au folosit-o în timpuri grele, de restriște, înaintașii noștri, care știau să se descopere unii pe alții. Fiind vlădici de la Cluj, de la Oradea, se întâlneau, se îmbrățișau, își povesteau bucuriile și necazurile și astfel poporul profita, școlile de asemenea, atât la Blaj, la Arad, la Beiuș și la Oradea erau în bune raporturi. Și această reinviere a poporului a făcut ca noi să facem un salt mare în civilizație, care acum, foarte curios, lipsește.

Noi suntem săraci într-o țară așa de bogată, cu atâtea resurse, suntem bărfii în tot felul, că suntem țeneși etc. trăim aceste momente grele. În același timp, vedem alte țări, care nu au atâta belșug, dar trăiesc mai bine.

De aceea, Vă sunt recunoscător Prea Fericite Părinte, că ați venit în mijlocul nostru să verificați experiența noastră de la Oradea. Eu, cu fratele Ioan, încercăm să ne descoperim, e adevărat și lipsurile, pentru că nu se poate, nu-i ușor să mergi pe un drum plin de bulgări și denivelat, dar înaintăm totuși și căutăm să ne întâlnim în pace și bună înțelegere, în nădejdea că va veni și ziua aceea în care așa cum ne îmbrățișăm și căutăm sinceritatea acestei îmbrățișări, ca cei care ne văd să nu se înșele în noi, acum când într-adevăr putem să ne apropiem.

Noi, greco-catolicii, avem acum bucuria că acea luptă pe care am dus-o în acești ani după Revoluție, când era amenințată catedrala să fie spartă, adică să fie ferestrele sparte, să fie ușile sparte, am izbutit de aici, din Oradea să o facem să fie pașnică, să procedăm cu bunăvoință din partea poporului nostru, care este bun, dar trebuie trezit la această bunăvoință.

Și această predică, cum a fost ea lungă, a putut lămuri că într-adevăr asta lipsește poporului, omenia care a murit în anii de ateism să fie reinnoită, să fie din nou pusă pe prim plan. Să zică întotdeauna părintele care moare : «Dragul meu să fii un om de omenie». Eu acumă voi încheia, pentru că într-adevăr sunt foarte emoționat și nu pot să spun ceea ce aș dori, dar a spus destul Prea Fericitul Părinte Patriarh.

Voi încheia cu o inspirație ce mi-a venit astăzi în biserică, atunci când dădeam prima împărțășanie copiilor din acest cartier. Înainte de a încheia slujba, am zis : «Iubiți credincioși, haideți să zicem o rugăciune sfântă, ca bunul Dumnezeu să ajute pe frații noștri ortodocși, care astăzi își pun temelii la o biserică nouă, să și-o poată vedea zidită așa cum noi o vedem pe a noastră, din mila Fecioarei Maria».

Cu acestea închei și Vă promit că mă voi strădui, împreună cu fratele Iosif, care este de aceeași părere, să facem totul pentru ca să

putem recolta tot mai mult din aceste semințe împrăștiate prin parohiile noastre, cu răbdare, cu dragoste, cu bunătațe.

Așa să ne ajute Dumnezeu !».

La rândul său, P. C. Pr. Gheorghe Nemeș, parohul bisericii vizitate, în aceeași atmosferă praznică, adresează Părintelui Patriarh Teoctist, prinusul său și al enoriașilor de mulțumire și vie recunoștință pentru frumusețea, măreția și importanța istorică ce s-au imprimat acestei vizite pastorale la parohie.

A mulțumit, de asemenea, celorlalți invitați pentru participare și mai ales, pentru înțelegerea, încurajarea și contribuția materială efectivă din partea oficialităților locale la realizarea în înfățișarea în care se prezintă lăcașul de cult și anexele lui. Adresarea cuvintelor de mulțumire și recunoștință au fost însoțite de oferirea de icoane și flori.

Mulțimea de credincioși nu s-a lăsat nici ea mai prejos, trăind intens toate momentele petrecute. L-au condus pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist spre mașină, mai mult luat pe sus. N-am văzut până atunci o scenă de felul acesta. Realmente era răstignit de mulțime, care nu înceta a-l ovaționa, a-i săruta insignele, mâinile și hainele, cu dorința de a fi binecuvântați de Prea Fericirea Sa.

De la biserică din cartierul VII-C.F.R., s-a vizitat noua catedrală greco-catolică, iar după aceea s-a îndreptat către reședința episcopală.

Luni, 5 iunie 1995. Ziua întoarcerii acasă.

În cursul dimineții, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit în audiență, la reședința episcopală a Oradei mai mulți solicitanți (clerici și mireni), cu diferite probleme, între care cea mai importantă a fost cea acordată P. C. Pr. Câmpeanu Alexandru, de la biserică «Sf. Treime» din Regensburg. Prea Cucernicia Sa l-a informat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist asupra situației comunităților ortodoxe din diaspora europeană și îndeosebi a celor din Germania. La solicitare, i s-a aprobat calendarul ortodox român din țară pentru parohia respectivă.

De asemenea, Prea Fericirea Sa a însemnat în condica de aur a Episcopiei Oradei, cu prilejul vizitei pastorale efectuate în perioada 1—5 iunie 1995 :

«Binecuvântate și rodnice în duhovnicie zile am petrecut în Eparhia Oradei, păstorită cu înțelepciune de Prea Sfințitul Episcop Ioan. Mulțimea preoților, monahilor și credincioșilor care ne-au întâmpinat la sfintele mănăstiri și parohii, ca și la bisericile noi, ne-au umplut inima de bucurie. Prezența înalt Prea Sfințitorilor și Prea Sfințitorilor Ierarhi din Transilvania a încoronat vizita noastră pastorală și frățescă. În sala Teatrului național, la Universitate și pe tot traseul am văzut și am simțit duhul românesc și optimismul fiilor acestui colț de țară, exprimat de intelectualii la nivel universitar, de scriitori și poeți, artiști și reprezentanți ai forurilor de stat locale, prezenți și la Dumnezeiasca Liturghie săvârșită pe

Iocul unde se va înălța viitoarea Catedrală Episcopală cu hramul Sfintei Învieri; toți exprimând în vorbe și cugete ca și noi bucuria și încrederea în mai bine. M-am hrănit sufletește de această revărsare de har, împărtășită nouă de acești minunați fii ai Bihorului.

Le rămân tuturor dator cu dragostea, prețuirea și rugăciunea mea smerită, îmbrățișându-l frățeste pe Arhiepiscopul Eparhiei Oradea, Prea Sfințitul frate și părinte dr. Ioan».

La aeroport, Prea Fericirea Sa a fost însoțit de Prea Sfințitul Episcop Ioan al Oradiei, consilieri, protopopi și clerici orădeni și de oficialități locale, profesori și studenți.

La întoarcerea în București, au venit în întâmpinare PP.SS. Episcopi Teofan Sinaitul și Vincențiu Ploieșteanul, Vicari Patriarhali, P. S. Episcop Teodosie Snagoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P. C. Pr. Constantin Părvu, Vicar administrativ, P. C. Pr. Consilier Mihail Tița și alții.

La reședința patriarhală, Prea Fericirea Sa a împărtășit PP.SS. Episcopi și PP.CC. Preoți Consilieri, impresii din timpul vizitei pastorale efectuată la Episcopia Oradiei și în ținutul Bihorului, între 1—5 iunie 1995.

GLASUL PRESEI LOCALE DESPRE VIZITA PASTORALĂ A PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST ÎN EPARHIA ORADIEI

Prin indoitul său caracter (și) obiectiv, pastoral și cultural, vizita *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist* în Eparhia Oradiei (1—5 iunie 1995) a fost vestită și cunoscută atât pe plan bisericesc-eparhial, cât și pe plan cultural local — interesată și prezentă în vremea pregătirii și a desfășurării acestei vizite, fiind și presa bisericească și cea locală, din care redăm câteva exemplificări :

Încă din ziua sosirii (1 iunie 1995), săptămânalul local «Vestul românesc» (nr. 6), anunța pe prima pagină, prin pana Domnului Valeriu Chișu, membru al Adunării Naționale Bisericești, «Vizita Patriarhului României în Bihor». În acest editorial, însoțit de chipul Prea Fericirii Sale, se precizează :

«În perioada 1—4 iunie a. c., Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române va face o vizită oficială în Oradea și în județul Bihor.

Cu această ocazie, Domnul profesor universitar dr. ing. Teodor Maghiar, rector, va înmâna Patriarhului României, înaltul titlu de «Doctor Honoris Causa» al Universității din Oradea. La ceremonie vor participa I.P.S. dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania al Vadului, Feieacului și Clujului, P. S. Episcop Andrei de Alba Iulia, P. S. Episcop Timotei al Aradului, P. S. Episcop Ioan Selejan al Covasnei și Harghitei, P. S. Justinian

Chira, Episcop al Maramureşului și Sătmarului și P. S. dr. Ioan Mihălțan, Episcop al Oradiei.

La Oradea, în ziua de duminică 4 iunie 1995, orele 10, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, va oficia Sfânta Liturghie la locul unde se va construi noua Catedrală.

În cadrul programului se va vizita Biserica Vii-C.F.R. (aici în momentul de față se pictează portretul Patriarhului Teoctist de pictorul D. Profeta din București), Mănăstirea «Sfintei Cruci» de călugărițe din Oradea și mănăstirea de călugări în construcție de la Stâna din Vale. Menționăm că Prea Fericitul Părinte Teoctist, este al cincilea Patriarh al României, după dr. Miron Cristea (1868—1939), Nicodim Munteanu (1864—1948), Justinian Marina (1901—1977) și dr. Iustin Moisescu (1910—1986).

Prea Fericitul Părinte Teoctist a fost instalat la București, ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române la data de 9 noiembrie 1986.

O mențiune specială. Prea Fericitul Părinte Teoctist a fost Locțiitor de Episcop al Oradiei, în perioada 12 decembrie 1969 — 10 ianuarie 1971, când era Episcop al Aradului.

Bine ați venit Prea Fericite Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pe meleagurile strămoșești ale Bihorului».

Despre desfășurarea vizitei, consenmează și cotidianul independent «Crișana» din 2 iunie 1995, sub titlul «Patriarhul României în Bihor». De asemenea, pe prima pagină și în prim plan cu o scenă din timpul vizitei, arătând că :

«Sosit aseară la Oradea, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, va participa astăzi la lucrările Sesiunii anuale de comunicări științifice a Universității orădene, cadru în care rectorul acesteia, domnul prof. univ. dr. ing. Teodor Maghiar, îi va acorda titlul de «Doctor Honoris Causa». Prea Fericirea Sa va oficia după-amiază sfântirea monumentului închinat Sfinților Brâncoveni, amplasat în incinta Universității, sfinți care sunt și hramul biseriței de lemn aflată aici.

După ce va fi prezent la lucrările Sinodului Mitropolitan, Patriarhul României va lua parte la slujba de vecernie (ora 18,30) la Mănăstirea «Sfintei Cruci» din Oradea, unde va fi sfințit clopotul pentru noua biserică aflată în construcție.

Sâmbătă, vizita pastorală va include Stațiunea Stâna de Vale și Mănăstirea ce se înalță aici. Pe traseu, Prea Fericirea Sa se va opri la Beiuș.

Duminică, în Piața Independenței din Oradea, pe locul în care se va înalța Catedrala Episcopală, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române va oficia Sfânta Liturghie iar după-amiază (ora 18,30) va lua parte la slujba de la «Biserica Albastră», cu hramul «Sf. Nicolae», din Cartierul Vii-C.F.R.

Prea Fericitul Părinte Teoctist va fi însoțit în această vizită pastorală de I.P.S. Sa Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureşului, I.P.S. Sa Bartolomeu Anania, Arhiepiscop al Clujului, Vadului și Feleacului, P.S. Sa Andrei, Episcop de Alba Iulia, P.S. Sa Ioan Selejan, Episcop al Covasnei și Harghitei, P.S. Sa Justinian

Chira, Episcop al Maramureşului și Sătmarului, P.S. Sa Ioan Mihălțan, Episcopul Oradei».

Alăturat acestei comunicări, într-o *casetă editorială*, cu titlul «Universitaria», se mai face precizarea :

«Confirmându-și tot mai mult poziția de vârf pe care o ocupă în învățământul universitar românesc, Universitatea din Oradea își desfășoară între 2—4 iunie 1995 sesiunea anuală de cercetări științifice, cu o largă participare națională și internațională.

Astăzi, la Teatrul de Stat din Oradea are loc deschiderea festivă a manifestărilor, începând cu ora 10,00. La 11,30 va începe ceremonia de decernare a titlului de «Doctor Honoris Causa», P. F. Teoctist, Patriarhul României. Ceremonia va fi urmată de un program de cântece patriotice și religioase susținut de corul studenților teologi și apoi de sfințirea Monumentului «Brâncovenii» din Campusul universitar. De la orele 16 se vor derula lucrările pe secțiuni ale sesiunii anuale de comunicări științifice».

În același cotidian (din 2 iunie 1995), Pr. Prof. Gheorghe Lițiu, în editorialul său «Cu emoția revederii» însemna următoarele cuvinte de suflet : «Ziua de 1 iunie a acestui an a fost așteptată de clerul și credincioșii Bisericii noastre bihorene cu multă bucurie. A fost ziua în care, pe lângă praznicul Înălțării Domnului și pomenirea Sfântului Iustin Martirul vom primi aleasa vizită a *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*.

Nu este prima vizită a Prea Fericirii Sale la Oradea. Mai mult, putem spune că, venind la Oradea, Prea Fericirea Sa vine «întru ale sale», căci, un timp, ca episcop al Aradului, a purtat grijă și de eparhia Oradei aflată în redisivacanță.

Avem convingerea că și această vizită a Prea Fericirii Sale va constitui un imbold pentru dinamizarea și afirmarea Bisericii bihorene, care pune acum temelia mult doritei Catedrale episcopale.

Mă număr printre cei care au avut privilegiul de a-l cunoaște pe Prea Fericirea Sa din anii tinereții și de a-i urmări ascensiunea benefică, pentru Biserica, «din vultur în vultur» — cum se spune.

Cu emoția revederii în suflet, rugăm pe Bunul Dumnezeu să-i dăruiască încă mulți ani de slujire în fruntea Bisericii noastre.

Intru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Patriarh Teoctist !»

Tot în acest număr (din 2 iunie 1995), la rubrica «Invitație de suflet», «Vatra Românească roagă membrii și simpatizanții ei să participe la manifestările religioase din Oradea și județul Bihor cu ocazia prezenței în mijlocul credincioșilor români a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române» (p. 2).

De asemenea se făcea cunoscut că : «La librăria «Mihai Eminescu» a fost organizată o expoziție — vitrină, cuprinzând cărți și documente legate de viața și activitatea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Exponatele aparțin d-lui Valeriu Chișiu».

În numărul următor al cotidianului «Crișana» (3 iunie 1995), în editorialul intitulat «*Același clopot ne adună*», încadrat de imagini foto cu Prea Fericirea Sa din timpul vizitei, se precizează : «Vineri, 2 iu-

nie 1995, Meridianul Credinței și Meridianul Spiritualității românești au trecut înfrățite prin Oradea. Parcă niciodată orașul nu și-a demonstrat vocația europeană și dimensiunea românească precum în această zi, în care Universitatea orădeană și-a dat măsura valorii sale adevărate.

Evenimentele fericite au fost prilejuate de deschiderea festivă, la Teatrul de Stat, a Sesiunii anuale de comunicări științifice, ediția a V-a, patronată de Universitatea orădeană și de acordarea diplomei de «Doctor Honoris Causa» a Universității orădene *Prea Fericitului Părinte Teoctist*, Patriarhul României. A fost o manifestare dominată de două personalități: de Prea Fericitul Teoctist, părintele spiritual și de credință al României, cel care a sfințit cu sufletul său curat, cu puterea credinței și cu lacrimile sale aceste fericite întâlniri, și cea a Domnului Prof. Univ. Dr. Ing. Teodor Maghiar, Rectorul Universității orădene, cel care cu multă muncă, cu dragoste, credință și sacrificii a reușit să ridice Universitatea orădeană la rangul european de astăzi..

Sesiunea a fost legată fericit de ceremonia acordării titlului de «Doctor Honoris Causa» *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*, care, relevând unitatea dintre credință și cultură, dintre Biserică și Universitate, a spus: «Același clopot ne adună la rugăciune și ne vestește mesajul de dragoste al Mântuitorului Iisus Hristos. Cu aceste mesaje vrem să pășim cu multă încredere în viitorul nostru» (p. 1).

Din fotoreportajul de la această emoționantă festivitate, inserat la p. 8 din același cotidian «Crișana» (3 iunie 1995), desprindem următoarea relatare: «Momentul culminant al festivității l-a constituit ceremonia acordării diplomei de «Doctor Honoris Causa» Prea Fericitului Teoctist». În Prolog, rectorul Universității a prezentat hotărârea Biroului Senatului de acordare a acestui titlu. Părintele prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie, a rostit un vibrant «Laudatio», în care a înfățișat biografia de credință a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, împlinirile duhovnicești și administrative de care a fost vrednic într-o viață de om.

În locul expozeului «Biserică și cultură», pregătit pentru acest moment, sub impulsul puternicelor trăiri emoționale, *Prea Fericitul Teoctist*. În Prolog, rectorul Universității a prezentat hotărârea Biroului urmaș și continuator al iluștrilor înaintași aflați prin vremuri, nu o dată de restrîște, în fruntea Bisericii Nearmului.

În semn de prețuire, Prea Fericitul a oferit Universității orădene ediția jubiliară a Bibliei lui Șerban Cantacuzino (1688, retipărită în 1988), icoana Brâncovenilor și un set de cărți religioase, iar domnului Teodor Maghiar, cea mai înaltă distincție a Bisericii Ortodoxe Române — Crucea Patriarhală. Totodată, Prea Fericitul a înmănat părintelui decan Dumitru Abrudan, pentru Facultatea de Teologie, icoana Sfinților Trei Ierarhi, patronii teologiei ortodoxe, și un set de cărți.

Ceremonia a fost marcată și de mesajul UNOLD adus de domnul senator Constantin Bebe Ivanovici, care a înmănat Prea Fericitului și rectorului Universității diploma și medalia aniversară a Revoluției române.

Corul studenților teologi orădeni a punctat momentele esențiale ale manifestărilor cu «Imnul patriarhal» și «Gaudeamus», încununând ceremonia cu un program de cântece patriotice și religioase.

În cotidianul municipal și județean «Bihorul», din 10 iunie 1995, Domnii Valeriu Chișiu și Florian Croitoru, la finele reportajului lor «Vizita Prea Fericitului Patriarh Teoctist la Oradea și în județul Bihor» (de asemenea însoțit cu imagini foto din timpul vizitei), conchide cu convingerea că Prea Fericirea Sa «a plecat la București, ducând cu dânsul puternice impresii de pe meleagurile strămoșești ale Bihorului lui Menemurut și minunații lor credincioși» (p. 3).

Iar în «Telegraful Român» (nr. 25—28/1995), citim: «Vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh la Oradea» s-a încheiat la 5 iunie 1995, când pe calea aerului Prea Fericirea Sa s-a întors la București, lăsând în urmă bucurie și fericire în sufletele credincioșilor, care vor păstra peste ani amintirea înțeleptelor povățuiri și a dragostei cu care i-a înconjurat.

Folosul duhovnicesc rezultat dintr-o asemenea vizită va răsplăti eforturile și osteneala Prea Fericirii Sale ajuns la binecuvântata vârstă de 80 de ani.

Dumnezeu să-i hrărească în continuare, ani buni de slujire a Bisericii și a patriei!».

La finele acestei vizite pastorale efectuate în Episcopia Oradea, potrivit uzanței protocolare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* și-a exprimat încă o dată profundul sentiment de sensibilitate spirituală și culturală, trăit cu acest prilej, prin următoarele telgrame de mulțumire și recunoștință :

Nr. 163/1995

«PREA SFINȚIEI SALE

PREA SFINȚITULUI DR. IOAN MIHĂLȚAN

EPISCOPUL ORADIEI

PREA SFINȚIA VOASTRĂ,

Prin rândurile ce urmează încerc să Vă mulțumesc și pe această cale pentru toată grija și osteneala ce le-ați depus, pentru minunata primire și înfăptuirea programului întocmit.

Întors la reședință, gândul cuprinde fulgerător locuri și oameni, Sfinte lăcașuri și slujitorii lor harnici de la mănăstiri și biserici, dar mai ales chipurile credincioșilor cu straiele lor tradiționale de sărbătoare sau de muncă zănică întâmpinându-ne cu evlavie și bucurie. În cele patru zile de slujire și de întâlniri la atâtea și neașteptate nivele, de la Universitate, catedrale și până la proaspetele începuturi de construcții monahale sau cancelarii precești, am privit, am ascultat, am admirat, am învățat și am luat curaj și dragoste de la toți, de la prunci și tineri până la slujitorii catedrelor universitare și dregătorii de răspundere ai orașului Oradea și județului Bihor — toți pe măsura rostului fiecăruia în parte, și-au adus aportul lor atât de valoros la buna reușită a momentelor, datorite Bisericii și credincioșilor ei.

Bunul Dumnezeu să le răsplătească tuturor, iar Prea Sfinției Voastre să Vă hărăzească multe asemenea bucurii duhovnicești. În aceste simțăminte, cu dragoste frățească Vă îmbrățișez pe Prea Sfinția Voastră, precum și pe toți distinșii sftelnici, profesori și colaboratori.

Voi fi bucurosi dacă Veți aprecia pe unii dintre colaboratori, cărora să le acordăm Crucea Patriarhală.

Nr. 104/1995

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

«MAGNIFICENȚA VOASTRĂ, DOMNULE RECTOR
AL UNIVERSITĂȚII DIN ORADEA,
DOMNULE PROFESOR TEODOR MAGHIAR,
STIMAȚI MEMBRI AI SENATULUI UNIVERSITAR,

Prețuind mult gestul Dumneavoastră de a-mi acorda titlul de «Doctor Honoris Causa», cu dragoste deosebită Vă mulțumesc din inimă. Cu slujitor al Cuvântului lui Dumnezeu și al Bisericii, întemeiată pe pământul nostru strămoșesc de către Sfântul Apostol Andrei, desprind din acest unic semn al Universității Crădena o mărturie de deschidere sinceră și atașament față de valorile sfinte, sădite și răspândite în sufletele credincioșilor de-a lungul secolelor și în prezent — de către întreg cinul preoțesc. Gândul că fac parte din rândul slujitorilor sfințelor noastre altare străbune, iar acum mi-ați deschis porțile unuia dintre cele mai tinere «Alma Mater» din țară, spre a intra în ceata Dumneavoastră, consacrată slujirii științei și culturii, această părtașie spirituală pe care ați realizat-o, în vremea când societatea noastră românească are mare trebuință de Lumina lui Hristos, acest fapt îmi revărsă în suflet mângâiere și nădejdea în îndatoririle pe care le avem împreună în slujirea fiilor neamului și țării noastre. Acesta este felul suprem și al Bisericii și al Școlii de pe toate treptele de învățământ. Din această nouă calitate a noastră — de Doctor Honoris Causa — adresez un cuvânt părintesc studențimii universitare de a-și impodobi continuu personalitatea și cu acele comori nemuritoare ale credinței în Dumnezeu cu care strălucesc în cer și pe pământ Sfinții Brâncoveni, ocrotitorii bisericii Universității.

Mărturisindu-vă cu dragoste aceste gânduri, rămân al Dumneavoastră,

Dr. H. C. TEOCTIST

PATRIARHUL ROMÂNIEI»

Reportaj realizat de Pr. ALEXANDRU-ARMAND MUNTEANU
Inspector General Bisericesc

VIZITA PEA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST, FĂCUTĂ BISERICII ORTODOXE SĂRBE

15—20 iunie 1995

Relațiile româno-sârbe sunt foarte vechi, ele începând odată cu stabilirea sârbilor în Peninsula Balcanică în secolul al VII-lea, unde au găsit o populație daco-romană. După încheierea perioadei de formare a poporului român, relațiile româno-sârbe s-au intensificat, mai ales în fața pericolului invaziei otomane, cele două popoare având scopuri comune în apărarea pământului lor și a credinței ortodoxe comune. Secolele XIV—XVI au păstrat și consolidat relațiile prietenești dintre cele două popoare vecine și ortodoxe, stabilindu-se rudenii și căsătorii între membrii familiilor domnitoare ale despoților, țarilor, cnejilor și cnezinelor de origine sârbă și domnitorii, voievozii și domnițele din Țara Românească și Moldova, țări care au jucat un rol politic deosebit în sud-estul european în apărarea ortodoxiei față de otomani.

Relațiile religioase între români și sârbi au fost de asemenea de mare intensitate, manifestate reciproc prin zidiri de biserici și mănăstiri, prin tipărituri bisericești, prin sprijin împotriva acțiunilor de catolicizare a ținuturilor ortodoxe transilvane, prin oameni de cultură și călugări sârbi, veniți la noi, prin danii ale ierarhilor și voievozilor români față de mănăstirile sârbești. Sunt cunoscute relațiile canonice ale Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania cu Mitropolia Ortodoxă din Carloviț, ca și a Bisericii Ortodoxe Române din Bucovina, în vremea prasiunilor habsburgice uniute.

Epopoea rezistenței celor două popoare împotriva pericolului otoman, pentru apărarea credinței și a obiceiurilor și tradițiilor ortodoxe se încheie cu războiul româno-ruso-turc, când prin pacea de la Berlin, 1—13 iulie 1878, România și Serbia au fost recunoscute ca state independente.

Aceleași bune relații au continuat și după destrămarea imperiului habsburgic și după 1918, anul refacerii unității statale a celor două popoare, Serbia devenind Republică Federativă, prin alipirea Croației, Sloveniei, Bosniei-Herțegovina și Macedoniei, iar România, stat național prin unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu trupul țării mamă, la 1 decembrie 1918.

Organizarea Patriarhiei Sârbe (1920) și a Patriarhiei Române (1925) au marcat noi etape în dezvoltarea relațiilor dintre popoarele român și sârb, dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Sârbă.

După cel de al doilea război mondial, atât Biserica Ortodoxă Sârbă precum și Biserica Ortodoxă Română au avut de suferit din partea regimului ateist instaurat în amândouă țările. Totuși, demne de remarcat în continuarea relațiilor dintre cele două Biserici, au fost viziunile reciproce dintre întâistătătorii acestora, stimulate de un reviriment pe plan general al relațiilor dintre Bisericile Ortodoxe Surori, în care un rol determinant l-a jucat Biserica Ortodoxă Rusă, care încerca să dețină locul primordial pe plan politic bisericesc, în promovarea relațiilor interortodoxe.

În acest context, după o întrerupere de peste un deceniu a relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Sârbă, din cauza schimbării vederilor politicii de stat și a relațiilor dintre Serbia și România, are loc un prilej fericit al reluării relațiilor bisericești în 1956, constând în scurta vizită pe care Patriarhul Vichentie al Serbiei o face la București în luna octombrie, întorcându-se de la Moscova. Primit cu atenție deosebită de Patriarhul Justinian Marina, conducătorul spiritual al Bisericii Ortodoxe Române, care, cu acest prilej, i-a prezentat realitățile și modul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhul Vichentie al Serbiei, încântat și plăcut impresionat de cele ce-a văzut în România în timpul scurtei sale vizite, i-a adresat Patriarhului Justinian invitația de a vizita Biserica Ortodoxă Sârbă. Între 2—12 iunie 1957 — a avut loc această vizită, — Patriarhul Justinian fiind însoțit de I.P.S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, I.P.S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, I.P.S. Mitropolit Vasile al Banatului, P. S. Episcop Teofil al Romanului, P. S. Episcop Teoctist Botoșăneanul, Episcop Vicar Patriarhal, P. C. Pr. Prof. Ioan Coman, rectorul Institutului Teologic din București, P. C. Preot Vicar Traian Balașcu, Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și P. C. Preot Traian Ghica, Consilier Vicar la Patriarhia Română.

În 1962, octombrie-noiembrie, Patriarhul Gherman al Serbiei vizitează Patriarhia Română, iar în 1981, 1—7 octombrie, Patriarhul Iustin Moisescu, însoțit de I.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, P. S. Episcop Epifanie Tomitanul, Episcop Vicar al Dunării de Jos și P. C. Arhid. Ion Bănățeanu, secretarul Cabinetului Patriarhal fac o vizită oficială Patriarhiei Sârbe, ca oaspeți ai Patriarhului Gherman, continuând astfel relațiile tradiționale dintre Biserici.

După 1990 Republica Federativă Socialistă Jugoslavia, stat național este amenințat de dezmembrare, ca urmare a dispariției întemeietorului ei și a schimbărilor politice. În anul 1991 începe procesul de dezmembrare din care rezultă actuala Republică Federală Jugoslavia, formată din Republica Serbia și Republica Muntenegru, pe teritoriul cărora se limitează în prezent activitatea Bisericii Ortodoxe Române. Războiul fratricid izbucnit în Croația, Bosnia-Herțegovina pe fundal politic-religios a afectat profund desfășurarea normală a vieții religioase în Biserica Ortodoxă Sârbă, tinzând să devină un focar de război, care să amenințe țările balcanice.

Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle, intronizat la 2 noiembrie 1990, îngrijorat de conflictul din Bosnia și Herțegovina și de criza creată în fosta Jugoslavia a apelat la Bisericile Ortodoxe Surori pentru sprijin moral, în vederea creării unei atmosfere care să determine încetarea conflagrației fratricide din acea zonă.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a folosit fiecare prilej de a interveni și adresa apel pentru a sprijini dorința exprimată de Sanctitatea sa Pavle. Astfel, la 15 aprilie 1993 a adresat un apel Președintelui României și Președintelui Dobrița Coșici al Jugoslaviei pentru încetarea vărsărilor de sânge, a conflictului amenințător din Balcani și pentru instaurarea păcii și a bunei înțelegeri.

Împreună cu Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului, aflat în vizită la Patriarhia Română (18 august 1993), Prea Fericitul Patriarh Teoctist a lansat Apelul pentru pace în Bosnia și Herțegovina.

De asemenea, Prea Fericitul Patriarh Teoctist și Grația Sa Dr. George Leonard Carey, Arhiepiscop de Canterbury și Primat al Angliei, aflat în vizită în România la 10 septembrie 1993, au lansat un apel comun referitor la reconciliere în Bosnia și Herțegovina.

Folosind prilejul întâlnirii la București cu Patriarhul Partenios III, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi și cu Patriarhul Shenouda, Papă și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Copte, la 18 septembrie 1994, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a lansat un nou apel pentru pace, dragoste și bună înțelegere între toți oamenii, în contextul conflictului fratricid din Bosnia-Herțegovina și din alte părți ale lumii.

În această situație atât la centrul Patriarhal din București, cât și la centrul Patriarhal din Belgrad, s-a născut dorința ca cei doi întăistători de Biserică să se poată întâlni, discuta și consulta pentru a găsi o ieșire din această criză care a cuprins Biserica Ortodoxă Sărbă, dar și celelalte Biserici Ortodoxe Surori. Deși de ambele părți au pornit scrisori cu invitație oficială pentru întâlnirea dorită, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a acceptat totuși invitația transmisă de Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle în scrisoarea nr. 854 din 8 mai 1995, socotind că este mai de folos ca întâlnirea celor doi întăistători de Biserică să aibă loc la Belgrad. Ca urmare, cu scrisoarea nr. 3927 din 26 mai 1995, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a înștiințat pe Sanctitatea Sa Pavle că acceptă cu plăcere invitația pentru perioada 5—20 iunie, fiind însoțit de I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, P. C. Preot Constantin Pârvu, Vicar Administrativ Patriarhal și P. C. Preot Moise Ianeș, Vicar Administrativ de la Vârșeț.

Joi, 15 iunie 1995, la orele 15, după ce Prea Fericitul Patriarh Teoctist își pleacă genunchii la racla cu moaștele Sfântului Dimitrie cel Nou de la Catedrala Patriarhală, se îndreaptă către aeroport, fiind însoțit de membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române și de P. S. Episcop Epifanie al Buzăului, P. S. Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor, P. S. Episcop Calinic al Argeșului, P. S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, P. S. Episcop Vincentiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, consilieri și inspectori de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor. Ajungând la aeroportul internațional Otopeni, sunt întâmpinați la salonul oficial de către Ambasadorul Republicii Serbia la București, de Dl. Prof. Gheorghe Vlăduțescu, Secretarul de Stat pentru Culte, de Domnul Victor Opaschi, Consilier prezidențial și de alte persoane din învățământul teologic universitar și seminarial de la București.

La orele 16, avionul decolează cu destinația Timișoara, urmând ca după o escală la Timișoara să se continue zborul la Belgrad.

La orele 18, aeronava românească aterizează pe aeroportul din Belgrad. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române sunt întâmpinați și salutați călduros de către Sanctitatea Sa Pavle, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sărbă, însoțit de

P. S. Episcop Vasile de Sirmium, P. S. Episcop Hrisostom de Banat, membrii ai Sfântului Sinod, P. S. Episcop Irineu de Backa, P. C. Arhid. Momir Lecic și alte persoane din protocolul Patriarhiei Sârbe. Cei doi întâistătători de Biserică se îmbrățișează frățește, au loc prezentările de rigoare dintre ierarhii sârbi și români, după care suita este condusă la salonul oficial. Întârzierea cu care s-a sosit la Belgrad nu permite decât o scurtă ședere la salonul oficial, după care întâistătătorii celor două Biserici Ortodoxe și însoțitorii părăsesc aeroportul, coloana de mașini îndreptându-se către Belgrad unde, în catedrala Sf. Alexandru Nevsky este organizată primirea și întâmpinarea delegației Bisericii Ortodoxe Române.

Soarele care merge către asfințit, îmbracă holdele și câmpul din jurul Belgradului într-o lumină aurie, prevestind o vreme frumoasă. Pe măsură ce înaintăm, din depărtare încep a se zări siluetele coșurilor și turnurilor de fabrici, blocuri noi, înalte, construcții tipice în toate orașele mari ale Europei și încetul cu încetul, coloana de mașini intră pe străzile Belgradului îndreptându-se către catedrala Sf. Alexandru Nevsky. Pe parcurs atenția ne este atrasă de ținuta demnă a trecătorilor și de respectul cu care mulți salută convoiul mașinilor.

Apropiindu-ne, auzim sunetul prelung al clopotelor vestind sosirea celor doi Patriarhi și a ierarhilor însoțitori. În fața catedralei Sf. Alexandru Nevsky se afla popor mult, preoți, călugări, studenți teologi și elevi seminariști, al căror glas, intonând imnul patriarhal se îngemănează cu dangătul clopotelor. Cei doi patriarhi, urmați de delegația Bisericii Ortodoxe Române și de ierarhii sârbi, cu greu pot pătrunde prin mulțimea care aștepta să vadă pe Patriarhul României și să primească binecuvântările celor doi întâistătători de Biserică Ortodoxe Surori.

De pe treptele înalte ale catedralei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, întorcându-se către credincioși le împărtășește prima binecuvântare, în timp ce din mulțime se desprind aplauze și glasuri de bucurie, deslușindu-se între ele și cuvinte de bun venit rostite în limba română.

La intrarea în catedrală Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost înveșmântat în mantie patriarhală, în timp ce corul cânta imnul patriarhal. Măreața catedrală Sf. Alexandru Nevsky, scăldată în lumina candelabrelor, devenise neîncăpătoare, încât înaintarea către Sfântul Altar era asigurată cu greutate de către cordoanele de preoți. După ce cei doi Patriarhi s-au închinat în Sfântul Altar și au sărutat icoana Învierii de pe iconostas, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost condus în strana arhierescă, având de-a dreapta pe Sanctitatea Sa, Patriarhul Pavle, în stânga pe I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, iar în jur pe ceilalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Sârbe.

S-a săvârșit slujba Doxologiei la care s-au pomenit numele celor doi întâistătători de Biserică, înfrățite de veacuri în aceeași credință ortodoxă, după care Sanctitatea Sa Pavle a rostit următorul cuvânt de întâmpinare :

*PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST,
INALT PEA SFINȚIȚI, PEA SFINȚIȚI FRAȚI ÎNTRU HRISTOS,
IUBIT CLER ȘI POPOR,*

«Mulțumim lui Dumnezeu că împreună cu soborul de arhieriei, preoți și dreptcredincioși ai Bisericii Ortodoxe Sârbe, avem bucuria să primim în mijlocul nostru pe Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST al României și delegația care îl însoțește.

Mulțumim în al doilea rând Prea Fericirii Sale, personal, pentru că a răspuns invitației pe care i-am adresat-o de a fi oaspetele Nostru și al Patriarhiei Sârbe în aceste vremuri în care Biserica Ortodoxă Sărbă este mult încercată, purtând pe trupul ei răni care sângerează.

Interpretăm sosirea la Belgrad a Prea Fericitului Patriarh Teoctist și a delegației însoțitoare, nu numai ca pe o mărturie a bunelor relații de veacuri dintre Bisericile și popoarele noastre, ci și ca pe o dovadă a unității și solidarității ortodoxiei românești cu ortodoxia sărbă aflată în suferință. Sunt cunoscute pretutindeni nenorocirile care s-au abătut asupra poporului sârb, luptele care se duc în Bosnia și Herțegovina, pierderile de vieți omenești care nu încetează și suferințele pe care le îndură deopotrivă poporul și Biserica Ortodoxă Sărbă.

Cu venirea Prea Fericirii Voastre în mijlocul nostru, ne simțim întăriți în unitatea credinței noastre ortodoxe, în sprijinul și solidaritatea care ne-au caracterizat ca popoare vecine și prietene, cu o istorie comună care a lăsat urme încrustate adânc în viața noastră bisericească și în viața popoarelor noastre. Ca popoare am făcut scut comun de apărare împotriva aceluiași asupritori, iar ca Biserici am avut de înfruntat atacurile îndreptate împotriva ortodoxiei noastre, care a odrăslit sfinți, cuvioși și mărturisitori, cinstiți deopotrivă de Biserica Ortodoxă Română și de Biserica Ortodoxă Sărbă.

Legăturile noastre din trecut, luptele comune și asupririle pe care le-am înfruntat pentru libertatea credinței și a popoarelor noastre ne obligă și pe noi, nu numai să reinnoim aceste legături, ci să le întărim și să le înmulțim.

Ne leagă aceeași credință ortodoxă a popoarelor noastre, dar ne leagă după trup originea acelorași strămoși ai popoarelor noastre care de-a lungul veacurilor s-au închinat aceluiași Dumnezeu, Bisericile noastre și popoarele noastre aflându-se mereu în relații frățești, atât în ceas de liniște cât și în suferință.

De aceea, socot binecuvântat de Dumnezeu ceasul când Bisericile surori, prin reprezentanții lor, se întâlnesc pentru a-și uni rugăciunile pentru mântuirea și binele credincioșilor lor. Ca slujitori ai Domnului nostru Iisus Hristos suntem datori să lucrăm cu toată ființa noastră pentru ca dreptatea, pacea și bucuria în Duhul Sfânt să îndepărteze neînțelegerile, ura și vrajba care sunt aducătoare de moarte sufletească și trupească.

Întâmpinându-Vă cu salutul de bun venit în mijlocul nostru, ne rugăm Bunului Dumnezeu să binecuvânteze întâlnirea noastră cu roadele dragostei, păcii și unității în Hristos, Domnul nostru. Amin».

Privirea Sanctității Sale Pavle radiază bucuria evenimentului, chipul cuvios și plin de smerenie dă strălucire duhovnicească întâi-stătătorului Bisericii Ortodoxe Sârbe, mic de statură și firav, dar destul de vioi pentru cei 81 de ani pe care îi va implini la 11 august 1995. După rostirea cuvântării cu glas blajin, cumpănit și clar, se îndreaptă apoi către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pe care îl îmbrățișează cu căldură și dragoste frățească.

În atmosfera de înaltă ținută duhovnicească ce domină întâlnirea dintre cei doi Patriarhi și după ce reporterii au încetat asaltul luărilor de imagini și de înregistrări, în liniștea care s-a creat, a răspuns Prea Fericitul Patriarh Teoctist prin următoarea cuvântare :

*SANCTITATEA VOASTRĂ PĂRINTE PATRIARH PAVLE,
INALT PEA SFINȚIȚI ȘI PEA SFINȚIȚI IERARHI
AI BISERICII ORTODOXE SĂRBE,
PEA DISTINȘI PĂRINȚI ȘI DREPTMĂRITORI CREȘTINI,*

«Am primit cu deosebită bucurie duhovnicească scrisoarea Sanctității Voastre din 8 mai prin care ne adresați invitația de a face o vizită oficială Sanctității Voastre și Bisericii Ortodoxe Sârbe, în timpul lunii iunie. Mărturisim că fiind stăpâniți de același gând și de dorința noastră vie de a ne întâlni, concomitent cu transmiterea scrisorii Sanctității Voastre din Belgrad, noi înșine Vă adresasem în scris invitația de a fi oaspetele nostru la Patriarhia Română din București. Primind însă scrisoarea Sanctității Voastre și cumpănind asupra vremurilor grele pentru întreaga Ortodoxie și mai cu seamă pentru Biserica Ortodoxă Sărbă, am socotit de mai mult folos venirea noastră la Belgrad, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel care zice : «Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos» (Gal. 6, 2).

De aceea ne bucurăm și aducem mulțumire lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să trăim împreună ziua aceasta, încă în atmosfera pascală și sub adumbrirea Duhului Sfânt care în Duminica ce a trecut ne-a luminat cu harul și darurile Sale revărsate asupra noastră. Prezența noastră aici, pe urmele vrednicilor de pomenire, înaintașii noștri Justinian și Iustin Patriarhii României, veniți în vizită frățească la Belgrad la invitația Patriarhilor de piasă memorie Vichentie și Gherman ai Bisericii Ortodoxe Sârbe, este o dovadă vie a dragostei și frăției care unește de veacuri Bisericile și popoarele noastre creștine ortodoxe și totodată garanția trăirii noastre în unitatea Ortodoxiei ecumenice. Venind aici, ca oaspeți ai Bisericii Sârbe, aducem în inimile noastre căldura dragostei cu care ierarhii, preoții și credincioșii altarelor ortodoxe și întreg poporul român de pe tot întinsul pământului românesc înconjoară pe frații lor în Hristos din Biserica Ortodoxă Sărbă în aceste clipe în care Dumneavoastră cei de aici simțiți nevoia dragostei, unității și a comuniunii în Hristos. Cu toții simțim durerea pe care o trăiți, dar simțim, în același timp că prin credința noastră comună de aproape două milenii, uniți și întăriți în fața nenorocirilor, suntem încredințați că această credință puternică vă va ajuta și va fi ca o mamă pentru

copiii în suferință, pentru persoanele fără adăpost și refugiații care au rămas fără biserică și fără locuință. Frăția și dragostea dintre Bisericile și popoarele noastre sunt rodul aceleiași credințe comune dreptmăritoare; ele ne-au unit într-un destin istoric comun și s-au cimentat în luptele și jertfele comune pentru apărarea credinței și ființei noastre naționale.

Indemnurile pentru continuarea legăturilor dintre Bisericile noastre vin din adâncurile veacurilor în care ne-am sprijinit și ne-am ajutat reciproc. Este suficient să ne amintim de numele călugărilor Nicodim cel Sfințit de care este legată existența mănăstirilor Vodița, Tismana și Prislop, al lui Macarie Ieromonahul de care se leagă aducerea tiparului în Țara Românească sau al Cuviosului Mărturisitor Visarion Sarai apărător al ortodoxiei din Ardeal, după silnica unire cu Roma de la 1700 a unei părți a românilor din Transilvania.

Exemplul Ierarhilor, ca Maxim, ajuns Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Mitropolitul Sava Brancovici și el luptător pentru apărarea ortodoxiei, trecut în rândul sfinților, ambii de neam sârb, al Episcopului Isaia Diacovici al Aradului, ajuns mai târziu Patriarh al sârbilor, ne îndeamnă să sporim între noi «unitatea Duhului întru legătura păcii» (Efeseni IV, 3).

Nu putem uita legăturile de rudenie dintre voievozii noștri și despotii sârbi și nici dragostea cu care au ctitorit unii pe pământul frățesc al celorlalți, lăcașuri de închinăciune, înzestrându-le cu odoare, cu sate și cu moșii, așa cum cneazul sârb Lazăr a contribuit la zidirea mănăstirii Tismana și i-a dăruit 10 sate, iar Radu I Basarab a ajutat la construirea mănăstirilor Racovița și Mănăstirița. Sprijinul reciproc s-a continuat și în vremea domnitorilor români Radu cel Mare, Neagoe Basarab, Petru Rareș, Alexandru Lăpușneanu și alții. Nu trebuie trecută cu vederea perioada de timp în care românii ortodocși din Transilvania au depins canonic de Mitropolia de la Carloviț.

Relațiile dintre poporul român și poporul sârb nu s-au limitat însă numai la domeniul bisericesc, ci ele s-au manifestat în același spirit frățesc și pe plan național, prin lupta comună pentru scuturarea opresiunii otomane pentru dobândirea independenței naționale, iar pe plan bisericesc, pentru dobândirea autocefaliei. Ele s-au continuat, adâncindu-se tot mai mult până în zilele noastre. De aceea, venind astăzi pe urmele vrednicilor înaintași și aflându-ne în acest sfânt locaș de închinare de pe meleaguri cu adânci rezonanțe istorice și bisericești, nutrim convingerea că unitatea și prietenia noastră frățescă se vor menține cu aceeași putere în duhul dragostei.

Bisericile noastre au dobândit conștiința vie a valorii și a rolului lor în contextul vieții internaționale, slujind popoarele din care fac parte și aducându-și contribuția lor la înfăptuirea unei vieți a lor mai bune, mai demne și mai prospere, precum și la realizarea în întreaga lume a unei atmosfere de destindere, cooperare și apropiere.

Din nefericire, în viața internațională, în diferite zone ale lumii, s-au ivit noi focare de încordare, tensiune și conflicte armate, ca cele din Bosnia și Herțegovina, care au tulburat liniștea și pacea popoarelor din Jugoslavia și au produs răni adânci Bisericii Ortodoxe Sârbe. Trăim

împreună cu dumneavoastră tristețea valului de suferințe care s-au abătut asupra poporului, dar și asupra Bisericii Surori Sârbe.

Înțelegându-vă durerea, am venit împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului și cu P. C. Preot Constantin Pârnu, Vicar Administrativ la Cancelaria Sfântului Sinod, a ne uni glasurile în rugăciune către Atotputernicul Dumnezeu pentru încetarea vărsărilor de sânge din Bosnia și Herțegovina și pentru ocrotirea și salvarea vieții oamenilor. Ca slujitori ai lui Hristos, «Domnul vieții» (Ioan 3, 16), care a venit pe pământ ca «lumea viață să aibă și mai mult să aibă» (Ioan 10, 10), se cuvine să facem cunoscut tuturor strigătul pentru apărarea vieții. Să adresăm un stăruitor apel către toți întăistătorii de Biserică Ortodoxe și Biserici creștine, pentru a influența factorii responsabili din Europa și din lume, ca, prin hotărârile lor să restabilească pacea și buna înțelegere, toleranța religioasă și să aducă încetarea războiului fratricid și a vărsărilor de sânge din Bosnia și Herțegovina și din alte părți ale lumii.

Cu aceste gânduri Vă îmbrățișăm frățește și rugăm pe Dumnezeul păcii și al dragostei față de toți oamenii, să fie cu noi și să ne ajute să trăim ziua împăcării și a adevărului descoperit lumii de Hristos Domnul, care a zis: «Feriți-vă făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema!» (Matei 5, 9).

Mulțumind încă odată Sanctității Voastre și Înălților ierarhi, clerului și credincioșilor Sfintei Biserici Ortodoxe a Serbiei pentru această călduroasă și frățească primire, chemăm în rugăciune pe Dumnezeu să binecuvânteze întâlnirea noastră cu belșug de roade duhovnicești.

Pacea lui Dumnezeu să fie cu noi, cu toți. Amin».

*
*
*

După rostirea cuvântării, cei doi Patriarhi se îmbrățișează din nou, în timp ce corul cântă: «Întru mulți ani!».

Intrând în Sfântul Altar se închină iarăși și consemnează în Sfânta Evanghelie momentul solemn al întâlnirii celor doi întăistători de Biserică Ortodoxe Surori.

La ieșirea din catedrala Sfântului Alexandru Nevsky, Prea Fericitul Patriarh Teoctist binecuvântează mulțimea de credincioși care îl așteaptă să-i sărute mâna, să primească binecuvântări și să-i ofere flori.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost condusă apoi la Palatul Patriarhal, unde a fost găzduită pe toată perioada șederii la Belgrad.

Timpul fiind deja înaintat, a urmat cina, în timpul căreia cei doi Patriarhi și delegația Bisericii Ortodoxe Române s-au întreținut frățește împreună cu ierarhii sârbi prezenți la aeroport și în catedrala Sf. Alexandru Nevsky. A fost prezentat programul vizitei și discutate detaliile în legătură cu desfășurarea acestuia.

Vineri 16 iunie 1995.

Ziarul «Politika» din 16 iunie și alte cotidiane au publicat imagini de la primirea Prea Fericitului Patriarh Teoctist în catedrala Sfântul Alexandru Nevsky și fragmente din cuvântările celor doi întăistători de Biserică.

Programul zilei a debutat cu discuții frățești între delegația Bisericii Ortodoxe Române și membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, având în frunte pe Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle. De menționat că Sfântul Sinod al Bisericii Sârbe este format din patru Episcopi, având în frunte pe Patriarh. Cea mai înaltă autoritate a Bisericii Sârbe este însă *Sfânta Adunare a Episcopilor*, alcătuită din toți episcopii eparhioți în frunte cu Patriarhul. Instituția episcopilor vicari și a arhierilor vicari de la eparhii, existentă în Biserica Ortodoxă Română, nu se regăsește în Biserica Ortodoxă Sărbă.

La discuții participă, pe lângă membrii Sfântului Sinod și alți ierarhi sârbi, (peste 10 în total) și ele au loc în salonul de primiri oficiale.

Deși în program erau înscrise «discuții oficiale», caracterul lor a fost frățesc, de apropiere și de informare reciprocă privind starea vieții religioase din cele două Biserici.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, îmbrățișând pe Sanctitatea Sa Pavle și pe ierarhii sârbi prezenți, mulți dintre aceștia cunoscuți Prea Fericirii Sale din alte vizite și împrejurări, imprimă dintru început întâlnirii, o atmosferă de frățietate și familie creștină ortodoxă, specifică celor două Biserici Ortodoxe Surori. Se rostește rugăciunea: «Împărate Ceresco», după care cei doi Patriarhi, luând loc pe aceeași canapea, Sanctitatea Sa Pavle având în dreapta pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și membrii delegației române, iar în stânga pe ierarhi sârbi.

Luând cuvântul, Sanctitatea Sa Pavle arată că nu există o ordine de zi prestabilită pentru desfășurarea discuțiilor, astfel că probleme se vor putea ridica și de o parte și de alta, urmând ca ele să fie înfățișate și soluționate canonic, evanghelic și frățeste, având sentimentul că suntem slujitori ai lui Hristos cu răspunderi față de Bisericile și popoarele noastre, precum și conștiința că slujim Lui, care este adevărul, dreptatea și iubirea. Cu acestea, Sanctitatea Sa Pavle, adresează din nou «Bun venit» delegației Bisericii Ortodoxe Române, zicând: «Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului».

Răspunzând cuvintelor de întâmpinare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist spune:

«Venim la Biserica Ortodoxă Sărbă în numele Mântuitorului nostru Hristos și ca soli ai Bisericii Ortodoxe Române, ai Sfântului Sinod și ai clerului și credincioșilor ortodocși români, așa cum spunem și în cuvântul de ieri după amiază la primirea oficială din biserica Sfântul Alexandru Nevsky. Sunt deosebit de bucuroși să ne întâlnim, să discutăm, să ne ajutăm și să ne întărim ca frați întru Hristos în aceste vremuri grele, ca să putem să ne numim și să rămânem ca popor al lui Dumnezeu. Căci în această lume care este acum bătută de întuneric și de rău, cum spune Sfântul Ioan Evangelistul, noi suntem chemați să dăm mărturie că «Dumnezeu este lumină și nici un întuneric nu este întru El», fiindcă «dacă zicem că avem împărtășire cu El și umblăm în întuneric, mințim și nu săvârșim adevărul» (I Ioan 1, 5—6).

Și tot același Sfânt Evangelist ne spune: «Cine iubește pe fratele său rămâne în lumină și sminteală nu este în el. Iar cel ce urăște pe

fratele său, este în întuneric și umblă în întuneric și nu știe încotro se duce, pentru că întunericul a orbit ochii lui» (I Ioan 2, 10—11).

Pe aceste temeuri biblice, noi suntem conștienți că în decursul istoriei, sârbii și românii am fost împreună și ca popoare și ca Biserică.

Suntem de asemenea încredințați că această învățătură evanghelică ne arată calea către viitor în nevoile în care se zbate acum Ortodoxia în această parte a Europei, și în general, calea între Răsărit și Apus, între Bisericile de Răsărit și Biserica de Apus, aflată acum în plină expansiune către Răsărit, către Bisericile și țările eliberate de sub opresiunea atee și de sub comunism. Noi am simțit însă pe spatelul nostru greutatea pe care Biserica de Apus, cu sprijinul puterii seculare ni le-au impus și la 1700 și pe care încercăm să ni le impună și acum, după ce ne-am eliberat de dictatură și ateism; de aici necazurile pe care le-a adus uniția și la noi și la voi; de aici despărțirea Sloveniei și Croației, ca și dezbinările bisericesti la care s-a ajuns în Ucraina și în alte țări și Biserici din Răsărit. Sperăm însă că Dumnezeu ne va ajuta să depășim și aceste încercări prin care trec Bisericile și popoarele noastre, întâlnirea noastră având caracterul mărturiei noastre de sprijin reciproc. Cu acestea vă răspund: «Bine v-am găsit!».

După acest scurt cuvânt introductiv, întâlnirea a luat aspectul unui dialog între cei doi Întăistătători de Biserică, la care au participat și ceilalți ierarhi de față.

Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle a ținut să precizeze că avea deja dorința să ridice în discuție problema uniției și a vizitei Papei Ioan Paul al II-lea în Serbia. De aceea, propune Sanctitatea Sa ca problema presiunilor catolice, problema venirii în Jugoslavia a Papei Ioan Paul al II-lea, relațiile cu protestanții, atitudinea rascolului din Biserica Macedoniei, problema calendarului, precum și o informare reciprocă despre viața religioasă din cele două Biserici să constituie ordinea de zi a întâlnirii de astăzi, propunere cu care delegația Bisericii Ortodoxe Române este de acord.

În legătură cu vizita Papei Ioan Paul al II-lea în Jugoslavia, Sanctitatea Sa Pavle precizează că: «La Biserica Serbiei n-a fost și nu este nimic scris, ci doar verbal au circulat zvonuri și s-au făcut diverse tatonări. O eventuală vizită a Papei în Serbia n-o poate hotărî decât Sinodul, potrivit rânduielilor canonice și nu fără consultarea prealabilă a celorlalte biserici ortodoxe».

Subliniind presiunile exercitate de Vatican, Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle arată că în Croația sunt uniți, susținuți de Biserica Romano-Catolică în plină expansiune. În această zonă nu mai este în prezent nici un episcop ortodox sârb, iar cele câteva zeci de mii de ortodocși sârbi care au mai rămas, sunt supuși presiunilor de a trece la catolicism.

Continuându-se discuțiile despre problema uniatismului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist descrie valurile de presiuni la care au fost supuși românii ortodocși din Transilvania la 1700 pentru trecerea la uniție, rezistența opusă de credincioșii ortodocși și sprijinul de care s-au bucurat românii ortodocși din partea Bisericii Sârbe, exempli-

ficând cu călugărul ortodox sârb Sofronie, pe care Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat.

Revenirea românilor la Ortodoxie în anul 1948 și scurgerea celor 4 decenii până la revoluția din decembrie 1989 au vindecat rănile uniunii, credincioșii reveniți la ortodoxie și-au reparat, restaurat, rezidit și pictat bisericile în stil ortodox și s-au simțit ortodocși ca și înainte de 1700, la Sănul Bisericii Mame.

Revoluția din 1989 din România a adus din nou în atenție problema Bisericii Greco-Catolice, cu urmări ca și aici în Serbia. Vaticanul a numit o seamă de episcopi care din lipsă de credincioși și de biserici au început o activitate susținută de prozelitism și de revendicare a bisericilor foste greco-catolice. S-au organizat grupuri de presiune din credincioși greco-catolici care au ocupat prin violență unele locașuri de cult. Biserica Ortodoxă Română a făcut însă apel la înțelegere și dialog cu credincioșii ortodocși, la folosirea prin alternanță a bisericilor, iar acolo unde s-ar afla greco-catolici mai mulți să li se retrocedeze biserica fostă greco-catolică. În urma Recensământului care s-a făcut în România, s-a constatat însă că greco-catolicii nu mai numără decât circa 230.000 de credincioși. Totuși, pretind în continuare bisericile, au înființat 4 facultăți de teologie și desfășoară un prozelitism foarte susținut printre ortodocși. În presă atacă Biserica Ortodoxă Română, pe ierarhii și credincioșii ei, ajungând cu reclamații până la Consiliul European și creând o atmosferă nefavorabilă României. Biserica Ortodoxă Română rămâne însă deschisă dialogului.

În ceea ce privește relațiile cu protestanții în România, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist arată că acestea sunt normale. Bisericile protestante sunt culte istorice și nu au făcut prozelitism. Există colaborări la nivel de eparhie, parohie și între școlile teologice în problemele vieții religioase.

Problemele dobândesc aspecte deosebite când se exercită influențe politice de nuanță etnică, pentru că la noi Bisericile protestante nu sunt de etnie română.

În perioada ateistă au existat Conferințe teologice interconfesionale în care se întâlneau teologii Bisericilor din țară, ortodocși, catolici, protestanți, dezbătând teme care interesau deopotrivă colaborarea ecumenică și viața religioasă și socială a cultelor din România și relațiile lor cu Organizațiile creștine mondiale. Aceste conferințe au statornicit o frumoasă colaborare în spirit ecumenist între cultele din țara noastră, dar ele și-au încetat activitatea după revoluția din decembrie 1989.

În prezent, la inițiativa Bisericii noastre, a fost reluat șirul acestor conferințe, urmând chiar în zilele în care noi ne aflăm la Belgrad, să aibă loc la Iași prima Conferință teologică interconfesională, pe teme legate de misiunea Bisericii astăzi, în noua societate românească.

Toate cultele religioase recunoscute din România s-au bucurat și se bucură de libertate religioasă și de egalitate în fața legilor țării.

Răspunzând dorinței Sanctității Sale Patriarhului Pavle de a cunoaște aspectele vieții religioase și activitatea Bisericii Ortodoxe Române în noile realități ale societății actuale românești, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist relatează în mod sintetic despre autonomia

Bisericii Ortodoxe Române în realitățile sale cu statul, despre revizuirea Statutului și regulamentelor sale în sensul acestui principiu, pe baza căruia își pregătește clerul, își alege ierarhii, numește preoții și desfășoară o activitate misionară, pastorală și administrativă, răspunzând cerințelor credincioșilor.

La intervenția Sfântului Sinod, printr-o lege specială, s-au acordat câte 5 ha teren arabil fiecărei parohii, și câte 10 ha fiecărei mănăstiri, dar nu s-a rezolvat încă salarizarea integrală de la bugetul de stat, precum și retrocedarea bunurilor bisericești.

Nu există încă o nouă Lege a Cultelor, dar se află depusă la Parlament pentru examinare.

Una din cele mai mari realizări în domeniul vieții religioase este *introducerea învățământului religios în școlile de stat*, orele de Religie fiind predate de preoți, de studenți teologi și de persoane cu pregătire religioasă, abilitați de Biserică. Toți cei care predau Religia în școli sunt plătiți din fondurile de stat. Biserica a tipărit anual, din fondurile sale, manuale de religie pentru clasele inferioare și are în curs de elaborare restul manualelor necesare învățământului religios.

Învățământul teologic seminarial și universitar a fost reintrodus în învățământul de stat și este subvenționat în totalitate din fondurile Ministerului Învățământului. Seminarile teologice au sporit de la 6 la 30 dintre acestea 3 fiind pentru monahi și monahii. Facultățile de teologie au sporit de la două la 14 facultăți în tot atâtea centre universitare, în cadrul cărora există secții de *teologie pastorală* pentru pregătirea candidaților la preoție; *teologie-litere*, în care se pregătesc cadre didactice cu dublă specializare, care vor preda și Religia; *teologie-patrimoniu*, care pregătește specialiști în domeniul patrimoniului religios cultural-național și *teologie-asistență socială*, care pregătește cadrele pentru asistența socială desfășurată de Biserică. Circa 4.000 de studenți se pregătesc în Facultățile de teologie și alți peste 4.000 candidați în cele 30 de seminarii teologice. Pentru pregătirea cântăreților bisericești s-au reînființat școli speciale cu durata de 3 ani. Absolvenții seminariilor teologice care obțin bacalaureatul se pot înscrie la orice facultate cu profil umanist. Diplomele de Seminar teologic și cele de Licență în Teologie au fost asimilate cu cele obținute în sectorul de stat.

În rândurile studenților teologi și a celor de la celelalte facultăți au luat ființă, cu binecuvântarea Bisericii, organizații studențești ca: *Asociația Studenților Creștini Ortodocși (ASCOR)* și *Liga Teologilor Ortodocși Români (LTOR)*, care desfășoară activități cu caracter religios și cultural în mijlocul tineretului universitar.

Tot în domeniul vieții religioase se remarcă *grija deosebită* a clerului și credincioșilor pentru întreținerea și înfrumusețarea locașurilor de cult cu pictură și zidirea de noi biserici, în ciuda multiplelor lipsuri cauzate de criza financiară generală.

Au fost reactivate și reînființate mănăstirile și schiturile care fuseseră închise în mod abuziv în perioada ateistă, iar numărul de călugări și de călugărițe este în creștere, așezămintele monahale primind mult tineret.

Prin Protocoale speciale Biserica a reluat activitatea de asistență religioasă în armată, penitenciare și spitale, numind preoți salarizați din fondurile de stat. O seamă de alți preoți activează benevol în orfelinate, azile de bătrâni, case de copii etc., acordând asistența religioasă. În cadrul acestor instituții se construiesc biserici sau se amenajează capele pentru slujbele religioase.

Activitatea socială și caritativă se află de asemenea în atenția deosebită a ierarhilor, clerului și credincioșilor care sprijină acțiunile de întraajutorare inițiate de Sfântul Sinod, atât pentru cei din sânul Bisericii noastre, care au nevoie de sprijin, cât și pentru cei din afară. Solidaritatea Bisericii noastre s-a manifestat și față de copiii orfani și familiile îndoliate și fără adăpost din Bosnia și Herțegovina, pentru care, Biserica noastră a inițiat o colectă la 2 februarie 1995.

Arătând că în ținuturile fostei Jugoslavii se desfășoară un prozelitism sectar foarte virulent, Sanctitatea Sa Pavle a dorit să afle care este *situația fenomenului prozelitist în România*.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist relatează că libertatea religioasă, libertatea în general și democrația au dobândit noi dimensiuni și interpretări în rândurile curentelor sectare, care și în România recrutează adepți ademeniți cu ajutoare, profitând de lipsurile materiale ale populației, folosind fonduri materiale masive din afară, greu de controlat, datorită unui gol legislativ în acest domeniu. Curente sectare ca «Martorii lui Jehova», «Mormonii» sau de sorginte orientală ca : «Bahai», secta «Aum», și altele, care nu au nici o legătură cu spiritualitatea poporului român, își găsesc acum teren de prozelitism în țara noastră. De această stare de lucru profită și celelalte culte neoprotestante, inclusiv Catolicii și Greco-Catolicii. Catolicii au adus din afară călugări și călugărițe, care au împânzit orașele, căminele de copii, spitalele etc., formând ordine călugărești susținute material din afară. Au fost înființate parohii catolice, acolo unde nu au fost niciodată și în zone care erau curat ortodoxe românești.

Reluând problema salariilor preoților, a impozitelor și a veniturilor proprii ale unităților bisericesti, Sanctitatea Sa Pavle precizează că, Biserica Sărbă până în 1941, având fondurile sale, asigura și salarizarea clerului din acestea, dar după această dată statul sârb a preluat salarizarea clerului din fondurile sale, situație în care, se înțelege că pensia clerului este acordată tot de către stat. În legătură cu această problemă, pentru a răspunde Sanctității Sale Patriarhului Pavle, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist adaugă că în România salariile preoților sunt asigurate din fonduri proprii și o contribuție de la bugetul de stat. În perioada 1959—1992, Biserica a avut Casă proprie de pensii, care a funcționat după sistemul de stat.

În prezent, datorită crizei financiare, pensionarea personalului bisericesc se asigură din bugetul de stat, cu condiția ca impozitele și cotele de asigurări sociale pentru salarii să se vireze din fondurile Bisericii în fondul de stat.

În continuare la dorința Prea Sfințitului Vasile Vadici, Episcop de Srem, care a studiat Teologia la București, Prea Fericitul Părinte

Patriarh Teoctist expune situația monahismului și a mănăstirilor din România, în perioada ateistă și în prezent.

Astfel, Prea Fericirea Sa arată că în vremea ateistă multe averi mănăstirești au fost preluate de stat, dar s-a reușit să se păstreze totuși proprietăți suficiente pentru întreținerea personalului și a mănăstirilor și schiturilor. Unele dintre așezămintele monahale au fost mai vitregite, chiar închise sau desființate și transformate în azile de bătrâni sau dându-li-se alte destinații. În multe din mănăstirile mai populate, la îndemnul Patriarhului Justinian și al ierarhilor de atunci, s-au înființat ateliere de sculptură, pictură, covoare, ceramică, artizanat, în care călugării și călugărițele lucrau în condițiile cooperativelor de stat, fiind salarizați.

În prezent, s-au reactivat și reinființat toate așezămintele monahale, personalul monahal s-a înmulțit, tineretul este primit în mănăstiri și este rânduit, potrivit regulilor monahale, la diferite ascultări și activități, pe lângă slujbele de la biserică.

Majoritatea mănăstirilor au o cancelarie, o administrație cu stareți sau starețe, secretari, bibliotecari, paznici, muzeografi și ghizi care se îngrijesc de colecțiile de artă bisericească, ce funcționează aproape în orice mănăstire.

Fiecare așezământ monahal are și o schemă de funcțiuni cu personalul salarizat, parte din acesta primind contribuție de la stat, ca și clerul de mir și având dreptul la pensie, ca și acesta. După revoluția din 1989 s-au restituit fiecărei mănăstiri câte 10 ha de teren arabil, iar schiturilor câte 5 ha.

Trei seminarii monahale asigură pregătirea teologică a personalului monahal care apoi își poate continua studiile universitare în Facultățile de Teologie. Întreținerea personalului monahal neincadrat se asigură de mănăstiri, iar pentru vârstnici și bolnavi, mănăstirile au bolnițe sau se apelează la spitalele civile.

Tot la întrebarea Prea Sfințitului Episcop Vasile Vadici, Prea Fericitul Patriarh Teoctist răspunde că între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Sărbă a existat un schimb de studenți în teologie, cu frumoase rezultate, care cu acordul celor două Biserici ar putea fi continuat, deoarece s-a întrerupt în ultimul timp. Este posibil ca Biserica Ortodoxă Sărbă să trimită studenți teologi la oricare dintre cele 14 centre universitare din România cu facultăți de teologie.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului au relatat că Biserica Ortodoxă Română a luat cunoștință de constatările comisiei mixte privind dialogul cu Bisericile Vechi Orientale, potrivit cărora reprezentanții acestora au declarat și au aderat la dogma ortodoxă privind învățătura despre persoana lui Hristos, ierarhii fiind pregătiți să facă această mărturisire. Îmbucurător și pozitiv este faptul că Bisericile vechi orientale au depășit monofizitismul și se leapădă de el. Faptul a fost confirmat recent de Patriarhul Catolicos Shenouda din Alexandria, cu prilejul vizitelor celor doi copreședinți ai comisiei mixte de dialog la Patriarhia Română. Trebuie pregătit clerul și poporul acestor Biserici, pentru că sunt de discutat o seamă de probleme privind praxa liturgică. La București a avut loc și ședința comisiei liturgice, în cadrul căreia s-au discutat termenii litur-

gici, calendarul, ritualul liturgic (Liturgia Sf. Marcu), sărbătorile etc. Biserica Ortodoxă Română are un delegat în această comisie și s-a hotărât întocmirea și publicarea unor studii pentru ca atât preoții cât și credincioșii să cunoască stadiul dialogului.

Mulțumind pentru aceste informații, Sanctitatea Sa Pavle opinează pentru continuarea dialogului, spre a nu se pierde rezultatele privind refacerea unității Ortodoxiei în aceste vremuri, în care islamul amenință creștinismul și mai cu seamă Ortodoxia.

În discuțiile purtate a fost abordată și problema calendarului și a datei Sfințelor Paști, în legătură cu care Sanctitatea Sa Pavle opinează să se procedeze cu atenție și cu mai multă răbdare, la pregătirea opiniei publice, explicându-se poporului că, prin îndreptarea calendarului nu s-a părăsit Ortodoxia.

O altă problemă cu caracter liturgic, ridicată de Sanctitatea Sa Pavle a fost aceea a folosirii Troparului Ceasului al treilea la momentul prefacerii Sfințelor daruri la Sfânta Liturghie. În legătură cu aceasta Prea Fericitul Părinte Patriarh arată că în Biserica Ortodoxă Română se folosește troparul respectiv, dar a observat că la greci nu se folosește. Problema va putea fi însă discutată și soluționată într-o întâlnire inter-ortodoxă, după studierea prealabilă de către liturghiști, spre a se ajunge la uniformitate.

Către finalul discuțiilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh a exprimat dorința Sfântului Sincal al Bisericii Ortodoxe Române de a reglementa situația canonică a parohiilor care alcătuiesc Vicariatul Ortodox Român cu sediul la Vârșeț și a le asigura canonicitatea, încredințându-le jurisdicției canonice a unui ierarh din țară, așa cum Biserica Serbiei a încredințat Prea Sfințitului Episcop Lucian, conducerea Episcopiei Ortodoxe Sârbe de la Timișoara.

În acest context Prea Fericitul Părinte Teoctist s-a interesat și de arhivarea și macedo-românii de pe *Valea Timocului*, precum și de *situația Bisericii Ortodoxe din Macedonia*.

Așadar, s-a luat act de dorința ca Vicariatul Ortodox Român din Vârșeț să fie ridicat la rang de Eparhie, în concordanță cu Convenția sârbo-română din 1934, așa cum Vicariatul Ortodox Sârb de la Timișoara funcționează ca Episcopie.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a relatat că la Patriarhia Română se primesc adesea scrisori de la credincioșii din Valea Timocului prin care este rugat să se intervină ca slujbele religioase să fie oficiate și în limba română, problemă la care Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle arată că se vor depune strădanii ca problema să poată fi soluționată frățeste și canonic.

În ceea ce privește *relațiile cu Biserica Macedoniei* Sanctitatea Sa Pavle califică atitudinea acesteia, care în mod unilateral s-a declarat autocefală, ca fiind «un rascol», care își are izvorul în libertatea foarte largă pe care comunismul a dat-o acestei regiuni. Sistemul de alegere al preoților și ierarhilor pe care îl practică este socotit de Biserica Sârbă necanonic. Au fost invitați de câteva ori pentru discuții și înțelegeri, dar nu s-a ajuns la nici un rezultat.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teotist opinează că problema autocefaliei Bisericii Macedoniei, ca și a Bisericii din Ucraina și a Ortodoxiei din America va putea fi abordată într-o viitoare conferință panortodoxă și în perspectivă, chiar la apropiata întrunire a Ortodoxiei de la Patmos, despre care Prea Fericirea Sa consideră că ar putea să devină un organism permanent, prin care să-și găsească soluționare astfel de probleme care se ivesc în Ortodoxie.

Ultimele discuții s-au purtat în legătură cu întrunirea Comisiei de dialog *de la Balamand*, dintre reprezentanții Bisericii Romano-Catolice și cei ai Bisericilor Ortodoxe (1993). Sanctitatea Sa Pavle relatează că Biserica Sărbă n-a trimis delegat la Balamand, iar unele Biserici nu acceptă hotărârile care s-au luat, întrucât Papa Ioan Paul al II-lea promovează restaurarea Bisericii Greco-Catolice în țările Ortodoxe ale Europei. În Serbia, ni se pare, afirmă Sanctitatea Sa, că problema uniției a trecut cu mult compromis și este o realitate pe care trebuie s-o recunoaștem ca model de uniaticism.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teotist arată că Biserica Ortodoxă Română a trimis delegați la Balamand, care au contribuit în mod determinant la luarea hotărârilor, respectând prin aceasta cele stabilite la prima întrunire a Întăistătorilor de Biserici de la Constantinopol, cu privire la necesitatea continuării dialogului dintre Ortodoxie și Catholicism. Rezerva unor Biserici s-a manifestat în legătură cu discuțiile referitoare la terminologia teologică a Tainelor, dar nu s-a ajuns la hotărâri doctrinare.

Foarte important pentru Bisericile Ortodoxe este hotărârea luată privind problema uniției și a folosirii locașurilor de cult. La Balamand s-a reafirmat și s-a recunoscut și de către reprezentanții Vaticanului că uniția nu este un model de unire între Biserici și s-a confirmat, pentru prima dată și s-a recunoscut că, bunurile bisericesti aparțin credincioșilor care le administrează și că dreptul de folosință a locașurilor de cult aparține majorității credincioșilor, după consultări prealabile, în cazurile când se pune problema retrocedării lor. Biserica Ortodoxă a luat act de aceste hotărâri și le consideră folositoare și aplicabile realităților din România.

La încheierea discuțiilor, cei doi Întăistători de Biserici și-au exprimat reciproc satisfacția că au avut prilejul să-și împărtășească gândurile și opiniile cu privire la viața religioasă din cele două Biserici Ortodoxe Surori și la o seamă de probleme actuale bisericesti referitoare la relațiile dintre acestea și cu Ortodoxia în general.

Impresionat de ampla lucrare pastoral-misionară în care Biserica Ortodoxă Română s-a angajat după evenimentele din 1989, Sanctitatea Sa Pavle mărturisește regretul că în aceste timpuri Biserica Ortodoxă Sărbă trece prin momente de grele încercări datorită războiului din Bosnia și Herțegovina. Își exprimă speranța în sprijinul moral și în manifestările de solidaritate din partea Bisericilor Ortodoxe și a delegației Bisericii Ortodoxe Române, care a răspuns invitației Sale.

Sanctitatea Sa menționează că în timpul desfășurării programului vizitei, delegația română va putea lua contact cu realitățile vieții reli-

gioase din Biserica Serbiei. Discuțiile iau sfârșit rostindu-se rugăciunea : «Cuvine-se cu adevărat !»...

Sanctitatea Sa Pavle anunță că, în continuare, va avea loc primirea celor doi Patriarhi și a ierarhilor și delegaților însoțitori de către Domnul Slobodan Miloșevici, Președintele Republicii Serbia.

După scurte pregătiri de rigoare, la orele 12,30, plecându-se de la Palatul Patriarhal, coloana de mașini în care se afla Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Sanctitatea Sa Pavle, membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române și ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Sârbe, însoțitori ai celor doi Patriarhi, se îndreaptă către Palatul Prezidențial, fiind precedată de escortă specială. Populația străzii, informată încă din ajun de sosirea la Belgrad a Patriarhului României, privește cu simpatie și salută cu prietenie pe solii Bisericii Ortodoxe Române și pe ierarhii sârbi. La palatul prezidențial, oaspeții sunt întâmpinați și conduși în biroul oficial de primiri al președintelui Slobodan Miloșevici. Au loc prezentările protocolare și urările de «bun venit» adresate în mod special Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și însoțitorilor, după care Prea Fericirea Sa adresează următorul cuvânt :

Domnule Președinte,

«Am venit la Belgrad din dorința de a răspunde invitației Sanctității Sale Pavle, care, de fapt, era o dorință reciprocă, așa cum dovedesc scrisorile noastre care se încrucișau de la București la Belgrad și invers.

Ca oaspeți ai Bisericii Ortodoxe Sârbe luăm cunoștință de ceea ce este în Bosnia și Hertegovina și ceea ce ne-a relatat Sanctitatea Sa Pavle, ne întristează și ne îngrijorează foarte mult. Sanctitatea Sa ne-a vorbit despre copii orfani, despre mamele care-și pierd copiii, despre soțiile cu lacrimi pe obraz pentru bărbații lor care pier în lupte și despre toate urgiile pe care le aduce un război fratricid. Noi, ortodocșii, care am suferit mult din pricina neînțelegerilor dintre frați, dar și din pricina asupritorilor, avem o rugăciune în care cerem lui Dumnezeu «să ne păzească țara, orașele și satele, sfintele locașuri, de boală, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de năvălirea altor neamuri asupra noastră și de războiul cel dintre noi», știind că toate acestea sunt încercări și urgii pustiiitoare.

După învățătura Bisericii noastre, omul, creat de Dumnezeu, este sortit să fie fericit pe pământ, să vadă în semenul său chipul lui Dumnezeu, iar în vremurile noastre, necazurile au ajuns atât de mari, încât omul își omoară semenul, semenul își omoară fratele, așa cum se întâmplă în zonele de care am vorbit și aceasta ne întristează și pe noi. Încercăm prin cuvântul și rugăciunile noastre comune să aducem o alinare în suferință și să ne sprijinim unii pe alții în necaz. Ca români, aparținem unui popor care vă este vecin de veacuri și cu aceeași credință și cu același trecut istoric. Suntem acum în situația să ducem și să simțim împreună povara prezentă, atât Dvs., cei din Serbia, cât și noi din România și împărțim această soartă tragică a acelor care au murit și mor în lupte fratricide, iar ca slujitori ai lui Dumnezeu și creștini, ne simțim răspunzători solidari, în fața lui Dumnezeu și a lumii. Suntem bucuroși că putem să vă vedem și să vă cercetăm aici. Pentru aceasta,

suntem recunoscători Sanctității Sale Pavle, că ne-a dat acest prilej să vă punem la inimă un gând al nostru frățesc, ca, folosind uriașa răspundere și personalitate pe care le aveți, să găsiți calea și să contribuiți la încetarea vărsării de sânge și la uitarea necazurilor care sunt aici, și suntem siguri că veți face aceasta.

Ca vecini, suntem totdeauna cu gândul și cu grija la menținerea păcii în această parte a lumii și înțelegem uriașa răspundere pe care o aveți în acest scop. Socotim că este bine să se oprească vărsarea de sânge și ororile războiului fratricid. Vă încredințăm că și noi, slujitori ai Bisericii, ne rugăm pentru pace, pentru izbăvire de nenorociri și considerăm că toți cei care contribuie la încetarea războiului în clipa atât de grele din viața Europei și a lumii, vor binemerita răsplata de la istorie pentru fapta lor îndreptată spre încetarea războiului.

După cum cunoașteți, Bisericile noastre au o tradiție comună, de la începuturile noastre istorice. Avem menirea acum să reinviem și să dăm valoare acestui trecut prin întâlniri, rugăciuni, schimburi de idei și învățăminte. Aceste întâlniri pot contribui la întărirea legăturilor noastre și la sprijinirea acțiunilor comune dintre țările, Bisericile și popoarele noastre, ca ele să rămână în istorie în aceeași prietenie și respect cu care au conviețuit așa de frumos secole de-a rândul. A trecut un timp îndelungat de când noi nu ne-am mai întâlnit. Acum, împreună cu Sanctitatea Sa și cu înalt Prea Sfințitul ierarh al Bisericii Ortodoxe Sârbe, vom face în așa fel ca să găsim cele mai bune căi de a însufleți pe credincioșii noștri pentru consolidarea prieteniei, a respectului reciproc și a păcii, valori cu care am biruit trecutul potrivnic.

Părintele Moise Ianeș este conducătorul Vicariatului cu responsabilitatea preoților și credincioșilor ortodocși români din Banatul Jugoslav, așa cum în România, credincioșii și preoții ortodocși sârbi au un vicariat cu preoți și protopopi, care aparțin canonic de Sanctitatea Sa Pavle. Cu timpul, trebuie să găsim forme de organizare eparhială, ca să fim în legături cât mai bune și mai apropiate, pentru că în Ortodoxie nu ne deosebește nimic și credincioșii ortodocși oriunde s-ar găsi, în Europa sau în America, trăiesc în duhul unității creștine. Cu atât mai mult aici între noi, două Biserici și popoare ortodoxe de aproape două milenii, se impun structuri canonice reciproce, de acord cu Sanctitatea Sa, să le adoptăm de fiecare Biserică pentru a promova misiunea ortodoxă în fața agresiunii sectelor și a altor curente religioase care ne invadează, fie din Răsăritul îndepărtat sau din Vest până la noi, nesocotind tradițiile și valorile noastre ortodoxe.

La noi, am intervenit pe lângă autorități, semnalând prea multa libertate care se acordă sectelor sau asociațiilor religioase. Unele sub paravanul asistenței umanitare pe care o acordă în azile, orfelinate, cămine de handicapați etc., profitând de necazurile în care se află cei din aceste așezăminte sociale, fac prozelitism. Socotim că în aceste situații, responsabilitatea revine nu numai Bisericii, dar și forurilor de Stat și primăriilor în general.

Mulțumindu-vă pentru că ne-ați primit, vă înmănăm aceste două volume de artă românească, unicate am putea spune, în literatura noastră de specialitate.

Vă dorim succes în lucrarea Domniei Voastre pentru instaurarea unei păci durabile în această zonă mult încercată de lupte fraticide ca viața să reintre în făgașul normal».

Președintele Slobodan Miloșevici mulțumește Prea Fericitului Patriarh Teoctist pentru cuvântul adresat și pentru solidaritatea pe care a afirmat-o față de Biserica Sârbă și poporul aliat în grele încercări. Răsfoind volumele de artă românească, se exprimă admirativ cu privire la monumentele de artă românească și bisericească pe care acestea le înfățișează, arătând că delegația română va avea prilejul să viziteze monumente similare de artă în Serbia, țară cu istorie asemănătoare României.

Adresează apoi următorul cuvânt de răspuns :

*„Prea Fericite Părinte Patriarh TEOCTIST,
Sarcinătatea Voastră,
Înălți Oaspeți,*

Pentru că mi-ați adresat rugămintea să depun tot efortul pentru realizarea păcii la noi, țin să vă asigur dintru început că voi depune toate strădaniile pentru a face să înceteze războiul și să se ajungă la pace definitivă. Această pace nu e importantă numai pentru regiunile fostei Jugoslavii, ci pentru întregii Balcani, pentru Europa. Pentru aceasta, toți trebuie să ne asociem forțele în vederea hotărârilor comune de pace, fiindcă războiul în sine este un lucru rău.

Am incredințarea că acest război trebuie să înceteze, fiindcă nu este un război cum au fost cele mondiale sau cele balcanice. Din ferice, popoarele noastre, cele două, niciodată nu au luptat izolat în decursul istoriei. De fapt, sârbii nu au fost niciodată în război cu românii, niciodată nu au fost în război cu grecii. De aceea, popoarele acestei axe ortodoxe nu au luptat unul împotriva altuia și aceasta este o mare fericie. Războiul de la noi nu este ca celelalte de până acum, pentru că cei ce vor fi biruiți nu au unde să se ducă. Când turcii au fost învinși, ei s-au retras în Turcia; la fel nemții și austriecii, când au fost biruiți, s-au retras în Germania și Austria, dar musulmanii și croații de la noi nu au unde să se ducă, ci trebuie să rămână tot în această țară. Pentru aceasta trebuie cât de curând să se facă pace, să se fixeze granițele și după aceea să se normalizeze relațiile cu vecinii, căci viitorul acestei victii nu este războiul, ci este pacea. Noi nu-i urâm pe musulmani. Aceștia, din păcate, sunt sub influența unor mari puteri și a conducerii lor extremiste. Poporul sârb nu a putut să accepte să fie un cetățean de rangul II al unui stat musulman. Nu am putut accepta aceasta nici în evul mediu și ne-am luptat până când ne-am descătușat de robia otomană. Nu putem să acceptăm acum aceasta, în pragul veacului XXI. Pentru aceasta, convingerea mea adâncă este că pacea nu poate fi separată de demnitate și libertate. Dacă poporul vrea să trăiască în pace trebuie să fie liber. Poporul sârb a biruit în acest război; acum e necesar să-și găsească rezolvări politice. Și nu e motiv ca să se continue războiul nici măcar o oră. Aceste rezolvări politice presupun ca întreaga lume să accepte faptul că trebuie să se respecte Republica Sârbă ca

o realitate. Rămâne apoi deschisă problema unei despărțiri teritoriale, însă, după părerea mea, aceasta este de o mai mică importanță. E mai puțin important ca ea să existe, cu un procent mai mic sau mai mare, decât ca ea să existe liberă și să trăiască în pace. Ne vom strădui ca aceste rezolvări să se accepte și să se creeze condiții de a se ajunge la pace. Nădăjdulesc în izbânda acestor gânduri, pentru că binele trebuie să biruiască până la sfârșit răul. Războiul personifică răul, iar pacea binele. Eu nădăjdulesc că așa va fi.

Consider că ar fi foarte folositor dacă veți folosi prilejul acestei întâlniri, ca cei doi conducători ai Bisericii Sârbe și Române, printre cele ce veți avea de comunicat împreună, să condamnați și apariția sectelor, multe dintre ele fiind foarte agresive și terorizante. Unele forme ale terorismului internațional au la bază ideea sectare.

Și pentru că onoarea este și de partea noastră, invităm cele două delegații bisericești să prânzim împreună, timp în care vom putea să continuăm discuțiile».

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist mulțumește Domnului Președinte Slobodan Miloșevici pentru receptivitatea manifestată față de rugămintea ce i-a fost adresată de a contribui la restatornicirea păcii în ținuturile fostei Republici Jugoslavia, care, de fapt ar însemna pacea Europei, precum și pentru atmosfera cordială și frățească în care s-a desfășurat această întâlnire.

Cei doi întâistătători de Biserică mulțumesc apoi Președintelui Miloșevici pentru amabilitatea de a zăbovi în continuare la masa de prânz cu membrii celor două delegații bisericești.

La primirea, de către Președinte a înalțelor personalități bisericești române și sârbe, au fost de față și colaboratori apropiați și persoane oficiale din partea președintelui, Dl. Vasile Selejan însărcinat cu afaceri al României la Belgrad și Dl. Drăgan Dragoilovici, Președintele Comisiei pentru problemele religioase.

A urmat o scurtă pauză în care Președintele Slobodan Miloșevici s-a întreținut mai apropiat cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle.

*
*
*

Discuțiile purtate în timpul prânzului oferit de Președintele Miloșevici s-au referit la influențele politice nefaste care se exercită în Bosnia și Herțegovina, influențe care fac să se organizeze conflictul atât cu aspect etnic cât și cu aspect religios.

S-a discutat, de asemenea, de prozelitismul exercitat de unele secte religioase, la adăpostul ideii de libertate religioasă și cu facilitatea unor factori locali care doresc să acumuleze capital politic, fenomen manifest și în Serbia și în România.

Au fost amintite unele acte fără precedent săvârșite de secte satanice în diferite părți ale lumii.

S-a exprimat opinia că cele două Biserici Ortodoxe, Sârbă și Română, cu prilejul acestei întâlniri, să facă un apel și cu privire la pericolul pe care îl prezintă acțiunile sectare. Înregistrarea sectelor re-

ligioase să nu se producă dacă acestea amenință viața omului și demnitatea lui.

Referindu-se la situația din Bosnia și Herțegovina, Președintele Miloșevici a arătat că pe sârbi nu-i deranjează crearea republicilor Bosnia, Herțegovina, Serbia, dar ele să aibă tratament egal în drepturi. Nici sârbii nu trebuie să ia mai mult decât li se cuvine, chiar dacă, de fapt, ei au învins în război. Împărțirea trebuie să fie dreaptă. Nimeni să nu ia ceea ce nu i se cuvine pentru că numai așa se asigură liniștea și pacea urmașilor. E necesar să ne gândim la viitor, care în raport cu trecutul trebuie să ne intereseze în cel mai înalt grad. Președintele Miloșevici pledează pentru încetarea cât mai curând a vărsărilor de sânge, întrucât, în raport cu teritoriul, viețile omenești sunt cele care trebuie salvate cu prioritate.

În discuție a fost adusă și problema embargoului aplicat Serbiei, care i-a cauzat multe prejudicii.

Convorbirile purtate în timpul prânzului într-o atmosferă de prietenie și cordialitate au scos în evidență aprecierea deosebită de care se bucură delegația Bisericii Ortodoxe Române, precum și apropierea dintre cele două Biserici și popoare vecine.

S-a revenit apoi la Palatul Patriarhal, întrucât în după amiaza respectivă erau prevăzute o seamă de vizite la diferite obiective bisericești din Belgrad.

La orele 17,00 Prea Fericitul Patriarh Teoctist și membrii delegației noastre, împreună cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle și alte persoane oficiale bisericești pornesc de la Palatul Patriarhal pentru a vizita Facultatea de Teologie «Sfântul Sava». În drum avem însă surpriza ca suita de mașini să se oprească pentru a vizita mai întâi noua *Catedrală Patriarhală*, obiectiv neinclus în program, dar anunțat în ultimul moment. Dangătul clopotelor de la Biserica din curtea Catedralei, anunțând sosirea celor două delegații a adunat mulți credincioși din împrejurimi, care, împreună cu cei aflați la slujba de seară întâmpină cu bucurie deosebită pe cei doi patriarhi și pe însoțitorii lor.

Noua Catedrală Patriarhală maiestuoasă și impunătoare, așezată pe o colină, domină împrejurimile, cupola ei atrăgând de la mari distanțe privirile tuturor. Avem imaginea unui vast șantier, în care lucrările au încetat datorită evenimentelor prin care trec Biserica și poporul sârb. Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle ne conduce către intrarea principală a Catedralei. Pătrunzând în interior ai priveliștei unui spațiu imens, nemaiîntâlnit într-o biserică ortodoxă, care, nefiind finisat sporește impresia nesfârșitului. Din relatările Sanctității Sale Patriarhului Pavle, aflăm că această Catedrală cu hramul «Sf. Sava» a fost începută în anul 1935. Arhitecții au conceput-o pentru a fi cea mai mare Catedrală Ortodoxă din Europa, în care să încapă 14—15.000 de credincioși. Din cauza războiului, în 1941 lucrările au încetat. Au continuat pentru o vreme, cu intermitențe, din anul 1945 până în anul 1982. În prezent este terminată de construit, dar situația din Serbia și criza generală economică n-au mai permis reluarea lucrărilor de finisări interioare, portale,

dotări interioare, pictură etc., care necesită fonduri imense și mai ales liniște, ca poporul să se reculegă din grelele încercări prin care trece.

Au lucrat la acest impresionant monument sute și mii de muncitori pentru ale căror cerințe duhovnicești s-a ridicat în curtea Catedralei, în apropiere, o biserică nouă destul de încăpătoare, în care se slujește în mod curent pentru muncitorii și credincioșii cartierului din jurul Catedralei.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist informează pe Sanctitatea Sa Pavle și pe ierarhii sârbi că și Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat inițiativa construirii unei noi Catedrale Patriarhale la București, demersurile fiind înaintate la forurile competente, pentru a împlini un gând mai vechi al patriarhilor predecesori. «Văzând marea Catedrală din Belgrad, ne simțim și noi impulșionați -- afirmă Prea Fericeirea Sa -- să abordăm cu curaj și cu încredere acest obiectiv pe care Biserica noastră și-l propune, de a edifica o *Catedrală a Neamului*».

La plecare, cei doi Întâistătători de biserică și membrii delegației române semnează în cartea Sfântă a Catedralei Belgradului «pro memoria».

Prea Fericitul Patriarh Teoctist felicită constructorii și poporul ortodox sârb pentru această realizare și urează Sanctității Sale Pavle zile îndelungate și bune pentru a vedea împlinit acest măreț ideal al Sfințirii Catedralei Ortodoxe a Belgradului, care va fi o podoabă a întregii Ortodoxii.

De aici cei doi patriarhi și întâistătători se îndreaptă către Facultatea de Teologie din Belgrad. La Facultate suntem întâmpinați de membrii corpului didactic al Facultății și Seminarului teologic, studenți și studente, care intonează Imnul Patriarhal. Întrucât timpul este nefavorabil și începe să plouă, oaspeții sunt conduși la Cancelaria profesorală. Decanul Facultății de Teologie, profesorul dr. Pribislav Simici adresează celor doi patriarhi și ierarhilor însoțitori un respectuos cuvânt de întâmpinare și bun venit.

Vorbitorul și-a manifestat bucuria că Facultatea de Teologie are cinstea să primească înalta delegație românească care vine dintr-o țară în care în ultimii ani învățământul teologic seminarial și universitar a luat o dezvoltare deosebită. Ne informează că în facultăți cursurile au fost sfârșit și studenții se află în sesiune de examene. În continuare, vorbitorul a scos în relief rolul teologiei ortodoxe și importanța deosebită a unor personalități din rândul profesorilor de teologie români și sârbi, care și-au adus contribuția lor la întărirea legăturilor bisericești dintre Bisericile și popoarele noastre, ca de altfel și teologii români și sârbi care au studiat la București și Belgrad în cadrul schimbului de burse dintre Patriarhia Română și Patriarhia Sârbă.

Decanul Pribislav Simici roagă pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist să transmită salutul său și al corpului didactic profesorilor de teologie de la București, cu care a avut prilejul să se întâlnească în anul precedent, participând la Comitetul de orgaizare a celui de al IV-lea Congres al Facultăților de Teologie Ortodoxă, și totodată, să acorde binecuvântare patriarhală profesorilor și studenților acestui așezământ de cultură teologică.

Directorul Seminarului teologic care funcționează în aceeași clădire a ținut să adreseze și din partea Seminarului teologic un scurt cuvânt de întâmpinare.

A răspuns Prea Fericitul Patriarh Teoctist, mulțumind Sanctității Sale Patriarhului Pavle pentru că a introdus în program vizita la aceste instituții de învățământ teologic în care se pregătesc viitorii slujitori ai altarelor și în care au studiat și teologi români și preoți din cadrul vicariatului ortodox român din Vârșeț, între care și preotul vicar Moise Ianeș, care îndeplinește oficiul de translator al delegației române. A scos în evidență rolul învățământului teologic, înălțimea gândirii sfinților părinți ai Bisericii, din care se împărtășesc viitorii slujitori și strădaniile dascălilor de teologie din această școală.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist arată că pentru cei dornici dintre tinerii sârbi, în urma discuțiilor purtate cu Sanctitatea Sa Pavle, drumul către Facultățile de Teologie din România le este deschis, în cadrul schimbului burselor de studii dintre cele două Biserici.

În încheiere, Prea Fericitul Patriarh Teoctist și-a exprimat bucuria pentru condițiile de studiu pe care le au candidații la preoție în noul local al Facultății de Teologie. Ureează succes corpului didactic, studenților și elevilor și îi binecuvântează. Îndeamnă pe candidații la preoție să se pregătească în mod sârguincios pentru a deveni buni slujitori ai Bisericii căreia aparțin și poporului în mijlocul căruia își vor desfășura activitatea. Își exprimă nădejdea în continuarea bunelor relații dintre instituțiile noastre de învățământ teologic și a colaborării profesorilor de teologie pentru studierea problemelor teologiei contemporane.

În continuare are loc vizitarea Capei Facultății de Teologie și audierea unor cântări religioase executate de studenții teologi. Sălile de curs, sunt modeste, mobilate simplu, dar frumos îngrijite; noul amfiteatru are aspect modern și este încăpător. Pentru biblioteca Facultății de Teologie, Prea Fericitul Părinte Teoctist înmânează decanului un exemplar al ediției jubiliare a Bibliei de la București 1688, reeditată de Patriarhia Română în anul 1988, un set cu volumele Prea Fericirii Sale «Pe treptele slujirii», Dicționarul de Teologie ortodoxă editat la București și 2 volume cu miniaturi și artă religioasă românească veche. Prea Fericirea Sa a oferit Crucea Patriarhală decanului și directorului Seminarului teologic, în semn de prețuire a activității pe care aceștia o desfășoară în fruntea celor două instituții de învățământ teologic.

În acordurile Imnului Patriarhal, cei doi Întăistătători de Biserică și ierarhii însoțitori își iau rămas bun de la profesori și studenți, pentru a-și continua vizita către alte obiective bisericesti.

Spre asfințit, coloana de mașini cu reprezentanții celor două Biserici, parcurge străzile și bulevardele bogate în verdeață ale Belgradului, se trece râul Sava, se traversează un cartier de vile și parcuri și ne îndreptăm către ieșirea din Belgrad, pentru a ajunge la *Mănăstirea Vovidenia*. În dangătul clopotelor cei doi patriarhi și ierarhii însoțitori sunt primiți în Mănăstire, în timp ce obștea călugărilor întonează Imnul Patriarhal. Cei doi Întăistătători de Biserică se închină la Sfântul

Altar, ies pe solee și binecuvântează călugărițele și pe credincioșii veniți aici la slujba de seară sau inadins ca să vadă pe cei doi patriarhi și să primească binecuvântare. Vovidenia este o mănăstire veche, monument istoric, în care viețuiesc 30 de călugărițe.

Admirăm curățenia și grija deosebită pentru întreținerea sfântului locaș și avem impresia că ne găsim într-una din mănăstirile noastre din țară. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist adresează monahilor cuvinte de întărire în credință și ascultare, iar credincioșilor îndemn la rugăciune pentru izbăvirea țării din necaz; dăruiește apoi o cruce de binecuvântare pentru Sfântul Altar, spre a marca vizita la această mănăstire, iar maicii starețe îi oferă «Crucea pectorală Patriarhală». În salonul oficial al stăreției se semnează în cartea de aur a mănăstirii, timp în care, ca și în mănăstirile noastre, maicile și surorile oferă oaspeților o dulceată și răcoritoare.

De aici, ne îndreptăm către o altă așezare monahală, în apropierea Belgradului, ctitorită din vechime cu destinația pentru călugărițe, denumită *Mănăstirea Racovica (Racovița)*. Și aici glasul clopotelor întâmpină cele două căpetenii de Biserică și pe ierarhii însoțitori. Cele 10 viețuitoare din mănăstire și mulți credincioși se închină, sărută mâinile celor doi Patriarhi și primesc binecuvântări. Mănăstirea Racovița seamănă cu mănăstirile oltene și vâlcene, vetre de spiritualitate în care s-a perpetuat credința ortodoxă și se ține aprinsă permanent flacăra iubirii de neam și de glie. După închinarea la Sfântul Altar, cei doi Patriarhi împărtășesc binecuvântări și îndeamnă pe călugărițe și credincioși să păstreze cu sfințenie aceste locuri în care s-a temeluit și s-a scris cu fapte istoria bisericească a poporului sârb, înfrățit în credință și idealurile de mai bine cu poporul român.

De asemenea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist lasă și aici ca dar pentru mănăstire o cruce de binecuvântare și acordă maicii starețe Crucea pectorală Patriarhală. Pe fețele tuturor se citește mulțumirea sufletească pentru că au putut participa la acest moment din viața mănăstirii Racovița.

Căderea serii ne silește să ne îndreptăm din nou către Reședința Patriarhală. Străbătem străzile luminate ale orașului într-o intensă circulație, care conferă orașului aspectul unei mari capitale moderne.

La orele 20, s-a servit cina la Palatul Patriarhal, în timpul căreia s-au recapitulat impresiile deosebite din timpul zilei, prilejuate de primirea la Președintele Slobodan Miloșevici, vizita la noua Catedrală Patriarhală, la Facultatea de Teologie și la Mănăstirile Vovidenia și Racovița. Prea Fericitul Patriarh Teoctist a mulțumit Sanctității Sale Patriarhului Pavle pentru programul bogat al zilei.

Sanctitatea Sa ne-a anunțat că a doua zi vom fi oaspeții Prea Sfințitului Episcop Vasile de Zvornic și Tuzla și ai Prea Sfințitului Episcop Chrisostom al Banatului.

Cotidianul Dnevnik din 17 iunie 1995 a publicat fotografia celor doi Patriarhi și a membrilor delegației Bisericii Ortodoxe Române la primirea de către Președintele Slobodan Miloșevici, cu textul: «Președintele Republicii l-a primit pe Patriarhul român — Popoarele sârb și român sunt unite prin prietenie puternică, încredere reciprocă și

apropiere de veacuri»... «Vizita Patriarhului român relevă relațiile dintre popoarele română și sârb, ca și dintre Bisericile lor. Ea constituie un impuls permanent care consolidează legăturile multilaterale dintre cele două popoare și exprimă intensificarea preocupării și îngrijorării Serbiei și a poporului sârb pentru restabilirea păcii pe teritoriul fostei Jugoslavii»... «Patriarhul român a apreciat dorința de pace a Serbiei și a exprimat speranța sinceră că este posibil ca războiului de pe teritoriul fostei Jugoslavii să-i ia locul respectul, drepturile egale și colaborarea între părți».

Sâmbătă, 17 iunie. Este o zi însoțită, potrivită pentru vizitele mai îndepărtate de Belgrad, anunțate în ajun de către gazde. La orele 8,30, după servirea micului dejun, membrii delegației noastre, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist, împreună cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle și cu celelalte personalități oficiale, ierarhi și preoți însoțitori, pornesc de la Palatul Patriarhal cu destinația Bijeljina, reședința temporară a Episcopiei de Zvornik și Tuzla. P. S. Episcop Vasile, titularul eparhiei a fost nevoit să părăsească Tuzla din cauza războiului. Se prevede că vom ajunge la Bijeljina în jurul orei 10,30. Străbatem Belgradul sub privirile atente ale cetățenilor, trecem râul Sava și ne așternem la drum în direcția Bijeljina. Parcurgem kilometri de lanuri de grâu date în copt și ogoare cu porumb verde și alte culturi, care anunță o recoltă bogată. Câmpurile seamănă cu cele din țara noastră. Ici și colo se văd la lucru mai mult femei, deoarece bărbații sunt mobilizați pentru front.

Străbatem sate, trecem pe lângă biserici în fața cărora sunt înșirați pe trotuare, pe distanțe de sute de metri copiii satelor și femei, în special, ieșite în întâmpinarea celor doi Patriarhi și a ierarhilor însoțitori, cu flori și urale de bun venit. În fața lor mașinile încetinesc ritmul celor doi Patriarhi și ierarhii binecuvântează pe copii și credincioși. În unele sate convoiul mașinilor oprește pentru a răspunde dragostei cu care suntem întâmpinați. Sunt de față preoți ai satelor, reprezentanți ai autorităților locale care vin în întâmpinarea celor doi patriarhi. În unele locuri se văd pichete de militari care supraveghează siguranța drumului.

Întărăm în orașul Bijeljina, reședință temporară a Episcopiei de Dvornik și Tuzla. Clopotele se aud de departe, anunțând sosirea oaspeților. În fața Catedralei este adunată mare mulțime de credincioși bărbați, femei, copii, preoți îmbrăcați în veșminte curate, cântând cu toții Imnul Patriarhal. Ne întâmpină Prea Sfințitul Episcop Vasile, în mijlocul preoților eparhiei; cei doi Patriarhi sărută Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce și flancați de o parte și de alta de șiruri de preoți și credincioși se intră în Catedrala Episcopală. Sunt de față primarul, oficialități ale orașului. Biserica, mare, nouă și impunătoare se umple până la refuz. Cei doi Patriarhi se închină în Sfântul Altar și apoi iau loc în jilțurile de pe solee în dreapta, iar în jurul lor membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române și ierarhii sârbi însoțitori. Începe slujba Doxicologiei la care oficiază un ales sobor de preoți înveșmântați uniform, ceea ce produce o frumoasă impresie, iar răspunsurile sunt date de corul

Catedralei. Au fost pomenite numele celor doi Întăistătători de Biserică și întreaga asistență a ascultat cu evlavie slujba care s-a oficiat. Se întonează Imnul Patriarhal și Mulți ani trăiască! după care, Prea Sfințitul Episcop Vasile întâmpină oaspeții cu următoarea cuvântare :

*Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,
Sanctitatea Voastră,
Înalți oaspeți,
Iubiți Părinți și Frați,*

«Vă întâmpinăm cu deosebită bucurie în acest sfânt locaș, dar nu la reședința noastră care acum se află în zona de război de unde am fost alungați, însă mulțumim lui Dumnezeu că iată ne aflăm în mijlocul credincioșilor din această parte a eparhiei noastre. Astăzi se bucură inima mea și cu ea întregul popor din această parte a sârbilor și cei care și-au găsit aici adăpost, plecând din zona frontului apropiat. Vă mulțumim că ați venit să împărtășiți cu noi greutățile care ne-au cuprins în acest război nedrept și aspru. Astăzi, când Vaticanul și Iranul s-au întors împotriva poporului mic, dar tare, cinstit și drept, poporul sârb, prezența Prea Fericii Voastre aici, revarsă în noi credință puternică și nădejdea că ne găsim pe calea cea dreaptă și că lupta noastră sfântă și dreaptă pentru apărarea caselor noastre, a credinței ortodoxe de veacuri și a numelui nostru trebuie să aducă rezultate. În venirea dumneavoastră noi vedem și simțim grija poporului român frate pentru toate suferințele pe care le trăiește poporul nostru. Simțim dragostea pe care o arătați față de noi ca și împreună trăire cu suferințele noastre. Acest război impus sârbilor a tulburat viața noastră bisericească aflată în dezvoltare și ascensiune. Am clădit și am reparat multe biserici care se aflau în bună stare și care, acum au fost cuprinse de urmările grele ale războiului. Dar mai mult a avut de suferit Biserica vie, fiindcă acum, pe teritoriul eparhiei Zvornik și Tuzla avem peste 7000 de copii orfani. Au fost distruse 33 de biserici și cele mai multe distrugerii sunt opera reprezentanților Vaticanului. Nădăduim însă, că, după Vinerea cea Mare a Patimilor, să vină bucuria Învierii Domnului în care noi credem și nădăduim.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu să aducă reinnoirea întregului popor sârb, spre bucuria și a Bisericii și a Patriei noastre.

Vă rugăm, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, să transmiteți binecredinciosului popor român mulțumirea și prețuirea noastră, pentru că n-a rămas indiferent față de suferințele noastre și rugați pe fiii Bisericii Române surori să înalțe rugăciuni pentru încetarea cât mai curând a luptelor de la noi și să ne redobândim pacea și liniștea, împărțind bucuria vieții cu cei mai apropiați ai noștri. Mă rog Bunului Dumnezeu să se realizeze idealurile și dorințele pentru o Românie Mare și puternică. Vă mulțumim pentru vizită și Vă rugăm să binecuvântați și să aduceți cuvânt de învățătură credincioșilor care V-au întâmpinat. Vă mai rog să primiți în dar această icoană, care simbolizează dragostea poporului frate sârb și credința în Învieria lui Hristos, precum și această

ploscă de lemn pe care este încrustată imaginea Catedralei Patriarhale și din care își potolesc setea soldații noștri pe primele linii ale frontului. Întru mulți și fericiți ani!».

Impresionat de vibrantul cuvânt al Prea Sfințitului Episcop Vasile și de dragostea și entuziasmul cu care delegația Bisericii Ortodoxe Române este întâmpinată, precum și de atmosfera înălțătoare care s-a creat, Prea Fericitul Patriarh Teoctist se adresează celor de față astfel :

*Sanctitatea Voastră,
Prea Sfințite Părinte Episcop Vasile,
Prea Cucernici Părinți și Frați,*

«Mărturisesc că nu mă așteptam la această întâmpinare atât de frumoasă. Ne-au întâmpinat în drum copiii, iar cuvântul P. S. Episcop Vasile a fost atât de însuflețit și mișcător. Îl cunosc pe Prea Sfinția Sa de când era arhidiacon al vrednicului de pomenire, Episcopul Loghin al Tuzlei, cu care ne-am întâlnit deseori în România în preajma Aradului.

Vă găsesc îndurerăți, dar în aceste dureri să fim încredințați că, dacă Biserica văzută este distrusă o dată cu casele și gospodăriile în luptele fratricide, Biserica sufletului nu poate fi atinsă de nimeni, ea fiind Biserica cea dinlăuntru nostru, a credinței ortodoxe, învățătura morală și viața ei, jertfele ei de aproape două mii de ani, pe care nimeni nu le poate anula, fiindcă nici porțile iadului nu o vor birui, așa cum a spus Însuși Domnul nostru Iisus Hristos.

Atâta vreme cât din rândurile noastre se aduc jertfe pentru dreptate și adevăr, cât prunci și oameni nevinovați își pierd viața pentru aceste valori divine, aceasta demonstrează vitalitatea și forța Bisericii Ortodoxe, a Bisericii lui Hristos, care suntem noi cei vii, dar și cei care au trecut pragul vieții, frații, moșii, strămoșii și eroii noștri, fii ai Bisericii Ortodoxe.

Biserica din cer a strămoșilor noștri se umple cu aceste victime nevinovate ale războiului și ele mărturisesc în fața Sfintei Treimi de vrednicia și credința noastră pe pământ. Noi cunoaștem că popoarele noastre, român și sârb, și-au împletit prietenia lor pe aceste jertfe, pe acești eroi pentru apărarea ortodoxiei. Li avem în rândurile Sfinților din calendarele noastre pe mulți dintre înaintașii noștri români și sârbi. Și, de curând, în anul 1989, Biserica noastră a trecut prin încercări grele pentru doborârea totalitarismului ateu, în timpul căruia mulți dintre tinerii noștri de vârstă foarte fragedă au plătit cu viața dobândirea libertății sfânte și libertatea credinței în Dumnezeu, libertatea fiind dar dumnezeiesc ea și adevărul și sfințenia și de aceea ea se obține prin jertfă.

Așadar, întâlnirea noastră aș vrea să fie un moment de împărtășire a durerilor pe care le simt și le trăiesc Sanctitatea Sa Pavle, părinții și frații slujitori și fii Bisericii Sârbe, pentru victimele războiului fratricid din Bosnia și Herțegovina. În România facem slujbe și rugăciuni în fiecare zi, rugând pe Dumnezeu să trimită pacea și înțelegerea peste filii acestor ținuturi. Facem apel de inimă la forurile de care de-

pinde restabilirea păcii în această zonă, rugându-le să facă tot ce le stă în putință pentru încetarea pierderilor de vieți omenești, între care se află și copiii nevinovați.

Către acești copii aș vrea să îndrept un cuvânt de dragoste și prețuire, pentru părinții care i-au învățat respectul pentru credință, pentru bucuria pe care ei ne-au turnat-o în sufletele noastre, ale celor ce venim din România, întâmpinându-ne cu zâmbete și flori, sfidând prin gestul lor războiul și moartea, copiii care, pretutindeni, sunt o adevărată forță în familie, societate, țară și Biserică. Pentru a sublinia dragostea noastră pentru copiii orfani ai Bisericii Sârbe, rog pe Sanctitatea Sa să binecuvânteze modestul nostru dar de 5.000 dolari, ca simbol al solidarității noastre pentru suferințele acestora, rămași fără sprijinul și mângâierea părintească din cauza războiului.

Vă mulțumesc pentru această întâmpinare și primire călduroasă, pe care le interpretez ca pe o dovadă a dragostei statornice față de Ortodoxie și de Biserica Ortodoxă Română.

Îl rog pe Prea Sfințitul Episcop Vasile al Tuzlei să primească din partea Bisericii noastre acest engolpion, simbol al slujirii jertfelnice, care să-l aperse și să-l ocrotească în încercările de aici și să-i dea curaj în călăuzirea credincioșilor săi pe calea iubirii și a păcii. Îl rog, de asemenea, să primească aceste veșminte preoțești pentru slujitorii catedralei episcopale. Ne rugăm ca Bunul Dumnezeu să-l ajute să se întoarcă din nou la reședința din Tuzla.

Mulțumim Sanctității Sale Pavle, pentru prilejul pe care ni l-a dat să ajungem până aici în apropierea frontului, membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, clerului, credincioșilor și copiilor care ne-au întâmpinat cu bucurie și inimi curate.

Darul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu noi, cu toți. Amin».

La ieșirea din Catedrală mulțimile înconjoară pe cei doi patriarhi, le sărută mâinile și engolpioanele, cer binecuvântare, pe fețele tuturor citindu-se mulțumirea sufletească pentru această cercetare și mângâiere la vreme de cumpănă. Pe treptele Catedralei, Prea Fericirea Sa binecuvântează din nou poporul și trecând strada, oaspeții intră cu toții în reședința episcopală, însoțiți de preoți, protopopi, călugărițe, primarul orașului, Președintele Comisiei pentru culte și alte persoane oficiale locale.

În timpul convorbirilor purtate aici, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist evocă figura adormitului întru Domnul Episcopul Longhin de Tuzla, pe care l-a cunoscut mai bine, precum și o seamă de amintiri de când P. S. Episcop Vasile era diacon și ucenic al Episcopului Longhin.

Cu durere și tristețe profundă Sanctitatea Sa Pavle ne informează că în această zonă de război, de care suntem foarte aproape, s-au distrus peste 50 de biserici, iar 7 arhierii au rămas fără eparhie, fiind nevoiți să părăsească reședințele eparhiale. Descrie apoi suferințele pe care le îndură ortodocșii sârbi care au mai rămas în acele locuri.

După acest scurt popas care a avut loc la reședința episcopală, timp în care credincioșii au continuat să rămână în fața Catedralei, în jurul reședinței și pe alea de intrare până la strada principală, cei doi

patriarhi și însoțitorii lor și-au luat rămas bun, binecuvântând poporul așa de evlavios, îndreptându-se către Mănăstirea Tavna. În drum, ca și până acum, prin sate ne întâmpină copii și credincioși cu flori și urări de bun venit. Ne întâmpină cu pâine și sare grupuri de militari, pentru că ne apropiem de zona frontului și se adaugă nouă însoțindu-ne până la Mănăstirea Tavna, care se află tot pe teritoriul Episcopiei Dvornic și Tuzla. Aici au venit și preoții de la Bijeljina și alții din împrejurimi cu credincoșii lor. Curtea mănăstirii este plină. Clopotele sună fără încetare, în timp ce o delegație de ofițeri superiori întâmpină pe cei doi patriarhi cu pâine și sare. Copii și tineri îmbrăcați în costume naționale locale dau strălucire acestei zile de sărbătoare.

Se intră în mănăstire, cei doi patriarhi se închină în Sfântul Altar și se săvârșește un Polihroniu după care, Prea Sfințitul Episcop Vasile se adresează celor doi patriarhi și însoțitorilor lor cu următorul cuvânt :

*Prea Fericirea Voastră,
Sanctitatea Voastră,
Înalți oaspeți și ierarhi,*

«Sunt deosebit de bucuros că împreună cu clerul, credincoșii și cu copiii din această regiune apropiată de zona frontului, să Vă primim în această sfântă mănăstire de călugărițe și în acest loc plin de istorie. V-au întâmpinat militarii și în drum și aici, cu pâine și sare, iar noi Vă primim în numele Domnului, după îndătinata noastră tradiție ortodoxă.

Vă aflați în această mănăstire Tavna care datează din timpul regelui Dragutin, secolul al XIII-lea. În Eparhia Dvornic și Tuzla sunt șapte mănăstiri, datând din aceeași vreme. Mănăstirea Tavna, în istoria sa, a trăit clipe grele, atât pe vremea turcilor, ca și în timpul celui de al doilea război mondial. Această mănăstire are un rol însemnat în viața Bisericii și a poporului nostru. Aici, în apropiere, s-a născut un cântăreț popular care cânta la guslă, Filip Visnici și care a cântat epopeea și faptele de eroism, ca și lupta poporului din aceste părți.

Astăzi mănăstirea Tavna este așezământ monahal pentru călugărițe, într-ânsa ducându-și viața 22 de monahii. Linia frontului se află în apropiere, la numai trei kilometri și jumătate. Musulmanii privesc mănăstirea ca în palmă, însă să nu vă fie teamă că nu se va întâmpla nimic. Biserica mănăstirii care este repictată curând, este închinată Sfintei Treimi. Există și capela — paraclis — cu hramul Acoperământul Maicii Domnului. În acest așezământ este înmormântat vrednicul de pomenire Episcopul Longhin, pe care l-ați amintit în cuvântarea de la Catedrala din Bijeljina.

Aflându-ne în apropierea frontului, ne-a întâmpinat armata care respectă și ocrotește așezămintele bisericesti. Ați putut observa că militarii sunt credincioși și plini de respect. Sunt împreună cu noi la acest moment de rugăciune și se bucură de venirea înalților oaspeți din România, pe care, după cum ați văzut, i-am primit cu pâine și sare. Vă rugăm să binecuvântați obștea monahală a mănăstirii Tavna și pe militarii care, cu prețul vieții lor, apără valorile nepieritoare ale Ortodoxiei noastre. Adânc recunoscători pentru că ne cercetați la acest ceas de

cumpănă, Vă întâmpinăm cu respect filial și dragoste spunându-Vă : «Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului».

Vădit impresionat de această atmosferă în care credincioșii și ostașii se înfrățesc în jurul Bisericii, Prea Fericitul Părinte Teoctist adresează următorul cuvânt :

*Sanctitatea Voastră,
Iubiți Frați și Surori,*

«Suntem și aici emoționați de primirea pe care ne-ați făcut-o și de cuvintele pe care le-a rostit P.S. Episcop Vasile și mai ales că, pentru prima dată în viața mea am primit pâinea și sarea cu care ne-ați întâmpinat, din mâinile unui ostaș. Ne dăm seama că aproape de mănăstire se află frontul de luptă, dar avem credința că un ostaș care primește cu pâine și sare pe slujitorii lui Hristos, acela va birui pe cel vrăjmaș, așa precum Hristos și Biserica au biruit iadul.

Dragi surori, să aveți credință puternică în Sfânta Treime și în Maica Domnului, fiindcă, dacă biserica acestei mănăstiri sub călăuză Sfintei Treimi și sub ocrotirea Maicii Domnului a străbătut veacurile, va străbate și aceste clipe grele. Războiul este străin Bisericii și Biserica a condamnat întotdeauna războiul, pentru că are în învățătura Sa multe posibilități de a rezolva tot ceea ce s-ar ivi între oameni, popoare și națiuni. Noi să rugăm pe Dumnezeu să înceteze și să îndepărteze războiul, să îndepărteze dușmanul credinței și al Bisericii care este diavolul și cei care îl slujesc pe el. Iar pe diavol îl biruim mai ales cu rugăciunea și cu Sfânta Cruce. Și Crucea este simbolul biruinței asupra suferinței, este semnul răstignirii Domnului Hristos și în același timp este simbolul învierii și al biruinței împotriva întinericului și a răului.

Ne bucurăm de prezența și aici a copiilor și tinerilor care ne-au întâmpinat și sunt de față, și ne rugăm ca Dumnezeu să-i ferească de războiul cel dintre noi, așa cum ne rugăm în rugăciunile noastre. Vedem cu ochii noștri cum această sfântă mănăstire, vatră de spiritualitate ortodoxă, ca și cele din România, împreună cu viețuitoarele de aici aflate numai la câțiva kilometri de tirul armelor care seceră vieți omenști, înfruntă cu răbdare și curaj martiriul pentru credința ortodoxă.

Ne rugăm ca Dumnezeu să sporească puterea credinței, răbdarea și curajul mucenicesc al acestor monahii iubitoare de Hristos, cărora le oferim în dar o cruce de binecuvântare, care să le fie scut și ocrotire, iar micii starețe li oferim Crucea pectorală ca s-o întărească în vrednicile și lucrarea sa. Dumnezeu să vă binecuvânteze și să vă aibă în pază. Amin».

După cuvântul de întâmpinare rostit de P.S. Episcop Vasile și după răspunsul Prea Fericitului Patriarh Teoctist, fiind de față Sanctitatea Sa Pavle, Patriarhul Serbiei, membri ai Sfântului Sinod și ierarhi ai Bisericii Sârbe, preoți localnici, credincioși, copii și tineret, reprezentanți ai autorităților locale, ministrul Cultelor, ofițeri superiori ai armatei sârbe din zona frontului și militari a avut loc o agapă la trapeza mănăstirii. Au luat cuvântul reprezentanți ai clerului, ai credincioșilor, ai autorităților locale și militare, evidențiind orororile războiului din Bosnia și

Hertegovina, suferințele populației, pierderile de vieți omenești și de bunuri materiale, făcând apel la delegația Bisericii Ortodoxe Române să influențeze factorii competenți pentru luarea hotărârilor de încetare a ostilităților în această zonă.

La sfârșitul alocuțiunilor a luat cuvântul Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, adresându-se celor de față, astfel :

*Sancțiitatea Voastră,
Onorați reprezentanți ai autorităților locale,
Iubiți frați comesenii,*

«Am ascultat cu multă luare aminte cuvântările rostite aici și mesajul transmis de Domnul Președinte al Republicii. Pe de o parte ne-a îngrijorat ceea ce au exprimat fiecare dintre vorbitori, dar pe de altă parte ne-a și bucurat. Am auzit cuvinte de mare nădejde și de înflăcărare pentru apărarea Ortodoxiei și în același timp de îngrijorare pentru jertfele de vieți omenești, care se sting, poate și în aceste clipe în care noi ne aflăm aici. Ca slujitori ai Sfintei Ortodoxii, care reprezintă adevărul Sfintei Scripturi și revelația dumnezeiască, cunoaștem că omește, orice viață care se stinge pe pământ este o durere mare pentru toți, deoarece omul este creat de Dumnezeu ca să se bucure de aceste frumuseți pe care le-am văzut și în țara dumneavoastră. Ne doare mult rana fraților noștri ortodocși, dar și a celorlalți de altă credință, nevinovați care cad victime, pentru că arma este oarbă și lovește de multe ori la întâmplare. De aceea noi, slujitorii Bisericii Ortodoxe, suntem foarte atenți atunci când este vorba de pierderea de vieți omenești, atât când facem rugăciuni pentru salvarea lor, cât și când facem demersuri și intervenții pentru a nu lăsa ca arma să-și spună cuvântul hotărâtor, ci înțelegerea. Războiul nu este numai acesta pe care îl trăim noi, ci el se duce și în multe alte părți ale lumii. Războiul de aici, atât de nedrept și necruțător, dă la iveală faptul că în sufletele oamenilor, în adâncurile simțirii lor, există un război nevăzut, ascuns în sufletele celor care seamănă ură și dezbinare, lipsindu-le Hristos și lumina Lui.

Ceea ce am auzit astăzi în Biserică pe unde am trecut și mai ales aici, în această zonă de război, îmi întărește nădejdea că lumina lui Hristos pătrunde și se așază în inimile oamenilor, și îmi întărește convingerea că prin lumina și credința pe care le-am citit în inimile tinerilor și copiilor, dreptatea va învinge și că lumina va străluci și va lumina orice întuneric și orice ascunziș precum și orice minte călăuzită de păcat, care fac să sângereze Bosnia și Hertegovina și alte părți ale lumii lipsite de credința și lumina lui Hristos.

Sunt încredințat că lumea care are astfel de copii și tineri ca cei pe care i-am întâlnit astăzi și ne-au cântat atât de frumos, va birui prin lumina și credința în Hristos. Pentru aceasta ne vom ruga totdeauna ca Dumnezeu, pentru credința lor curată, să aducă lumina și pacea acestor ținuturi. Așa cum spuneam și în biserică, fiii Bisericii Ortodoxe Române urmăresc zilnic, cu înfrigurare, ceea ce se întâmplă în această parte a lumii și zilnic înalță rugăciuni ca Dumnezeu care a potolit valorile și marea să potolească și aceste furtuni amenințătoare care s-au năpustit

peste țara și Biserica Ortodoxă Sărbă. Să avem credință în puterea mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos și în rugăciunile Bisericii și ale creștinătății de pretutindeni.

Mulțumesc, în încheiere, Sanctității Sale Pavle, Prea Sfințitului Episcop Vasile, domnilor reprezentanți ai autorităților de stat locale și militarilor care ne-au întâmpinat, maicii egumene și surorilor care ne-au prilejuit această masă a dragostei, ca în primele veacuri creștine și vă încredințăm că ducem cu noi în România, gândurile, dorințele și durerile dumneavoastră, pentru a le purta pe aripile rugăciunilor noastre către Dumnezeu, pentru ca ele să fie ascultate și împlinite și astfel să ajungeți la adevăr și dreptate fără vărsări de sânge. Dumnezeu are această putere și el lucrează prin oameni. Asemenea ostași ca cei care au vorbit aici și care ne-au primit la Biserică cu pâine și sare nu pot decât să-l aibă pe Hristos, care biruie orice primejdie și pe dușmanii văzuți. Așa să ne binecuvânteze și să ne ajute Dumnezeu — Amin».

Se rostește rugăciunea: «Mulțumim Ție Hristoase Dumnezeu nostru că ne-ai săturat pe noi de bunătățile Tale cele pământești...», iar Sanctitatea Sa Pavle dă binecuvântarea acestei agape.

După agapa de prânz desfășurată în trapeza mănăstirii, membrii celor două delegații bisericești au fost poftiți în salonul arhondariei. Presa sârbă a dorit să aibă un interviu cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist pentru a cunoaște impresiile în legătură cu vizita, la care Prea Fericirea Sa a răspuns: «Este foarte greu de mărturisit impresiile, într-un cuvânt scurt, pentru că ele sunt foarte bogate atât pe plan bisericesc, precum și în legătură cu evenimentele tragice care au loc în Bosnia și Herțegovina. Noi am venit pe un drum cunoscut, pe drumul bătătorit de moșii și strămoșii noștri de când ne cunoaștem în istorie, ca popoare vecine, prietene și ortodoxe. Aceste locuri frumoase pe care le-am văzut astăzi și chiar mănăstirea în care ne aflăm au ținut de-a lungul secolelor legătura cu Ortodoxia întreagă, cu așezămintele monahale din România cu care s-au sprijinit și ajutat reciproc.

În condițiile în care am venit acum, ca invitați ai Sanctității Sale Patriarhului Pavle, am găsit aici o Biserică rănită, ai cărei fii sunt supuși morții, exilului și dezbinărilor dureroase. Am venit ca în aceste clipe să ajutăm și să mângâiem în măsura în care omeneste se poate vorbi și, mai ales se poate face aceasta.

Dar istoria noastră, legată de secole, pe care o cunoaștem cu toții ne învață că multe greutăți s-au abătut asupra noastră și din toate am ieșit cu sufletul întărit, cu credința mai vie datorită suportului pe care ni-l oferă Ortodoxia».

La întrebarea care este mesajul Prea Fericirii Sale către poporul sârb și Biserica Ortodoxă Sărbă, a răspuns:

«Mesajul nostru este un mesaj de nădejde vie cum ne învață Sfântul Apostol Pavel, de încredere în Dumnezeu, care ne scoate din toate greutățile și care, așa cum ne-a scos din multe furtuni care s-au abătut asupra noastră și noi am rămas pe loc cu mănăstirile și bisericile noastre, așa vom rămâne și de acum înainte.

Un cuvânt de dragoste părintească adresez tinerilor acestui popor, copiilor, părinților și fraților îndoliați, cu îndemnul de a nu uita că cei

ce se jertfesc sunt pomeniți pururea de Biserică și trec în rândul eroilor și al sfinților care sunt cinstiți veșnic. Îmbrățișez pe fiii întregului popor și fac apel la înțelepciunea conducătorilor să folosească toate rezervele din sufletele lor pentru a opri vărsarea de sânge și pierderile de vieți omeștești.

Doresc din inimă ca în toate acestea să vă ajute Dumnezeu».

Programul zilei fiind destul de încărcat, la orele 15, coloana de mașini cu cele două delegații bisericești se îndreaptă spre Pancevo și Novo-Selo (Satul Nou), localități din cuprinsul Episcopiei Banatului condusă de P.S. Episcop Chrisostom, care își are reședința la Vârșeț. Este prevăzut un drum lung de circa trei ore până se va ajunge la Pancevo. Parcurgem câmpii, dealuri, ținuturi împădurite, cu nimic deosebite de cele din zona noastră de câmpie și subcarpatică.

La orele 17,30 se ajunge în fața bisericii cu hramul «Adormirea Maicii Domnului» din Pancevo. Mulțimea mare de credincioși ocupă strada și fațada bisericii, aplaudă și fac urări de bun venit, în limba română și în limba sârbă, pentru că în Pancevo sunt și mulți români. Copiii oferă buchete de flori celor doi Patriarhi, iar Prea Sfințitul Episcop Chrisostom îi întâmpină cu Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, înconjurat de preoți, credincioși și reprezentanți ai autorităților locale, împreună cu primarul orașului. În această atmosferă entuziastă se intră cu mare greutate în biserica arhiplină. Cei doi patriarhi bineșuvăntează poporul, în dangătul clopotelor care nu mai conțin și în acordurile Imnului Patriarhal. Intră în Sfântul Altar, se închină, apoi iau loc pe soale, în dreapta, în jilțurile arhieresti. Un sobor de preoți oficiază polihroniul, se pomenesc numele celor doi patriarhi și se cântă: «Mulți ani trăiască!».

Prea Sfințitul Episcop Chrisostom, în calitate de chiriarh al locului întâmpină întâistătătorii celor două Biserici, pe membrii delegației române și pe ierarhii sârbi însoțitori, cu următoarea cuvântare:

*Prea Fericirea Voastră,
Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiile Voastre,
Prea Sfințiile Voastre,
Excelența Voastră,*

«Dăm slavă Bunului Dumnezeu că și eparhia aceasta pe care o păstorem, precum și Catedrala din Pancevo, se bucură de vizita Prea Fericirii Voastre, tocmai în vremea când nevoia ne apasă, așa cum spune psalmistul David. Ne bucurăm întru Domnul și în unitatea dragostei de vizita Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, pentru că Unul este Domnul, una este Credința și unul Botezul și pentru că aceleași sunt nevoile prin care au trecut și trec Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Sârbă.

Exprimăm Prea Fericirii Voastre și distinșilor însoțitori, sinceră recunoștință în numele credincioșilor noștri, a preoților, a slujitorilor bisericești și a întregului Consiliu parohial pentru că astăzi ați vizitat orașul Pancevo și Biserica cu hramul «Adormirii Maicii Domnului».

Este pentru prima oară în istoria acestui oraș când a avut cinstea de a saluta doi patriarhi deodată. Aceasta este o zi mare în care credincioșii noștri au venit să ia binecuvântarea Prea Fericirii Voastre și să Vă mulțumească.

Prea Fericite,

Rar se întâlnesc două popoare care duc o viață atât de apropiată, așa cum sunt popoarele sârb și român. Un singur Dumnezeu, o singură credință, o singură sfântă, sobornicească și apostolească Biserică, care pe noi ne-au unit de veacuri, iar în seara aceasta am dat mărturie despre această sfântă mare istorie.

Vizitați Biserica noastră și poporul nostru într-o perioadă nespus de grea pentru noi, când și Biserica și poporul sunt răstăginate pe Cruce. Poporul sârb ne amintește de Moise când, străbătând Marea Roșie, l-a înfrânt pe Faraon, și de vechiul Israel, care cânta cântecul de biruință: «Tăria mea și mărirea mea este Domnul, căci El m-a izbăvit!». Acesta este Dumnezeuul meu și-L voi preaslăvi! Dumnezeuul părintelui meu și-L voi preainălța» (Ieș. 15, 2).

Sunt sigur că înțelegeți situația în care ne aflăm, căci și Biserica și poporul român au fost în trecut încercate, ca și noi acum. În aceste vremuri grele noi am fost uimiți de evlavia și religiozitatea poporului român și de organizarea Bisericii Ortodoxe Române, căreia mecanismul comunismului ateist i-a provocat multe pagube.

Mulțumim Prea Fericirii Voastre pentru această înaltă vizită și Vă rugăm să Vă sporiți rugăciunile către Domnul Iisus Hristos, Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu și către Sfinți, pentru a ne întări în credință și dragoste, ca astfel, să putem înfrunta pericolul neocomunist, iar din focul peste care vom trece, să iasă chipuri luminoase și suflete curate și, împreună cu întregul Vostru popor, să slăvim cu o singură gură și o singură inimă mărrețul nume al lui Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Bine ați venit la noi să trăiți întru mulți ani!»

Din jilțul arhieresc, privind către mulțimea credincioșilor, care au asistat aici și la slujba vecerniei, în așteptarea celor doi Întăistătători de Biserică, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist răspunde cuvântului de salut, adresându-se astfel :

*Sanctitatea Voastră,
Prea Sfințite Părinte Episcop Chrisostom,
Iubiți frați și surori,*

«Dacă ne găsim acum în biserica dumneavoastră la acest ceas de rugăciune, datorăm această bucurie Sfântului Duh, care călăuzește pașii noștri către cele bune. Spun aceasta, pentru că, în același timp, în care Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române gândea să invite pe Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle la București, am primit Noi invitația de a-L vizita pe Sanctitatea Sa la Belgrad.

Și iată, așa se face că ne găsim înconjuțați de această frumoasă coroană de preoți și cu P.S. Episcop Chrisostom, fratele nostru prea iubit în slujire arhierescă. Așteptăm ca dorința noastră de a-l avea pe

Sanctiitatea Sa Pavle la Patriarhia din București să se împlinească la sfârșitul lunii octombrie din toamna aceasta, cu prilejul împlinirii a 110 ani de la Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române și 70 de ani de când Biserica Ortodoxă Română este ridicată la rangul de Patriarhie. Împună cu mine se află I.P.S. Mitropolit Nicolae al Timișoarei și Banatului, P.C. Părinte Constantin Părvu, Vicar Administrativ la Cancelaria Patriarhiei din București și P.C. Preot Moise Ianeș, conducătorul Vicariatul Ortodox Român de Vânsșet.

Iubiți Părinți și credincioși,

Bisericile noastre și-au pecetluit legăturile cu vrednicia și jertfa martirilor și cu sângele celor care au apărat credința ortodoxă.

Ne stă mărturie în această privință însuși Episcopul Teodor de la Timișoara, care de curând a fost canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe și pe care și noi îl vom înscrie în calendarele noastre. Căci, la 1508, acolo unde păstorea el, și apăra Ortodoxia, păstorea și sârbi, păstorea și români; iar când fiica cneazului Lazăr, domnița Despina, a devenit soția domnitorului Neagoe Basarab al Țării Românești, cel care a zidit celebra mănăstire de la Curtea de Argeș, această domniță din neam de cneaz sârbesc a adus în Țara Românească credință puternică și ofrandă pentru casa lui Dumnezeu. Este cunoscută în istoria noastră ca și împărătesele Bizanțului de odinioară, iubitoare de ortodoxie și credincioasă jertfelnică pentru mănăstire, dându-și bijuteriile personale pentru înfrumusețarea acestei mănăstiri, celebră în toată lumea până astăzi. Și exemple de acestea găsim foarte multe în istoria noastră. Avem, așadar, o istorie comună pecetluită nu numai cu fapte de prietenie, de istorie, de războaie comune de apărare a credinței, ci pecetluită cu darul Duhului Sfânt al Sfintei Ortodoxii și ca pe orice dar dumnezeiesc, noi trebuie să-l păstrăm cu mare sfințenie. Suntem datori să păstrăm această prietenie sfântă. Suntem datori să o promovăm și să o facem cunoscută tinerilor și copiilor, mai ales celor din vremurile de față, când lumea este pusă la grea încercare de diferite curente sectante sau diferite curente care coboară demnitatea ființei umane. Învățăm din istoria noastră sfântă a celor două popoare că dacă am străbătut atâtea secole de istorie păstrându-ne identitatea credinței, identitatea culturii noastre naționale, și unii și alții, și români și sârbi, și că, dacă atâtea valori ale istoriei nu ne-au clintit din loc, aceasta se datorește credinței noastre ortodoxe. Este nevoie ca și acum și întodeauna să simțim trebuința mărturisirii acestui adevăr, și Noi, întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe surori și ierarhii și preoții și credincioșii noștri. Tot ceea ce ne-a lăsat Dumnezeu cel Sfânt pe pământ ca frumoșete dumnezeiască și omenească este sfânta Ortodoxie. Nu poate să existe o altă credință mai frumoasă, nu poate fi o artă frumoasă fără adevărul dumnezeiesc al frumosului, nu poate exista bine pe pământ dacă nu conține în el binele dumnezeiesc. Bisericile noastre ortodoxe, mănăstirile românești și mănăstirile sârbești, arhitectura lor așa de armonioasă și de frumoasă, satisfac în gândire și în cultură pe cel mai pretențios și rafinat om de cultură. Dacă aceste lucruri le știm și le cunoaștem, avem datoria să păstrăm Ortodoxia și avem datoria să arătăm tineretului și copiilor fru-

musețile ei, spre a nu cădea cineva în cursa sectelor de atâtea feluri, care au invadat și România și Serbia. Pentru aceasta mulțumim lui Dumnezeu, fiindcă întâlnindu-ne unii cu alții, ne aducem aminte de îndatoririle noastre și ne aducem aminte și ce frumusețe slujim noi, atunci când ne numim «ortodocși». De aceea sunt recunoscător Sanctității Sale Patriarhului Pavle pentru această invitație de a vizita Biserica Ortodoxă Sârbă și pentru faptul că în programul acestei vizite a înscris și această vecernie la Pancevo, să ascult un cuvânt atât de ziditor de suflute pe care ni l-a rostit Prea Sfințitul Episcop Chrisostom.

Prea Sfinte Părinte Episcop, iubiți părinți, din toată inima vă mulțumesc pentru această întâmpinare. Vă asigur de prețuirea și de iubirea mea, a însoțitorilor și a ierarhilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Cea mai frumoasă și mai bogată virtute este iubirea, este dragostea, care nu cade niciodată și dacă noi o avem, nu cădem niciodată. Și pentru a exprima simbolic această iubire și prețuire a Sf. Sinod, a mea personal și a I.P.S. Mitropolit Nicolae, Vă rog, Prea Sfințite Episcop Chrisostom să primiți semnul comuniunii noastre și semnul slujirii noastre arhieresti în sfânta biserică; un engolpion lucrat în atelierele Patriarhiei noastre. Să-l purtați cu sănătate și bucurie și să Vă rugați pentru noi și pentru Biserica Ortodoxă Română. La mulți ani!».

Se cântă mulți ani trăiască și Imnul Patriarhal, timp în care cei doi Patriarhi intră în Sfântul Altar și consemnează în Sfânta Evanghelie acest moment unic al vizitei lor în biserica Adormirii din Pancevo. Binecuvântând poporul se iese din biserică și se intră pentru un scurt popas la Cancelaria parohială, unde suntem întâmpinați de primarul orașului, cadre didactice, personalități ale vieții culturale și politice din oraș, membrii consiliului parohial și alte persoane apropiate Bisericii.

Primarul din Pancevo îl întâmpină pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu un cuvânt de salut în limba română, după care un membru al consiliului parohial i se adresează în limba sârbă urând bun venit la comunitatea ortodoxă din Pancevo. Au loc schimburi de impresii între membrii delegației române și reprezentanții vieții publice și ai parohiei din Pancevo, în care se subliniază bunele raporturi dintre sârbii și românii din localitate și împrejurimi. Preoții se salută și se îmbrățișează cu preotul Moise Ianeș, Vicarul român de la Vârșet, cu care se cunosc de la diferite slujbe comune. Este o atmosferă de frățietate și de apropiere sufletească.

Pentru că se apropie căderea serii și timpul este presant, cei doi Patriarhi își iau rămas bun, în aclamațiile mulțimii, îndreptându-ne spre Satul Nou (Novo Selo), localitate în care funcționează o parohie românească.

La orele 19,00 coloana mașinilor cu oaspeții ajunge la Satul Nou (Novo Selo) așezare locuită de români și sârbi, situată la circa 30 de km de Belgrad.

În fața bisericii ortodoxe române și pe aleea care conduce de la stradă și până în sfântul locaș s-a strâns mulțime mare de români și sârbi din Satul Nou, preoții și protopopii Vicariatului Ortodox Român din Vârșet cu enoriași din parohiile lor apropiate, dornici să vadă pe

cei doi Patriarhi ortodocși. În dangățul clopotelor și în cântecele fanfarei care alternează cu Imnul Patriarhal intonat de preoți, cor și credincioși, ne îndreptăm către biserică.

Tineri și copii îmbrăcați în pitoreștile costume naționale oferă buchete de flori Prea Fericitului Patriarh Teoctist, așternând flori în calea oaspeților și făcându-le o primire entuziastă, strigă: «bine ați venit!» și «întru mulți ani stăpâne!». Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist sărută pe copiii care-i oferă flori și binecuvântează pe părinții lor, fericiți că au putut fi de față la această minunată și rară întâlnire. Sunt de față reprezentanții ai Ambasadei Române, Președintele Comisiei pentru Culte, primarul, cadre didactice, personalități ale comunei Satul Nou, sârbi și români care conviețuiesc aici de secole.

Cei doi Patriarhi, urmați de delegația română și ierarhii sârbi intră în biserică ce poartă hramul «Pogorârea Sfântului Duh», fiind precedați de soborul preoților și protopopilor vicariatului român din Vârșeț, înveșmântați în costume preotești impecabile. Prea Fericitul Patriarh și Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle se închină la Sfântul Altar, apoi ies și se așază în jilțurile arhieresti, pe soalea largă a bisericii. Se săvârșește Polihroniul, pomenindu-se numele celor doi Patriarhi, corul și mulțimea credincioșilor cu preoții intonând: «Mulți ani trăiască!» și «Pre Stăpânul și Patriarhul nostru!», într-o atmosferă entuziastă și de sărbătoare, încât ne simțim ca acasă.

După încheierea Polihroniului, P. C. Preot Gheorghe Ianeș, protopop de Pancevo, ia cuvântul în numele preoților și credincioșilor din Vicariatul român și cu emoție vădită în glas rostește următoarele:

*Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,
Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințiii și Prea Sfințiii Părinți,
Prea Cucernici Părinți și iubiți frați români și sârbi,*

«Din încredințarea Prea Cucernicului Părinte Vicar Moise Ianeș, permiteți-mi ca în numele tuturor preoților ca și al credincioșilor din cuprinsul Vicariatului nostru din Banatul jugoslav și al meu personal să exprim marea bucurie pentru venirea Prea Fericirii Voastre în mijlocul nostru. Ca urmaș al Sfinților Apostoli spre a perpetua marea misiune apostolică și spre îndeplinirea ei, ați coborât din scaunul patriarhal și ați venit să Vă cercetați turma, oile cuvântătoare, pe fiii suflateși încredințați de Mântuitorul Hristos spre păstorie și conducere pe cărările vieții la limanul mântuirii lor sufletești.

Ați venit la noi să binecuvântați câmpiile, dealurile și toate ogoarele noastre, să binecuvântați pe părinți și pe copiii lor, să binecuvântați și să îmbărbătați bătrânii ca să-și poarte cu ușurință povara anilor vieții lor. Ați venit să binecuvântați mormintele unde zac osemintele moșilor și strămoșilor noștri, ale fraților și copiilor noștri și să implorați mila și îndurarea lui Dumnezeu ca să ierte greșalele tuturor ce au adormit și au murit în credința străbună și în nădejdea învierii și a vieții celei veșnice.

Prea Fericite Părinte Patriarh, să ne binecuvândați și pe noi pe toți și să implorați asupra noastră mila Dumnezeiască ca să ne ferească de ciumă, cutremur, de foc, de sabie, de venirea asupra noastră a altor neamuri și de războiul cel dintre noi, ca toți împreună cu o gură și cu o inimă să mărim pe Dumnezeu Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh.

Cu aceste cuvinte, în numele dreptcredincioșilor mei parohieni, Vă primim cu bucurie, cu veselie și cu brațele deschise în mijlocul nostru și Vă deschidem larg porțile inimilor noastre de iubire, de venerațiune și supunere fiască, și Vă zicem : «Bine ați venit în mijlocul nostru și să ne trăiți intru mulți și fericiți ani».

Protopopul Gheorghe Ianeș merge și sărută mâna celor doi Patriarhi și cere binecuvântarea patriarhală. După aceea, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, părintele sufletesc al românilor ortodocși de pretutindeni, se adresează celor de față astfel :

*Sanctitatea Voastră Pavle,
Înalt Prea Sfinții Mitropoliți,
Prea Sfinții Episcopi,*

Prea iubiți părinți, frați și surori de un neam și o credință,

«Este normal ca în asemenea împrejurări să fiu stăpănit de emoție pentru că mă găsesc într-o biserică din aceste părți în care s-au rugat moșii și strămoșii enoriașilor de astăzi. Sunt, de asemenea, emoționat că vorbesc în prezența unui ierarh venerabil, Sanctitatea Sa Pavle, cunoscut în lumea noastră ca un păstrător al credinței ortodoxe, iar pentru noi, Biserica Ortodoxă Română, un mare prieten, cărui a datorăm această bucurie comună a mea și a Sanctității Sale și chiar a fiecărei familii ortodoxe, a credincioșilor și credincioaselor, care se află cu noi aici, sârbi și români.

Iubiți frați, Ortodoxia are valori nebănuite și încă necunoscute, care merită să fie invocate în preocupările noastre la asemenea împrejurări. Nu numai factorul economic trebuie să prevaleze în lume. Cine cunoaște Ortodoxia în profunzimea și valoarea ei socială, în familie, în societate, în raporturile dintre țări, între Bisericile naționale, acela își dă seama că în doctrina ei se află un tezaur nepuizabil de învățături și forme de conviețuire între popoare, între națiuni și Biserică.

De două mii de ani propovăduim adevărurile ei și n-am ajuns să epuizăm valorile sale doctrinare și sociale. De două mii de ani cele două popoare ale noastre, înfrățite în aceeași credință ortodoxă pe aceste meleaguri, au rezistat împreună agresiunii dominației otomane. Credința nu se umbrește cu trecerea anilor, sau chiar cu trecerea secolelor.

Credința noastră ortodoxă ne-a ținut apropiați unii de alții și ne-a unit în apărarea ei și a valorilor proprii popoarelor noastre. Comorile de artă și de spiritualitate ortodoxă le găsim aceleași în Nordul și în Sudul Dunării, în aria Ortodoxiei, la Novisad, la Tighina sau la Hotin. Cu aceste valori de credință și artă întruchipate în biserici și mânăstiri străvechi, adevărate nestemate ale Ortodoxiei, românii au impodobit ținuturile din Nordul și Sudul Dunării, până la Muntele Athos, imple-

tindu-și râvna lor, cu a popoarelor vecine și mai ales cu râvna fraților ortodocși sârbi.

De aceea, clipa întâlnirii dintre noi, în această seară, ca frați în credință, este însemnată și sfântă, fie că purtăm un costum sau altul, fie că vorbim și cântăm diferit. Avem același suflet și același scop mântuitor, ne hrănim din același izvor nesecat al Ortodoxiei din vremurile apostolice. Ce am fi fost noi, iubiți frați români și sârbi dacă n-am fi păstrat Ortodoxia sau ne-am fi abătut, în vitregia istoriei, la altă credință?

Sunt unii care cred că dacă am fi împărțaiți o altă credință, am fi avut în istorie și poate în actualitate, o soartă mai bună pe plan european. Întru acestea mărturie ne stau frații noștri români din Transilvania peste care s-a abătut silnicia uniației și care au fost instrăinați de credința ortodoxă, pierzându-și mănăstirile, bisericile și uneori identitatea și autenticitatea națională, așa cum s-a întâmplat sub presiune și cu credincioșii altor Biserici Ortodoxe, nu departe de noi. Ortodoxia ne-a ajutat să ne păstrăm valorile noastre spirituale, aceleași, în Sfântul Munte Athos, în Sinai, în sinteza de credință și cultură a Bisericii Răsăritene, Sfânta Sofia și pe toată aria în care odinioară a înflorit Biserica noastră Ortodoxă.

Noi, românii și frații noștri sârbi ortodocși n-am rămas în afara acestei arii orientale a imperiului.

Suntem aici deci unde ne-a găsit istoria din primul mileniu și unde Sf. Apostol Andrei a găsit pe strămoșii noștri. Suntem înrădăcinați pe suferințele și jertfele strămoșilor noștri din Sciția, dintre Dunăre și Mare. Mănăstirea Putna sau Voroneț, Curtea de Argeș sau Cozia din România ca și Mănăstirea Cruședol sau Studenița din Serbia stau mărturie despre valorile Ortodoxiei noastre comune. Suntem înfrățiți prin aceleași sfinte Taine și slujbe religioase, prin aceeași Sfântă Liturghie. Frumusețile picturii ortodoxe și a veșmintelor liturgice simbolizează strălucirea Bizanțului. Și noi, și sârbii am continuat prin acestea cultura Bizanțului, după Bizanț, acel Bizanț despre care se vorbește și se scrie cu mult adevăr și pietate. Când își deschide oricine ochii și mintea găsește în Ortodoxie frumusețile de viață, așa cum găseau temei Ștefan cel Mare și Sfânt, Alexandru cel Bun și urmașii lor, să-și apere nevoile, țara, neamul și credința. Ei de aceea au înfăptuit o boltă a culturii naționale românești, cu valoare deosebită pentru Europa vremii lor și actuală pentru timpurile noastre. Avem așadar, cu ce intra în legătură pe plan european. Suntem două Biserici și țări prietene, păstrătoare ale Ortodoxiei, țări cu un însemnat număr de ortodocși. Ne aflăm împreună în forurile mondiale ale Ortodoxiei și creștinătății, unde ne prezentăm cu valorile noastre apostolice și contemporane, putând sta cu fruntea sus. Împreună apărăm, în aceste foruri, Ortodoxia, care cu fiecare secol apare nouă și în toată prospețimea ei. Cei mai autentici tălmăcitori ai Sfintei Scripturi, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare, Sf. Maxim Mărturisitorul, cărora le urmează teologii Bisericilor noastre surori, dau la iveală noi izvoare și înțelesuri ale Ortodoxiei. Nu trebuie să trăim complexul că am fi mai prejos decât Biserica Romano-Catolică, Protestantă și nu trebuie să ne înti-

mideze prozelitismul sectelor care caută să cumpere sufletele credincioșilor noștri.

De aceea avem datoria sfântă să ne învățăm copiii și tineretul credința ortodoxă, să apropiem credincioșii de Biserică, obligație pentru fiecare preot și pentru fiecare familie. O Europă fără valorile Ortodoxiei nu se poate imagina. Odată cu valorile economice, care tind să copleșească viața, trebuie să apară și valorile spirituale ale credinței. Aceasta depinde în mare măsură de noi, slujitorii și credincioșii Ortodoxiei.

Am fost astăzi cu Sanctitatea Sa Pavle în Bosnia, unde și acum se sting vieți omenești. Am făcut împreună rugăciuni pentru încetarea vărsărilor de sânge și așezarea păcii. Am văzut curajul și evlavia credincioșilor ortodocși sârbi la parohiile unde am fost, mănăstiri bine organizate, ierarhi și preoți îngrijorați de pierderea reședințelor și soarta refugiaților. Ei sunt pilde de curaj și de sacrificiu și nu-și pierd încrederea în Dumnezeu și adevărul veșnic. Numai cu aceste valori putem nădăjdui, între înțelegere și aflarea unor formule de încetare a suferințelor și a pierderilor.

Iubiți frați credincioși români, cunoaștem că mormintele moșilor și strămoșilor, credința și evlavia ca și sfintele biserici vă sunt zestrea scumpă pe care o moșteniți. Dacă o carte reprezintă o valoare, cu atât mai mult păstrarea altarelor și a numelui pe care îl moșteniți rămâne o valoare supremă de familie și de neam.

Cu bucurie vă îmbrățișăm frățește împreună cu I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului și cu Prea Cucernicul Preot Vicar Constantin Părvu de la Sfânta Patriarhie, cu care am luat drumul continuării prieteniei noastre cu Biserica Ortodoxă Sârbă, personal față de Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle, care ne-a și dat posibilitatea de a vă vedea aici la Pancevo și la Satul Nou. Aproape la fiecare sedință a Sfântului Sinod gândurile și preocupările ne stăpânesc pentru legături cât mai rodnice cu frățiile voastre, preoții și credincioșii români din Jugoslavia.

Poate ați aflat că, la noi copiii învață în școli religia, preoții și studenții teologi fiindu-le profesori. Reînființăm și rezidim mănăstiri și biserici. Avem peste 30 de seminarii teologice și facultăți de teologie pastorală, teologie-litere, teologie-asistență socială, în 14 centre universitare, școli la care pot veni la studii și din Banatul jugoslav. Biserica noastră a proclamat canonizarea unor sfinți români, cinstiți deja de multă vreme de către poporul dreptcredincios. Școlile teologice pregătesc studenți și studente. În fiecare joi aulele facultăților de teologie și ale altor facultăți își așteaptă conferențiarul ca să prezinte tineretului teme de spiritualitate ortodoxă. Ne impresionează în mod deosebit atașamentul studențimii față de Biserică. Studenții Universității din București au biserica lor. La Universitatea Politehnică s-au pus temeliele unei alte biserici.

Avem și greutăți multe, dar ne străduim să le biruim. Dumnezeu ne ajută în tot ceea ce întreprindem. Condițiile sunt grele, poate mai grele la noi decât aici, dar ne străduim să le depășim. Sunt familii care au nevoie și de pâinea cea de toate zilele. Biserica și-a reluat activi-

tatea ei de asistență socială și de mângâiere a celor împovărați. Am numit preoți la spitale, penitenciare și în armată și la unele azile de bătrâni.

V-am relatat toate acestea ca să aveți o imagine reală despre viața religioasă și bisericescă în Biserica Ortodoxă Română și ca să rețineți bucuria mărturisirii noastre cu prilejul întâlnirii cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle, cu preoții și ierarhii Bisericii Surori Sârte.

Îl rog pe Sanctitatea Sa Pavle să primească simbolul dragostei noastre pe care l-am dăruit pentru copiii și suferințele din Bosnia și Herțegovina. Fiecare din cei de acolo au victimele, suferințele și necazurile lor, iar Dumnezeu trebuie adus în mijlocul nostru al tuturor.

Comuna dumneavoastră, denumită Satul Nou, o văd pentru a treia oară. Păstrați credința, tradițiile, obiceiurile și limba. V-am adus reviste, manuale de religie pentru copii, cărți de rugăciuni și veșminte bisericesti pentru preoți.

Când vom mai veni sau ne veți vizita acasă, vă vom întâmpina și cu altele. Important este să vă păstrați credința și ca tineretul să nu cadă pradă sectelor sau ispitelor morale care dezbină familia, fiindcă familia trebuie să fie temelie neamului, a țării și a Bisericii. Păstrați viața de familie curată și deprindeți tinerii cu respectarea principiilor vieții moral-creștine.

Fac apel părintesc față de preoți, mame și părinți, să învețe pe copii credința. Fiți prezenți în familii, iubiți frați preoți, nu le lăsați la îndemâna predicatorilor și sectanților care caută să răpească credincioșii. Sunteți liberi să desfășurați activitatea misionară și pastorală. Și în România, la fel suntem liberi să lucrăm în câmpul misionar. Dumnezeu ne va întreba pe fiecare ce am făcut cu libertatea noastră.

În trecut, poate ne găscam scuze, dar acum nu putem avea motive să nu desfășurăm orice fel de activități pastorale.

Vă îmbrățișez părintește în Hristos Domnul Nostru și îl rog să readucă pacea și liniștea peste aceste ținuturi tulburate.

Mulțumesc din toată inima Sanctității Sale Pavle pentru că mi-a prilejuit aceste întâlniri cu credincioșii ortodocși români din Satul Nou, cărora le urez bună frățietate cu credincioșii sârbi, a căror biserică se află alături de cea a frățiilor noastre.

Binecuvântarea Domnului să fie cu noi, cu toți. Amin».

Corul și credincioșii, preoți și întreaga asistență cântă «Întru mulți ani stăpâne!».

După acestea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, subliniind zelul pastoral și misionar al preoției care face parte din Vicariatul de la Vârșeț, dragostea și atașamentul credincioșilor din parohia Satul Nou, în care ne aflăm, exemplar împodobită și întreținută, ca un adevărat părinte care răspândește strădaniile fiilor săi, lucrători în ogorul Bisericii, acordă în semn de distincție Crucea Patriarhală Prea Cucernicului Pr. Moise Ianeș, conducătorul Vicariatului Ortodox Român din Vârșeț, Prea Cucernicului Pr. Gheorghe Ianeș, protopop de Pancevo și paroh al

parohiei Satul Nou, Prea Cucernicului Pr. Dimitrie Musta, protopop de Toracul Mic, Prea Cucernicului Pr. Traian Ghilezan, protopop de Vârșeț și Prea Cucernicului Pr. Andrei Turcoane, ieroh al parohiei Nicolinț.

Corul și întreaga asistență cântă pentru cei distinși «Vrednic este!». Relevând în continuare dragostea și atașamentul localnicilor pentru sfântul lor locaș, Prea Fericirea Sa distinge cu «Crucea Patriarhală pentru mireni» pe Domnul Stevan Boliianțu, Președintele consiliului parohial, Dl. Sava Stoian, conducătorul corului bisericesc, Dl. Costea Mărghiticean, prim cantor al bisericii și pe Dl. Mircea Tăpargea, prim episcop al bisericii. Intreaga asistență intonează din nou «Vrednic este!».

În final, P.C. preot vicar Moise Ianeș adresează respectuoase și filiale mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru distincțiile acordate, asigurându-l de tot devotamentul și râvna sporită în lucrarea bisericească.

Cei doi Patriarhi intră din nou în Sfântul Altar și consemnează în Sfânta Evanghelie acest moment de neuitat.

După aceea, se vizitează biserica vecină a credincioșilor ortodocși sârbi, care se întrece în frumusețe cu biserica românească. Cu același ritual, cei doi Patriarhi se închină în altar, admirând și felicitând pe credincioși pentru buna întreținere a locașului de cult.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a adresat asistenței un vibrant cuvânt despre unitatea Bisericii, unitatea în Hristos și despre frăție și într-ajutorare, virtuți care trebuie să împodobească sufletele credincioșilor români și sârbi.

Sanctitatea Sa Pavle, la rândul său, a adresat credincioșilor români și sârbi, veniți în întâmpinare, sfaturi duhovnicești și îndemnuri de a trăi în unitatea dragostei ca frați și surori în Hristos, având aceeași credință, aceleași datini și tradiții comune. Sanctitatea Sa încheie cuvântul său cu îndemnul de a trăi după voia lui Dumnezeu, care este cea mai mare binefacere și ajutor și pentru cei ce sunt în necazuri ca cei din Bosnia și Herțegovina.

Deși vremea este târzie, oaspeții acceptă un scurt popas de ospitalitate în sălile de curs ale școlii, învecinată cu cele două biserici. Cei doi Patriarhi au binecuvântat dragostea și strădania gospodinelor române și sârbe, luându-și apoi rămas bun.

În drum către Belgrad, ne oprim la Pancevo, unde s-a rânduit servirea cinei.

Într-o atmosferă de ambianță româno-sârbă, ierarhii, preoții vicariatului, oficialitățile locale, reprezentanții ambasadei române la Belgrad, președintele comisiei pentru culte și alte persoane dintre oficialitățile locale, împreună cu primarii din Pancevo și Satul Nou, au însoțit la agapă pe cei doi Patriarhi. În semn de respect și mulțumire, mulți dintre participanți au cerut permisiunea de a face o fotografie în apropierea celor doi Patriarhi.

La despărțire, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a ținut în mod deosebit să dăruiască preoților români veniți la Satul Nou manuale de religie pentru uzul copiilor din clasele inferioare, cărți de rugăciuni, iconițe, cruciulițe și alt colportaj pentru credincioși, veștminte preoțești și pentru diaconi. În convorbirile cu preoții i-a îndrumat să reflecteze

la modalitatea organizării Vicariatului ortodox român din Vârșeț, pe o treaptă superioară administrativă, la nivel de eparhie, fapt care ar conferi un prestigiu nou acestei unități bisericești în relațiile sale cu Patriarhia Sârbă și cu Biserica Mamă din țară, problemă pe care a abordat-o și cu Sanctitatea Sa Pavle, dorința similară manifestându-se ca o reciprocitate și din partea preoților din cadrul Vicariatului sârb de la Timișoara.

La orele 21,00 se ajunge la reședința patriarhală din Belgrad și se anunță programul slujbei Sfintei Liturghii pentru a doua zi, în biserica Sfântul Marcu din Capitală, întrucât Catedrala Patriarhală se află în curs de restaurare.

Duminică 18 iunie. Potrivit rânduielilor tipiconale și calendaristice este Duminica Tuturor Sfinților, având o semnificație deosebită pentru toate Bisericile Ortodoxe.

La 8,30 holul și culoarele palatului patriarhal cunosc o agitație deosebită. Ierarhii, preoții și diaconii așteaptă ieșirea celor doi Patriarhi pregătiți pentru plecarea la slujbă.

Se apreciază că este încă o oră matinală, dar având în vedere că slujba arhierescă necesită un spațiu mai larg de timp, la orele 9,00 se pornește în coloană de mașini către Biserica Sfântul Marcu. Cei doi Patriarhi și soborul de arhierie sunt întâmpinați de preoți și credincioși pe treptele catedralei. Se intră în biserică în dangătul clopotelor și în acordurile imnului patriarhal.

Biserica «Sfântul Marcu» este o adevărată catedrală, largă, spațioasă, înaltă, cu balcoane, menită parcă pentru slujbe festive, întrecând în maiestruozitate marile catedrale mitropolitane de la noi din Sibiu sau Timișoara. La intrare, cei doi Patriarhi sunt înveșmântați în mantii, se opresc apoi în mijlocul bisericii cu întregul sobor de arhierie. Se închină apoi pe rând la icoanele împărătești, binecuvântează pe credincioși, iar soborul intonează imnul arhieresc.

Soborul arhieresc urcă apoi pe o solee largă și încăpătoare, cu un fel de loji laterale, având în dreapta jilțurile arhieresti și conduce pe cei doi Patriarhi în Sfântul Altar pentru înveșmântare. Altarul semicircular dispune de un spațiu imens pentru slujitori, având în dreapta veștmântăria și spații pentru slujitori, iar în stânga proscomidiarul cu alte spații adiacente.

Se trag clopotele pentru Sfânta Liturghie, iar biserica începe să se populeze, astfel că până la sfârșitul slujbei, va deveni neîncăpătoare. Dintre preoții slujitori, peste 20, au făcut parte și P. C. Vicar Constantin Pârnu și P. C. Vicar Moise Ianeș.

Un grup de 12 diaconi și ipodiaconi dintre studenții teologi și elevii seminariști erau pregătiți ca ajutoare pentru slujbă.

Sfânta Liturghie arhierescă s-a derulat potrivit tipicului tradițional, fiind condusă frățește de cei doi Patriarhi. Corul impecabil pregătit a dat răspunsurile. Grupul de diaconi care ieșea la ectenii «în corpore», cu voci alese, ajutați de o acustică perfectă a catedralei, au făcut o impresie cu totul deosebită.

După sfârșitul Sfintei Liturghii s-a ieșit pe solee, împreună cu tot soborul slujitor, în mijloc rămânând Prea Fericitul Patriarh Teoctist, iar Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle și-a început cuvântarea din jilțul patriarhal, cu o voce caldă și calmă, adresându-se astfel :

*Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul Hristos,*

«Astăzi este Duminica tuturor Sfinților, ziua proslăvirii deosebite a tuturor celor plăcuți lui Dumnezeu, care peste veacuri ca niște stele luminoase au fost călăuză tuturor credincioșilor în întunericul acestei lumi «care zace întregă sub puterea celui rău» (I Ioan 5, 19), pentru ca lumea să nu se abată de la calea pe care trebuie să meargă spre a ajunge în Împărăția lui Dumnezeu.

Biserica Ortodoxă preamărește astăzi și întotdeauna pe cei care prin viața și faptele lor l-au preamărit pe Dumnezeu și Dumnezeu i-a preamărit pe ei și în lumea aceasta și în cealaltă.

Ne-am rugat și ne rugăm și lor și lui Dumnezeu, Cel Unul în Sfânta Treime, care este și Dumnezeu lor și Dumnezeu nostru. Și am adus jertfa cea nesângeroasă a Trupului și Sângelui lui Hristos, cea mai mare și sfântă taină a credinței noastre creștine, Taina celei mai apropiate uniri cu Hristos, Mântuitorul nostru, și a comuniunii cu Sfinții lui și cu toți frații și surorile de credință din lumea întreagă.

Astăzi, însă, am avut deosebita cinste și fericire, ca acest har al lui Dumnezeu să-l trăim și să-l împărtășim cu Prea Fericirea Sa Patriarhul Teoctist al României, și cu suita sa, frații noștri dragi în credința ortodoxă, cu care ne leagă frățietatea netulburată peste veacuri. Unitatea în credința comună ortodoxă, trăirea aceleiași vieți religioase, izvorâtă din unitatea credinței în Hristos, ca și cinstirea comună a Sfinților lui Dumnezeu, au făcut ca cele două popoare ale noastre sârb și român, în decursul veacurilor, să nu aibă nici conflicte și nici vrăjmășii naționale sau bisericești.

Această frăție dintre sârbi și români a fost întărită prin rugăciunile Prea Cuvioasei Maicii noastre Parascheva, Sfânta Vineri, cum se numește ea în poporul nostru și cum o chemăm în rugăciunile adresate ei. Sfintele ei moaște s-au odihnit în Serbia peste o sută de ani, pentru ca apoi să-și găsească tihna peste 300 de ani în România. În țara noastră, mai multe biserici și mănăstiri sunt închinată și poartă numele ei. În Belgrad, la Kalemegdan există biserica cu izvor făcător de minuni, închinată ei. De asemenea, multe familii au ca ocrotitoare pe Sfânta Vineri și ca patron al casei lor.

Ne leagă duhovnicește și Sfântul Maxim, fostul despot sârbesc, care părăsind viața lumească, s-a călugărit și a trecut în România, unde a devenit Mitropolit al Vlahiei de peste munți. Înainte de sfârșitul vieții, s-a întors în Srem și a ridicat mănăstirea Krusedol, unde a adormit și unde i-au fost așezate sfintele moaște, alături de cele ale mamei sale, Sfânta despotiță Anghelina și ale fratelui său, Sfântul despot Iovan, până când turcii le-au ars.

Comuni ne sunt Prea Cuvioșii Sava al Ardealului, Mitropolit de Alba Iulia, Prea Cuviosul Nicodim de la Tismana și atâția alți sfinți sârbi și români.

Această unitate și comuniune este prezentă și pe tărâm cultural. La începutul veacului al XVI-lea, pe vremea Mitropolitului Maxim, devenit Sfânt, în România a venit ieromonahul Macarie, primul tipograf al cărților bisericești în limba sârbă și a dus arta tipografică în România, tipărind cărți bisericești pentru românii și bulgarii ortodocși. Drept recompensă, la Râmnic în România, la 1761 a fost tipărită prima ediție a «Sârbleacului» — colecție a slujbelor bisericești a sfinților proslăviți de poporul sârb.

Legături trainice între cele două popoare ale noastre s-au stabilit și prin înrudirea unor voievozi români cu cneaghinele sârboace. Iar domnița româncă Maria a devenit regină sârbă ca soție a regelui Alexandru Carageorghievici.

Prea Fericirea Voastră,

Vizita Prea Fericirii Voastre făcută Bisericii Ortodoxe Sârbe și poporului nostru ne va rămâne pentru totdeauna în amintire și va întări legăturile frățești în unitatea credinței noastre comune ortodoxe. Iubirea Prea Fericirii Voastre față de poporul nostru care suferă în nefericirile războiului civil și această vizită făcută poporului nostru care pătimește în Bosnia, precum și rugăciunile Prea Fericirii Voastre către Dumnezeu păci ca să trimită pacea sa dreaptă poporului de aceeași credință sârb, dar și celor care pătimesc din celelalte părți în război, arată mărinimia sufletului și a inimii Prea Fericirii Voastre și a întregului popor român. Noi însă ne rugăm lui Dumnezeu și tuturor sfinților ca necazurile care s-au abătut asupra noastră să nu se abată niciodată peste poporul român și nici asupra altui popor și pământ din lume.

Mulțumind Prea Fericirii Voastre pentru toate, în semnul iubirii noastre și a prețuirii noastre față de personalitatea Prea Fericirii Voastre, ca și în semnul dragostei frățești a poporului sârb față de poporul român, permiteți-mi să Vă ofer această Sfântă icoană a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, Apărătoarea noastră în fața tronului lui Dumnezeu.

Dumnezeu să Vă binecuvânteze și să Vă dăruiască rodnică arhipăstorire, mulți și fericiți ani !».

Se cântă imnul patriarhal și întru mulți ani, în timp ce Prea Fericitul Patriarh Teoctist se îmbrățișează cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle și primește icoana Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, pe care o sărută și o ridică în văzul tuturor credincioșilor care se închină și urează «mulți ani !».

Impresionat de dragostea manifestată de Sanctitatea Sa Pavle, la care s-au asociat credincioșii din Biserică, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit următorul cuvânt :

*Sanctitatea Voastră,
 Prea Iubite întru Hristos Frate Pavle,
 Patriarh al Serbiei,
 Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Ierarhi,
 Prea Cucernici Părinți,
 Iubiți credincioși și credincioase din Biserica Ortodoxă Sărbă,*

«Așa cum am reținut din cuvântarea Sanctității Sale, Patriarhul Pavle, ne aflăm aici pentru a continua firul legăturilor noastre istorice și sfinte. În primul rând aș vrea să mulțumesc Sanctității Sale pentru tot ceea ce a spus despre credincioșii și clerul Bisericii Ortodoxe Române. Aceleași adevăruri le-am putea rosti și noi, la rândul nostru, despre Biserica soră sărbă, clerul și credincioșii ei.

Biserica este Trupul tainic al lui Hristos și ea cuprinde într-o permanentă comuniune pe toți cei ce, cu dreaptă credință, s-au săvârșit din această viață, pe toți câți suntem îmbrăcați în Hristos prin taina Sfântului Botez și pe toți cei ce vor mărturisii pe Hristos, până la sfârșitul veacurilor. Noi cei de astăzi ne simțim în comuniune cu credincioșii și sfinții din trecut ai Ortodoxiei universale și împreună formăm Biserica lui Dumnezeu.

Astăzi, când Biserica prăznuiește Duminica Tuturor Sfinților, la Sfânta Liturghie, pe sfinții din trecutul Bisericii noastre i-am pomenit, la ei ne-am înălțat gândurile, pe ei i-am chemat ca mijlocitori înaintea lui Dumnezeu pentru noi. În Biserica, istoria, literatura și trecutul nostru, sunt zidite pe temelia cea tare, iar temelia este Hristos, Piatra din Capul Unghiului, Piatra cea tare. Această credință trăită cu evlavie de poporul român, în comuniune cu sfinții, o aducem ca mesaj din partea credincioșilor Bisericii noastre și o împărtășim credincioșilor Bisericii Ortodoxe Sârbe. Suntem încredințați că în aceste zile de comuniune frățească, Sfinții Bisericilor noastre se bucură de rugăciunile înălțate împreună și mai ales la Sfânta Liturghie pe care am concelebrat-o astăzi în Duminica închinată tuturor Sfinților, în Catedrala Sfântul Marcu.

Din ceata acestora, împreună cu sfinții celorlalte Biserici, fac parte și Sfinții sârbi și Sfinții români. Și este semnificativ să găsim în acest prilej o talmăcire dumnezeiască, pentru că puține țări vecine au sfinți comuni, așa cum avem noi, și românii și sârbi. Această duminică, prima după duminica Rusaliilor, ne arată, prin ei, roadele Duhului Sfânt pe pământ, atât pe pământul românesc, cât și pe pământul sărbesc. Dar ceata sfinților pe care îi prăznuim astăzi crește mereu cu fiecare trecere a timpului. Noi sfinți, noi eroi și noi mărturisitori ai credinței celor două Biserici surori, întregesc și se adaugă mereu în fața lui Dumnezeu, la ceata sfinților pe care-i cinstim astăzi.

La noi în România, s-au adăugat martirii-eroi de la revoluția din 1989, mai ales tinerii și foarte tinerii credincioși, care cu prețul vieții lor, au zdrobit comunismul și orânduirea ateistă. Același lucru îl putem afirma și despre românii credincioși din Bucovina și Basarabia noastră, care, tot pentru credința în Dumnezeu și tot pentru adevăr și

pentru dreptate au suferit și suferă chiar și în prezent. Pentru aceleași motive de credință, dreptate, libertate și adevăr, cete de credincioși ai poporului sârb se adaugă și sporesc rândurile eroilor și martirilor acestui popor. De câțiva ani de zile, situația din Bosnia și Herțegovina a îngrijorat, îndurerat și a întunecat nu numai zona aceasta, ci lumea întreagă. Ne-a condus Sanctitatea Sa ieri, până foarte aproape de zonele și de locul unde cad încă victime și se sfârșesc vieți omenești. Ni s-a spus despre Biserici care nu mai sunt, despre morminte deschise care închid pe cei care cad zilnic jertfă. Acolo suferă nu numai credincioșii ortodocși dar și de alte credințe, căci războiul nu alege. Orice moarte de ființă omenească ne îndurerează. Dacă Domnul nostru Iisus Hristos ar veni în aceste clipe pe pământ, s-ar cutremura de ceea ce ar vedea între fiii pământului pe care l-a făcut El, deși ca Dumnezeu știe și cunoaște toate, dar îngăduie suferințele în lume pentru certarea și îndreptarea noastră. Să nu încetăm a-L ruga și astăzi și totdeauna, ca să vină în mijlocul nostru, în lumea zbuciumată și să aducă pacea Sa.

Știm că lumea se zbate în multe greutăți, iar noi ne aflăm, pe pământ, în valuri mari și tulburi. Nu numai societatea din țările noastre suferă de multe lipsuri, ci lumea întreagă, din Europa și de pe alte continente se zbate în căutări și în neliniște. Avem însă credința că Bisericile noastre se găsesc în corabia Mântuitorului nostru Iisus Hristos, corabie care se numește Sfânta noastră Ortodoxie. Asemenea Apostolilor, în lupta cu furtuna, și noi ne-am rugat astăzi și ne vom ruga necontenit Mântuitorului Iisus Hristos să potolească vânturile și valorile învolburate ale lumii de astăzi. Rugăciunile noastre trebuie să fie calde, sincere și neincetate. Stăruința noastră de a spune lumii adevărul, de a arăta nedreptatea, de a arăta minciuna, este o mare îndatorire. N-am putea să nu dăm glas astăzi îngrijorării care ne cuprinde și să facem un apel izvorât din toată inima către cei care pot să ajute la întreprinderea vărsării de sânge în Bosnia și Herțegovina. Atâta vreme cât Hristos este Stăpânul și Domnul nostru și atâta vreme cât toate religiile din lume îl mărturisesc pe unicul Dumnezeu, ca supremul Adevăr, să fim încredințați că Dumnezeu ne va ajuta și ne va izbăvi și din această mare greutate care s-a abătut asupra poporului sârb și asupra lumii întregi. Bunul Dumnezeu să ne ajute în rugăciunile noastre! Bunul Dumnezeu să împlinească dorințele noastre, ale Bisericilor Ortodoxe surori, sârbă și română, ca să contribuim cu rugăciunile noastre la vindecarea acestor grele răni în care se află omenirea astăzi.

Suntem foarte recunoscători iubiți părinți, frați și surori Sanctității Sale Patriarhului Pavle și ierarhilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, pentru prilejul de a vă vedea la Dumneavoastră acasă și Vă încredințăm că vom continua împreună lucrarea noastră de zidire a sufletelor credincioșilor noștri. Ne-am bucurat să găsim mânăstiri și credincioși buni, să vedem școlile de teologie ale Bisericii Ortodoxe Sârbe; ne-am bucurat să vedem inițiative noi ale acestei Biserici privind misiunea noastră actuală, inițiative îndreptate pentru păstrarea Ortodoxiei, așa cum am moștenit-o, acum când Ortodoxia este amenințată de cei ce vor să o dezbină. Datoria aceasta o avem iubiții mei frați, nu numai noi, slujitorii Sfințelor Altare, ci o avem împreună cu toți cre-

dincioșii Bisericilor noastre. Pentru că ei, credincioșii, și, mai ales, tine-retul, sunt mult supuși unor agresiuni din partea sectelor și din partea altor grupări prozelitiste.

Din partea delegației Bisericii Ortodoxe Române adresez cuvinte calde, de prețuire, Sanctității Sale Patriarhul Pavle, membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, clerului și credincioșilor și așteptăm ca în luna octombrie să ne întâlnim din nou la București cu Sanctitatea Sa Pavle, pentru a ne închina Sfintelor moaște ale cuviosului Dimitrie de la Patriarhia Română și pentru a ne împleți rugăciunile noastre și cu ale ierarhilor altor Biserici care, nădăjduim să fie de față la aniversarea autocefaliei și patriarhatului Bisericii Ortodoxe Române.

Ducem cu noi în România, nu numai îngrijorarea și durerea credincioșilor și preoților din Bosnia și Herțegovina și a copiilor acestora, dar ducem cu noi și înțelepciunea clerului și a viețuitorilor din mănăstirile sârbe care se întrec în frumusețe cu cele din România, precum și atașamentul credincioșilor ortodocși față de Biserica Ortodoxă Sârbă. În această nădejde sfântă, vă binecuvântez din toată inima și vă rog să păstrați credința ortodoxă și unitatea ei și să respectați și să iubiți pe Sanctitatea Sa, Patriarhul Pavle și ierarhii Bisericii Ortodoxe Sârbe. Mărturia comuniunii și a unității noastre este Sfânta Impărtășanie, Sfânta Liturghie, despre care v-a vorbit atât de frumos Sanctitatea Sa, cunoscând că alte credințe și secte nu au Sfânta Liturghie. Am adus ca dar din partea credincioșilor Patriarhiei Române un rând de Sfinte Vase ca semn al comuniunii noastre de astăzi și al dorinței noastre de a păstra și în viitor unitatea dragostei frățești. Am adus, de asemenea, și o icoană a unui mare ierarh din România, Sfântul Antim, originar din Iviria. În această sfântă icoană puteți vedea ilustrarea cuvântării Sanctității Sale Patriarhul Pavle, în care amintea că pe pământul românesc au ajuns la sfințenie foarte mulți fii ai altor națiuni și ai altor neamuri, cum este Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, martirizat în 1716.

Vă rugăm, Sanctitatea Voastră, să primiți aceste semne ale aducerii aminte a slujirii de astăzi. Bunul Dumnezeu să ne apropie totdeauna de potirul euharistic, iar Sfântul Ierarh Antim să vă fie ocrotitor, mijlocitor și rugător pentru îndelungata și vrednică slujire a Bisericii Ortodoxe Soră Sârbe. Întru mulți și fericiți ani !».

Cei doi Patriarhi se îmbrățișează iar Sanctitatea Sa Pavle, primește Sfintele Vase Liturgice și Icoana Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul pe care le sărută și le ridică în văzul credincioșilor. Se intonează din nou Imnul Patriarhal.

Soborul slujitorilor intră în Sfântul Altar pregătindu-se ieșirea de la slujbă. La ieșire, marea mulțime de credincioși impresară cu evlavie pe Patriarhi, solicită binecuvântarea și le sărută mâinile care binecuvântază. Clopotele bat neîncetat, timp în care cei doi Patriarhi și soborul de slujitori se îndreaptă spre biserica din imediata vecinătate a Bisericii Sfântului Marcu, în care slujește preotul reprezentant al Bisericii Ruse, pentru comunitatea ortodoxă rusă din Belgrad. Apoi, în aclamațiile tuturor credincioșilor care așteaptă plecarea slujitorilor și a celor doi Patriarhi, își iau rămas bun, îndreptându-se spre reședința patriarhală.

La orele 13,00, Sanctitatea Sa Pavle al Bisericii Ortodoxe Sârbe a oferit un prânz oficial în onoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teotist și a delegației însoțitoare. Au participat ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Sârbe, Ambasadori ai țărilor ortodoxe, acreditați la Belgrad Rusia, Grecia, Bulgaria, România (Ambasadorul Vasile Selegean), Ministrul Cultelor, personalități ale vieții bisericești și culturale din Belgrad, teologi, preoți și alți invitați.

În cuvântul Său, Sanctitatea Sa Pavle a ilustrat personalitatea Prea Fericitului Patriarh Teotist, în galeria Întăistătorilor de Biserici Ortodoxe contemporani și s-a referit la relațiile frățesti dintre cele două Biserici Ortodoxe Sărbă și Română și la popoarele noastre vecine și prietene.

Din cuvântul de răspuns al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teotist, am reținut următoarele :

*Sanctitatea Voastră, Iubite întru Hristos Pavle,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Ierarhi,
Domnilor ambasadori,
Prea Cucernici Părinți și iubiți frați,*

«Cu ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu, ne aflăm într-un moment de importanță istorică, la care Bisericile noastre și Întăistătorii lor se cercetează la vreme de încercare și se sprijină frățeste pentru întărirea credincioșilor lor. Venirea noastră aici, rugăciunile și gândurile împărtășite exprimă sentimentele delegației Bisericii Ortodoxe Române de prețuire pentru Biserica Ortodoxă Sărbă care împreună cu Biserica Ortodoxă Română au constituit o parte a creștinătății din această zonă a Europei și a lumii.

Atunci când puterea otomană căuta să ocupe Europa, țările și popoarele noastre s-au opus cu trupurile și viața fiilor lor, apărând credința, civilizația și cultura ei istorică.

Prezența noastră vrea să exprime totodată această prețuire și această deschidere a românilor ortodocși față de lumea contemporană și nevoile ei.

Ortodoxia trebuie să fie acum apărătoarea valorilor spirituale în lume, pentru că Bisericile Ortodoxe, păstrătoare ale tezaurului Ortodoxiei, constituie dacă nu o forță economică sau politică, o forță spirituală, care este mai puternică decât cea seculară. Biserica Ortodoxă are în trecutul său o experiență dureroasă. Într-un fel sau altul, a străbătut foarte greu ultimele din aceste decenii. Aici sunt de față reprezentanți ai țărilor ortodoxe și cunosc foarte bine situația Bisericii Ortodoxe din fiecare țară. Ortodoxia a însemnat Golgotă și suferință, dar, peste toate, a însemnat dominarea spiritului. Nu ne referim la acele credințe din țările noastre care au în practică preocupări lumești, care trec o dată cu veacul. Dar lumina spirituală pe care a păstrat-o Ortodoxia, a străbătut veacurile și va străbate și pe viitor. Avem conștiința că noi, cele două Biserici și țări vecine, prin rugăciunile și întâlnirile ierarhilor lor din aceste zile au exprimat consensul panortodox și în alte aspecte ale lumii actuale. În rugăciunile noastre au fost prezente astăzi

toate Bisericile Ortodoxe Surori. Nu aducem formule politice, economice, etc., pentru că acestea ne-au fost străine. Dar venim cu doctrina lui Hristos cel răstignit și înviat pentru toate națiunile de pe pământ. Regretăm că în Bosnia și Herțegovina se sting vieți omenesti aparținând diferitelor credințe. Ne rugăm fierbinte la Dumnezeu și facem apel la cei ce sunt implicați în acest măcel fratricid, la cei ce pot să aducă pacea. Prioritatea doctrinei noastre o constituie împărăția lui Dumnezeu. Împărăția lui Dumnezeu este pace, iar pacea înseamnă viață. Bisericile noastre slujesc viața și ele și-au împletit existența lor cu cea a popoarelor pe care le-au slujit.

Cu aceste gânduri am venit și cu dorința de a ne adresa celorlalți conducători de Biserică Surori și conducători de popoare de a sluji viața și de a se ajunge, cât mai urgent, la încetarea vărsării de sânge nevinovat.

Ne-a făcut o deosebită onoare să ne întâlnim aici și cu alte distinse personalități ale altor Biserici Ortodoxe Surori, toți părinți și frați în credință și în slujirea lui Hristos.

Folosesc acest prilej de a adresa Domnilor ambasadori la Belgrad rugămintea să transmită Întăistătorilor de Biserică ortodoxe din țările pe care le reprezintă, salutul meu de frate în Hristos, dragostea, prețuirea și sentimentele de unitate în apărarea Sfintei Ortodoxii și a vieții, precum și pentru reazarea păcii cât mai grabnic în zona Bosniei și Herțegovinei și pentru tămăduirea acestei răni adânci a Bisericii Ortodoxe Sârbe și chiar a celorlalte Biserici. Împreună să ne aducem contribuția noastră la unitatea creștină.

Cu aceste gânduri vă mulțumesc și vă doresc mult curaj în răspunderile pe care le aveți pentru reazarea lumii pe temelile de care are nevoie».

În după amiaza acestei duminici la orele 18,30 a avut loc, în saloanele palatului patriarhal festivitatea de decernare a «Ordinului Sfântului Sava», Prea Fericitului Patriarh Teoctist și membrilor delegației Bisericii Ortodoxe Române. Au participat membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, colaboratori ai Sanctității Sale Patriarhal Pavle, diplomați, academicieni, alte personalități ale vieții culturale, profesori de teologie, reprezentanți ai unor culte religioase, președintele Comisiei pentru cultele religioase din Belgrad, preoți și alți invitați ai Patriarhiei Sârbe.

În cuvântul rostit cu acest prilej, Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle a scos în evidență legăturile tradiționale și de bună vecinătate dintre cele două Biserici Ortodoxe Surori, lupta lor comună pentru apărarea Ortodoxiei și sprijinul reciproc dintre poporul român și poporul sârb de-a-lungul istoriei împotriva pericolului otoman. A subliniat de asemenea importanța Sfântului Sava pentru spiritualitatea ortodoxă sârbă și însemnătatea ordinului instituit de Sfântul Sinod al Bisericii Sârbe.

Cu acest prilej Sanctitatea Sa Pavle a înfățișat invitațiilor personalitatea Prea Fericitului Patriarh Teoctist și deosebitul prestigiu de care se bucură Biserica Ortodoxă Română și Întăistătorul ei în lumea ortodoxă.

«Prin această distincție, «Ordinul Sfântul Sava, clasa I», a declarat Sanctitatea Sa Pavle, mărturisim respectul, prețuirea, precum și dra-

gostea frățească față de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, personal și față de Biserica Ortodoxă Română. Ea reprezintă totodată simbolul legăturilor seculare dintre Bisericele și popoarele noastre și al lu tei comune pentru apărarea ortodoxiei. Dorim Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist ani mulți și buni și să conducă în continuare Biserica Ortodoxă Română cu aceeași vigoare și zel apostolic și să înscrie noi împliniri în filele istoriei Bisericii pe care o păstorește».

Întreaga asistență intonează «Mulți ani trăiască!» și Imnul patriarhal, în timp ce Sanctitatea Sa Pavle îmbrățișează și felicită pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, prinzându-I la piept înalta distincție a Bisericii Ortodoxe Sârbe.

În continuare, Sanctitatea Sa Pavle a înmănat Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului «Ordinul Sfântul Sava, clasa a II-a», iar Prea Cucernicului Preot Vicar Administrativ Patriarhal Constantin Părvu și Prea Cucernicului Preot Moise Ianeș, Vicarul Vicariatului Ortodox Român din Vârșeț, «Ordinul Sfântul Sava, clasa a III-a».

Impresionat de solemnitatea momentului, cu emoție în glas a răspuns Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist prin următorul cuvânt :

*Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Distinsă asistență,*

«La Sfânta Liturghie pe care am săvârșit-o astăzi în catedrala Sfântul Marcu, ne-am aflat în comuniune euharistică împărțându-ne noi slujitorii și credincioșii din același Sfânt potir sub ocrotirea Duhului Sfânt și cu mijlocirea tuturor Sfinților pomeniți în această duminică.

Îngăduiți-mi să consider că aceeași atmosferă de comuniune a dragostei se prelungește acum, aici, în această sală istorică a Palatului patriarhal din Belgrad, unde Înstăistătorul Bisericii Ortodoxe Sârbe, Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle și Sfântul Sinod, în fruntea căruia se află, ne fac părtașii unei bucurii și cinstiri care ne covârșesc. Am venit aici ca frați întru Hristos, pe urmele înaintașilor noștri, în numele bunelor relații amintite de Sanctitatea Sa Pavle de care au fost călăuzite Bisericele și popoarele noastre.

Am venit să ne întărim reciproc în suferință și răbdare în aceste vremuri de adânci și grele încercări la care sunt supuse nu numai Bosnia și Herțegovina, ci și alte milioane de oameni din omenirea întreagă. Am venit să căutăm și să aflăm împreună calea care duce către restabilirea dragostei, a unității, a păcii și a adevărului veșnic, în stare să determine oprirea vărsării de sânge în această parte a Europei. Și unde vom găsi noi slujitorii lui Hristos, precum și toți învățații și marii politologi ai lumii, formule și lumini în căutările noastre dacă nu vom deschide cărțile înțelepciunii biblice și de credință ale adevărului veșnic al Sfintei Scripturi? Acest adevăr veșnic îl slujim noi, Bisericele Ortodoxe și toate celelalte Biserici de pe pământ care mărturisesc și slujesc pe Dumnezeu cel în Treime descoperit lumii prin întruparea Domnului

nostru Iisus Hristos. Prin prisma slujirii adevărului veșnic privește Dumnezeu Bisericile, popoarele și toate credințele de pe pământ. Privit prin acest adevăr fiecare popor de pe pământ are o vocație. Fiecare din popoarele lumii se prezintă în istorie cu valorile lui. Noi suntem două Biserici autocefale ortodoxe și slujim popoarele noastre și valorile lor veșnice. Sfântul Evanghelist Ioan ne spune că fiecare popor se va prezenta în fața Judecării cu slava sa. (Apocalipsa 21, 26). Dar cum va putea un popor să aducă slava sa, fără să-L cunoască și fără să-L slujească pe Dumnezeu? Acum Dumnezeu ne-a dat libertatea și nouă românilor și altor popoare care au trăit sub spectrul comunismului, decenii de-a-rândul, libertate care, la noi în România, a însemnat jertfe de vieți tinere indeosebi. Suferitele acestor tineri, suflete care s-au jertfit pentru libertate în România se adaugă celor ale eroilor neamului român, așa cum, suferitele celor care se jertfesc acum în Bosnia și Herțegovina, se adaugă eroilor acestor locuri, formând patrimoniul spiritual și slava popoarelor noastre. Vom fi întrebați la dreapta judecată ce am făcut cu libertatea noastră, răscumpărată cu vieți omenești. Această conștiință a răspunderii în fața lui Dumnezeu și a omenirii, ne îndatorează pe noi ca slujitori ai Bisericii să fim aici laolaltă, pentru ca împreună în această lume, atât de zbuțumată și frământată să proclamăm adevărul cel veșnic al lui Dumnezeu și prin rugăciuni și apeluri să facem ca vărsările de sânge să înceteze. Este o mare îndatorire pe care o are omenirea întreagă și noi împreună cu ea, de a da cuvânt gândului, sentimentului iubirii și nu armelor. Aceste adevăruri sfinte ne unesc pe noi românii și sârbii și acesta este unul din motivele pentru care ne-am bucurat să răspundem invitației Sanctității Sale Patriarhul Pavle de a face această vizită Bisericii Ortodoxe Sârbe.

Suntem recunoscători Sanctității Sale pentru invitația ce ne-a adresat și pentru acordarea, cu acest prilej, nouă și membrilor delegației, a înaltului Ordin al Patriarhiei Sârbe, Sfântul Sava, părintele spiritualității ortodoxe sârbe, cinstit deopotrivă și în Biserica noastră.

Rugăm pe Sanctitatea Sa Pavle, să primească mulțumirile Noastre pentru această atenție deosebită cu care ne-a cinstit, asigurându-ne, cu bucurie că prin distincțiile pe care le-am primit astăzi, nu numai noi suntem onorați ci și întreaga Biserică Ortodoxă Română: ierarhi, preoți credincioși, viețuitorii mănăstirilor atât cei din România cât și cei din Serbia, preoți și credincioși români care s-au bucurat de darurile cerului Serbiei și de pământul roditor al acestei țări.

Părintele Vicar Moise Ianeș al Vicariatului Ortodox Român de la Vârșeț, distins împreună cu noi astăzi este omologul preotului Vicar al Sanctității Sale Patriarhului Pavle pentru preoții și credincioșii sârbi, ai Vicariatului Ortodox Sârb de la Timișoara. Cei doi preoți vicari ca și românii și sârbii din cele două vicariate ne sunt de mare ajutor în menținerea și promovarea bunelor relații dintre Bisericile și popoarele noastre.

Considerăm întâlnirea noastră drept un act istoric înscris în cronică relațiilor bilaterale bisericești, care să ne îndemne să facem mai mult și mai bine pentru ca țările și popoarele noastre să găsească, în Biserici, călăuză duhovnicească și pildă de prețuire creștinească ortodoxă.

Din toată inima dorim Bisericii Ortodoxe Sârbe și poporului ei binecredincios să-și dedobândească liniștea, pacea și încetarea vărsărilor de sânge.

Sanctitatea Voastră, așteptând ca în luna octombrie a acestui an, să ne întoarceți vizita la București pentru a participa la sărbătorirea împlinirii a 70 de ani de patriarhat și 110 ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române, în care scop Vă adresăm și acum invitația Noastră stăruitoare, rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă dăruiască ani mulți și buni la cărma Bisericii Ortodoxe Sârbe, spre slava poporului ei, dreptcredincios.

Intru mulți și fericiți ani !».

Intreaga asistență intonează imnul patriarhal.

Festivitatea a fost urmată de o recepție-cocteil, în timpul căreia Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit felicitări pentru distincție și s-a întreținut cordial cu invitații.

Duminică seara la orele 20, delegația Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist, împreună cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle, P.S. Episcop Vasile de Sremz și P.S. Vicar Irineu, Secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Sârbe, au fost oaspeții Ambasadei României la Belgrad. Domnul Vasile Selejean, însărcinat cu afaceri i-a primit pe cei doi întâistătători de Biserică și pe însoțitorii lor, fiind prezenti președintele Comisiei pentru Culte din Belgrad, Dl. Drăgan Dragoilovici, și membrii Ambasadei. În timpul cinei cei doi Patriarhi s-au întreținut cordial cu reprezentanții ambasadei Române și cu ceilalți invitați.

Luni 19 iunie în programul delegației Bisericii Ortodoxe Române a fost prevăzută vizitarea orașului Kragujevaț în Episcopia Sumadiei, vizitarea mănăstirii Ziča și a mănăstirii Studenița, localități și mănăstiri legate profund de istoria națională și de istoria Bisericii Sârbe. Aceste mănăstiri au avut legătură și cu dezvoltarea monahismului nostru românesc, pe lângă rolul lor în spiritualitatea ortodoxă sârbă.

Astfel, la orele 8,30, având în vedere itinerariul destul de lung al zilei, delegația Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu Sanctitatea Sa Pavle, cu membri ai Sfântului Sinod Sârb și alte persoane oficiale, s-a îndreptat către Kragujevaț, străbătând istoricul ținut al Sumadiei, brăzdat de dealuri împădurite, de culturi de cereale, viță de vie și pomi fructiferi. Kragujevaț este centrul ținutului Sumadia, veche reședință episcopală, centru comercial și muncitoresc, de unde în vechime au pornit primele semnale și mari mișcări pentru scuturarea jugului otoman, iar în vremurile mai noi și în anii grei 1940—43, zguduitoare lupte de dezrobire, mari jertfe de tineri eroi și partizani împotriva ocupanților germani. Prin sate și localități convoiul de mașini este întâmpinat și salutat de credincioși, în majoritate femei și copii, cu preoții lor. Din loc în loc se văd troițe și cruci ridicate la margine de drum în memoria eroilor și patrioților care s-au jertfit pentru apărarea acestor ținuturi.

Sosind în Kragujevaț ne îndreptăm către catedrala episcopală, unde, în sunetul colopotelor Înălții oaspeți erau așteptați de protopopi,

preoți, mulțime de credincioși, în frunte cu Prea Sfințitul Episcop Sava al Sumadiei și cu reprezentanții autorităților locale, veniți pentru a întâmpina pe cei doi Patriarhi și a lua binecuvântare.

La intrarea în biserică, credincioșii și copiii au întâmpinat pe solii Bisericii Ortodoxe Române cu buchete de flori și cuvinte de bun sosir. Preoții orașului și din împrejurimi, în vestminte de sărbătoare, împreună cu episcopul lor întâmpină pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist și pe Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle și conduc întreaga suită în catedrala episcopală, intonând imnul patriarhal. Cei doi Patriarhi se închină în Sfântul Altar și apoi iau loc pe solee, în partea dreaptă în jilțurile arhieresti, înveșmântați în mantii.

Prea Sfințitul Episcop Sava adresează următorul cuvânt :

*Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,
Sanctitatea Voastră,
Prea Sfințiile Voastre,
Iubiți credincioși,*

«Catedrala din Kragujevaț și de Dumnezeu păzita Episcopie a Sumadiei se bucură de vizita Prea Fericirii Voastre și a delegației Bisericii Ortodoxe Române, tocmai când nevoia ne apasă așa cum spune psalmistul David. Ne bucurăm totodată de vizita Întăistătorului Bisericii Ortodoxe Române pentru că unul ne este Domnul, una ne este credința, unul Botezul și aceleași sunt nevoile prin care au trecut atât Biserica Ortodoxă Română cât și Biserica Ortodoxă Sărbă, nevoi care ne-au apropiat și mai mult în apărarea credinței ortodoxe. Și românii și sârbii au apărât deopotrivă credința ortodoxă de prozelitismul uniației. Poporul sârb nu a uitat greutățile prin care a trecut poporul frate român din Ardeal și ne aducem aminte cu respect de călugărul Sofronie, pe care L-ați trecut în rândul Sfinților, de episcopul Nicanor de Cruședol, episcop de Buda, de învățatul episcop Dionisie Novacovici și de Visarion Sarai care, în ciuda interdicției împărătești, au mers în Ardeal ca să ajute pe frații români de aceeași credință ortodoxă. Sub aspectul suferințelor și noi sârbii putem spune că am avut un Ardeal al nostru de pătimiri, cunoscute la Marcea, Jumbera, Vărnica, Marea Pisaniță, unde am reușit totuși să păstrăm credința ortodoxă în poporul nostru. Prea Fericirea Voastră, ați venit ca, în aceste zile grele pentru noi, să întăriți poporul sârb în credință și ca lumea să vadă că nu suntem singuri. Cu noi și cu românii este Domnul nostru Iisus Hristos și Biserica Soră Română. De aceea cu mare bucurie salutăm venirea Prea Fericirii Voastre în orașul nostru, păzit de Dumnezeu care, înainte cu 50 ani a fost udat cu sângele mucenicesc al copiilor noștri. Prea Fericirii Voastre și Înălților insoțitori ai delegației române, Vă dorim ședere plăcută în orașul nostru și în țara noastră, odată cu urarea de mulți și fericiți ani,

iar pentru a marca trecerea Prea Fericirii Voastre prin oraşul Kragujevaţ, Vă rugăm să primiţi această sfântă icoană a Mântuitorului, Căruia îi slujim».

A răspuns Prea Fericitul Patriarh Teotist, adresându-se astfel :

*Sanctitatea Voastră, Părinte Patriarh Pavle,
Prea Sfinţite Părinte Episcop Sava,*

*Iubiţi Părinţi şi Maici, Slujitori ai Sfințelor Altare şi Mănăstiri,
Iubiţi credincioşi,*

«Cu deosebită bucurie sufletească am sosit în acest oraş în care, pentru a treia oară mă aflu ca oaspete, acum al Sanctităţii Sale Patriarhul Pavle şi de două ori al Prea Sfinţitului Episcop Sava.

Deşi am venit din România cu sufletele intristate, totuşi aici ne-am bucurat întâlnindu-ne cu membrii Sfântului Sinod, cu clerul şi credincioşii Bisericii Sârbe care nu se lasă copleşiţi în greutateţi, ei sunt stăpâniţi de o mare nădejde în Dumnezeu.

În primele două vizite pe care le-am făcut, însoţind atunci pe înaintaşii mei, Patriarhul Justinian şi apoi pe Patriarhul Iustin, v-am găsit întristaţi şi îndureraţi din pricina îngrădirilor comuniste care erau şi aici şi în România. De data aceasta ne găsim cu ajutorul lui Dumnezeu în stare de libertate sfântă, pe care o numesc aşa, pentru că ea a fost câştigată cu preţ de jertfe omeneşti şi aici ca şi la noi, mai cu seamă jertfe ale tinerilor.

Iubite Prea Sfinţite, frate şi Episcop Sava, trăiesc bucuria aceasta privind la coroana de preoţi care Vă înconjoară şi care ne-au întâmpinat cu dragoste, au slujit cu evlavie şi cu prestanţă, precum şi la ceata de cuvivoase monahii din mănăstirile eparhiei de Sumadia, prezente aici, ca şi la mulţimea credincioşilor, printre care mulţi copii veniţi în întâmpinarea noastră în aceste clipe grele pentru Biserica Soră Sărbă şi poporul ei.

Iubiţi fraţi şi surori, primiţi în mijlocul dumneavoastră o delegaţie mai restrânsă a Bisericii Ortodoxe Române. Sunt însoţit de Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit Nicolae al Banatului a cărui eparhie se învecinează cu ţara dumneavoastră, de P.C. Preot Constantin Părvu, Vicar la Cancelaria Sfântului Sinod din Bucureşti şi de P.C. Preot Moise Ianeş, conducătorul Vicariatului Ortodox Român de la Vârşeţ. Am venit cu multă dragoste şi respect faţă de memoria înaintaşilor dumneavoastră şi faţă de evlavia recunoscută a credincioşilor sârbi. Iubim şi cinstim în mod deosebit preoţii, călugării şi credincioşii ortodoxiei de pretutindeni pentru că ei constituie piatra de temelie a sfințelor noastre Biserici, dar şi pentru că preţuim mult clerul Patriarhiei Sârbe care a înfruntat, cu eroism, dominaţia otomană.

Deşi clipele pe care noi le trăim aici împreună sunt scurte, cu toţii laolaltă, cele două Biserici, preoţii şi credincioşii lor, formăm Trupul lui Hristos, Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolică. Precum în trupul nostru există şi domină întotdeauna o armonie şi o unitate, în diversitatea funcţiunilor vitale, tot aşa şi în Biserica lui Hristos —

Biserica Ortodoxă — strălucesc în diversitatea slujitorilor, aceleași energii necreate dumnezeiești, din care ne împărtășim cu toții fără deosebire : mai întâi din Sfintele Taine ale Bisericii, apoi din cuvântul lui Dumnezeu, Cel pururea viu și lucrător și deasemenea, însăși participarea noastră la primirea Trupului lui Hristos, și jertfa ființei noastre pentru credință și Biserica Ortodoxă. Aceste trei dimensiuni ale învățării noastre ortodoxe, adică dimensiunea harică, cea a identității învățării noastre și cea a faptelor de iubire până la jertfă, acestea au modelat din noi toți un singur trup, un singur gând și o singură lucrare, au însuflețit pe strămoșii și înaintașii noștri, pe acei părinți sfinți, amintiți de P.S. Episcop Sava.

Aceste dimensiuni spirituale au însuflețit și pe înaintașii noștri din România, domnitori și domnițe, voievozi și sfetnicii lor care au ajutat, construit și împodobit mănăstiri și biserici în aceste părți ale Țării Dumneavoastră, iar cneji și cneghine de neam sârbesc să înalțe sfinte locașuri în ținuturile românești. Precum circulă sângele în trupul omenesc înnoindu-l și dându-i putere de viațuire, tot așa au circulat în trecutul istoriei noastre valorile sfinte ale credinței creștine întru chip pe aici în Serbia de Sfântul Ierarh Sava, iar în România de Sfântul Apostol Andrei.

Atunci când ne întâlnim în Sfânta Liturghie, așa cum s-a petrecut ieri, de Duminica Tuturor Sfinților în frumoasa biserică din Belgrad, închinată Sfântului Apostol și Evanghelist Marcu, tot așa trăim în aceste momente emoția sfântă a trecutului nostru comun, din care ne înviorăm credința în slujirea Bisericii și a credincioșilor noștri.

Nu era posibil ca fiind un singur trup în Hristos, noi cei din România să nu împărtășim durerea fraților credincioși ortodocși, a clerului, a călugărilor și monarhiilor din Biserica Soră Ortodoxă Sărbă. Am răspuns astfel la invitația Sanctității Sale Patriarhului Pavle, găsindu-ne acum împreună în lumina Mântuitorului Iisus Hristos.

Iubiți părinți, credincioși și credincioase,

Aș încerca să vă pun la inimă, cu acest prilej, această conștiință și convingere a noastră că suntem fiii și slujitorii Bisericii Ortodoxe care a păstrat neștirbită unitatea învățării Mântuitorului Hristos și a Sfinților părinți. Aceștia, aproape două mii de ani au trăit în lume, au suferit și au adus jertfe lui Dumnezeu propria lor viață, pentru păstrarea acestei frumuseți de credință și de rânduiei ortodoxe. Cine cunoaște, Ortodoxia, în toată frumusețea ei, cine citește și cunoaște scrierile Sfinților Părinți, cine își desfășoară sufletul cu psalmii lui David, cu gândirea Sfântului Grigore de Nazianz și ale Sfântului Grigore de Nissa, cu Imnele Sfântului Maxim Mărturisitorul, cu filozofia creației luminii a Sfântului Vasile cel Mare și în general, cine se învrednicește să-și ațintească ochii credinței spre comoara jertfelor celor două mii de ani de viață ortodoxă, acela nu va asculta de glasul sectanților sau de chemările acelor falși evangheliști, taumaturgi sau învățători care dezbină sfânta unitate a Ortodoxiei. Și noi în România avem asemenea ispite și încercări mari. Dacă purtăm în suflet durerea și rana unor demolări de biserici din București pricinuite de puterea comunistă și ateistă, acum

trebuie să fim cu mare atenție și cu sporită grijă la primejdia care țin-tește Biserica ce vie din sufletele credincioșilor, mai ales aceea a tineretului sau a celor ce nu au avut posibilitatea să cunoască în suficientă măsură valorile spirituale ale Bisericii și credinței noastre ortodoxe. La Biserica sufletelor noastre trebuie să fim cu deosebită luare aminte, adică la păstrarea Ortodoxiei de care amintea și P.S. Episcop Sava în cuvântul său, și pe care noi, ortodocșii sârbi și români am păstrat-o de-a lungul dominației otomane și în deceniile de dictatură comunistă și ateistă.

Îndatorirea păstrării credinței ortodoxe revine în primul rând ierarhilor, preoților și slujitorilor Bisericii, dar și dumneavoastră, părinți, mame, frați și surori din Bisericile noastre. Cu mic, cu mare, suntem apărătorii credinței și Bisericii Ortodoxe. Dumneavoastră, credincioși și credincioase din toate sferile sociale trebuie să vă apărați valorile sănătoase ale evangheliei lui Hristos în familiile dumneavoastră. Să sădiți în sufletele copiilor și ale tinerilor dragostea față de Altarul Bisericii și Altarul patriei, iubirea față de învățătura Mântuitorului, care se oglindește în dragostea de semeni și de creație. Să stăruim în a le imprima adevărul cât de mult a iubit Hristos tinerii și copiii. În predicile și în catehezele slujitorilor altarelor, aceștia să nu piardă nimic din frumusețea și integritatea credinței ortodoxe. Prozelitismul din zilele noastre profită de libertățile democratice, pentru a rătăci mințile tinerilor și vârstnicilor, exercitând cu multă insistență și sub diferite ademeniri tot mai agresive, depărtarea de Biserica Ortodoxă. Și la noi în România, sectanții de diferite nuanțe și curente străine, chiar de învățătura creștină, țințesc Biserica cea vie din sufletele credincioșilor și mai ales a tineretului.

Aceste gânduri de îngrijorare ne stăpânesc și le-am exprimat în discuțiile din aceste zile și cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle în personalitatea sa, în tăietătorii Bisericilor Ortodoxe autocefale și naționale văd și descoperă cu fiecare împrejurare, o răvnă nouă, un apostolat viu și o înțelepciune biblică, asemănătoare celor de care era cuprins Sfântul Apostol Pavel. Ascultați povețile, sfaturile și învățăturile Sanctității Sale, ca și pe cele ale membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe. Mă bucur că aflu și de data aceasta, la slujba sa, pe Prea Sfințitul Episcop Sava, cunoscut nouă de mulți ani, ca și ceilalți ierarhi ai Bisericii Sârbe, misionari și păstori ai Sfintei noastre Ortodoxii. Vă îmbrățișăm pe toți în Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Din partea Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române, a credincioșilor, copiilor și tineretului nostru, a slujitorilor altarelor românești, vă transmitem iubiți părinți, frați credincioși și credincioase, dragostea și prețuirea lor, însoțite nenețat de rugăciunile calde către Bunul și Atotputernicul Dumnezeu, ca El să ne ajute să păstrăm integritatea credinței ortodoxe și unitatea duhului în legătura păcii. Vă binecuvântăm din toată inima cu dragoste părintească și vă rog să transmiteți celor scumpi ai familiilor dumneavoastră odată cu binecuvântarea Noastră

și binecuvântarea Sanctității Sale Pavle, Patriarhul și Părintele suflătesc al Dumneavoastră. Dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toți. Amin».

După încheierea cuvântului, în văzul a toată asistența, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist înmânează ca dar, Prea Sfințitului E, iscop Sava engolpionul arhieresc, simbol al slujirii jertfelnice și semn al prețuirii și dragostei din partea Prea Fericii Sale și a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Încheindu-se ceremonia întâmpinării delegației române, cei doi Întăistătători se închină în Sfântul Altar și consemnează în filele Sfintei Evanghelii momentul vizitei «pro memoria». Are apoi loc un scurt popas la reședința episcopală din Kraguievaț, care impresionează prin noutate, stil și curățenie. În acest răstimp Prea Fericitul Patriarh Teoctist și Sanctitatea Sa Pavle se întrețin cu reprezentanții autorităților locale prezenți la acest protocol, rememorând șirul relațiilor bisericești și vizitele delegațiilor române care au avut ca obiectiv această eparhie, în care, după spusele P.S. Episcop Sava, se află în construcție 60 de biserici. Afară s-a cernut o scurtă ploaie de vară, iar soarele și-a arătat din nou fața. Credincioșii n-au părăsit însă străzile din jurul reședinței și a bisericii episcopale. La ieșire cei doi Patriarhi sunt întâmpinați din nou cu flori și cu aplauze. Convoiu de mașini, cu membrii celor două delegații bisericești, părăsește orașul Kraguievaț și se îndreaptă către Mănăstirea Jicea din cadrul Episcopiei de Jicea, cu sediul în orașul Kralievo, episcopie păstorită de P.S. Episcop Ștefan.

După o oră de mers prin ținuturi împădurite, dealuri și sate cu case răzlețe se ajunge la renumita mănăstire Jicea, ctitorită în anul 1217 de primul țar al poporului sârb, Ștefan Neemia. Această mănăstire a intrat în istoria Serbiei, fiindcă aici și-a avut reședința primul Arhiepiscop al Bisericii Serbiei, Sfântul Sava. Aici s-au încoronat primii țari ai Serbiei și tot aici, în această mănăstire s-au hirotonit primii ierarhi sârbi, ea fiind trecută în rândul mănăstirilor împărătești. După mutarea arhiepiscopiei la Peci, mănăstirea Jicea a suferit mult de-a-lungul timpului, a fost de multe ori prădată și devastată, mai cu seamă în timpul ocupației turcești și în cele din urmă în timpul războiului din 1941—1944, dar de fiecare dată a renăscut din propriile ruine. Astăzi mănăstirea apare restaurată și bine întreținută, atât incinta cât și biserica și fostul palat episcopal.

De la intrarea pe porțile mănăstirii, aleea este presărată cu flori până la ușa sfântului locaș, frumos împodobit la intrare cu ghirlande de flori și verdeață, unde oaspeții sunt întâmpinați de un sobor de călugărițe, slujitori bisericești, reprezentanți ai autorităților locale și mulțime de credincioși, având în frunte pe P.S. Episcop Ștefan.

În sunetele clopotelor și în melodiile corului călugărițelor se intră în biserică, unde are loc închinarea rituală în Sfântul Altar și apoi săvârșirea Polihroniului.

Arhitectura mănăstirii, pictura din care se mai păstrează fragmente, după afirmațiile cunoscătorilor, datând din secolele XIII—XIV, dau impresia că ne aflăm în Biserica Domnească din Curtea de Argeș, la

Tismana sau în mănăstirile Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Un fir lung al spiritualității specifică Ortodoxiei unește parcă în chip nevăzut ținuturile voievodale românești cu ale cneșilor și țarilor Serbiei.

În această atmosferă, Prea Sfințitul Episcop Ștefan, adresează oaspeților următoarea cuvântare :

*Prea Fericirea Voastră,
Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Domnule Ministru,
Frați și Surori,*

«Prea Fericirea Voastră, dacă am merge pe linia lungă istorică a vieții Bisericii Ortodoxe Române și Sârbă, fie a relațiilor personale duhovnicești sau naționale, cuvântarea noastră ar fi foarte lungă. De aceea, avem multe motive să ne bucurăm și să ne mândrim de ambele părți.

Noi ne-am ajutat de veacuri unii pe alții, adăugând sfânt mir în candela credinței și dragostei, peste tot unde aceasta a fost posibilă și trebuitoare.

Permiteți-mi să amintesc cu această ocazie numai două exemple :

Un număr mare de români ortodocși, trăiește, de sute de ani, pe teritoriul Bisericii noastre ortodoxe Sârbe și al patriei noastre.

Tot astfel, pe teritoriul Bisericii Ortodoxe Române și al României, trăiește de mult timp o grupă mare de sârbi ortodocși ! Și unii și alții de veacuri se simt ca și când ar trăi pe pământul lor natal și în patria lor natală.

Au fost mari suferințe în istoria popoarelor și a Bisericilor noastre, în același timp.

Adeseori, înaintașii noștri, și unii și alții, au fost nevoiți să fugă de pe vetrele lor. Însă, relațiile noastre de vecinătate au fost întotdeauna frățești, încât mai bucuroși s-au ascuns unii la alții în asemenea împrejurări grele și s-au ajutat unii pe alții.

În acest fel, că le către noi, dar tot așa și către voi, au fost întărite și bătătorite de pașii frățești reciproci.

Pe aceste cărări niciodată nu a crescut iarbă. Și voi, cu această ocazie, străbătându-le ușor, ați venit astăzi la noi în dragoste și bună voință.

Alt motiv este cu totul special. Împrejurările în care noi ne aflăm astăzi sunt tare nefericite. Țara noastră, în cea mai mare parte a regiunilor ei, este udată de sângele neomucenicilor mulți la număr. Acest sânge strigă către cer. Acesta este sângele tinerilor și al neînfricaților iubitori de neam care își apără pragurile și căminele. Acesta este, de asemenea, sângele vărsat al multor nou născuți, al copiilor și bătrânilor nevinovați, al oamenilor slabi și neputincioși, al femeilor. Cerul nostru e tulburat și încețoșat de ură, de clevetiri. Aerul nostru e otrăvit cu otrăvurile numeroșilor noștri dușmani.

Cu toate aceste greutăți, Prea Fericirea Voastră ați venit la noi, împreună cu însoțitorii Voștri, să ne ajutați prin rugăciunile Voastre, prin dragoste și bunăvoință.

Ați venit în numele întregii Voastre Biserici și al Poporului român să ne mângâiați prin credința voastră și prin nădejdea în biruința cea din urmă a Tatălui nostru ceresc, care este veșnic cel mai tare și cel mai drept și în cer și pe pământ.

Vă mulțumim mult Prea Fericirea Voastră și însoțitorilor, pentru această deosebită atenție și dragoste frățască pe care ați arătat-o Bisericii Ortodoxe Sârbe, întregului nostru popor și, în special, aici, nouă, tuturor.

Permiteți-mi să vă salutăm foarte călduros și foarte sincer, în acest sfânt locaș al Sfântului Sava, să vă dorim să sluiți lui Dumnezeu vreme îndelungată, binelui Bisericii Ortodoxe Române și poporului român și cu toții să trăiți într-un mulți ani !»

Din încredințarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, a răspuns înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, rostind următorul cuvânt :

*Sanctitatea Voastră,
Prea Fericirea Voastră,
Cinstiți Părinți, Prea Cuvioși și Prea Cuvioase,
Iubiți frați și surori în Hristos Domnul,*

«Din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și cu îngăduința Sanctității Sale Pavle permiteți-mi să vă adresez cuvânt de mulțumire pentru primirea ce ne-ați făcut-o. Episcopia Jiciei a intrat tradițional în programul vizitelor delegațiilor Bisericii Ortodoxe Române care au venit aici în Jugoslovnia. Ultima vizită s-a petrecut acum 12 ani în urmă, când actualul Părinte Patriarh Teoctist și Patriarhul de atunci al României, Iustin, însoțiți de alți delegați, au fost primiți aici de P.S. Episcop Ștefan. Atunci, ca și acum, primirea ni s-a făcut în modul cel mai călduros. Vă suntem recunoscători pentru această caldă primire, care, așa cum spunea P. S. Ștefan, este un semn al legăturilor noastre strânse. E adevărat că înainte cu 12 ani, când am fost aici, vremurile erau mai senine. Astăzi, am venit în momente pentru Dumneavoastră grele. Dar ceea ce e greu pentru unele dintre membrele trupului Bisericii, e greu pentru întreg trupul Bisericii. Aceasta este o imagine, un simbol al Bisericii; așa ne spune Sfântul Apostol Pavel: «Biserica este trupul lui Hristos și atunci când unul din mădularele acestui trup suferă, suferă întreg trup». De aceea suferința dumneavoastră de acum este și suferința noastră a tuturor. Am venit să asigurăm de aceste sentimente ale noastre, de credința noastră, că formăm toți un singur trup. Și dacă aceasta poate să ajute cât de puțin, vă așezăm că suntem alături de dumneavoastră, toți. Suntem alături de Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle, suntem alături de P. S. Episcop Ștefan, de preoții, de călugării, de credincioșii și credincioasele din această parte a țării dumneavoastră. Ne dăm seama că momentele prin care treceți dumneavoastră sunt aceleași pentru fiecare dintre noi, pentru toți cei

care formăm Biserica lui Hristos. Și chiar dacă acum plângem și sângeram, noi știm că după patimi și suferințe, așa cum, după patimile și suferințele Mântuitorului, urmează Învierea. Este o caracteristică a ortodocșilor, aceea de a crede mai mult în Înviere, decât în patimi și suferință.

Icoana, care domină orice Biserică Ortodoxă este aceea a Învierii. Dacă vă putem aduce un mesaj, cei care am venit în vizită la dumneavoastră, acesta este mesajul Învierii. După patimi, după moarte, după suferință, urmează Învierea. De aceea, chiar celor care ne produc suferință și moarte, noi ne rugăm pentru ei, așa cum s-a rugat Mântuitorul pe Cruce. Mântuitorul s-a rugat pentru cei care ucideau, s-a rugat Domnului ca El să le ierte păcatele. Știm că e greu să ierți, dar așa ne-a învățat Mântuitorul. El care a spus să iubim și pe dușmanii noștri. Acesta este mesajul care vi-l aducem, dragi frați și surori în Hristos Domnul.

E adevărat, în decursul istoriei, cum arăta P. S. Episcop Ștefan, am trecut prin momente grele și unii și alții. Dar, totdeauna, după patimi și moarte, a venit Învierea. Cu aceste gânduri suntem aici la dumneavoastră și vă mulțumim din suflet pentru primirea călduroasă pe care ne-ați făcut-o. Mulțumim și aici Sanctității Sale, Patriarhul Pavle pentru invitația ce ne-a adresat-o, mulțumim membrilor Sfântului Sinod, mulțumim P. S. Episcop Ștefan, vă mulțumim dumneavoastră, tuturor, pentru că invitația ce a făcut-o Patriarhului Bisericii e o invitație a tuturor mădularelor, a membrilor Bisericii respective. Ei sunt recunoscători Prea Fericirii Sale că m-a incredințat să vorbesc aici. Dar, vedeți, noi toți, și mici și mari, și mai înțelepți și mai puțin înțelepți, formăm toți Biserica lui Hristos. Această Biserică să fie aceea care vă acordă și dumneavoastră și tuturor mângâiere, încurajare și putere ca să suportați toate necazurile și suferințele.

Dumnezeu să-și reverse peste dumneavoastră toți, harurile și darurile sale bogate. Amin !»

La cele de mai sus, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adăugat următoarele :

*Sanctitatea Voastră,
Iubiți frați și surori în Hristos,*

«Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae, care a adresat cuvânt de răspuns Prea Sfințitului Episcop Ștefan, este vecinul cel mai apropiat de Serbia, care păstorește Mitropolia Banatului având reședința în orașul Timișoara, și care, prin cuvântul său, a zugrăvit drumul nostru comun, al Bisericilor noastre de acum și pentru viitor, ca membre ale aceluiași trup al lui Hristos, în acest spațiu geografic binecuvântat de Dumnezeu. Noi suntem numai în vizită trecătoare, dar credincioșii Bisericilor noastre trăiesc și slujesc împreună în România și în Banatul Jugoslav și ei ne ajută prin rugăciunile lor și prin ceea ce pot dăru-i, prietenie, țărilor noastre. Atât fiii bisericilor ortodoxe sârbe din Banatul românesc, cât și românii și preoții din Banatul jugoslav, au constituit fiecare aparte o componentă spirituală a țărilor și a po-

poarelor noastre. Atât de frumos se armonizează clopotele în satele unde sunt două biserici ortodoxe surori, atât de frumos încântă urechile și inimile aceleași melodii bisericesti și atât de frumos ne toarnă în suflete nădejdea de viitor copiii noștri, atât pentru noi, slujitorii bisericilor, cât și pentru conducătorii vremelnici ai popoarelor noastre. Biserica Ortodoxă Sărbă din România și Biserica Ortodoxă Română din Jugoslavia rămân pilde, pentru că își întemeiază prietenia de la naștere până la mormânt, pe același pământ și în aceeași lumină de soare, atât din punctul de vedere al Ortodoxiei cât și cultural și istoric.

Această frumoasă pildă pe care ne-o dau ei, credincioșii noștri, se reflectă în acest engolpion sfințit, simbolul slujirii noastre arhieresti, având icoana Domnului Hristos, cel ce a murit și a înviat pentru mântuirea noastră, engolpion pe care îl dăruim Prea Sfințitului Episcop Ștefan iubitului nostru frate și prieten de mai mulți ani, ca să-l poarte cu sănătate mulți ani, spre bucuria preoților și credincioșilor din eparhia sa și spre amintirea acestei întâlniri. Desfășurată sub călăuză Duhului Sfânt, întâlnirea noastră vă aduce tuturor curaj și răbdare în învierea care vine după suferință și patimi. Dumnezeu să-i dăruiască Prea Sfințitului Ștefan ani mulți și buni întru conducerea acestei eparhii.

Cei doi Patriarhi intră apoi în Sfântul Altar, unde consemnează evenimentul în Sfânta Evanghelie. La ieșire corul călugărițelor și preoții cântă Imnul Patriarhal.

Înalții oaspeți și invitații trec apoi în trapeza mănăstirii, largă, spațioasă și frumos restaurată, unde se servește agapa de prânz. P. S. Episcop Ștefan, într-un scurt cuvânt a relevat strădaniile depuse pentru restaurarea acestui așezământ și munca neobosită a celor peste 30 de călugărițe care viețuiesc aici în obște. Alți vorbitori au toastat pentru întâlnirea dintre cei doi Patriarhi și bunele relații dintre Bisericile și popoarele noastre.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a mulțumit Maicii Starețe și călugărițelor din obștea monahală pentru agapa servită oaspeților și a îndemnat soborul la sporire duhovnicească, la viață monahală înaltă, la stăruință în muncă și rugăciune, potrivit vocației și pravilei monahale. A distins, apoi, pe Maica Stareță cu Crucea Patriarhală, iar pentru mănăstire a dăruit o cruce de binecuvântare. A împărțășit, totodată, preocupările călugărițelor românce de la mănăstirile din țară, care pe lângă participarea la slujbele religioase lucrează terenurile aferente mănăstirilor sau în ateliere de pictură, covoare, broderie, veșminte bisericesti etc. Tuturor celor de față le-a transmis salutul frățesc al credincioșilor și clerului de mir și monahal din România.

Oaspeții au fost conduși apoi să viziteze fostul palat episcopal — în prezent stăreție și reședință episcopală, paraclisul mănăstirii și atelierul de pictură bisericescă. Peste tot se simte spiritul gospodăresc, grija pentru curățenie și ordine ca și în mănăstirile noastre de călugărițe.

Intrucât timpul afectat programului la mănăstirea Jicea a fost depășit, plecarea către Mănăstirea Studenița a avut loc la ora 17,30.

Astfel, mergând pe valea râului Ibar, printre munți și defilee, după o oră de călătorie, plecând de la Mănăstirea Jicea, s-a ajuns la

vremea slujbei de seară la Mănăstirea Studenița, care face parte tot din Episcopia de Jicea.

Primirea oaspeților s-a făcut de călugării mănăstirii în frunte cu starețul lor. După încheierea vecerniei s-a făcut slujba Te-Deum-ului, starețul rostind un cuvânt de bun venit, adresându-se celor doi Patriarhi și oaspeților însoțitori, din care am reținut că Mănăstirea Studenița datează de la sfârșitul secolului al XII-lea, din timpul dinastiei Neemania — Ștefan și Rastko, deveniți sfinții : Simeon și Sava. Situată pe un platou, între munți, incinta ei în formă de cerc, adăpostește mănăstirea propriu-zisă, închinată Sfintei Fecioare Maria, — biserica regelor închinată sfinților Ioachim și Ana, Biserica Sfântul Nicolae, Turnul clopotniței, Casa de oaspeți, Trapeza și alte clădiri.

Biserica principală adăpostește racla cu moaștele Sfântului Simeon Neemania și racla cu moaștele Sfintei Anastasia, soția Sfântului Simeon, iar pereții sunt împodobiți cu pictură în stil bizantin, cu scene de o valoare deosebită prin vechimea și originalitatea lor. Ceea ce este neobișnuit în construcția acestei mănăstiri este exonartexul adăugat în timpul regelui Radoslav, pentru a prelungi mănăstirea propriu-zisă, ea prezentând astfel patru spații largi : altar, naos, pronaos și exonartexul, biserica fiind și necropolă a regilor sârbi din dinastia Neemania și a urmașilor acesteia.

În cuvântul de răspuns, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a evocat ceasurile de rugă, priveghe și meditație care fac specificul mănăstirilor ortodoxe, în orice parte a lumii ne-am găsi : Athos, Meteora, Moldova, Oltenia, Jicea sau Studenița din Serbia. A subliniat, apoi, valoarea iconografiei ortodoxe, a frescelor care împodobesc interiorul și exteriorul vechilor mănăstiri ortodoxe, precum și importanța acestora în formarea religios-morală a credincioșilor și a viețuitorilor din mănăstiri. În final Prea Fericitul Patriarh Teoctist s-a referit la relațiile pe care acest centru monahal ortodox le-a avut de-a-lungul veacurilor cu mănăstirile din Țările Române și la rolul mănăstirilor românești cu sârbe ca vetre de spiritualitate ortodoxă în care s-a păstrat credința strămoșească, ființa națională și unitatea celor două popoare ortodoxe. A mulțumit apoi Sanctității Sale Patriarhului Pavle pentru prilejul oferit de a vizita astăzi două din cele mai vechi și importante mănăstiri ale Bisericii Sârbe : Jicea și Studenița.

Ca semn al vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Române la Mănăstirea Studenița, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a dăruit-o cu un veștmânt preoțesc și o cruce de binecuvântare, lucrate în atelierul Patriarhiei Române.

La ieșirea din mănăstire delegația a primit și alte detalii referitoare la arhitectura, pictura și restaurările care s-au adus mănăstirii de-a-lungul timpului.

Cina a avut loc în trapeza mănăstirii, spațioasă, luminoasă și bine întreținută după restaurare, iar găzduirea în timpul nopții s-a făcut în mănăstire.

Marti dimineața, 20 iunie, la orele 6,30, Sanctitatea Sa Pavle, menținându-și obiceiul zilnic a oficiat Sfânta Liturghie, la care însoțit de membrii delegației a asistat și Prea Fericitul Patriarh Teoctist.

După micul dejun, la orele 8,30, cei doi Patriarhi și însoțitorii lor și-au luat rămas bun de la obștea monahală și au pornit cu mașinile spre Belgrad.

La orele 11,30, la Palatul Patriarhal din Belgrad a avut loc o conferință de presă cu participarea reprezentanților principalelor cotidiene din Belgrad și a Televiziunii. Din partea Bisericii Ortodoxe Sârbe a participat P. S. Episcop Vicar Irineu de Backa, iar din partea Patriarhiei Române, P. C. Pr. Constantin Pârveu, Vicar Patriarhal.

Salutând în numele Prea Fericitului Patriarh Teoctist pe reprezentanții presei libere și ai televiziunii sârbe, P. C. Pr. Constantin Pârveu a împărtășit câteva gânduri și impresii, la cererea acestora, despre vizita Prea Fericitului Patriarh Teoctist și a delegației române în Serbia, arătând că realizarea acesteia în zilele de 15—20 iunie 1995 a avut loc la dorința reciprocă a celor doi Întâistătători de Biserici care concommitent și-au adresat invitații în acest scop, dar Patriarhul României a apreciat că este mai de folos să fie prezent la Belgrad în aceste zile când poporul sârb este greu încercat.

Primul scop al venirii Prea Fericitului Patriarh Teoctist la Belgrad a fost acela de a răspunde invitației Sanctității Sale Patriarhului Pavle și de a realiza o vizită frățească, așa cum se obișnuiește între conducătorii de Biserici Ortodoxe. Al doilea scop al vizitei a fost acela de a ne manifesta deschiderea pentru continuarea dialogului frățesc cu Biserica Ortodoxă Sârbă în vederea promovării relațiilor dintre Biserici, iar în al treilea rând pentru a lua aminte la durerile prin care trece Biserica Ortodoxă Sârbă și a ne manifesta disponibilitatea de a ne întări în suferință și în dragostea creștină pentru că suntem Biserici și popoare cu aceeași credință ortodoxă de aproape două milenii, cu aceleași valori spirituale care ne-au unit în lupta comună pentru apărarea neamului și a credinței. Suntem două popoare vecine care au trăit totdeauna în pace și putem constitui exemple pentru alte popoare și biserici.

Vizita are totodată rolul de a sublinia bunele noastre relații, fapt afirmat adesea în cuvântările celor doi patriarhi și în discuțiile purtate. Totodată vizita a avut caracterul unei informări reciproce asupra pulsului vieții religioase, după schimbările care au avut loc în țările din estul Europei, prilej cu care Prea Fericitul Patriarh Teoctist a prezentat o seamă de realizări în Biserica Ortodoxă Română: înființarea de noi eparhii, reorganizarea și reînființarea de mănăstiri, reorganizarea învățământului teologic în 14 centre universitare din România, introducerea învățământului religios în școlile de stat, numirea de preoți în spitale, armată, penitenciare și reorganizarea activității de asistență religioasă.

Cu prilejul primirii delegației Române de către președintele Slobodan Milošević a fost făcut un apel ca, folosind personalitatea și prestigiul de care se bucură, să facă tot ce este posibil pentru încetarea vărsărilor de sânge în Bosnia și Herțegovina.

În finalul expunerii P. C. Preot Vicar Constantin Pârveu a arătat că vizita delegației române s-a desfășurat sub semnul solidarității creștine dintre cele două Biserici și popoare, putând fi considerată ca un act istoric de o deosebită importanță în crugul relațiilor noastre bisericești.

Cele de mai sus au fost confirmate intru totul de către P. S. Episcop Irineu de Backa, prin frumoase cuvinte de apreciere la adresa Prea Fericitului Patriarh Teoctist și a Bisericii Ortodoxe Române.

P. C. Preot Constantin Părvu a răspuns de asemenea, la întrebările referitoare la relațiile dintre cultele din România și s-a referit la manifestările religioase ce se vor organiza în octombrie-noiembrie 1995 la București pentru aniversarea a 70 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie și a 110 ani de la recunoașterea autocefaliei sale, momente la care vor fi invitați toți Întăistătorii de Biserici Ortodoxe și la care este așteptat și Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle.

P. S. Episcop Vicar Irineu de Backa a calificat vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române ca un semn mare de încurajare și de nădejde de solidaritate și unitate ortodoxă, în ciuda greutăților și crizei din care s-au eliberat Bisericile locale Ortodoxe din estul Europei, supuse timp de patru decenii influențelor politice și ideologice ateiste. Ceea ce caracterizează relațiile celor două Biserici este slujirea lor comună și dialogul frățesc în care sunt angajate. În final P. S. Episcop Vicar Irineu a mulțumit participanților la conferința de presă și pentru atmosfera de sobrietate în care s-a desfășurat, anunțând că după vizita celor doi Întăistători de Biserici la președintele Republicii Jugoslavia, Zoran Lilici, cei doi Patriarhi vor semna un comunicat comun și un apel pentru încetarea războiului din Bosnia și Herțegovina.

La orele 13,00, Delegația Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist, însoțită de Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle și ierarhi ai Bisericii Sârbe au fost oaspeții Președintelui Republicii Jugoslavia, Domnul Zoran Lilici.

La această primire, care s-a desfășurat într-o atmosferă de apropiere și cordialitate, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a rostit următorul cuvânt :

Domnule Președinte,

«Delegația Bisericii Ortodoxe Române este bucuroasă ca și pe Domnia Voastră să Vă asigure, cu prilejul acestei vizite, de prețuirea și prietenia care există de secole între Bisericile noastre ortodoxe surori și între popoarele noastre. Astăzi, ne încheiem șederea la Patriarhia Sârbă și socotim că întâlnirea cu Dvs. încheie vizita noastră. Ne-am închinat împreună cu Sanctitatea Sa Pavle la biserică și la mănăstiri după un program foarte bogat și mărturisim că rămâne o deosebită experiență pentru noi, pe care am trăit-o zilele acestea; ne-am împărtășit gândurile care ne stăpănesc pentru unitatea Ortodoxiei. Ne-am împărtășit, de asemenea, îngrijorarea pentru starea lumii în general și, îndeosebi, ne-a impresionat foarte mult rana Bisericii Ortodoxe Sârbe care continuă încă să îndurereze pe toată lumea în Bosnia și Herțegovina. În calitatea noastră de slujitori ai lui Dumnezeu și păstori sufletești ai credincioșilor noștri, nu putem spune că nu ne dor și celelalte vieți omenești pierdute în acea zonă, din partea celorlalte culte din Bosnia și Herțegovina. Dar viața e făcută și lăsată de Dumnezeu ca să o trăim, așa cum se înfățișează ea. Nu putem să facem abstracție de necazuri,

de dureri și nici chiar de bucuriile care se întâmplă în viață, pentru că știm că toate sunt trecătoare. Într-o frescă pe care am văzut-o și la care ne-am închinat aseară și astăzi la mănăstirea Studenița, am văzut în partea dinșpre apus, icoana răstignirii Domnului Hristos, dar realizată într-o formă artistică deosebit de expresivă și de grăitoare. Ne-am gândit că Ortodoxia noastră în orice țară s-a găsit în decursul celor 2.000 de ani, a fost sortită răstignirii, suferinței și Golgotei. Și în vremurile de față ne aflăm, din nefericire, într-un moment asemănător. Dar, aceste mănăstiri, pe care le-am văzut în Serbia și cele pe care le avem în România din aceleași secole, ne dau încredințarea că Ortodoxia va străbate și greutățile secolului acestuia. Credința noastră este că și în suferințe, creștinii găsesc, de multe ori, lumină și mângâiere. Zilele acestea mângâiere a fost pentru noi faptul că cele două Biserici ne-am întâlnit și am dobândit încredințarea că ne vom mai întâlni și în viitor, ca, împreună, să putem să străbatem necazurile vieții, să ajutăm credincioșii noștri și să putem ajuta și năzuințele omenirii, de liniște și de pace.

Acum, când plecăm spre România, spre București, purtăm cu noi imaginea acestor valori și străluciri ale Ortodoxiei Sârbe, unice, în felul lor, dar purtăm și durerea și necazurile Bisericii Ortodoxe Universale în care rămânem uniți, nu numai în credința noastră comună dar și în rosturile pe care Ortodoxia este chemată să le împlinească în contemporaneitate. Avem încrederea că vom străbate aceste greutăți fiindcă Ortodoxia noastră are valori de dăruit și altor creștini și altor Biserici. Și răbdarea, ca și suferința, sunt valori de mare însemnătate creștină.

Nădăduim că aceste gânduri le împărtășesc deopotrivă, atât, fiii Biserici noastre, cu preoții și credincioșii ei, cât și fiii Bisericii Ortodoxe Sârbe care locuiesc în România, ca și fiii Bisericii Ortodoxe Române care locuiesc în Banatul jugoslav. Ei ne sunt pildă de înțelepciune, de răbdare și de curaj. Am fi bucuroși să auzim, în timpul cel mai scurt, că și în Bosnia și Herțegovina se așază același spirit de înțelegere pentru care ne-am rugat în aceste zile, în întâlnirile noastre.

Prietenia dintre cele două popoare, sârb și român, se datorează în cea mai mare măsură Bisericii noastre și purtăm în noi o mare răspundere, în fața situației de astăzi. Ne dor rânile din Bosnia și Herțegovina, dar ne dor și rânile celorlalte Biserici și celorlalte credințe, pentru că arma, dacă-și spune cuvântul, ea nu alege. De aceea socotim că la încheierea acestei vizite, este bine ca cele două Biserici să adreseze un apel de dialog, la pace, la înțelegere și minte luminată, pentru a se găsi de către puterile implicate calea pentru încetarea războiului și a vărsărilor de sânge.

Avem încredințarea că Dumnezeu, pe care Psalmistul David îl numește «Domn al puterilor» și «Domn al Păcii», înțelegând prin aceasta «Puterile veșnice», va determina căile și voința puterilor omenești și vremelnice pentru reaşezarea păcii în Bosnia și Herțegovina.

La încheiere, permiteți-mi să Vă ofer un album de artă bisericască, reprezentând valorile spirituale ale monahismului românesc, în

rândul cărora se află și mănăstirea Voroneț, pe care aş numi-o «Studentița românească».

Urăm Domniei Voastre forțe sporite în lucrarea pentru reaşezarea păcii în această regiune mult tulburată, iar poporului sârb să-și redobândească liniștea dorită, pentru a putea dovedi în continuare, prin muncă pașnică, prețuirea de care se bucură în rândurile popoarelor Europei».

La cele spuse de Prea Fericitul Patriarh Teoctist a răspuns Președintele Zoran Lilici, care a spus următoarele :

Înalți oaspeți,

«Permiteți-mi, mai întâi, să-mi exprim bucuria pentru faptul că Vă pot saluta aici, în Jugoslavia, la noi, pe Dumneavoastră și pe colaboratorii Dvs., dar și pentru faptul că am rara ocazie să-L pot saluta și pe Patriarhul nostru, Sanctitatea Sa, Pavle.

Și, totodată, să-mi exprim credința și nădejdea că întâlnirile Dvs. sunt cheazăie pentru o colaborare și mai strânsă, de întărire a legăturilor deja tradiționale între cele două popoare, român și sârb și între cele două Biserici ortodoxe, română și sârbă. Eu, personal, împărtășesc gândurile Dvs. în ceea ce privește durerile și suferințele popoarelor pe teritoriul fostei Jugoslavii, în special Bosnia și Herțegovina. Nădăjduiesc în mod deosebit și în ajutorul Dvs. și Vă mărturisesc că în aceste zile am urmărit cu interes vizitele pe care le-ați făcut și mă bucur la gândul că roadele acestei vizite nu vor întârzia să se arate, spre binele popoarelor noastre. Ați avut ocazia să fiți și la Bijeljina, în apropierea frontului de luptă și ați putut să vedeți că poporul sârb nu este nici extremist, nici generator de genocid și că trebuie, pe acele meleaguri, în sfârșit, să se ajungă la pace.

Din păcate, nu gândește toată lumea aceasta la fel și mai trebuie mult ca lumea să înțeleagă așa cum ați văzut ieri și Prea Fericirea Voastră vizitând mănăstirile Jicea, Studentița, peste tot pe unde ați fost, populația era foarte îngrijorată, fiindcă pe teritoriul Saraievo-ului, Zenița și altele care vă sunt cunoscute de acum, erau acțiuni de război foarte puternice. Este o situație absurdă și abominabilă, întrucât pentru cele mai mici întâmplări de acolo, comunitatea mondială începe atacuri împotriva poporului care trăiește acolo. Dar noi nu vrem să vă obosim și nici să vă plictisim cu asemenea relatări ; dacă doriți Dvs. să știți ceva, noi vă stăm la dispoziție. Vom face totul, într-adevăr totul, ca pe aceste meleaguri să se ajungă la pace, vom face totul ca să împiedicăm moartea poporului, dar, totodată, trebuie să ne înțelegem că nu putem privi liniștiți toate grozăviile care se produc poporului nostru. Noi suntem pentru și purtăm o politică de bună vecinătate cu toate țările balcanice. Personal, sunt sigur că țările balcanice trebuie să-și hotărască soarta lor.

Datorită împrejurărilor sau a soartei, aici se găsește cea mai mare parte a țărilor Ortodoxiei. Nu are cine altul să poarte de grijă cum vom trăi noi, cum vor trăi popoarele român sau sârb, dacă vor trăi în nevoiță, în sărăcie sau dacă vom trăi în prosperitate. Știți mai bine decât mine și îmi face plăcere să învăț de la Dvs., că Ortodoxia are

multe valori : pacea, umanismul, iubirea dintre popoare și colaborarea. Și să nu-mi luați în nume de rău ; eu cred că și Biserica noastră și Biserica Voastră trebuie să păstreze și să cultive aceste valori ale Ortodoxiei, așa cum faceți acum și poate, cu mai multă și mai multă energie, care ne este necesară nouă. Ceea ce nu este bine pentru Ortodoxie nu este bine nici pentru credincioșii ortodocși, nici pentru țările în care trăiesc. De aceea, pentru noi este de neînțeles faptul că unii dintre ortodocși se comportă ca supuși față de Biserica Catolică. Am spus aceasta și cred că nu-mi veți lua în nume de rău, pentru că la noi cea mai mare parte a greutăților care vin, vin din partea catolicilor, care se găsesc și pe aceste meleaguri. Pagubele care sunt aduse Serbiei și Muntenegrului, adică Jugoslaviei, de la introducerea embargoului până acum se ridică la zeci de miliarde de dolari, iar pagubele care sunt aduse Bulgariei, României, Ungariei și Greciei și altor țări vecine, cifrează alte zeci de miliarde de dolari. Gândiți-vă ce am fi putut realiza cu aceste miliarde de dolari în regiunea noastră. Acestea sunt numai pagubele economice, financiare, dar partea cealaltă a vieților omenești, niciodată nu se poate calcula. Eu am vorbit și cu Dl. Președinte al României despre pagubele ei. De aceea, consider că și România, și Jugoslavia, în raporturile dintre ele, trebuie să aibă mai mult curaj. Nu are cine să ne ajute decât noi înșine ; a aștepta ajutor dintr-o parte sau din alta, consider că nu este bine, pentru că nimeni nu caută interesul nostru, ci caută interesele proprii ; și noi pentru poporul sârb nu cerem nimic mai mult decât tocmai ceea ce au alte popoare, adică să aibă dreptul să trăiască liber, să se dezvolte liber și să trăiască în frățescă dragoste cu toate popoarele cu care viețuiește împreună și în aceasta, desigur, vom stărui.

Sunt adânc convins, având în vedere cuvintele Dumneavoastră de introducere, că vom avea și sprijinul Dvs., așa cum avem și sprijinul Bisericii noastre. Trebuie să ne ajutăm unii pe alții ! să ne sprijinim și să arătăm lumii că avem și tradiție și cultură și istorie mai veche și voință, încât putem și să iertăm dacă trebuie. Eu sunt născut într-o parte a Serbiei care are graniță cu România. Adeseori, în relațiile mele, am avut ocazia ca să-i conving pe italieni sau pe francezi că alfabetul român, scrierea română e mai veche decât a lor. Au acceptat foarte greu aceasta, pentru că sunt obișnuiți ca totdeauna să-și manifeste superioritatea față de alții și să schimbe ceea ce nu le convine. Aceasta se încearcă acum, schimbând și dorind să schimbe cultura poporului sârb, rădăcinile lui, regiunile lui și ale Bisericii Ortodoxe Sârbe. Dacă Rusia nu înțelege pericolul care amenință din partea musulmanilor, cu greu vor mai putea să fie regiunile noastre un zid de apărare împotriva expansiunii musulmanilor care vor să pătrundă tot mai departe în Europa.

Noi nu dorim rău nici la alții, nici celor care ne-au provocat și care ne-au făcut această răutate și nici celor din Apus. Atragem doar atenția asupra unei politici care este deosebit de riscantă din partea comunității internaționale a Națiunilor Unite. Dorim să se audă numai adevărul și dreptatea și sunt încredințat că și Dumneavoastră, cei doi Patriarhi, în urma acestei vizite, veți face cunoscut și veți comunica adevărul și realitatea.

Personal, în încheiere, doresc bună sănătate Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, precum și Sanctității Sale Patriarhului Pavle și tuturor celorlalți ierarhi aici de față. Doresc și cred că relațiile dintre Bisericile noastre vor fi și mai adânci și mai strânse datorită tocmai acestei vizite. Poporului român îi doresc prosperitate și dezvoltare a țării, iar nouă, tuturor, mult noroc în lucrările pe care le desfășurăm. Drum bun și să ne fiți din nou oaspeți! Ca semn al venirii la noi, Vă ofer, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, un dar simbolic, medalia Republicii Jugoslavia, pentru ca Prea Fericirea Voastră să Vă aduceți aminte de noi și de această vizită însemnată în Biserica Ortodoxă Sârbă!».

După încheierea acestei vizite la care Președintele Zoran Lilici s-a manifestat apropiat și ospitalier, declarând că și-a petrecut copilăria într-o regiune apropiată de granițele românești și că s-ar fi bucurat și mai mult dacă albumul de artă bisericească ce i s-a oferit ar fi fost în limba română, delegația română împreună cu însoțitorii au revenit la palatul patriarhal.

Aici, cei doi Patriarhi s-au reunit cu membrii delegației române și ierarhii sârbi, în ultimă întâlnire oficială, recapitulând impresiile deosebite culese în timpul vizitei și procedând la redactarea următorului Apel la pace, înțelegere și pentru încetarea războiului în Bosnia și Herțegovina :

«Ne-a ajutat Atotbunul și Atotputernicul Dumnezeu ca, de la 15 la 20 iunie, să petrecem împreună, timp de câteva zile, pe pământul sârbesc. Ne-am rugat împreună; am trăit împreună plinătatea unității noastre și a dragostei frățești în Sfânta Evanghelie; am discutat; ne-am străduit să ne cunoaștem cât mai bine întreolaltă; am vizitat Sfintele Biserici și Mănăstiri, cât a permis timpul; ne-am întâlnit cu ierarhii, preoții, călugării, călugărițele și credincioșii din mai multe eparhii ale Bisericii Ortodoxe Sârbe. Pretutindeni am remarcat credința puternică a poporului sârb, nădejdea lui și pregătirea pentru jertfă, dar, în aceeași măsură, multă greutate și îngrijorare.

Suntem mulțumitori Domnului pentru unitatea noastră desăvârșită, dragostea frățească și comuniunea reciprocă în Sfânta Comunitate a Bisericii Ortodoxe a lui Hristos, în realitatea harică a aceleiași credințe, culturi și istorii comune, trăite sub semnul pătimirii și al slavei, al crucii și al Învierii. Cele două popoare ale noastre frățești și de aceeași credință, nu numai că niciodată nu au luptat unul împotriva celuilalt, dar pot servi drept exemplu, și în Balcani și în Europa, mai ales astăzi de felul cum popoarele vecine, pot și trebuie să trăiască și să colaboreze.

Dar, tot așa de firesc, este faptul că nu am putut să trecem cu vederea și să nu observăm lacrimile de durere, nevoile și nefericirile ieșite ca urmare a conflictelor tragice interetnice de pe pământul Jugoslaviei anterioare, mai ales însă ca urmare a războiului care băntuie acum în Bosnia și Herțegovina. Peste tot am observat și marea îngrijorare pentru tot ceea ce ar putea să urmeze în cazul în care nu încetează conflictele de război și nu vor fi nivelate neînțelegerile adânci care le-au generat.

De aceea, stând pe temelia principiilor evanghelice pe care le propovăduim și conștienți de duhul unității și solidarității care

sălășuiește peste toate Bisericile Ortodoxe Locale Surori adresăm acest apel al conștiinței noastre și al responsabilității pastorale către toți factorii decizionali pe pământul fostei Jugoslavii și în lume, să facă tot ce stă în puterea lor ca să se instaleze din nou pacea, pentru a face să înceteze războiul, iar moartea să nu mai secere, neînduplecată, viețile, nu numai ale luptătorilor din toate părțile beligerante, ci și ale populației civile nevinovate, a atâtor femei și copii, bătrâni, bolnavi și neputincioși, pentru a nu se mai distruge lăcașuri sfinte și case de rugăciune, pentru ca bunurile și casele nimănui să nu mai dispară de pe fața pământului; pentru ca focul groaznic al războiului să nu mai înghită atâtea valori culturale create de veacuri cu efortul enorm al popoarelor întregi și al multor generații.

În mediile de informare publică circulă zilnic nenumărate vești și informații care nu sunt întotdeauna corecte și obiective. Pentru aceasta subliniem încă o dată: informarea adevărată și vrednică de crezare este o necesitate urgentă și de toate zilele pentru a ajuta într-adevăr procesul de pace și ca să fie puși în neputință «stăpânitorii războiului» oriunde s-ar afla ei. Tot astfel, o necesitate urgentă în momentul de față o reprezintă aprecierea nepărtinitoare și dreaptă a întregului complex tragic de dezbinare și de vrăjmășii, ca și un tratament egal al tuturor părților aflate în conflict în fața forurilor și comunității internaționale.

Noi știm că până acum s-au auzit multe glasuri asemănătoare celui al nostru și că acesta este doar ultimul din șirul apelurilor cu conținut identic. Noi nu am putut rămâne muți în fața lacrimilor și a durerilor atâtor ființe omenеști lovite de războiul civil interetnic, în fața lacrimilor și durerii, nu numai a fraților și surorilor noastre de credință, ci și a acelor de alte convingeri religioase și de altă identitate duhovnicească.

Căci, noi credem că Dumnezeu este Unul și Unicul, oricât de diferit ar crede în El oamenii și popoarele pământului. Nouă El ni se face cunoscut în persoana și dragostea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care prin Duhul Său Cel Sfânt ne cheamă ca în aceste clipe tragice, hotărâtoare de destin, să adresăm chemarea la pace, împotriva războiului, a oricărui fel de război».

Patriarhia Sărbă, 20 iunie 1995

† PAVLE

PATRIARHUL SERBIEI

† TEOCTIST

PATRIARHUL ROMÂNIEI

După semnarea Apelului, cei doi Patriarhi, împreună cu însoțitorii, au făcut o retrospectivă asupra celor cinci zile petrecute de către delegația Bisericii Ortodoxe Române în Serbia, iar Prea Fericitul Patriarh Teoctist a adresat Sanctității Sale Pavle, invitația de a participa în luna octombrie la București la festivitățile aniversării a 70 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie și a 110 ani de la recunoașterea autocefaliei sale, asigurându-l că la întoarcerea în București îi va trimite și scrisoare oficială în acest scop. A

avut apoi loc un schimb de daruri, Prea Fericitul Patriarh Teoctist oferind Bibliotecii palatului patriarhal un exemplar aniversar al Bibliei de la București din 1688, lucrări despre Biserica Ortodoxă Română, stofă pentru veșminte arhieresti și preoțești, sfinte vase liturgice pentru paraclisul Patriarhal, daruri și amintiri pentru preoții, diaconii și pentru personalul Palatului Patriarhal. Membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române au vizitat apoi Palatul Patriarhal, Paraclisul Palatului Patriarhal, în care Sanctitatea Sa Pavle săvârșește zilnic Sfânta Liturghie, la care participă și credincioși din afară, înălțând rugăciuni pentru încetarea vărsărilor de sânge, din Bosnia și Herțegovina, precum și sălile oficiale, pentru adunările sinodale și ale organelor administrative patriarhale.

A urmat prânzul oficial pentru despărțire și pregătirile delegației Bisericii Ortodoxe Române pentru întoarcerea în țară.

La aeroport, delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost însoțită de Sanctitatea Sa Pavle, de membri ai Sfântului Sinod și Bisericii Sârbe și alți colaboratori ai Sanctității Sale, fiind de față Domnul Vasile Selegean, însărcinat cu afaceri al României la Belgrad.

Decolarea avionului prevăzută pentru orele 18,45 a avut loc cu întârziere de peste o oră; astfel, la aeroportul Otopeni s-a ajuns în jurul orei 21,00.

La aeroport, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și membrii delegației au fost întâmpinați de P.P.S.S. Episcopi: Calinic al Argeșului, Nifon al Sloboziei și Călărașilor, Teofan Sinaitul și Vinčențiu Ploieșteanul, Episcopi Vicari Patriarhali, Teodosie Snagoveanul, Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, preoți consilieri patriarhali: Michail Tița, Nicu Octavian, Vasile Axinia și alți colaboratori de la Centrul Patriarhal. Au fost de față: Domnul Victor Opaschi, consilier prezidențial și Domnul Ilie Fonta, Secretar de Stat pentru Culte.

La Catedrala Patriarhală, slujitori, credincioși și un grup de studenți teologi întorși dintr-un pelerinaj făcut la Ierusalim, au primit delegația Bisericii noastre și însoțitorii intonând imnul Patriarhal. S-a oficiat slujba Te-Deum-ului, iar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ca întotdeauna neobosit și inspirat, a expus itinerariul vizitei la Biserica Serbiei, impresiile și activitatea delegației, durerile și suferințele prin care trece Biserica Ortodoxă Sârbă, căreia delegația noastră i-a putut aduce un semn de solidaritate în necaz și o rază de lumină, mângâiere și speranță.

Spicuri și impresii din presă. Cum era și firesc, vizita Prea Fericitului Patriarh Teoctist și a delegației noastre bisericești la Belgrad nu a trecut neobservată de presa sârbă centrală din Belgrad și de cea locală pe parcursul itinerariului. Ziarele sârbești și cele românești din Serbia au publicat materiale însoțite de fotografii referitoare la întâlnirea dintre cei doi Întâistătători de Biserică, Sanctitatea Sa Pavle și Prea Fericitul Patriarh Teoctist, la primirea acestora de către Președintele Republicii Federale Serbia, Slobodan Miloševici și Președintele Republicii Jugoslavia, Zoran Lilici, la scopul, durata, programul și importanța vizitei Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române în Serbia.

Astfel, cotidianul «*Politika*», din 16 iunie 1995 — Belgrad, consemna în paginile sale sub titlul: «*Patriarhul Teoctist a sosit aseară la Belgrad*»,

primirea la aeroport, componența delegației române, doxologia din Biserica Sfântul Alexandru Nevski, cuvântul de întâmpinare din partea Sanctității Pavle și răspunsul Prea Fericitului Patriarh Teoctist. Din articolul respectiv cităm: «Adresându-se fratelui său de aceeași credință, Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle a făcut referință la originea ortodoxă a popoarelor român și sârb, care sunt asemănătoare și după trup, deoarece se trag din aceiași strămoși, și după suflet, întrucât se închină aceluiași Dumnezeu de-a lungul veacurilor, celor două popoare ale noastre, de aceeași credință și cele două Biserici Ortodoxe ale noastre au fost mereu în relații frățești și în ceas de liniște și în suferință». În continuare ziarul «Politika» redă cuvintele Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist: «Nu numai noi, cei ce ne aflăm aici, ci întregul popor român simte durerea pe care o trăiți, cunoscând nenorocirile prin care a-ți trecut de-a lungul istoriei. Noi știm că această credință ortodoxă ne-a unit, și ne-a întărit permanent timp de două mii de ani de existență. Suntem încredințați că aceeași credință vă va ajuta și va fi ca o mamă pentru copiii pierduți, pentru persoanele fără adăpost și refugiații care au rămas fără biserică și fără locuință».

Ziarul «Dnevnik» din Novi Sad, 17 iunie relatează despre primirea celor doi Patriarhi între altele: «La convorbiri, care s-au desfășurat într-o atmosferă cordială, președintele Miloševici l-a felicitat pe Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române și a afirmat că popoarele sârb și român sunt unite în prietenie puternică, încredere reciprocă și apropiere de veacuri. Vizita Patriarhului român reprezintă manifestarea relațiilor dintre popoarele român și sârb, ca și dintre bisericile lor. În același timp vizita constituie un impuls permanent care consolidează legăturile multilaterale dintre cele două popoare și exprimă intensificarea preocupării și îngrijorării Serbiei și a poporului sârb pentru restabilirea păcii pe teritoriul fetei Jugoslaviei».

Ziarul «Novi Pancevaș» din 22 iunie redă fotografia celor doi Patriarhi, înconjuțați de o mare mulțime de credincioși cu prilejul vizitei la Catedrala Ortodoxă sârbă din Pancevo, unde i-a întâmpinat Episcopul Hrisostom al Banatului în ziua de sâmbătă, 17 iunie.

Săptămânalul «Libertatea», care apare în limba română la Novi Sad, în numărul de sâmbătă 25 iunie, sub titlul «Clipe de înălțată trăire sufletească» descrie vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Noul Sat (Novo Selo) în Banatul Jugoslav, în apropiere de Pancevo, și întâlnirea celor doi Patriarhi cu obștea românilor ortodocși din Satul Nou. Publicația redă apelul Sanctității Sale Pavle adresat fraților români ortodocși din Satul Nou, «la rugăciunea pentru pacea de care au nevoie și inamicii noștri», precum și cuvântul vibrant al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresat fraților și surorilor de neam și de o credință cu delegația română.

Publicația «Tibiscus», apărută la 3 iulie 1995, reia sub titlul: «Sanctitățile Sale Patriarhii Teoctist și Pavle la Satu Nou, clipe de înălțată trăire sufletească», vizita Prea Fericitului Patriarh Teoctist la parohia ortodoxă română din Satu Nou.

Revista «Svetlosti» din 22 iunie 1995, redă vizita celor doi Patriarhi și ai însoțitorilor lor, în ziua de 19 iunie, în Episcopia Sumadiiei, unde au fost primiți de Episcopul Sava, fost până de curând administratorul Episcopiei ortodoxe sârbe de la Timișoara, înlocuit în prezent de Episcopul Lucian. Articolul reține din cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist că «a venit în Serbia cu mare dragoste, datorită prieteniei îndelungate care leagă cele două popoare ortodoxe, este oaspețele patriarhului sârb, dar și ai Episcopului Sava, dar e cuprins de mare durere din cauza a ceea ce se întâmplă astăzi în Serbia, cu poporul ortodox sârb... Amintind preoților și credincioșilor că împreună formează Trupul lui Hristos, Patriarhul român Teoctist a îndemnat poporul la armonie și unitate».

După întoarcerea delegației române în țară, Asociația de prietenie Româno-Jugoslavă a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist următoarea scrisoare (nr. 890 din 22 iunie 1995) :

«Cu adâncă smerenie și profundă recunoștință ne îndreptăm gândurile și speranțele către misiunea sfântă indeplinită cu mare efort și sacrificiu, acum în timpul vizitei din Jugoslavia, la cel mai înalt mesager al religiei ortodoxe ce ne unește în timp și spațiu.

Aflați, Prea Fericirea Voastră că toți membrii asociației noastre de prietenie au fost cu gândul și sufletul alături de sfânta delegație pe tot parcursul și suntem încă sub impresia gestului de mare înțelegere, omenie și neasemuit curaj de a ajunge atât de aproape de zona periculoasă !

Ați fost pentru toți un adevărat român, curajos, creștin cu sentimentul datoriei de împlinit pentru a aduce pacea în sufletele greu încercate și speranța în inimile tuturor, de acolo și de aici. Va rămâne scris în istoria noastră comună, pentru urmași, această vizită, la mare încercare și făcută în cea mai grea perioadă a existenței lor ca națiune și popor !

Suntem emoționați, mândri și fericiți că Prea Fericirea Voastră împreună cu delegația română ați dat o lecție de demnitate și curaj, de ceea ce poate să fie numit «OM ADEVARAT !».

Vă mulțumim în numele tuturor românilor, sârbilor și al creștinilor ortodocși din lume !

Speranța noastră are alte dimensiuni acum, datorită Prea Fericirii Voastre !» (Președinte Mihaela Stan).

Importanța istorică, religioasă, ecumenică, misionar-pastorală și chiar politică-bisericească a vizitei Prea Fericitului Patriarh Teoctist, la Biserica Ortodoxă Sârbă, însoțit de o delegație, este reliefată de *Acad. prof. Constantin Bălăceanu Stolnici* în articolul : «Ignoranță, rea credință sau misionarism», publicat în cotidianul «România Liberă» din 7 oct. 1995, ca răspuns la reaua credință sau ignoranță a unora care au învinuit Biserica Ortodoxă Română de faptul că prin această vizită s-a făcut prezent în spațiul exploziv al fostei Jugoslavii, necunoscând ei înșiși ce înseamnă vizita canonică, frățească, intercomuniune, intrajutorare, înțelegere și dialog, coordonate majore care stau la baza relațiilor interortodoxe dintre Bisericile Ortodoxe Surori.

În lumina Țelurilor prezentate mai sus, la încheierea acestui reportaj, se impun unele concluzii care se desprind în legătură cu vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Patriarhia Sârbă.

Astfel, vizita realizată are semnificația continuării legăturilor tradiționale dintre conducătorii celor două Biserici, prilej cu care s-a afirmat prietenia și frățietatea de veacuri dintre Bisericile și popoarele noastre. Ea a izvorât din dorința comună a celor doi Patriarhi, din identitatea credinței, a istoriilor noastre pline de luptă pentru apărarea ființei noastre naționale și din destinul similar al Bisericilor și popoarelor noastre.

Este, în același timp, o continuare a legăturilor culturale dintre cele două Biserici bazate pe credința comună, pe aspirațiile și idealurile din care au răsărit tiparul, pictura și arhitectura bisericească, viața monahală cu monahii care au circulat de o parte și de alta, bunuri spirituale pe care le întâlnim în ambele Biserici.

Vizita a constituit un schimb util de informare reciprocă asupra pulsului vieții religioase în România și Serbia, mai ales după eliberarea celor două țări de sub opresiunea ateistă și continuarea dialogului bilateral dintre Bisericile noastre, folositor pentru întrunirile interortodoxe. În acest context vizita apare ca o continuare firească privind dezvoltarea relațiilor bisericești româno-sârbe și o contribuție la restabilirea păcii în Balcani, bunuri spirituale care se dobândesc prin jertfă, perseverență, răbdare și suferință.

Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române în Serbia este o manifestare a solidarității interortodoxe în momente de cumpănă și încercare pentru Biserica Soră Sârbă, pe plan uman, iar pe plan spiritual o contribuție la afirmarea unității bisericești și a comuniunii în dragostea creștină.

În egală măsură, vizita Prea Fericitului Patriarh Teoctist în Serbia a însemnat o nouă dovadă a grijii și dragostei Bisericii Ortodoxe Mame, față de fiii săi trăitori pe pământurile Serbiei, însușind simțămintele de credincioșie, atașament și statornicie ale acestora în dreapta lege străbună a înaintașilor, precum și dragostea lor față de țara din care au odrăslit, fiind totodată un sentiment al dorinței parohiilor ortodoxe române din Banatul Jugoslav de afirmare ca eparhie.

Privită astfel, vizita Prea Fericitului Patriarh Teoctist și a delegației Bisericii Ortodoxe Române la Patriarhia Sârbă, pe lângă o cunoaștere reciprocă mai profundă a realităților din cele două Biserici, și pe lângă întărirea legăturilor frățești dintre acestea, pe plan interortodox, constituie o realizare de prestigiu a Bisericii noastre, o împlinire de seamă care înscrie o pagină nouă în istoria relațiilor noastre, care încununează cu deschidere, largi dimensiuni și perspective, lucrarea dinamică a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și viabilitatea slujirii Bisericii noastre în lumea contemporană.

Reportaj realizat de Pr. CONSTANTIN PARVU
Vicar Administrativ Patriarhal

IN ACEEAȘI CREDINȚĂ, IN ACELAȘI NEAM

Destinul Mitropoliei Basarabiei în raport cu activitatea Patriarhului Teoctist, părintele spiritual al românilor din Basarabia

Pe parcursul anului 1995 am avut a sărbători câteva aniversări deosebite ale Bisericii Ortodoxe Române: 110 ani ai Autocefaliei Bisericii strămoșești, 70 de ani ai creării instituției patriarhale, 60 de ani de viață călugărească, 50 de ani de slujire preotească și 45 de ani de slujire arhierescă ai Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Marcând aceste frumoase date, rugăm pe Dumnezeu Luminiilor să reverse asupra Bisericii Neamului nostru mila Sa cea bogată, pace, prosperare și desăvârșire duhovnicească a fiilor binecuvântați, bunăvoință între oameni pe tot pământul românesc.

În acest an jubiliar, noi, credincioșii ortodocși și fiii Mitropoliei Basarabiei, trup din trupul Bisericii străbune, aducem Prea Fericirii Sale, Prea Fericitului Patriarh Teoctist, părintele spiritual al tuturor românilor, pișul nostru omagiu, dar de recunoștință și smerite rugăciuni cu tămăie binemiroitoare Bunului Dumnezeu pentru sănătatea și bunăstarea Celui care neincetat veghează la căpătâiul Neamului și la prestolul Sfintei noastre Biserici strămoșești.

Dumnezeu Chivernisitorul din timp în timp sau la vremuri de restriște trimite popoarelor pe care le iubeste câte un profet sau înger păzitor. Să ne amintim istoria poporului ales la momentele cruciale, când apăreau conducători, judecători, profeți pentru ca să corecteze situația spirituală, abaterile de la dreapta credință. Să ne amintim de Moise, Samuel, David, profeții Isaia, Ieremia ș. a. În acest sens am putea afirma fără exagerare că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost ales de însuși Dumnezeu ca un far de lumină mântuitoare pentru Biserica noastră în momente cruciale ale istoriei poporului român.

După cum știm, legăturile culturale și spirituale ale românilor basarabeni cu Biserica-mamă nu s-au întrerupt niciodată, chiar nici după dezmembrarea Mitropoliei Moldovei (Iași) și răpirea Basarabiei de către Rusia țaristă în 1812. Totuși, dacă până la acest hotar de timp literatura bisericească avea acces liber în toate regiunile românești, indiferent de locul unde era tipărită — la Sibiu, Râmnicul-Vâlcea, Mănăstirea Neamț, Iași sau Blaj — din acest moment însă în Basarabia ea pătrundea mai greu, cauza fiind politica de rusificare a școlii și a Bisericii. Ceea ce ajungea aici, în pofida împrejurărilor vitrege, ajungea datorită călătorilor și unor persoane particulare. E cunoscut faptul că în anii 70 ai secolului trecut cărțile românești au fost adunate și arse de către un arhipăstor rus fără suflet, care nu este vrednic nici să-i pomenim numele.

După Marea Unire din 1918, Biserica din Basarabia și-a recăpătat propriul spirit. În timpul celor 22 de ani de libertate, bisericile au fost înzestrate cu toate cărțile și obiectele de cult necesare. Datorită Semi-

narului Teologic și Facultății de Teologie deschise la Chișinău în 1926, clerul basarabean a avut posibilitatea de a se instrui și a atinge un înalt nivel de pregătire teologică.

Începutul celui de-al doilea Război Mondial schimbă însă albia vieții, clerul și intelectualitatea basarabeană văzându-se impus să părăsească locurile natale de frica urgiei de la Răsărit. Cei rămași, după 1944, au fost arestați, deportați, mulți din ei trăindu-și ultimele clipe în Siberia... Noaptea întinericului ateist și al dezamățului materialist s-a lăsat peste partea estică, dintre Prut și Nistru, a moștenirii lui Ștefan Voievod. Legăturile spirituale cu Biserica-mamă se mai întrețineau doar prin rare și întâmplătoare vizite ale preoților și credincioșilor, vizite făcute, în fond, rudelor, cu mari dificultăți, dar și ele doar numai după anii '60. Prin aceste vizite și prin unii turiști, la Chișinău mai ajungea ca printr-o minune câte o Biblie în limba română, cărțile fiind păstrate de credincioși ca niște comori de mare preț.

Inchiderea masivă a bisericilor prin anii 50—60 (în Eparhia Chișinăului și a Moldovei au fost închise peste 300 de biserici și 20 de mănăstiri din cele ce mai activau după război) a dus la dispariția din Basarabia a multor rarități bisericesti (obiecte de cult, icoane, cărți vechi, manuscrise ș. a.), la distrugerea multor biserici și chiar la arderea unor cărți (am fost martor ocular al faptului cum pe șesul râului Bâc erau aduse și arse camioane de cărți și cum, pentru ca nimeni să nu se poată apropia și lua vreuna din ele, lângă rug stătea un ostaș cu armă). Au fost lăsate să funcționeze doar 192 de biserici și Mănăstirea de maici «Înălțarea Domnului» de la Japca.

În anii 70—80, apare o cale ca în Basarabia să ajungă cel puțin unele din cărțile românești editate peste Prut. Cărțile erau aduse la Moscova de către delegațiile bisericesti din România, acestea sosind în capitala fostei U.R.S.S. cu ocazia diferitelor festivități. Eu însumi am însoțit înalte delegații ale Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, cu Prea Fericitul Patriarh Iustin și cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist. În aceste situații, se aduceau și valize pline cu cărți bisericesti, acestea fiind distribuite studenților teologi, seminarisților basarabeni care-și făceau studiile la Moscova, Leningrad, Odesa, cât și unor preoți care soseau de la Chișinău. Uneori, în temeiul scrisorilor adresate Patriarhiei Române, studenților și seminarisților le erau expediate colete cu cărți, însă această modalitate a fost foarte repede descoperită de «ochiul vigilent», cărțile «capturate» de administrația școlilor în cauză, au fost depozitate în biblioteci personale, iar uneori comercializate.

În ceea ce privește răspândirea cărții bisericesti în Basarabia, se cere pomenit numele diaconului Petru David care, fiind stagiar la Academia Teologică de la Zagorsk, primul dintre fețele bisericesti române a efectuat prin 1970 o vizită oficială la Chișinău, unde avea mai multe cunoștințe printre clericii basarabeni și aceștia făcându-și studiile tot la Zagorsk. Vizita în cauză a fost ca o primă comunicare a Patriarhiei Române cu Eparhia Chișinăului.

În 1987 s-a pensionat arhiepiscopul Ionafan Capolovici care timp de 14 ani — cu răvnă și dragoste părintească, dar și în măsura posi-

bilităților vremii — a condus Eparhia Chișinăului și a Moldovei. În scaunul vacant a fost instalat, fiind ridicat la gradul de mitropolit (în loc de pedeapsă pentru nenumărate încălcări canonice) arhiepiscopul Serapion Fadeev, om foarte apropiat Sanctității Sale Pimen, Patriarh al Moscovei, un rus șovin și corupt până în măduva oaselor. Serapion nici nu găsea de cuviință să-și ascundă ura și disprețul față de tot ce era românesc. Părea că are misiune specială să distrugă clerul Basarabiei și tot ce e scump și sfânt pentru oamenii acestui pământ. Clerul putea să supra-viețuiască doar prin mită și servilitate oarbă. Noul ierarh distrugea familia și îi strica pe călugării tineri, fura și jefuia, expedind spre Moscova valize cu bani și cu aur. Obrăznicia lui era atât de strigătoare la cer, încât preoțimea locală și credincioșii nu au mai putut-o suporta și au scris o mulțime de plângeri.

În 1989, un grup din 26 de deputați ai poporului din Uniunea Sovietică au adresat Patriarhiei Moscovei și a întregii Rusii un protest contra politicii lui Serapion Fadeev, cerând să fie luate măsuri. Reacția a fost nulă. Autorul acestor rânduri, tot în calitate de deputat al poporului, împreună cu alți clerici, de asemenea a adresat scrisori autorităților bisericești de la Moscova. Iată doar un fragment dintr-o telegramă expediată Patriarhului Pimen și membrilor Sfântului Sinod la 6 iulie 1989: «...socot de datorია mea să vă comunic că situația actuală din Eparhia Chișinăului și a Moldovei cere din partea Dumneavoastră o reacție binevoitoare și un răspuns înțelept la rugămîntea de a numi de acum înainte la Chișinău un episcop moldovean. Numirea unui episcop nemoldovean poate avea urmări grave și nedorite pentru biserica locală. S-a format de acum o uniune a unei părți din clerul eparhiei care-și pune drept scop apărarea curăției, credinței și vieții bisericești, cât și a intereselor și tradițiilor eparhiei de tirania și cruzimea provocată de încălcarea gravă a canoanelor bisericești». La aceeași dată Sfântul Sinod l-a transferat pe Mitropolitul Serapion din Chișinău la Tula.

Din scrisoarea aceluiași (12 martie 1990):

«În numele clericilor vrednici și cinstiți ai eparhiei, sunt nevoit să comunic: «Situația disciplinară în eparhie e anticanonică și contravine Statutului pentru cărmuire al Bisericii Ortodoxe Ruse, mai ales la capitolul chip moral al slujitorului Bisericii. În interiorul centrului eparhial injurătura a devenit o normă. Eparhia este condusă din exterior, iar arhierul (arhiepiscopul Vladimir) e terorizat de un grup de preoți corupți. Considerăm că e necesară restabilirea statutului eparhiei din 1813. Eparhia trebuie ridicată la rangul de Mitropolie și exarhat cu restabilirea vicariatului și a episcopilor de Bălți și Tighina... cu arhierii autohtoni populari...».

La 2 mai 1990, ia aceeași cale o telegramă în care se propunea Sfântului Sinod soluția alegerii episcopului în mod colegial, conform canoanelor bisericești, și anularea distincțiilor bisericești, ceea ce ar fi dus la însănătoșirea a însăși vieții bisericești. Deoarece situația în eparhie nu se schimba, ba dimpotrivă, se înrăutățea, au urmat și alte telegrame, în care menționau încălcările canonice, disciplinare și financiare. Factorii de răspundere de la Moscova și de la Chișinău n-au

reacționat nici într-un fel. S-au unit forțele fostului aparat al impunității pentru problemele cultelor pe lângă Sovietul Suprem al U.R.S.S. pentru R.S.S.M. în persoana domnului Gheorghe Armașu și a clericilor reacționari și corupți în frunte cu arhiepiscopul Vladimir Cantarean, care prin demersuri obraznice, prin diferite manifestații, prin «agape» cu toate bunățile, prin strângerea de semnături cu forța și prin șantaj au început lupta împotriva noului Minister al Culturii și Cultelor. Motivul era că nu le convenea însuși ministrul în persoana domnului Ion Ungureanu, la fel și Vlad Cubreacov, șeful secției culte, ambii oameni cu inimă curată și cu dorința ca Biserica să renască, să fie prin moralitatea sa model de urmat pentru societate. Tocmai acest lucru nu-l doreau vrăjmașii Neamului. Pentru ei un cler cult și inteligent, o Biserică puternică în Moldova ar fi însemnat sfârșitul dominației moscovite pe acest pământ românesc. Rezultatul acestei lupte e cunoscut: în octombrie 1993, Guvernul Sangheli a separat cultele de Ministerul Culturii, creând un serviciu de stat pentru problemele cultelor în frunte cu același domn Gh. Armașu. S-a realizat deci lozincă promoscoviților: «Noi nu vrem cu cultura» (adică «dorim vechiul aparat», care, după cum știm, a distrus bisericile). Astfel, au fost eliberați din funcții domnul Ion Ungureanu, domnul Vlad Cubreacov, iar pe lângă ei — și domnul Nicolae Mățaș, ministru al învățământului. Prim-ministrul Guvernului Rep. Moldova, Valeri Muravschi, a fost eliberat cu un an mai înainte. Destituirea a avut drept motiv faptul că acești oameni au susținut redeschiderea în 1991 a Facultății de Teologie în cadrul Universității de Stat. Prin hotărârea primului ministru al Rep. Moldova, Andrei Sangheli, în octombrie 1993, Facultatea de Teologie a fost desființată pentru că în locul ei să apară o cu totul altă instituție de învățământ — Academia Duhovnicească, sub totala oblauire a Mitropolitului Vladimir, care, de altfel, nici până acum n-a alocat mijloace financiare întru susținerea ei.

În legătură cu Facultatea de Teologie desființată, aș vrea să menționez că biblioteca ei a fost înzestrată cu aproximativ 10 mii exemplare de cărți și manuale, aproape toate donate cu binecuvântarea P. F. Patriarh Teoctist de Biserica Ortodoxă Română, la intervenția mea în calitate de decan al facultății. Conform hotărârii Guvernului, biblioteca în cauză a trecut în posesiunea Academiei duhovnicești; în prezent cele mai prețioase cărți se fură și se comercializează. Un muzeu bisericesc în stadiu de constituire (tot în cadrul facultății) a rămas fără viață... Reparația Capelei Facultății a încetat...

În sfârșit, această luptă inegală i-a determinat pe adepții unei stricte discipline bisericesti să apeleze la Biserica-mamă. Astfel, s-a înfăptuit reactivarea Mitropoliei Basarabiei, un act de sfințenie în numele reintegrării Bisericii strămoșești.

Cu riscul de a ne repeta, constatăm aici că în perioada dintre 1957—1962 și 1988, în eparhia Chișinăului au mai rămas să funcționeze doar 192 de biserici, și, precum am mai spus, mânăstirea de maici de la Japca (de altfel, faptul că aceasta din urmă n-a fost închisă se datorează maicilor rusoaiice care în 1916 au venit încoace din Polonia și care cereau, în cazul lichidării mânăstirii, documentele necesare pentru

a pleca din nou în străinătate). Metodele de închidere a bisericilor erau diferite. Bunăoară, dacă preotul pleca din parohie sub motiv de transfer, altul în loc nu mai era primit. Același lucru se întâmpla și în cazurile de pensionare. Preenții rămași erau impuși la impozite mai mari decât venitul anual al bisericii. În caz că plecau, erau scutiți de acest impozit, ceea ce mărturisea că, de fa t, această impozitare constituia o nelegiuire. Foarte degrabă după ce preoții își părăseau parohiile dintr-un motiv sau altul, acestea erau distruse ori transformate în depozite.

În anii '80, mai ales în sate, mulți oameni au început să se întoarcă iar cu fața spre credință. Astfel, în multe localități, din inițiativa unor oameni cu suflet mare, începe reparația bisericilor, chiar dacă în perspectivă nu se aștepta redeschiderea acestora pentru slujbe religioase. În cele mai bune cazuri, în ele se deschideau muzee ale satelor respective. Oricum, a fost o modalitate pentru a le întreține în stare bună, pentru ca mai târziu, începând de prin 1988, multe din ele să revină la menirea lor, adică, să redevină lăcașuri sfinte. Astfel, până în prezent, în satele și orașele basarabene și-au reînceput activitatea oprită peste 650 de biserici și 20 de mănăstiri, se construiesc din nou peste 100 de biserici. Dacă astăzi nu ar exista sărăcia ce a năpădit atât populația, cât și întreprinderile, procesul în cauză ar avea o amploare mai largă...

Am descris tabloul de mai sus cu intenția să accentuez dezastrul care a împărățit zeci de ani în Basarabia. Cu atât mai mult e de subliniat cu creion roșu ajutorul dezinteresat acordat bisericilor și clericilor din Moldova de către Patriarhia Română — Biserica-mamă.

Și până în 1989, după cum am menționat, veneau în Basarabia multe cărți religioase — din București și alte centre eparhiale. Dar mai ales după revoluția din decembrie. Cărți de cult îndeajuns nu aveau nici bisericile care, din fericire, nu și-au încetat activitatea, dar nu le aveau îndeosebi cele 650 care s-au renăscut, poți să zici, din cenușă. Desigur, aceste cărți nu puteau fi găsite la Mossova, unde în ultimii 180 de ani n-a fost tipărită nici o carte de cult în limba română pentru frații ortodocși din Basarabia. Speranța ne era, desigur, la București, Iași, Sibiu, Craiova și alte centre eparhiale ale Bisericii Române. Ajutorul nu s-a lăsat mult așteptat. Ni s-au trimis fără nici o plată camioane de cărți bisericești și manuale pentru școli. Spre exemplu, societatea culturală și bisericească «Mitropolitul Varlaam» a adus în Moldova din partea Mitropoliei Ardealului (mitropolit e pământeanul nostru, Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală) o mașină mare de cărți religioase și manuale, acestea fiind repartizate la biserici și școli. Ne-au venit donații de cărți din partea Mitropoliei Olteniei (mitropolit e tot un pământean de-al nostru, Înalt Prea Sfințitul Nestor Vornicescu), apoi de la Iași, expediate de I.P.S. Mitropolit Daniel Ciubotea, de la persoane particulare (bunăoară, de la preotul Gheorghe Popovici din Iași, prof. Ioan Sturza de la Piatra-Neamț și alții). Numeroase organizații, societăți, biblioteci, școli ne-au dăruit literatură din puținul sau multul pe care-l aveau, exprimându-și prin acest gest sentimentul unității de neam și credință

În această grijă și dragoste pentru situația clerului și bisericilor din Basarabia se cere menționată în mod deosebit participarea neostenită a Prea Fericitului Patriarh Teoctist care permanent a avut în atenția sa nevoile și necazurile credincioșilor din Basarabia. Vârsta înaintată și demnitatea rangului nu i-au împiedicat să ne fie la dispoziție oricând am fi vizitat Bucureștiul. Fie clerici, fie oameni de cultură, scriitorii, academicieni, ba chiar și formații artistice — tuturora a găsit timp să le împărtășească dragostea sa părintească și atenția cuvenită, interesându-se în amănunt de viața bisericească, socială și culturală de la noi. Nimeni n-a rămas și nu rămâne nemângăiat, îndeosebi clericii din Basarabia. Unii s-au întors cu obiecte bisericești, cu literatura necesară, ba chiar deseori cu multe cărți (păcat doar că uneori aceste cărți au fost comercializate). Nimănui nu i-a fost refuzată vreo rugă-minte. Putem afirma că toate cele peste 900 de biserici care există acum în Moldova sunt înzestrate cu cele necesare venite din România, cu binecuvântarea P. F. Patriarh Teoctist.

Pentru Prea Fericitul Părinte Teoctist o grijă deosebită o constituie studenții basarabeni care-și fac studiile în instituțiile și școlile teologice din România. Începând cu anul 1990, la Facultățile de Teologie și Seminarele Teologice din țară învață sute de studenți, toți aflându-se sub ocrotirea spirituală și materială a Bisericii Ortodoxe Române. Și anul acesta vor fi trimiși încolo tineri basarabeni. Tot în 1995 au revenit în Moldova a doua promoție de studenți teologi și prima promoție de seminariști (Neamț).

Pe lângă acestea, se cuvine remarcată îngrijorarea Părintelui Teoctist pentru destinul lui Ilie Ilașcu și a grupului său, Prea Fericirea Sa intervenind în diferite instanțe pentru a cere eliberarea martirilor și trimițând delegații cu misiunea specială de a-i vizita, de a le acorda ajutor spiritual și material. Rugăciunile pentru acești eroi ai neamului nu încetează pe întreg pământul românesc, mărturisindu-se prin aceasta unitatea de credință. Cel mai mult se roagă, cu vreme și fără vreme, pentru deținuții politici Prea Fericitul Patriarh Teoctist.

O faptă măreață care negreșit va intra în istoria întregirii Bisericii strămoșești și va fi înscrisă în Cartea de Aur a Neamului este binecuvântarea Prea Fericirii Sale și hotărârea Sfântului Sinod din 19 decembrie 1992 de a reactiva Mitropolia Basarabiei.

Lupta pentru întregirea Bisericii strămoșești a început în vara anului 1992, dar semnele ei prevestitoare au prins a se contura încă prin 1989—1990, când o parte din cler a hotărât să ceară de la instanțele superioare bisericești un ierarh autohton pentru Eparhia Chișinăului și reînființarea episcopilor sau vicariatelor la Bălți și Tighina.

La sfârșitul lui august 1990, la Chișinău au sosit două delegații bisericești: delegația Bisericii Ortodoxe Ruse în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii ALEXEI II și delegația Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu I.P.S. DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. Ambele delegații au sosit la invitația I.P.S. Vladimir CANTAREAN, Arhiepiscopul Chișinăului și al Moldovei. În timpul acestei vizite înalții ierarhi au săvârșit două hirotonii episcopale: arhimandritul Petru Păduraru a fost ridicat la treapta de episcop de Bălți

(1 septembrie), iar arhimandritul Vichentie Moraru la cea de episcop al Tighinei (2 septembrie).

Timp de un an, însă, acești episcopi n-au avut nici funcții, nici salarii. Abia în august 1992, sub presiunea unui grup de clerici în frunte cu episcopii în cauză, Arhiepiscopul Vladimir a format o comisie eparhială, însărcinând-o să pregătească o scrisoare către Patriarhul Alexei II cu rugămintea de a diviza eparhia în trei părți. Conform Circularei eparhiale nr. 218 din 17 septembrie 1991 și cu binecuvântarea Sanctității Sale, «Eparhia Chișinăului și a Moldovei se divizează în trei părți. Episcopilor vicari li se acordă drepturile de arhieriei cărmuitori în raioanele trecute în subordonarea lor».

Episcopii vicari n-au primit nici o subvenție, nici un fond. Au fost lăsați, de fapt, în voia soartei. În pofida acestei situații, ierarhii noi-numiți au desfășurat o activitate bisericească frumoasă.

Sosit la Bălți, Episcopul Petru și-a început activitatea, depunând eforturi ca să întoarcă Bisericii sfintele locașuri care încă mai erau folosite în alte scopuri și să le restaureze... Apoi a recuperat reședința episcopală din Bălți, pe care de asemenea a reușit s-o restaureze, fapt ce a trezit invidia și ura multora.

În 1992, în Republică a pornit un val de românofobie. Una din primele jefte a căzut Episcopul Petru, învinuit de «prea strânse legături» cu Biserica-mamă...

La 24 august 1992, în biserica «Sf. împărați Constantin și Elena» din Bălți a fost convocată o adunare a clericilor din Eparhia Chișinăului. Biserica era în schele, astfel că nu se auzea aproape nimic din ceea ce se vorbea din prezidiu. După cum s-a exprimat cineva, «acesta a fost un miting sau o adunare de nebuni». Arhiepiscopul Vladimir împreună cu anturajul său l-a învinuit pe episcopul Petru de românism și a cerut demiterea lui. Învinuitului nici nu i s-a dat cuvântul. Prin răcnete și strigăte, majoritatea participanților la această așa-numită adunare a hotărât demiterea lui Petru Păduraru.

Chiar a doua zi, la 25 august 1992, sediul episcopiei din Bălți a fost atacat de un comando de preoți de la Chișinău, dar fără succes.

La 6 septembrie, în incinta centrului eparhial din Chișinău, a fost convocată altă adunare. Prin șantaj, ba chiar și prin forță, celor prezenți li s-au cerut semnăturile întru susținerea dependenței Eparhiei de Patriarhia Moscovei.

La 10 și 14 septembrie, sediul episcopiei din Bălți e atacat iar de un comando de preoți din Chișinău, de data aceasta ajutați de cazaci din Transnistria, aduși încoace de arhimandritul Marchel Mihăescu. Sediul și depozitul bisericesc au fost devastate, fețele bisericestii au intrat în local prin ferestre și au confiscat documente, dosare, bani, materiale. În cele din urmă, arhimandritul Marchel a luat reședința în stăpânire, iar episcopul Petru a rămas pe drumuri. S-a adresat de mai multe ori Patriarhului Moscovei Alexei II, cerându-i ajutor și apărare, dar Moscova «nu auzea». Autoritățile locale și poliția i-au susținut pe infractori participând la asaltul reședinței episcopale.

După aceste întâmplări scandaloase, în septembrie 1992, o parte din clericii și ortodocșii români au format Frăția Ortodoxă «Ștefan cel

Mare» cu scopul de a-și apăra drepturile și demnitatea de atacurile grosolane ale promoscoviților. Președinte al Frăției a fost ales protiereul Vasile Petrache. În grupul de inițiativă au intrat P. S. Episcop Petru, prot. Vasile Petrache, prot. Ioan Eșanu, prot. Ioan Ciuntu, prot. Ioan Daghi, subsemnatul, Dl. Vlad Cubreacov și mulți alți clerici și mireni.

La 14 septembrie 1992, sub președinția P. S. Episcop Petru se constituie Adunarea eparhială care a hotărât reactivarea Mitropoliei Basarabiei, avându-l ca locțiitor de Mitropolit pe P. S. Episcop Petru Păduraru. Adunarea a format comisii de activitate (bisericească, culturală, economică) și de validare (Președinte — Prot. V. Petrache), fiind alese următoarele organe de conducere :

I. CONSILIUL EPARHIAL :	Dl Vitalie OJOVANU
Prot. Petru BUBURUZ	Dl Grigore VIERU
Prot. Ioan CIUNTU	Dl Alexei RĂU
Pr. Anatolie BĂLAN	Dl Tudor CHIRIAC
Dl Victor ȚAPU	III. PERMANENȚA CONSILIULUI
Dl Silvestru MAXIMILIAN	EPARHIAL :
II. CONSISTORIUL EPARHIAL :	P.C. Prot. Ioan EȘANU
Prot. Ioan DAGHI	P.C. Prot. Petru BUBURUZ
Ierom. IERONIM	P.C. Prot. Ioan CIUNTU
Prot. Petru BUBURUZ	P.C. Prot. Anatolie BĂLAN

Au fost numiți inspectorul eparhial în persoana Pr. Gheorghe Eșanu și secretarul eparhial în persoana prot. Ioan Daghi.

Totodată, s-a hotărât de a trimite la București o delegație de clerici și mireni pentru a adresa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române rugămintea de a fi primiți sub jurisdicția canonică a Patriarhiei Române.

Adunarea a mai hotărât pregătirea și înaintarea către Guvernul Republicii a documentației necesare pentru recunoașterea Mitropoliei Basarabiei reactivate.

Neavând nici un răspuns la toate solicitările adresate Patriarhiei Moscovei, la 27 septembrie 1992 P.S. Episcop Petru adresează Prea Fericirii Sale Prea Fericitului Teoctist, Patriarh al tuturor românilor, solicitarea de a primi oblauduirea canonică a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. La 8 octombrie 1992, Mitropolia Basarabiei a înaintat Guvernului republicii cererea de a fi recunoscută și înregistrată, solicitare la care, conform legii, se cerea un răspuns dat pe parcursul unei luni. Necâtând la avizurile favorabile ale instituțiilor și ministerelor de resort, de la Guvern nu a fost primit nici până astăzi un răspuns oficial.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a adresat Sanctității Sale Patriarhului Alexei II mai multe scrisori cu rugămintea de a interveni pentru ca să fie încetată prigoana adepților Mitropoliei Basarabiei și cu propunerea unui dialog, propunere care de asemenea a rămas neacceptată...

Între timp, problema Mitropoliei Basarabiei a început să fie discutată în Guvern și în unele Comisii parlamentare, acestea făcând demersuri

ca Guvernul să înregistreze Mitropolia în cauză. Guvernul a refuzat, în schimb, a depus eforturi ca să împace părțile adverse. S-au organizat întâlniri cu participarea reprezentanților Guvernului în persoana vice prim-ministrului Republicii Moldova, dl M. Coșcodan, a comisiilor parlamentare și a părților adverse. S-au propus compromisuri pe care Arhiepiscopul Vladimir ca și cum le-a acceptat, pentru ca mai apoi tot el să le respingă... Ultima întâlnire la Guvern s-a întrerupt brusc: nefiind în stare să răspundă la unele învinuiri (incălcări canonice, corupție în administrație ș.a.), Arhiepiscopul Vladimir s-a infuriat, a bătut cu pumnul în masă și a ieșit din sală, aruncând mânia că ne va dovedi că el este armata a 5-a, că are poliție și OMON (unități cu destinație specială — n.a.) și că va ocupa cu forța Biserica «Sf. Nicolae» din Chișinău, care aparține Mitropoliei Basarabiei.

După eșecul tratativelor purtate la Guvern, la 18 decembrie 1992 a plecat la București o delegație din clerici și mireni ai Mitropoliei Basarabiei în frunte cu P.S. Episcop Petru Păduraru, în scopul de a solicita Sfântului Sinod primirea sub jurisdicția canonică a Patriarhiei Române.

Din delegație au făcut parte :

P.S. Petru PĂDURARU, episcop de Bălți
 Prot. Petru BUBURUZ
 Prot. Ioan EȘANU
 Prot. Ioan CIUNTU
 Dl Ion UNGUREANU

Dl Grigore VIERU
 Dl Vlad CUBREACOV
 Dl Valentin MINDICANU
 Dl Vladimir BEȘLEAGĂ
 Prof. Ion BUGA
 Dl Tudor ȚARNĂ

La 19 decembrie 1992, a avut loc la București ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române sub președenția Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul tuturor românilor. Sfântul Sinod a luat act, cu binecuvântare, de reactivarea Mitropoliei Basarabiei și prin Actul Patriarhal și Sinodal a recunoscut această Mitropolie ca autonomă, făcând parte integrantă din trupul Bisericii Ortodoxe Române. Începând cu 19 decembrie 1992, Prea Sfințitul Episcop Petru a devenit membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și locționar de Mitropolit al Basarabiei, până la alegerea titulară a unui titular.

La 20 decembrie 1992, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit în Catedrala Patriarhală, cu hramul Sfinților împărați Constantin și Elena, Sfânta Liturghie, după care a anunțat tuturor credincioșilor vestea reactivării Mitropoliei Basarabiei. Știrea a fost imediat difuzată de toate mijloacele mass-media.

Vestea a ajuns la Chișinău ca un tunet. Autoritățile supreme au apreciat acest eveniment ca un act de unire capabil chiar și să distrugă hotarul de la Prut. Alocuțiunea Președintelui Republicii în Parlament a fost categorică. Între altele fie spus, Parlamentul și-a întrerupt lucrările schimbându-și programul și a discutat actul reactivării Mitropoliei Basarabiei timp de trei zile. Într-o singură noapte Biserica Ortodoxă din Moldova, care până atunci timp de jumătate de an nici nu se dorea înregistrată, conform Legii despre culte, a fost recunoscută, înregistrându-se statutul ei, care, de altfel, nici nu era pregătit în modul cuvenit.

Intr-o zi de luni, la 21 decembrie 1992, arhiepiscopul Vladimir a plecat la Moscova, ca să se întoarcă seara mitropolit (Eparhia însă n-a fost ridicată la gradul de Mitropolie), ceea ce Moscova nici nu vroia să audă timp de vreo doi ani, căci propuneri și cereri de acest gen au fost. Deci, s-a întins un paravan după care s-ar părea că Eparhia Chișinăului este Mitropolie și independentă. Deși independența a fost anunțată încă în octombrie 1992. Dar această independență nu e o independență reală, pur și simplu e un termen politic («O republică independentă, cu o Biserică independentă» !); ceea ce există în realitate nu e autonomie. La o întâlnire în Guvern Arhiepiscopul Vladimir a declarat oficial (poate fără să-și dea seama de sens) că autonomie va fi peste vreo cinci ani. Independența proclamată va servi drept o ascunzătoare a dependenței de Moscova. De fapt, e o independență față de canoanele și normele disciplinei bisericești, astfel ca totul să se vândă și să se cumpere.

După actul de reactivare a Mitropoliei Basarabiei, relațiile cu Biserica-mamă s-au întărit și mai mult. Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat Mitropolia în grija sa directă, urmărind indeaproape desfășurarea evenimentelor în parohii, mai ales cazurile de prigonire a clericilor și credincioșilor. Paralel, au fost organizate ajutoare materiale și financiare, în scopul de a susține restaurarea și construcția de biserici noi în satele care încă nu aveau lăcașuri sfinte. Ca să exemplificăm: bunăoară, pentru construcția bisericii din Cania în cinstea Tuturor Sfinților Români și în memoria ostașilor români căzuți în lupta de la Țiganca pentru eliberarea Basarabiei s-au alocat în 1994 36 milioane de lei românești, iar pentru construcția bisericii din Buicucanii Noi, în cinstea «Sfinților Apostoli Petru și Pavel», — 34 milioane de lei. Câte 10 milioane de lei au fost repartizate la reparația și construcția altor biserici de pe teritoriul Moldovei. S-au făcut donații importante de cărți bisericești, literatură religioasă, icoane și alte obiecte de cult care astăzi împodobesc multe lăcașuri sfinte de la noi. E o bucurie deosebită să avem operele sfinților părinți în limba română, ceea ce nu am avut până acum. Acum un doritor își poate completa fără mare greutate biblioteca cu o colecție întreagă de scrieri patristice. Mulțumim Bisericii-mame pentru traducerea și tipărirea operelor Sfinților Părinți, opere care ne ajută să rămânem nestrămутаți în credința noastră strămoșească.

Tot din grija sa pentru clericii și credincioșii Mitropoliei Basarabiei, în zilele Sfințelor Sărbători ale Paștelui din anul curent, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a adresat scrisori de felicitare Sanctității Sale, Patriarhului Moscovei Alexei II, și Excelenței Sale, Președintelui Republicii Moldova Mircea Snegur, scrisori în care a justificat necesitatea rezolvării problemei Mitropoliei Basarabiei, care de 2,5 ani este prigonită și lipsită de drepturile sale constituționale și umane.

Prea Fericirii Sale Patriarhului Teoctist îi dorim în continuare multă sănătate și zile îndelungate, încă mulți ani înainte să stea în fruntea Sfintei Biserici ca un cărmaci iscusit, care duce corabia lui Hristos spre limanul mântuirii tuturor creștinilor și a Neamului nostru.

Prot. prof. PETRU BUBURUZ,
magistru în teologie

CRONICĂ

Agenda de lucru a Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST
pe perioada 1 ianuarie — 3 iulie 1995,

- Duminică, 1 ianuarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, robind cuvânt la început de An Nou ;
În prima zi a Noului An, preoțimea Capitalei a venit să-i adreseze Prea Fericirii Sale sincere urări de «La mulți ani», însoțite de un concert de colinde și muzică religioasă, susținut de corala preoțească «Te Deum Laudamus» din București, condusă de dirijorul Valentin Gruescu.
- Marti, 5 ianuarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe teologul Papacioc Caliopie pentru binecuvântare, înainte de plecarea la bursă în străinătate ;
A primit pe dl. Șerban Mircea, corpondentul postului de radio «Europa Liberă» și al B.B.C. la Budapesta.
- Miercuri, 4 ianuarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a asistat la slujba «Te Deumului» ținută la paraclisul reședinței patriarhale de către P.S. Episcop Epifanie al Buzăului cu un sobor de preoți și diaconi, cu ocazia sărbătoririi Cuviosului Teoctist. Au fost prezenți P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului, P.S. Episcop Calinic al Argeșului, P.S. Episcop Teofan Sinaitul, P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, P.S. Episcop Teodosie Snagoveanul, P.S. Episcop Irineu Slătineanul ; în aceeași zi Prea Fericirea Sa a primit pe dl. Alexandru Grozuță, cântăreț de muzică populară.
- Joi, 5 ianuarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Petrică Tănăsescu, de la Secretariatul de Stat pentru Culte.
- Vineri, 6 ianuarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Pr. Rădulescu V. Ioan, parohul bisericii Andronache care a însoțit pe : doamna Claude Silvie, cetățean francez, doamna dr. Ilieșu Adriana și dl. ing. Frățilă Gheorghe, cetățean francez de origine română.
- Marti, 10 ianuarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Virgil Căndea, academician, Președintele Asociației Române de Studii Sud-Est Europene și pe dl. Victor Crăciun, Președintele Ligii pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni ; De asemenea Prea Fericirea Sa, a primit pe P.Cuv. Arhim. dr. Irineu Chiorbeja, starețul Mănăstirii Neamțu.
În aceeași zi Prea Fericirea Sa a primit pe doamna Dida Drăgan, cântăreață de muzică ușoară.
- Joi, 12 ianuarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Înalt Prea Sfinția Sa dr. Ioan Robu, Arhiepiscop romano-catolic de București.

Vineri, 13 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P.Cuv. Sa Pr. Ilarion Lupașcu de la Muntele Athos.

Marți, 17 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P.C. Pr. Popescu Nicolae, redactor la «Revista Ortodoxă» din Alba Iulia și președinte al organizației «Asociația Ortodoxă Frăția» din Alba Iulia;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe P.C. Pr. Popa Constantin de la parohia Troianu din Râmnicu Vâlcea însoțit de un grup de credincioși, membri în Consiliul Parohial, în legătură cu construirea unei noi biserici.

Miercuri, 18 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Ioan Moldoveanu, subprefect de Giurgiu însoțit de P.S. Teodosie Snagoveanu, Episcop Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și P.Cuv. Arhim. Irineu Iurașcu starețul mănăstirii Comana care au prezentat proiecte de lucrări pentru această mănăstire.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe Prințul Paul de România însoțit de doamna Lia Trif și de dl. Director Andrei Oprea de la «Fundatia Prințul Paul pentru România», în legătură cu ajutoarele oferite unor spitale de această fundație.

Joi, 19 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Prof. Univ. Dr. Radu Vasile, vicepreședinte al Senatului României.

Prea Fericirea Sa a prezidat lucrările Ședinței Consiliului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe dl. Chiriaceanu Dumitru primarul Municipiului Botoșani, care a înmănat Prea Fericirii Sale «Diploma de Cetățean de Onoare» al acestui oraș.

Vineri, 20 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Ion Solcanu, Vicepreședintele Senatului României. În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe dl. Pitei Eugen, Președintele Asociației Pro Basarabia și Bucovina însoțit de dl. Ion Rotaru, primarul comunei Poieni, regiunea Cernăuți, pentru ajutoare necesare credincioșilor și parohiilor de la Cernăuți.

Duminică, 22 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în Catedrala Patriarhală de către P.S. Episcop Teodosie Snagoveanu, Episcop Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Luni, 23 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Constantin Săvoiu, Vicepreședintele Diocezei Ortodoxe Române din Paris, însoțit de dl. Matthieu Delaygne și Michel Chreتيene, oameni de afaceri francezi.

Marți, 24 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat la întrunirea cu profesorii de religie din Capitală și Sector Agricol Ilfov, ținută în Aula Facultății de Teologie din București unde a rostit un cuvânt ocazional.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe doamna Anca Florea de la Radio, însoțită de dl. Hristea Vasile.

Miercuri, 25 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat la serbarea Hramului Seminarului Teologic din București, rostind cald cuvânt părintesc către elevii seminariști îndemnându-i să se îndrepte cu mai multă râvnă și dragoste de viață liturgică a Bisericii noastre.

În aceeași zi, seara, Prea Fericirea Sa, a participat la rugăciunea ecumenică ținută în Catedrala Patriarhală alături de reprezentanții cultelor creștine din capitală, și a rostit cuvânt ocazional.

Joi, 26 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P.Cuv. Arhim. Nicodim Munteanu de la Chișinău, precum și pe P.C. Pr. Prof. Leon Arion de la Facultatea de Teologie din Oradea ;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe P.C. Pr. Vasile Palade de la Bruxelles însoțit de P.C. Pr. Consilier Patriarhal Gheorghe Bogdan.

După aceea, Prea Fericirea Sa a mai primit pe poetul Toma Istrate, căruia i-a oferit un cuvânt scris pentru ziarul pe care îl conduce.

Vineri, 27 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, decanul Facultății de Teologie din București.

Duminică, 29 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București rostind cuvânt de învățătură către credincioși ;

După Sfânta Liturghie Prea Fericirea Sa, a primit pe dl. Lee V. Papanopoulos, om de afaceri din Grecia.

Luni, 30 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Volker Rühle, Ministrul Federal al Apărării Republicii Federale Germane, însoțit de o delegație germană, precum și de reprezentanți ai Statului și Armatei Române și numeroși ziaristi ; În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe dl. profesor Octavian Ghibu și mai apoi pe dl. Valeriu Dănescu, Directorul Departamentului Informații Radio, Publicistică, Religios și Sport la România Actualități, căruia i-a acordat un interviu pentru postul național și fonoteca de aur a Radiodifuziunii Române.

Marți, 31 ianuarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Paul Ullmann, Ambasadorul Austriei la București ;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe dl. regizor Mircea Moldovan, Consilier în Parlamentul României.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a mai primit pe doamna Ștefania Comăneci, mama gimnastei Nadia Comăneci.

Miercuri, 1 februarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Excelența Sa, Monseniorul John Buckovsky, nunțiu apostolic la București ;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe dl. Neculai Constantin Munteanu, jurnalist.

Vineri, 3 februarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat lucrările Consiliului Național Bisericesc.

Sâmbătă, 4 februarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat lucrările Adunării Naționale Bisericești, desfășurată în sala sinodală a reședinței patriarhale.

Duminică, 5 februarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica Sfântul Spiridon-Nou din București, înconjurat de toți membrii Sfântului Sinod, din preoți și diaconi, care împreună au adus rugăciuni de mulțumire lui Dumnezeu pentru împlinirea a 110 ani de Autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române și a 70 de ani de Patriarhat. Cu acest prilej s-a dat citire Actului sinodal înscris în Condica Sfântă a evenimentelor Patriarhiei Române, care a fost semnat de membrii Sfântului Sinod «drept mărturie a recunoștinței noastre față de Dumnezeu, care ne-a învrednicit să fim părtași la acest popas aniversar din istoria Bisericii noastre dreptmăritoare».

Luni, 6 februarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și ale Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei.

Marti, 7 februarie 1995 — Cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală, mulțumind lui Dumnezeu pentru purtarea Sa de grijă arătată Bisericii noastre străbune în toate vremurile de încercare și s-a rugat pentru părinții săi și pentru Patriarhii României: Miron, Nicodim, Justinian și Iustin. După slujba Te-Deum-ului, *Prea Fericirea Sa* a mulțumit I.P.S. Nicolae, Mitropolitul Banatului, membrilor Sfântului Sinod, clerului și credincioșilor.

După Sfânta Liturghie a avut loc recepția la care au participat membrii Sfântului Sinod și personalități politice care au luat cuvântul: Ion Iliescu — Președintele României, Prof. Emil Constantinescu — Rectorul Universității București și Președintele Convenției Democratice, Prim-Ministrul Nicolae Văcăroiu, Președintele Camerei Deputaților — Adrian Năstase, Vice-Primar al Capitalei Iulian Crețu, Ion Ungureanu, poetul și scriitorul Corneliu Vadim Tudor, Constantin Bălăceanu Stolnici — Academician.

În cuvântul rostit, *Prea Fericitul Teoctist* a mulțumit tuturor celor prezenți pentru dragostea cu care l-au înconjurat și a adresat un părintesc apel pentru pace, înțelegere și unitate spre binele neamului românesc al cărui suflet blând și bun este comoara cea mai de preț pe care Dumnezeu a dăruit-o fiilor acestor meleaguri.

Miercuri, 8 februarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat, împreună cu alți ierarhi, la Simpozionul cu tema «110 ani de Autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române și 70 de ani de Patriarhat» și a rostit cuvântul ocazional.

Joi, 9 februarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh* a primit pe noul ambasador al Italiei, dl. Giuseppe de Michelis di Slangelle, cu prilejul începerii activității sale la București. În aceeași zi, *Prea Fericirea Sa* a primit pe dl. prof. Virgiliu Radulian — Președintele U.N.I.C.E.F. și al Alianței pentru pace din România, însoțit de dl. Ilicea Mihai, Secretar General al Alianței pentru pace.

Vineri, 10 februarie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*

a primit Corala Brigăzii de Gardă a Armatei care a ținut să prezinte Prea Fericirii Sale un deosebit concert aniversar. Mulțumind, Prea Fericirea Sa le-a oferit membrilor Coralei câte un volum cu autograf din lucrarea «Pe treptele slujirii creștine», apreciind acum efortul d-lui plutonier adjutant Drăgoi Ioan, dirijorul corului, pentru formarea la tinerii oșteni a gustului pentru artă și pentru frumos în general.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe P.C. Pr. Constantin Drăgușin însoțit de d-na Alexandrina Gheorghe, care au prezentat lucrările de începere a construirii unei noi biserici cu hramul «Înălțarea Domnului», pe Aleea Boteni din cartierul Drumul Taberii.

Sâmbătă, 11 februarie 1995 — a asistat la slujba Parastasului ținută la Mănăstirea Cernica de către P.S. Episcop Teodosie Snagoveanul Episcopul Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, în memoria Prea Sfințitului Roman Ialomiteanul. Au fost de față P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului și P.S. Episcop Calinic al Argeșului.

Luni, 13 februarie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P.C. Pr. Marin Branște din Pitești ;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit, pe rând, pe dl. senator Constantin Gabrielescu, pe dl. general Neagu Andrei însoțit de dl. General Dr. Alexandru Hociotă, și pe dl. Prof. Nicolae Stoicescu împreună cu soția.

Miercuri, 15 februarie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Consilier Ilic Fonta de la Președinție.

Joi, 16 februarie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Gherasimos Arsenis, Ministrul Apărării Republicii Elene, însoțit de dl. Chistos Alexandris, Ambasadorul Republicii Elene la București, alte personalități din Republica Elenă și dl. Gen. Rus Iosif însoțit de dl. Maior Iosif Vasile de la Ministerul Apărării Naționale. A mai participat Prea Sfințitul Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal.

Vineri, 17 februarie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe d-na dr. Tatiana Grițcan din Basarabia.

Duminică, 19 februarie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, rostind Cuvântul de învățătură la Duminica Fiului Risipitor.

Luni, 20 februarie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Gnumi Vargued, Ministru al Educației din Republica Armenia, însoțit de dl. George Kazinian, Ambasadorul Armeniei la București.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. Aurelian-Ioan Mihilescu, Președintele Consiliului Național de Acreditare din România, însoțit de Pr. Moraru Ioan, decanul Facultății de Teologie din Cluj și de Pr. Vicar Constantin Pârveu. De asemenea a mai primit pe dl. Petre Tănăsescu de la Secretariatul de Stat pentru Culte, însoțit de dl. George Felea, Șef Serviciu la Ministerul Învățământului.

- Miercuri, 22 februarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe d-na Ana Gabriela Negulescu, Redactor Coordonator la revista «Chemarea credinței».
- Joi, 23 februarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Dăscălița Vasile, Directorul Școlii Generale nr. 97 din București.
- Vineri, 24 februarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Prof. dr. Neculai Pascu, Diplomat al Institutului de Arte Plastice «Nicolae Grigorescu» din București pentru a primi binecuvântări și mesaj la deschiderea expoziției personale de icoane ce va avea loc la Roma în Italia.
- În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a mai primit pe rând pe dl. inginer Erbașu Mihai de la firma de construcții «Erbașu», însoțit de Pr. Cons. Stanciu Ștefan și dl. arhitect Florea Voicu de la Arhiepiscopia Bucureștilor, precum și pe d-na prof. de religie Anastasia Popescu, însoțită de dl. Răzvan Bucuroiu de la ziarul «România Liberă»; și mai apoi pe dl. Dascălu Vasile — primarul comunei Vorona, județul Botoșani.
- Luni, 27 februarie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P.C. Pr. Bărănescu Gheorghe de la parohia Tutana, județul Argeș.
- În aceeași zi, *Prea Fericirea Sa* a oferit un dîneu aniversar în cinstea poetului Grigore Vieru. Au participat: poetul sărbătorit însoțit de d-na Larisa Vieru, soția maestrului, dl. Eugen Simion, vicepreședintele Academiei Române, dl. Academician Virgil Cândea, dl. prof. univ. Răzvan Theodorescu, dl. prof. Octavian Ghibu, dl. prof. Victor Crăciun, scriitorul George Muntean, prof. Florian Voicu din Germania, P.S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal.
- Miercuri, 1 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Gabriel Nicolescu din Chicago, Președintele Organizației «Romanian Freedom Forum», căruia i-a acordat un interviu privind raporturile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte culte din România.
- Joi, 2 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe d-na Magdalena Militaru însoțită de dl. Codreanu Valeriu de la Radio-București.
- În aceeași zi, *Prea Fericirea Sa* a primit pe scriitorul Mihail Diaconescu.
- Vineri, 13 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Jerzy Kloczowski Președintele Universității Catolice din Polonia și a Comitetului UNESCO pentru această țară. A fost însoțit de dl. Consilier Roman Viborsky, de la Ambasada Poloniei.
- În aceeași zi a primit pe dl. Alex. Papaderos, Directorul General al Academiei Ortodoxe din Creta.
- Sâmbătă, 4 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat la Concert aniversar susținut la «Sala Radio» de corul «Madrigal» cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani a maestrului Marin Constantin.

Luni, 6 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Prof. Duicu Sebastian, Șef Cercetare la Muzeul Cotroceni însoțit de dl. director Gorgai Ion de la Direcția Muzeelor și Colecțiilor din Ministerul Culturii. Au fost de față P.S. Episcop Teofan Sinaitul și P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanu, Vicari Patriarhali. În aceeași zi, a primit pe dl. prof. Florin Șerbănescu de la Facultatea de Teologie din București.

Marti, 7 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe rând, pe P.C. Pr. Mircea Hlandan de la Parohia Movilița, județul Vrancea și pe membrii Delegației Comitetului Central al Asociației Ecumenice a Centrelor și Academiiilor din Europa. În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Miercuri, 8 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit, pe rând pe Pr. Ioasaf Popa și Pr. Milea Mihai de la Buzău, pe dl. Eremia Profeta, pictor bisericesc și pe dl. Radu George Serafim și pe d-na Lili Lemnar de la Televiziunea Română, Departamentul «Viața Spirituală».

Vineri, 10 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Vardinoianis Pavlos din Grecia.

Duminică, 12 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, rostind apel către credincioși în «Duminica Ortodoxiei», pentru ajutorarea celor în nevoi.

Luni, 13 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe domnii: Pandelescu Borină, Petre Achițenie și Gheorghe Nicolae, pictori bisericești.

Marti, 14 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat la festivitățile prilejuite de aniversarea Centenarului Bibliotecii Centrale Universitare din București, rostind cuvânt ocazional.

Miercuri, 15 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit membrii Comitetului de conducere A.S.C.O.R.

Joi, 16 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe rând pe dl. Ion Caramitru, Președintele UNITER, pe dl. Nicolae Naum — Rectorul Universității Nicolae Iorga din Botoșani, pe P.C. Pr. Șerbănescu Silviu de la Parohia Parcul Ghencea din București, pe dl. arhitect Sâmbotin Nicolae care a prezentat Prea Fericirii Sale planurile pentru amplasamentul bisericii Sfânta Vineri din București, și pe dl. General Chiș Ioan de la Direcția Generală a Penitenciarelor din cadrul Ministerului de Interne

Vineri, 17 martie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe studenții Papadopoulos Hristos și Veneris Panatiotis de la Asociația Studenților Eleni din România.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit, pe rând, pe d-na Ioana Caciop Susman, în legătură cu o donație pentru Patriarhie și pe dl. Caralicea Mărculescu Gheorghe, Prefectul de Dolj, însoțit de dl. Ioan Nicolae de la Secretariatul de Stat pentru Culte.

- Sâmbătă, 18 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit de dl. Valeriu Matei, Președintele Congresului Intelectualilor din Basarabia, însoțit de dl. Manu Valentin.
- Duminică, 19 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a efectuat o vizită pastorală la Mănăstirea Viforâta adresând cuvânt către credincioșii și maicile prezente în biserică la Sfânta Liturghie. A vizitat apoi Sfânta Mănăstire și căminul de bătrâni din incintă, mulțumind maicii Starețe Arsenia Opriș și tuturor ostenoitoarelor pentru frumoasa lucrare pe care o desfășoară spre slava lui Dumnezeu. La plecare, Prea Fericirea Sa a oferit măicuțelor câte un volum cu autograf din lucrarea «Pe treptele slujirii creștine».
- Luni, 20 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe S. Protopapa de la Arhiepiscopia Albaneză din America, dl. N. Marcu din Albania și P.Cuv. Pr. Teofan Coja de la Curtea de Argeș.
- Marti, 21 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. președinte Emil Dima de la Fondul Proprietății de Stat.
În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. Banu Rădulescu, dl. Gheorghe Derevencu și dl. Dinu Băcăoan de la «Fundația Memoria». Au fost de față P.S. Episcopi Vicari Vinčențiu Ploieșteanul și Teodosie Snagoveanul.
- Miercuri, 22 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Victor Parhon, Directorul Centrului Național al Tradiției și Creației Populare ;
Prea Fericirea Sa a primit apoi pe d-nii : Silviu Petrescu, Lățea Constantin, general în rezervă, Popescu Gh. Pietrari membri ai Alianței Regaliste din România.
În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. Banu Rădulescu, Bușulenga însoțită de doamna Lidia Stoicescu.
- Joi, 23 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Mark Meyer, Președintele Camerei de Comerț Româno-Americană.
- Vineri, 24 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe rând pe : dl. Horia Bernea, Directorul Muzeului Țăranului Român, pe Pr. Costică Popa din Venezuela și pe dl. Andrei Păun de la Y.M.C.A.
- Sâmbătă, 25 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Pasărea, rostind cuvânt de învățătură și apreciere pentru hărnicia viețuitoarelor și a maicii starețe Lucia Dumbravă. Prea Fericirea Sa a fost însoțit de P.C.Cuv.Arhim. Grigore Băbuș și de doi diaconi de la Catedrala Patriarhală.
- Duminică, 26 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, rostind cuvânt de învățătură la Duminica Sfintei Cruci. În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a participat la lansarea cărții «Vorbirea în șoaptă» a lui Horia Bernea, care a avut loc la mănăstirea Antim.

- Luni, 27 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. dr. Chirilă Pavel — Directorul Spitalului «Christiana».
- Marti, 28 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe maica Semfora Gafton, starea mănăstirii «Sfânta Maria» — Techirghiol.
- Miercuri, 29 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Eminentă Sa dl. dr. Alexandru Shafran, Rabinul Șef al Genevei, însoțit de dl. Meshulam Shafran și soția sa, doamna Rivka Shafran. Au fost de față reprezentanți ai presei și televiziunii.
- Joi, 30 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Juan Bosca pictor din Mexic, însoțit de dl. Ion Turturică de la Casa Americii Latine.
- Vineri, 31 martie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Deac Vasile «Moșu», primarul comunei Bogdan Vodă, județul Maramureș.
- Sâmbătă, 1 aprilie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe scriitorul Boris Buzilă.
- Duminică, 2 aprilie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București rostind rugăciuni către Bunul Dumnezeu pentru odihna sufletelor celor căzuți în urma catastrofei aviatice de la Balotești. Din soborul de preoți a făcut parte și P.C. Pr. Radu Miron din Germania, venit în țară cu un grup de credincioși.
- Luni, 3 aprilie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Soare Victor de la firma «Erbașu» însoțit de dl. arhitect Voicu Florca de la Arhiepiscopia Bucureștilor ; În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe Pr. Gheorghe Lungu din satul Chipeșca, Republica Moldova, împreună cu soția, sosiți pentru a solicita un ajutor pentru jirohie. Părintele Gheorghe Lungu a mai fost însoțit și de P.C. Pr. Antonie Barbăscumpă.
- Marti, 4 aprilie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe fratele David de la Așezământul românesc din Ierusalim. De asemenea Prea Fericirea Sa a mai primit pe maica stareță Arsenia Opiș de la mănăstirea Viforăta.
- Miercuri, 5 aprilie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Pr. Nicandru Munteanu de la Mănăstirea Chișteinița din Basarabia. În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe reprezentanții ASCOR de la filialele din țară, însoțiți de Pr. Prof. Vasile Gavrilă. Prea Fericirea Sa i-a îndrumat pe tinerii prezenți ca activitatea lor să fie îndreptată mai mult spre promovarea valorilor liturgice ortodoxe, spre rugăciune, post și sprijinirea Sfintelor Altare întru refacerea credinței strămoșești a neamului nostru.
- Joi, 6 aprilie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Pr. Tudose Gheorghe de la Biserica Boteanu.
- Vineri, 7 aprilie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit un grup reprezentativ din partea NATO, însoțit de dl. deputat Ion Rațiu. Au fost de față : I.P.S. Dr. Antonie, Mitropolitul Ardealului, I.P.S. Dr. Nicolae, Mitropolitul Banatului, P.C. Pr. Prof. Dr.

- Dumitru Popescu, Decanul Facultății de Teologie din București ;
În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, a primit pe P.C. Pr. Gheorghe Țău, din Canada.
- Sâmbătă, 8 aprilie 1995** — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Principele Arnaldo Petrucci, Mare Maestru al Ordinului Suveran al Cavalerilor de Malta.*
- Duminică, 9 martie 1995** — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie la biserica «Domnița Bălașa» din București, rostind cuvânt către credincioși la Duminica a V-a din Post. A acordat P.C. Pr. Paroh Zuzu Pavel «Crucea Patriarhală», pentru clerici și d-lui acad. Constantin Bălăceanu Stolnici «Crucea Patriarhală», pentru mireni.*
- Luni, 10 aprilie 1995** — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P.Cuv. Maică Lucia Dumbravă, stareța Mănăstirii Pasărea în legătură cu necesitatea efectuării lucrărilor de consolidare la biserică, stăreție și clopotnița mănăstirii.*
În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a mai primit pe P.Cuv. Maică Teodora stareța Mănăstirii «Sub piatră», comuna Sălcuiua, județul Alba, precum și pe Pr. Prof. Dr. Sebastian Barbu Bucur și pe P.Cuv. Martinian Ruxand, starețul mănăstirii Cheia.
- Marti, 11 aprilie 1995** — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie la mănăstirea Cernica, de sărbătoarea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, rostind cuvânt către credincioșii, călugării și frații mănăstirii.*
- Miercuri, 12 aprilie 1995** — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Teodor Moleșcanu, ministru de externe.*
În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe Dl. General Victor Atanasie Stănculescu, iar după aceea a primit pe Dl. General Cernat Vasile de la Ministerul Apărării Naționale, însoțit de Dl. Lt. Col. Tăpârlea Mihai.
- Vineri, 14 aprilie 1995** — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Gen.(r) Dragnea Marin, dl. acad. Usatiuc Alexandru Bulgăr, dl. Timuș Anton și dl. Pirogan Vadim Ștefan, membri ai Asociației Veteranilor de Război din Republica Moldova.*
În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe P.C. Pr. Victor Moise Ianeș, P.C. Pr. Andrei Turcanu, P.C. Pr. Dimitrie Musta, P.C. Pr. Traian Ghilezan de la Vicariatul din Vârșeț, Jugoslavia în legătură cu înființarea episcopiei pentru românii din Serbia și Ungaria.
De asemenea Prea Fericirea Sa a mai primit pe Pr. Gheorghe Lungu din Basarabia.
- Duminică 16 aprilie 1995** — *În Duminica Floriilor Prea Fericirea Sa a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, rostind cuvânt către credincioși din care a răzbătut ca totdeauna dragostea și grija Prea Fericirii Sale pentru tineret și copii care sunt «speranța și viitorul Bisericii neamului».*
- Luni, 17 aprilie 1995** — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe actorul Răzvan Ionescu, student al Facultății de Teologie Ortodoxă din București.*

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe P.C. Pr. Costică Popa din Caracas, Venezuela, care a prezentat situația lucrărilor de execuție și transport în America Latină a primei biserițe de lemn, la comunitatea ortodoxă română din Caracas.

Marti, 18 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit o echipă a Televiziunii Române pentru o înregistrare ce va fi difuzată pe postul național de Sfintele Paști.

De asemenea, Prea Fericirea Sa a primit o echipă de la postul național de Radio pentru înregistrarea Pastorelei Patriarhale de Sfintele Paști.

Miercuri, 19 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Dorobanțu Stelian, Președintele Uniunii Generale a Industriștilor din România, însoțit de d-na Rodica Ioan.

Joi, 20 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, după o zi de lucru pregătitoare pentru slujba din seara zilei, a participat la Denia celor 12 Evanghelii din Catedrala Patriarhală, rostind cuvânt către credincioși.

Vineri, 21 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat de asemenea și la Denia Prohodului de la Catedrala Patriarhală, rostind cuvânt de învățătură.

Duminică, 23 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit slujba Sfintei Învieri a Domnului la Catedrala Patriarhală, rostind amplitu cuvânt pastoral către credincioși. Slujba a fost transmisă în direct de posturile naționale de Televiziune și Radio.

În aceeași zi, la ora 12,00, Prea Fericirea Sa a săvârșit slujba Sfintei Vecernii (a Doua Inviere) la Catedrala Patriarhală rostind cuvânt pascal către credincioși.

Luni, 24 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit preoții Capitalei veniți la Prea Fericirea Sa cu pascale mărturisiri «Hristos a Inviat!». Răspunzând «Adevărat a Inviat!» Prea Fericitul Părinte Patriarh i-a primit cu ouă roșii, cozonac și vin, adresându-le părintesc cuvânt de mulțumire și îndemn la slujire neobosită, pe măsura cerințelor zilei. Atmosfera de sărbătoare a fost întreținută și de prezența Coralei Brigăzii de Gardă a Armatei, care sub conducerea d-lui pl. adj. Ioan Drăgoi, a susținut un frumos concert de muzică religioasă.

Marti, 25 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, a primit pe dl. Viceprimar Iulian Crețu de la Primăria Capitalei; În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe don Marco Gnavi și Giovanni Ferratini de la «Comunități S. Egidio» din Roma.

Miercuri, 26 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Paul Păsculete de la Televiziunea Română, căruia i-a acordat un interviu.

Joi, 27 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat, la Cabinetul Patriarhal, lucrările Consiliului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a mai primit o delegație a «Ligii aromânilor din Macedonia». A participat P. S. Teofan Sinaitul

Vicar Patriarhal; De asemenea a mai primit pe rând pe dl. Teodor Moghîar, rectorul Universității din Oradea, pe dl. Ambasador Gheorghiu Iuliu Pangratiu de la Vatican și pe dl. Petre Tănăsescu de la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Vineri, 28 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica Mavrogheni, de sărbătoarea «Izvorul Tămăduirii», hramul acestui locaș de închinare, rostind părintesc cuvânt către credincioși.

Sâmbătă, 29 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit o delegație de teologi, conduși de Dl. Dr. Albert Rauch, Director al Institutului Ecumenic Regensburg. Au participat: Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului, Prea Sfințitul Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, P. C. Pr. Consilier Sabin Verzan.

Duminică, 30 aprilie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a efectuat o vizită pastorală la mănăstirea Viforâta, asistând la Sfânta Liturghie oficiată de P. Cuv. Arhim. Dosoftei Florea și rostind cuvânt de învățătură.

Luni, 1 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a efectuat o vizită pastorală la parohia Lerești, Câmpulung-Muscel.

Marți, 2 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. dir. Ioniță Ștefan și dl. insp. Petre Tănăsescu de la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Miercuri, 3 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P. C. Pr. Pașca David — Parohia Ocna Mureș I, Jud. Alba Iulia, pentru sfaturi pastorale și după aceea a primit pe P. C. Pr. Șuorășanu Ciprian din Baia Mare pentru îndrumări duhovnicești;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Național Bisericesc, care au avut loc la Cabinetul Patriarhal.

Joi, 4 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. inspector Petre Tănăsescu de la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Vineri, 5 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a sfințit drapelele de luptă ale următoarelor Mari Unități ale Armatei Române: Brigada 30 Gardă — «Mihai Viteazu», Batalionul 2 Infanterie — «Călugăreni», Batalionul 98 Instrucție — Pază Aeroport, «Neajlov», Brigada 2 Parașutiști «Maior Dobre Teodor», Brigada de Jandarmi. Au fost de față dl. Ion Iliescu, Președintele României, dl. Nicolae Văcăroiu, Prim Ministru, dl. Oliviu Gherman, Președintele Senatului, dl. Adrian Năstase, Președintele Camerei Deputaților, alte oficialități, numeroși ziaristi. După ceremonia religioasă unitățile sus menționate au prezentat onorul, în pas de defilare, înalților invitați;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe domnii : Victor Surdu, Președintele P.D.A.R., Iulian Crețu, Viceprimarul Capitalei și pe dl. Târdea Paul, Director General la S. C. Minola S.R.L.

Sămbătă, 6 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Acad. Răzvan Theodorescu și pe dl. Ambasador Dan Hăulică, membri în Comisia Națională Română pentru UNESCO și în Comitetul Asociației Internaționale de Studii Sud-Est Europene. Au participat I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania și P. S. Episcopi Vicari Patriarhalii Teofan Sinaitul și Vincențiu Ploieșteanul.

Duminică, 7 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în Catedrala Patriarhală de către I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului, care a rostit și cuvântul de învățătură.

Luni, 8 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit o delegație a tinerilor din «Liga Studenților», formată din dl. Cristian Urse, Bogdan Grabovschi și Antonie Popescu.

Marti, 9 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Jirair Ghiulbenghian însoțit de dl. Cozan Pavel, în legătură cu o donație pentru construirea unei biserici parohiale.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. acad. Constantin Bălăceanu Stolnici, dl. prof. Emilian Popescu, dl. Petrache Bogdan, președintele A.S.C.O.R. și dl. Popescu Teodor, student.

La ora 12,00 Prea Fericirea Sa a săvârșit, în Catedrala Patriarhală, slujba de pomenire a eroilor căzuți pentru libertate în timpul celui de al doilea război mondial.

Miercuri, 10 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat ședința comună a Sinodului Permanent și a Consiliului Național Bisericesc, pe ordinea de zi aflându-se și referatul privind construirea «Catedralei Mântuirii Neamului». Prea Fericirea Sa a numit această ședință ca fiind «ceas de istorie bisericească și semn al purtării de grijă a lui Dumnezeu pentru Biserica noastră strămoșească, întrucât, iată, vremurile ne permit ca azi să reluăm visul întâiului patriarh al României, Miron Cristea, și să încercăm a-l înlăptui».

În după amiaza aceleiași zile Prea Fericirea Sa a prezidat lucrările Sinodului Permanent.

Vineri, 12 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P. C. Pr. Vasile Stanciu, Lector la Facultatea de Teologie din Cluj ;

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. Prof. Chrystos Yanneras de la Facultatea de Teologie din Atena. De asemenea Prea Fericirea Sa a mai primit pe P. C. Pr. Adrian Diaconu de la Parohia Ortodoxă Română din Geneva.

Duminică, 14 mai 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, împreună cu P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului și P. S. Teodosie Snagoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor,

hirotonind în diacon pe licențiatul în teologie Bogdan Preda. În cuvântul rostit Prea Fericirea Sa a subliniat importanța vieții liturgice, atât pentru credincioși, cât mai ales pentru tinerii teologi și elevi seminariști care vor fi preoții de mâine ai Bisericii.

Luni, 15 mai 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a primit pe dl. prof. Stilonos Papadopoulos din Grecia, însoțit de P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, Decanul Facultății de Teologie din București și de P. C. Pr. Dr. Ioan Chivu.

Marti, 16 mai 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o întrevedere, la reședința patriarhală, cu dl. Roman Herzog, președintele Germaniei. Au participat doamna Christine Herzog, soția d-lui președinte, reprezentanți ai Ministerelor de Externe din Germania, reprezentanți ai posturilor de televiziune din țară și străinătate, numeroși ziaristi. În urma dialogului purtat s-a făcut o cunoaștere mai profundă a țărilor noastre și a vieții bisericești, a credincioșilor din cele două state. Întrevederea s-a desfășurat sub bunele auspicii ale dorinței de apropiere între neamurile noastre creștine.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a mai primit, pe rând, pe P. C. Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc și dl. Nicolae Popa, care au prezentat unele aspecte ale organizației «Oastea Domnului», precum și pe dl. Vice-primar Iulian Crețu de la Primăria Capitalei.

Miercuri, 17 mai 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe membrii Colegiului Național de Apărare a Țării cu care a avut un amplu dialog privind istoria românilor și lucrarea binefăcătoare a Bisericii de-a lungul veacurilor, în păstrarea credinței și a unității neamului nostru. La sfârșitul dialogului, Prea Fericirea Sa a oferit invitațiilor cărți și materiale privind istoria și activitatea Bisericii Ortodoxe Române.

Joi, 18 mai 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Sebastian Duicu, Directorul Muzeului Național Cotroceni și pe dl. Prof. Florin Șerbănescu de la Facultatea de Teologie din București cu care a avut un dialog pe teme istorice.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. dipl. ing. Dan Vueric, Directorul General al Uzinei «Autobuzul». La dialog a participat și Prea Sfințitul Teodosie Snagoveanul, Episcop Vicar al Sfinței Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Duminică, 21 mai 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, de ziua «Sfinților Împărați Constantin și Elena», hramul acestei catedrale, hirotonind în preot pe tânărul diacon Preda Bogdan, absolvent de teologie, pentru parohia Sirno, Protoieria Câmpina. În cuvântul rostit Prea Fericirea Sa a adresat credincioșilor un îndemn spre întărirea credinței, spre păstrarea bunelor tradiții ortodoxe care dau trănicie și sfințenie neamului garantând sănătatea morală a fiilor acestui pământ.

- Luni, 22 mai 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Viorel Mărgineanu, noul Ministru al Culturii, pe dl. Acad. Răzvan Theodorescu și pe dl. arhitect Cristian Moisescu, Director la Direcția Monumentelor Istorice din cadrul Ministerului Culturii.
- Marti, 25 mai 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor unde s-au dezbătut probleme curente de organizare bisericească și administrativă.
- Miercuri, 24 mai 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe d-na senatoare Doina Ignat și pe deputatul P. C. Pr. Emil Roman.
- Joi, 25 mai 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat lucrările unei consfătuiri cu P. C. Pr. Protopopii din Arhiepiscopia Bucureștilor.
- Vineri, 26 mai 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.
- Duminică, 28 mai 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală rostind cuvânt de învățătură, în Duminică a VI-a după Paști.
- Joi, 1 iunie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București predicând credincioșilor la sărbătoarea Înălțării Domnului. În aceeași zi a participat la slujba de pomenire a Eroilor Neamului românesc, la Cimitirul Eroului Necunoscut din București.
- Vineri, 2 iunie* — *Luni, 5 iunie 1995* — a efectuat o vizită în Eparhia Oradei, prilej cu care a participat la sesiunea anuală de comunicări științifice ediția a V-a a Universității din Oradea. Cu această ocazie Senatul Universității a acordat Prea Fericirii Sale titlul de «Doctor Honoris Causa», ca semn al recunoașterii efortului de o viață pusă în slujba Bisericii și a neamului. Tot acum Prea Fericirea Sa a sfințit Monumentul Brâncovenilor din incinta Universității. A participat la Ședința Sinodului Mitropolitan, ținut în Reședința Episcopiei Oradea. A participat la slujba Vecerniei de la mănăstirea «Sf. Cruce» și a sfințit clopotul cel nou al acestui așezământ. A vizitat biserica de lemn din Băile Felix, biserica parohială și monumentul eroilor din comuna Ceica, Școala Normală «Nicolae Balcaș» din Beiuș și biserica «Budureasă» din această localitate. A săvârșit Sfânta Liturghie pe locul viitoarei catedrale ortodoxe din Oradea și a vizitat biserica «VII C.F.R.» din Oradea, rostind peste tot cuvânt de învățătură.
- Marti, 6 iunie 1995* — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit la reședința patriarhală pe dl. General maior Mircea Mureșan de la Ministerul Apărării Naționale, în legătură cu unele probleme privind organizarea clerului militar. Au participat la discuții P. S. Episcopi Teofan Sinaitul și Vincențiu Ploieșteanul, Vicari

Patriarhali și dl. maior Gheorghe Căldăruș de la Ministerul sus menționat.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a acordat un interviu ziarului «PRAVOSLAVJE» din Belgrad, privind apropiata vizită a Prea Fericirii Sale în fosta Jugoslavie.

Miercuri, 7 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Lordul Bisker, Președintele de onoare al Fundației «Omnia» împreună cu soția sa, precum și pe dl. deputat Ion Rațiu, în legătură cu opera de ajutorare a acestei fundații.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit o delegație a preoților români din Ungaria și Serbia, cu care a avut un dialog asupra credinței ortodoxe și a vieții de parohie din diaspora românească. De asemenea, Prea Fericirea Sa a mai primit pe dl. Michael Emnik, însărcinat cu afaceri al Ambasadei S.U.A. la București, însoțit de dl. Vice Consul Nicholas J. Greanios, al aceleiași ambasade. La dialog a participat P. S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal.

Vineri, 9 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Ministru Secretar de Stat Adrian Dohotaru, însoțit de dl. director Bar Ion de la Ministerul de Externe.

Duminică, 11 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, rostind cuvânt despre importanța Sărbătorii Pogorării Duhului Sfânt.

Luni, 12 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a efectuat o vizită pastorală în județul Prahova, unde a săvârșit slujba de târnosire a noii biserici din Telega și slujba Sfintei Liturghii, acordând cu acest prilej preotului paroh Mihail Vișa «Crucea patriarhală» pentru deosebită vrednicie în slujirea Bisericii.

Marti, 13 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit delegația Consiliului pentru Protecția Constituției din Republica Islamică Iran, formată din: Ayatollah Geanati, Șeful delegației, Ayatollah Seyed Mohammad Hashemi, membru al Consiliului pentru Protecția Constituției și dl. Ambasador al Iranului, Excelența Sa, dl. Seyed Mahmud Sadri. Din partea română au participat dl. Prof. univ. dr. Ioan Muraru, Președintele Curții Constituționale a României și Prof. univ. dr. Victor Dan Zlătescu, Judecător. Au mai fost de față P. S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal și P. C. Pr. Mihail Tița, Consilier Patriarhal.

În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. deputat Nicolau Sotirios, Președintele Uniunii Elene din România.

Miercuri, 14 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Excelența Sa dl. Desimir Jevtic Ambasadorul Serbiei la București.

Joi, 15 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. director Sebastian Duicu de la Muzeul Național Cotroceni.

Marti, 20 iunie 1995 — În fruntea unei delegații formate din Înalț Prea Sfințitul Nicolae, Mitropolitul Banatului și P. C. Pr. Vicar Con-

stantin Pârveu de la Cancelaria Sfântului Sinod, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a efectuat o vizită frățească în Patriarhia Serbiei, la invitația Sanctității Sale Patriarhul Pavle al Serbiei. În timpul acestei vizite *Prea Fericirea Sa Patriarhul Teoctist* a avut mai multe întâlniri cu clerici și credincioși ai Bisericii Ortodoxe Sârbe și cu credincioșii ortodocși români, stabiliți în țara vecină.

În urma acestei vizite, Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle al Serbiei a acceptat invitația de a participa în toamna acestui an la festivitățile de la București prilejuite de aniversarea a 110 ani de Autocefalie și 70 de ani de Patriarhat a Bisericii Ortodoxe Române.

Vizita a fost un prilej de întărire a frățietății și a relațiilor dintre cele două Biserici Ortodoxe Surori. Tot acum *Prea Fericitul Teoctist* a făcut o donație «pentru copiii Serbiei din partea copiilor Bisericii Ortodoxe Române».

Miercuri, 21 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit la reședința patriarhală pe dl. Bantnauer Karl de la Parohia Ortodoxă Română din Offenbach, Germania.

Joi, 22 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe înalt *Prea Sfințitul Mitropolit Dionisios* de Neapolis și Stavropolis din Grecia. A participat la discuții și *Prea Sfințitul Episcop Teofan Sinaitul*, Vicar Patriarhal.

Sâmbătă, 24 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a efectuat o vizită pastorală la mănăstirea Ghighiu și Schitu Sfânta Maria Cricov, asistând la Sfânta Liturghie, oficiată de *Prea Sfințitul Episcop Teodosie Snagoveanul*, într-un sobor de preoți și diaconi.

Duminică, 25 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, rostind cuvânt de învățătură la Duminica a II-a după Rusalii, a Sfinților români.

Luni, 26 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe doamna Vera Maria Neagu, de la publicația «Viața cultelor»; în aceeași zi, *Prea Fericirea Sa* a primit pe P. Cuv. Maică Semfora Gafton, stareța mănăstirii «Sfânta Maria» Techirghiol.

Marti, 27 iunie 1995 — *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. deputat Pop Horea de Brașov însoțit de P. C. Pr. Emil Roman, deputat de Arad.

Luni, 3 iulie 1995 — La invitația Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, a Episcopiei Romanului și Hușilor, a Prefectului Județului Vaslui și a Consiliului Local al Municipiului Huși, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat la manifestările religioase prilejuite de aniversarea, la 29 iunie 1995, a cinci secole de când Voievodul Ștefan cel Mare și Sfânt a pus piatra de temelie a lăcașului bisericesc, Catedrala «Sfinții Apostoli Petru și Pavel» din Huși. În ziua aniversării, după săvârșirea Sfintei Liturghii în acest sfânt edificiu al credinței și istoriei noastre, *Prea Fericitul Părinte*

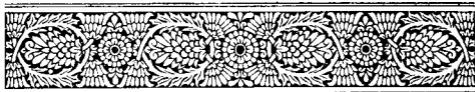
Patriarh Teoctist a sfințit monumentul închinat lui Ștefan cel Mare și Sfânt din curtea mănăstirii «Sfinții Apostoli Petru și Pavel».

Ziua următoare Prea Fericirea Sa a binecuvântat deschiderea lucrărilor Conferinței naționale ecumenice a Facultăților și Institutelor de Teologie din România, ținute la Iași, cu tema: «Reconciliere, dar al lui Dumnezeu și început de viață nouă». Apoi a participat și a rostit cuvânt la deschiderea lucrărilor Congresului Mondial al Refugiaților din teritoriile românești ocupate de fosta Uniune Sovietică.

În cadrul programului acestei vizite pastorale, Prea Fericirea Sa a sfințit sâmbătă 1 iulie, Biblioteca ecumenică «Dumitru Stăniloae» a Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității din Iași. A urmat apoi un «Te-Deum» în Catedrala Mitropolitană, prilejuit de împlinirea a cinci ani de la instalarea Înalt Prea Sfințitului Daniel ca Mitropolit al Moldovei și Bucovinei după care într-o atmosferă de emoție și sfințenie a avut loc depunerea jurământului de către absolvenții Facultății de Teologie din Iași.

După vizitarea Mănăstirii Vorona Prea Fericirea Sa a poposit la Mănăstirea Neamț, unde Duminică 2 iulie a săvârșit Sfânta Liturghie. Vizitarea Mănăstirilor Sihăstria și Bistrița, pe 3 iulie a.c. a încheiat acest itinerar pastoral. Pe întreaga durată a vizitei în Moldova Prea Fericirea Sa a fost înconjurat de mulțime de clerici și credincioși pe care i-a îndrumat, cu dragoste în cuvânt, spre păstrarea și întărirea credinței în Dumnezeu și Biserica neamului nostru.

Diac. CONSTANTIN NICOLAE
Secretarul Cabinetului Patriarhal

· DOCUMENTARE ·

FAMILIA ÎN SFÂNȚA SCRIPTURĂ

Pr. lector univ. LEON ARION

CONDIȚII GENERALE

Anul 1994 a fost decretat de Organizația Națiunilor Unite ca anul internațional al familiei. Dacă acest for internațional și-a concentrat atenția asupra problematicii familiei a făcut-o din motive, degradarea acesteia constituindu-se într-un flagel endemic, cu grave implicații asupra societății umane de azi și de mâine. Anomalii ca homosexualitatea, cu diferitele ei implicații, concubinajul și avorturile au dus nu numai la desfigurarea familiei, ci chiar la periclitarea existenței acestei instituții mult milenare și o dată cu ea, la degradarea societății umane. De aceea, pe bună dreptate, se poate afirma că «în zilele noastre, familia explodează. Dacă există încă în chip majoritar un sâmbure al acestui nucleu: tatăl, mama și, în general, unul sau mai mulți copii, această linie tradițională (conservatoare în sensul perpetuării generațiilor), tinde să cedeze locul altor modele: familiile divorțate, monoparentale, concubinaje, trăind în legătură liberă, familii destrămate (...), care compun un tablou unde imaginea familiei vehiculată de secole este desfigurată»¹.

Problema familiei este și în România de strictă actualitate. Nu trebuie să fii mare sociolog pentru a te convinge, privind în jur, că ceea ce se numește îndeobște «celula fundamentală a societății» — familia, este în mare primăjdie. Pericolele ce duc la distrugerea familiei și cu ea la destabilizarea societății românești, pot fi reperate pe mai multe direcții, dintre care cele de nuanță politico-economică nu sunt cele din urmă, ele trebuind să fie luate în calcul cu mare îngrijorare de către guvernanții de azi și de mâine ai României.

Biserica Ortodoxă Română, ca Biserică națională, este interesată mai cu seamă, de aspectul moral-religios al problemei, socotindu-se responsabilă înaintea lui Dumnezeu și a societății de sănătatea, moralitatea și stabilitatea familiei românești.

1. Pierre Merlet, *Familie... Quand tu nous tiens!*, în revista ecumenică internațională a diaconiei «Présences et Services», aprilie-mai-iunie 1994, nr. 59, p. 6.

Din punct de vedere religios, racila cea mai evidentă a familiei este legată de desacralizarea legăturii dintre soți. Prea adesea în lumea noastră românească se întâlnesc cazuri de concubinaj sau de alte forme de destrămare a familiei, ai căror parteneri ignoră *cu știință* sau *cu neștiință* învățătura creștină conform căreia căsătoria este «Taină mare numai în Hristos și în Biserică» (Efes. 5, 32).

Când ignorarea se face *cu știință*, avem de-a face cu persoane care au pierdut legătura cu «învățătura sănătoasă» (II Tim. 1, 13) a Bisericii pe două căi: fie s-au alăturat unei secte religioase care nu mai vede în căsătorie o «taină», adică un punct de credință al crezului ei (așa cum se întâmplă cu toate sectele neoprotestante), fie s-au lepădat de credința strămoșească, adoptând ca principiu de viață, din care, dacă lipsește Dumnezeu — Principiul Etern al dragostei (I Ioan 4, 8) — principiile sociale sunt numai de conveniență, putând fi călcate și ignorate de oricine și oricând. Nici primii, nici cei din urmă nu sunt însă în măsură să dea tonul în societatea românească, recensământul din 1992 arătându-i într-un procentaj nesemnificativ și aceasta pentru puternicul motiv că amândouă concepțiile amintite sunt străine spiritualității poporului român.

Cele mai multe cazuri de destrămare familială întâlnite la românii ortodocși se datoresc *neștiinței*, adică necunoașterii învățturii creștine privitoare la această «mare taină». Asupra acestui aspect vrem să insistăm în cele ce urmează, întrucât noi, preoții și credincioșii (întăriți ai) Bisericii, suntem îndatorați de Sfânta Scriptură să ajutăm la punerea în rânduală creștină a familiei, conform cerinței clar exprimate de Sfântul Apostol Pavel: «datori suntem noi, cei tari, să purtăm slăbiciunile celor neputincioși (...); fiecare dintre noi să caute să fie pe plac aproapelui său, în ceea ce este bine spre zidire» (Rom. 15, 1—2). Expresia aceasta din urmă spune exact ce trebuie făcut pentru familia românească și anume, fortificarea ei în duh autentic creștin.

Față cu această situație care se cere remediată și de care ne simțim direct răspunzători, dar și față cu incertitudinile și mutațiile care traversează familia în societatea de astăzi, găsim că este necesară reconsiderarea, pentru toți credincioșii Bisericii noastre, a învățturii Sfintei Scripturi cu privire la familie, cunoscând «că toate câte măi înainte s-au scris, spre învățătura noastră s-au scris» (Rom. 15, 4).

A. FAMILIA ÎN VECHIUL TESTAMENT

✠ În Vechiul Testament, conceptul de «familie» este redat prin noțiunea «bêt ab» — casă părintească, ce definea o familie mai largă, dar cu descendență dintr-un singur strămoș. Din ea făceau parte: tatăl, copiii, nepoții și chiar strănepoții. Slugile și sclavii, ca și văduvele și orfanii, erau cuprinși de asemenea, într-o astfel de familie. Familiile mari puteau avea până la o sută de persoane (cf. Jud. 13—14)².

În vremurile când poporul Israel era împărțit în triburi «casa părintească» — familia, constituia cea mai mică unitate socială. Ea apar-

2. Jean Daniel Macçi, *La famille dans la Bible*, în rev. cit., p. 14.

ținea unui «neam» în evreiește «mişpahah», iar acesta făcea parte dintr-un trib sau seminție.

Toate aceste structuri sociale se bazau însă pe familia cea mică, adică pe unitatea dintre soț și soție, așa cum hotărâse Dumnezeu dintru început. Atunci, după crearea lui Adam, Dumnezeu a văzut că «nu este bine să fie omul singur — și a hotărât să-i facem ajutor potrivit pentru el!» (Fac. 2, 18). Din textul acesta se pot scoate două învățături: a) Dumnezeu l-a creat pe om sociabil, destinându-l pentru societate, fapt dovedit prin aceea că-i dăduse graiul. Existența lui singuratică ar fi fost un nonsens, pentru că în această stare nu ar fi putut să-și îndeplinească scopul; b) Dumnezeu, hotărând să-i facă ajutor pe măsură, adică femeie, pe care a luat-o chiar din trupul său, a instaurat *monogamia*. Facerea Evei, prima femeie, din coasta lui Adam în viziunea divină, vrea să arate că cele două ființe omenеști care au aceeași origine, formează un întreg indiscutabil, cele două jumătăți fiind atrase una spre cealaltă printr-o tainică simpatie, până la contopire.

Faptul acesta îl putem observa chiar din atitudinea lui Adam care, față de femeie, a reacționat cu totul altfel decât față de celelalte viețuitoare, cărora le pusese nume. Structura sa afectivă a răspuns cu vădită plăcere față de aceea care avea să-i fie parteneră de viață: «Iată, aceasta este os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul său» (Fac. 2, 23).

Omul, prin creație, primise de la Dumnezeu maiestatea, puterea și inteligența; prin femeie primește sprijinul și mângâierea. El își va pune în valoare mai ales inteligența, femeia — simțămîntul; el — maiestatea, ea — grația, el — forța, ea — blîndețea, el — autoritatea, ea — capacitatea de a mișca inima. Într-un cuvînt, cei doi se vor completa în chip fericit, cu condiția ca ei să fie o unitate inseparabilă — o familie. De acest fapt își dă seama imediat Adam cînd, cu responsabilitate, se exprimă: «De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amîndoi un trup» (Fac. 2, 24). Această aserțiune Mîntuitorul o completează dumnezeiește: «Așa încît nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a unit Dumnezeu, omul să nu despărț» (Mat. 19, 6).

După creație, cînd «toate cele făcute erau bune foarte» (Fac. 1, 31), Dumnezeu consfințește legătura dintre bărbat și femeie, poruncindu-le: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pămîntul și-l stăpîniți!» (Fac. 1, 28). Astfel, după ce Dumnezeu a creat omul după «chipul Său», împodobindu-l cu rațiune, voință și sentiment, instituie marea taină a căsătoriei și pune bazele primei familii, modelul familiei viitoare și leagănul neamului omenesc.

1. Însușirile și funcțiile primei familii

↳ Prima familie avea anumite însușiri voite de Dumnezeu, care trebuiau să se transmită ca moștenire sfîntă tuturor familiilor viitoare. Prima este *indisolubilitatea*, bazată pe dorința soților ca odată căsătorii, doar moartea să-i poată despărți. Această legătură tainică se fundamentează pe actul divin amintit mai sus, al facerii femeii din trupul bărbatului.

* A doua caracteristică a familiei este *monogamia*. Dumnezeu crează un singur bărbat și o singură femeie. Aceasta a fost voința Creatorului ca bărbatul să aibă o singură soție și soția un singur bărbat, monogamia fiind expresia cea mai adevărată a unității familiei, a stabilității și seriozității ei, având de împlinit mesajul divin privitor la perpetuarea neamului omenesc (cf. Fac. 1, 28).

Poligamia este socotită în Vechiul Testament drept un abuz al libertății omului, care poate conduce la mari necazuri în familie și societate (cf. Deut. 21, 15—17), de aceea nu este recomandată niciodată, ci numai tolerată (cf. Mat. 19, 8).

Ieșită din mâna lui Dumnezeu, familia era monogamă. Dovadă o avem în faptul că descendenții lui Adam și Eva au păstrat cu strictețe această normă în căsnicie, deși căzuseră în păcat. De abia mai târziu, când omul se îndepărtează de Dumnezeu, devine poligam, racilă ce va măcina atât de mult familia, cu urmări grave atât pe linia socială, dar mai cu seamă în latura ei moral-religioasă (cf. Fac. 29, 30—30, 1—25).

Că monogamia familiei (cf. Fac. 2, 24) este o instituție dorită de Dumnezeu, ne-o dovedește cu prisosință faptul că aceasta este luată drept etalon pentru legătura lui Iahve cu poporul său, prezentată de prooroci în chipul unei căsătorii monogame: «În ce chip se însoțește flăcăul cu fecioara, Cel ce te-a zidit se va însoți cu tine și în ce chip mircle se înveselește cu mireasa, așa se va veseli de tine Dumnezeu tău!» (Isaia 62, 5; Ier. 2, 2; Osea 2, 4). Când Israel se abătea de la slujirea lui Dumnezeu și se închina idoloilor, faptul acesta era socotit «desfrânare», după care urma pedeapsa pentru ruperea legăturii celei sfinte (cf. Osea 1, 2), acțiune divină ce spune foarte mult despre sfințenia, curăția și fidelitatea ce trebuie să domnească în orice familie.

✧ A treia caracteristică a primei familii era *curățenia și sfințenia*. Curată era legătura dintre Adam și Eva, înainte de căderea în păcat, pentru că nu cunoșteau concupiscenta carnală, stare redată în Sfânta Scriptură prin expresia: «goi erau și nu se rușinau» (Fac. 2, 25). Nu se rușinau pentru că încă nu cunoscuseră pudoarea sexualității, legătura dintre ei fiind îngăduită de Dumnezeu și dorită de cei doi numai în planul divin al creșterii și înmulțirii neamului omenesc (Fac. 1, 28).

Sfântă era familia pentru că a primit binecuvântarea lui Dumnezeu, așa cum citim în Facere 1, 28 a: «Și Dumnezeu i-a binecuvântat pe ei». Astfel, familia avea nu numai rolul de a perpetua omenirea, ci și pe acela de a păstra legătura cu Creatorul. Relația aceasta, pe care îndeobște o numim Religie, nu putea fi decât una de dragoste și cinstire la adresa lui Dumnezeu, Care i-a adus din neființă la ființă și i-a pus stăpâni pe întreaga făptură (Fac. 1, 28—30) și de reciprocitate, pentru că Dumnezeu i-a cinstit cu «chipul Său» (Fac. 1, 27), dându-le în stăpânire creația Sa și conferindu-le deplina libertate de a asculta sau nu de poruncile divine (Fac. 2, 16). Se observă deci, că în prima familie erau cultivate toate elementele de bază ale Religiei, ale acelei Revelații primordiale. Dumnezeu socotește primul cuplu familial ca pe un adevărat partener terestru, nu numai de inteligibil dialog, dar și de amiabilă cooperare întru acțiunea lui Dumnezeu de perpetuă creare, păstrare și înfrumusețare a lumii, pentru care i se hărăzea omului o viață feri-

cită și nemurirea, aceste elemente constituind însuși scopul suprem al Religiei.

În vechime, ca și astăzi, familia a avut o constantă și predominantă funcție religioasă. În sânul ei s-au transmis copiilor primele cunoștințe despre Dumnezeu. Cuvintele simple ale părinților, pronunțate în atmosfera familială, au constituit cea mai bună cateheză care nu va fi niciodată uitată de copil. Reamintirea necontenită prin care Dumnezeu a salvat poporul Său ocupă, de pildă, un loc important în cadrul acestor cateheze familiale: «Istorisiți în auzul fiilor voștri și al fiilor fiilor voștri câte am făcut (...), ca să cunoașteți că Eu sunt Domnul» (Ieș. 10, 2; Deut. 4, 9).

Tot de ambianța familială ținea și funcția cultică legată mai cu seamă de prăznuirea sărbătorii Paștelui care se desfășura în mediul familial, în jurul unei cine speciale (Ieș. 12). Cultul destinat lui Dumnezeu cu ocazia acestei sărbători devenea bun prilej pentru rememorarea faptelor legate de sărbătoare, faptul acesta ocupând un loc preponderent în cadrul învățământului religios familial: «Și când vă vor zice copiii voștri: Ce înseamnă rânduiala aceasta? Să le spuneți: Aceasta este jertfa ce o aducem de Paști Domnului...» (Ieș. 12, 26—27; 13, 8, 12—15).

2. Părinții și copiii

«Pentru cei vechi, misterul nașterii și al vieții era resimțit ca un semn al intervenției divine în destinul uman»³, de aceea, pe bună dreptate, copiii sunt socotiți ca cel mai mare dar al lui Dumnezeu. Prin ei o familie devenea binecuvântată pentru că participa la acțiunea de moștenire și stăpânire a pământului dorită de Dumnezeu (cf. Fac. 1, 28). «Iată fiii sunt moștenirea Domnului, răsplata rodului pântecelui» (Ps. 126, 3) afirmă psalmistul, descriind în continuare un tablou veridic al unei familii în care cuantumul de bunătate terestră, de stabilitate, de armonie conjugală și de binecuvântare din partea lui Dumnezeu este în raport direct cu numărul copiilor. «Fericit este omul care-și va umple casa de copii» (Ps. 126, 5). Unul ca acesta este socotit drept și credincios, căci «se teme de Domnul și umblă în căile lui», bucurându-se de «rodul muncii mâinilor lui». Acesta-i asigurat că osteneala îi este răsplătită de Dumnezeu: «Fericit este și bine-ți va fi. Femeia ta ca o vie roditoare în laturile casei tale; fiii tăi ca niște mlădițe tinere de măslin împrejurul mesei tale». Concluzia are evidentă nuanță pedagogică-exortativă, dorindu-se un îndemn pentru toți cei ce vor vrea să să bucure de binecuvântarea lui Dumnezeu. «Iată, așa se va binecuvânta omul, care se teme de Domnul! Te va binecuvânta Domnul (...) și vei vedea pe fiii fiilor tăi!» (Ps. 127, 1—6).

Lipsa copiilor era un adevărat dezastru într-o familie și se traducea cu însăși retragerea binecuvântării lui Dumnezeu. În acest sens redăm cuvintele lui Avraam, care deși este încredințat de Dumnezeu că-I va fi «scut și răsplătire» pentru credința lui, răspunde descumpănit și

3. *Ibidem*, p. 15.

descurajat la promisiunile divine tocmai din cauza lipsei copiilor, fără de care, în viziunea sa, nimic nu mai are valoare : «Stăpâne, Doamne, ce ai să-mi dai ? Că iată eu am să mor fără copii» (Fac. 15, 1—2). De-abia după ce Dumnezeu îl încredințează că din «coapsele lui îi va ieși moștenitor» și că urmașii lui vor fi mulți ca «stelele cerului», numai atunci «Avraam a crezut pe Domnul și i s-a scotit aceasta ca dreptate» (Fac. 15, 4—6). Numai având moștenitor, făgăduințele lui Dumnezeu aveau în gândirea lui Avraam sens precis.

Un popor fără copii este sortit pieirii și într-adevăr acest fapt poate fi scotit ca o retragere a binecuvântării lui Dumnezeu. Altfel, pe acel popor pe care Dumnezeu îl socotește vrednic și credincios, îl încredințează cu fermitate : «Căuta-voi spre voi și vă voi binecuvânta ; veți avea copii, vă voi înmulți și voi fi statornic în legământul Meu cu voi (...). Voi așeza locașul Meu în mijlocul vostru și sufletul Meu nu se va scârbi de voi. Voi umbla printre voi, voi fi Dumnezeul vostru și voi poporul Meu »(Lev. 26, 9, 11—12).

În Vechiul Testament, copiii sunt așa de doriți și în așa de mare cinste încât, de pildă, descendența masculină asigură și paternitatea familiei, moștenirea, numele și neamul (cf. II Regi 18, 18), ca și un sfârșit asigurat al vieții părinților. La rândul lor, copiii au mari, precise și cutremurătoare îndatoriri față de părinții lor.

Porunca a cincea din Decalog jalonează, la modul general, comportamentul copiilor față de părinți. Ea este redată afirmativ, fiind singura poruncă urmată de îmbietoare promisiuni (Efes. 6, 23), tocmai pentru a-i determina pe copii s-o împlinească cu dragoste și interes : «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești mulți ani pe pământ» (Ieș. 20, 12 ; Deut. 5, 16 ; Maleahi 1, 6).

Alte precizări din Vechiul Testament asupra acestui subiect ne obligă să presupunem că porunca aceasta nu era împlinită în totalitate de unii copii, de aceea găsim numeroase prevederi legale dintre cele mai dure împotriva copiilor care-și necistesc părinții. Acestea merg de la blestem până la suprimarea unui mădular sau chiar a vieții, în văzul comunității, pentru a fi dați ca pildă negativă. Iată câteva exemple : «Blestemat să fie cel ce va grăi de rău pe tatăl său și pe mama sa» (Deut. 27, 16), blestemul fiind egal cu moartea spirituală și excluderea din comunitate : «Ochiul care își bate joc de părintele său și nu ia în seamă ascultarea de mama sa, să-l scoată corbii» (Pilde 30, 17), iar în Ieșire (21, 17) se precizează că unul ca acesta să fie omorât : «Cel care va grăi de rău pe tatăl său sau pe mama sa, acela să fie omorât». De asemenea : «Cel care va bate pe tată sau pe mamă să fie omorât» (v. 15).

Înainte de a se ajunge aici, există și o modalitate familială de a disciplina pe un copil rău : pedepsirea lui de către părinți. În cazul când acesta rămânea în continuare refractar diligențelor ce se făceau din partea părinților, a bătrânilor și preoților cetății, când adică erau epuizate toate metodele de îndreptare, singura modalitate ca ordinea familială și socială să fie salvată și să se stărpească răul era uciderea cu pietre a unui asemenea îndărătnic de către toți bărbații cetății (Deut. 21, 18—21).

O astfel de lege înfricoșătoare arăta că ordinea familială și socială era câteodată preferată înseși vieții individului, dar numai atunci când relațiile interfamiliale ajungeau la paroxism, când «feciorul defaimă pe tatăl său și fiica se scoală împotriva mamei sale; (când) dușmanii omului sunt cei din casa lui» (Miheia 7, 6). Așadar, tulburarea ordinii familiale era socotită la cei vechi ca o mare nenorocire care, neîndreptată la timp, atrăgea după sine pedeapsa lui Dumnezeu (cf. Ieș. 20, 5; 34, 7; Num. 14, 18; Deut. 5, 9).

Desigur că toate aceste înfricoșări — fiindcă socotim că în realitate rar se ajungea să se pună în aplicare asemenea prevederi extreme — exprimau în bună măsură concepția de atunci a Orientului Apropiat după care copilul făcea parte din bunurile pământești. El era socotit având o valoare financiară pe care trebuia s-o realizeze, iar când nu reușea, putea fi chiar vândut (cf. Ieș. 21, 7) sau confiscat, dat în robie ca o compensație a unor datorii (cf. IV Regi 4, 1; Neemia 5, 5).

Pe rigoarea acestor prevederi, Dumnezeu vroia să restabilească mai cu seamă raportul de filiație dintre El și poporul său. Era vorba de o filiație, care, dacă în planul uman, era așa de necruțătoare atunci când fiul se dovedea neascultător și nesupus, în plan divin, în viziunea căruia israeliții erau socotiți «copiii lui Dumnezeu» (Deut. 14, 1), nesupunerea poporului «îndreptătea» pe Dumnezeu (cf. Ps. 5) să-i ceară ascultare și să-l pedepsească exemplar atunci când se arăta împotrivor și îndărătnic în a-și împlini obligațiile față de Părintele Ceresc. Exemplificăm această concepție veterotestamentară cu un text din Maleahi (1, 6): «Feciorul cinstește pe tatăl său și sluga de stăpânul său; și dacă Eu sunt Părinte, unde este cinstea ce trebuie să-Mi dați? Și dacă sunt Stăpân, unde este teama de Mine? zise Domnul Savaot».

3. Învățământul

La vechii evrei nu există un învățământ sistematic. Până la cinci ani creșterea copiilor revenea mamei, iar după această vârstă erau instruiți de tată sau de un educator ('omen)⁴. Astfel în Israel ca și la vecinii lor, familia juca un rol central în educația copiilor. Mai ales tatălui îi revenea îndatorirea importantă de a-i învăța pe copii legea lui Dumnezeu, ceea ce presupunea cunoașterea scrierii și a cititului atât de către el, cât și de către copiii lui în urma unui exercițiu continuu, așa cum cerea însăși legea: «Cuvintele acestea, pe care ți le spun eu astăzi, să le ai în inima ta și în sufletul tău; să le sădești în fiii tăi și să vorbești de ele când șezi în casa ta, când mergi pe cale, când te culci și când te scoli. Să le legi ca un semn la mână și să le ai ca pe o tăbliță pe fruntea ta. Să le scrii pe ușorii casei tale și pe porțile tale» (Deut. 6, 6—9). Expresiile: «să le sădești în fiii tăi», «să vorbești de ele când șezi în casa ta și când mergi...», «să le ai ca pe o tăbliță pe frunte», «să le scrii pe ușorii casei și pe porți», arată cum se desfășura învățământul

4. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Diac. Prof. Dr. Emilian Cornătescu, *Arheologia biblică*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1994 p. 129;

în familie și interesul permanent și asiduu de care se bucura această instrucție internă.

În acest sens copiii erau îndemnați să fie receptivi la învățăturile ce le primesc, în ambianța familială: «Fiul meu, ascultă învățătura tatălui tău și nu lepăda îndrumările maicii tale. Căci ele sunt ca o cunună pe capul tău și ca o salbă împrejurul gâtului tău» (Pilde 1, 8—9). Când copilul nu se conforma, urma din partea tatălui mustrarea sau chiar pedeapsa cu scop de îndreptare, acțiuni arătate de lege ca fiind pornite din dragoste pentru odrasla sa: «Cine cruță toiagul său, își urăște copilul, iar cel care îl iubește, îl ceartă la vreme» (Pilde 13, 24). Îndărătnicia, nesupunerea și boicotarea procesului de învățământ din familie de către copil sunt socotite nebunie și în acest caz, «dacă nebunia se pripășește în inima celui tânăr, numai varga certării o va îndepărta de el» (Pilde 22, 15).

Cazurile de mai sus se vor doar excepții și pe bună dreptate pedagogia modernă le repudiază, pentru că la modul general copiii de atunci ca și cei de astăzi, trebuie îmbiați să învețe cu dragoste cele ce se propun de către părinți. Iată aici un îndemn plin de toată căldura suflătoare și solitudinea: «Fiilor, ascultați învățătura tatălui și luați aminte să cunoașteți buna chibzuială (...). Căci și eu am fost singur fecior la tatăl meu, și cu duioșie iubit de mama mea. Și el mă învăța și-mi zicea: Inima ta să păstreze cuvintele inimii mele; păzește poruncile mele și vei fi viu. Adună înțelepciune, dobândește pricepere! Nu le uita și nu te depărta de la cuvintele gurii mele!» (Pilde 4, 1, 3—5).

Pedagogia divină, în viziune veterotestamentară, se folosește de aceleași metode pentru temperarea pornirilor de nesupunere: certarea și pedeapsa. În schimbul acestora se dobândesc cunoștințele, priceperea și înțelepciunea, atât de necesare în viață. Ca și în cazul tatălui pământesc, Părintele ceresc «bate cu milă», cu gând de îndreptare, adică din dragoste, «căci nu voiește moartea păcătoșului, ci mai degrabă să se întoarcă și să fie viu» (Iez. 18, 23, 32). Urmarea acestei ascultări este, și în cazul învățurii, aducătoare de mari și binefăcătoare daruri în viața copilului și a omului matur de mâine. Redăm în continuare încă o exortatie ce trebuie să intre la inima oricărui copil încercat de lenevie și nepăsare: «Fiul meu, nu disprețui certarea Domnului și nu simți scârbă pentru mustrările Lui. Căci Domnul ceartă pe cel pe care-l iubește și ca un părinte, pedepsește pe feciorul care îi este drag» (Pilde 3, 11—12). Scopul este, ca prin învățatură, să dobândească înțelepciune și pricepere: «Fericit este omul care a aflat înțelepciunea și bărbatul care a dobândit priceperea (prin învățatură din copilărie n.n.), căci dobândirea ei este mai scumpă decât argintul și prețul ei mai mare decât al celui mai curat om» (v. 14). Darurile învățurii aduc de-a lungul existenței umane binemeritate beneficii: viață lungă, bogăție și mărire, ponderate însă de dreptate, de chibzuință și de justa cunoaștere a rostului în lume (cf. v. 15—22).

Pe lângă instruirea copiilor în familie, care era singura formă de educație până la exilul babilonic, au existat, după această dată, și școli publice numite «het hammidras»⁵, fie la templu (cf. Lc. 2, 41—50), fie pe lângă sinagogi (cf. Lc. 4, 16—17), fie în mediile profetice. Pentru

existența unor școli, pe lângă profeții importanți avem mărturii mai sigure. Astfel în IV Regi (2, 3 și 5) aflăm expresiile : «fiii proorocilor cei din Betel» și «fiii proorocilor cei din Ierihon», în care trebuie să vedem pe discipolii a două centre școlare în care se pregăteau viitorii slujitori ai Domnului, faptul că cincizeci dintre aceștia — de pildă li urmează spre Iordan, pe proorocii Ilie și Elisei (v. 7), ne face să credem că chiar cei doi instruiău pe acești «fii ai proorocilor».

Proorocul Isaia este și mai explicit în această privință. După ce primește, prin revelație înștiințarea că cele două case ale lui Israel trebuie să-l cinstească numai pe Domnul Savaot și numai pe El să-L socotească ajutorul și ocrotitorul lor (cf. 8, 13—14), Isaia se angajează ca pe astfel de învățătură s-o facă cunoscută elevilor săi : «Voi stränge laolaltă această mărturie și voi sigila această învățătură pentru urcenicii mei» (v. 16). Pe aceștia li va folosi și la propovăduirea învățurii depre Dumnezeu cel Adevărat. Acestora Dumnezeu le da putere să probeze învățătura adevărată prin semne minunate în fața lui Israel : «Iată eu și pruncii pe care mi i-a dat Dumnezeu spre semne și minuni în Israel, din partea Domnului Savaot» (v. 18). De aici tragem concluzia că Isaia, ca și alți prooroci, formau în școli speciale pe acei «fii ai proorocilor», cărora Dumnezeu le dădea și puterea de a face minuni, mai cu seamă scoaterea demonilor (cf. Mat. 12, 27).

Școlile publice, mai ales cele profetice, la care nu ajungeau decât copiii dotați, cu speciale afinități spre învățătura evlaviei și misiunii, ca și cele ale scribilor care dădeau și cunoștințe matematice și juridice⁶, erau, în epocă, scotite, ca foarte valoroase pentru cunoștințele pe care le ofereau copiilor, dar mai ales pentru formarea lor spirituală pentru viață. Iată aici o mărturisire a unui fost elev care, la vârsta maturității, are cuvinte de laudă pentru școala pe care a urmat-o, pentru dascălul care l-a instruit și pentru învățătura pe care a primit-o : «Din tinerețile mele am căutat-o. Am plecat urechea mea și am primit și multă învățătură am aflat. Mare folos am avut de la ea ; pe cei care mi-a dat învățătura il voi slăvi. Că am cugetat ca s-o urmez și am răvnit binele și nu mă voi rușina. Foarte s-a nevoit sufletul meu pentru ea și intru toată fapta mea sânguitor am fost (...). Pentru aceea nu mă voi lipsi de ea» (Înțelepciunea lui Is. Sirah 51, 20—24, 27). Pe drept cuvânt, în asemenea condiții se poate afirma : «Cununa bătrânilor sunt nepoții, iar mărirea fiilor sunt părinții lor» (Pilde 17, 6).

Când vorbim despre familie în Vechiul Testament, trebuie să avem în vedere două etape : una ce vizează familia ideală din Eden și a doua ce descrie această instituție după căderea în păcat, ca și de-a lungul istoriei antice a poporului evreu.

Cea dintâi ne înfățișează concepția divină cu privire la familie și materializarea acesteia în prima pereche de oameni, până la căderea în păcat. Despre această familie aflăm mai multe adevăruri :

a) Primul om a fost creat de Dumnezeu sociabil, de aceea i s-a dat un partener în persoana femeii care să-l ajute în realizarea scopului ce i se dăduse de Creator, acela de a fi stăpânul lumii create.

6. *Ibidem* ; Jean Daniel Macci, *art. cit.*, în rev. cit., p. 16 și nota 8, p. 20.

b) Femeia n-a fost gândită de Dumnezeu ca un element eterogen care să se opună intențiilor divine, ci unul omogen, de aceea ea a fost creată din trupul bărbatului.

c) Din actul acesta divin decurg mai multe consecințe benefice pentru familie. Mai întâi indisolubilitatea legăturii dintre bărbat și femeie, mai apoi monogamia și monoandria ce se desprind cu necesitate din prima. Pe unitatea indisolubilă a primei familii se bazează unitatea neamului omenesc, adevăr ce exclude rasismul și xenofobia.

Pe dualitatea bărbat — femeie se fundamentează dragostea conjugală care exclude anomaliile ca homosexualitatea și lesbianismul. Tot pe această dualitate se asigură perpetuarea neamului omenesc, pe când anomaliile vizate mai sus nu duc decât la distrugerea familiei și la decimarea popoarelor. Pe porunca lui Dumnezeu dată oamenilor de a crește și a se înmulți își bazează Biserica poziția fermă împotriva avortului ce trebuie conștientizat, nu numai ca o crimă la adresa umanității și a dăinuirii ei, ci și o batjocură la adresa Creatorului, fiindcă orice nouă făptură umană ce se dezvoltă în pântecul unei femei este o adevărată creație a lui Dumnezeu. Iar cu privire la toate aceste încălcări flagrante ale comandamentelor divine aflăm din Sfânta Scriptură că: «Dumnezeu nu se lasă batjocorit» (Gal 6, 7). În a doua etapă din istoria familiei se reflectă din plin urmările căderii în păcat și odată cu aceasta și îndepărtare de Dumnezeu și neascultare de poruncile Lui. Femeia, fiind socotită principala vinovată pentru căderea în păcat, este înjosită și disconsiderată. Sub pretextul înmulțirii oamenilor pe fața pământului, se introduce poligamia (III Regi 11, 1; Jud. 8, 30—31), cu întreaga cohortă de nemulțumiri între femeile aceluiași bărbat (cf. I Regi 1, 1—8). În Deuteronom 21, 15—17 se legiferează dreptul copiilor de a lua două soții, aparținând aceluiași om. Este atestată, de asemenea, și existența concubinelor, alături de soțiile legitime (cf. Fac. 22, 20—24; 25, 6).

Însă nu trebuie să tragem concluzia că aceste abuzuri constituiau o regulă generală în Israel, căci de ele se preleva numai elita poporului. De aceea, în întreg capitolul 18 din Levitic se dau dispoziții amănunțite privitoare la interzicerea legăturilor consangvine foarte apropiate, sau la cele provenite din încuscrieri, dar mai ales la cele incestuase (cf. Fac. 19, 30—38), ceea ce arată grija deosebită a legii mozaice pentru igiena genetică a neamului.

Vechiul Testament cunoaște *divorțul*, care de fapt era o repudiere, după plac a soției, din partea soțului numai și pentru faptul că aceasta «nu aflase bunăvoință în ochii lui», sau numai pentru motivul minor «că gărise la ea ceva neplăcut». Acestea «i se dădea la mână o carte de despărțire» și era «slobozită din casa lui» (Deut. 24, 1), fără alte drepturi și procese juridice sau de conștiință, referitoare la faptul că acea femeie poate muncise foarte mulți ani în casa bărbatului, îi ridicase moștenitori pe care-i crescuse și-i fusese fidelă. Singurul ei drept era acela, că având la mână o carte de despărțire, putea să se căsătorească cu un alt bărbat (v. 2), păstrându-și un statut social acceptabil. Al doilea bărbat putea și el s-o repudieze cu aceeași ușurință, fără a invoca argumente puternice, ci pur și simplu numai pentru că o ura (v. 3).

Tot la fel și chiar și mai neomenos se proceda cu o femeie ce provenea din robii de război. Aceasta, măcar că suferea de pe urma morții părinților sau chiar a soțului, era luată cu sila de un bărbat, umilită prin tunderea părului și dezbrăcarea hainelor și, după ce o lună își plângea morții, ea devenea, după caz, soție sau concubină, iar când bărbatul «nu-i mai plăcea» de ea, i se dădea drumul, fără a avea la mână nici măcar acea «carte de despărțire». Doar vândută nu putea fi și nici transformată în roabă, pentru că și așa fusese destul «umilită» (Deut. 21, 11—14). Așadar, divorțul la vechii evrei era o acțiune exclusivă a bărbatului, prin care, după buna sa plăcere, repudia unilateral femeia, acestea neîngăduindu-se vreodată să-și manifeste, în vreun fel oarecare, personalitatea sau dezaprobarea față de actele de autoritate în forță ale bărbatului ei.

Ne dăm seama din cele de mai sus de statutul degradant și de inferioritatea ce-l avea femeia față de bărbat, nefiind protejată nici de legile civile, nici de cele religioase.

Copiii, de asemenea, puteau fi vânduți sau confiscați în vederea plătirii unor datorii ale părinților, sau chiar omorâți când se făceau vinovați de încălcarea flagrantă a poruncii a cincea din Decalog, cu toate că ei erau îndebște socotiți ca un mare dar al lui Dumnezeu, lipsa lor dintr-o familie fiind socotită ca un blestem.

Se pot observa, deci, în Vechiul Testament multe contradicții privitoare la familie în general și la femeie în special, neajunsuri pe care le punem pe seama imperfecțiunii legii mozaice și pe influențele ce se exercitau asupra societății ebraice din partea popoarelor păgâne vecine. Pe toate acestea Creștinismul are menirea să le schimbe radical, venind cu o concepție superioară privitoare la familie.

B. FAMILIA ÎN NOUL TESTAMENT

↳ Concepția neotestamentară despre familie trebuie înțeleasă pe baza Revelației divine făcută primului cuplu uman, până la cădere și pe baza completărilor și precizărilor dumnezeiești făcute de Mântuitorul Hristos. Ea este, așa cum vom vedea, diametral opusă înțelegerii date acestei instituții de către poporul evreu de-a lungul existenței sale istorice, căci ceea ce prezintă Vechiul Testament despre familie este departe de a înfățișa concepția divină cu privire la acest subiect. Diluarea ei trebuie înțeleasă prin aceea că poporul ales, a fost foarte mult influențat de popoarele păgâne în mijlocul cărora s-a format și a viețuit, fapt ce a dus la denaturarea chipului ideal al familiei în care domnea o egalitate perfectă între membrii cuplului.

Intervenția salutară a Mântuitorului în privința salvării familiei constă tocmai în aducerea ei la starea cea dintâi. «Lăsați morții să-și îngroape pe morții lor!» (Mat. 8, 22), poate fi și în privința familiei porunca dată de Mântuitorul Iisus Hristos de a reconsidera în întregime valorile acestei instituții, cea mai veche din lume, cea mai importantă pentru dănuirea neamului omenesc, cea mai abilitată pentru închegarea

neamurilor și pentru stabilitatea societății în general, cea mai benefică pentru a sădi în sufletele tinere credința în Dumnezeu și respectul pentru valorile perene ale Creștinismului. De altfel acestuia îi revine sarcina istorică de a înlocui concepția veche și perimată cu privire la familie și de a o socoti drept una definitiv revolută.

Pe egalitate deplină dintre toți membrii societății și a entităților etnice în fața lui Dumnezeu Fiul, întru Care «nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască» (Gal. 3, 28), se fundamentează și se structurează noua viziune despre familie. Iar această unitate deplină în Hristos se bazează pe o altă învățătură scumpă Mântuitorului, aceea că toți creștinii fac parte din Biserica Sa, concepută ca Trupul Său tainic, în alcătuirea căruia devenim mădulare absolut trebuitoare unii altora. Între aceste membre nu încap diferențieri decât de misiune, altfel toate fiind egale în contribuția ce o aduc «la desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea Trupului lui Hristos» (Efes. 4, 12—13), El fiind însuși Capul acestui organism divino-uman (v. 15).

(Prin prizma acestei concepții superioare dumnezeiești despre egalitatea dintre toți membrii Bisericii vom trata, în cele ce urmează, concepția creștină despre familie, așa cum reiese ea din Noul Testament.)

a. *Femeia în Noul Testament.* Deși prima femeie s-a făcut vinovată parțial de păcatul strămoșesc, totuși dreptatea divină a făcut ca tot printr-o femeie să vină în lume mântuirea (cf. Fac. 3, 15). Cunoscând că «unde s-a înmulțit păcatul, a prisosit harul» (Rom. 5, 20), prin Prea Sfânta Fecioară Maria, «cea plină de har» (Lc. 1, 28), care s-a învrednicit să nască pe «Fiul lui Dumnezeu» (v. 35) și pentru care «o vor ferici toate neamurile» (v. 48), căci a primit «mărire din partea Celui Puternic» (v. 49), Creștinismul a ridicat femeia la cea mai înaltă cinste pe care n-a cunoscut-o niciodată în istorie, la nici un popor și în nici o religie.

Atitudinea Mântuitorului față de femeie spune mai mult decât orice cuvânt despre concepția ce o are Biserica creștină, pe baza Noului Testament, despre aceasta. Mamei Sale care L-a născut, Domnul Hristos îi este «supus» (Lc. 2, 51); o face prototipul celor ce vor crede într-Insul (Mat. 12, 48—50); o ascultă fără ezitare la nunta din Cana Galileii când, la cererea sa expresă, săvârșește prima minune (In. 2, 1—7); o socotește vrednică de cinstire din partea semenilor, căci atunci «când o femeie din mulțime, ridicându-și glasul și zicându-I: Fericit este pântecul care te-a purtat și fericiți sunt sânii pe care i-ai supt! El a zis: Așa este!» (Lc. 11, 27—28); Iisus, Unicul Său Fiu, se îngrijește, cu responsabilitate, ca orice fiu cu dragoste față de mama care l-a născut, chiar pe Cruce fiind, de soarta viitoare a mamei Sale pe care o încredințează îngrijirii și ocrotirii ucenicului Său iubit (In. 19, 26—27).

Față de alte femei pe care le întâlnește în activitatea Sa, Mântuitorul Hristos își arată, după caz, înțelegere, milă, compasiune, admirație și iertare. Astfel, femeii cananeence, care îl rugase să-i vindece fiica, îi apreciază insistența, îi laudă credința și-i împlinește rugăciunea: «O,

femeie, mare este credința ta ; fie ție după cum vorești !» (Mat. 15, 28) ; femeii păcătoase care îi unge capul cu mir, îi apreciază gestul, luându-i apărarea împotriva celor care socotesc fapta ei ca nefolositoare și păgubitoare : «Pentru ce faceți supărare femeii ? Căci lucru bun a făcut ea față de Mine» (Mat. 26, 10), înscriind atitudinea ei printre faptele care nu se vor uita niciodată în Biserică : «Oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune și ce a făcut ea, spre pomnirea ei» (v. 13) ; femeii samarince, pe care o făcuse să conștientizeze faptul că trăia în desfrânare, îi face descoperiri fără precedent cu privire la doctrina creștină : despre spiritualitatea și omniprezența lui Dumnezeu și a cultului ce trebuie să-l aducă pretidenii creștinii, făcând din ea un fervent discipol și o misionară credibilă a noii învățături (In. 4, 7—30 ; 39—42) ; pe femeia prinsă în flagrant delict de adulter o scapă, cu ingeniozitate dumnezeiască, dintr-o moarte infamantă a trupului, dar mai cu seamă, din osânda veșnică, asigurând-o că dacă nici unul din părășii ei n-au osândit-o, nici Dânsul n-o damnează, cu o singură condiție, dar esențială în Creștinism : «Mergi ! de acum să nu mai păcătuiești !» (In. 8, 3—11) ; pe Maria Magdalena, «din care scosese șapte demoni» (Mc. 16, 9), pentru zelul și devotamentul de care a dat dovadă față de Persoana Sa, a învrednicit-o să-L vadă prima, înviat (In. 20, 14—17) ; Mariei, sora lui Lazăr, «care așezându-se la picioarele Domnului, asculta cuvintele Lui (Lc. 10, 31), îi apreciază gestul, incredințându-i pe toți cei prezenți «că Maria partea cea bună și-a ales care nu se va lua de la ea» (v.42) ; femeilor «care, pe când El era în Galileia și mergeau după El și îi slujeau» (Mc. 15, 41) din avutul lor, Mântuitorul găsește tărnia să le adreseze cuvânt de mângâiere și de îmbărbătare chiar când urca Golgota cu Crucea pe umăr, extenuat fizic și maltratată : «Fiice ale Ierusalimului, nu mă plângeți pe Mine, ci pe voi plângeți-vă și pe copiii voștri !» (Lc. 23, 28).

Biserica apreciază foarte mult și recomandă devotamentul femeii creștine, plecând, printre altele, de la faptul că în timpul evenimentelor grele legate de pătimirea Mântuitorului, când El părăsiseră chiar și ucenicii care îi juraseră credință, numai femeile, cunoscute mai apoi sub numele de «mironosițe», îi rămân credincioase, înfruntând frica, groaza și batjocura celor din jur, își sfășie inimile și plâng cu amar lângă Crucea Domnului. Tot ele dau ultimele îngrijiri pământești Sfântului Trup al lui Iisus (Mt. 27, 55—56 ; Mc. 15, 40—41 ; Lc. 23, 27, 55 ; In. 18, 25—26). Pentru devotamentul lor Dumnezeu le-a învrednicit să vadă lumina Învierii, făcându-le vestitoarele acestei supreme minuni (Mt. 28, 1—11 ; Mc. 16, 1—9 ; Lc. 24, 1—11 ; In. 20, 1—19).

Femeile au avut un deosebit rol în misiunea Sfinților Apostoli, de după Înălțare, despre care aflăm că «erau toți într-un cuget, stăruiind în rugăciune, împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus» (Fapte 1, 14). «Erau toți împreună în același loc și când a sosit ziua Cincizecimii» (Fapte 2, 1), de unde înțelegem că Duhul Sfânt s-a coborât și peste ele, întărindu-le zelul misionar printre primii convertiți, în numărul cărora femeile ocupau un loc deosebit.

Femei misionare, sau care au ajutat pe Apostoli în misiunea lor, găsim multe în epoca apostolică. Iată câteva nume și câteva fapte legate

de ele. Tavita din Iope cea «plină de fapte bune și de milostenii», pe care a înviat-o Sfântul Apostol Petru și în urma cărui fapt «mulți au crezut în Domnul» (Fapte 9, 36—42); Lidia din Filipi care a fost prima gazdă în Europa, pentru Sfântul Apostol Pavel (Fapte 16, 14—15); diaconița Febe din Chenhrea prin care este trimisă Epistola către Romani (16, 1—2); Priscila, soția lui Acvila «împreună lucrători cu Pavel în Hristos Iisus, care și-au pus grumazul pentru el» (v. 3—4); Maria care s-a «ostenit mult pentru ei» (v. 6), adică a făcut misiune creștină printre destinatarii Epistolei; «iubita Persida care mult s-a ostenit în Domnul» (v. 12), propovăduind Evanghelia; «mama lui Ruf» (v. 13), soția lui Simon Cirineanul care a dus Crucea Domnului, pe care Sfântul Pavel o socotește ca pe mama sa proprie; Iulia sora lui Neseu (v. 15) și altele care și-au pus viața și avutul în slujba Evangheliei.

Din cele expuse mai sus decurge concepția înaltă, innoitoare, luminoasă și ireversibilă ce o are Biserica creștină despre femeie. Înaltă — pentru că Dumnezeu pe una din ele a făcut-o mamă a Fiului Său, iar pe celelalte le mântuiește prin nașterea de copii; innoitoare — pentru că îi reînnoiește femeii statutul său de demnitate pe care-l pierduse prin căderea în păcat, luminoasă — pentru că «lumina lui Hristos luminează tuturor»; ireversibilă — pentru că nici o altă învățătură indiferent din ce mediu ar veni, nu va putea să readucă femeia la stadiul de sclavă, de marfă și de pervertire, așa cum încearcă astăzi unele medii străine și chiar vrăjmașe duhului autentic creștin, să o transforme.

b. *Căsătoria în Noul Testament.* Concepția Noului Testament despre acest moment crucial din viața omului este concentrată cu multă știință, în formula Sfântului Apostol Pavel: «Taina aceasta mare este; iar eu zic: în Hristos și în Biserică» (Efes 5, 32). Citind acest text, deodată ni se descoperă mai multe adevăruri. Mai întâi că nunta sau căsătoria este o taină, un mister în Hristos și în Biserică, ceea ce presupune că în ea elementele constitutive sunt inundate de harul divin în vederea unui scop precis, dorit de Dumnezeu. >

În al doilea rând, aceste elemente, liber și tainic unite, ca să rămână în misiunea ce le-a fost încredințată, cu mireasma și pecetea harului, trebuie să acționeze și să fie acționate și de către Hristos și Biserică, ceea ce presupune interacțiune și cooperare.

Așadar, căsătoria creștină este unirea liberă și tainică a unui bărbat cu o femeie, peste care, în Biserică, se revarsă harul lui Hristos în vederea împlinirii scopului dat lor de Dumnezeu încă de la creație, dar conștient și responsabil asumat social de cei doi, alături de Dumnezeu care i-a chemat la împreună-creație: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți» (Fac. 1, 28).

În această conlucrare Dumnezeu asigură binecuvântarea și misterul vieții, iar cuplul liber constituit, asigură dragostea și căldura familială acestui germene divin ca să devină realitate socială, lucrare ce-și află împlinirea sfântă numai în Biserică.

Alte realități legate de căsătorie, în viziunea hristică, sunt redată în dialogul următor al Mântuitorului cu «fariseii care s-au apropiat de El, ispitându-L și zicând: Se cuvine oare omului să-și lase femeia sa pentru

orice pricină? Răspunzând, El a zis: N-ați citit că Cel Care i-a făcut de la început, i-a făcut bărbat și femeie? Și a zis: Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup. Așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă» (Mt. 19, 3—6).

Din acest text decurg mai multe consecințe cu privire la căsătoria creștină. Mai întâi că Dumnezeu a creat cuplul uman în formula: bărbat și femeie. Numai în acest fel cei doi au incuviințarea divină să-și exercite misiunea de procreație. Orice cludare a acestui adevăr și orice pervertire a acestui sistem înseamnă o anomalie, o anormalitate și niciodată o anomalie n-a primit în societate drept de cetate, decât frizând bunul simț și ordinea socială. În plus anomaliile legate de subiectul căsătoriei precum: concubinajul, divorțul, homosexualitatea, lesbianismul etc. sunt încălcări grave ale voinței divine pentru care, în decursul istoriei, s-au abătut aspre pedepse asupra persoanelor și semințiilor vinovate.

În al doilea rând, din textul de mai sus decurge învățătura că unirea prin căsătorie a bărbatului cu femeia nu este una de conveniență, ca într-un contract de uniune a unor elemente eterogene, ci una simbiotică, «pentru că nu mai sunt doi, ci un trup».

Din această unitate de esență decurge *monogamia* și *indisolubilitatea* căsătoriei. Amândouă elementele sunt o dumnezeiască rânduială în care omului nu-i este îngăduit a interveni, decât cu riscul de a perturba armonia acestui filon de viață și de a produce vătămare vrăjmașă, cum numai omul este în stare s-o facă, celor două suflete ce-și juraseră iubire și legătură toată viața.

Pentru preîntâmpinarea acestor abuzuri, dar și pentru a ști că prin ele se încalcă voința divină, Mântuitorul Hristos a poruncit: «Ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă!».

c) *Divorțul în Noul Testament*. Cu aceasta ajungem și la problema divorțului în Creștinism, prezentată în același dialog astfel: după ce Mântuitorul Hristos afirmă că voia lui Dumnezeu este ca cei doi să nu se despartă, nici chiar la intervenția brutală omenească, fariseii îl întreabă: «Pentru ce, dar, Moise a poruncit să-i dea carte de despărțire și s-o lase? El le-a zis: Pentru învârtoșarea inimii voastre v-a dat voie Moise să lăsați pe femeile voastre, dar dintru început n-a fost așa. Iar eu vă zic vouă: Oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare și se va însura cu alta, săvârșește adulter; și cine s-a însurat cu cea lăsată, săvârșește adulter.» (Mt. 19, 7—9).

Pentru o înțelegere și mai bună a problemicii divorțului, să adăugăm și următorul text paulin: «Femeia este legată prin lege atâta vreme cât trăiește bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai în Domnul» (I Cor. 7,39).

În conformitate cu precizările de mai sus ale Mântuitorului, divorțul este de sorginte omenească și a intervenit între soți numai când din cauza păcatului, voința divină n-a mai fost corect reperată, căci «invârtoșarea inimii» se referă tocmai la aluvionarea cu prea multe

elemente omenești a preceptelor religioase, altfel clare pentru credinciosul neperversit.

Tot pe motivația încălcării grave a poruncilor dumnezeiești, Domnul Hristos acceptă și singurul motiv de divorț: *desfrânarea*, care n-ar fi fost cunoscută dacă omul n-ar fi disprețuit în chip deliberat pe Dumnezeu și învățăturile Sale.

Păcatul desfrânării, așa cum precizează chiar cuvântul românesc, înseamnă frâu liber voinței unuia dintre parteneri de a ignora cu bunăștiință legătura de fidelitate pentru celălalt cu care nu mai formează o unitate, căci «alipindu-se de desfrănată este un singur trup cu ea» (I Cor. 6, 16). Aceasta înseamnă că cel în cauză se decide să dispară din viața celuilalt, act ce se traduce cu moartea. Un asemenea ins este mort pentru celălalt. Și după cum moartea trupească dezleagă pe cel rămas în viață de legătura datorată celuilalt, tot așa și în cazul desfrânării, care nu este altceva decât o moarte sufletească, cel vinovat este dezlegat de Mântuitorul Hristos de legătura cu care era dator celuilalt, putând să se recăsătorească cu persoana cu care socotește că-și poate implini menirea, dar numai cu binecuvântarea lui Dumnezeu, «Fiindcă mai bine este să se căsătorească decât să ardă» (I Cor. 7, 9).

Cât despre păcatul *desfrânării*, aducător de atât de mare prejudiciu instituției familiei, este incriminat de Sfânta Scriptură ca făcându-se vinovat de încă alte două mari primejdii pentru cel care-l practică. Mai întâi degradare trupească, pentru că «orice păcat pe care-l săvârșește omul este în afară de trup. Cine se dedă însă desfrânării păcătuiește în însuși trupul său» (I Cor. 6, 18). Apoi o degradare spirituală prin ignorarea cu bună știință a rolului pe care-l are trupul de la Dumnezeu de a vehicula sfințenia în vederea mântuirii personale: «Nu știți că trupul vostru este templul Duhului Sfânt care este în voi, pe care-l aveți de la Dumnezeu și că voi nu sunteți ai voștri? Căci ați fost răscumpărați cu preț» (v. 19—20 a). Așadar, mântuirea subiectivă se dobândește numai când întreaga noastră alcătuire psiho-fizică este pusă în slujba preamăririi lui Dumnezeu.

În acest sens, numai în căsătoria legitimă trupul participă cu Dumnezeu la perpetua creație a lumii, căci unitatea fidelă dintre bărbat și femeie își are prototipul în unitatea ființială dintre Hristos și Biserica (cf. Efes. 5, 24—30). De aici, indemnul Sfintei Scripturi care nu trebuie disprețuit pentru a nu ne periclita mântuirea: «Fugiți de desfrânare!» (I Cor. 6, 18), căci atitudinea corectă și responsabilă, în urma faptului că «ați fost răscumpărați cu preț, (este aceea) de a slăvi pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu» (v. 20).

Această preamărire, parafrazându-l pe psalmist, ar putea suna astfel: Căsătoria este spre slava lui Dumnezeu, iar facerea mâinilor Lui o vestesc nașterile de prunci!

În afara motivului de divorț, legat de moartea spirituală ce intervine în viața cuplului prin desfrânare, mai există, după Sfântul Apostol Pavel, încă două motive de despărțire a soților. Primul se referă la alte motivații, în afara desfrânării, ce duc la neînțelegeri familiale sau la intervenții neavenite din partea altora care pot duce la divorț. Dar

în urma unei asemenea hotărâri, cel care inițiază ruptura nu trebuie să se mai căsătorească, fie și numai pentru simplu motiv că, după ce se vindecă rănile, cei doi pot să se împace și să-și continue căsnicia (cf. I Cor. 7, 11).

În acest caz Sfântul Pavel îndeamnă la reflexie sinceră și fără patimă și grabă asupra motivelor ce l-au hotărât pe unul din soți să se despărță și asupra cărora poate reveni cu matură chibzuință.

Al doilea motiv de despărțire are în vedere cazurile de căsătorie mixtă când un creștin se căsătorește cu un partener necreștin sau necredincios. În acest caz Sfântul Pavel nu recomandă despărțirea, chiar de la început, cu gândul «că bărbatul necredincios se sfințește (citește: se convertește) prin femeia credincioasă și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios» (I Cor. 7, 13—14). Și aceasta pentru a conferi copiilor proveniți dintr-o astfel de familie un statut creștin (v. 14 b). «Dacă însă cel necredincios se desparte, să se despărță. În astfel de împrejurări, fratele sau sora nu sunt legați, căci Dumnezeu ne-a chemat spre pace. Că ce știi tu, femeie, dacă îți vei mântui bărbatul? Sau ce știi tu, bărbate, dacă îți vei mântui femeia?» (v. 15—16).

Așadar, când în joc sunt neînțelegeri doctrinare sau confessionale, pentru a nu se aduce știrbire sfințeniei familiei, dar numai după ce au fost epuizate toate demersurile în vederea câștigării celuilalt, un asemenea caz limitat poate fi motiv de divorț.

d. *Soții creștini*. Pentru că pe vremea Sfântului Apostol Pavel, ca și în timpul nostru, erau unii care disprețuiau căsătoria, precizăm aici poziția Sfintei Scripturi cu privire la oportunitatea acesteia: «Socotesc deci că aceasta este bine pentru nevoia ceasului de față: (...) Te-ai legat cu femeia? Nu căuta dezlegare. Te-ai dezlegat de femeie? Nu căuta femeie. Dacă însă te vei însura, n-ai greșit. Și fecioara de se va mărita n-a greșit» (I Cor. 7, 27—28). «Fiecare bărbat să-și aibă femeia sa și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său» (v. 2).

Valoarea femeii și a bărbatului sunt egale în fața lui Dumnezeu și a societății, căci unul fără altul n-ar exista, așa cum se pronunță Sfântul Pavel: «Nici femeia fără bărbat, nici bărbatul fără femeie, în Domnul. Căci precum femeia este din bărbat, așa și bărbatul este din femeie și toate sunt de la Dumnezeu» (I Cor. 11, 11—12). A se observa accentul ce se pune pe faptul că întreaga activitate a soților se desfășoară «în Domnul», adică cu binecuvântarea Sa, în slujba Sa, în spiritul învățaturii lui Hristos pe care o află numai în Biserică.

În această desfășurare armonioasă, ce are un scop bine conturat în iconomia mântuirii, există o necesară ierarhizare, fără ca prin aceasta să se aducă uneia din părți vreo știrbire, căci dacă se afirmă că «bărbatul este capul femeii», aceasta nu înseamnă nici o subordonare, căci în același loc se spune că: «Dumnezeu este capul lui Hristos» (I Cor. 11, 3), fără ca prin aceasta să se atingă consubstanțialitatea și egalitatea Fiului cu Tatăl.

În Efeseni (5, 23—27) Domnul Hristos este prezentat drept cap al Bisericii pe care «a iubit-o și s-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o

sfințească, curățind-o prin baia apei și prin cuvânt ca s-o înfățișeze Sesiși Biserică slăvită».

Dacă legătura ființială dintre Hristos și Biserică nu este nicidecum o subordonare tiranică, ci o unitate perfectă, consolidată prin jerfa Mântuitorului — Biserica fiind Trupul lui Hristos — tot astfel și legătura dintre soți se bazează pe spiritul de jertfă ce trebuie să-i anime pe cei doi într-o deplină și conștientă egalitate. Similitudinea unității dintre Hristos-Biserică și soț-soție o dorește Sfântul Pavel dusă până la ultima expresie : «Bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii» (v. 23), «Și precum Biserica se supune lui Hristos, așa și femeile bărbaților lor întru totul» (v. 24). De aici datorita ce revine «bărbatului să-și iubească femeia, după cum și Hristos a iubit Biserica» (v. 25), adică jertfelnic, căci «bărbații sunt datori să-și iubească femeile lor ca pe inșiși trupurile lor. Cel ce-și iubește femeia sa pe sine se iubește, căci nimeni vreodată nu și-a urât trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos Biserica» (v. 28—29).

Fundamentarea teologică a unirii dintre soți, care are ca reper divin însăși unitatea dintre Hristos și Biserică, își găsește atât justificarea teoretică, cât și împlinirea în Biserică, văzută ca Trup tainic al Mântuitorului în care toate mădularele alcătuitoare sunt egale în importanță (cf. I Cor. 12, 12—27), deși cu misiuni diferite (cf. v. 28—30), toate însă completându-se armonios în folosul Bisericii.

Bărbații și femeile făcând parte din Trupul lui Hristos, egalitatea dintre ei pornește chiar din faptul «că suntem mădulare ale Trupului lui, din carnea lui și din oasele lui» (Efes. 5, 30), funcțiunile lor diferite neducând la inechitate, ci la unitatea în diversitate a Bisericii.

Această realitate penetrează raporturile dintre soții creștini care văd în căsătoria lor nu numai împlinirea lor, ci și a Bisericii care ca un «Trup bine alcătuit și bine încheșat, prin toate legăturile ce-i dau tărie și care își desăvârșește creșterea, potrivit lucrării măsurate fiecărui din mădulare, se zidește întru dragoste» (Efes. 4, 16). De aici obligația liber asumată de soții creștini, «ca ținând adevărul în iubire, să crească întru toate pentru El, Care este capul — Hristos» (v. 15).

În practica conjugală soții trebuie să aibe un comportament reciproc adecvat. De pildă : «Bărbatul să-i dea femeii iubirea datorată, asemenea și femeia bărbatului» (I Cor. 11, 3), «supunându-se unul altuia întru frica lui Hristos» (Efes. 5, 21), în așa fel încât să știe că «femeia nu este stăpână pe trupul său, ci bărbatul; asemenea nici bărbatul nu este stăpân pe trupul său, ci femeia» (I Cor. 7, 4). Legătura aceasta poate fi întreruptă însă o vreme, mai ales când cei doi «se indelednicesc cu postul și cu rugăciunea», dar numai «cu bună învoială», după care «iarăși să fie împreună, ca să nu-i ispitească satana» (v. 5), îndeamnă pertinent Sfântul Apostol Pavel.

e. *Copiii creștinilor.* Rodul binecuvântat al dragostei dintre soți îl formează copiii. Prin ei se perpetuează neamul omenesc. Ei duc mai departe numele și crezul părinților și nădejdea de mântuire. Prin ei se consolidează familia, devenind centrul preocupărilor părinților. Prezența lor dă sens real, dar miraculos, celei mai vechi și mai intime instituții din istoria omenirii. Prin ei se vehiculează, de la o generație

la alta, valorile umane și religioase. Ei sunt viitorul unui popor, în particular și al umanității, în general.

Din nefericire însă astăzi se observă, mai ales la popoarele «civilizate», o alarmantă descreștere a natalității, pusă de sociologi pe seama desconsiderării familiei și de teologi pe seama desacralizării acesteia și a existenței umane în general⁷.

Așa se explică de ce proliferază, în chip diabolic, degradările sexuale, divorțurile și mai cu seamă avorturile. Acestea toate la un loc, dar mai cu seamă avorturile, decimează înfiorător popoarele creștine, mai ales din Europa «creștină».

De aici nevoia imperioasă a reconsiderării învățaturii Sfintei Scripturi privitoare la copil, fie și numai pentru faptul esențial din viața unui creștin, că printr-un Prunc ni s-a adus mântuirea: «Căci Prunc ni s-a născut, un Fiu s-a dat nouă, a Cărui stăpânire este pe umărul Lui; și se cheamă numele Lui: Inger de mare Sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părintele veacului ce va să fie» (Isaia 9, 5). Acest Emanuel, acest Fiu născut din Fecioară, acest semn al Domnului (cf. Isaia 7, 14) dăruit oamenilor, a avut față de copii o afecțiune deosebită, arătându-se foarte interesat de aceste mici odrasle ale familiei. Sfintele Evanghelii dau suficiente mărturii în acest sens.

Mai întâi îl vedem pe Mântuitorul Hristos însuși înconjurat de dragostea Maicii Sale și a Dreptului Iosif, în casa căruia Pruncul dumnezeiesc a crescut trupește și le-a fost supus. În acest mediu prielnic «Iisus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni» (Lc. 2, 51—52).

Copilăria lui Iisus, sub îngrijirea atentă și responsabilă a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, care «păstra în inima Sa toate» (v. 51) «semnele privitoare la «Fiul Celui Prea Înalt» (1, 32), constituia icoana cea mai veridică a familiei creștine și pilda cea mai vrednică de urmat pentru părinți în creșterea, îngrijirea și educarea copiilor lor.

Mai apoi Sfintele Evanghelii ne ajută să-L urmărim pe Domnul Iisus Hristos în desfășurarea activității Sale mesianice, în cadrul căreia S-a interesat și de două aspecte esențiale din viața copiilor: *creșterea lor psiho-fizică și educația religioasă morală*.

a. Cu privire la grija pe care trebuie s-o aibă părinții de buna creștere a copiilor, în care perioadă nu trebuie să le lipsească nimic, Mântuitorul ridică problema îngrijirii lor la modul responsabil cu scopul

7. De pildă, dintr-un raport cerut de Primul Ministru al Franței, cu ocazia Anului internațional al familiei (1994), reiese alarmant că: «Franța nu mai are copii; Franța moare, Franța suferă pentru viitorul său» și că din 1914—1918 țara n-a mai cunoscut o asemenea scădere a natalității ca acum. Vezi Pierre Merlot, *Familie Quand tu nous tiens!*, în revista ecumenică internațională a diaconiei «Présences et Services», aprilie-mai-iunie 1994, nr. 59, p. 7. Îngrijorarea aceasta trebuie să ne pătrundă și pe noi, căci după unele statistici ale unor asociații, precum «Provită-Brâncoveanu, numărul avorturilor în țara noastră, în ultimii cinci ani, este de ordinul milioanei. Faptul acesta este ușor de sesizat de către preoți, prin numărul mic de botezuri ce se oficiază în ultima vreme.

de a accentua asupra firească din comportamentul unui părinte care nu poate răspunde decât afirmativ cererii îndreptățite a fiului său : «Care tată dintre voi, dacă îi va cere fiul pâine, oare îi va da piatră ? Sau dacă îi va cere pește, oare îi va da în loc de pește șarpe ? Sau dacă îi va cere un ou, îi va da scorpie ? Deci, dacă voi răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da Duh Sfânt celor care li cer de la El !» (Lc. 11, 11—13) ; sau cum se exprima Sfântul Evanghelist Matei : «va da cele bune celor care cer de la El» (7, 11). Este de observat că demersul familial de îngrijire și de creștere a copiilor pleacă tocmai de la statutul de părinți al celor doi, în care îndatorirea de mai sus intră ca o obligație morală, fără de care nu poate fi concepută noțiunea de părinte.

Pentru un creștin obligația pentru creșterea copiilor, cu tot ce le este lor de trebuință, pleacă de la pilda Părintelui Ceresc, care împarte cu dărnicie darurile sale tuturor oamenilor pe care-i socotește fiii Săi : «Căci El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți» (Mt. 5, 45), cu scopul vădit de a conștientiza în fiecare grija de care se bucură din partea lui Dumnezeu Tatăl. Acest exemplu trebuie să-l urmeze în comportamentul lor și părinții.

Cuvântul, adresat de Mântuitorul Hristos femeii cananence, care la prima vedere pare un afront : «Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor !» (Mt. 15, 26), poartă în sine obligația precisă ce o are un părinte de a nu-și risipi agoniseala în acțiuni care pot prejudicia buna creștere a copiilor săi.

În Evanghelia Sfântului Marcu (7, 27) se precizează că Domnul Hristos insistă asupra elementului de datorie prioritară ce o au părinții pentru hrana fiilor lor : «Lasă întâi să se sature copiii !», îndatorire firească pe care Sfântul Pavel o redă astfel : «Nu copiii sunt datori să agonisească pentru părinți, ci părinții pentru copiii lor» (II Cor. 12, 14).

În afara îndatoririi de a-i naște, de a-i crește, de a-i educa pe copii, părinții au obligația de a-i ocroti, ferindu-i, în perioada de creștere, când sunt mai vulnerabili, de orice pericole ce-i pot amenința, așa cum, de pildă, o cloșcă cu pușorii ei, pe care-i ascunde sub aripi, expunându-se, nu mai de puține ori, primejdiei de moarte.

Această atitudine jertfelnică trebuie să caracterizeze pe orice părinte, după modelul dat de Mântuitorul Hristos care, prin Jertfa Sa, dorește să ne ocrotească pe noi, copiii lui Dumnezeu, chiar dacă, de multe ori dintr-o poziție greșit înțeleasă, refuzăm oferta, dar spre pieirea noastră, ca și Israel oarecând : «Ierusalime, Ierusalime (...), de câte ori am voit să adun pe copiii tăi, după cum adună cloșca puii săi sub aripi, dar nu ați voit» (Mt. 23, 37—38).

Aceeași grijă oblăduitoare peste toți creștinii, ce trebuie să devină pildă pentru părinți în ocrotirea copiilor, mai ales împotriva uneltirilor celui viclean, o arată Domnul Hristos astfel : «Simone, Simone, iată

satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu. Iar Eu m-am rugat pentru tine să nu piară credința ta» (Lc. 22, 31—32); iar în Ioan (17, 15), în același sens Mântuitorul se adresează Părintelui Ceresc: «Nu mă rog să-i iei din lume, ci să-i păzești pe ei de cel viclean». Așadar, una din modalitățile cele mai sigure, prin care își ocrotesc copiii, este rugăciunea neconcentrată pentru ei.

b. Privitor la aspectul *religios-moral* al educației de care trebuie să se intereseze părinții în procesul creșterii copiilor lor, aflăm la Domnul Hristos multe învățături pe care urmărindu-le, ne dovedim buni părinți creștini.

Mai întâi, primul gând ce trebuie să-l anime pe un părinte, cu privire la copiii săi, este acela de a face din ei buni creștini, fapt ce se poate împlini astăzi în deplină libertate, fără a fi împiedicat de ceva sau cineva, numai dacă acel «ceva» nu este o reminiscență a unei educații ateiste de care «a beneficiat» mai toată generația de părinți, dar care au astăzi responsabilități noi față de odraslele lor, și dacă acel «cineva» nu este încă prezența stânjenitoare, fie ea și numai în planul subconștientului, a acelor persoane cu precise funcțiuni de interdicție a tot ce însemna «religios» în viața poporului român.

De aceea, cererea persistentă a Mântuitorului Hristos: «Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu!» (Mc. 10, 14; Mt. 19, 14) sună astăzi dezrobitor, incurajator, benefic și responsabil.

Dezrobitor — pentru că este o primă formă de eliberare a spiritului încâtușat de atâta vreme, în majoritatea cazurilor chiar din copilărie, de o doctrină străină românilor. *Incurajator* — pentru că ne încurajează îndemnul Prietenului nostru divin, ca în toate împrejurările vieții să ne bazuim pe Persoana Sa: «Îndrăznește! Eu am biruit lumea» (In. 16, 33); *benefic* — pentru că «toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este» (Iac. 1, 17); *responsabil* — pentru că, în lumina învățaturii creștine, avem înbietoare răspunderi, soteriologic fundamentale, cu privire mai întâi la reconvertirea noastră creștină și mai apoi, la creșterea și educarea copiilor noștri în duhul valorilor strămoșești perene.

În contextul rostirii cuvintelor de mai sus: «Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți!» Mântuitorul își arată chiar mâhnirea față de oricine i-ar împiedica să-L urmeze. În acest sens Sf. Evanghelist Marcu (10, 14) notează: «Iar Iisus văzând, S-a mâhnit», atunci când «aduceau la El copii ca să-și pună mâinile peste ei, dar ucenicii îi certau pe cei care-i aduceau» (v. 13).

Motivația religioasă-morală a atenției deosebite de care se bucură copiii în ochii Mântuitorului Hristos este aceasta: «A unora ca aceștia

este împărăția lui Dumnezeu. Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra în ea» (v. 15).

În aceste cuvinte rezidă tot interesul Domnului Iisus față de copii, nu numai pentru faptul că-i iubea cu adevărat și în acest sens, «luându-i în brațe, i-a binecuvântat, punându-și mâinile peste ei» (v. 16), dar mai cu seamă pentru că ei reprezintă inocența, bunătatea, nerăutatea, dezinvoltura, încrederea, afecțiunea, adică deplina deschidere a omului care vrea «să primească împărăția lui Dumnezeu».

Faptul acesta nu înseamnă că creștinului i se interzice să-și dezvolte personalitatea și să devină un om matur, ci numai, ca odată ajuns acolo, să rămână ingenuu ca un copil, cum îndeamnă și Sf. Apostol Pavel: «Fraților, nu fiți copii la minte. Fiți copii când este vorba de răutate. La minte însă fiți desăvârșiți!» (I Cor. 14, 20).

În procesul desăvârșirii trupești și mentale trebuie să ai grijă să nu omori copilul care ai fost odată, adică să nu distrugi acea potențialitate nedesimulată cu care te îndreptai în copilărie cu toată ființa către Hristos și Biserica Sa.

Pe această canava trebuie înțeleasă exortația Apostolului neamurilor: «Umblați ca niște fii ai luminii! Pentru că roada luminii (citește: învățătura creștină) este în orice bunătate, dreptate și adevăr, încercând ce este bine plăcut Domnului» (Efes. 5, 8—10).

Numai rămânând la statutul de copie fără de răutate putem aduce cinstire lui Dumnezeu după cuviință, precum accentuează însuși Iisus Hristos când zice: «Niciodată n-ați citit că din gura copiilor și a celor ce sug Ți-ai pregătit lauda?» (Mt. 21, 16).

Altfel este de observat, cu tristețe, cu câtă greutate se hotărăsc cei care nu mai sunt la inimă ca niște copii să se roage lui Dumnezeu, să-L cinstească prin viața lor, sau și mai greu, să participe la Sfânta Liturghie și la cuminecarea cu Sfintele Taine.

În rest Noul Testament are îndemnuri din cele mai potrivite către părinți și copii, toate desprinzându-se firesc din porunca a cincea din Decalog. Astfel părinților li se atrage atenția «de a nu întărta la mânia pe copiii lor, ci de a-i crește întru-învățătura și certarea Domnului» (Efes. 6, 4).

În sensul acesta de a nu înfăptui ceva care ar putea periclita viața sufletească a copiilor prin fapte ce pot perverti și întina pentru vreme îndelungată viața lor, avem zicerea proorocului Ieremia, intrată și în paremistica românească: «Părinții au mâncat aguridă și copiilor li s-au strepezit dinții» (31, 29).

În același sens, ucenicii L-au întrebat pe Domnul Iisus, cu referire la orbul din naștere: «Învățătorule, cine a păcătuit: acesta sau părinții lui, de s-a născut orb?» (In. 9, 1—2), întrebare ce redă convingerea că păcatele părinților aduc prejudicii copiilor, atât în privința statutului

social și moral, cât și în privința unei moșteniri genetice care se manifestă ca tară morbidă, câteodată chiar imposibil de depășit toată viața.

Membrilor ierarhiei bisericești li se impune în chip special: «să-și chivernisească bine casa, având copii ascultători, cu toată buna cuviință, căci dacă (unul ca acesta) nu știe să-și rânduiască propria sa casă, cum va purta grijă de Biserica lui Dumnezeu? (I Tim. 3, 4—5). În Tit (1, 6) se accentuează asupra faptului că acești copii trebuie «să fie credincioși, nu sub învinuire de desfrânare și neascultători». Dar se înțelege că cerințele de mai sus sunt potrivite pentru toți copiii creștinilor, deoarece «copiii s-au făcut părtași Sângelui și Trupului» (Evr. 2, 14) lui Hristos, adică s-au împărțit de harul Sfintei Taine a Euharistiei ce trebuie primită în deplină vrednicie.

De contrariul ne avertizează Sf. Apostol Pavel cu îngrijorare: «Oricine va mânca Pâinea aceasta și va bea Paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de Trupul și Sângele Domnului» (I Cor. 11, 27). În expresia «oricine» se includ și copiii cu deprinderi rele din familie, care ar îndrăzni, cu nepăsare, să se împărțesească cu Sfintele Taine.

Așadar, copiii creștini se invrednicesc încă din fragedă vârstă de primirea Sfintelor Taine ale Bisericii, nefăcându-se în această privință nici o discriminare, pentru bunul motiv că: «Dumnezeu, Mântuitorul nostru, voiește ca *toți oamenii* să se măntuiască și la cunoștința adevărului să vină» (I Tim. 2, 3—4). Vârsta lor fragedă nu este pentru Biserica motiv de a nu le da cuvenita atenție, căci dacă copilul este om de la procreație, om îl socotește și Biserica făcându-l partaș, încă de la naștere, la Tainele de inițiere creștină: Botezul, Mirungerea și Euharistia.

Exemplificăm afirmația de mai sus cu cuvintele Sfântului Apostol Ioan: «Vă scriu vouă, copiilor, fiindcă iertate v-au fost păcatele pentru numele Lui» prin Sfântul Botez «V-am scris copiilor, pentru că ați cunoscut pe Tatăl» (I In. 2, 12—13), prin cateheza de care însăși părinții și preoții Bisericii v-au invrednicit, putem adăuga noi, arătând astfel grija deosebită de care aceștia se bucură din partea comunității creștine.

Pentru toată atenția plină de responsabilitate cu care sunt înconjurați copiii, acestora li se parunțește în chip expres: «Ascultați de părinții voștri în Domnul, că aceasta este cu dreptate. Cinsteste pe tatăl tău și pe mama ta este porunca cea dintâi cu făgăduința: Ca să-ți fie ție bine și să trăiești mulți ani pe pământ» (Efes. 6, 1—3). Ascultarea fiilor de părinți întru toate este un act «bine plăcut Domnului» (Col. 3—20); de aceea Sfânta noastră Biserică, nu are mai mare bucurie, decât aceasta, ca să audă că fiii ei, părinți și copii, umblă întru adevărul (II In. 4) credinței celei adevărate.

PROPOVĂDUIREA — COMPONENTĂ A LUCRĂRII PASTORALE

Pr. Drd. AUGUSTIN RUSU

Biserica Ortodoxă consideră propovăduirea ca fiind activitatea prin care preotul face cunoscut, prin intermediul cultului divin al predicii și prin pastorație, conținutul învățăturilor divine despre mântuirea lumii în Iisus Hristos, așa cum se află în Sf. Scriptură și în Sf. Tradiție. Propovăduirea preotului cheamă și introduce pe ascultători în atmosfera duhovnicească a Revelației dumnezeiești și îi pune în legătură cu învățătura de credință și viață a creștinismului, le trezește și le cultivă interesul pentru cele ale sufletului, le dezvoltă, cu alte cuvinte, credința.

Prin propovăduire Biserica Ortodoxă este ea însăși și interpreta autorizată a conținutului Revelației dumnezeiești pentru toate generațiile din toate timpurile și locurile. Propovăduirea Evangheliei lui Hristos este o poruncă dumnezeiască dată de Hristos Sfinților Săi Apostoli și prin ei Bisericii: «Drept aceea, mergând învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă...» (Matei 28, 19—20).

Este evident că Biserica Ortodoxă a fost permanent conștientă de adevărul că Mântuitorul i-a lăsat menirea de a împlini în lume întreita misiune, după modelul activității Sale, cu îndatorirea de a asigura credincioșilor posibilitatea mântuirii. În acest sens apare mai clară îndatorirea preotului de a propovădui spre a nu se zădărnici «Evanghelia lui Hristos» (I Cor. 9, 12), având ca model desăvârșit pe însuși Mântuitorul Iisus.

În Biserica Ortodoxă s-au dezvoltat și aprofundat simbiotic, mai mult ca în oricare confesiune creștină, cele trei demnități ale slujirii Bisericii: de învățătoare sau de propovăduire, de sfințitoare și de conducătoare sau pastorală. Între acestea există o armonioasă întrepătrundere și nici una nu s-a dezvoltat sau amplificat în detrimentul alteia, ci toate au fost puse în slujba mântuirii credincioșilor.

Biserica Ortodoxă cuprinde totalitatea mijloacelor sfințitoare prin bogăția cultului (Sf. Liturghie, Sf. Taine, Ierurgiile), având ca scop realizarea propovăduirii și păstoririi fiilor ei, pentru că Ea se îngrijește, «cu timp și fără timp» (II Tim. 4, 12), pentru îndrumarea și creșterea duhovnicească a credincioșilor.

În acest sens, trebuie accentuat și faptul că întregul cult al Bisericii Ortodoxe constituie o propovăduire a Cuvântului lui Dumnezeu dar și o sfințire, în același timp. Noi suntem propovăduitori și sfințitori în aceeași măsură. Așadar, minimalizarea predicii față de cult este o eroare, după cum tot eroare este și neglijarea cultului în favoarea predicii. Predica este un mijloc clasic de a trezi în sufletele credincioșilor setea de Liturghie și dorința de a cunoaște profund și complet sensurile tainice ale vieții harismatice.

A propovădui înseamnă de fapt a împărtăși credincioșilor învățătura și viața cea nouă în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii, pe calea cuvântului și a pildei personale, după exemplul Mântuitorului Hristos, sfințind și învățând, fără a micșora pe una față de alta.

Propovăduirea în Biserica Ortodoxă. Inceputul misiunii învățăto-rești îl face Mântuitorul Iisus Hristos care s-a folosit din plin de cuvântul viu : «deschizându-și gura, îi învăța zicând...» (Mat. 5, 2) ; «Și El a început a grăi către ei :...» (Luca 4, 21) ; «Și zicea către toți...» (Luca 9, 23), aducând la cunoștința ascultătorilor mesajul Evangheliei Sale. De aceea, însuși Mântuitorul Iisus a rânduit în Biserică dregătoria de a predica cuvântul lui Dumnezeu ca mijloc pentru dobândirea mântuirii, așa cum mărturisește Sf. Apostol Pavel : «Și a dat pe unii ca să fie apostoli, pe alții prooroci, pe alții binevestitori, pe alții păstori și învățători» (Efes. 4, 11).

Propovăduirea Mântuitorului, așa cum ne-o relatează Sf. Scriptură, este izvorul și modelul desăvârșit al slujirii pastorale a Bisericii, lucru evidențiat de Mântuitorul, adresându-se ucenicilor săi : «Voi pe Mine Mă chemați învățătorul și Domnul și bine ziceți, căci... pildă v-am dat vouă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi» (Ioan 13, 13—15).

Unul din principiile fundamentale care caracterizează propovăduirea pentru instrucție și educație îl constituie puterea exemplului și acest lucru l-a făcut Mântuitorul Iisus dându-se pe Sine exemplu de model desăvârșit al slujitorului Bisericii, prin viața Sa care i-a fost curată, nepătată, neîntinată, prin zelul Său nemărginit, prin trăirea cu intensitate a propriului Său mesaj evanghelic.

O slujire întemeiată pe viață curată în Hristos și cu Hristos pe zel pastoral nemărginit și pe trăirea Evangheliei cu intensitate, va permite o slujire pastorală și misionară vie și activă cu efecte benefice asupra Bisericii și a credincioșilor.

Am amintit că propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu este o datorie permanentă în viața Bisericii. Această prezență permanentă o asigură Mântuitorul Iisus care a făgăduit să rămână cu noi «până la sfârșitul veacurilor» (Matei 28, 20). El este prezent continuu în lume prin Duhul Sfânt care asistă și dă viață Bisericii de la Cincizecime începând și care oferă propovăduirii calitatea de mărturie pentru Iisus Hristos, pentru că «nimeni nu poate să zică : Domnul este Iisus decât în Duhul Sfânt» (I Cor. 12, 3).

Biserica întemeiată de Iisus Hristos la Cincizecime prin pogorârea Duhului Sfânt, s-a edificat prin propovăduirea Evangheliei lui Iisus (Mat. 28, 19—20) și prin lucrarea Duhului Sfânt : «Dar când va veni Acela, Duhul adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul, că nu va vorbi de la Sine» (Ioan 16, 13 ; Matei 10, 19—20). Or, potrivit învățaturii Bisericii noastre, Duhul Sfânt a fost făgăduit nu numai Apostolilor, ci și urmașilor acestora, tuturor propovăduitorilor cuvântului lui Dumnezeu, până la sfârșitul veacurilor, chemați la această misiune prin Duhul Sfânt și punerea mâinilor.

Propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu prin Biserică este permanentă în lume, așa cum este prezent continuu Iisus în Sfânta Euharistie și Duhul Sfânt pogorât la Cincizecime. Odată pogorât Duhul Sfânt la Cincizecime asupra Sfinților Apostoli, începe propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu la neamuri, după porunca Mântuitorului (Mat. 28, 19—20), punându-se astfel temelie acțiunii de extindere a Bisericii prin însăși misiunea ei.

Propovăduirea Sfinților Apostoli în Ierusalim și la toate «neamurile de sub cer» (Fapte 2, 5), a fost rodnică prin «umbrirea Duhului Sfânt», prin «înțelepciunea cea după Dumnezeu», prin zel apostolic, prin trăirea Evangheliei și s-a caracterizat printr-un stil și un vocabular simplu, tocmai pentru a pătrunde pe cei care o ascultau. Specific propovăduirii Sfinților Apostoli a fost oralitatea acesteia și îndemnul la faptă, deoarece numai o relație directă cu auditoriul și o trăire autentică a Cuvântului putea trezi conștiințele și întări voințele pentru Hristos: «Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine, acestea să le faceți și Dumnezeuul păcii va fi cu voi» (Filip. 4, 9).

O dată cu încetarea inspirației speciale, caracteristică perioadei apostolice, își face loc propovăduirea post-apostolică și a Sfinților Părinți (sec. II—VIII), tot sub lucrarea Sfântului Duh: Pătrunși de convingerea că în afară de Hristos nu este mântuire, Sfinții Părinți s-au nevoit și ei să atragă pe cât mai mulți ascultători în sfera vieții creștine. În acest scop, ei au pus la contribuție nu numai un meșteșug oratoric de mare clasă, dar și exemplul unei vieți personale ridicată pe înalte trepte de sfințenie. Precum predica apostolică, așa și cea patristică (...) este o predică vibrând intens de forța ce i-o comunică viața ireproșabilă a propovăduitorului însuși.

În epoca patristică, sprijinirea propovăduirii pe adevărul dumnezeiesc revelat, pe faptă și acțiune, constituia un mijloc pastoral, tot atât de actual și astăzi, având ca obiectiv penetrarea mesajului evanghelic în inimile credincioșilor, întoarcerea păcătoșilor pe calea mântuirii, iar pentru cei cu viață creștină intensă, creșterea pe scara urcării duhovnicești.

Propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, începând cu secolul al IX-lea, nu a mai putut atinge culmile și strălucirea la care au ajuns părinții și scriitorii bisericești din secolele anterioare.

Asistăm în această perioadă postpatristică la dezvoltarea școlilor mânăstirești, focare de cultură și erudiție teologică, pepiniere de predicatori, iar după căderea Constantinopolului, la apariția marilor făclieri ai cuvântului ortodox în lupta pentru menținerea Ortodoxiei, amenințată pe de o parte de avalanșa mahomedanismului, iar pe de altă parte de subtila propagandă catolică și de liberalismul și non-conformismul protestantismului, toate cu o violentă tentă prozelitistă.

O dată cu apariția Bisericilor Ortodoxe naționale, toate păstrând între ele unitatea dogmatică, canonică și de cult a Bisericii Ecumenice a Răsăritului, propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu îmbracă haine specifice cerințelor pastorale și misionare ale acestora, având ca unic scop mântuirea credincioșilor și proslăvirea lui Dumnezeu.

Mijloace ale Bisericii pentru propovăduirea Evangheliei. În lucrarea de propovăduire a Evangheliei, Biserica a pus la îndemâna slujitorilor ei numeroase mijloace tradiționale și specifice pe care aceștia, cu tact, înțelepciune și competență trebuie să le utilizeze la tot pasul în scopuri pastorale și misionare.

1. Cel mai accesibil mijloc de propovăduire a Evangheliei este *prin cuvânt*, mijloc pe care Biserica l-a dezvoltat, adâncit, diversificat și perfecționat de-a lungul timpului, în funcție de cerințele reale ale

lucrării ei misionare și pastorale. Acest instrument stă cu aceeași importanță și azi, la îndemâna fiecărui slujitor bisericesc care-l poate folosi în funcție de pericopa evanghelică citită la Sf. Liturghie, de actul de cult săvârșit sau de programul pastoral și misionar stabilit pentru parohia în care-și desfășoară lucrarea.

2. *Cultul divin* care constituie totalitatea mijloacelor și formelor prin care credincioșii dialoghează cu Dumnezeu și prin care se împărtășește acestora harul sfinților al lui Dumnezeu, presupune și pretinde participarea credincioșilor la împlinirea lui. De aceea, Biserica prin săvârșirea oricărui act de cult: Sf. Liturghie, Sf. Taine, ierurgii și rugăciuni, propovăduiește cuvântul lui Dumnezeu deodată cu împărtășirea harului sfinților.

Caracterul misionar este atât de specific Bisericii încât acesta devine eficace și autentic numai prin lucrarea Sfințelor Taine ca mijloace sfințitoare ale Bisericii. Predicarea cuvântului nu poate fi disociată de administrarea Sf. Euharistii și a Sf. Taine, pentru că numai acceptarea cuvântului lui Dumnezeu, completată de primirea Tainelor încorporează efectiv pe creștin în Biserica.

În acest context nici un act de cult nu trebuie să fie lipsit de cuvântul de învățătură adecvat, în care să se facă explicarea actului de cult săvârșit și lămurirea credincioșilor asupra momentului trăit, precum și precizarea importanței acestuia în viața Bisericii și a credincioșilor.

3. *Imnurile liturgice și psalmii* formează partea covârșitoare a cultului, accesibile tuturor credincioșilor și ele sunt, prin bogăția, frumusețea și conținutul lor, căi de propovăduire a Bisericii. Acestea preamăresc pe Dumnezeu, ilustrează sugestiv și evlavios momente din istoria mântuirii, exprimă mulțumiri lui Dumnezeu pentru binefacerile și iubirea Sa față de omenire, adresează cereri lui Dumnezeu, Mântuitorului, Maicii Domnului și Sfinților pentru iertarea păcatelor sau pentru mijlocire la Dumnezeu.

Cântarea cu evlavie a imnurilor liturgice, citirea clară și pe înțeles a textelor liturgice, constituie un inepuizabil tezaur de propovăduire și antrenează pe credincioși la cântarea comună, trezesc conștiințele, înduhovnicește pe fiii Bisericii pe calea mântuirii.

4. *Icoanele și pictura bisericească*, prin însăși menirea lor au un rol educativ, misionar și haric. Icoanele sunt ca o carte spre lumea cerească, prin care credincioșii cunosc vizual dar și duhovnicește viața și faptele Mântuitorului, râvna, zelul, credința, stăruința în fapte și evlavie a sfinților. Privirea icoanelor îndeamnă credincioșii, ca un model viu, spre fapte bune, spre dobândirea virtuții și îndepărtarea de ispite deșarte. Mai mult, icoanele, pe lângă rolul lor educativ și misionar, sunt și pline de Duhul Sfânt, având și puterea facerii de minuni. Împlinirea de har, credință și pildă creștină, care se regăsește în icoana sau pictura bisericească dă noi sensuri vieții fiecărui membru al Bisericii atunci când acestea sunt lămurite și explicate prin predică.

Inchinarea cu evlavie în fața icoanei îl aduce pe creștin mai aproape de cel reprezentat, în dorința de a-i fi asemenea, făcând să-i vibreze sufletul după cele spre mântuire.

5. *Slujirea lui Dumnezeu și a semenilor prin faptă și trăire.* Propovăduirea nu este numai un simplu act de îndemn din partea slujitorului bisericesc și de ascultare de către credincioși. Propovăduirea implică faptă și trăire, atât din partea preotului, cât și din partea comunității parohiale și a fiecărui credincios în parte. O propovăduire prin viu grai, lipsită de sprijinul efectiv al pildei, al faptei și al trăirii, atât personală cât și comunitară, rămâne o propovăduire searbădă, săracă în rezultate și fără putere de pătrundere. De aceea, predica, prin cuvânt și faptă bună trebuie să elogieze virtutea și să biciuiască păcatul, să întărească credința și să ajute pe cei mai slabi în credință, să miște inimile către Dumnezeu.

Fapta vie, exemplul personal și spiritul comunitar sunt cele care trezesc conștiințele. De aceea, tactul, înțelepciunea, evlavlia, demnitatea, bunătatea, jertfelnicia și nu în ultimul rând credința preotului și a familiei sale, trebuie să fie călăuze pentru credincioși mai mult decât simpla comunicare a acestora prin viu grai, așa cum îndeamnă și Mântuitorul Iisus: «Pildă v-am dat vouă, ca să vă iubiți unul pe altul, așa cum v-am iubit Eu pe voi» (Ioan 13, 34).

Această slujire prin faptă și trăire «înseamnă un act de colaborare între iubirea lui Dumnezeu și iubirea semenului; ea izvorăște chiar din această comuniune a iubirii și sfințește, înalță, desăvârșește viața credinciosului; ea îl determină pe credincios să lucreze constant, în deplin acord cu voia lui Dumnezeu, cu învățătura descoperită, în și prin Iisus Hristos».

6. *Predica și cateheza.* Predica și cateheza, ca instrumente învățătorești ale preotului, ale Bisericii, au o însemnătate deosebită pentru îndrumarea credincioșilor. Fără îndoială, aceasta nu înseamnă a învăța altceva decât ceea ce Biserica a învățat de la întemeierea ei și până azi, căci adevărul revelat rămâne același în veac. Predica și cateheza trebuie să expună învățătura creștină pentru ziua de azi, pentru creștinii de azi, pentru problemele actualității; prin ele să se actualizeze permanent învățătura creștină.

Predica și cateheza nu pot rămâne exterioare dinamismului lumii, fără primejdia de a rămâne în urmă, de a nu mai recupera și de a nu mai putea oferi soluții. Ele au menirea să privească și să răspundă realității fiecărei zile, fiecărui moment din existența comunității creștine. Aceasta nu înseamnă apelarea la soluții cu succes trecător ci, presupune o serioasă și atentă muncă de aprofundare și experimentare.

Toate însă, prin conținutul lor, trebuie să răspundă cerinței de a împărtăși adevărul de credință și cunoștințele necesare pentru zidirea religioasă și morală a credincioșilor și pentru ferirea de influențe străine de duhul Ortodoxiei, tot mai frecvente în ultima vreme.

Condițiile propovăduirii. Vorbind despre condițiile propovăduirii Cuvântului Evanghelic, trebuie precizat, dintru început, că acestea sunt numeroase, datorită punctului de vedere din care este cercetată propovăduirea, ca formă a lucrării pastorale. Cele câteva care sunt abordate acum, urmăresc familiarizarea cititorului cu elementele de fond ale propovăduirii, ele însele constituind condiții ale acesteia.

«Propovăduirea constituie o funcție vitală a Bisericii (...). Mântuitorul spune că își va întemeia Biserica pe mărturisirea credinței în Dumnezeu, adică pe propovăduirea axată pe persoana Sa divino-umană: «aceasta să o faceți întru pomenirea Mea» (Luca 22, 19), dar a și poruncit: «Mergând învățați...» (Mat. 20, 19—20).

Pornind de la acest îndemn, rezultă că o primă condiție a propovăduirii este însăși *existența Revelației dumnezeiești*, care obligă pe predicator să imprime predicilor sale un anumit ritm interior și să le învâluie într-o undă specifică de seninătate și evlavie, deoarece conținutul predicii sale este adevăr dumnezeiesc: «Căci nu ne propovăduim pe noi înșine, ci pe Hristos Iisus, Domnul, iar noi înșine suntem slujitorii voștri, pentru Iisus» (II Cor. 4, 5).

Prezența Revelației dumnezeiești ca o condiție de fond a propovăduirii impune întemeierea acesteia pe adevărul din Sfânta Scriptură și pe Tradiția bisericească. Aceasta din urmă, ca expresie a conștiinței și vieții Bisericii sobornicești, asigură predicii substanța doctrinară sănătoasă, iar pe predicator îl scoate din cercul îngust al experienței, al gândurilor și activității izolate, încadrându-l în lumea unei vaste experiențe spirituale realizate sub purtarea de grijă a Duhului Sfânt și probată de-a lungul atâtor veacuri de credință creștină.

O altă condiție a propovăduirii este *cultivarea conștiinței misiunii preoțești și a responsabilității de slujitor al Tainelor și Cuvântului lui Dumnezeu*. Un preot cu răvnă pentru Biserica și pentru propovăduirea Sfintei Evanghelii, trebuie să fie conștient el însuși de ceea ce propovăduiește și de ceea ce slujește «spre desăvârșirea sfinților, la locul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos, până vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu» (Efes. 4, 12—13).

În Biserica Ortodoxă, slujirea preoțească și slujirea Cuvântului lui Dumnezeu se împletesc în mod armonios, având ca țel conducerea credincioșilor pe drumul Evangheliei, la întâlnirea cu Iisus Hristos și la comunicarea cu El. În acest scop, Biserica veghează îndeaproape la cultivarea misiunii preoțești și a responsabilității de slujitor al Evangheliei, în duh de rugăciune și cu viața închinată lui Hristos și Bisericii printr-o răvnă sporită față de cele sfinte.

Cei ce doresc să îmbrace haina preoției își închină viața slujirii lui Dumnezeu și pregătirii sufletelor creștinilor pentru a ajunge la Dumnezeu, la mântuire. Cultivarea pentru o pastorație, după chipul lui Hristos și pentru o preoție a vocației spre slujirea lui Dumnezeu și a semenilor, este o acțiune continuă și plină de responsabilitate, întrucât în misiunea preoțească «nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine» (Gal. 2, 20) și pentru că taina preoției dă celor chemați «starea bărbatului desăvârșit» (Efes. 4, 13).

Preotul ortodox este răspunzător în fața lui Dumnezeu pentru sufletele și faptele păstoriților, de unde și marea grijă pentru cultivarea conștiinței misiunii preoțești. O înaltă conștiință a misiunii preoțești este ca o forță care îl îndeamnă pe preot la efort responsabil, plin de zel apostolic, având ca țel desăvârșirea credincioșilor, zidirea și unitatea trupului lui Hristos — Biserica.

Pe lângă chemarea de a administra Sfintele Taine ale Bisericii, preoții au menirea de a fi și slujitori ai Cuvântului lui Dumnezeu, chemare plină de implicații și responsabilitate atât pentru preot cât și pentru cei încredințați spre păstorie. Această responsabilitate de slujitor al Cuvântului lui Dumnezeu trebuie să fie vie în conștiința și lucrarea fiecărui preot, așa cum îndeamnă Sf. Ap. Pavel: «Nu fi nepăsător față de harul ce este întru tine, ce ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mâinilor preoției» (I Tim. 4, 14).

Prin slujirea Cuvântului lui Dumnezeu și propovăduirea cu vrednicie a acestuia, preotul este conștient că duce la îndeplinire o poruncă a Mântuitorului Iisus Hristos și dezvoltă în el, în același timp, îndatorirea sa de a predica după îndemnul Sf. Ap. Pavel: «Dacă vestesc Evanghelia, nu-mi este laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci vai mie, dacă nu voi binevesti» (II Cor. 9, 16).

Preotul, prin propovăduirea sa, este acela care îl aduce pe Mântuitorul Hristos în inimile credincioșilor de azi și de aici, potrivit îndemnului Sf. Ap. Pavel: «Cum vor auzi fără propovăduitor?» (Rom. 10, 14).

Viața religioasă și pregătirea intelectuală a preotului se definesc ca o condiție a propovăduirii. Slujitor adevărat al Cuvântului Domnului este preotul care propovăduiește nu numai prin cuvânt ci și prin trăirea personală în viața sa de fiecare zi și a adevărului dumnezeiesc.

Adânc cunoscător al sufletului omenesc, Iisus Hristos este convins că o învățătură poate fi asimilată și convertită în motive de acțiune mult mai ușor atunci când la prezentarea verbală se adaugă și pilduirea directă. De aceea Domnul își propovăduiește învățătura Sa nu numai pe cale verbală dar și pe calea exemplului personal: «Nu fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis» (Ioan 5, 30).

Preotului de azi nu-i este îngăduit să înțeleagă și să practice propovăduirea altfel de cum au înțeles-o și au practicat-o Mântuitorul Hristos, Sfinții Apostoli și Părinții ai Bisericii. De aceea, propovăduirea zilelor noastre nu trebuie limitată, așa cum se întâmplă cel mai adesea, la o simplă lectură sau expunere verbală a învățăturii, monotonă și anostă ci, trebuie să fie vie, izvorâtă dintr-o intensă trăire religioasă și sprijinită constant pe faptele și exemplul personal. Trăirea personală a adevărului de credință propovăduit, presupune convingeri religioase trainice de care trebuie să fie stăpânit preotul. Trăirea reală și vie a învățăturii propovăduite face din preot un interpret fidel al misiunii sale. Numai un suflet cald, a cărui gândire, simțire și voință sunt închinete Mântuitorului Iisus, poate să încălzească și alte suflete și să le ducă la înălțimea lui Hristos. Trăirea personală a învățăturii propovăduite implică pe lângă convingeri religioase trainice, credință puternică, viață neprihănită, bunătațe sufletească, blândețe, modestie, onestitate, cumpătate și alte virtuți care trebuie să-l caracterizeze pe preot.

Situat între Scriptură și viață, preotul este dator să cunoască și să aprofundeze Cuvântul lui Dumnezeu, sorbind cu nesăț din acest izvor nesecat, care dă puterea duhovnicească și înțelepciunea necesară spre a fi de folos creștinilor săi, după cum spune Sf. Ap. Pavel: «spre

învățătură, spre muștrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea care ducе la dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, pregătit pentru orice lucru bun» (II Tim. 3, 16—17).

Alături de cultura teologică specială, cultura generală a preotului slujitor al cuvântului lui Dumnezeu, cultura completă, îi oferă posibilitatea să abordeze cu competență, înțelegere și curaj orice problemă pe care o cere viața creștină și misiunea sa într-o societate în care ritmul de viață, mobilitatea și spontaneitatea ei și exigențele contemporane pun pe preot în situația de a întui noi și noi aspecte ale învățăturii propovăduite, de a da interpretări și aplicări noi, potrivit mediului său pastoral.

O condiție deloc neglijabilă a propovăduirii, este *contactul strâns cu actualitatea*, cunoașterea temeinică a realităților vii, a problemelor, frământărilor, aspirațiilor, idealurilor credincioșilor. Propovăduirea este poarta prin care pornind de la realitățile pastorale concrete, se urmărește zidirea în dreapta credință și oferirea de hrană duhovnicească tuturor celor ce aleargă la Hristos. Activitatea de propovăduire în toată complexitatea ei și lucrarea preotului pe acest tărâm, nu poate ignora nici un moment că descoperirea vine de sus și izvorăște din marea și infinita iubire a lui Dumnezeu pentru oameni și pentru lumea întreagă.

În acest scop este necesar ca propovăduirea zilelor noastre să fie tot atât de actuală ca și propovăduirea Mântuitorului Iisus Hristos. Predicarea Cuvântului lui Dumnezeu, împletită cu săvârșirea actelor sacramentale trebuie să îl surprindă pe creștin în ceea ce are el mai intim : suferințe și bucurii, păcate și speranțe sufletești. O propovăduire actuală sensibilizează sufletele cu sinceritate, trezește simțăminte religioase latente, modelează conștiințele pentru Hristos, este expresia însăși a «Cuvântului Vieții» (Ioan 1, 1).

În acest context, cunoașterea nivelului cultural și religios-moral al credincioșilor și problemele concrete ale acestora, constituie un mijloc care facilitează preotului căile și metodele cele mai eficiente pentru o rodnică lucrare pastoral-misionară. Acestea se pot realiza prin pastorație comunitară, dar mai ales prin pastorație individuală, de la om la om. Pentru preot nu există un moment anume al cunoașterii acestor probleme, ci aceasta se realizează din mers, odată cu desfășurarea vieții religioase în parohie.

Diversitatea structurii intelectuale și profesionale a credincioșilor pune preoților probleme deosebite, uneori inedite, de unde și îndatorirea acestora de a fi implicați fără încetare în viața parohiei. O prezență și o lucrare permanentă a preotului în mijlocul credincioșilor și cunoașterea efectivă a acestora sub aspect religios-moral, cultural, psiho-social și economic, îngăduie acestuia să gândească și să utilizeze

miiloacele cele mai adecvate, conform cu învățăturile și practica Bisericii, pentru trezirea, stimularea și dezvoltarea vieții de credință și evlavie din comunitatea parohială.

Transformările deosebite din lume, ritmul accelerat al vieții, relațiile dintre oameni care, la rândul lor asimilează diferit bogăția informațiilor stadiului de progres al oamenilor, solicită conștiinței soluții legate de o trăire religioasă sănătoasă. Cunoașterea și aprofundarea acestor aspecte îngăduie preotului selectarea corespunzătoare a conținutului predicilor, catehezelor și a temelor de învățătură pe care le va preda de la amvon, în așa fel încât să răspundă în mod cât mai variat cerințelor vieții religioase a tuturor credincioșilor. De aceea, la întocmirea predicilor și catehezelor și utilizarea lor în cultul divin și pentru a fi cât mai accesibile tuturor credincioșilor, preotul trebuie să urmărească : claritatea învățăturii de credință pe care o expune, modul competent, simplu, comunicativ de analizare a temei propuse, limpezimea expunerii și căldura sufletească cu care trebuie transmis mesajul pentru a mișca inimile credincioșilor.

Mobilitatea societății, exigența auditoriului și diversitatea problemelor duhovnicești pe care le au credincioșii zilelor noastre, obligă pe preot la studiu atent, eficient și temeinic al fiecărui cuvânt spus în fața acestora.

De aceea, în lucrarea pastorală și de propovăduire, este necesară păstrarea unui echilibru, posibil prin cercetarea atentă a mediului desfășurării activității pastorale, a structurilor sufletești a celor ce-l formează și a felului de viață, neprecupețindu-se nici un efort pentru pregătirea duhovnicească și intelectuală.

Scopul propovăduirii în Biserică. Scopul esențial al propovăduirii îl constituie cunoașterea și transmiterea învățăturii de credință și morală a Bisericii, proslăvirea lui Dumnezeu și mântuirea omului, după cum spune și Sf. Apostol Pavel : «Orice faceți cu cuvântul sau cu lucrul, toate să le faceți în numele Domnului Iisus și prin El să mulțumiți lui Dumnezeu și Tatăl» (Colos. 3, 17).

Preotul trebuie să-i învețe pe creștini cum să se mântuiască ; de aceea, se cuvine să-i lumineze pentru a putea cunoaște și înțelege adevărurile de credință fără de care nu există mântuirea. O dată cu înțelegerea învățăturilor de credință și morală ale Bisericii, creștinul se întărește în credință, își înduhovnicește trăirea, devine conștient de statutul lui de fiu al Bisericii.

Cuvântul preotului, fie predică, fie cateheză, fie în săvârșirea sfințelor slujbe și a Sfintelor Taine, trebuie să meargă direct la inima credincioșilor, să-i ridice în zona serioasă a problemelor de care depinde viața sau moartea lor veșnică. Să-i facă să nu-și găsească liniștea până nu iau hotărâri de schimbare a vieții.

Mai mult, cunșterea și stăpânirea corectă a învățăturilor de credință imbinată cu o trăire religioasă intensă, înlătură din inima credinciosului îndoielele și slăbiciunile, ferindu-l de numeroasele rătăciri sectare care-i amenință mântuirea și care lovesc în unitatea Bisericii. Acestea vor rodi în inimile credincioșilor care vor strânge rândurile în jurul preotului adevărat, dând siguranță sentimentului de apartenență la Biserica Mamă Dreptmăritoare care ajută pe fiecare credincios în urcușul său duhovnicesc.

Aplicând cu fermitate și în mod sistematic toate mijloacele tradiționale pentru propovăduirea Evangheliei în rândul credincioșilor, preotul va avea satisfacția de a vedea cum roada credinței va fi întărirea unității de credință și a comuniunii de iubire și de viață a credincioșilor.

Propovăduirea autentică este aceea în care, alături de ideile expuse prin cuvânt, săvârșirea sfințelor slujbe cu evlavie și smerenie, se adaugă forța exemplului personal al preotului, propria sa viață oferită credincioșilor în permanență, cu sinceritate, naturalitate, demnitate și fermitate.

Păstorindu-și credincioșii cu dinamism, și cu priceperea păstorului duhovnicesc, predicând smerit dar cu putere, acoperindu-și învățătura cu viața curată, rugându-se cu simțire și stând mereu apropiat de suflători, preotul va merge pe calea cea bună și cu el va aduce spre Dumnezeu toate sufletele care îl vor asculta și urma.

Toate acestea izvorăsc din credința curată și statornică a fiecărui creștin, din dorința vie de îmbunătățire a propriei vieți, din lucrarea vizând creșterea dragostei între oameni, ca elemente ale ascensiunii spirituale în Iristos și Duhul.

BIBLIOGRAFIE

1. BRANIȘTE, Pr. Prof. ENE, *Viața Iduntică a preotului*, în rev. «Biserica Ortodoxă Română», nr. 1—2/1956, p.
2. IDEM, *Mijloace și metode de lucru în activitatea pastorală și misionară a preoșimii de azi*, în rev. «Biserica Ortodoxă Română», nr. 1—2/1981.
3. COMAN, Pr. Prof. IOAN G., *Vocația și pregătirea pentru preoție*, în rev. «Studii Teologice», nr. 5—6/1954.
4. COMAN, Pr. VRABIE, *Echilibrul sufletesc al preotului, factor de competență în pastorație*, în rev. «Mitropolia Banatului», nr. 1—3/1958.
5. GALERIU, Pr. Prof. CONSTANTIN, *Preoția ca slujire a cuvântului*, în rev. «Ortodoxia», nr. 2/1979.
6. NECULA, Pr. Prof. NICOLAE D., *Preotul ortodox și credințele pastorației contemporane*, în «Indrumătorul Pastoral» al Episcopiei Buzăului, 1985, p. 53—57.
7. POPESCU, Pr. Prof. Dr. DUMITRU GH., *Teologie și Cultură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993, 166 p.
8. STĂNILĂOAE, Pr. Prof. DUMITRU, *Sublimitatea preoției și îndatoririle preotului*, în rev. «Mitropolia Olteniei», nr. 5—6.

CIRCUMSTANȚELE ISTORICO-POLITICE ALE ÎNTEMEIERII MITROPOLIEI ȚĂRII ROMĂNEȘTI ÎN 1359

Pr. prof. I. IONESCU

Decăderea puterii militare a Imperiului bizantin, ca urmare a politicii greșite a lui Andronic al II-lea de retragere a cheltuielilor necesare întreținerii flotei, ca și a celor două războaie civile, primul între Andronic al III-lea și bunicul său omonim (1321—1328), al doilea între Ioan al VI-lea Cantacuzino și Ioan al V-lea Paleologul (1341—1352), a avut drept rezultat și abandonarea pozițiilor militare și comerciale de la gurile Dunării. În aceste condiții, Vicina, Chilia și Licostomo au trecut de la bizantini sub administrația genoveză, probabil după 1349, când în urma unui conflict cu Ioan al VI-lea Cantacuzino, genovezii zdrobesc ceea ce mai rămăsese din vechea flotă imperială bizantină¹. Această schimbare, menționează Octavian Iliescu, s-a făcut sigur înainte de 1358, când Ludovic I de Anjou eliberează cunoscutul său privilegiu pentru negustorii brașoveni, deschizându-le drumul până la Brăila². În 1359, genovezii, stăpâni la Licostomo, împiedicau pe venetieni să mai încărce grâne la gurile Dunării. În 1361 se constată existența consulilor genovezi la Vicina și la Chilia³.

Acestea au fost noile realități politice, care au sfârșit prin a smulge în 1359, afirmă Șerban Papacostea, instanțelor supreme ale Imperiului bizantin o decizie, care consacră nu numai un deces al unui scaun mitropolitan, dar însuși sfârșitul rolului istoric al Bizanțului la Dunărea de Jos, o dată cu strămutarea mitropolitului Iachint la Curtea de Argeș⁴.

În aceste împrejurări are loc decăderea rolului jucat de Vicina și ridicarea Chiliei în locul ei, și nu datorită conflictului bizantino-tătar, cum s-a considerat de Gh. Brătianu⁵ și V. Laurent⁶, căci acesta fusese un episod local și trecător în cadrul crizei generale, al cărei punct culminant a fost în primăvara anului 1341. Cu toate ostilitățile ivite, Vicina a reușit însă să iasă din această criză și să-și revină rolul ei comercial principal⁷.

1. Octavian Iliescu, *Contribuții numismatice la localizarea Chiliei bizantine*, în SCIVA, 1978, 2, p. 208—209, cit. Georges Ostrogorsky, *Histoire de l'Etat byzantin*, trad. française de V. Gouillard, Payot, Paris, 1966, p. 505, 520—555; Hélène Arhweiller, *Byzance et la Mer. La marine de guerre. La politique et les institutions maritimes de Byzance aux VIIe — XVe siècles*, Paris, 1966, p. 376—381, 385.

2. Octavian Iliescu, *op. cit.*, p. 209; *Documenta Romaniae Historica. D. Relațiile între Țările Române*, vol. I, București, 1977, p. 20—21.

3. Octavian Iliescu, *op. cit.*, p. 209.

4. Șerban Papacostea, *De Vicina à Kilia; Byzantins et Génois aux bouches du Danube au XIVe siècle*, în «Revue des études Sud-Européennes», t. 16, 1978, 1, p. 68.

5. Gh. Brătianu, *Récherches sur Vicina et Cetatea-Albă*, București, 1935.

6. V. Laurent, *La métropole de Vicina Macaire et la prise de la ville par les Tatares*, în «Revue historique du Sud-Est européen», 23, 1946, p. 225—252.

7. Șerban Papacostea, *op. cit.*

Să amintim că, după alungarea latinilor din Constantinopol (1261), stăpânirea bizantină revenise la gurile Dunării în 1262—1263 sub Mihail al VIII-lea Paleologul⁸. Sub protecția tratatului de la Nymphation din 13 martie 1261, dintre Mihail al VIII-lea Paleologul și Genova, în schimbul ajutorului militar dat de genovezi, împăratul le-a acordat scutire de taxe și impozite în întreg Imperiul. La 25 iulie 1261, sub conducerea lui Alexios Strategopulos, grecii au recucerit Constantinopolul, folosindu-se de absența flotei venețiene, luând astfel sfârșit Imperiul latin de Constantinopol. În 1267, Mihail al VIII-lea Paleologul le-a acordat genovezilor Galata, o suburbie a Constantinopolului. Genovezii deveniseră acum principalii beneficiari ai comerțului bizantin, instalându-se la Vicina, cum făcuseră și la Pera și în întregul bazin al Mării Negre.

După restaurația bizantină la gurile Dunării și până la dispariția ei în 1359, scaunul mitropolitan al Vicinei a jucat un rol important, căutând să păstreze caracterul de centru bizantin autonom sub autoritatea Constantinopolului mai întâi, și apoi sub cea a Hoardei de Aur. În tot acest interval, «mitropolitul Vicinei a fost reprezentantul suprem al autorității politice și ecleziastice a Bizanțului la Dunărea de Jos»⁹. Funcția politică cu care era investit mitropolitul Vicinei reiese și din rolul de intermediar pe care și-l asuma în 1302, când mitropolitul Luca a intervenit pe lângă împărat pentru a aproba strămutarea celor șaisprezece mii de alani nord-dunăreni, care fugiseră de sub dominația tătară, pentru a se stabili pe teritoriul Imperiului bizantin¹⁰.

Începutul decăderii Vicinei se datorcă războiului purtat timp de un an, din mai 1351 până în mai 1352, de către împăratul Ioan al VI-lea Cantacuzino, aliat cu venețienii¹¹, pe care-l pierd¹², bizantinii fiind

8. *Fontes Historiae Daco-Romanae* (FHDR), III, 1975, p. 455; «S-au bucurat de tine că te ești împărat și multe insule paristriene au renunțat la răscoala plânuită și și-au dat seama că au fost supuse și asuprite de stăpâni fără drepturi legitime... pământul nemărginit al dacilor e plin de faima biruințelor tale». După V. Laurent, *La domination byzantine aux bouches du Danube*, în «Revue historique du Sud-Est européen», t. 22, 1945, p. 189, 192, 193, insulele paristriene sunt și grindurile de la gurile Dunării. Redobândind această parte a vechiului Paristrion de la tăteri, împăratul își consolidează stăpânirea în zonă prin alianța matrimonială cu Nogai (1272).

9. Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 66.

10. FHDR, III, p. 451: «...În neamul mărinimos al alanilor, numărând ca la șaisprezece mii de oameni, din care peste jumătate erau buni să lupte, după ce au scăpat de Nogai și de robia lui, fiindcă acesta a pierit în război (cu hanul Tahta, n.n.) căutau să treacă la împărat (Andronic al II-lea Paleologul, n.n.) și mergând la ierarhul Vicinei se rugau ca, prin mijlocirea sa, să-i primească împăratul».

11. Războiul între genovezi și venețieni începe în anul 1350, în «FHDR», III, p. 515, nota 55.

12. Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 72.

nevoîți să capituleze în fața genovezilor¹³, marcând sfârșitul dominației bizantine și instaurarea controlului genovez în Marea Neagră și la gurile Dunării¹⁴.

În 1351, genovezii interzic accesul navelor străine, bizantine și venețiene în Marea Neagră și împiedică comerțul cu tâtării de la nord de Dunăre. Între anii 1351—1359 a avut loc transferul centrului principal de activitate comercială la Dunăre al Vicinei către Chilia. Vechii funcționari a Vicinei, care lega schimburile comerciale cu Pera și Constantinopol, Chilia îi adaugă o funcție nouă, aceea de centru regulator al traficului între Orientul asiatic și interiorul continentului european pe calea Dunării, deschisă de genovezi, de la Marea Neagră până la Marea Adriatică, în cooperare cu regele Ludovic de Anjou al Ungarici împotriva venețienilor, folosind și drumurile de trafic ale Moldovei și Țării Românești. Această nouă poziție comercială i-a asigurat Chiliei o mare prosperitate, dar a făcut în același timp să devină un obiectiv principal de pofte și lupte politice și militare din regiune¹⁵. Rolul Vicinei de acum era apus, ca și al Bizanțului la gurile Dunării, imperiu care făcea față cu greu atât frământărilor interne¹⁶, cât și atacurilor din afară. În 1359, turcii își făceau prima apariție sub zidurile cetății Constantinopolului. În aceste împrejurări a avut loc strămutarea mitropolitului Iachint de la Vicina (1359—1372) în capitala Țării Românești, la Curtea de Argeș, stat liber și independent, care se afirma cu autoritatea sa politică și militară în sud-estul european. Interesele bizantine au fost în primul rând să aibă un asemenea aliat la Dunăre, unde Imperiul bizantin spera să-și redobândească posesiunile sale pierdute, ca și un aliat împotriva pericolului otoman. În același timp și interesele Țării Românești, care aveau în coastă regatul catolic ungar, iar în sudul Dunării temuta armată otomană, cereau să aibă ca aliat Imperiul bizantin. Aceste interese comune reciproce au dus la statornicirea unor relații stabile, atât bisericești, cât și politice cu Constantinopolul, sediul autorității supreme bisericești ortodoxe și al autorității politice imperiale consacrate.

13. Războiul «de la Galata» între bizantini și genovezi s-a terminat prin distrugerea flotei bizantine construită de Ioan al VI-lea Cantacuzino, la 5 martie atât Munteniei, cât și Patriarhiei ecumenice și împărăției bizantine 1349. În Bosfor, Războiul a fost provocat de tentativa bizantinilor de a-și construi o flotă, pentru a-și reface comerțul maritim. Cele două puteri rivale, Venetia și Genova, încercau să-și atragă fiecare de partea sa Bizanțul, «marca victimă a acestui conflict», cf. FHDR, III, p. 515, nota 56.

14. FHDR, III, p. 515—517.

15. Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 79.

16. În 1341, octombrie 26, izbucnește războiul civil. În urma proclamării ca împărat a marelui domestic Ioan (al VI-lea) Cantacuzino. În 1341—1351 are loc *Controversa hisihastă*, doctrina Sfântului Grigore Palama, recunoscută în acest timp de un sinod ținut la Constantinopol, dar împărăteasa Ana și patriarhul Ioan Calecas se declară împotriva hisihastilor, al căror sprijin îl obțin Ioan Cantacuzino și se proclamă împărat. A se vedea: Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Vlăoia și Învățătura Sfântului Grigore Palama*, ed. a doua, București, 1993.

Actul din mai 1359, afirmă Constantin C. Giurescu, a fost de folos atât Munteniei, cât și Patriarhiei ecumenice și împărăției bizantine. «*Au coincis interesele, — condiție necesară și permanentă a realizării-lor durabile*»¹⁷.

Rolul de mediator pentru statornicirea acestor relații bisericești și politice dintre Țara Românească și Constantinopol și l-a luat mitropolitul Iachint, imputernicitul autorității bisericești și politice bizantine la Dunărea de Jos, care a venit în capitala Țării Românești, la Curtea de Argeș, fiind «chemat cu câtva timp înainte» de voievodul Nicolae-Alexandru Basarab (1352—1364), unde-și va fi aflat adăpost în împrejurările arătate, și-l va fi indemnât pe voievod să se alieze politicii Imperiului bizantin și să intervină în același timp ca să-i ceară aprobarea oficială a mutării sale de la Vicina la Curtea de Argeș patriarhului ecumenic Calist I (1355—1363), sinodului patriarhal și împăratului Ioan al V-lea Paleologul (1341—1376 ; 1379—1391). Deducem cele afirmate din scrisoarea mitropolitului Iachint adresată patriarhului ecumenic în 1370, prin care se disculpă de acuzațiile pe care i le aduceau răuvoitorii săi, că nu venise să ia parte la Constantinopol la nici o ședință a sinodului încă din 1359, din care reținem : «... Ci mi-a venit iarăși și iarăși altă slăbiciune și mai mare decât dânsa, slaba considerație a Măririi Tale Sfinții, și am această săgeată în inimă și-mi roade sufletul cu totul și nu știu cum a hotărât Marea Ta Sfinție aceasta către noi, căci știu bine că te-au atârnat anume oameni pe Marea Ta Sfinție asupra mea, și Dumnezeu să le ierte păcatul. Căci se va părea și se va socoti o adevărată minune (καύχημα γάρ βέβαιε φανεῖν καὶ ὀφείνῃ — se va părea și se va socoti o adevărată laudă — τὸ καύχημα, -τος — laudă, mândrie), că o dată am adus prin vorbele mele pe Marele-Voievod la învoirea și la prietenia Marii Tale Sfinții. Și pentru aceasta sufăr și sunt batjocorit acum în urmă la bătrânețele mele, de Sfânta lui Dumnezeu Biserică, ca un călcător și disprețuitor al ei...»¹⁸.

Aprobarea strămutării mitropolitului Iachint de la Vicina la Curtea de Argeș, care s-a făcut «cu învoirea și a preaputernicului și sfântului împărat» a cerut timp, insistență din partea voievodului Nicolae-Alexandru Basarab, schimb de scrisori, angajament luat în scris sub jurământ de voievod că va îndeplini condițiile stipulate în actul confirmării cererii sale, ca «preasfințitul mitropolit de Vicina ... chir Iachint ... să fie strămutat în fruntea Bisericii Țării Românești», «la Biserica a toată Ungrovlahia», urmând ca după moartea lui, «să se aleagă altul» și hirotonindu-se de către Patriarhie, să ne trimită de la Constantinopol «ca păstor și arhieru legiuit a toată Ungrovlahia», «Mitropolit a toată Ungrovlahia». Aceasta va trebui «să se păstreze și pe urmă ... ne-schimbat», cel ce ar îndrăzni s-o schimbe fiind amenințat «cu afurisenie

17. Constantin C. Giurescu, *Intemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei*, în «Biserica Ortodoxă Română», LXXVII, 1959, 7—10, p. 688.

18. Huzmuzaki-Iorga, *Documente*, XIV, VI, p. 7—8, «*Pitac*» al mitropolitului Iachint al Țării Românești către Patriarhie despre suferințele sale și pătele ce a îndurat la Domn.

prea grea a Sinodului»¹⁹. Aceste precauțiuni erau îndreptățite pentru Patriarhia din Constantinopol, ca Mitropolia Țării Românești să rămână dependentă de Patriarhie și să nu treacă la «autonomie», ca în cazul Bisericii bulgară și sârbă, care rupseseră legăturile cu Patriarhia ecumenică, sub patriarhul Calist (1350—1354; 1355—1363) și provocaseră rupțura, prin proclamarea mitropolitului de Peć ca patriarh (1346). (Impăcarea va avea loc în 1375). În același timp, Țara Românească urma să rămână fidelă alianței cu Imperiul bizantin.

Pentru aprecierea importantului act petrecut în viața Țării Românești în 1359, ne referim și la însemnarea din *Tratatul de Istoria României*²⁰. Înființarea mitropoliei și organizarea unei ierarhii bisericești chiar în anul 1359 pot fi puse în legătură cu un proiect de coaliție balcanică antiotomană. Așezarea turcilor pe continentul european în 1354, însemna o mare primejdie nu numai pentru popoarele din Peninsula Balcanică, ci și pentru cele de la nordul Dunării. Această primejdie a produs o reacție a feodalilor din aceste părți, care, sub conducerea țarilor bulgari, mai întâi, sub îndrumarea patriarhului din Constantinopol după aceea, își unesc eforturile pentru a determina pe împăratul Bizanțului la organizarea unei acțiuni comune împotriva turcilor. La această acțiune din 1359 a luat parte și Nicolae-Alexandru, domnul Țării Românești, care avea legături politice și de rudenie cu casele domnitoare, din sud-estul Europei; o fiică a sa era căsătorită cu Stratimir, țarul bulgar de la Vidin, alta cu Ștefan Uroș, cneazul sârbilor, iar a treia, cu ducele Ladislau de Opolia, ruda regelui și palatinul Ungariei. Legăturile de rudenie având în acea vreme o semnificație politică, rezultă din aceste înrudiri locul deosebit de important pe care ajunseseră să-l ocupe, la mijlocul secolului al XIV-lea, Țara Românească în cadrul relațiilor internaționale din sud-estul Europei.

În fața pericolului turcesc, împăratul Ioan al V-lea Paleologul (1341—1376 și 1379—1391), căuta să-și găsească aliați, pentru care se îndreptase și spre Roma, proclamând în octombrie 1369, unirea cu Biserica catolică, unire care n-a avut însă urmări. În Balcani, îndeosebi, avea tot interesul să aibă prieteni și aliați, mai ales, cu tânăra Țară Românească, ce se afirmase pe arena europeană ca un stat liber și independent. Pericolul turcesc împunea popoarelor balcanice să se unească în jurul Constantinopolului, ca să poată supraviețui. Astfel,

19. *Ibidem*, XIV/1, p. 1—4, *Hotărâre sinodală constatând măsura prin care se așează ca exarch patriarhal în Țara Românească mitropolitul de Vieina, Iachint*; XIV/IV, p. 4—6, *Scisoarea Patriarhului către Alexandru Vodă, Domnul Țării Românești, despre strămutarea mitropolitului de Vieina a Scaunul acelei țări*; 1359 (6867), mai. — *Sinodul Patriarhiei ecumenice hotărâște ca mitropolitul Iachint de Vieina să iie strămutat ca mitropolit al Ungrovlahiei*.

1359. mai. — Patriarhul ecumenic scrie lui Alexandru Volevod al Țării Românești despre strămutarea mitropolitului de Vieina ca mitropolit al Țării Românești, în Documente privind istoria României. Veacul XIII, XIV și XV. B. Țara Românească (1247—1500), București, 1953. Documentele 9 și 10, p. 13—16; FHDOR, IV, București, 1982, p. 197—203. A se vedea și la Const. C. Giurescu, *art. cit.*, p. 637—697, analizarea și documentarea acestor două acte.

20. *Istoria României*, II, București, 1962, p. 157—158.

înțelegerea cu Țara Românească, adversara de mai înainte, era binevenită. Se cunoaște că în 1323 Basarab trimisese un contingent de oaste ca să ajute pe Mihail, țarul bulgarilor, în lupta cu Bizanțul. De aici, deducem că nici raporturile cu Patriarhia ecumenică nu erau normale. Astfel se înțelege amânarea și condițiile stipulate în cele două acte ale confirmării «strămutării» mitropolitului Iachint de la Vicina la Curtea de Argeș.

Cum menționa Constantin C. Giurescu, «*Actul din 1359 are deci și o latură politică*, latură care n-a lipsit, de altfel, niciodată în marile hotărâri privind Biserica, nu numai în evul mediu, dar, în general, în toate timpurile»²¹.

Actul din 1359, considerăm că mai ouprinde și o altă latură politică, ce nu a fost reținută.

Cum am menționat, mitropolitul Vicinei fusese reprezentantul suprem al autorității patriarhale, dar și al autorității politice a împăratului Bizanțului în ținutul autonom de la Dunărea de Jos²². Prin «strămutarea» (εἰς τὸ μετασθῆναι) mitropolitului Iachint de la Vicina, care s-a făcut și cu «chibzuirea și incuviințarea puternicului și a sfântului împărat», fiindcă era și impuțernicitul autorității sale politice, cum arăta N. Iorga, era investit «Mitropolit a toată Ungrovlahia, dar fără specificarea locului de reședință, fără crearea unui nou scaun mitropolitan, unei noi diecese. Mitropolitul de Vicina, poate și cu drepturi străvechi asupra teritoriilor ce stăteau acum supt oblăduirea lui Alexandru, el rămânea cu drepturile sale de până atunci și situația sa anterioară în ierarhia Orientului, dar el căpăta, după stăruința unui nou Domn ortodox și drepturi metropolitane pe o întindere de pământ mare...»²³.

Aspectul actului de la 1359, după cum a arătat N. Iorga, are o importanță și mai mare decât cea reținută.

Se consideră «că și în lunga domnie a lui Basarab vodă întemeietorul (c. 1310—1352) trebuie să fi fost neapărat un mitropolit în capitala țării, date fiind nevoile legate într-un stat ortodox, cum era Țara Românească, de un asemenea cărmuitor bisericesc»²⁴. Constantin C. Giurescu, vorbind despre recunoașterea de către Patriarhia de Constantinopol a Mitropoliei Țării Românești, afirmă că: «actul din 1359, considerat atâta vreme ca începutul acestei ierarhii, apare într-o altă lumină. El este un act de recunoaștere a unei stări existente, iar nu unul de creare a ei. Recunoașterea care aduce după sine stabilirea unei legături și a unor obligații față de Patriarhia de Constantinopol, precum și înscrierea ierarhului muntean printre membrii sinodului patriarhi-

21. Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 687.

22. Șerban Papacostea, *op. cit.*; Pr. Prof. Ioan Rămureanu, *Mitropolia Vicinei și rolul ei în păstrarea Ortodoxiei în ținuturile românești*, în «De la Dunăre la Mare. Mărturii istorice și monumente de artă creștină», Ed. Arhiep. Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1977, p. 156; DIR. B. Țara Românească (1247—1500), București, 1963, p. 5, doc. 2. Într-un catalog redactat la 1249—1250, Vicina figurează printre scaunele arhiepiscopale autonome.

23. N. Iorga, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, ed. a II-a, vol. I, 1929, p. 33.

24. Pr. Nicolae Șerbănescu, *Mitropolia Ungrovlahiei*, în «Biserica Ortodoxă Română», an. LXXVII, 1959, 7—10, p. 730.

cesc»²⁵. «Când urmaşul voievodului Seneslau, cel amintit în diploma Ioanişilor, a devenit «mare voievod» şi şi-a întins autoritatea asupra tuturor celorlalte formaţiuni, ocupând şi posesiunile coroanei ungare, de dincoace de Carpaţi, vlădica de lângă el s-a înălţat, la rândul său, cu o treaptă şi a ajuns căpetenia bisericească a ţării, noi zicem mitropolit»²⁶.

La rândul său, Pr. Prof. Mircea Păcurariu afirmă: «Presupunem că paralel cu unificarea politică a vechilor formaţiuni cneziale şi voievodale, a avut loc şi unificarea organizaţiei bisericeşti, adică în locul mai multor episcopi existenţi pe lângă fiecare cneaz sau voievod, va fi fost ales un singur ierarh, cu titlul onorific de mitropolit... Dar această organizare bisericească centralizată, în frunte cu un mitropolit, nu avea încă recunoaşterea canonică a Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, suprema autoritate bisericească în Răsărit. Recunoaşterea a obţinut-o Nicolae Alexandru Basarab în 1359. Existând însă un mitropolit la noi înainte de această dată, atunci actul din 1359, considerat mult timp de istorici ca actul de întemeiere a Mitropoliei Ungrovlahiei, trebuie privit numai ca o *recunoaştere a unei stări existente şi nu de creare a unei noi instituţii*»²⁷.

Se poate susţine această afirmaţie despre existenţa unei mitropolii şi a unui mitropolit în capitala Ţării Româneşti înainte de «strămutarea» lui Iachint de la Vicina? Constantin C. Giurescu consideră că, aşa cum s-au petrecut lucrurile în Bulgaria, când paralel cu recunoaşterea în 1204 a lui Ioniţă ca «rege al bulgarilor şi al valahilor», a avut loc şi recunoaşterea capului Bisericii ca «primat», cum s-au petrecut şi în Serbia, după ce marele jupan Ştefan a devenit rege (1217), a urmat la scurt timp (în 1219) recunoaşterea fratelui său Sava ca arhiepiscop, aşa cum s-a întâmplat şi la noi, când urmaşul voievodului Seneslau a devenit «mare voievod» şi vlădica de lângă el a ajuns căpetenia bisericească a ţării: mitropolit²⁸. Situaţia nu este însă similară, fiindcă în 1204 în Bulgaria şi în 1219, în Serbia, căpeteniile celor două biserici devin «arhiepiscopi», şi nu «mitropoliţi». Când cei doi arhiepiscopi se declară apoi patriarhi, are loc conflictul cu patriarhia ecumenică din Constantinopol, care nu i-a recunoscut.

25. Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 678.

26. *Ibidem*, p. 676; Pr. Prof. Ioan Rămureanu, *op. cit.*, afirmă: «Basarab I cel Mare a avut, desigur, vreun episcop sau mitropolit în Ţara Românească...» *Istoria Bisericii Române*, manual pentru Institutul teologic, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 145: «...este cu neputinţă să credem că Marele Basarab, făcutorul statului muntean şi ctitorul bisericilor domneşti din Câmpulung şi Curtea de Argeş, să nu fi avut pe lângă sine, la curtea domnească, şi o faţă bisericească mai înaltă, vreun arhiepiscop sau vlădică...» Încă de pe vremea lui Basarab trebuie să fi fost un vlădică în Ţara Românească. Se înţelege, însă, că o ierarhie strict organizată şi mai ales recunoscută de Patriarhia din Constantinopol nu era pe atunci. Abia fiul şi urmaşul său de tron, Nicolae-Alexandru Basarab, năzui să aibă în ţara sa un scaun de mitropolit şi pe care socoti nimerit să-l aseză lângă Curtea domnească de la Argeş. Dar «el nu putea să întemeieze această mitropolie decât cu învoirea şi cu binecuvântarea Patriarhiei de Constantinopol».

27. Pr. Prof. Mircea Păcurariu *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1980, p. 240—241.

28. Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 676.

Pentru înțelegerea problemei trebuie avut în vedere faptul că, pentru țările ortodoxe europene, nu exista decât un singur împărat, «cel de la Dumnezeu prea puternic și sfânt autocrat», împăratul Bizanțului, și nici un alt patriarh, decât cel ecumenic, din Constantinopol. Bizanțul n-a aprobat țaratul bulgar sau sârb și nici titlurile Bisericilor lor de patriarhii din Obrida, Târnovo sau Peci²⁹. În susținerea afirmației lui Constantin C. Giurescu nu ne vin în sprijin informațiile documentelor vremii, cum ne vin pentru Bisericile Bulgariei și Serbiei, iar realitățile politico-istorice din Țara Românească s-au petrecut în alte condiții. Existența unei mitropolii și a unui mitropolit la Curtea de Argeș până în 1359 nu putea să nu fie menționată și reținută în actele patriarhiei de Constantinopol, așa cum s-au reținut informațiile pentru Bisericile Bulgariei și Serbiei.

În diploma cavalerilor ioaniți din 1247 se face mențiunea de cnezatele lui Ioan și Faraș, ca și de voievodatele lui Litovoi în dreapta Oltului și a lui Seneslau în stânga Oltului, precum și de existența unor biserici, ca și de existența de episcopi și arhiepiscopi³⁰. Episcopii vor fi fost pe lângă cnezii Ioan și Faraș, ca și pe lângă alții necunoscuți, iar arhiepiscopii vor fi fost pe lângă voievozii Litovoi și Seneslau.

Pluralismul structurilor politice românești, adică cnezate și voievodate, la răsărit de Olt, în Câmpia Munteniei și în sudul Moldovei, se întrevăd, cum a precizat Șerban Papacostea³¹, și în textul scrisorii papei Grigore al IX-lea din 14 noiembrie 1234, adresată principelui de coroană, Bela, fiul și coregentul lui Andrei al II-lea al Ungariei, viitorul rege Bela al IV-lea. «După cum am aflat, în episcopia cumanilor sunt unele popoare care se numesc români (Valati), care, deși după nume se socotesc creștini, îmbrățișând diferite rituri și obiceiuri într-o singură credință, săvârșesc fapte ce sunt străine acestui nume. Căci, nesocotind Biserica romană, primesc toate tainele bisericesti, nu de la venerabilul nostru frate..., episcopul cumanilor, care e diocezan al aceluia teritoriu, ci de la unii pseudopiscopi, care țin de ritul grecilor, iar unii, atât unguri, cât și teutoni, împreună cu alți dreptcredincioși din regatul Ungariei, trec la dânsii ca să locuiască acolo și astfel, alcătuind un singur popor cu pomeniții români, nesocotindu-l pe acesta, pe episcopul cumanilor, primesc susnumitele taine spre marea indignare a dreptcredincioșilor și spre o mare abatere a credinței creștine»³². Organizarea bisericească a urmat întotdeauna organizării politice. «Popoarele» din episcopia cumanilor, «care se numesc români», erau așadar orga-

29. *Istoria Bisericii române*, Manual pentru institutele teologice, vol. I, p. 147.

30. *DIR*, veac. XIII, XIV și XV. B. Țara Românească, doc. I, p. 23; *Documenta Romaniae Historica* (DRH), vol. I, București, 1977, p. 21—28; doc. 10, p. 25, 26.

31. Șerban Papacostea, *România în secolul al XIII-lea. Între cruciada și Imperiul mongol*, București, 1938, p. 62—64.

32. Hurmuzaki, I, 1, p. 132; DRH, D, 1, p. 20—21; Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 62—63, cu corectarea textului din DRH, D, 1, p. 20, a cuvântului «oameni» cu «popoare».

nizațiile politice românești din amintita dioceză³³, adică cnezate și voievodate, înzestrate cu organizații bisericesti, dar și cu organizații militare.

Este posibil ca unul din acei «pseudoepiscopi care țin de ritul grecilor» să-și fi avut sediul episcopal în părțile Buzăului, cum arată o veche tradiție consemnată la sfârșitul secolului trecut de către B. Iorgulescu³⁴. Dar acești episcopi ortodocși, numiți de papa Grigore al IX-lea «pseudoepiscopi», de ce mitropolie și de ce mitropolit ortodox depindeau ierarhic? Considerăm că această mitropolie va fi fost mitropolia autonomă a Vicinei³⁵, care s-a înființat de patriarhie după anul 1204, când a avut loc ocuparea Constantinopolului de către latini, și când aici s-au așezat un număr însemnat de greci, refugiați din Constantinopol, devenind cel mai important centru comercial de la Dunărea de Jos. În jurisdicția administrativ-canonică a mitropoliei Vicinei, începând din secolul al XIII-lea, vor fi intrat și regiunile din stânga Dunării, care vor fi fost anterior sub jurisdicția canonică a mitropoliei Dristrei în secolele XI—XII, și care vor fi cuprins, cum afirmă Petre Diaconu, «cel puțin sudul provinciilor Oltenia, Muntenia și Moldova»³⁶.

Jurisdicția canonică a Vicinei se va fi întins, în afară de episcopii ortodocși din episcopatul cuman și din Cumania, și asupra altor episcopi în cuprinsul Țării Românești, cum va fi fost și ierarhul ortodox din Capitala Țării, de la Curtea de Argeș, cum vom arăta, pentru care este nevoie să urmărim firul evenimentelor istorice.

După obținerea victoriei la 1330 de la Posada, când Țara Românească își dobândise independența și suveranitatea ca stat liber, de sine stătător, ostile tătarești ale hanului Uzbek încep, după anul 1335, să atace și să prade Țara Românească. În această situație, se reiau legăturile cu Ludovic I, regele Ungariei, fiul lui Carol Robert (mort la 1342), pentru o politică antimongolă. În 1344, fiul lui Basarab, asociatul său la domnie, Nicolae-Alexandru, se întâlnește cu regele Ungariei, recunoaște autoritatea regelui maghiar în lupta împotriva tătarilor, iar regele, la rândul său, recunoaște existența statului românesc dintre Carpați și Dunăre. În baza acestei înțelegeri, ostile din Țara Românească participă după 1345 la ofensiva împotriva tătarilor, inițiată de Ludovic pe teritoriul Moldovei. În stăpânirea voievodului Nicolae-Alexandru Basarab se găseau acum din nou Severinul și teritoriile de la Răsărit ale Cumaniei, cucerite de la tătari. Încă din timpul lui Basarab Intemeietorul, între anii 1324—1328, când a purtat lupte împotriva tătarilor, Țara Românească se întindea pe toată Dunărea maritimă, până la gurile Dunării, la Chilia. *Abulfeda*, geograf și călător arab, în lucrarea

33. Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 64; Idem, *Intregiri la cunoașterea vieții bisericești a românilor în evul mediu (secolul XIV)*, în vol. *Geneza statului în evul mediu românesc. Studii critice*, Cluj-Napoca, 1988, p. 205—221.

34. Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 230.

35. Pr. Prof. Ioan Râmureanu, *op. cit.* (nota 22).

36. Dr. Petre Diaconu, *Despre organizarea ecleziastică a regiunii Dunării de Jos (ultima treime a secolului X — secolul XII)*, în «Studii Teologice», an. XLII, 1990, 1, p. 119

sa geografică din 1321 menționa că «Isaccea este un oraș din țara valahilor și în dependență de Constantinopol»³⁷. Un alt izvor, care este *Cronica în versuri* a expediției begului anatolian Bahaed din Umur bei, emir de Efes, spune pentru anul 1337 sau 1338 că Chilia «era la granița Valahiei» (Țării Românești)³⁸. Partea sudică a teritoriului de la nordul Dunării, dintre Prut și Nistru, s-a numit Basarabia, confirmând stăpânirea Țării Românești de la început, la gurile Dunării. Este posibil, după opinia lui Constantin C. Giurescu, să fi încetat stăpânirea lui Basarab I la gurile Dunării, atunci când el și fiul său Nicolae-Alexandru, asociatul la tron al său, și-a schimbat orientarea politică a țării după 1342, prin alianța cu Ludovic cel Mare (1342—1382) al Ungariei, în lupta acestuia împotriva tătarilor. Fapt este că, în 1359, când Iachint este «strămutat», este numit în actul patriarhal «vecin cu el», adică vecin cu domnul Țării Românești, Nicolae-Alexandru Basarab³⁹.

Vicina era în acel timp centrul principal comercial, politic și religios la Dunărea de Jos al Imperiului bizantin, care avea legături strânse cu Țara Românească. Legăturile Vicinei cu Țara Românească au fost și bisericești și, după intuiția lui Nicolae Iorga, mitropolitul Vicinei era și «cu drepturi străvechi asupra teritoriilor ce stăteau acum sub oblăduirea lui Alexandru»⁴⁰. Episcopii ca și arhiepiscopul, cum se presupune, din timpul lui Seneslau, au fost, deducem, sub jurisdicția canonică a mitropolitului Vicinei, înființată la nordul Dunării, de patriarhia mutată din Constantinopol, între anii 1204—1261, când începe în spațiul Carpato-Dunărean ofensiva cruciată a regatului catolic maghiar împotriva schismaticilor ortodocși⁴¹.

Legăturile mitropolitului Vicinei cu marele voievod Basarab, ca și cu fiul său, Nicolae-Alexandru, asociatul său la domnie, și urmașul său, prezența unui mitropolit de la Vicina pe lângă acești voievozi la Curtea de Argeș sau la Câmpulung este explicabilă și nu vedem justificarea unui scaun mitropolitan în Țara Românească și a unui alt mitropolit înainte de 1359, decât cel al Vicinei, ceea ce era conform rânduielii canonice a Patriarhiei ecumenice ortodoxe.

Documentul din mai 1359 ne arată că la acea dată, mitropolitul Iachint al Vicinei se afla deja de «câtva timp», care nu este precizat, în capitala Țării Românești, unde fusese «chemat cu câtva timp înainte» de Nicolae-Alexandru Basarab și unde fusese «foarte bine primit». Or, canonic, el ca mitropolit nu putea să-și părăsească mitropolia sa și să vină într-o altă mitropolie care nu-i aparținea, fără aprobarea

37. C. C. Giurescu, *Știri noi despre stăromânii din Dobrogea*, în «Tomis», 1967, p. 4; D. C. Giurescu, *Țara Românească în secolele XIV—XV*, București, 1973, p. 41, 46; Pr. Prof. Ioan Râmureanu, *op. cit.*, p. 161.

38. Constantin C. Giurescu, în B.O.R., cit., p. 684, nota 92; V. Laurent, *La domination byzantine aux bouches du Danube sous Michel Paléologue*, în «Revue Historique du Sud-Est Européen», Bucarest, XXII, 1945, p. 187; M. Alexandrescu-Dersca, *L'expédition d'Umur beg aux bouches du Danube (1337-ou 1338)*, în «Studia et Acta Orientalis», t. II (1960), p. 2—23; M. Gubogiu și M. Mehmet, *Cronici tutești privind țările române*, București, 1966, t. I, p. 36.

39. Constantin C. Giurescu, în B.O.R., cit., p. 685.

40. N. Iorga, *Istoria Bisericii românești*, ed. a II-a, vol. I, p. 33.

41. Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 56 și urm.

patriarhului ecumenic. Se găsea, adică de fapt, pe teritoriul jurisdicției mitropoliei sale. Documentul din mai 1359 nu face decât să indice că patriarhul ecumenic și sinodul său ratificau o situație existentă deja. În felul acesta se poate primi afirmația că actul din 1359 «*e un act de recunoaștere a unei stări existente*»⁴², adică i se aprobă lui Iachint «*strămătarea*» sa din scaunul său metropolitan de la Vicina, la cererea lui Nicolae-Alexandru Basarab, pe teritoriul aceleiași mitropolii, în capitala Țării Românești. Dacă ar fi fost vorba de existența unei alte mitropolii în capitala Țării Românești, actul de «*strămutare*» trebuia să o menționeze, iar termenii trebuiau să fie de numire sau de transferare, pe când actul «*strămăturii*» nu menționează noul sediu al mitropoliei, fiindcă ne găseam, cum am specificat, în cadrul aceleiași mitropolii. Scaunul presupusului ierarh, arhiepiscopul din capitala Țării Românești, se dovedește că în acest timp era vacant, poate prin decesul arhiepiscopului și în această situație, canonic, este suplinît și administrat de mitropolitul eparhiei, adică, în cazul de față, de mitropolitul Iachint de la Vicina, care, strămutat la «*Biserica a toată Ungrovlahia*», își păstrează teritoriul eparhial al Vicinei și capătă acum, după afirmația lui Nicolae Iorga, drepturi metropolitane pe o întindere de pământ și mai mare, devenind «*păstorul legiuit a toată Ungrovlahia*», «*Prea Sfințitul Mitropolit a toată Ungrovlahia*».

Specificarea de mitropolit «*a toată Ungrovlahia*» presupune că raza jurisdicției canonice a mitropoliei Vicinei nu se întindea atunci peste «*toată Ungrovlahia*». Ea era poate numai până la Olt, când ținuturile din dreapta și din stânga Oltului s-au unit într-un stat unitar sub Basarab I Intemeietorul, și atunci țara a avut de drept numai un singur arhiepiscop, cel de la Curtea de Argeș, cel de pe lângă Basarab I. Când el poate a decedat, arhiepiscopia Argeșului va fi fost administrată, cum prevăd regulile canonice, în vigoare până astăzi, de mitropolitul Vicinei, Iachint, până în 1359, când el devine de drept acum «*Prea Sfințitul Mitropolit a toată Ungrovlahia*».

Peste unsprezece ani, în octombrie 1370, este numit la cererea voievodului Vlaicu și a curții sale, de către patriarhia din Constantinopol, un al doilea mitropolit, pentru părțile din dreapta Oltului, în persoana lui Antim Critopulos. Aceasta presupune că anterior vor fi existat două arhiepiscopii, una în dreapta Oltului, în voievodatul lui Litovoi, și a doua în stânga Oltului, în voievodatul lui Seneslau.

Se afirmă că «*dacă reședința primilor doi Basarabi a fost la Câmpulung, atunci, în chip firesc, trebuie să admitem că și reședința mitropolitului Iachint și a prezumtivilor săi înaintași a fost tot în acest oraș, desigur la biserica cu hramul «Adormirea Maicii Domnului».* Când Vlaicu vodă a mutat reședința domnească la Argeș (1369, n. n.), atunci va fi luat acolo și pe mitropolitul țării»⁴³, adică pe Iachint (1359—1372).

Așa ceva nu se poate afirma. Capitala Țării Românești a fost sub Basarab I Intemeietorul la Curtea de Argeș și unde a fost desigur și capitala voievodatului lui Seneslau. Armata lui Carol Robert, în expediția din noiembrie 1330, s-a îndreptat de la Severin spre capitala

42. Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 62.

43. Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 244.

țării, *Castro Argyas*. Temporar, până la refacerea palatului domnesc din Curtea de Argeș, existent, cum au dovedit-o cercetările arheologice încă din secolul al XIII-lea, afectat în timpul luptelor cu armatele lui Carol Robert, Basarab, împreună cu fiul și asociatul său la domnie, Alexandru-Nicolae, au stat un timp la Câmpulung, până la refacerea palatului și terminarea lucrărilor la biserica domnească Sfântul Nicolae, când, sub Vlaicu vodă, se revine la Curtea de Argeș.

Actul mutării mitropoliei din Curtea de Argeș la Târgoviște, în timpul lui Neagoe Basarab, spune clar că Neagoe «sparse mitropolia» și zidi noua biserică a mănăstirii Argeșului, cântată de baladă. Sediul mitropoliei Țării Românești înființată în 1359 a fost la Curtea de Argeș, unde s-a găsit, desigur, și sediul ierarhilor anteriori lui Iachint, în locul unde se găsește astăzi mănăstirea lui Neagoe Basarab și unde a fost o veche mănăstire, rezidită de Basarab I, al cărei pomelnic începe cu Basarab I⁴⁴. Urme arheologice s-au găsit suficiente din secolul al XIII-lea, la biserica bolniță a mănăstirii, azi biserică de enorie. Urme din secolul al XIII-lea, din timpul lui Seneslau, s-au găsit și se văd în ruinele palatului domnesc din curtea bisericii Domnești, ca și urmele vechii biserici din secolul al XIII-lea aflate sub pardoseala bisericii domnești, Sfântul Nicolae⁴⁵.

Revenind la firul evenimentelor istorice, către anul 1359, cea mai mare parte a teritoriilor românești ocupate de putere mongolă, fu degajată prin ofensiva puterilor creștine. Către anul 1355, linia Dunării fusese liberată de dominația tătară⁴⁶.

Cu toate consecințele cuceririi Vicinei de către tătari în 1341⁴⁷, ea reușește totuși să-și păstreze caracterul de centru bizantin autonom, iar mitropolitul ei să rămână reprezentantul suprem al autorității politice și eclesiastice a Bizanțului la Dunărea de Jos. Marce avantaj comercial al Vicinei a făcut-o să fie principalul intermediar de schimburi între Bizanț, Dunărea de Jos și Țara Românească⁴⁸. Decăderea rolului politic, economic și eclesiastic al Vicinei «nu poate fi atribuită conflictului bizantino-tătar și ocupației orașului de trupele Hoardei de Aur»⁴⁹. Cupiditatea ungară a regelui Ludovic de Anjou nu încetează să se întindă asupra teritoriilor emancipate de sub dominația Hoardei de Aur. Ungurii lui Ludovic I, cu care genevezii întrețineau relații ami-

44. Constantin C. Giurescu, *op. cit.* A se vedea și Aurelian Sacerdojeanu, *Organizarea Bisericii Ortodoxe Române în secolele al IX-lea — al XIII-lea*, în «Studii Teologice», an. XX, 1968, 3—4, p. 242, 257; A. A. Bolșacov-Ghimpu, *Episcopi ortodocși din Țările Române în secolul al XIII-lea*, în «Glasul Bisericii», an. XXX, 1971, 1—2, p. 118—129; Șt. Ștefănescu, *Les premières formations étatiques de la Roumanie*, în «Dacoromania», München, I, 1973, p. 104—113.

45. Nicolae Constantinescu, *Curtea de Argeș, 1200—1400. Asupra începutului țării Românești*, București, 1964.

46. Șerban Papacostea, *De Vicina à Kilia...*, p. 77.

47. V. Laurent, *L'assaut avorté de la Horde d'Or contre l'Empire byzantin*, în «Revue des Etudes Byzantines», XVIII, 1960, p. 145—162; Idem, *Le métropolitte de Vicina Macarie et la prise de la ville par les Tatares*, în «Revue Historique de Sud-Est Européen», Bucarest, XXIII, 1946, p. 224—232; Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 67.

48. Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 66—67.

49. *Ibidem*, p. 70.

cale, le permisă și îi ajută să se reinstaleze la Vicina, «la o dată cuprinsă între 1345 și 1351»⁵⁰. Cum am arătat, conflictul dintre genevezi și bizantini susținuți de venețieni avea să se declanșeze, începând din 1350, care a dus la înfrângerea bizantinilor și a venețienilor, și la eliminarea lor din bazinul Mării Negre și de la Gurile Dunării. În aceste condiții, rolul Vicinei începea să apună, iar mitropolitul ei nu-și mai putea avea rolul politic și ierarhic de odinioară și nici nu mai putea fi agreat de noii stăpânitori. În aceste condiții, mitropolitul Vicinei își va găsi adăpost și sprijin la voievozii Țării Românești ca, în cele din urmă, rolul Vicinei apunând definitiv, prin acțiunea genevezilor, transferându-l la Chilia, în 1359, și scaunul mitropolitan avea să fie «strămutat», cu demnitatea și atribuțiile canonice avute, la Curtea de Argeș, recunoscut oficial de Patriarhia ecumenică din Constantinopol în mai 1359, unde mitropolitul Iachint se afla deja de «câtva timp».

Pentru Țara Românească, Vicina era centrul vital comercial în relațiile cu Bizanțul și cu Orientul. În noile condiții create, interesele Țării Românești și ale Bizanțului corespundeau reciproc. Pe de o parte, interesele comerciale, pe de alta, propaganda catolică în Țara Românească și extinderea hegemoniei ungare, în sudul Dunării, și pericolul turcesc au făcut să apropie Țara Românească de Constantinopol, iar rolul de mediator în acest act politic important l-a jucat mitropolitul Iachint, pentru care domnul «în chip neclintit ține la strămutarea mitropolitului Vicinei și deocamdată nu pentru vreun altul, ci pentru acesta cere cu mare rugăminte această cărmuire arhierescă»⁵¹.

Urmare a consolidării Țării Românești ca stat suveran și independent în 1359, și Biserica Țării Românești ajunge la o organizare superioară ierarhică prin «strămutarea» mitropolitului Iachint de la Vicina, ca mitropolit a toată Ungrovlahia, care este «o dovadă în plus și a consolidării domniei în Țara Românească»⁵², recunoscută acum oficial și de Patriarhia din Constantinopol și de Împăratul bizantin, în împrejurările arătate⁵³.

Intemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei în mai 1359 și a Moldovei, în iulie 1401, este considerată de bizantinologul V. Laurent ca «cea mai frumoasă cucerire pe care a făcut-o Biserica Bizantină în secolul al XIV-lea»⁵⁴. Cele două Biserici românești aveau să preia și să ducă mai departe, în istorie, luminile culturii acelu «Bizanț după Bizanț».

Cu acestea, considerăm conturate *Circumstanțele istorico-politice ale întemeierii Mitropoliei Țării Românești în 1359 la Curtea de Argeș*.

50. Michel Balard, *Les Génois dans l'Ouest de la Mer Noire, au XIVe siècle*, în «Actes du XIVe Congrès International des Etudes Byzantines», Bucarest, 6-12 septembre, 1971, București, 1975, p. 26.

51. Hurmuzaki, *Documente*, XIV, p. 3. 14.

52. *Istoria României*, II, p. 156.

53. A se vedea și art. nostru: *Localizarea Chillei bizantine și împrejurările în care s-a înființat Mitropolia Țării Românești*, în *Glasul Bisericii*, an. XXXVII, 1978, 9-12, p. 1055-1071.

54. V. Laurent, *Contributions à l'histoire des relations de l'Eglise byzantine avec l'Eglise roumaine au début du XVe siècle*, în «Bulletin historique de l'Académie roumaine», tom. XXVI, 1945, p. 165; Alexandru Elian, *Moldova și Bizanțul în secolul al XV-lea*, în «Cultura moldovenească în timpul lui Ștefan cel Mare», în «Culegere de studii îngrjite de M. Berza», București, 1964, p. 97-179.

MANUSCRISE PSALTICE ROMĂNEȘTI ÎN BIBLIOTECI STRĂINE

Arhid. prof. univ. dr. SEBASTIAN BARBU-BUCUR

După cum se știe, împrejurări nefavorabile din trecut au făcut ca din numărul mare de manuscrise psaltice românești și grecești realizate de români de-a lungul vremii, numai o parte să rămână în bibliotecile și muzeele noastre. Condițiile istorice vitrege, dominația străină asupra ținuturilor românești au contribuit fie la distrugerea și pierderea multor manuscrise de acest fel, fie la înstrăinarea lor.

Pe calea numeroaselor ctitorii¹ și a mănăstirilor închinată², domnitorii români au dăruit, printre alte cărți de cult, și manuscrise psaltice în toate centrele ortodoxe. Referitor la daniile făcute de către ei întregului Orient ortodox și în special mănăstirilor din Athos, există o bogată literatură³. Așa de pildă, la Mănăstirea Xenofont se cunosc

1. În anul 1369, Voievodul muntean Vladislav reconstruiește mănăstirea Cutlumuș din Athos, în 1414 îl găsim pe Mircea cel Bătrân între ctitorii la mănăstirea Zograf, iar la 1429 Alexandru cel Bun iscădește un hrisov de dani. Ștefan cel Mare (1457—1504) și Neagoie Basarab (1512—1521) sunt ctitorii celor mai multe lăcașuri de acest fel. Petru Rareș (1535) zidește Mănăstirea Caracalu, Alexandru Lăpușneanu (1552—1568) rezidește mănăstirea Dohiariu, iar Mihai Viteazul (1593—1601) reclădește mănăstirea Simon Petra, arsă în anul 1580.

Începând cu secolul al XIV-lea și până în pragul secolului al XX-lea nimeni dintre ortodocși n-a făcut jerfe mai mari și n-au fost susținători mai darnici ai locașurilor din Muntele Athos, ca românii.

După prăbușirea Bizanțului (1453) și după căderea țaratului bulgar (1393) și a celui sârb (1459), Țările Române singurele țări libere în Peninsula Balcanică, au acordat popoarelor creștine din Balcani și îndeosebi poporului grec o permanentă ocrotire. Voievozii Moldovei și Vlahiei, ca și stăpânii lor, au zidit din nou ori au reînnoit biserică și paraclise, mănăstiri și schituri, trapeze, chilii, bolnite, arhondării și arsenale, au dăruit cărți de slujbă și odoare de pret. icoane ferecate în aur și argint, odăjdii, epitafe și dvere cusute cu fir de aur și împodobite cu pietre scumpe și mărgăritare, astfel încât, după împărații bizantini, voievozii români sunt cei mai de seamă ctitorii ai asezămintelor aghiorite, îndeosebi.

2. După anul 1550 întâlnim noul mijloc de dani sub forma închinărilor de mănăstiri încă din anul 1393 și poate chiar din 1363 se cunosc moșii închinată Lavrei Românești a Cutlumușului. La 1430 Alexandru cel Bun închină mănăstiri Zografu mosia Chipriana, Schitul Zdrălea sau Roaba din Oltenia (după anul 1500) este socotit cel dintâi lăcaș românesc închinat mănăstirii Xenofont din Athos (Ion Donat, Despre Mănăstirea Coșuna sau Bucovățul, extras din rev. «Arh. Olt.», XV (1936), p. 66; Idem, Despre Schitul Zdrălea sau Roaba. O ctitorie cunoscută a Craiovesților, în «Arhivele Olteniei», XIV (1935), p. 346, extras p. 3; D. Bălașa, Pagini din trecutul mănăstirii Coșuna-Bucovățul Vechi, în «Mitropolia Olteniei», anul XXIV, nr. 9—10, Craiova, 1972, p. 754. Închinarea de mănăstiri și biserici este continuată apoi de aproape toți voievozii Țărilor Române și de către stăpânii lor, cel puțin patru secole, hărăzind prin aceasta locurilor sfinte nenumerate venituri, dăruindu-le mețoace bogate, sate sălăse de țigani, moșii, țărini, podgorii, păduri, gârle, helește, râuri, mori, lacuri și bălii cu pește, vămi la vaduri, ocne de sare etc.

3. Nicolae Iorga, Le Mont Athos et les pays roumains, în «Bulletin historique de l'Académie roumaine» tom. II, 1914; Idem, Fundațiuni religioase ale domnilor români în Orient, în «Analele Academiei Române», Memoriile Secției istorice, seria a II-a, XXXVI (1914); Gheorghe Moisescu, Legăturile Țărilor Române cu mănăstirile Megaspilion și Sf. Lavră din Peloponez, în B.O.R. nr. 1—2/1931; Marcu Beza, Urme românești la Muntele Athos, B. C. IV, 1933; N. Iorga, La suveilles latine des Principautés Danubiennes, București, 1933; Idem, Daniile românești la

cele mai multe hrisoave de danii de la voievozii moldoveni și munteni, începând cu secolul al XV-lea, mănăstirea Xiropotamu posedă azi în arhiva sa peste 1000 de documente românești, iar mănăstirea Zografu a fost atât de înzestrată de către voievozii moldoveni, încât era socotită drept ctitorie românească. Domnitorii țărilor române, timp de cinci secole (1350—1863), sub lunga dominație otomană, au zidit, restaurat și întreținut cu o dărnicie și bunăvoință fără egal, aproape toate importantele edificii athonite, exercitând aici o neîntreruptă asistență materială și hegemonie spirituală, astfel încât ne putem socoti un «Byzance après Byzance», căci «nici un alt popor (...) n-a făcut atâta bine pentru Athos cât au făcut românii», cum spunea la 1880 — pe bună dreptate — cehul și călugărul rus Porfir Uspenski⁴. În Buletinul Patriarhiei ecumenice (nr. 307) din 15 ianuarie 1984 care apare la Geneva, confirmându-se cele de mai sus, se arată că numărul documentelor românești referitoare la donațiile moldovlahilor făcute Athosului după o aproximativă evaluare se ridică la circa 15.000, număr care, după părerea noastră, este mult mai mare.

În perioada fanariotă, instrăinarea manuscriselor capătă proporții fără precedent. Pentru administrarea mănăstirilor închinată, vin la noi, în număr din ce în ce mai mare, călugării trimiși de Patriarhiile Orientului sau de Muntele Athos, care aduc, și mai ales duc cu ei manuscrise de tot felul, printre care și psaltice.

Odată cu instaurarea domniilor pământene și mai ales cu secularizarea averilor mănăstirești, grecii plecând în masă din țara noastră, iau cu ei lucrul cel mai de preț — manuscrisele, astfel încât nu puține muzee și biblioteci de peste hotare dețin astăzi manuscrise muzicale aparținând culturii noastre din perioada medievală, din timpul Renașterii, din epoca barocă sau clasică.

Muntele Athos. In «Revista istorică» XIX (1933), nr. 1—3; Marcu Beza, *Urme românești în Orientul ortodox*, București, 1935, ed. a II-a București 1937; Prof. dr. Teodor Bodogae, *Ajutoarele românești la mănăstirile din Sfântul Munte Athos*, Sibiu, 1941; Prof. Toma Gh. Bulat, *Românii și creștinătatea răsăriteană*, în B.O.R. LXI (1943), nr. 7—8; Gh. I. Moisescu, *Contribuția românească pentru susținerea Muntelui Athos în decursul veacurilor*, în «Ortodoxia», an V, nr. 2/1953; Prof. T. Bodogae, *Tradiția Sfântului Munte în tradiția popoarelor ortodoxe*, în «Ortodoxia», anul V, 1953, nr. 2; Prof. Ene Braniste, *Rolul Athosului în istoria cântecului ortodox*, în «Ortodoxia», anul V, nr. 2/1953; Prof. I. Rămureanu, *Antim Ivireanul — luptă pentru ortodoxie*, în B.O.R. LXXXIV (1956), nr. 8—9; Prof. Dr. Teodor Bodogae, *Considerații istorice privind legăturile Bisericii române cu mănăstirile din Muntele Athos*, în M. B. XII (1963), nr. 3—4; Prof. I. Rămureanu, *Constantin Brâncoveanu, sprijinitor al ortodoxiei*, în B.O.R. LXXXII (1964), nr. 1; Prof. Al. Elian, *Biserica Moldovei și Muntele Athos la începutul veacului al XIX-lea*, în «Studii teologice», XIX (1967), nr. 7—8; Constantin C. Giurescu, *Țările Românești sprijinoare ale învățământului din Peninsula Balcanică și Orientul Apropiat*, în «Contribuții la istoria învățământului românesc» Culegere de studii, București, 1970; *Item. L'aide accordée par les Pays Roumains à l'enseignement de la Peninsule Balcanique et du Proche Orient*, în «Revue Roumaine d'histoire», București, 1970, nr. 5; Prof. Alexandru Ciurea, *Câteva aspecte esențiale ale regimului turco-fanariot în istoria bisericii ortodoxe din România*, în «Biserica ortodoxă română», LXXXIX (1971), nr. 7—8; Prof. I. Rămureanu, *Contribuția Țărilor Române la obținerea independenței naționale a poporului grec*, în B.O.R., XC, nr. 1—2/1972.

4. Porfir Uspenski, *Hristianskiĭ Vostok*, Afon. vol. III, Moscova, 1880, p. 3.

O carte bisericească — și cu atât mai mult un manuscris cu note muzicale — era scumpă și rară, ea prețuind până la 100 de aspri sau 17—25 de galbeni de aur, ceea ce echivala cu o moșie. Domnitorul Vlad Călugăru, de pildă, a cumpărat de la egumenul mănăstirii Brădet a treia parte din muntele Prislop, cu un Tetraevangheliar evaluat la 1000 de aspri⁵, iar în 1583, egumenul mănăstirii Tismana a cumpărat partea de moșie a popii Stoica din Groșani, cu două cărți, prețul lor fiind de 850 de aspri, un cal bun și 12 oi⁶; Teofan, mitropolitul Sucevei, pe când se afla pribeag în Polonia (sfârșitul secolului al XVI-lea), a răscumpărat cu 100 galbeni ungurești și 100 de taleri, manuscrisul Evangheliarului scris și ferecat, se pare, în aur, cu cheltuiala lui Ion Golăi, manuscris ajuns aici în timpul războaielor lui Ioan Vodă cel Cumplit cu turcii⁷. Astfel de cărți sau manuscrise erau atât de scumpe, încât ele erau păstrate cu multă grijă, adesea refăcute și completate și consemnate în diete alături de alte bunuri de mare preț⁸.

Cu privire la înstrăinarea manuscriselor și cărților românești, aducem mărturia cronicarului Chesarie Daponte care spune că în septembrie 1937, turcii, prădând orașul Târgoviște, au dat foc vechii mitropolii și dintr-o tainiță de sub pământ au încărcat, în mai multe care, cărțile din bibliotecă, pe care le-au dus peste Dunăre. În anul 1687, tătarii au ars mitropolia cea veche de la Trei Ierarhi din Moldova, prădând și stricând tot⁹. Sunt acestea numai câteva exemple din multele care susțin faptul că numeroase manuscrise psaltice românești s-au pierdut ori s-au răspândit în cele patru colțuri ale lumii datorită pustiirilor pricinuite de năvălirile tătărești și turcești, la care au fost supuse adesea ținuturile noastre. Învățățul rus A. Sobolevski constată că o mulțime de manuscrise românești sunt împrăștiate prin bibliotecile Londrei, Parisului, Vienei, Pragăi, Zagrebului și Lvovului¹⁰, la care noi adăugăm că manuscrisele psaltice sunt risipite în tot Orientul ortodox, și mai ales prin mănăstirile din Athos.

Există indicații la Macarie și Anton Pann că în afară de manuscrisele psaltice românești sau greco-române pe care le cunoaștem au mai existat și altele.

În prefața Irmologhionului, Macarie Ieromonahul spune: «Mulți din psalții cei desăvârșiți(i) din noamul nostru s-au arătat cu râvnă în vreme, ca să facă câte ceva în limba noastră, precum fericitul întru pomnire Arsenie Ieromonahul Cozianul, Calist Protopsaltul Sfi(n)tei Mitropolii a Bucureștilor și Șărban protopsaltul Curții domnești, carii nu numai Anastasimatiarii melos, Stihirariul melos, Heruvicile, Priceșnele toate, Catavasiile, Irmoasele toate și altele, dară și partea cea

5. Documente privind istoria României, B. Țara Românească, veacul al XV-lea, vol. II, București, 1952, pag. 208.

6. Idem vol. V, București, 1952, pag. 129.

7. Ioan Bogdan, Manuscrise slavo-române în Kiev, în «Convorbiri literare».

8. Mircea Tomescu, Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918.

9. Ibidem, p. 21.

10. A. C. Sobolevski, Rumâni sredi slavianskihî na rodovi, Petrograd, 1917, p. 70.

maj multă a Papadichiei o au prefăcut românește, cu toată desăvârșita alcătuire, minunații dascăli și alcătuitoarii vremii lor stând în acea veche musichie»¹¹.

Anton Pann menționează și el pe Mihalache Moldoveanu care a alcătuit un «Anastasimatar românesc»¹². În anul 1767 și pe Ianuarie Protopsinghelul, care «pe la anul 1821 — zice el — mi-a arătat un Anastasimatar foarte frumos potrivit în limba românească și un Doxastar asemenea vrednic de toată lauda»¹³.

Insuși Macarie, în prefața aceluiași Irmologhion (Viena 1823), spune că și în «sistema cea veche» nu puține cărți în limba noastră a prefăcut¹⁴.

Toate aceste manuscrise, conținând cântări românești în notație cucuzeliană, alcătuite sau tălmăcite de Arsenic Cozianul, Calist Protopsaltul Șarban Protopsaltul, Mihalache Moldoveanu, Ianuarie Protopsinghelul și Macarie Ieromonahul, nu se găsesc pe teritoriul României, ele trebuind căutate în alte biblioteci și arhive de peste hotare, și-n special la Muntele Athos.

Așa, de pildă, Ms. gr. 350 se află în Biblioteca Gossudarstveni Istoriceskii Muzei, fond Sciukin, la care se adaugă cele 14 file de la Leningrad fond Jacimirskid (ms. nr. 13/3/13) și ms. 1102 (Muzeul Istoric de Stat din Moscova) scris de către Evstatie Protopsaltul Putnei în anul 1515¹⁵; Ms. gr. m. 258 din Mănăstirea Leimonos — insula Lesbos (Grecia) scris de diaconul Macarie, manuscris pe care Titus Moisescu — după multe peripeții, a reușit să-l tipărească în 1994; Ms. gr. 816 din Biblioteca muzeului de istorie bisericească din Sofia, aparținând Școlii de la Putna; Ms. slav nr. 12, scris în al treilea pătrar al sec. XVI-ante 1570, identificat de Dr. 7 Raasted, în Biblioteca Universității din Leipzig, aparținând de asemeni vestitei școli de la Putna.

La John Rylands Library, din Manchester (Anglia) există în fondul de manuscrise rămase de la Dr. Mozes Gaster, 5 manuscrise: Hebrew Ms. nr. 1552, 1554, 1565, 1570 și 1573.

La Biblioteca din Copenhaga (Danemarca) se află un ms. scris pe timpul Domniei lui Șerban Cantacuzino.

La Leningrad, se află un manuscris al lui Teodor Ungrovlahul, dus acolo probabil de Teodor Corbea, care la începutul secolului al XVIII-lea,

11. Macarie Ieromonahul, Irmologhion sau Catavasieriu musicesc, Viena, 1823. pag. IV.

12. Anton Pann, Bazul teoretic al muzicii bisericești sau Gramatica metodică. București, 1845, pag. XXIX.

13. Anton Pann, op. cit., pag. XXIX.

14. Refrindu-se la Mitropolitul Dionisie Lupu, Macarie Ieromonahul zice: «Deci, Prea O Sfinția sa, știindu-mă pre mine smeritul între Ieromonahi, desăvârșit întru amândoa sistimile, îndestulat cu iscusința cea de mulți ani și cu droapă socoteală de a prefacc și a le aduce pre acestea în graiul patriei în cea mai cuvilioasă și neștrămutată a lor înființare și aprins cu răvna, ca unul ce și pe sistema cea veche nu puține cărți în limba noastră am prefăcut și cântări am alcătuit (subl. ns.) chemându-mă mi-au poruncit ca toate cărțile sistimii cei nouă să le prefac românește...» (Irmologhion... op. cit., p. VI).

15. A se vedea Titus Moisescu Nouveaux Documents sur la musique medievale roumaine: «L'antologion de 1515 d'Evstatie de Putna» (M. 1102), în «Revue Roumaine d'Histoire de l'Arte», tom XXIII, 1966, p. 59.

era în misiune permanentă la Petru cel Mare, ca delegat al lui Constantin Brâncoveanu, manuscris descoperit de Sebastian Barbu-Bucur și adus sub formă de microfilm și depus la Biblioteca Centrală de Stat din București.

Monahul Chiprian din Mănăstirea Machera-Cipru, care în anul 1784 învața la școala domnească din Iași, la întoarcere duce cu el 13 caiete de cântări.

Arhim. Dometie Trihenea, fost stareț al mănăstirii bulgărești Zo-graf, a achiziționat pentru arhiva sa de la Sf. Ipatie câteva manuscrise psaltice românești, care nefiind declarate, nu au fost văzute de nici un specialist, până în 1982, când au fost studiate de Sebastian Barbu-Bucur.

Arhim. Marim Mereanu — fost stareț al mănăstirii Căldărușani — care a fost bursier al Patriarhiei române la Atena, în anii 1978—1980 relatează că astfel de manuscrise a văzut în Insula Patmos.

Dimitrie Ștefanovici, șeful secției de muzică bizantină din cadrul Institutului de muzică de pe lângă Academia de științe din Beograd (care — împreună cu colaboratorii săi — a strâns sub formă de microfilme, fotocopii și xerografii, manuscrisele psaltice sârbești din arhivele și bibliotecile europene și în special, de la Athos, făcând și un film cu muzică sârbească din sec. al XV-lea și un altul cu Athosul în general și cu Hilindarul sârbesc în special) informează că în Grecia, și mai ales în Athos a văzut manuscrise românești sau care au legătură cu Țara Românească. Așa de pildă, în ms. gr. 90 și 92 din Hilindar, care mi-au fost puse la dispoziție — sub formă de xerografii — se află în primul — un polihronion scris pentru Constantin Brâncoveanu (fol. 264v), iar în cel de al doilea, un polihroniu «pentru domnitorul Ungro-Vlahiei» (fol. 394v — 350r), ceea ce ar putea duce la concluzia că ambele manuscrise au fost scrise de călugări români din această mănăstire.

Dimitrie Ștefanovici publică în anul 1974 o carte conținând fascimile a 11 cântări din sec. al XV-lea, dintre care numai două (nr. 1 și 2) ale lui Ștefan Sărbul sunt din Beograd (mss. nr. 93) iar nouă (nr. 3—11) ale lui Nicola și Isaia Sărbul, sunt din Atena (ms. nr. 928).

Bulgarii au, de asemenea, în cadrul Academiei, un Institut de muzică, cu o secție specială de muzică bizantină, condusă de Elena Tonceva, în care au strâns și strâng de pretutindeni — în special din Țara Românească — manuscrise muzicale bizantine, sub formă de microfilme, fotocopii și xerografii, necesare pentru tratarea temelor generale și naționale.

Pe lângă manuscrisele muzicale românești sau grecești, scrise de către psalți români sau chiar de greci — pe teritoriul României, și care nu mai sunt în bibliotecile și arhivele noastre, pe noi ne interesează și manuscrisele psaltice românești și grecești, scrise pe alte teritorii — cum ar fi cele din Athos — care se referă la români. Așa de pildă, după moartea lui Constantin Brâncoveanu, Mitropolitul Heracliei, Calinic, viitorul patriarh de Constantinopol, a alcătuit în grecește, spre lauda și cinstirea voievodului român, un canon de pomeaire, cu titlul Canonul voievodului Țării Românești Constantin Brâncoveanu, Compu-

nerea celui cu fericit sfârșit, Calinic al Heracliei, glasul I, ca imn de biruință — canon care în bibliotecile și arhivele României nu există nici măcar sub formă de microfilm, sau foto.

În mănăstirile Athosului se păstrează cea mai bogată colecție de manuscrise, dintre care cele mai multe — câteva zeci de mii — sunt manuscrise liturgice: Octoice, Minee, Trioade, Pentecostare, Liturghiere, Ceasloave, Molitfelnice și *codice de muzică bizantină*, scrise de viețuitorii acestor mănăstiri sau aduse de pretutindeni și păstrate aici.

Cercetând o mică parte din acest incomensurabil tezaur atonic — în anii 1982—1985 — am depistat un număr de peste 250 de manuscrise muzicale cu notație hrisantică, cucuzeliană și chiar efonetică în limbile română și greacă, scrise de români, în țările române și mai ales în Athos — manuscrise pe care le-am bibliografiat analitic, pe unele le-am fotografiat iar pe altele le-am copiat cu mâna.

La Atena, de mai mulți ani se desfășoară o activitate intensă pentru catalogarea manuscriselor psaltice din Athos, în număr de aproape 2200, programate să alcătuiască șapte volume. Institutul de muzicologie Bizantină, de sub egida Sinodului bisericii grecești, a publicat deja începând cu anul 1975 trei volume (cuprinzând 840 file, format 8° fiecare sub îngrijirea lui Grigorias Stathis, cu un «cuvânt înainte» al Mitropolitului de Servia și Rozani, Mgr. Dionysos, director al acestui institut ¹⁶).

Odată incorporată în aceste tomos-uri, manuscrisele psaltice românești, intrate în fondul grecesc din Atena vor fi greu recuperabile.

Iată dar atâtea motive pentru care și la noi inițierea unei ample acțiuni de depistare a manuscriselor și documentelor noastre muzicale bizantine, peste hotare apare ca o necesitate stringentă.

Cu fondul bogat de manuscrise existente pe teritoriul României și cu cel existent în afara granițelor țării bibliografia muzicii vechi bizantine din România se extinde. Putem spune că deținem un fond bogat de manuscrise, de lucrări tipărite, de studii, creații transcrise, dar și o bună tradiție în cercetarea muzicii vechi bizantine.

Chiar și simpoziioanele ținute la Iași și București cu această tematică sunt grăitoare în acest sens. Lăudabilă și de admirat este și inițiativa conducerii Academiei de muzică din București — respectiv a Domnului Rector Petre Lefterescu și a Domnului Decan Iosif Czire — de a înființa în cadrul Academiei un Centru de Cercetare a muzicii bizantine de pe teritoriul țării noastre.

Valorificarea în continuare pe calea tiparului a moștenirii muzicale românești, a bogatului și variatului patrimoniu muzical, va contribui în modul cel mai sigur, mai concret posibil la cunoașterea trecutului îndepărtat de artă și cultură al patriei noastre.

16. Gr. Stathis, Les Manuscrits de Musique Byzantine Mont Athos, Catalogue descriptif des manuscrits de Musique Byzantine conservés dans les bibliothèques des Monastères et des Sièges du Mont Athos, Athènes, vol. I 1975, vol. II, 1976 și vol. III, 1993. Gr. Θ. Στάθης, Τα χειρόγραφα βυζαντινής μουσικής „Αγιον Όρος Κατάλογος Περιγραφικός τών χειρόγραφων Κοδικίων Βυζαντινής μουσικής τών αποκειμένων εν ταϊς ιβριτοβιβλιαϊς τών Ιερών Μονών και Σχημάτων του Όρους, τομος 1, Αθήναι 1975, τομος 2, 1976, τομος 3, 1993.

RELAȚII ALE MĂNĂȘTIRII SF. NICOLAE-GRIGORIU,
DE LA MUNTELE ATHOS,
CU ȚĂRILE ROMÂNE (1650—1850)

Pr. dird. IOAN MOLDOVEANU

Mănăstirea Grigoriu își are începuturile, se pare, în sec. XIV. Exact când, nu se poate spune, ci știm numai că la 1394, mănăstirea apărea a 22-a dintre cele 25, de unde și deducția că trebuie să fie anterioară celui de-al treilea tipicon¹. Nu se cunosc foarte multe în legătură cu istoria mănăstirii sau arhiva ei, dar avem totuși la îndemână două monografii: călugărul Varlaam Anghelakis Grigoriatul, fost bibliotecar al mănăstirii susținea că începuturile ei s-ar datora lui Grigore Sinaitul, care ar fi trăit în acele locuri, chiar în sec. XIV², iar Grigore Sirianul, căruia îi atribuia Kosma Vlahul întemeierea, nu este decât un ucenic al Sinaitului³.

În faza sa inițială, mănăstirea a fost susținută de țări sârbe, explicându-se de ce în sec. XIV—XVI la conducerea ei dominau nume sârbești⁴.

În virtutea celor moștenite pe linie bizantină și de la sârbi, domnitorii români, cu conștiința continuării spiritualității ortodox-bizantine, au ajutat și ei această mănăstire atunci când bizantinii demult nu mai puteau face nimic, când bulgarii și sârbii începeau ușor să împărțasească aceeași soartă și poate mai rea.

O primă urmă a legăturilor romano-athonite o constituie un manuscris — «Cuvinte pentru post ale avei Doroftei» de la mănăstirea Bisericiani pe a căruia pagină 151 găsim însemnarea (slavă) de la 1476 : «Io Ștefan Voivod fiind și iubitor de cuvinte pentru Hristos s-a început cu trudă carte numită avă Doroftei de la Sf. Munte și am dat-o pentru sănătatea și mântuirea mea în acel an», cum spun copiii Petru și Ioan⁵.

Tot din acea perioadă trebuie să fie și celebra icoană a Maicii Domnului. Παναγισσα (Stăpâna lumii) pe care o dăruise, conform unei inscripții pe o plachetă de aur (sub acoperământul actual) «Μαρία Ἁσσή-

1. Ph. Meyer, *Die Haupturkunden für die Geschichte der Athosklöster*, Leipzig 1984, p. 197, cf. T. Bodogae, *Ajutoare românești la mănăstirile din Muntele Athos*, Sibiu, 1941, p. 277.

2. Varlaam Anghelakis Grigoriatul, Ἡ ἐν ΑΘ ΙΜ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου 1300—1921, Thessalon, 1921; idem, Ἐγγραφα τῆς μονῆς τοῦ Γρηγορίου, Thessalonica, 1929 (cuprinde 43 documente din epoca bizantină). A se vedea și Pr. D. Stăniloae, *Viața și învățătura Sf. Grigorie Palama*, Sibiu, 1938, p. 12 și monografia lui Evloghie Kourilas, *Ευσεβική εἰς τῆν ἱστορίαν τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου*, în «Γρηγοριο Παλαμά», Thessalonica, 1922.

3. Ἡ Χερσόνησος τοῦ ΑΘΑ καὶ αἱ ἐν αὐτῇ μόναι καὶ οἱ μοναχοὶ πάλαι τε καὶ νῦν, Βολῶν, 1903, p. 298; Bodogae, op. cit., p. 277—8.

4. Gherasim, Smyrnakis, Το ΑΘ, 1903, p. 119—160. V. Langlois, Le M. A. et ses monastères, Paris, 1867, p. 85; Anghelakis, op. cit., p. 43—45.

5. St. Gr. Berechet, *Insemnări slavo-române pe manuscrise vechi*, «Arhiva», Iași, 1931, p. 451.

να Παλεολογήνα κυρά της Μολδοβλαχίας », a doua soție a lui Ștefan cel Mare, care a murit la 19 dec. 1477⁶.

Se pare că tot marelui domnitor Ștefan se datorează restaurarea «cu măreție» (μεγαλοπρεπώς) a catoliconului mănăstirii la anul 1496/97 așa cum descifrase Ioan Comnen pe o inscripție, azi dispărută⁷.

În realitate, Ioan Comnen atribuie lucrările «prințului Moldovei Alexandru, tatăl voievodului Bogdan». Însă, ori este vorba de o confuzie și cronologia atribuie lucrările lui Ștefan cel Mare (1457—1504), tatălui lui, Bogdan cel Orb, sau data este greșită și este vorba despre Alexandru Lăpușeanu și fiul său Bogdan. Însă această ultima posibilitate nu este de luat în calcul, pentru că atunci când Lăpușeanu ajunge voievod (1552—1561; 1564—1568), catoliconul era deja restaurat⁸. Așa că trebuie să fie vorba despre Ștefan cel Mare, Alexandru, fiul său, murise și el la 26 iulie 1496.

Faptul că de la Ștefan cel Mare există la Grigoriu documente din aceeași perioadă, prin care făcea mai multe dării, întărește cele spuse mai sus⁹. Sigur se poate afirma că Ștefan cel Mare a reinnoit toată mănăstirea «din temelii», pe la 1500 (έν κρηπίδων). Un document al Sinaxei Mntelui Athos din 16 iulie 1513 relatează circumstanțele în care lui Ștefan cel Mare i s-a cerut ajutor de către călugării atoniți. Se spune că mănăstirea fiind distrusă de pirați a fost chemat din pustie călugărul Spiridon la egumenia ei. Acesta «neavând unde să-și plece capul» s-a îndreptat către milostivul domn «Ιω Ștefan Vvd», înduplecându-l să devină ctitor, ceea ce s-a și întâmplat pentru că Ștefan a rezidit-o din temelii. Tot atunci i-a dat și 24.000 aspri, cu care Grigoriu a cumpărat de la Karies chilia Sf. Trifon. Biserica de aici a fost zidită de Bogdan, fiul lui Ștefan. După moartea lor chilia a decăzut, intrând în stăpânirea Protosului, pentru ca, abia la 1831 s-o recapete iarăși grigoriații¹⁰. Putem astfel să afirmăm că, sub Ștefan cel Mare,

6. Faptul că doamna era neamul Paleologilor (lucru demonstrat de I. Filitti, *Marie Paleologue*, București, 1937) justifică și mai bine legătura domnului cu M. A. — v. inscripția la G. Millet, J. Parquier, L. Petit, *Recueil des inscriptions chrétiennes de l'Athos*, 1-ère partie, Paris, 1904, p. 175, nr. 514; Anghelakis, *op. cit.*, p. 20—11; D. P. Bogdan, *Despre danile românești la Athos*, în «Arhiva Românească», 1941, nr. VI p. 27, P. S. Năsturel, *Dale noi asupra unor odoare de la mănăstirea Putna* (II), «Romanoslavica», IV, 1960, p. 267; idem, *Le M. A. et les roumains*, Roma, 1986, p. 269; și Marcu Beza, *Biblioteca mănăstirești la M. A.* în «Mem. St. Lit. Seria III, Tom. VII, Mem.3», p. 62, citează acest fapt dar pune dania în seama doamnei Maria, soția lui Alexandru cel Bun, ceea ce nu este adevărat. Problema a fost lămurită de D. P. Bogdan, *Mangopul în lumina unor noi cercetări*, București, 1940, și combate pe N. Iorga, *op. cit.*, și pe M. Beza.

7. Προσφυγήριον του ΑΟΑ, 8^η ed., Εκδόσεις Πανελληνίου, «Ἄγιον Ὄρος», 1984, p. 97.

8. Năsturel, *Le M. A.*, p. 270, nota 2 bis; Bodogae, *op. cit.*, p. 278.

9. Călătorul rus V. Barskij, călătorind la M. A. între anii 1721—1723, a văzut la Grigoriu mai multe hrisoave (slave) de la domnii noștri, editând mai apoi *Kalki ocerk odnoga putesestvija v coropskuju Turciju* (Scurtă descriere a unei călătorii în Turcia europeană), în mai multe rânduri: 1778, 1848 1866, 1887 cf. Bodogae, *op. cit.*, p. 279, nota 3.

10. Anghelakis, *op. cit.*, p. 47—48; Vlahos, *op. cit.*, p. 299, cf. Năsturel, *Le M. A.* p. 270—271 și Bodogae, *op. cit.*, p. 279—280; vezi și *Biserica Ortodoxă Română și problema Athosului* în «Ortodoxia», V, 1953, nr. 2, p. 201 și V. Căndea, *Mărtiriile Românești peste hotare. Mică enciclopedie*, Editura Enciclopedică, București, 1991, p. 480, nr. 853; Gh. Moisescu, *Contribuția românească pentru susținerea Ortodoxiei în cursul veacurilor*, «Ortodoxia», V, 1953, nr. 2, p. 264.

mănăstirea Grigoriu a fost reparată de aproximativ trei ori: 1497, 1500 și 1502 când zidește turnul clopotniței la baza căruia se poate găsi inscripția: «Blagocestiv gospodar satvoril Vleato 7010» (Eu milostivul Voievod Ștefan am ridicat aceasta 1502)¹¹.

Mănăstirea trebuie să fi beneficiat de oarecare danii și din partea lui Neagoe Basarab, când toți ierarhii și eumenii prezenți au plecat cu daruri. Dar faptul nu este atestat în mod expres de un document.

Ștefăniță, fiul lui Ștefan, dă și el un hrisov la 1520, iar Alexandru Lăpușneanu, la 21 sept. 1553, face la fel, acordând mănăstirii 3.000 aspri¹². De aici, până la 1760 nu mai avem date concrete privitoare la aceste mile românești către mănăstirea Grigoriu, dar nu înseamnă că ele n-au existat. Legăturile nu s-au întrerupt, și asta o dovedește existența unor manuscrise sau cărți românești și grecești din sec. XVII și începutul secolului XVIII¹³.

Pentru perioada de la 1760 la secularizare, perioada care ne interesează cu precădere, dovezile legăturilor romano-athonite abundă. Ele sunt constituite din hrisoave de danii în bani sau produse, către mănăstirea în cauză, închinări de mănăstiri către ea, reparații făcute mănăstirii cu bani românești, schimburi de carte ș.a. De la această dată se poate vorbi de o nouă refacere a mănăstirii, datorată călugărului Ioachim de Acarnania, un fel de Chesarie Daponte al Grigoriului. Era schevofilaxul mănăstirii, intrat foarte de tânăr în ea¹⁴, a văzut arderea ei de la 1761, care a distrus mare parte din documente (poate că așa se explică lipsa lor pentru perioada anterioară, iar ceea ce se cunoaște se datorează celor citați la note), scăpând de la dezastru numai Pirgosul, ceva din partea de răsărit a mănăstirii și, ca prin minune, a scăpat icoana donată de Maria Paleologhina. Atunci mănăstirea deveni idioritmică, fapt pentru care n-a mai fost locuită de nici un călugăr. Afându-se în pericol de desființare, Ioachim a plecat cu voia Protosului la Constantinopol. Acolo l-a cunoscut pe sultan, care — se spune — impresionat de înfățișarea sa, i-a dat 25.000 aspri¹⁵.

Se pare că tot acolo l-a întâlnit pe domnitorul Alexandru Ghica ce voia să-și recapete domnia. Ioachim l-a împrumutat pe domn, răscumărând și mulți boieri ce se aflau ostatici în urma războiului ruso-turc,

11. Bodogae, *op. cit.*, p. 280; Moisescu, *op. cit.*, p. 261.

12. Se găsec copiate la Barskij, *op. cit.*, p. 361, cf. Căndea, *op. cit.*, nr. 855 și 856. Năsturel, *Le M. A.*, p. 271.

13. Este un «Nomocanon» scris de Constantin la mănăstirea Hlincea din Moldova la 1675, cu cheltuiala lui Cosma eumenul, având text grec (mss. 80), cu o însemnare a copistului la f. 362 (6 oct. 1675), cf. Spiridon Lambros. *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐλληνικῶν κωδίκων* Cambridge, 1895—1900, p. 53, nr. 627; «Antologhion» circa 1730—1740 scris de Panaiotachi Protopsaltul Halatzoğlu [notație psaltică, limba greacă] — Barbu Bucur Sebastian, *Iovașcu Vlahul, Protopsaltul curții Ungrovlahiei în manuscrisele psalte de la Muntele Athos*, în «Muzica Antiqua» VII, Acta scientifica, Bydgoszcz, 1965, Polska. Supplementum, p. 16, «Antologhion», 1747, cu notație psaltică, text grec (V. *ibidem*, p. 11) și enumerările pot continua (V. la Căndea, *op. cit.*, p. 482—483).

14. Anghelakis, *op. cit.*, p. 99; vezi cod 34, f. 8—13 ce se află în mănăstire, la Bodogae, *op. cit.*, p. 281.

15. *ibidem*: Ioanis Mamalakis, *To AO ἐπὶ μέισου τῶν αἰώνων*, 1971, p. 312 unde spune că a primit 25 χρυσὴ νομισματα (nomisme de aur).

cu condiția că, venind în țările române, să i se restituie banii ca să poată ajuta mănăstirea din care provenea¹⁶. Acest lucru s-a întâmplat cu adevărat și o dovedesc documentele, dar despre aceasta puțin mai jos.

Până atunci, putem spune că pe la 1761 mitropolitul muntean, Grigore II Socoteanu (1760—1787) a pus să se refacă mănăstirea Grigoriu, în urma incendiului care o devastase¹⁷, iar la 7 iun. 1765 mănăstirea mai primește o milă de bani de la Ștefan Racoviță (26 ian. 1764—18 aug. 1765), adică 6.000 aspri¹⁸.

Legat de călugărul Ioachim și de acțiunile sale pentru salvarea mănăstirii Grigoriu, istoriografia românească a înregistrat ca fapt închinarea unei mănăstiri din ținutul Putnei — Focșani. Este vorba de mănăstirea Vizantea^{19 bis} închinată, conform unor istorici²⁰, la 15 ian. 1769 de către Grigorie III Alexandru Ghica, ca urmare a ajutorului primit odată de la Ioachim pentru a-și recăpăta tronul. Și, un act de închinare cu această dată nu există pentru că, așa cum vom vedea, de fapt, închinarea nu s-a făcut atunci, ci mai târziu, la 15 ian. 1777 de către Grigorie III Alexandru Ghica (1774—oct. 1777), în a-III-a sa domnie^{20 bis}. Aceasta nu avea cum s-o închine la 1769, când nici nu era domn. El avusese anterior alte două domnii și anume între 18 martie 1764—23 ian. 1767, în Moldova, între 17 oct. 1768 — 5 nov. 1769, în Țara Românească și probabil că după această dată se afla la Constantinopol pentru a negocia cu sultanul cea de-a treia domnie în Moldova, între 28 sept. 1774—1 oct. 1777 (la această dată a și murit). Astfel, este constatată că la 1769 nu domnea el în Moldova, ci Grigore Calimachi (23 ian. 1767 — 3 iun. 1769), despre care însă nu poate fi vorba²⁰.

16. N. Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor culese de Eudoxiu Hurmuzaki*, vol. XIV, 2, nr. 1197; se pare că cele relatate se întâmplau după războiul ruso-turc, încheiat la 1774 așa cum vom vedea (în continuare cităm Hurmuzaki).

17. Idem, *Muntele Athos în legătură cu țările noastre*, extras din «Anuarul Academiei Române seria II tom XXXVI, Men. sect. ist.», București 1914, p. 53.

18. Arhivele Statului, București, *Mănăstirea Spirea din Deal*, orig. pergament. III/1, cop. rom. gr. mss. 316, t. 4, (a se consulta Vasile Gh. Ion, *Actele secției bunurilor publice—București*, Mănăstirile Slobozia lui Enache și Apostolache, Snagov, *Spirea din Deal*, *Sf. Spiridon Nou și Spiridon Vechi*, Direcția generală a Arhivelor Statului, *Indice cronologic nr. 20*, București 1954, p. 95—110); pentru aici vezi Ind. 20, p. 95, nr. 10.

19 bis. V. și Gh. Moisescu, *op. cit.*, p. 264; mănăstirea Sf. Cruce datează, cf. documentelor, de la Petru Șchiopul, iar după pomelnic de la Ieremia Movilă (DIR, XVII, vol. 3, p. 63), 22 iun. 1646 — ctitorul, călugărul Ioan Brostoc, o închinase Mănăstirii Pângărați (*Academia R. S. R.*, CCLXXVIII/144), 22 iun. 1662 și 11 apr. 1664 — Mănăstirea Pângărați căduse lui Eustatie Dabija «un metoh sau mănăstirească anume Vizantea cu toț venitlu» (ASB, *Mănăstirea Pângărați*, III/92 și *Mănăstirea Tazlău*, VIII/24). Biserica nouă e zidită de Ieromonah Visarion (1850—54), cf. N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale ale Moldovei*, București, 1974, p. 411.

19. Bodogae, *op. cit.*, p. 201—2.

20 bis. Căndea, *op. cit.*, p. 463, nr. 862 citează aici pe Bodogae și pe Porfir Uspenskiĭ, *Ukazatel aktov kraniascihsia v obieteliah sv. goru Alonskoj* (Catalogul celor mai importante acte din arhivele Athosului) Sankt Petersburg, 1847, p. 73—74; Hurmuzaki, XIV, 2, nr. 1188; Gh. Moisescu, *op. cit.*, p. 264.

20. Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, ed. II, București, 1975, p. 905 și 911.

Grigore Alexandru Ghica III fusese ajutat de Ioachim cu bani și, în plus, acesta din urmă răscumpăraseră pe boierii care căzuseră ostatici la turci în urma războiului ruso-turc încheiat în 1774 (Kuciuk—Kainargi), cum de altfel ne înfățișează și adevăratul act de la 15 ian. 1777, precizându-se că închinarea mănăstirii Vizantea s-a făcut pentru că mănăstirea Grigoriu nu beneficia în Principate de nici un fel de ajutor, precum toate celelalte mănăstiri athonite²¹. Mănăstirea românească era supusă de acum părinților athoniți care aveau dreptul să trimită de acolo egumen și se închina cu toate bunurile ei (mobile și imobile). În schimb, domnul cerea ca aceștia să se roage pentru sănătatea și iertarea păcatelor familiei sale și cerea celor care vor urma la tron să-i urmeze, confirmând prezentul act și să ajute mănăstirea pentru veșnica pomenire. Mai există o precizare: actul este dat în al treilea an al celei de-a doua domnii, evident în Moldova, pentru că dacă s-ar calcula și cu cea din Țara Românească ar fi a-III-a aceasta, adică la 1777 cum de altfel s-a consemnat de către logofătul Dimitrie Vîrnav²².

O însemnare pe o carte veche — un Penticostar tipărit la București, 1768 — ce aparține mănăstirii Vizantea întărește faptul că ea a fost închinată la 1777. Însemnarea sună astfel: «Această sîntă și dumnezeiască carte cu toată osărdia sfinției sale părintelui (numele rupt), a sfinției sale părintelui chir Constandie ieromonahul proegumenul exarsiei de la Sfânta mănăstire Grigorie Sveta Gora, învrednicindu-se a câștiga mitoc pe sfânta mănăstire Vizantea din ținutul Putna și văzând-o lipsită de sfânta carte ca aceasta am dat-o ca să fie de slujba sfintei mănăstiri Vizantii în zilele Sfinției sale părintelui egumen Spiridon Sendrea și cine s-ar ispiți s-o înstrăineze de la aceasta Sf. mănăstirea Vizantea, unul ca acela să fie sub blestemul Domnului nostru Iisus Hristos cum și cel ce ar afla-o înstrăinată și n-ar adeveri-o, 7285 aprilie 15 (1777)»²³.

Tot prin aceeași perioadă se mai închină mănăstirii Grigoriu o mănăstire din București, care se numea Sf. Spiridon cel Nou sau Spirea din Deal după numele ctitorului, Spirea Doctorul. Era clădită pe moșia acestui Spirea Hristofi pe la jumătatea sec. XVIII, iar la 28 iun. 1762 a fost închinată la Mitropolie de către rudele ctitorului, care și desăvârșiseră lucrările²⁴.

Și aici se ridică o problemă, o dilemă cu privire la data închinării. Conform unora, Spirea Veche a fost închinată la 15 mai 1776 și, din nou este redat greșit numele domnitorului Grigorie III Alexandru.

21. *Eclaircissements sur la question de monastères Grecs situés dans les Principautés danubiennes*, Paris, oct. 1857; D. P. Bogdan, *op. cit.*, p. 28.

22. *Ibidem*.

23. Ioana Cristache Panait, *Circulația în Moldova a cărții în limba română tipărită în sec. XVIII*, în *MMS*, XLVIII, 1972, nr. 5—6 p. 431.

24. ASB, *Mitropolia Țării Românești*, CCCXL 2, 3. vez. și *Arhiva Mitropoliei Țării Românești (1365—1890)*, vol. II. *Indice cronologic nr. 1*. Dir. gen. a ASB, 1961. În ce privește biserica Spirea Veche, a se vedea bibliografia de la N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor leuđale din București*, București 1961, p. 305.

Ghica²⁵. Este greșit pentru că în acel an el domnea pentru a III-a oară în Moldova, așa cum am și arătat mai sus. Or, un domn moldovean nu putea închina o mănăstire din Țara Românească.

Dintr-un document de la 31 oct. 1777, considerat de alții ca hrisov de închinare²⁶ se pot desprinde câteva date care vin în ajutorul elucidării problemei ce ne stă în față. În primul rând, documentul în cauză este emis de Alexandru Ioan Ipsilanti Voievod^{26 bis} și, după ce face o introducere adresată de acum cunoscutului Ioachim, multumindu-i pentru faptul de a fi răscumpărat de la turci pe boierii căzuți în robie (din act mai reiese că Ioachim era exarh al sfințelor mănăstiri din Muntele Athos), domnul expune apoi motivele închinării, context din care reiese că ea fusese mai înainte închinată Mitropoliei, iar apoi la cererea lui Ioachim a fost închinată și Muntelui Athos cu încuviințarea Mitropolitului de atunci, Grigorie III Socoteanu, cu toate ale ei «ce i s-au dat prin catastihu în mâna cuvioșiei sale ca să aibă deapurtura locaș, atât cuvioșia sa, cât și părinții care se vor trimite după vreme de cuvioșia sa de la numita monastirea sa ori pentru deosebita trebuință a m-rii sale sau pentru obștea mănăstirilor de la Sfântul Munte Athos... orânduind prea sfinția sa părintele Mitropolit și hotarul locului bisericii care pe larg se arată și această afieroseală și semnele hotarului în cartea prea sfinției sale părintelui Mitropolitu, ce au dat la mâna cuvioșiei sale cu leat... iscălită și întărită cu iscălitura și pecetea prea sfinției sale... văzând domnia mea că această afieromă s-au făcut cu cale și cu toată dreptatea cuviosului chir Ioachim și sfinției sale mănăstiri Sf. Agora... și domnia mea am întărit prin acest cinstit și bine inchipuit hrisov al Domniei mele această afieromă a bisericii cu locul și cumpărătoarea viei, ca să fie bine întemeiată, nesmintită și neclătită nici odinioară în veci și să nu se poată lua de nimeni...».

Așadar, reiese foarte bine din textul emis de cancelaria domnească faptul că mănăstirea fusese deja închinată de mitropolit mănăstirii Grigoriu, iar actul de față era numai întărirea domnească. Tocmai de aceea s-a și considerat că acesta ar fi actul de închinare, deoarece el era emis de domn. Însă aici se impune o precizare: nu numai domnii închinau mănăstirile la Muntele Athos, ci o puteau face și boierii, episcopii sau chiar ctitorii, așa cum de altfel o făcuseră, închinând-o la Mitropolie în 1762. De obicei era cerută confirmarea domnească ca măsură de protecție, ea apărând ca un element al autorității domnești asupra instituțiilor. Vom constata că foarte multe din mănăstirile închinare nu erau exclusiv ctitorii domnești dar, aproape întotdeauna, actul închinării ne este atestat de un hrisov domnesc, prin aceasta exprimându-se ideea con-

25. Bogdăo, *op. cit.*, p. 282, face această afirmație pentru a justifica faptul că această închinare venea ca răsplătă în urma ajutorului pe care Ioachim îl dăduse domnului, dar, din păcate, nu se justifică logic și cronologic; D. P. Bogdan, *op. cit.*, p. 28; Gh. Moiescu, *op. cit.*, p. 463, nr. 863.

26. ASB, *Șchitul Spirea*, II/2; III/7 și 12 cf. N. Stoicescu, *Repertoriul Bucureștilor*, p. 305; actul se găsește la V. A. Urechia, *Istoria românilor*, tom. IV al seriei 1786—1800 sau al VI-lea al seriei 1774—1800, București, 1893, p. 115—117.

26 bis. Cf. și Mamalakis, *op. cit.*, p. 312.

tinuării unei tradiții mai vechi a împăraților, pe care o putem interpreta ca fiind bizantină²⁷. În felul acesta se pot împăca cele două opinii care dau date diferite asupra închinării mănăstirii Sf. Spiridon: ca urmare a fost închinată de mitropolit la 15 mai 1776 și întărită de domnul în scaun la 31 oct. 1777.

În sprijinul acestei afirmații mai venim cu un act de confirmare a închinării emis de Alexandru Constantin Moruzi la 5 mai 1793, act în care spune că mitropolitul a dat primul mănăstirea lui Ioachim la 15 mai 1776^{27 bis}. I se confirmă toate averile închinată și se mai dădea o moșie — Stăneasca — cu vad de moară în apa Dâmboviței, de la Popești-sud, Ilfov. Și explica că această moșie, care avea și biserica pe ea, aparținea unui Costache Popescu, care din cauza părăginirii ei a închinat-o (moșia împreună cu biserica) la Sf. Spiridon, închinare întărită și ea acum de domnitor. Fixa apoi, pentru aceia care primiseră toate acestea ca obligații, să se roage pentru familia lor la toate slujbele pentru iertarea păcatelor. Încheia rugând și pe domnii ce vor urma să întărească și ei această închinare. În acest act nu apare, dar se pare că în acela al mitropolitului s-a făcut mănăstirii o danie anuală de 1.100 taleri²⁸.

Domnitorul Alexandru Ipsilanti a mai făcut o întărire mănăstirii la 30 ian. 1778²⁹ și o înnoire de mile către Grigoriu tot în același an³⁰, iar la 4 ian. 1779 i se dădea spre închiriere mănăstirii Spirea un loc din partea mănăstirii Radu Vodă³¹. Toate acestea ca și altele pe care le vom cita au constituit ajutoare substanțiale pentru mănăstirea Grigoriu.

La 12 martie 1780, Maria Iuliana dăruiește Schitului Spirea 1.100 stânjeni din moșia Cremenea din ținutul Râmnicului, pentru pomenirea răposaților ei părinți și a tot neamului ei. Actul ce se află în arhiva mănăstirii Grigoriu³² era înmănat lui chir Constantin Ieromonahul, egumenul mănăstirii Sf. Spiridon ca «orice se va agonisi de pe această moșie să fie părinților călugări, ce se vor afla la acest sfânt schit de hrană și de chiverniseală... iar părinții și călugării câți se vor afla la acest sfânt schit să aibă datorie a pomeni tot neamul meu

27. Gheorghe Cronț, *Dreptul de clitorie în Țara Românească și în Moldova. Constituirea în natura juridică a fundațiilor din Evul Mediu, a Studiilor și materiale de istorie veche*, IV, 1960, p. 77—116.

27 bis. Urechia, *op. cit.*, p. 58—60.

28. Bodoșogae, *op. cit.*, p. 282; Căndea, *op. cit.*, p. 463, nr. 863; Gh. Moisescu, *op. cit.*, p. 264.

29. ASB, *mănăstirea Spirea din Deal*, cop. rom. gr. mss. 316, f. 9—11 (vezi și Ind. 20, p. 96, nr. 18); D. P. Bogdan, *op. cit.*, p. 28.

30. *Ibidem*. Orig. perg. III/3, cop. rom. gr. mss. 316, f. 5—6 — Alexandru Ipsilanti confirmă dania de 1.100 taleri; D. P. Bogdan, *op. cit.*, p. 28 (50 grosi). V Langlois, *op. cit.*, p. 68; Bodoșogae, *op. cit.*, p. 282; Uspenski, *op. cit.*, p. 73, nr. 75.

31. ASB, *mănăstirea Spirea din Deal*, orig. grec., V/30; cop. grec., nr. 316, f. 38.

32. Paul Mihailovici, *Mărturie românești din Bulgaria și Grecia (1468—1856)*. Chișinău, 1933, p. 76—77, nr. XXI; vezi aici și nr. XVII. În legătură cu acest act (actul este în română).

la sfintele liturghii și rugăciuni». Și preciza autoarea daniei: «această danie s-a făcut de pe orânduielele pravilii și după obiceiul pământului, cu știrea prea sfinției sale părintelui mitropolitul arhierul locului (Filaret al Mirelor — ante 3 mart. 1780 — 6 sept. 1792, devenit mitropolit al Țării Românești)³³ și din însăși voia mea am afierosit-o nesilită și neindemnă de nimeni...».

În oct. 1782 Nicolae Caragea (4 ian. 1782 — 6 iul. 1783) reconfirma închinarea mănăstirii Spirea la Grigoriu și îi înnoiește milele ce le avea, probabil cei 1.100 taleri³⁴.

Peste un an, la 22 oct. 1783, Mihai Șutu (6iulie 1783 — mart. 1786 — dec. 1792) confirma și el închinarea Spirii la Grigoriu, înnoind și milele către această mănăstire³⁵, odată în prima domnie deci, iar a II-a oară în a doua la 1 febr. 1792, după cum găsim mențiunea în actul lui Constantin Moruzi de la 5 mai 1793³⁶ și la 21 sept. 1792 potrivit unui act de-al lui Alexandru Constantin Moruzi din 1 sept. 1793^{36 bis}.

Din 31 mai 1792 datează o plângere găsită în arhiva Grigoriului a lui Pană, fiul preotului Constantin din București către Mihail Constantin Șutu prin care revendica niște moaște pe care tatăl său le lăsase mănăstirii Spirea, iar prin testament — zicea el — atunci când se va întoarce (probabil fusese în străinătate) și se va căsători să ia moaștele acelea înapoi. Mitropolitul răspunde la plângere, adresând o petiție tot către domn în care spunea că a făcut cercetare și a cerut diata preotesei în care s-ar preciza cele spuse anterior, dar s-a constatat că nu este adevărat. Ea lasă, ca și soțul ei preotul, acele moaște sfintei mănăstiri, căci era și ctitoră acolo, ba au fost chemați și martorii care asistaseră la întocmirea testamentului și unul dintre ei, popa Tudorache, duhovnicul preotesei, l-a susținut pe fiul acesteia, dar în cele din urmă a cedat sperându-se de blestemul cu care se încheia testamentul. Așa că moaștele urmau să rămână mănăstirii. Răspunsul era din 18 mai 1792. Pe 23 iun. 1792, domnul dădea rezoluția³⁷.

Toate aceste date dovedesc că mănăstirea Spirea și, nu în ultimul rând Grigoriu, au beneficiat încă de mile și din partea altor oameni. În cazul acesta preotul Constantin și soția sa. Este evident că îndemnul de altădată al lui Alexandru Ipsilanti către urmașii săi, acela de a reinnoi și ei închinarea, era respectat cu sfințenie.

O înnoire de mile către Grigoriu apare în acte și la 3 aug. 1790³⁸ când pe teritoriul Țării Românești se aflau trupele austriece, datorită războiului ruso-austriaco-turc. Nu știm din păcate cui să atribuim

33. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 1981, p. 519.

34. ASB, *mănăstirea Spirea din Deal*, ms. 316, f. 12—13, pac. III/4 (ind. 20 nr. 31 și 32).

35. *Ibidem*, ms. 316, f. 7—8; f. 13—14 și pac. III/5 (ind. 20, nr. 33 și 34).

36. Urechia, *op. cit.*, VI, p. 59; Langlois, *op. cit.*, p. 68; Bodogae, *op. cit.*, p. 282.

36 bis. Urechia, *op. cit.*, V, p. 252.

37. P. Mihailovici, *op. cit.*, p. 70—79, nr. XXIII.

38. Căndea, *op. cit.*, p. 482—3.

această danie pentru că tocmai își încheiase domnia Nicolae Mavrogheni (26 mart. 1786 — 8 iun. 1790), iar viitorul domn, Mihai Șuțu avea să fie instalat abia în martie 1791.

Următorul domn Alexandru Moruzi (dec. 1792 — 17 aug. 1796; 30 ian. 1799 — 8 oct. 1801) în prima sa domnie, consecvent vechilor principii, reconfirma închinarea Spirii la Grigoriu în data de 5 mai 1793³⁹ pentru ca la 1 sept. să-i înnoiască milele⁴⁰.

Pentru că despre actul de la 5 mai am mai vorbit înainte, nu o să mai menționăm decât faptul că domnul îi mai dăruia mănăstirii Spirea două sălașe de țigani și o scutea de oierit pentru 200 de oi, iar prin cel de la 1 septembrie domnul constatând că «neavând vreun venit din care să poată mănăstirea și călugării ce locuiesc într-ânsa să se hrănească, după datoria ce avem, dăm și miluim această sfântă mănăstire ca să aibă acest hrisov al Domniei mele. A lua pe tot anul taleri 500 cu peceluit de la ocne, să ia vinăriciu din dealul Scheilor sud Saacu la care deal are să ia mănăstirea Sf. Apostoli (era închinată la Stavronichita) câte doi bani de vadră cu parparul, iar din ceilalți câte trei bani de vadră hotărâm să ia m-reă Grigoriu câte doi bani de vadră, iar la vremea vinăriciului să aibă a-și trimite om care să scrie și să măsoare drept vinăriciurile după obiceiul domnesc, cu cotul domnesc peceluit și din 5 bani de vadră să ia mănăstirea Grigoriu 2 bani și Sf. Apostoli 2 bani ...». Și această milă, spunea în continuare domnul, o avea mănăstirea Grigoriu de la ceilalți domni, Alexandru Ipsilanti (1778) și de la Mihai Șuțu (22 oct. 1783 și 21 sept. 1792). Încheia, ca altădată Alexandru Ipsilanti, rugându-și urmașii să întărească și ei milele acestea.

Tot Alexandru Moruzi a mai dat un hrisov cu puțin înainte de a-și încheia domnia cea dintâi, adică la 12 apr. 1796 prin care făcea o danie de la ocne către mănăstirea Grigoriu⁴¹. Iar la 22 iulie 1798, Constantin Hangerli (22 nov. 1797 — 30 ian. 1799) devenea și el donator la Grigoriu⁴².

Ajutoarele au continuat și în sec. XIX, până la 1860 chiar, dar ne vom opri pentru moment spre a arăta că din ceea ce a strâns în acești ani, din donațiile de bani și odoare, el a reușit să refacă mănăstirea integral între 1775—1783. S-au clădit trapeza și unele paraclise, chiliile din nord (1776)⁴³, pictura katoliconului(1779)⁴⁴, chiliile sudice (1783)⁴⁵.

Să ne amintim că Ioachim era numit în actele citate anterior exarh al mănăstirilor de la Muntele Athos⁴⁶. El fusese numit în această funcție

39. ASB, *mănăstirea Spirea din Deal*, pac. IV/6; Urechia *op. cit.*, p. 58—60.

40. *Ibidem*, pac. III/7,8; Urechia, *op. cit.*, p. 251—252.

41. ASB, *mănăstirea Spirea din Deal*, pac. IV/9.

42. *Ibidem*, pac. III/19.

43. C. Millet, *Recherches au MA* în «Bulletin de correspondance hellénique» XXIX, Athina, 1905, nr. 515.

44. Millet, Pargolre, Petit, *op. cit.*, nr. 496.

45. Bodoșogae, *op. cit.*, p. 262.

46. Anghelakis, *op. cit.*, p. 158—60.

la 4 martie 1775, împreună cu Dionisie de la Lavra și Ștefan de la Hilandar. Dintre ei Ioachim a rămas cel mai mult. S-a mai clădit un paraclis al Sf. Ilie de către un postelnic, Constantin Zolociar (?), iar Ioachim mai ridica unul cu hramul Sf. Ioan Botezătorul la 8 martie 1792 și acesta din ajutoarele trimise de «robii lui Dumnezeu Ion, Bălașa, Elena și Nicolae»⁴⁷. Azi, aceasta nu mai există.

Tot datorită influenței lui Ioachim, probabil Ralița Ghica și soțul ei, protospătarul Manuil din Constantinopol, au zidit în iunie 1775 paraclisul Anastasia Romana, ale cărei moaște se aflau la Grigoriu⁴⁸.

Prin moartea lui Ioachim (în jur de 1815) se încheie una dintre cele mai frumoase epoci pentru mănăstirea Grigoriu.

La 12 dec. 1797 se și făcuse de altfel un catastroaf al averilor mișcătoare și nemiscătoare ale schitului Sf. Spiridon : cărți, odoare, icoane, hrisoave, haine, alimente, moșii (două) și vii (două)⁴⁹.

Chiar la începutul secolului, mai precis pe 25 iul. 1803, Constantin Ipsilanti (18 aug. 1802 — 12 aug. 1806; 3 oct. 1806 — 19 mai 1807; 27 iul. — 16 aug. 1807), deci în prima sa domnie confirmă, ca și cei de dinaintea lui, închinarea Spirei la Grigoriu⁵⁰, apoi la 13 sept. îi înnoia vechile danii plus altele noi de ocne⁵¹, iar în martie 1806 scutea mănăstirea de vinărici⁵².

Dintr-un act din 5 iun. 1818 aflăm de o nouă moșie a mănăstirii Spirea ce se afla în ținutul Rîmnicului, pe nume Buzești sau Joița⁵³. Și, la 24 iul. 1819, mănăstirea capătă o nouă întărire de danii de la Nicolae Alexandru Șuțu (20 iun. — 12 aug. 1802 caimaçam, 12 aug. 1806 — 1 oct. 1806; 4 nov. 1818 — 19 ian. 1821)⁵⁴ și ultima din acest șir al domniilor fanariote, căci la 1821 a izbucnit revoluția condusă de Tudor Vladimirescu care a avut ca rezultat reinstalarea domniilor pământene, după cum bine se știe. La mănăstirea Spirea mai există un inventar din 1860⁵⁵.

În acest secol avem mai multe date privitoare la relațiile mănăstirii Grigoriu cu Vizantea, mănăstirea moldoveană ce-i fusese închinată la 1777, împreună cu moșiile ei și cu opt pogoane de vie care aduceau pe la 1820 un venit îndestulător⁵⁶.

În ce privește mănăstirea Spirea, nu mai există ca până acum dovezi ale legăturii cu Grigoriu și asta datorită faptului că revoluția a afectat toate aceste așezăminte, atât pe cele muntene cât și pe cele

47. *Ibidem*, p. 35; cod. Vatop. 1038, f. 233, cf. Bodoșae, *op. cit.*, p. 282.

48. *Ibidem*, p. 282.

49. P. Mișalovici, *op. cit.*, p. 80—85.

50. ASB, *mănăstirea Spirea din Deal*, ms. 316, f. 29—30.

51. *Ibidem*, III / 10.

52. *Ibidem*, III / 11.

53. P. Mișalovici, *op. cit.*, p. 89—91.

54. ASB, *mănăstirea Spirea*, III / 12.

55. P. Mișalovici, *op. cit.*, p. 99.

56. Hurmuzaki, vol. V, supl. 1; Anghelakis, *op. cit.*, p. 152—7; G. Zanea, *Visteria Moldovei*, în «Cercetări istorice», Iași, IV, p. 18.

athonite. Știm că represaliile turcilor au fost pe măsură spre a descuraja orice împotrivire. Au avut de suferit și mănăstirile muntene și cele athonite, dar mai puțin cele moldovene.

Tocmai de aceea Vizantea încă va mai putea să întrețină legături cu Grigoriu și acestea atestate de documente. Datorită ajutoarelor de la Vizantea, dar probabil și aceluia rusești, Grigoriu se refacă repede. În acele vremuri erau egumeni acolo un Neofit, tot protosinghel la Constantinopol și apoi Grigorie. Datorită lor și unei scrisori a patriarhului Constantin din 20 sept. 1830 «spre a învăța bine din cele ce am pățit», m-rea Grigoriu redevine la 1841 chinoviu⁵⁷.

În arhiva mănăstirii Grigoriu mai există acte privitoare la relațiile ei cu Vizantea. De pildă, la 20 febr. 1843 domnitorul Mihail Grigorie Sturdza (1834 — 1849) al Moldovei, poruncește isprăvniciei ținutului Putna să ducă la îndeplinire hotărârea judecății între mănăstirea Vizantea și răzeșii de pe moșia Găurile⁵⁸. Ajungerea unui asemenea act în arhiva mănăstirii Grigoriu a fost posibilă pentru că mănăstirea athonită avea dreptul de a o administra, și atunci actele administrative foloseau exarhilor de acolo care le și duceau în arhiva mănăstirii. Tot așa a ajuns probabil și catastiful cărților și hrisoavelor, făcut la 15 mai 1850 de arhimandritul Germanos. Catastiful cuprindea de fapt și celelalte averi pe care le avea Vizantea, averi dăruite de domni și boieri — terenuri, livezi, vii, animale, folosite de-a lungul timpului de călugării athoniți⁵⁹.

În toată această perioadă, mai precis 1842—52, a fost egumen peloponezianul Visarion, care cât a stat la Vizantea a adunat o avere fabuloasă, potrivit testamentului său, avere ce se ridica la 20 milioane lei. Din acești bani o parte a dat-o spitalului din Atena, mănăstirii Grigoriu a lăsat 39.000 groși, iar kinotitei aproximativ 20.000 groși⁶⁰.

Nu șim cine a urmat imediat la egumenie, dar știm că la 2 martie 1855 Grigorie Alexandru Ghica (1849 — 1853; 1854 — 1856) împreună cu mitropolitul Sofronie numeau ca egumen pe ieromonahul Sofronie de la Grigoriu «sub îndatorirea de a ține biserica după cea mai bună și canonică regulă bisericească; a te conforma cu totul rânduielilor bisericii acestui Principat și a țâzi fără abatere instrucțiunile ce s-ar da de Mitropolia țării, iar în administrarea averilor acestui sfânt lăcaș să te conformi neabătut după Legile Principatului»⁶¹. Actul se află în arhiva mănăstirii Grigoriu, ca și cel al mitropolitului din 3 martie care stipula aceleași obligații și, în plus, aceea de a săvârși pomenirile după cum au lăsat cuvânt ctitorii⁶².

57. Anghelakis, *op. cit.*, p. 61—64.

58. P. Mihailovici, *op. cit.*, p. 93.

59. *Ibidem*, p. 93—96.

60. Anghelakis, *op. cit.*, p. 73—83; cf. Bodogae, *op. cit.*, p. 283; *Biserica Ortodoxă Română și problema Muntelui Athos*, p. 202.

61. P. Mihailovici, *op. cit.*, p. 96.

62. *Ibidem*, p. 97.

La 1863, în Țările Române, guvernul Cuza — Kogălniceanu a secularizat averile tuturor m-rilor, închinare sau neînchinare, fapt care a făcut ca mănăstirile athonite, inclusiv Grigoriu, să rămână fără sprijinul obișnuit de atâtea secole. Din fericire pentru mănăstirea Grigoriu, între 1861 — 1905 a fost păstorită de egumenul Simeon Anghelidis din Tripoli, care, foarte gospodar fiind, a știut să mențină asprimea necesară muncii, încât a reușit să și repare mănăstirea⁶³.

La ora aceasta se pot găsi în mănăstirea Grigoriu o serie de obiecte de artă provenite fie de la Spirea, fie de la Vizantea, fie donate, pur și simplu, de particulari, obiecte care au îmbogățit arhiva, biblioteca sau muzeul. Se pot găsi icoane, cruci, cronici, cărți tipărite în Principate în cinstea unor domnitori⁶⁴, toate dovedind cu prisosință că legăturile româno-grigoriote au fost continue și au fost rodul dragostei ortodoxe pe care domnii, ierarhii, boierii sau alte persoane au manifestat-o față de locurile sfinte.

Așadar, mănăstirea a cunoscut trei epoci de înflorire la care ajutorul românesc și-a avut contribuția lui. O primă epocă a fost aceea a lui Ștefan cel Mare, a urmat perioada în care lui Ioachim i se poate datora mult din partea mănăstirii și o a III-a epocă, fixată în prima jumătate a sec. XIX.

ABREVIERI

- AO — Ἁγίου Ὄρους (Sfântul Munte)
 AOA — Ἁγίου Ὄρους Ἀθῶνος (Sf. Munte al Athosului)
 ASB — Arhivele Statului București
 MA — Muntele Athos sau Mont Athos

63. Anghelakis, *op. cit.*, p. 121, cf. Bodogae, *op. cit.*, p. 284.

64. V. Căndea, *op. cit.*, p. 462—465, nr. 878—923. Există aici două Evangheliile îmbrăcate în argint și pietre scumpe donate de Alexandru Ghica, mai multe cruci, unele aduse de Ioachim — v. Bodogae, *op. cit.*, p. 284.

• PĂRTEA OFICIALĂ •

LUCRĂRILE ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICEȘTI Sumarul ședinței de lucru din 4 februarie 1995

Potrivit prevederilor art. 22 și 30 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 5 și 59 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** a emis convocarea nr. 101/8 ianuarie 1995, în baza căreia, pe de o parte, membrii Sfântului Sinod, iar pe de altă parte, membrii clerici și membrii mireni delegați ai celor 21 de eparhii din cuprinsul Patriarhiei Române, s-au întrunit la București, la reședința patriarhală în ziua de 4 februarie 1995 ; entru a participa la ședința de lucru ordinară a Adunării Naționale Bisericești.

La ora 8,30 s-a oficiat TE-DEUM-ul pentru deschiderea Adunării Naționale Bisericești în Catedrala Patriarhală, în prezența **Prea Fericitului Părinte Patriarh**, a celorlalți membri ai Sfântului Sinod și a delegaților eparhiilor, de către un sobor de preoți și diaconi în frunte cu P. S. Arhiepiscop-Vicar Irineu Slătineanu al Episcopiei Râmnicului.

După săvârșirea TE-DEUM-ului, membrii Adunării Naționale Bisericești au trecut în sala de ședințe, iar la orele 9,00 **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist**, însoțit de IIPP SS Mitropoliți au intrat în sală ocupând locurile convenite.

În continuare, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Președintele** Adunării Naționale Bisericești, potrivit prevederilor regulamentare bisericești, a procedat la constituirea Secretariatului acestui for bisericesc, invitând pe secretarii aleși să ia loc la biroul Secretariatului, după cum urmează :

- Pr. Alexandru Hotăran, Episcopia Aradului — **Secretar general**
- Dl. Av. Ioan Morariu, Arhiepiscopia Sibiului — **Secretar**
- Dl. Av. Mihai Sălcuțan, Episcopia Buzăului — **Secretar**

La invitarea **Prea Fericitului Părinte Președinte, Secretarul General** al Adunării, Pr. Alexandru Hotăran face apelul nominal, în urma căruia rezultă că absentează motivat un număr de 10 membri.

Constatăndu-se prezența legală a membrilor, **Prea Fericitul Părinte Președinte** declară deschisă ședința de lucru a Adunării Naționale Bisericești.

În continuare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* rostește cuvântul de deschidere a Adunării Naționale Bisericești.

Adresându-se membrilor Adunării Naționale Bisericești, *Prea Fericirea Sa* marchează coincidența fericită a întrunirii acestui for central bisericesc cu momentul deschiderii anului aniversar al Bisericii Ortodoxe Române în cursul căruia se vor comemora 110 ani de la dobândirea Autocefaliei și 70 de ani de la ridicarea Bisericii noastre la rangul de Patriarhie.

În același timp, *Prea Fericirea Sa* apreciază că această ședință a Adunării Naționale Bisericești are și menirea de a analiza lucrarea Bisericii noastre desfășurată sub toate aspectele în cursul anului 1994, «când s-au împlinit cinci ani de când glasul lui Dumnezeu s-a auzit prin cele ale martirilor eroi și lumina Duhului Sfânt a strălucit în inimile tinerilor și vârstnicilor care s-au ridicat în decembrie 1989 și au zdrobit comunismul, eliberându-ne astfel de sub apăsarea dăunătoare a îngrădirilor religioase impuse timp de peste patru decenii». De aceea, *Prea Fericirea Sa* propune Adunării ca «în amintirea vredniciei eroilor din decembrie 1989, întru cinstirea numelor, chipurilor și faptelor lor atât de impresionante în istorie când, doar cu credință și entuziasm au dărâmat o dictatură care se credea stăpână în această țară pentru mulți ani, să păstrăm un pios moment de recunoștință și reculegere».

Întreaga Adunare se ridică în picioare și, după un moment de reculegere, rostește creștinescul «Dumnezeu să-i ierte!».

Continuându-și cuvântul, *Părintele Patriarh* apreciază ședința de lucru a Adunării Naționale Bisericești ca pe un simbol al întoarcerii noastre în istorie, evocând «originea apostolică a creștinismului românesc izvorâtă din predica Sf. Apostol Andrei, care a prins puternice rădăcini pe acest pământ străbun, la strămoșii noștri daco-romani și care s-a dezvoltat prin înțelepciunea strămoșilor și înaintașilor care au știut să dea strălucire Bisericii și creștinismului nostru ortodox, ridicându-se până la statura sub care le cunoaștem și le trăim astăzi. Evlavia și statornicia slujitorilor și fiilor ei i-au așezat pe frunte coroana cea mai prețioasă a Ortodoxiei — rangul de Patriarhie, care astăzi împlinește 70 de ani».

Marcând treptele istorice care au jalonat evoluția organizării Bisericii noastre, în cuvânt au fost prezentate apoi momentele mai importante care «atestă că neconținut Biserica Ortodoxă, mama spirituală a poporului român, și-a desfășurat lucrarea în strânsă legătură cu istoria țării în care ființa, ceea ce a făcut ca unele fapte din trecutul românilor să fie urmate de schimbări la fel de importante atât în organizarea sa cât și în împlinirea misiunii sale pastorale în sânul poporului român dreptcredincios». În acest context este relevată importanța actului dobândirii și proclamării Autocefaliei de către Biserica noastră în anul 1865, ca o recunoaștere a situației existente în fapt, dar neconfirmată până atunci potrivit rânduielilor canonice ortodoxe.

Amintind etapele istorice cele mai importante care au condus la desăvârșirea organizării noastre bisericești ce a atins momentul de vârf prin ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhat, *Prea*

Fericitul Părinte Patriarh Teoctist subliniază că «acest act este pe de o parte, consecința firească a desăvârșirii statului național unitar român, în anul 1918 când, provinciile românești aflate sub vremelnică stăpânire străină, au revenit la Patria-Mamă, iar pe de altă parte, rezultatul prestigiului de care Biserica Ortodoxă Autocefală Română se bucura în rândul celorlalte Biserici surori din lume. Actul Sfântului Sinod de la 4 februarie 1925, prin care, cu mare însuflețire, acum 70 de ani s-a hotărât înființarea Patriarhiei Române și ridicarea scaunului de Mitropolit Primat al României la scaun patriarhal, desăvârșit la 1 noiembrie 1925, prin întronizarea primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, a constituit ecoul îndreptățitelor și stăruitoarelor cereri ale clerului și credincioșilor Bisericii noastre exprimate de-a lungul multor ani, dar și o mărturie a recunoașterii de către Statul Român suveran a caracterului național al Bisericii Ortodoxe Române».

Subliniind, apoi, «vrednicile care împodobesc chipurile celor patru mari patriarhi, adevărați stâlpi ai Ortodoxiei românești», Prea Fericitul Părinte Patriarh a evocat contribuția fiecăruia dintre ei, în epoci istorice distincte, devotamentul, dragostea și priceperea cu care au păstorit întru propășirea Bisericii Ortodoxe Române, pentru consolidarea vieții religioase a poporului român.

În continuare, Prea Fericirea Sa arată că «de-a lungul celor 70 de ani de Patriarhat au fost înscrise în istoria Bisericii noastre pagini memorabile care au marcat viața religioasă, dar și socială a poporului nostru și au fost de asemenea, situații când Biserica și-a desfășurat activitatea în condiții vitrege care, adesea, au pus în pericol existența Bisericii noastre. Așa s-a întâmplat în ultimii 45 de ani când suferințele pricinuite Bisericii noastre străbune de către dictatura comunist-atei au atins momente dramatice punând în pericol însăși ființa și spiritualitatea poporului român dreptcredincios și a Bisericii Ortodoxe Române. Cu toate aceste mari dureri, prin dragostea și înțelepciunea ierarhilor, clerului și credincioșilor, Biserica Ortodoxă Română a rezistat ca o adevărată cetate zidită pe stâncă, nu s-a mulțumit să supra-viețuiască oricum, ci a avut realizări deosebite care au înscris-o în rândul celorlalte Biserici Ortodoxe, ca pe o Biserică vie, lucrătoare, despre care au dat mărturie mari personalități religioase și civile din întreaga lume, care au avut prilejul să se împărtășească din bogăția spiritualității Ortodoxiei Românești. Astfel, în perioada anilor 1948—1994, în cuprinsul Patriarhiei Române, au fost ridicate din temelie peste 1200 de locașuri de cult la care s-a executat și pictură bisericească, au fost în șantier de reconstrucție, reparații, pictare sau re-pictare și de restaurare circa 9.000 de locașuri de cult, dintre care aproape 2.500 de monumente istorice, de artă și arhitectură religioasă, valori ale patrimoniului cultural-național românesc, adevărate cărți de vizită ale Bisericii noastre străbune. Viața monahală care a fost crunt lovită prin decretul 410/1959, în urma căruia au fost desființate foarte multe mănăstiri și schituri, iar numeroși viețuitori au fost alungați în lume, deși la un nivel redus ca număr, a continuat să existe și să ducă

mai departe tradiția monahală ortodoxă și românească. Și dacă în anul 1966 existau doar 95 de așezăminte monahale cu aproape 2.000 de viețuitori, după 1989, prin purtarea de grijă a Sfântului Sinod și a fiecărui ierarh în parte, viața monahală s-a revigorat treptat, reintrând pe făgașul firesc al existenței ei și al redescoperirii valorilor proprii potrivit Sfintelor canoane și tradiției ortodoxe, astfel că la sfârșitul anului 1994, existau în cuprinsul Patriarhiei Române 351 așezăminte monahale cu aproape 6200 de viețuitori. Asistența religioasă a credincioșilor a fost asigurată permanent și deși numai cu două Facultăți de Teologie și șase Seminarii teologice, Biserica a dat parohiilor în ultimii 45 de ani peste 7.600 de noi preoți, acoperind, astfel, cerințele credincioșilor de pe întreg cuprinsul țării, cât și din diaspora».

Făcând această succintă evaluare a progresului înregistrat în viața Bisericii noastre cu toate greutățile îndurate, mai ales în ultimii 45 de ani, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* subliniază că «toate acestea s-au realizat sub semnul Proniei Dumnezeuiești și al Harului Duhului Sfânt, care a dat înțelepciunea și destoinicia necesară vrednicilor înaintași de care nu ne putem desprinde, așa cum nu ne putem desprinde noi înșine de îndatoririle noastre ca membri ai Sfântului Sinod, ai Adunării Naționale Bisericești, dar mai ales ca slujitori ai Sfintelor Altare ale Bisericii noastre dreptmăritoare. Pretutindeni trebuie să păstrăm acest fir de legătură cu înaintașii noștri, care ne va da viață și ne va lumina în calea și lucrarea noastră, a celor de astăzi».

Incheind evocarea acestor mari momente aniversare din istoria Bisericii noastre și a poporului român, *Prea Fericitul Părinte Patriarh* reamintește participanților că Adunarea Națională Bisericească își desfășoară lucrările în această ședință sub pavăza înnoirii adusă prin alegerile pentru organele bisericești deliberative și executive care au avut loc în anul 1994 și chemând puterea sfințitoare și călăuzitoare a harului dumnezeiesc, declară deschise lucrările ședinței Adunării Naționale Bisericești.

În continuare, *Prea Fericitul Părinte Președinte* dispune să se dea citire componenței Comisiilor Permanente de lucru ale Adunării, aprobate potrivit prevederilor statutare bisericești, în sesiunea de constituire a acestui for bisericesc din iulie 1994, urmând ca fiecare membru să participe la lucrările comisiei de specialitate în care a fost desemnat.

Se procedează apoi la repartizarea lucrărilor prezentate de Sectoarele Administrației Patriarhale.

Deoarece la Comisia de Validări și Petițiuni și la Comisia Organizatoare nu au fost înscrise lucrări de competența acestora, *Prea Fericitul Părinte Președinte* a invitat pe membrii celor două Comisii să participe la lucrările celorlalte pentru cunoașterea complexității problemelor vieții noastre bisericești, după care a suspendat ședința, în vederea examinării de către comisie a lucrărilor date în competență și pentru întocmirea rapoartelor.

La orele 10,30, la reluarea lucrărilor în plen, Prea Fericitul Părinte Președinte a invitat pe raportori să prezinte deliberării Adunării Naționale Bisericești rapoartele Comisiilor Permanente după cum urmează :

COMISIA BISERICESCĂ

1. P. C. Preot Ene Ionel, protoieru Focșani, prezintă raportul comisiei privind *Darea de Seamă a Sectorului I — Cancelaria Sfântului Sinod pe anul 1994*, în care în mod succint a fost relevată activitatea sub toate aspectele a acestui sector, ca rezultat al efortului comun al tuturor membrilor Sfântului Sinod și al Organelor Centrale Bisericești având în frunte pe Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST care a îndrumat Cancelaria Sfântului Sinod ca organ de execuție.

În cuprinsul raportului au fost relevate o serie de *evenimente care au marcat viața bisericească în cursul anului 1994*, între care au fost amintite : Alegerea și constituirea noilor organe bisericești deliberative și executive, la nivelul tuturor unităților bisericești ; înființarea Episcopiei Covasnei și Harghitei și înființarea Episcopiei Caransebeșului ; validarea alegerii P. S. Episcop Vicar SERAFIM FĂGĂRAȘANUL ca Mitropolit al Germaniei și Europei Centrale ; alegerea, validarea și instalarea de noi episcopi eparhioți : P. S. Nifon ca Episcop al Sloboziei și Călărașilor, P. S. Casian ca Episcop al Dunării de Jos, P. S. Ioan ca Episcop al Covasnei și Harghitei ; P. S. Emilian ca Episcop al Caransebeșului ; alegerea de noi Episcopi Vicari și Arhieri-Vicari : P. S. Vincentiu Ploieșteanul, Episcop Vicar Patriarhal, P. S. Teodosie Snagoveanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și P. S. Justin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

A fost subliniată apoi *activitatea organelor centrale Bisericești* (Sfântul Sinod, Adunarea Națională Bisericească și Consiliul Național Bisericesc) și importanța hotărârilor aduse în cursul anului 1994 în cele peste 200 de probleme examinate, privitoare la promovarea vieții religioase a clerului și credincioșilor, la lucrarea pastoral-misionară a Bisericii, a vieții monahale, a învățământului religios și teologic și în alte domenii ale vieții bisericești.

Un capitol aparte, l-a constituit prezentarea *lucrării pastorale și misionare a clerului și credincioșilor* în diferitele ei forme de organizare statutare bisericești, participarea la activitatea de asistență social-caritativă și religioasă, punct la care s-a semnalat prezența a 169 de preoți în spitale, 33 de preoți în penitenciare, 65 de preoți în azile și orfelinate, alți 106 preoți în alte diferite așezăminte specializate precum și organizarea la Patriarhia Română a Sectorului «Diaconia» a cărui activitate a beneficiat de sprijinul generos al unor Biserici și Asociații din țară și străinătate.

S-a amintit apoi aportul unor *asociații și organizații religioase* și în mod special al celor de tineret creștin care, cu binecuvântarea Bisericii și a Centrelor eparhiale, au desfășurat susținute activități misionar-educative, culturale și social-caritative în diferitele domenii ale vieții sociale.

În scopul promovării și susținerii activității clerului și credincioșilor pentru apărarea dreptei credințe, sunt amintite valoroasele contribuții ale celor 33 de publicații religioase centrale și eparhiale precum și activitatea editorială în general.

Referitor la *predarea religiei în învățământul public*, la clasele I—VIII se amintește că aceasta se consolidează continuu, dovadă fiind cele aproximativ 11.100 cadre didactice (7.500 preoți și 3.600 laici) angrenate în acest proces educativ-religios, în cuprinsul Patriarhiei Române.

În legătură cu *organizarea administrativă a Bisericii noastre* în cursul anului 1994, se amintește despre cele 21 de eparhii, care cuprind 132 de protopopiate, având în subordine 12.014 parohii și filii, deservite de un număr de aproape 8.800 de preoți, care-și desfășoară activitatea în spiritul canonic și tradițional ortodox.

În scopul asigurării asistenței religioase din unitățile parohiale, în cursul anului 1994, un număr de 462 tineri licențiați în teologie sau absolvenți de Seminar teologic au primit harul preoției.

În legătură cu *viața monahală* s-a relevat un spor spiritual duhovnicesc și administrativ organizatoric al acestora, prin refacerea, reînființarea sau înființarea unor așezăminte, astfel că în cursul anului 1994, în cele 351 așezăminte monahale (mănăstiri și schituri) viețuiau 6.181 călugări și călugărițe, dintre care 275 monașii și rasofore își întregesc pregătirea teologică în cele 2 seminarii teologice monahale de la Mănăstirile Prislup și Agapia, alt personal monahal deservind cele 89 de colecții muzeale și de artă bisericească din incinta acestor așezăminte monahale.

Grija membrilor Sfântului Sinod și a unităților bisericești pentru *locașurile de cult, restaurarea celor care sunt monumente istorice, construirea de noi biserici, repararea, întreținerea și pictarea acestora* a fost relevată prin accentuarea faptului că în 1994 s-a pus piatra de temelie la 74 de noi biserici, au continuat lucrările la 479 biserici începute în anii anteriori, au fost terminate de construit 43 de biserici noi, dintre care 22 au fost târnosite, iar la alte 163 de locașuri de cult se execută lucrări de pictură sau restaurare a acestora.

În partea de raport privitoare la *învățământul teologic* au fost enumerate cele 12 școli de cântăreți bisericești, 28 de seminarii teologice liceale precum și cele 14 centre universitare în care funcționează următoarele specializări teologice: în 9 centre — Teologie Pastorală, în 13 centre — Teologie-Litere, în 9 centre — Teologie Asistență Socială și în câte unul Teologie Patrimoniu Cultural și Teologie Arheologie creștină. În aceste instituții de învățământ teologic, în anul 1994 erau școlarizați 4951 elevi la învățământul preuniversitar și 5638 studenți și studente la învățământul universitar dintre care 2938 studenți care se pregătesc pentru preoție.

În partea ultimă a raportului se relevă *activitatea Cancelariei Sfântului Sinod și a Cabinetului Patriarhal* în cursul anului 1994 sub multiplele ei aspecte.

— Comisia Bisericească a Adunării Naționale Bisericești în raportul său consideră că împlinirile anului 1994, reflectate în Darea de

Seamă a Cancelariei Sfântului Sinod, zugrăvesc imaginea vie a Bisericii noastre străbună angrănată în lucrarea tradițională pe care a desfășurat-o dintotdeauna, menită prosperității spirituale a tuturor fiilor bisericii și a întregului popor român și ca urmare, supune raportul aprobării plenului acestui for bisericesc.

2. P. C. Preot Ene Ionel, protoiereu Focșani, prezintă raportul comisiei privind *Darea de Seamă a Sectorului III — Relații Externe Bisericești; Presă și Comunicații* pe anul 1994, din care s-a putut constata că activitatea pe plan extern desfășurată în anul 1994 de către Biserica Ortodoxă Română a contribuit la întărirea unității pan-ortodoxe și la afirmarea mesajului Evanghelic pe care Ortodoxia doarește să-l prezinte lumii de astăzi.

— Comisia bisericească a Adunării Naționale Bisericești, în raportul său, consideră că Biserica Ortodoxă Română, împreună cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, este păstrătoare a mesajului autentic al Bisericii celei adevărate, reafirmându-și totodată disponibilitatea pentru dialog cu alte Biserici creștine, după exemplul pilduitor al Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST care, reafirmând unitatea și solidaritatea Ortodoxiei într-o lume plină de frământări, cu dragoste părintească a promovat spiritul unității creștine în dialogul cu alte Biserici creștine și religii și ca urmare, supune raportul aprobării plenului Adunării Naționale Bisericești.

3. P. C. Preot Corneliu Irod, protoiereu Oltenița, prezintă raportul comisiei privind *Darea de seamă a Sectorului IV — Comunități Ortodoxe Române Externe și Schimbul de burse de studii pe anul 1994*, în care sunt relevate multiplele străduințe ale Bisericii Ortodoxe Române pentru ca fiilor săi, viețuind dincolo de fruntariile țării, în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii, prin grija stăruitoare a Prea Fericitului Părinte Patriarh, a membrilor Sfântului Sinod și prin slujirea și lucrarea preoților ortodocși români să li se împlinescă cerințele spirituale și sufletești.

— Comisia Bisericească a Adunării Naționale Bisericești în raportul său, consideră că Biserica Ortodoxă Română, prin toți reprezentanții săi nu a preocupat nici un efort pentru menținerea la sânul Bisericii mame a fiilor săi viețuind în diferite structuri diasporale românești, asigurând cu mari eforturi personalul bisericesc, pregătirea tinerilor: în instituțiile de învățământ teologic din țară și multe alte forme de ajutorare, pentru afirmarea unității Bisericii Ortodoxe Române în lume și ca urmare, supune raportul în cauză deliberării plenului Adunării Naționale Bisericești.

COMISIA CULTURALĂ

4. P. C. Preot Lector Univ. Marin Stamate, prezintă raportul comisiei privind *Darea de seamă asupra activității Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă (Editură, Tipografie, Ateliere) pe anul 1994*, în cuprinsul căreia sunt evidențiate activitățile specifice ale acestor sectoare, având ca scop imprimarea de carte teologică, de cult și de zidire

duhovnicească, confecționarea obiectelor de cult necesare unităților bisericești din țară și străinătate, în scopul desfășurării normale a vieții religioase a clerului și credincioșilor.

— Comisia Culturală a Adunării Naționale Bisericești în raportul său, consideră că, depășind toate greutățile de ordin financiar și material întâmpinate, Editura Tipografică și Atelierele Institutului Biblic au reușit să-și aducă aportul specific la promovarea vieții bisericești, sub oblăduirea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST și cu sprijinul Centrelor eparhiale și al unităților bisericești, prin care se difuzează produsele Institutului Biblic și ca urmare supune raportul său deliberării plenului Adunării Naționale Bisericești.

COMISIA ECONOMICO-FINANCIARĂ

5. P. C. Preot Alexandru Hotăran, protoiereu Deva, prezintă raportul comisiei privind *Contul de execuție bugetară și bilanțul pe anul 1994 al Administrației Patriarhale (Sectorul II Tipografie și Ateliere)* în care sunt amintite sursele de realizare a veniturilor de la Administrația Patriarhală precum și destinația acestor sume, prin cheltuielile înscrise în bugetul aprobat de Adunarea Națională Bisericească pe anul 1994.

În cuprinsul referatului sunt precizate rezultatele financiare ale Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe pe anul 1994, apreciindu-se că prin măsurile luate (economii la componentele prețurilor de cost, manoperă, la consumurile de materiale și materii prime, la consumurile de energie, la cheltuielile de regie etc.) s-a putut realiza un bilanț pozitiv.

— Comisia economico-financiară a Adunării Naționale Bisericești, supunând deliberării acestui for raportul întocmit constată că modul de administrare a bugetului Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe în cursul anului 1994 a fost echilibrat ceea ce a favorizat un bilanț pozitiv și că acțiunile întreprinse au vizat cheltuieli și plăți cu caracter socio-umanitar și cultural, de ajutorare a celor nevoiași, de sprijinire a unităților bisericești, având biserici în construcție sau monumente istorice în curs de restaurare sau pictare precum și acordarea de ajutoare în cărți și obiecte de cult unităților bisericești din Mitropolia Basarabiei sau din celelalte unități diasporale ortodoxe românești. În același timp s-a evidențiat necesitatea găsirii unor noi resurse de realizare a veniturilor.

COMISIA BUGETARĂ

6. P. C. Pr. Ioan Dâmbu, protoiereu de Năsăud, prezintă raportul comisiei privind Proiectul bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe pe anul 1995 care relevă grija Centrului Patriarhal din București, a Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru asigurarea resurselor financiare necesare în scopul sprijinirii activității sectoarelor Administrației Patriarhale cu specială privire asupra acțiunilor social-culturale și umanitare, de sprijinire a

construirii și pictării de noi biserici, de restaurare a monumentelor istorice și de artă bisericească, de sprijinire a comunităților ortodoxe române de peste hotare, pentru finalizarea unor proiecte și investiții începute în anii anteriori.

— Comisia bugetară a Adunării Naționale Bisericești, constatând că bugetul de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale pe anul 1995 s-a întocmit avându-se în vedere posibilitățile și resursele de realizare a veniturilor, iar cheltuielile pentru activitățile prevăzute au fost limitate la cerințele reale, corespunzătoare bunei funcționări a Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe în această perioadă de puternică recesiune economică, supune raportul său împreună cu proiectul bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe, pe anul 1995, deliberării Adunării Naționale Bisericești.

După prezentarea rapoartelor în plenul Adunării Naționale Bisericești, la invitarea Prea Fericitului Părinte Președinte numeroși participanți au luat cuvântul pe marginea acestora :

Preot Ioan Pociump — Arhiepiscopia Timișoarei, în cuvântul său exprimă mulțumirea sufletească pentru complexa activitate care s-a desfășurat în cursul anului 1994 în cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române.

Semnaland necesitatea redresării situației economice și financiare a unităților bisericești apreciază că trebuie să se continue demersurile pentru a obține aprobarea ca unitățile bisericești să plătească consumul de energie electrică la prețul pentru populație, lucru reușit într-o primă etapă pentru locuințele personalului monahal.

Domnul Dr. Sorin Costina — Episcopia Aradului, subliniază importanța lucrare pastorală și misionară desfășurată de către clerul și credincioșii Bisericii noastre în anul 1994 și semnalează utilitatea repunerii în drepturi a cântării bisericești ortodoxe tradiționale, ca mijloc de promovare și susținere a învățaturii de credință și a lucrării misionare a Bisericii din ce în ce mai asaltată de tot felul de curente prozelitiste străine de neamul și credința străbună.

În cuvântul său, adresează rugămintea membrilor cu răspunderi sociale în Adunare, să transmită forurilor de stat abilitate, dorința Bisericii pentru sporirea preocupărilor și a grijii față de protejarea monumentelor istorice și de artă bisericească, prin măsuri legislative și financiare adecvate.

I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale, în cuvântul rostit, face o descriere a situației actuale din cuprinsul Mitropoliei Germaniei și Europei Centrale pe care o păstorește, amintind atât greutățile pe care le întâmpină sub aspect financiar-economic, al lipsei unui sediu, al divizării românilor pe diferite opțiuni politice, dar și bucuriile pe care le oferă parohiile bine constituite, în care preoții se îngrijesc și oferă o bună apreciere de care se bucură noua Mitropolie a Germaniei și Europei Centrale, atât în rândul credincioșilor dar și

în rândul celorlalte Biserici din țările unde își extinde jurisdicția canonică.

Domnul Prof. Univ. Dr. Adrian Rădulescu — Arhiepiscopia Tomisului, este bucuros și surprins să constate acuratețea și înaltul nivel al lucrărilor desfășurate în cadrul acestui for central bisericesc, spre binele Bisericii noastre strămoșești.

Subliniind importanța aniversării a 110 ani de autocefalie și 70 de ani de Patriarhat ai Bisericii Ortodoxe Române, evocă personalitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST la aniversarea a 80 de ani de viață, amintește curajul, calmul, înțelepciunea și destoinicia cu care Prea Fericirea Sa conduce corabia Bisericii noastre, văzând în chipul blând și luminos al Prea Fericirii Sale toată suita de ierarhi români care au păstorit Biserica străbună de la Sfântul Apostol Andrei și până astăzi.

Domnul Academician Prof. Univ. Dr. Virgil Cândea — Arhiepiscopia Bucureștilor, în intervenție amintește că, în fapt, Autocefalia și Patriarhia sunt trepte ale afirmării identității Bisericii Ortodoxe Române ca Biserică Națională a majorității poporului român și evocând importanța istorică a acestor momente aniversare, evidențiază rolul Bisericii noastre în păstrarea identității profunde a poporului român, apreciind că în timpurile cele mai tulburi din istoria sa, Biserica Ortodoxă a fost singura instituție națională care a făcut educație religioasă în România, opunându-se ateismului.

Semnaland asupra procesului de secularizare și laicizare, care marchează societatea românească sub diferite forme, Domnia Sa afirmă că misiunea Bisericii Ortodoxe Române astăzi este aceea de a fi la post, la cărma spirituală a poporului nostru, pentru că rolul Bisericii nu a încetat, ci dimpotrivă trebuie afirmat și susținut. Biserica Ortodoxă trebuie să facă față astăzi numeroaselor pericole care o amenință, trecând la ofensivă în duh creștin, mai ales în rândul tineretului, care este cel mai expus. În încheiere, Domnia Sa, prin cuvinte calde, adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh, la aceste momente aniversare sentimente de prețuire și cinstită pentru înțelepciunea și grija cu care conduce destinele Bisericii noastre în aceste timpuri de profunde schimbări.

Domnul Prof. Univ. Dr. Paul Blidaru — Arhiepiscopia Bucureștilor, în cuvântul său face elogiu acestei întreite sărbători a Bisericii Ortodoxe Române: Autocefalie, Patriarhat și 80 de ani de viață a Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, marcând importanța fiecărui moment pentru viața și lucrarea Bisericii noastre în trecut și mai ales astăzi.

I.P.S. Petru, locțiitor de Mitropolit al Basarabiei, în cuvântul său, ține să aducă în primul rând mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST pentru grija față de românii dintre Prut și Nistru aflați în ascultarea canonică a I.P.S. Sale precum și pentru numeroasele ajutoare primite de la Patriarhia Română, de la Mitropolia Moldovei și de la alți ierarhi pentru sprijinirea vieții bisericești în Republica

Moldova. Amintind atitudinea neprietenoasă a unor părți din Republica Moldova față de Mitropolia Basarabiei, I.P.S. Sa arată că, fără sprijinul primit din România de la Biserica Mamă nu ar putea supraviețui.

Incheind, adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh alese gânduri de recunoștință și mulțumire, ca spre părintele renașterii Mitropoliei Basarabiei și al unității românești.

I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei, evocă în cuvinte pline de însuflețire, figurile de ierarhi și clerici care, prin contribuția lor excepțională, au ctitorit Autocefalia și Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române. Amintind numeroase momente legate de istoria Mitropoliei Basarabiei după ridicarea Bisericii noastre la rangul de Patriarhie, Înalt Prea Sfinția Sa, face un călduros elogiu la adresa Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST pe care-l consideră ca un adevărat ctitor al Mitropoliei Basarabiei.

Domnul Prof. Univ. Dr. Mihai Iacobescu — Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, își exprimă bucuria pentru ampla lucrare a Bisericii noastre promovată prin preoții și credincioșii ei. În continuare, Domnia Sa își manifestă mahnirea față de faptul că mulți români din diasporă se așază sub alte jurisdicții decât cea a Bisericii Mame, deși aceasta îi îmbrățișează pe toți cu aceeași părintească dragoste și evidențiază marile privațiuni la care sunt supuși românii din Bucovina care trebuie sprijiniți.

Domnul Prof. Univ. Dr. Dumitru Rădăuceanu — Arhiepiscopia Iașilor în cuvinte alese, exprimă simțămintele sale de prețuire la adresa Prea Fericitului Părinte Patriarh și în acest context apreciază că cele trei mari momente pe care Biserica le serbează în 1995 constituie o reală și binefăcătoare relansare în primul plan al vieții societății noastre, a Bisericii noastre și a Instituției Patriarhului, care trebuie respectate ca simboluri ale unității și coeziunii de credință și neam a românilor.

Domnul Prof. Univ. Dr. Teodor Maghiar — Rectorul Universității din Oradea, în cuvinte simple, dar pline de căldură sufletească, face elogiul personalității și contribuției Prea Fericitului Părinte Patriarh la promovarea și susținerea vieții bisericești, care se simte până la cele mai îndepărtate colțuri ale țării și care dau tuturor românilor ortodocși certitudine și garanție pentru lucrarea lor în folosul Bisericii Ortodoxe Române.

Ca expresie a acestor sentimente și a prestigiului de care Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST se bucură în Transilvania și în mod special în zona nord-vest a țării, Domnul Rector Teodor Maghiar anunță în fața Adunării Naționale Bisericești că Senatul Universității din Oradea, în unanimitate a acordat titlul academic de «*Doctor Honoris Causa*» Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist dând citire Diplomei de «*Doctor Honoris Causa*».

În aplauzele asistenței, Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST i se înmânează de către Domnul Prof. Univ. Dr. Teodor

Maghiar, Rectorul Universității din Oradea, Diploma de «DOCTOR HONORIS CAUSA» scrisă în latină și sigilată cu Sigiliul Universității din Oradea, cu care prilej, Prea Fericirea Sa este invitat la Oradea a participa la ceremonialul academic ce are loc în astfel de împrejurări.

În cuvântul rostit, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* mărturisește surprinderea față de hotărârea Senatului Universității din Oradea de a-i acorda înaltul titlu academic de «DOCTOR HONORIS CAUSA», că «niciodată nu am râvnit lucrul acesta; nebănuind însă că Bunul Dumnezeu îmi va înmulți într-atât anii și puterea lor, care sunt încă un semn al darurilor Sale prea sfinte care s-au revărsat peste puținătatea puterilor mele omenești». În continuare, Prea Fericirea Sa arată că a venit și această zi împreună cu darul pe care l-ați adus care mă onorează deosebit și prin Mine Biserica noastră străbună, cu atât mai mult cu cât este darul unei Universități de Stat, aceea din Oradea, unde, în colaborare cu Episcopia Oradei ați sădit o frumoasă bisericuță din lemn, locaș de rugăciune pentru tinerii studenți, cadrele didactice ale acestei cetăți universitare».

Prea Fericirea Sa evocă apoi anul în care a păstorit acea Eparhie cât timp a fost vacantă, subliniind că «acest titlu academic este un semn al rugăciunilor vrednicilor păstori ai acelei eparhii, Episcopii Nicolae Popovici și Vasile Coman pe care acum le înalță către Părintele Ceresc din locul lor de veșnică odihnă».

Mulțumind pentru titlul de «Doctor Honoris Causa» ce i-a fost acordat, Prea Fericirea Sa încredințează pe membrii Adunării Naționale Bisericești, că «acesta este un semn de respect față de Biserica noastră străbună, față de însăși spiritualitatea românească și am deplina bucurie de a împărți această deosebită cinste cu ceilalți membri ai Sfântului Sinod, cu toți preoții și credincioșii și cu toți cei de față, care împreună slujim lui Dumnezeu».

Arătând că, «nu am dorit sub nici un chip ca această sărbătoare personală să fie serbată ca un al treilea eveniment din viața Bisericii alături de importante momente ale dobândirii Autocefaliei acum 110 ani și a ridicării la rangul de Patriarhie acum 70 de ani, trebuie să subliniez din nou meritele Sfântului Sinod, ale preoțimii, ale mânăstirilor și ale credincioșilor pentru toate împlinirile care au fost prezentate în fața acestei distinse Adunări».

Incheindu-și vorbirea, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* adresează mulțumiri tuturor celor care au luat cuvântul în plenul Adunării și înalță rugăciune Bunului Dumnezeu de mulțumire pentru toată lucrarea arătată și de întărire a tuturor pentru păzirea Bisericii noastre dreptmăritoare și a unității ei dată de Domnul Iisus Hristos.

Ca urmare a rapoartelor prezentate în plenul Adunării Naționale Bisericești, a sugestiilor formulate în cadrul discuțiilor purtate care rămân în atenția Sectoarelor Administrației Patriarhale,

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST făcută în conformitate cu prevederile art. 20 din Statutul pentru organizarea

și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 59 și 120 din Regulamentul Organelor Centrale Bisericești, Adunarea Națională Bisericească hotărăște :

- *La act de activitatea Bisericii Ortodoxe Române desfășurată în cursul anului 1994, prezentată în Dările de seamă ale Sectoarelor Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe și își exprimă acordul cu propunerile formulate pentru buna desfășurare a activității în cursul anului 1995 la fiecare sector.*
- *Exprimă mulțumiri tuturor organelor executive bisericești și tuturor membrilor Sfântului Sinod și Sectoarelor Administrației Patriarhale pentru modul în care s-au implicat personal și au acționat în vederea soluționării în cursul anului 1994 a multor probleme și aspecte ale vieții bisericești.*
- *În mod special membrii Adunării Naționale Bisericești aduc mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru întreaga activitate desfășurată și-i fac respectuoase urări cu prilejul împlinirii vârstei patriarhilor biblici.*

Președintele Adunării Naționale Bisericești, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* mulțumește din nou pentru aprobarea propunerilor, pentru modul în care au decurs lucrările, precum și pentru urările făcute și invită pe Secretarul general al Adunării Naționale Bisericești să dea citire componenței *Comisiei pentru verificarea și semnarea Procesului-Verbal al ședinței Adunării Naționale Bisericești*, aprobată în ședința de constituire a acestui for central bisericesc din iulie 1994, după cum urmează : P. C. Prof. Univ. Constantin Galeriu, P. C. Protoiereu Corneliu Irod, Dl. Academician Prof. Univ. Dr. Virgil Căndea și Dl. Prof. Univ. Dr. Paul Blidaru.

Epuizându-se problemele înscrise pe Ordinea de zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* aduce mulțumiri celor prezenți pentru modul în care și-au adus contribuția pe comisii, sau în plen, la soluționarea problemelor respective și declară închisă ședința de lucru ordinară a Adunării Naționale Bisericești.

Se rostește rugăciunea : «Cuvine-se cu adevărat !».

Ședința se ridică la orele 14,30.

Președintele Adunării Naționale Bisericești

† THEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Secretar de ședință

PR. AUGUSTIN RUSU

SECRETARUL CANCELARIEI SFÂNTULUI SINOD

LUCRĂRILE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Ședința de lucru din 6 februarie 1995

Potrivit convocării *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*, făcută în conformitate cu prevederile art. 12 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod plenar s-a întrunit în ședință de lucru în ziua de luni 6 februarie 1995, la reședința patriarhală din București.

Ședința Sinodală a fost precedată de lucrările Adunării Naționale Bisericești, desfășurate sâmbătă 4 februarie, prilej cu care s-a oficiat TE-DEUM-ul de deschidere atât a lucrărilor Adunării Naționale Bisericești, cât și ale Sfântului Sinod.

Duminică 5 februarie, în Biserica Sfântul Spiridon din Capitală, s-a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă cu participarea tuturor membrilor Sfântului Sinod în frunte cu *Prea Fericitul Părinte Patriarh*, drept mulțumită lui Dumnezeu pentru aniversarea a 70 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie și pentru împlinirea a 110 ani de la recunoașterea autocefaliei sale, momente marcadă festivitățile ce se vor derula pe parcursul întregului an 1995.

Evenimentele aniversate au fost evocate în cuvântul festiv rostit de *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* în cadrul ședinței de lucru a Adunării Naționale Bisericești din ziua de 4 februarie 1995 cu care prilej a subliniat importanța lor istorică, națională și religioasă.

De asemenea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, în cuvântul de învățătură rostit în cadrul Sfintei Liturghii solemne în Biserica Sfântul Spiridon Nou în ziua de duminică, 5 februarie 1995, a reliefat importanța acestor aniversări, ca arcuri peste timp, pentru spiritualitatea ortodoxă românească. Toate aceste momente sărbătorești care au avut loc în zilele de 4 și 5 februarie au fost consemnate în Actul Sinodal semnat în Biserica Sfântul Spiridon de către toți membrii Sfântului Sinod.

Luni, 6 februarie au avut loc lucrările Sfântului Sinod care au început la orele 10,00 sub președinția *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*.

Se rostește rugăciunea «Împărate Ceresc».

La invitarea *Prea Fericitului Părinte Președinte* se dau citire apelului nominal, de către P. S. Episcop Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul, Secretarul Sfântului Sinod, în urma căruia este absent doar P. S. Episcop Vicar Teodosie Snagoveanul, plecat în misiune peste hotare.

Constatăndu-se prezența statutară, *Prea Fericitul Părinte Patriarh* declară deschisă sesiunea Sfântului Sinod pe anul 1995.

La propunerea *Prea Fericitului Părinte Patriarh*, Sfântul Sinod aprobă componența Comisiilor Sinodale pentru sesiunea sinodală a anului 1995 precum și ordinea de zi, lucrările fiind repartizate fiecărei comisii potrivit specificului lor.

După adoptarea Ordinei de zi și repartizarea lucrărilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh suspendă ședința pentru studierea acestora în comisile sinodale și pentru întocmirea referatelor, anunțând re-deschiderea ședinței după ce se va încheia examinarea tuturor problemelor pe comisii.

*

La reluarea lucrărilor Sfântului Sinod în plen, Prea Fericitul Părinte Președinte invită pe P. S. Episcop Andrei al Alba Iuliei să prezinte referatele Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, al cărei raportor este, după cum urmează :

1. Te mei nr. 776/1995 -- Referat privind itinerarul pastoral al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și itinerariile pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și Dărilor de seamă privind activitatea de teren pastoral-misionară, pe anul 1994.

În urma examinării amplei activități desfășurate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la Centrul Patriarhal ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române, ca Mitropolit și ca Arhiepiscop al Bucureștilor, precum și de către ceilalți membri ai Sfântului Sinod în eparhiile respective și în cadrul organelor bisericești centrale și locale sub aspect învățătoresc, sacramental, misionar-pastoral, caritativ-social și administrativ-gospodăresc, pe multiple planuri și a rezultatelor frumoase obținute în cadrul acestor lucrări :

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, Sfântul Sinod hotărăște :

În act cu mulțumiri de bogata activitate desfășurată de Prea Fericitul Părinte Patriarh și de către II PP SS Mitropoliți și Arhiepiscopi și de PP SS Episcopi, Episcopi-Vicari și Arhieriei-Vicari, membri ai Sfântului Sinod, consemnată în itinerariile pastorale ;

De asemenea, în act cu aprobare de Dărilor de seamă privind activitatea pastoral-misionară și de teren ;

Centrele eparhiale să fie rugate să analizeze sub toate aspectele activitățile pastoral-misionare, caritativ-sociale și grija pentru locașurile de cult, pentru a găsi cele mai eficiente căi și mijloace de preîntâmpinare a prozelitismului, de păstrare a unității de credință în condițiile «agresivității» sectelor care profită de starea materială precară a marii majorități a credincioșilor ;

Să se studieze găsirea unor mijloace adecvate pentru implicarea mai directă a mirenilor în activitatea caritativ-filantropică pentru a contrabalansa activitatea filantropică cu scop de prozelitism, atât în țară, cât și din afara granițelor ;

Centrele eparhiale sunt rugate a depune în continuare eforturi pentru îndrumarea activității asociației «Oastea Domnului» și a celorlalte asociații religioase care activează cu binecuvântarea Bisericii ;

De asemenea, Centrele eparhiale sunt rugate să manifeste aceeași deschidere către dialog cu reprezentanții Bisericii Catolice Orientale de Rit Bizantin pentru soluționarea stărilor de tensiune, acolo unde se ivesc sau există între credincioșii ortodocși și catolicii orientali de rit bizantin.

2. *Temei nr. 173, 629/1995* — Apelul Senatului României privind dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Catholică Orientală de Rit Bizantin din România și Scrisoarea I.P.S. Lucian Mureșan, Mitropolit al Bisericii Catolice Orientale de Rit Bizantin.

Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, examinând documentele de mai sus, constată mai întâi că problema relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Orientală de Rit Bizantin s-a aflat permanent în atenția și examinarea Organelor Centrale Bisericești, ultima dată la 8—9 decembrie 1994, când Sfântul Sinod a fost informat și a luat act de stadiul privind inițiativele legislative și acțiunile juridice ale Bisericii Catolice Orientale de Rit Bizantin făcute la Senat, Camera Deputaților și Curtea Constituțională în problema restituirii locașurilor de cult precum și de rezultatele acestor inițiative, prilej cu care Sfântul Sinod a rugat din nou pe membrii săi «a rămâne deschiși dialogului în cazurile în care Comisiile de dialog locale vor fi solicitate pentru tratativele dintre părți, privind locașurile de cult».

În același scop, membrii Sfântului Sinod au fost informați că la solicitarea Biroului Permanent al Senatului vor trebui să-și exprime fiecare punctul de vedere privind oportunitatea promovării inițiativei legislative propusă de senatorul Matei Boilă.

Totodată, Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, examinând documentele menționate, a constatat că Biserica Ortodoxă Română în cei cinci ani de la emiterea Decretului nr. 9 din 31 dec. 1989, care a recunoscut Biserica Catholică Orientală de Rit Bizantin și până astăzi, Biserica Ortodoxă Română a făcut repetate apeluri la dialog în problema reglementării restituirii locașurilor de cult, care au rămas fără nici un răspuns, unitățile Bisericii Catolice Orientale de Rit Bizantin, adresându-se direct justiției sau procedând la ocuparea cu forța a locașurilor de cult.

De asemenea, Comisia constată că Declarația Apel adoptată de Senatul României la 29 decembrie 1994 (publicată în Monitorul Oficial nr. 2/VII.10 ianuarie 1995) exprimă punctul de vedere al Senatului referitor la dialogul prevăzut de art. 3 al Decretului nr. 126/1990 și că I.P.S. Mitropolit Lucian al Bisericii Catolice Orientale de Rit Bizantin cu scrisoarea din 18 ianuarie 1995 se adresează Patriarhiei Române solicitând o întrevedere pentru a discuta urmările Declarației Apel a Senatului României.

În urma analizării documentației, Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, propune Plenului Sfântului Sinod să se ia în considerare, în vederea răspunsurilor ce se vor trimite Senatului și I.P.S. Mitropolit Lucian Mureșan, următoarele :

1. Biserica Ortodoxă Română a fost și rămâne deschisă pentru dialog. Sfântul Sinod apreciază și salută faptul că după cinci ani de la

primele contacte dintre cele două Biserici și de la repetatele apeluri ale Bisericii Ortodoxe Române rămâne fără răspuns, Biserica Catolică Orientală de Rit Bizantin s-a hotărât să accepte dialogul.

2. Pentru pregătirea atmosferei spirituale de respect reciproc și frațietate în care urmează să se desfășoare dialogul sunt totuși necesare în momentul de față schimbări de atitudine, acte prealabile menite să diminueze și să stingă stările de tensiune și anume: renunțarea la acțiunile judecătorești deschise de Biserica Catolică Orientală de Rit Bizantin împotriva unor parohii ortodoxe, la ocuparea prin abuz a bisericilor, la calomniile din presă etc.

3. Biserica Ortodoxă Română socotește că actuala legislație a țării (Decretul-Lege nr. 126/1990 și Decretul-Lege nr. 177/1948 — actuala Lege a Cultelor) precum și rezultatele dialogului teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică oferă cadrul dialogului nostru bilateral în România, pentru care Biserica Ortodoxă Română încă din anul 1990 și-a manifestat disponibilitatea înființând comisii locale și o comisie centrală pentru acest dialog, pornind de la premise realiste: numărul credincioșilor, voința lor, nevoile pastorale reale, dialogul internațional.

4. Eparhiile din Transilvania vor alcătui un material documentar la zi, privind situația locală a raportului cu catolicii orientali de rit bizantin, pe care îl vor trimite Cancelariei Sfântului Sinod în cel mai scurt timp, pentru a se cunoaște realitățile locale și a se purta dialog în funcție de acestea.

5. Comisia propune să se dea răspuns Senatului în sensul celor de mai sus, iar în ce privește răspunsul care se va da Mitropolitului Lucian Mureșan să se găsească tonul cel mai potrivit, subliniindu-se faptul că problema s-a complicat față de cea din primăvara anului 1990, prin ocuparea abuzivă de biserici, prin acțiuni denigratoare în presă etc., dar că reluarea dialogului este dorința noastră a tuturor.

În urma ampleror discuții care au avut loc și a opiniilor care s-au exprimat de către Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Î.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale, Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, P. S. Episcop Ioan al Oradiei, P. S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, P. S. Episcop-Vicar Damaschin Severineanul și a recomandărilor Prea Fericitului Părinte Patriarh, la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, Sfântul Sinod hotărăște:

Approbă ca în scrisoarea de răspuns către Senatul României cu privire la Declarația-Apel din 29 decembrie 1994, publicată în Monitorul Oficial din 10 ianuarie 1995 precum și în Scrisoarea de răspuns către Î.P.S. Mitropolit Lucian Mureșan, adresată Patriarhiei Române la 18 ianuarie 1995, cu privire la dialogul dintre cele două Biserici, să se exprime următoarele puncte de vedere:

1. Biserica Ortodoxă Română a fost și rămâne deschisă pentru dialog. Sfântul Sinod apreciază și salută faptul că după cinci ani

de la primele contacte dintre cele două biserici și de la repetatele apeluri ale Bisericii Ortodoxe Române rămase fără răspuns, Biserica Catolică Orientală de Rit Bizantin s-a hotărât să accepte dialogul.

2. Pentru pregătirea atmosferei spirituale de respect reciproc și de frațietate în care urmează să se desfășoare dialogul sunt totuși necesare în momentul de față schimbări de atitudine, acte prealabile menite să diminueze și să stingă stările de tensiune și anume: renunțarea la acțiunile judecătorești deschise de Biserica Catolică Orientală de Rit Bizantin împotriva unor parohii ortodoxe, la ocuparea prin abuz a bisericilor, la calomniile din presă etc.
3. Biserica Ortodoxă Română socotește că actuala legislație a țării (Decretul-Lege nr. 126/1990 și Decretul-Lege nr. 177/1948 — actuala Lege a Cultelor) precum și rezultatele dialogului teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică oferă cadrul dialogului nostru bilateral în România, pentru care Biserica Ortodoxă Română încă din anul 1990 și-a manifestat disponibilitatea înființând comisii locale și o comisie centrală pentru acest dialog, pornind de la premise realiste: numărul credincioșilor, voința lor, nevoile pastorale reale, dialogul internațional.
4. Eparhiile din Transilvania vor alcătui un material documentar la zi, privind situația locală a raportului cu catolicii orientali de rit bizantin pe care îl vor trimite Cancelariei Sfântului Sinod în cel mai scurt timp, pentru a se cunoaște realitățile locale și a se purta dialog cu acestea.

3. Temei nr. 444/1995 — Referatul Sectorului II al Administrației Patriarhale în legătură cu unele probleme actuale privind Comisia de pictură bisericească.

Din documentația asupra problemei, Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri a reținut următoarele:

— În ședința Sfântului Sinod din 13—14 iulie 1994 s-a aprobat dizolvarea vechii Comisii de Pictură Bisericească spre a se constitui o nouă Comisie, formată din pictori bisericești și clerici cu cunoștințe de pictură, care să fie aprobată de Prea Fericitul Părinte Patriarh, prin Decizie Patriarhală;

— La data de 15 septembrie 1994, prin Decizia Patriarhală nr. 62, Prea Fericitul Părinte Patriarh a aprobat constituirea și componența noii Comisii de Pictură Bisericească a cărei activitate a început la 14 noiembrie 1994;

— Unii pictori bisericești interesați, interpretând tendențios hotărârea sinodală de înnoire a Comisiei de Pictură Bisericească, au lansat

în rândul pictorilor bisericești și al redacției unor ziare ideea că Patriarhia Română a desființat Comisia de Pictură Bisericească;

— În baza acestei știri false, la data de 7 septembrie 1994, în cadrul Uniunii Artiștilor Plastici din România, a luat ființă așa zisa «Comisie Națională de Artă Plastică Religioasă» fără consultarea și acordul prealabil al Patriarhiei Române;

— La data de 29 octombrie 1994, în mod independent față de patriarhia Română, a fost convocată Adunarea Generală a pictorilor bisericești, unde s-a discutat preluarea și integrarea acestora în Uniunea Artiștilor Plastici din România, care să rezolve toate problemele legate de pictura bisericească.

De asemenea, Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mânăstiri a reținut că la solicitarea Uniunii Artiștilor Plastici din România, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a acordat, în ziua de 17 noiembrie 1994, reprezentanților acesteia o audiență, prilej cu care Prea Fericirea Sa a precizat cu claritate următoarele:

— Patriarhia Română are Comisia de Pictură Bisericească proprie, care, ca organism de specialitate, funcționează continuu de pe vremea primului patriarh și până astăzi. Biserica a înnoit componența acestei comisii și nu recunoaște «Comisia Națională de Artă Plastică Religioasă», care s-a autoînființat fără acordul Patriarhiei Române;

— Biserica Ortodoxă Română, potrivit Sfințelor Canoane și legiilor proprii are dreptul prin Sfântul Sinod și organele sale să se îngrijească de patrimoniul său spiritual care include și pictura bisericească;

— Comisia de Pictură Bisericească a Patriarhiei Române, instituită de Sfântul Sinod și alcătuită din pictori bisericești și profesori de teologie și artă bisericească este singura abilitată să decidă în toate problemele legate de pictura bisericească.

Având în vedere că, Uniunea Artiștilor Plastici din România, după primirea acestor lămuriri, a publicat un comunicat care este în neconcordanță cu discuțiile purtate la Patriarhia Română, iar pe de altă parte, faptul că la Patriarhia Română s-a primit un Regulament de organizare și funcționare a Comisiei Naționale de Artă Plastică Religioasă care, prin prevederile conținute uzurpă drepturile Bisericii Ortodoxe Române de a decide în problemele privind arta decorativă bisericească și că această Comisie s-a autoconstituit fără acordul Patriarhiei Române;

Luând în considerare prevederile legislației bisericești proprii și a Sfințelor Canoane, și a altor reglementări în vigoare cu privire la pictura bisericească,

Ținând seama de prevederile art 10, litera «t» din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ale articolului 7, litera «t» din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română privind atribuțiile Sfântului Sinod în legătură cu supravegherea și controlul lucrărilor ce se efectuează la bisericile din cuprinsul Patriarhiei Române, inclusiv pictura bisericească,

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, Sfântul Sinod hotărăște :

Dezaproabă constituirea așa-zisei Comisii Naționale de Artă Plastică Religioasă din cadrul Uniunii Artiștilor Plastici din România care, prin regulamentul său de organizare și funcționare uzurpă drepturile Sfântului Sinod de supraveghere și control asupra lucrărilor de pictură bisericească, prevăzute de art. 10 lit. «t» din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române ;

Centrele eparhiale vor fi informate asupra acestei acțiuni de uzurpare a drepturilor Patriarhiei Române și a Sfântului Sinod asupra lucrărilor de pictură bisericească ;

Centrele eparhiale sunt îndatorate a nu da urmare apelurilor făcute de Comisia Națională de Artă Plastică Religioasă, întrucât Comisia de Pictură Bisericească din cadrul Administrației Patriarhale este singura abilitată să decidă în problemele legate de calificarea și promovarea pictorilor bisericești, aprobarea documentațiilor de pictură și angajarea acestora numai de către pictori autorizați de Patriarhia Română, precum și supravegherea și controlul lucrărilor de pictură bisericească ;

Preoții care nu vor respecta prezenta hotărâre sinodală și vor încheia contracte cu Comisia Națională de Artă Plastică Religioasă sau cu alte organe de pictură neautorizate de Patriarhia Română, vor fi sancționați potrivit prevederilor legale bisericești în vigoare.

4. Temei nr. 304/1995 — Situația Asociației «Oastea Domnului».

Examinând referatul și documentația însoțitoare privitoare la situația asociației «Oastea Domnului», Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri a reținut următoarele :

— În sânul asociației «Oastea Domnului» s-au ivit două grupări dizidente, unul la Simeria și altul la Cluj-Napoca ;

— Pentru aplanarea divergențelor dintre aceste grupări dizidente și Sfatul Frățesc pe țară au avut loc mai multe întruniri ale Comisiei sinodale speciale cu reprezentanții acestora (Simeria—Arad, 11 noiembrie 1993 ; Cluj-Napoca, 19 ianuarie 1994 ; Simeria—Arad, 27 iulie 1994 și Cluj-Napoca, 16 noiembrie 1995).

Ca urmare, după întrunirea de la Cluj-Napoca, din 16 noiembrie 1994, potrivit concluziilor materialului elaborat de P. S. Episcop Calinic al Argeșului, s-a consemnat că :

— Reprezentanții celor două grupări dizidente de la Simeria și Cluj-Napoca se manifestă în mod sectar și continuă să compromită prin lucrarea lor atât asociația «Oastea Domnului» cât și Biserica Ortodoxă Română ;

— Pentru Sfatul Frăţesc pe ţară al «Oastei Domnului» este clar că grupările dizidente de la Simeria şi Cluj-Napoca nu mai pot fi recuperate nici pentru «Oastea Domnului» şi nici pentru Biserica Ortodoxă Română, solicitându-se excluderea din Biserică a liderilor acestor grupări dizidente ;

— Cele două grupări dizidente caută să țină legătura cu Biserica Ortodoxă Română numai pentru a avea o recunoaştere oficială şi numai pentru a avea o acoperire a acţiunilor prozelitiste finanţate din străinătate ;

— Este necesară o delimitare clară a «Oastei Domnului» de liderii acestor grupări dizidente şi de acţiunile lor ;

— Sfatul Frăţesc solicită ca Sfântul Sinod să interzică oficial celor două grupări dizidente de a mai folosi oblabăuirea Bisericii Ortodoxe Române şi numele asociaţiei «Oastea Domnului».

Toate aceste aspecte au fost examinate de către Sfântul Sinod în şedinţa sa de lucru din 8—9 decembrie când s-a apreciat că este necesar ca P. S. Episcop Calinic al Argeşului, încredinţat prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 740/22 martie 1984 cu îndrumarea activităţii asociaţiei «Oastea Domnului», să completeze documentaţia despre activitatea asociaţiei cu noi date.

Comisia pentru doctrină, viaţă religioasă şi pentru mănăstiri, analizând documentaţia existentă a constatat că materialele suplimentare prezentate de P. S. Episcop Calinic al Argeşului, dovedesc tendinţa sectorară a grupărilor dizidente de la Simeria şi Cluj-Napoca, relaţiile liderilor acestor grupări dizidente cu Alianţa Evanghelică din România cât şi orientările vădit sectante şi neoprotestante ale acestor lideri.

De asemenea, Comisia a analizat cele 9 propuneri formulate de P. S. Episcop Calinic al Argeşului în documentarul elaborat, pe care le-a supus examinării.

În urma discuţiilor ample purtate pe marginea situaţiei asociaţiei «Oastea Domnului», la care au participat : IIPSS Mitropoliţi Daniei al Moldovei şi Bucovinei, Antonie al Ardealului, Nicolae al Banatului, Serafim al Germaniei şi Europei Centrale, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, P. S. Episcop Timotei al Aradului, discuţii concluzionate de Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, şi considerându-se că propunerile formulate de P. S. Episcop Calinic al Argeşului, pe baza cărora s-au purtat discuţiile, sunt judicioase, acestea conţinând şi hotărârea Consfăţuirii de la Cluj-Napoca din 16 noiembrie prin care s-a considerat că cei doi lideri dizidenţi şi adepţii lor s-au autoexcluzat.

Supunându-se votului propunerile P. S. Episcop Calinic al Argeşului şi Comunicatul din 16 noiembrie 1984 de la Cluj-Napoca.

Constatându-se că s-a exprimat acordul majoritar asupra celor două documente, Sfântul Sinod hotărăşte :

la act de propuneri P. S. Episcop Calinic al Argeşului privind situaţia actuală şi de perspectivă a asociaţiei «Oastea Domnului», cu precizarea că excluderea liderilor grupărilor dizidente de la Simeria şi Cluj-Napoca este o problemă internă, de competenţa Sfatului Frăţesc pe Ţară şi a Congresului «Oastei Domnului» a cărei convocare este necesară.

Sfântul Sinod își exprimă speranța că prin continuarea misiunii încredințată Prea Sfințitului Episcop Galinic al Argeșului se va ajunge la liniștea dorită în sânul asociației «Oastea Domnului».

Membrii Sfântului Sinod sunt rugați ca, fiecare în eparhia sa, să acorde o atenție sporită activității asociației «Oastea Domnului», în vederea menținerii acesteia în vatra credinței străbune, îndrumând pe preoți să manifeste deschidere și bunăvoință pentru antrenarea ostașilor în lucrarea misionară și social-caritativă a parohiei.

5. Temei nr. 197/1995 — Referatul Comisiei speciale privind Societatea Biblică Interconfesională din România.

Examinând documentația aflată la Cancelaria Sfântului Sinod, au fost reținute următoarele în legătură cu Societatea Biblică Interconfesională din România :

— Prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 7311/1990 s-a aprobat în principiu înființarea Societății Biblice Românești, care urma a fi afiliată la Alianța Mondială a Societății Biblice Unite, iar la 25—28 septembrie 1990, tot cu aprobarea Sfântului Sinod s-a constituit Comisia Biblică Sinodală alcătuită din P. S. Episcop-Vicar Damaschin Severineanul, Pr. Cons. Sabin Verzan, Pr. Prof. Univ. Constantin Cornițescu, Pr. Prof. Univ. Vasile Mihoc și Pr. Prof. Univ. Dumitru Abrudan.

— Din partea Patriarhiei Române, P. S. Episcop-Vicar Damaschin Severineanul și Pr. Cons. Sabin Verzan au fost delegați să facă parte din Comitetul provizoriu de conducere al Societății, după care, în luna ianuarie 1992 Sfântul Sinod a luat act de constituirea Societății Biblice din România și de Statutul acesteia care, la constituire a luat denumirea de *Societatea Biblică Interconfesională din România* (SBIR) prin participarea a 10 culte religioase. P. S. Episcop-Vicar Damaschin Severineanul a fost ales ca Vicepreședinte al Societății, iar Pr. Cons. Sabin Verzan ca Secretar general al S.B.I.R.

— Între activitățile acestui organism biblic interconfesional se numără și Seminarul traducătorilor biblici, ținut la București între 14—18 iunie 1993, cu tema «O traducere interconfesională a Bibliei în limba română». Sfântul Sinod în ședința de lucru din 6—8 iulie 1993, examinând lucrările acestui seminar și considerând că problema traducerii interconfesionale a Bibliei în România nu este de actualitate, a amânat-o pentru studiere și aprofundare.

Arhiepiscopia Clujului a informat Patriarhia Română că, datorită unor confuzii apărute în relațiile dintre reprezentanții Societății Biblice Interconfesionale din România cu unii sponsori din Germania, nu a putut obține sprijin pentru procurarea hârtiei necesare tipăririi unei Cărți de Rugăciuni și ca urmare, a cerut ca problema să fie supusă examinării Sfântului Sinod, pentru a se stabili raporturile dintre Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă și Societatea Biblică Interconfesională din România.

Dând curs solicitării Arhiepiscopiei Clujului, problema a fost încredințată de Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST spre studiere și propuneri unei comisii care a elaborat un Proces Verbal ce a fost supus dezbaterii plenului Sfântului Sinod.

Considerându-se că problema nu a putut fi întru totul aprofundată de către comisia respectivă și că este nevoie ca Statutul Societății Biblice Interconfesionale din România să fie cunoscut de către membrii Sfântului Sinod pentru a se putea pronunța cu privire la relațiile dintre aceasta și Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ;

În urma discuțiilor purtate și a opiniilor exprimate de către Î. P. P. SS. Mitropoliți Antonie al Ardealului, Nestor al Olteniei, I. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului și a recomandărilor Prea Fericitului Părinte Patriarh, Sfântul Sinod hotărăște :

Problema Societății Biblice Interconfesionale din România se amână pentru studiere și aprofundarea aspectelor care privesc relațiile sale cu Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Statutul pentru organizarea și funcționarea acestei societăți se va trimite tuturor membrilor Sfântului Sinod pentru a-l cunoaște și a-și exprima opiniile.

Dosarul se va restitui comisiei, pentru a fi studiat și aprofundat și a se face propuneri precise la obiecțiile formulate de Arhiepiscopia Clujului.

6. *Temei nr. 144/1995* — Referatul Cancelariei Sfântului Sinod privind condițiile canonice și de vârstă pentru intrarea în viața monahală, în special pentru tineretul adolescent.

Constatând că la baza referatului a stat sesizarea cetățeanului Enachi I. Constantin din București privind plecarea fiicei acestuia, în vârstă de 13 ani, de la domiciliul părintesc, fără știrea și învoirea părinților spre a intra într-o mănăstire.

Examinând cazul în speță, Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri a sesizat că acest caz nu este singular și a constatat că Regulamentul pentru organizarea vieții monahale în vigoare, nu conține prevederi exprese cu privire la vârsta de primire a tinerilor în monahism, în timp ce Regulamentul anterior (din anul 1953) era mai amplu în această privință.

Luând act de cele prezentate în referatul Cancelariei Sf. Sinod și de constatările făcute în legătură cu prevederile regulamentare bisericesti privind vârsta de primire a tinerilor în viața monahală.

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, Sfântul Sinod hotărăște :

La act de cazul prezentat, urmând ca Biroul de sesizări și scrisori al Cancelariei Sf. Sinod să precizeze familiei respective legislația Bisericii Ortodoxe Române cu privire la intrarea în viața

monahală, în special a tineretului (minorilor), comunicându-se familiei că se vor face demersuri corespunzătoare în vederea sprijinirii pe linia celor solicitate.

Până la revizuirea «Regulamentului pentru organizarea vieții monahale», în vigoare, eparhiile vor comunica așezămintelor monahale că, primirile în monahism se fac potrivit prevederilor canonice și regulamentare, în acord cu practica tradițională monahală a Bisericii Ortodoxe Române.

La alcătuirea noului Regulament se va preciza că, în cazul minorilor e nevoie de acordul părinților la primirea în monahism.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh, invită pe P. S. Episcop Calinic al Argeșului, raportorul Comisiei Canonice Juridice și pentru Disciplină să prezinte referatele comisiei privind :

7. Temei nr. 890/1995 — Hotărârea Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Târgoviștei privind ridicarea la rangul de Mitropolie.

Constatănd din examinarea documentației care a stat la baza acelei hotărâri motivele de ordin istoric și cultural aduse ca argument,

Având în vedere că din cercetarea propunerii, Comisia canonică, juridică și pentru disciplină a constatat că aceasta nu este în acord cu principiile și rânduilele canonice și bisericești în vigoare în Patriarhia Română,

Ținând seamă că Mitropolia Țării Românești, fostă cu sediul la Târgoviște, nu s-a desființat, ci a continuat să existe cu sediul în noua capitală a Țării Românești,

Luând în considerare că solicitarea Arhiepiscopiei Târgoviștei trebuie corelată și cu solicitările similare ale altor eparhii, lucrare care privește analizarea în ansamblu a împărțirii administrativ-teritoriale a Patriarhiei Române,

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște :

Întrucât fosta Mitropolie cu sediul la Târgoviște nu s-a desființat, ci a continuat și continuă să existe până astăzi, cu sediul la București — Capitala Țării — solicitarea Arhiepiscopiei Târgoviștei nu poate fi luată în considerare, deoarece nu îndeplinește condițiile legale și canonice.

8. Temei nr. 4854/1994 — Hotărârea Adunării Eparhiale a Episcopiei Alba Iuliei privind ridicarea acelei Eparhii la rangul de Arhiepiscopie.

Constatănd din examinarea documentației care a stat la baza hotărârii respective, că pentru susținerea ei au fost invocate o serie de motive istorice, naționale și culturale, administrativ-bisericești și pastoral-misionare,

Luând act că din amplele discuții purtate s-a desprins necesitatea ca problema să fie studiată și aprofundată în cadrul Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, punct de vedere cu care Chiriarhul

locului, P. S. Episcop Andrei al Alba Iuliei și-a exprimat acordul, Sfântul Sinod a hotărât :

Propunerea Adunării Eparhiale a Episcopiei Alba Iuliei de ridicare a acelei Eparhii la rangul de Arhiepiscopie se amână pentru studiere în Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului.

9. *Teze nr. 443/1995* — Hotărârea Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului privind ridicarea Eparhiei la rangul de Arhiepiscopie.

În urma examinării documentației care a stat la baza hotărârii Adunării Eparhiale, în care se exprima dorința clerului și a credincioșilor acelei eparhii,

Ținând seama de lămuririle aduse de Chiriarhul locului, P. S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului și a discuțiilor care au avut loc,

Având în vedere opiniile exprimate potrivit cărora, problema ridicării la rangul de Arhiepiscopie a Episcopiei Maramureșului și Sătmarului trebuie studiată și aprofundată sub aspect canonic și legal, Sfântul Sinod a hotărât :

Amână soluționarea problemei ridicării Episcopiei Maramureșului și Sătmarului la rang de Arhiepiscopie pentru studiul canonic-juridic bisericesc și istoric în Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului.

10. *Teze nr. 733/1995* — Adresa Arhiepiscopiei Craiovei nr. 168/1995 cu propunerea de reînființare a Mănăstirii «Sf. Prooroc Ilie» Mrăcunea, din localitatea Dubova-Plavișevița, județul Mehedinți, cu destinație pentru călugări.

Având în vedere vechimea mănăstirii care urcă până în secolul XII, că aceasta a fost demolată în anul 1967, când s-a format lacul de acumulare Porțile de Fier și că prin reînființarea ei s-ar aduce o reparație morală vieții monahale din acea parte a țării,

Ținând seama de dorința credincioșilor de a sprijini refacerea acestei mănăstiri pentru sporirea vieții duhovnicești și religioase,

Luând act de avizul Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nestor al Olteniei și în conformitate cu prevederile art. 8 din Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române,

La propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște :

Aprobă reînființarea Mănăstirii «Sf. Prooroc Ilie» — Mrăcunea-Plavișevița, jud. Mehedinți, cu destinația pentru monahi, urmând a se organiza și funcționa potrivit rânduielilor tradiționale bisericești.

11. *Teze nr. 888/1995* — Adresa Arhiepiscopiei Târgoviștei nr. 293/1995 cu propunerile de înființare și de reînființare a unor mănăstiri în cuprinsul acelei eparhii.

Având în vedere necesitatea promovării vieții religioase și duhovnicești în rândul credincioșilor locului, rolul pe care îl pot avea în acest scop aceste centre monahale și vechimea istorică a acestor așezăminte mănăstirești,

Luând în considerare recomandarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Vasile al Târgoviștei și în temeiul prevederilor art. 8 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale,

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, Sfântul Sinod hotărăște :

Aprobă înființarea Mănăstirii «Cota 1000 Moroieni», județul Dâmbovița, cu destinație pentru călugări.

Aprobă reinființarea Mănăstirilor Stelea din Târgoviște și Băldana, com. Tărtășești, județul Dâmbovița, cu destinație pentru călugări, precum și reinființarea Mănăstirii Nucet, jud. Dâmbovița, cu destinație pentru călugărițe.

Toate cele patru Mănăstiri urmează a se organiza și funcționa potrivit rânduielilor tradiționale bisericești.

12. *Temei nr. 968/1995* — Adresa Episcopiei Caransebeșului nr. 146/1995 cu propunerea de înființare a Mănăstirii «Sf. Iosif cel Nou de la Partoș», în incinta Seminarului Teologic Liceal Caransebeș, cu destinație pentru călugări.

Având în vedere că Biserica cu hramul «Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș» se află în incinta reședinței eparhiale și a Seminarului Teologic Liceal — Caransebeș, și că potrivit prevederilor statutare, bisericile eparhiale și de reședință trebuie să aibe statut de mănăstire,

Că existența acestei mănăstiri va imprima un climat propice vieții duhovnicești, de rugăciune și de muncă atât viețuitorilor ei, cât și elevilor seminariști, care sunt prezenți în acest locaș zilnic pentru slujbele religioase din zilele rânduite și din sărbători și duminici,

Că prin aceasta s-ar spori numărul așezămintelor monahale din Banat consolidându-se viața mănăstirească și viața religioasă a credincioșilor din zonă,

Având în vedere propunerea Chiriarhului locului, P. S. Episcop Emilian al Caransebeșului și pe temeiul prevederilor art. 8 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și art. 76 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române,

La propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște :

— Aprobă înființarea Mănăstirii «Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș» ca persoană juridică, în incinta reședinței eparhiale și Seminarului teologic liceal Caransebeș, cu destinația pentru călugări.

13. *Temei nr. 586/1995* — Adresa Episcopiei Sloboziei și Călărașilor nr. 78/1995, cu propunerea de înființare a Mănăstirii «Acoperământul Maicii Domnului», în localitatea Dridu, județul Ialomița, cu destinație pentru călugărițe.

Având în vedere că această mănăstire este menită a promova viața spirituală și duhovnicească și a stimula dezvoltarea vieții monahale în această nouă eparhie, într-o zonă lipsită de așezăminte monahale,

Ținând seama că această mănăstire este singurul așezământ cu destinație pentru călugărițe în cuprinsul Episcopiei Sloboziei și Călărașilor,

Constatând din documentația prezentată, că noua mănăstire este amplasată într-o cunoscută și străveche vatră arheologică și istorică românească și că lucrările de construcție la chilii sunt în fază de finalizare, iar la Biserica mănăstirii lucrările sunt în curs de realizare,

Luând act de propunerea Prea Sfințitului Episcop Nifon și în temeiul prevederilor art. 8 din Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române,

La propunerea Comisiei canonice, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște :

-- *Aprobă înființarea Mănăstirii «Acoperământul Maicii Domnului», localitatea Dridu, jud. Ialomița, cu destinația pentru călugărițe, urmând a se organiza și funcționa potrivit rânduielilor tradiționale bisericești.*

14. *Temei nr. 886/1995* -- Adresa Episcopiei Râmnicului nr. 340/1995 cu propunerea Prea Sfințitului Episcop Gherasim de a se acorda P. Cuv. Protos Vartolomeu (Valeriu) Androni, slujitor la mănăstirea Cozia, jud. Vâlcea, rangul de arhimandrit.

Având în vedere motivele exprimate de către Chiriarhul locului P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului, în susținerea propunerii făcute, vechimea de aproape 22 ani în monahism, pregătirea teologică cu doctorat în țară și peste hotare și râvna pentru viața monahală.

În conformitate cu prevederile art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și la propunerea Comisiei canonice, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște :

— *Acordă P. Cuv. Protos. Vartolomeu (Valeriu) Androni, slujitor la Mănăstirea Cozia, județul Vâlcea, rangul de Arhimandrit.*

15. *Temei nr. 957/1995* — Adresa Episcopiei Alba Iulia nr. 141 1995 cu propunerea P. S. Episcop Andrei de a se acorda P. Cuv. Protos Ioan Iovan, slujitor la Mănăstirea Recea, jud. Mureș, rangul de Arhimandrit.

Din recomandarea Chiriarhului locului reiese că P. C. Protos Ioan Iovan are o vârstă venerabilă, o activitate misionară deosebită și a suportat ani îndelungați rigorile opresiunii regimului comunist, fiind întemnițat 9 ani.

Provenind dintr-o familie preotească din Bihor, după studii liceale făcute la Oradea, a urmat teologia la Cluj înscriindu-se și la drept și a fost admis ca doctorand la București.

În anul 1948 a fost hirotonit ierodiacon la Vladimirești, iar în anul 1949 [re]ot de către Episcopul Nicolae Popovici.

După o perioadă de excludere din monahism în anul 1979, primește binecuvântarea să reintre în viața monahală și slujire, la Cernica și

Plumbuita, iar din 1991 este duhovnicul noii mănăstiri Recea, la a cărei edificare fizică și spirituală are o mare contribuție, la Crăciunul anului 1994, fiind hirotosit Protosinghel.

Apreciindu-se și reținându-se necesar ca, în prealabil hirotesiei în Arhimandrit, P. C. Protos. să condamne în scris învățăturile și practicile greșite în legătură cu aceste Sfinte Taine și să se arate că nu are nimic comun cu grupările anarhiste care le propagă și cutureieră catedralele și bisericile în uniforme călugărești,

Având în vedere avizul Chiriarhului locului și discuțiile care au avut loc, în cadrul cărora au fost formulate opinii diferite privind acordarea acestui rang, pe temeiul prevederilor art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină și ca urmare a votării, în urma căreia s-au înregistrat 3 (trei) voturi împotriva, Sfântul Sinod hotărăște :

- *Acordă P. Cuv. Protos. Ioan Iovan, slujitor la Mănăstirea Recea, jud. Mureș, rangul de Arhimandrit. În prealabil hirotesiei P. Cuv. Protos. Ioan Iovan va îndeplini recomandarea Sfântului Sinod reținută în discuțiile ce au avut loc.*

16. *Temei nr. 4/1995* — Cererea de recurs a fostului preot Popescu I. Viorel, de la Parohia Florica, jud. Buzău, adresată Sfântului Sinod, împotriva sentinței nr. 5 din 14 noiembrie 1994 a Consistoriului Eparhial al Episcopiei Buzăului în care i s-a aplicat ca pedeapsă «caterisirea».

Comisia canonică, juridică și pentru disciplină examinând referatul asupra cauzei, întocmit de P. C. Inspector General Bisericesc precum și documentația existentă la dosar,

Constatând că motivele de recurs sunt neîntemeiate canonic și regulamentar, în conformitate cu prevederile art. 232 din Regulamentul de procedură bisericească, pe baza discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină Sfântul Sinod Plenar hotărăște :

- *Respinge cererea de recurs a fostului preot Popescu I. Viorel de la parohia Florica, județul Buzău introdusă împotriva sentinței nr. 5 din 14 noiembrie 1994 a Consistoriului eparhial Buzău, ca neîntemeiată canonic și regulamentar, rămânând executorie pedeapsa caterisirii care i s-a aplicat de consistoriul eparhial.*

17. *Temei nr. 2518/1994* — Cererea fostului preot Burghiu Constantin de la parohia Donie, Municipiul Focșani, județul Vrancea prin care solicită iertare de pedeapsa «Depunere din treapta preoției», aplicată de Consistoriul eparhial Buzău, cu sentința nr. 4/1991.

Comisia canonică, juridică și pentru disciplină constând că fostul preot Burghiu Constantin nu a dat dovadă de ascultare și de căință și că se află sub vină continuă de recăsătorire, învinuiri care sunt incompatibile cu iertarea.

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod Plenar hotărăște :

- *Respinge cererea de iertare a fostului preot Burghiu Constantin de la parohia Donie din Municipiul Focșani, rămânând executorie pedeapsa «Depunere sau pierderea dreptului pentru totdeauna de a săvârși vreo lucrare sacră...», aplicată acestuia prin sentința nr. 4/1991 de către Consistoriul eparhial al Episcopiei Buzău.*

18. *Temei nr. 9173/1994* — Grupaj tematic selectiv desprins din sesizările și scrisorile înregistrate la Cancelaria Sfântului Sinod din anul 1994.

Luând act de conținutul sutelor de scrisori care se primesc la Cancelaria Sfântului Sinod referitoare la diferite aspecte privind : viața religioasă din parohii, viața monahală, probleme privind numiri de preoți sau activitatea acestora, aspecte privind construirea, reconstruirea sau pictarea de locașuri de cult, probleme privind învățământul religios și predarea Religiei în școlile de stat și la altele ;

Constatând că toate sesizările și scrisorile au primit cuvenitul răspuns sau au fost îndrumate spre competență soluționare la eparhii, la Sectoarele Administrației Patriarhale sau la forurile centrale bisericești ;

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod a hotărât :

- *la act de grupajul tematic desprins din sesizările și scrisorile permise la Cancelaria Sfântului Sinod în anul 1994 și de modul în care s-au soluționat, contribuindu-se astfel la bunul mers al vieții religioase din parohii și eparhii.*

La orele 14,00, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, dispune suspendarea, pentru pauză a ședinței de lucru a Sfântului Sinod, aceasta urmând a fi reluată după amiază.

După amiază, la orele 16,30 se reiau lucrările Sfântului Sinod sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care invită pe Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos, raportorul Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc să prezinte referatele Comisiei privind :

19. *Temei nr. 487/1995* — Adresa Ministerului Învățământului nr. 43/1994, prin care se solicită elaborarea programelor analitice pentru disciplina «Religie», clasele I — VIII.

Constatându-se din referatul elaborat că, prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 3774/1991 s-a aprobat programa analitică pentru predarea Religiei la clasele I—VIII, avizată de către Ministerul Învățământului, după care se predă în prezent Religia și care a stat la baza întocmirii manualelor de Religie pentru clasele I—IV.

Luând act că, pe parcurs, atât Ministerul Învățământului cât și unele eparhii au sesizat necesitatea ca programa de învățământ pentru Religie să fie revizuită și amendată de către cultele religioase,

Având în vedere că prin adresa nr. 45017/1994, Ministerul Învățământului s-a adresat Secretariatului de Stat pentru Culte spre a solicita cultelor religioase elaborarea programelor școlare pentru disciplina «Religie» la clasele I—VIII care, să fie «avizate de Secretariatul de Stat pentru Culte și apoi aprobate de Ministerul Învățământului».

Ținând seama că, în cadrul discuțiilor Comisiei Învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc s-a apreciat că pentru realizarea celor de mai sus este nevoie să se constituie o comisie care să revizuiască și să elaboreze programa în noua formulare, pentru clasele I—IV, aceasta trebuind să coincidă cu conținutul manualelor deja alcătuite și tipărite, că pentru clasele V—VIII programa se va revizui potrivit cerințelor metodologice și didactice specifice și că această comisie are menirea de a întocmi programa pentru clasele IX—XII, în perspectiva extinderii predării Religiei și în liceu, începând cu anul de învățământ 1995—1996,

Ca urmare a propunerilor și sugestiilor Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc și a discuțiilor purtate, Sfântul Sinod hotărăște :

— *Aprobă constituirea următorului Comitet pentru alcătuirea programelor analitice pentru predarea Religiei la clasele I—XII :*

— *Pr. Alexandru Armand Munteanu — inspector general bisericesc*

— *Pr. Prof. Stamatoiu Dionisie — Craiova*

— *Pr. Octavian Picu — Cluj-Napoca*

— *Diac. Prof. Nicu Octavian — București*

— *Pr. Prof. Alexie Buzerea — Craiova (consultant)*

— *Un consultant pentru Limba română și metodică.*

Pentru clasele I—IV, programa analitică va coincide cu cuprinsul manualelor deja tipărite și elaborate ;

La întocmirea programei analitice pentru clasele IX—XII (XIII), în vederea extinderii predării Religiei în liceu, se va ține seama ca aceasta să cuprindă :

La clasele IX—X

- 1. Sinteze a temelor biblice majore.*
- 2. Noțiuni de Istoria bisericească universală.*
- 3. Noțiuni de Istoria Bisericii Ortodoxe Române.*
- 4. Chipuri de sfinți din Biserica Ortodoxă Universală și Biserica Ortodoxă Română.*

La clasele XI—XII (XIII)

- 1. Noțiuni de filosofie și pedagogie creștină.*
- 2. Adevărurile fundamentale ale învățării creștine ortodoxe.*

3. *Viața creștină în Biserică și Societate.*
4. *Principii fundamentale de morală creștină.*
5. *Creștinismul și celelalte religii.*
6. *Ortodoxia în dialog ecumenic.*

Programa analitică va fi alcătuită până la data de 20 martie 1995.

20. *Temei nr. 881/1995 și 902/1995* — Referatul privind organizarea de către Ministerul Învățământului a unei consfătuiri cu reprezentanții cultelor religioase privind învățământul religios în școlile de stat.

Luând act de dorința Ministerului Învățământului de a organiza la 15 februarie 1995, o întâlnire de lucru cu participarea Secretariatului de Stat pentru Culte, a șefilor de culte, a membrilor Comisiei Naționale Consultative de religie, a inspectorilor școlari teritoriale și eparhiali pentru învățământul religios, având la ordinele de zi :

1. Evaluarea învățământului religios în școlile publice (clasele I—VIII), cu referire specială la anul școlar 1993—1994.

2. Măsuri privind planul de învățământ, programa analitică și manualele de religie editate până acum și în perspectivă.

Având în vedere că din referat se desprind și concluziile pe care cele 4 brigăzi de cadre didactice și specialiști din Ministerul Învățământului și al Cultelor religioase le-au formulat în urma deplasării pe teren în județele Prahova, Cluj, Iași și Arad în scopul constatării și evaluării sub toate aspectele a învățământului religios în școală, care să stea la baza unui plan de măsuri și a unor recomandări pentru viitor,

Ținând seama de convocarea adresată Cultelor religioase de către Ministerul Învățământului și Secretariatul de Stat pentru Culte și apreciind că este necesară participarea reprezentanților Bisericii noastre la consfătuire,

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc Sfântul Sinod hotărăște :

- *la act de convocarea lansată de Ministerul Învățământului și Secretariatul de Stat pentru Culte a consfătuirii cu reprezentanții cultelor, inspectorii școlari pentru religie și cadrele de specialitate în scopul evaluării activității de predare a învățământului religios în școlile de stat la clasele I—VIII în anul școlar 1993—1994.*
- *Delegația Bisericii Ortodoxe Române care va participa la această consfătuire va fi condusă de I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și va avea ca membri pe P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P. C. Pr. Constantin Pârvu, Vicar Administrativ, P. C. Pr. Armand Alexandru Munteanu, Inspector General Bisericesc și P. C. Pr. Prof. Nicu Octavian.*

- *Reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române vor solicita sprijinul Ministerului Învățământului în publicarea manualelor de religie, dar și a celorlalte manuale pentru învățământul seminarial și teologic.*
- *Se va solicita în scris și verbal la Ministerul Învățământului extinderea învățământului religios și la clasele IX—XII (XIII) pentru următoarele motive :*
 - a) *Învățământul religios la clasele I—VIII este insuficient ;*
 - b) *Formarea unei culturi generale cât mai complete implică cunoașterea creștinismului în general și a celui românesc în special ;*
 - c) *Liceul este vârsta marilor întrebări ca și a nevoii de a intra în dialog interdisciplinar ;*
 - d) *Dialogul cu alte confesiuni și religii este posibil când fiecare își cunoaște propria identitate religioasă ;*
- *Se va interveni pentru înlăturarea confuziei creată de sintagma «opțional» și «facultativ», care poate fi înlocuită cu apartenența confesională ;*
- *Se va da urmare măsurilor și recomandărilor care se vor desprinde din consfătuirea organizată la 15 februarie 1995 la Ministerul Învățământului privind evaluarea Religiei în școală.*

21. *Temei nr. 901/1995 — Adresa Episcopiei Alba Iulia nr. 175/1995 cu propunerea de înființare a Facultății de Teologie Ortodoxă în cadrul Universității «1 Decembrie» din Alba Iulia, începând cu anul de învățământ 1995—1996.*

Având în vedere dosarul de evaluare anexat, importanța deosebită pentru promovarea vieții religioase ortodoxe românești în acea zonă a țării, explicațiile date de P. S. Episcop Andrei, în plenul Sfântului Sinod și discuțiile care au avut loc ;

La propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște :

- *Aprobă înființarea Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, cu respectarea condițiilor prevăzute de Legea nr. 88/1992.*

22. *Temei nr. 967/1995 — Adresa Episcopiei Alba Iulia nr. 173/1995 cu propunerea de înființare a Școlii Postliceale Teologico-Sanitare în localitatea Aiud, județul Alba, începând cu anul de învățământ 1995—1996.*

În discuțiile purtate, Sfântul Sinod a subliniat necesitatea respectării cadrului legal privind înființarea unor astfel de școli, care, de regulă funcționează în centrele unde există personal didactic calificat, și condiții de practică sanitară.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc Sfântul Sinod hotărăște :

- *Aprobă înființarea Școlii Postliceale Teologico-Sanitare în orașul Aiud, urmând a funcționa în condițiile legale cu un efectiv de 40 de eleve repartizate în două clase.*

23. *Temei nr. 897/1995* — Referatul P. S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, în legătură cu posibilitatea organizării unei Conferințe teologice interconfesionale.

Luând în examinare rezultatele întrunirilor consultative din lunile decembrie 1994 și ianuarie 1995 ale reprezentanților Bisericilor și Facultăților de teologie Ortodoxe, Catolice, Reformate, Lutherane, Armene și Anglicane din România, privind organizarea unei Conferințe teologice interconfesionale, care au stabilit :

- *Constituirea unui comitet de inițiativă ;*
- *Cadrul participanților la conferință și Bisericile cu statut de membru deplin ;*
- *Tema conferinței : «Reconcilierea în Hristos și consecințele ei pentru renașterea spirituală și socială a omului și societății ;*
- *Conferențiarii din partea Facultăților ;*
- *Data și locul desfășurării Conferinței ;*
- *Condițiile de găzduire etc.*

Apreciind în mod pozitiv inițiativa de reluare a Conferințelor teologice interconfesionale, tema care s-a propus pentru tratare, precum și toate celelalte condiții care privesc buna desfășurare a viitoarei Conferințe Teologice interconfesionale ;

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod a hotărât :

- *la act de întrunirile consultative din luna decembrie 1994 și 19 ianuarie 1995 ale reprezentanților Bisericilor și Facultăților de Teologie Ortodoxe, Catolice, Reformate, Lutherane, Armene și Anglicane din România privind organizarea unei Conferințe Teologice interconfesionale, care au stabilit :*
 - *Constituirea unui comitet de inițiativă ;*
 - *Cadrul participanților și Bisericile cu statut de membru deplin ;*
 - *Tema conferinței ;*
 - *Conferențiarii din partea Facultăților ;*
 - *Data și locul desfășurării ;*
 - *Condițiile de găzduire etc.*
- *Această Conferință Teologică Interconfesională să fie socotită ca o contribuție a Bisericilor din România în vederea pregătirii pentru a II-a Adunare Ecumenică Europeană din anul 1997.*

- Este de acord, în principiu, ca această Conferință Teologică Interconfesională să aibă loc în zilele de 30 iunie — 1 iulie 1995 și să fie găzduită de către Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași.
- În privința finanțării acestei conferințe Teologice Interconfesionale este necesară o cooperare între Bisericile participante și Facultățile acestora și AIDROM, ca instituție organizatoare.

24. *Temei nr. 992/1995* — Referatul P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos în legătură cu activitatea unor edituri particulare patronate de preoți sau de membrii familiilor acestora.

Având în vedere că din conținutul referatului rezultă că atât editorii particulari cât și preoții sau membrii de familie ai acestora patronază edituri particulare în care publică literatură teologică, periodice bisericești, cărți de artă bisericească și chiar cărți de cult sau care au legătură cu cultul, încălcându-se prevederile Legii nr. 103/1992 și aducându-se prejudicii Bisericii și eparhiilor în drepturile lor,

Constatându-se că deși Legea nr. 103/1992 stabilește dreptul exclusiv al cultelor religioase în producerea obiectelor de cult și a publicațiilor bisericești, există multe edituri particulare sau chiar clerici și membri ai familiilor acestora care continuă să se îndeletnicească cu activități care intră sub incidența Legii mai sus amintite, obținând pe căi lăaturalnice autorizații și plătind impozite spre a nu fi socotiți evaziونيști fiscali, dar încălcând legea,

Ținând seama de dorințele exprimate de membrii Sfântului Sinod de a se interveni cu fermitate la autoritățile competente solicitându-se sprijinul pentru aplicarea cu fermitate a sancțiunilor prevăzute pentru încălcarea Legii nr. 103/1992,

Luând act că este necesar ca preoții care patronează sau exercită activități ce intră sub incidența Legii respective să fie sancționați pe linie bisericească și deferiți autorităților.

În urma discuțiilor care au avut loc, Sfântul Sinod hotărăște :

La act de sesizarea produsă de Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos.

Se va interveni la forurile în drept cerându-se aplicarea cu fermitate a prevederilor Legii nr. 103/1992.

Preoții sau membrii familiilor acestora care se îndeletnicesc sau patronează activități care intră sub incidența Legii nr. 103/1992, vor fi acționați în judecata bisericească, iar membrii lor de familie vor fi deferiți justiției și organelor legale competente.

În continuare, la invitarea Prea Fericitului Părinte Președinte, Prea Sfințitul Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor, raportorul Comisiei Afacerilor Externe Bisericești, prezintă referatele asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi la această comisie, după cum urmează :

SECTORUL COMUNITĂȚI EXTERNE ȘI BURSE

25. *Temei nr. 693/1995* — Dărilor de seamă ale Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului și P. S. Episcop Timotei al Aradului, privind activitatea bisericească desfășurată în cursul anului 1994, în cadrul Vicariatului Ortodox Român din Banatul Iugoslav și respectiv Vicariatul Ortodox Român din Ungaria.

În darea de seamă I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului precizează că Arhiepiscopia Timișoarei s-a preocupat și în anul 1994 de bunul mers al vieții religioase a credincioșilor din Vicariatul Ortodox Român din Banatul Iugoslav, prin acțiuni care au constat în :

— contacte atât cu Vicarul Moise Ianeș, cât și cu preoții care vin periodic la Timișoara, de fiecare dată analizându-se diferitele aspecte ale vieții bisericești de la parohiile românești din Banatul sârbesc ;

— trimiterea Pastoraliei de Crăciun și Paști, expedierea periodică a foii eparhiale «Învierea», a revistei «Altarul Banatului», a almanahului, a unor obiecte de cult și cărți de ritual sau materiale de colportaj ;

— completarea parohiilor vacante cum s-a procedat la Toracul Mare din cadrul Vicariatului de la Vârșeț prin transferarea la această parohie a preotului Petru Drăghicescu, deși rămân în continuare vacante unele parohii din lipsă de preoți ;

— târnosire de biserică așa cum a avut loc în parohia Toracul Mare, în ziua de duminică din 20 noiembrie 1994, prilej cu care preotul și enoriașii parohiei au exprimat atașamentul față de Biserica Mamă ;

— participarea la manifestări culturale ca cele organizate la parohia Coștei în zilele de 10—11 decembrie 1994, consacrate împlinirii a 125 de ani de la înființarea corului bisericesc și 75 de ani de la apariția buletinului parohial, la care a luat parte Prea Sfințitul Emilian, Episcopul Caransebeșului ;

— organizarea unor simpozioane în genul celui organizat la Timișoara de Asociația «Astra română», cu tema «Identitatea culturală a tuturor românilor» în scopul sprijinirii aspirațiilor românești și ortodoxe a românilor din Banatul Iugoslav.

Din darea de seamă a I.P.S. Mitropolit Nicolae rezultă că situația bisericească din cadrul celor două vicariate, de la Vârșeț din Serbia și Gyula din Ungaria, precum și a românilor din Valea Timocului, s-ar îmbunătăți prin înființarea unei Episcopii la Vârșeț pentru românii din aceste zone, lucru consemnat în presa locală din Banatul Iugoslav.

Din darea de seamă a P. S. Episcop Timotei al Aradului, rezultă că pentru Vicariatul Ortodox Român de la Gyula, Ungaria, un moment de primă importanță și maximă trăire românească și ortodoxă l-a constituit vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST în Ungaria, prilej cu care s-a târnosit biserica din Micherechiu și s-a sfințit biserica din Gyula. De asemenea s-au purtat discuții cu personalități marcante ale vieții de stat și bisericești din acea țară, și anume : Dl. Ianoș Wolfart, Secretar de Stat la Oficiul Minorităților Naționale și Etnice, Dl. Fodor Gabor, Ministrul Culturii și Învățământului, Dl. Arpad Gönez, Președintele Republicii Ungaria, P. S. Episcop Romano-Catolic, Termak Csaba, reprezentantul Cardinalului Hősök Toro etc.

În cadrul convorbirilor cu oficialitățile de stat ungare *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a abordat și posibilitatea înființării unei Episcopii la Gyula pentru românii ortodocși din Ungaria, problemă care s-a bucurat de foarte multă bunăvoință și receptivitate din partea oficialităților maghiare, promițându-se sprijin.

De asemenea, P. S. Episcop Timotei a vizitat, cu diferite ocazii, parohii din cadrul aceluși Vicariat, a instalat doi preoți tineri și s-au trimis pastorale la Crăciun și Sf. Paști, calendare bisericești, cărți etc.

În contextul acestui referat este necesar să menționăm că, în urma hotărârilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a vizitei *Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST* în Ungaria și a unei preocupări permanente din partea Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului și P. S. Episcop Timotei al Aradului, se conturează tot mai mult opinia preoților și credincioșilor, necesitatea și dorința înființării unei eparhii pentru cele două Vicariate.

În urma discuțiilor avute în plenul Sfântului Sinod, care au relevat importanța sprijinului pe care Biserica Ortodoxă Română trebuie să-l aducă în continuarea celor două vicariate, precum și oportunitatea înființării, cât mai curând posibil, a unei episcopii pentru aceste două unități bisericești,

La propunerea Comisiei Afacerilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște :

- *Ia act de activitatea desfășurată de Î.P.S. Mitropolit NICOLAE al Banatului și P. S. Episcop TIMOTEI al Aradului, în cadrul celor două vicariate ;*
- *Să se intensifice acțiunile concrete în ceea ce privește organizarea unei Eparhii pentru cele două vicariate, avându-se în vedere atitudinea favorabilă a credincioșilor din cadrul Vicariatului de la Vârșeț, așa cum a apărut în presă ;*
- *Să se continue activitatea de sprijinire a românilor de pe Valea Timocului și din cadrul Vicariatelor, prin acordarea unor burse de studii, trimiterea de cărți și obiecte de cult, materiale de colportaj etc.*

26. *Temei nr. 691/1995* — Darea de seamă și itinerariul pastoral al Î.P.S. Mitropolit SERAFIM privind activitatea desfășurată în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală în cursul anului 1994.

După instalarea Înalt Prea Sfințitului SERAFIM ca Mitropolit al românilor ortodocși din Germania, Europa Centrală (5 iunie 1994), Înalt Prea Sfinția Sa a desfășurat o susținută activitate misionar-pastorală, vizând parohii din Germania, Austria, Franța, Anglia, Italia, Elveția, Belgia, Olanda, Luxemburg și participând la diferite întâlniri ecumenice din țările respective.

Din Darea de seamă înaintată la Patriarhia Română, de către Înalt Prea Sfințitul SERAFIM rezultă că situația materială a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală este destul de

precară neavând nici sediu și nici personalul administrativ eparhial, privind găzduirea temporară la Institutul pentru Bisericile Orientale din Regensburg, iar

Ca urmare a demersurilor la diferite Biserici și instituții din Germania, majoritatea celor care manifestă o apropiere față de Mitropolia noastră au apreciat că sediul Mitropoliei nu poate fi în altă parte decât la Baden-Baden, unde avem biserică și clădire corespunzătoare.

În acest context, Consiliul Mitropolitan a hotărât la 2 oct. 1994 să adreseze *Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST* și Înalt Prea Sfințitului DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, de care depinde canonic, «Fundăția Sturza» de la Baden-Baden, rugămintea ca Patriarhia Română și Mitropolia Moldovei să ia în considerare această posibilitate și să accepte stabilirea sediului Mitropoliei respective, cel puțin provizoriu, la Baden-Baden.

Din documentația existentă se constată că prin contacte permanente cu preoții și membrii parohiilor, cei care au manifestat într-un fel reticente în ceea ce privește apartenența lor canonică la «Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania și Europa Centrală», s-au convins de necesitatea respectării jurisdicției actuale.

Constatând că trebuie căutate, cât mai curând posibil, căile spre o rezolvare favorabilă a sediului Mitropoliei din Germania și Europa Centrală, în primul rând cu sprijinul preoților și credincioșilor ortodocși români din Mitropolia respectivă,

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Afacerilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște :

- *la act, cu mulțumiri, de activitatea desfășurată de I.P.S. Mitropolit SERAFIM în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală și a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de la Paris ;*
- *Să se acorde, și în viitor, sprijin în limita posibilităților, pentru desfășurarea în bune condiții a activității eparhiilor respective ;*
- *Să se caute, în continuare, și alte posibilități privind găsirea unui sediu pentru Centrul mitropolitan din Germania.*

27. *Temei nr. 620/1995* — Darea de seamă a Comitetului Național Român UNICEF, privind activitatea desfășurată în cursul anului 1994.

Luând act de scrisoarea prin care Comitetul Național Român UNICEF adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh, Înalților Ierarhi și întregului Sfânt Sinod călduroase mulțumiri pentru sprijinul generos și neîntrerupt spre împlinirea menirii umanitare, spirituale și morale a acestei organizații,

Având în vedere că între manifestările mai importante realizate în 1994 de Comitetul Național Român UNICEF, cu sprijinul Bisericii Ortodoxe Române, sunt menționate o serie de acțiuni, cum ar fi campania de solidaritate umană cu copiii — victime ale conflictelor din fosta Jugoslavie, inaugurată în ianuarie anul trecut prin scrisoarea adresată de către Sfântul Sinod credincioșilor, preoților și monahilor

care s-a soldat cu importante fonduri, având astfel posibilitatea de a se organiza și conduce convoaie umanitare pentru copiii din Serbia, Voivodina, Krajna și alte regiuni ale fostei Jugoslavii, iar în cursul verii anului 1994, peste 200 de copii din Serbia, unii chiar și din Bosnia Herțegovina sau alte zone, mulți orfani de unul sau chiar ambii părinți, au fost aduși în România, în diferite tabere și familii, să-și petreacă o parte din «vacanța» lor în diferite județe ale României.

Apreciind că prin sprijinul Bisericii Ortodoxe Române, la sărbătoarea «Adormirea Maicii Domnului», s-a organizat la Constanța, în fața a peste 50.000 de spectatori, cea de a doua ediție a Galei UNICEF «Jertfa Brâncovenilor», iar în decembrie 1994, sub denumirea «Crăciun și An Nou românesc în Maramureș», o suită de trei manifestări la care au participat peste 2000 copii din 26 de județe ale țării și care au fost transmise și prin Televiziunea Română și Eurovision, iar pe data de 20 noiembrie, în colaborare cu «Fundatia Pro-Humanitas», s-a desfășurat *Colocvul Național* «Drepturile Copilului între deziderat și realitate», în care scop, Biserica noastră a contribuit cu suma de peste 54 milioane lei.

La propunerea Comisiei Afacerilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște :

— Să se adreseze felicitări Comitetului Național Român «UNICEF» pentru activitatea caritabilă pe care o desfășoară și pentru promovarea unor acțiuni și în sprijinul învățaturii noastre creștin-ortodoxe.

28. *Temei. nr. 634/1995* — Referat informativ asupra lucrărilor Sinodului Episcopilor Bisericii Ruse, 29 noiembrie — 4 decembrie 1994.

Din referatul prezentat s-a luat act că, în perioada 29 noiembrie — 4 decembrie 1994, au avut loc la Moscova lucrările Sinodului Episcopilor Bisericii Ortodoxe Ruse, la care au participat 128 de episcopi din eparhiile din Rusia, Comunitatea Statelor Independente, Țările Baltice, Europa de Vest și America.

Între hotărârile importante ale Sfinodului Episcopilor Bisericii Ortodoxe Ruse sunt amintite :

— Hotărârea prin care au fost canonizați noi sfinți și anume : Mitropolitul Filaret (Drozdov) al Moscovei și Colomniei ; Noul Mucenic Alexander Khotovitsky și Sfântul Mucenic Ioan Kchurov, cei doi preoți din urmă fiind misionari în America, dar martirizați la întoarcerea lor în Rusia, în perioada persecuției bolșevice ;

— Adoptarea limbajului textelor liturgice și sacramentale pe înțelesul oamenilor din zilele noastre, în care scop a fost instituită Comisia Sinodală Liturgică ;

— Adoptarea hotărârii prin care «s-a stabilit independența Bisericii Apostolice Ortodoxe din Estonia și a Bisericilor Ortodoxe din Letonia și Moldova, în ceea ce privește problemele lor administrative, educaționale, economice și civile» ;

— Reiterarea de către Sinodul Episcopilor a deciziilor anterioare de caterisire privind pe fostul preot G. P. Yakunin, ca și aceea referitoare la fostul Mitropolit Filaret (Denisenko) din Ucraina, hotărându-se că, în cazul în care cei mai sus menționați nu se vor pocăi, vor fi anatematizați ;

—A fost reiterată decizia din 1993 a Sfântului Sinod, conform căreia clericii nu trebuie să participe la alegeri, ca și candidați ai unor partide politice;

— Sinodul Episcopilor și-a exprimat și profunda sa neliniște privind relațiile dintre Stat și Biserică în Ucraina, datorate sprijinului acordat de către Statul Ucrainian doar unei anume grupări ortodoxe, precum și Bisericilor Romano Catolice și Greco Catolice, în detrimentul restului ortodoșilor din această țară. Aceeași neliniște s-a exprimat și în ceea ce privește scoaterea în afara legii, de către Statul estonian a «Bisericii Apostolice Ortodoxe din Estonia».

În contextul transformărilor sociale din ultima vreme, o hotărâre importantă o constituie însărcinarea Sfântului Sinod cu formarea unui grup de lucru special, care să se ocupe de elaborarea unei doctrine sociale a Bisericii.

— În ceea ce privește participarea Bisericii Ortodoxe Ruse la Mișcarea Ecumenică, credincioșii ortodocși ruși manifestă o atitudine ambiguă, fiind necesară analizarea temeinică a implicării Bisericii Ortodoxe Ruse în Mișcarea Ecumenică, mai ales în contextul prozelitismului desfășurat de diferite grupări religioase în Rusia și alte țări din C.S.I.

— Referitor la dialogul dintre Biserica Ortodoxă și Bisericile Ortodoxe Orientale, Sinodul Episcopilor Ruși a concluzionat că documentele care recomandă unificarea celor două familii de Biserici trebuie dezvoltate în detalii.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Camisiei Afacerilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

— *la act de hotărârile Sinodului Episcopilor Bisericii Ortodoxe Ruse (29 noiembrie — 4 decembrie 1994);*

— *Intrucât Sinodul Episcopilor Bisericii Ortodoxe Ruse a emis un act prin care «s-a stabilit independența Bisericii Apostolice Ortodoxe din Estonia și a Bisericilor Ortodoxe din Letonia și Moldova, în ceea ce privește problemele lor administrative, educaționale, economice și civile» se apreciază oportună reanalizarea situației Mitropoliei Basarabiei pe temeiul ultimelor elemente cunoscute.*

29. Temei nr. 635/1995 — Participări ale unor ierarhi români la «Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștină», în eparhii din Italia, 24—27 ianuarie 1995.

În perioada 23—27 ianuarie a.c. la invitația unor ierarhi din Italia, Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos și Prea Sfințitul Arhiepiscop Vicar Ioachim Vasluiuanul au participat la manifestările legate de Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștină, desfășurată în două dioceze romano catolice.

Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos a vizitat Comunitatea «S. Egidio», în dioceza Novara și la Roma, iar Prea Sfințitul Arhiepiscop-Vicar Ioachim Vasluiuanul a fost oaspetele Mons. Antonio Matiazzo Arhiepiscopul Padovei.

Pe lângă slujbele ecumenice pentru unitate creștină la care au participat, cei doi ierarhi români au avut numeroase întâlniri cu monahi și monahii din diferite mănăstiri, cu studenți de la diferite facultăți, cu tineri, membri ai unor asociații creștine, au vizitat așezăminte creștine de caritate, în toate aceste locuri bucurându-se de o primire deosebită și fiind invitați să vorbească celor cu care s-au întâlnit.

Ierarhii români pe parcursul vizitelor au întâlnit și români catolici și ortodocși, rezidenți în diferite locuri din Italia și au vizitat așezăminte culturale românești, ca, de exemplu, Academia Română din Roma.

În cursul șederii în Italia, numeroși episcopi și personalități italiene și-au exprimat prețuirea pentru Biserica Ortodoxă Română, pentru ierarhii ortodocși români și pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, dovedind o bună cunoaștere a realităților românești și un interes deosebit pentru lucrarea desfășurată de Biserica noastră în terenul propriu misionar și pentru cea desfășurată pe planul ecumenismului local și internațional.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Afacerilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod Plener hotărăște :

- *la act de participările unor ierarhi români la Săptămâna de Rugăciune pentru Unitate Creștină, în eparhii din Italia (24—27 ianuarie 1995);*
- *Să se publice în revistele centrale bisericești o prezentare a acestor participări.*

30. *Temei nr. 937/1995* — Participarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit DANIEL al Moldovei și Bucovinei la lucrările Grupului pregător pentru cea de a doua Adunare a Bisericilor din Europa, Chambesy, 14—17 decembrie 1994.

În perioada 14—17 decembrie 1994, Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a participat la lucrările Grupului pregător pentru cea de a doua Adunare a Bisericilor din Europa, prevăzută a avea loc în 1997 în orașul Graz din Austria și a cărei temă este: «*Împăcarea — dar al lui Dumnezeu și început de viață nouă*».

În cadrul lucrărilor acestui grup alcătuit din teologi ortodocși, anglicani și protestanți, care reprezintă Conferința Bisericilor Europene (C.B.E.) și teologi romano-catolici, reprezentând Consiliul Conferințelor Episcopale Europene (C.C.E.E.), s-au dezbătut următoarele aspecte ce privesc pregătirea viitoarei Adunări a Bisericilor din Europa :

- a) luări de poziție a unor Biserici europene privitor la respectiva Adunare ;
- b) inițiativele existente în unele țări privind pregătirea Adunării ;
- c) stabilirea modalității de elaborare a documentului de lucru al Adunării, care va cuprinde următoarele capitole :

1. *Introducere* — care va motiva alegerea temei «*reconcilierii*», precum și înțelegerea ei, din perspectivă globală, cu referire specială la prima Adunare a Bisericilor din Europa (Basel, 1989) ;

2. O parte teologică — care va face exegeza textelor biblice privind «Reconcilierea» precum și elaborarea unei ceremonii liturgice ecumenice, având ca temă centrală împăcarea;

3. Experiența împăcării — care va prezenta unele exemple de căutare și trăire a împăcării în contexte istorice concrete;

4. Principalele obstacole în calea împăcării;

5. Modalități și posibilități pentru împăcare.

S-a desprins punctul de vedere ortodox potrivit căruia Adunarea Ecumenică a Bisericilor Europene trebuie să revigoreze și să reconsidere simbolurile și actele simbolice de reînnoire a creației în duhul păcii și al dreptății.

Următoarea întrunire a Grupului pregătitor va avea loc în Elveția, în zilele de 1—5 aprilie 1995, iar o întâlnire pregătitoare a Adunării va avea loc la Assisi, în Italia.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Afacerilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

— *la act de participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la lucrările Grupului pregătitor pentru cea de a doua Adunare a Bisericilor din Europa, Chambesy, 14—17 decembrie 1994.*

— *Să se publice în reviste centrale bisericești o prezentare a lucrărilor mai sus numitei întruniri ecumenice.*

Epuizându-se examinarea problemelor înscrise pe Ordinea de zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST adresează mulțumiri tuturor membrilor Sfântului Sinod pentru contribuția adusă la soluționarea problemelor înscrise pe Ordinea de zi, adresând rugămintea de a se urmări îndeaproape aducerea la îndeplinire a hotărârilor luate.

În încheiere Prea Fericitul Părinte Președinte declară prorogată sesiunea sinodală pe anul 1995.

Ședința se încheie la orele 21,30 cu rostirea Rugăciunii «Cuvine-se cu adevărat».

Drept pentru care s-a încheiat prezentul proces-verbal.

Președintele Sfântului Sinod

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Secretarul Sfântului Sinod,

† EPISCOP TEOFAN SINAITUL

Vicar patriarhal

Reportaj realizat de Pr. AUGUSTIN RUSU

• R E C E N Z I I •

SOPHIA PATOURA, Οι αιχμάλωτοι ως παράγοντες επικοινωνίας και πληροφόρησης (4ος—10ός).

«Prizonierii de război ca factori de comunicație și informație (sec. IV—X)». (Fundatia Națională de cercetări științifice, Central de cercetări bizantine). Atena, 1994, 174 p. (În limba greacă și rezumat în limba franceză).

Autoarea, doctor în istorie a Universității din București, cu teza: «Relațiile culturale între Imperiul romano-bizantin și populațiile de la Dunărea de Jos în secolele IV—V», București, 1980 (conducător științific acad. prof. Emil Condurachi), activează de mai bine de un deceniu în cadrul Centrului de cercetări bizantine de la Atena, publicând până în prezent mai multe studii de istorie romano-bizantină, majoritatea privind legăturile Bizanțului cu populațiile din regiunea Dunării de Jos.

Lucrarea de față, o lărgire cronologică a cadrului preocupărilor științifice și a tematicii cu care Sophia Patoura obișnuise până acum, prezintă un deosebit interes prin conținutul său. Arătându-se mai întâi *Cuprinsul* (p. 7), lucrarea continuă cu un *Prolog* (p. 9—11), o listă de *Prescurtări* (p. 13—17) și o *Introducere* (p. 19—36), după care urmează conținutul propriu zis, împărțit în șase *capitole* (p. 37—131), încheind cu *Concluzii* (p. 133—151), la care se adaugă o bogată *Bibliografie* (p. 153—160), *Rezumatul* în limba franceză (p. 161—166) și un *Indice general* (p. 167—174).

În *Prolog* se arată că în cursul secolelor IV—X, când raporturile între Imperiul bizantin, ca putere dominantă și populațiile care-l înconjurau erau în general ostile, necesitatea comunicării între părțile aflate în conflict era impusă de existența, de o parte și de alta, a prizonierilor de război și de dorința acestora de a-i elibera sau măcar de a-i face să supraviețuiască.

Deși deosebit de importantă, această latură a istoriei raporturilor dintre Bizanț și populațiile contemporane cu el n-a constituit până acum obiect de studiu special, lipsă pe care caută s-o împlinească prezenta lucrare, pe baza informațiilor izvoarelor scrise.

Introducerea începe cu observația că «problema prizonieratului și soarta prizonierilor, ca una din cele mai grave urmări ale neîntreruptelor ciocniri războinice ale epocii, i-a preocupat atât pe bizantini, cât și popoarele contemporane cu ei» (p. 19).

Deoarece atunci nu exista o legislație internațională de protecție a prizonierilor de război, fiecare stat sau societate aplica în această privință propriile legi scrise sau orale. În ceea ce privește Bizanțul, despre acestea aflăm informații în legislația bizantină, în tratatele militare și în scrierile istoricilor și ale părinților bisericești.

De cealaltă parte, cu excepția arabilor, pentru care există mărturii în izvoarele arabe, informațiile noastre despre legislația sau obiceiul cu privire la soarta prizonierilor de război la populațiile contemporane cu Bizanțul sunt fragmentare și provin tot din izvoare bizantine.

Prima și cea mai reprezentativă lucrare de acest gen din literatura militară bizantină este *Strategikon*-ul lui Mauriciu (sfârșitul secolului VI), tradus în limba română. Informații cu privire la prizonierii de război se mai întâlnesc în *Codex Theodosianus* (438), în lucrarea cu caracter strategic *Taktika*, a împăratului Leon VI cel Înțelept (886—913) și în *De administrando impetio* a împăratului Constantin VII Porfirogenetul (913—959).

În general comportarea bizantinilor față de prizonierii străini era influențată de concepția creștină despre iubirea de oameni. Exemple în acest sens se întâlnesc în opera Sf. Ioan Hrisostom (sfârșitul secolului IV) și a istoricului bizantin Socrate (sec. V).

Legislația islamică și în primul rând Coranul propuneau pentru prizonierii de război, după caz: execuție, înrobire, iertare sau schimb, ultimul cuvânt avându-l califul sau reprezentantul lui.

Poziția autorităților persane față de prizonierii de război creștini era, cu unele excepții, îngăduitoare. Despre soarta prizonierilor de război creștini la huni ne informează istoricul Priscus, cu prilejul ambasadei la curtea lui Attila (448), unde cei mai aleși dintre ei îndeplineau diferite funcții. Majoritatea însă erau înrobiți, închiși sau omorâți. O soartă asemănătoare aveau prizonierii «romani» la vandalii din nordul Africii, unde a fost reținut câțva timp și viitorul împărat bizantin Marcian (450—457).

La slavi, prizonierii de război care nu erau răscumpărați, puteau să trăiască liberi în comunitatea lor. Bulgarii îi strămutau în masă în diferite regiuni de unde pe unii dintre ei îi foloseau ca aliați împotriva «Romellor».

Mulți dintre prizonierii de război rămăneau acolo unde erau duși pentru timp îndelungat sau chiar toată viața lor.

Cap. I: *Prizonierii de război bizantini și răspândirea creștinismului* (p. 36—49) arată contribuția prizonierilor de război bizantini la propagarea creștinismului în rândurile populațiilor păgâne, socotită tot așa de importantă ca a misiunilor și negusturilor creștine. Se citează ca exemplu creștinarea gotilor de la Dunărea de Jos de către prizonierii creștini din provinciile Asiei Mici Galatia și Capadocia, care, rămăși în captivitate, au contractat căsătorii, din care au rezultat familii mixte de religie creștină, printre care și cea a episcopului Ufilla.

La fel s-a întâmplat în Persia și apoi în Bulgaria lui Krum, la începutul secolului al IX-lea, înainte de creștinarea oficială de sub Boris I — Mihail (864).

Cap. II: *Prizonierii de război și contractarea de căsătorii* (p. 51—60) amintește mai întâi de căsătoria lui Onorich fiul regelui vandal Gozerich, cu Evdochia, fiica împăratului roman de Apus Valentinian III, care împreună cu mama și sora ei fusese dusă în prizonierat la Cartagina, după cucerirea Romei (455). Căsătoria a dus la îmbunătățirea relațiilor dintre Vandali și Bizantini și la instalarea unui episcopat «catolic» la Cartagina. După aceea, este amintită Mavia, o altă «romană» și creștină, care, dusă în captivitate de saraceni, s-a căsătorit cu regele acestora, contribuind la strângerea legăturilor între această populație și Bizanț (p. 54—55).

Un caz asemănător este cel al bizantinei Eufenia, căsătorită cu Chosroes, regele Perșilor, despre care povestește istoricul Procopius (p. 55—56). Pentru apropierea cu bulgarii, împăratului bizantin Roman I Lekapenos și-a căsătorit pe fiica sa Maria, cu țarul bulgar Petru (927).

Căsătoriile unui mare număr de prizonieri de război anonimi în țara cuceritorilor, menționate de izvoarele scrise pentru secolele IV—X, au dus în general la îmbunătățirea relațiilor între cele două părți adverse, în cazul prizonierilor bizantini, ele ducând și la răspândirea creștinismului și a unei civilizații superioare printre păgâni.

N-au lipsit însă nici cazurile când creștinii își pierdeau credința lor, îmbrățișând-o pe cea a cuceritorilor, în mijlocul cărora trăiau.

Cap. III: *Prizonierii de război, purtători ai civilizației și artei* (p. 61—81). Gotii în secolul IV și vandalii în secolul V, au învățat tehnica construcției de nave și practica navigației de la prizonierii de război romani.

Cu prilejul expediției din anul 448 la curtea lui Attila, din Câmpia Panonică, istoricul Priscus din Panion povestește că a întâlnit prizonieri romani folosiți ca arhitecți, iar alții ca buni organizatori în administrație și în alte domenii.

Istoricul Teofilact Simocatta relatează că în a doua jumătate a secolului VI, un oarecare Buzar, militar bizantin, după nume și după origine trac, i-a învățat pe avari, tehnica mănuirii mașinilor de asediat fortărețe (p. 62—63).

Arhitecți, sculptori și alți tehnicieni și specialiști bizantini au lucrat la proto-bulgari, perși și arabi. Pe de altă parte, prizonierii de război arabi, buni tehnicieni în anumite meserii mai puțin cunoscute la Bizanț, au contribuit prin cunoștințele lor la îmbogățirea civilizației acestuia.

Prin mijlocirea prizonierilor de război puteau de asemenea să fie transmise cunoștințe pur științifice sau filosofice, cum a fost cazul elevului marelui filosof bizantin Leon Matematicianul, prizonier la arabi.

Cap. IV: *Mărturiile scrise personale ale prizonierilor de război* (p. 83—110). Unii scriitori sau poeți ajunși în captivitate au compus opere literare care au ajuns până la noi. Astfel, Ioan Kaminates, ajuns prizonier la arabi, a scris *Cronica cuceririi Thesaloniceului* la 904, singurul izvor autentic pentru acest mare eveniment. Poetul arab Abū Firās a compus poemele *Rumiyat* («Romeu»), în care descrie câte a văzut când a trăit ca prizonier la Constantinopol (962—966).

Una din lucrările renumitului scriitor arab Tanūkhī (sec. X), cuprinde povestirea romantică a peripețiilor din captivitatea la Constantinopol a arabilui Quabath bn. Raḡin (sec. VII—VIII) iar un alt arab, prizonier la curtea împăratului bizantin Alexandru (912—913), a lăsat o importantă «Descriere a Constantinopolului».

Cap. V: *Prizonierii de război iluștri* (p. 111—124) erau, în general, supuși unui tratament mai bun atât la bizantini cât și la celelalte «encamuri» contemporane cu ei, dar răscumpărarea lor era mai scumpă. Comportarea învingătorilor față de prizonierii de război iluștri influența de regulă cursul relațiilor dintre beligeranți. Uneori, câte un mare comandant militar, căzut prizonier la inamic, îmbrățișa religia acestuia din urmă, continuând să fie comandant de frunte în armata adversă. Toate cazurile aici arătate sunt înregistrate de izvoarele scrise bizantine.

Cap. VI: *Spionaj și prizonieri de război* (p. 125—131). În pregătirea și în timpul ostilităților un rol deosebit îl jucau prizonierii care făceau spionaj atât de o parte cât și de alta a părților aflate în conflict. Tratatelor militare dau indicații cum trebuie să fie și să se poarte un spion, pentru a afla secretele inamicului; de asemenea, cum spionii ajunși în captivitate puteau fi folosiți împotriva propriei lor patrii.

Izvoarele au înregistrat și cazuri de «falși» prizonieri, cu mistuirea de a da informații false inamicului. Înainte de a ajunge la folosirea forței și a confruntării militare cu inamicul, bizantinii foloseau orice alt mijloc pentru evitarea acestuia.

Concluzii — (p. 133—151). Izvoarele scrise privind secolele IV—X, cuprind simple relatări sau ample informații despre prizonierii de război și contribuția lor la apropierea dintre Bizanț și numeroșii săi adversari. De la huni și de la avari Bizanțul și-a răscumpărat prizonierii de război cu daruri prețioase, mărfuri și alimente care lipseau de pe piețele «barbarilor». Istoricul Theofilact Simocatta amintește și un caz când negocierile dintre avari și bizantini au avut loc ca obiect numai schimbul de prizonieri.

Între bizantini și perși schimbul sau eliberarea de prizonieri era o condiție a încheierii tratatului de pace. Mult mai complicat era procedeul schimbului de prizonieri dintre bizantini și arabi, cu solii speciale și negocieri de ambele părți. O contribuție însemnată în această privință a avut și Biserica.

Căsătoriile mixte au avut un rol important la mai buna cunoaștere și apropiere a părților aflate în conflict. La fel și tehnicienii folosiți dintr-o parte în cealaltă. Diplomația și civilizația bizantină, precum și ospitalitatea generoasă oferită unor conducători învinși, aduși la Constantinopol, au sporit prestigiul Imperiului și au contribuit la răspândirea creștinismului și a culturii bizantine în lume

Paul Mihail — Zamfira Mihail, *Acte în limba română tipărite în Basarabia, I (1812—1830)*, precedate de *Bibliografia tipăriturilor românești din Basarabia* (= B.T.R.B.), 1812—1830, Editura Academiei Române, București, 1993, 411 p.

Rod al unei îndelungate munci de cercetare bibliografică, făcută cu competența de specialitate, cu pasiunea dăruirii și cu sentimentul patriotic al dragostei pământului natal băjenit, cei doi erudiți, tatăl și fiica, ne dau primul volum de «Bibliografie a tipăriturilor în limba română din Basarabia» (B.T.R.B.), care însumează 193 de titluri, din perioada 1812—1830. Anul 1830 are în vedere periodizarea operată în «Bibliografia românească veche» de către I. Bianu, ca limită pentru bibliografia cărții vechi românești, dată acceptată prin consens dar care nu reprezintă o realitate istorică și nu are o semnificație specială pentru istoria culturii românești. O primă variantă în manuscris, lucrarea a fost prezentată de părintele Paul Mihail Academiei Române, secția «Studii și documente», pentru care a primit premiul Năsturel și aprobarea de a fi publicată în anul 1939 de către Academie. Evenimentele politice care au urmat n-au mai îngăduit publicarea, care a trebuit să aștepte vremuri mai bune, ca să poată fi tipărită. Între timp, lucrarea a fost îmbogățită, de la 73 de titluri inițial, la formatul actual, care cuprinde 193 de titluri.

S-au înregistrat cronologic toate tipăriturile din perioada 1812—1830, pe cât posibil exhaustiv, fără a se face diferența între cărți și fol volante. Pe baza acestei bibliografii generale, autorii pun la îndemâna cercetătorilor și a tuturor celor care se interesează de izvoarele istorice totalitatea textelor actelor tipărite în limba română în Basarabia în perioada 1812—1830. Prin reproducerea textelor tipărite, ni se oferă «o istorie a Basarabiei». Imaginea care reiese din documentele tipărite «se configurează în perspectiva stăpânitorului, care impunea transmiterea numai a dispozițiilor sale și, deci, zeci de alte fațete ale realității rămân astfel în umbră. Pentru că, se știe că cenzura țaristă a fost una dintre cele mai vigilențe și mai severe» (p. VIII). Toate textele reproduce sunt emise de factori ai puterii la diferite nivele, «preluminând vârful piramidei sociale».

Toate textele sunt republicate pentru prima dată de pe exemplare, în marea majoritate, unicate. Pentru unele texte la care s-au înregistrat variante (nr. 38, 131, 136), s-a alcătuit ediție critică. Este alăturată bibliografia fiecărei publicații și, în același timp, o bibliografie selectivă a lucrărilor și articolelor referitoare «la provincia ruptă din trunchiul patriei, cu raportare la acea perioadă».

Prin informațiile istorice și lingvistice de foarte mare însemnătate, arată autorii, ediția de față reprezintă un izvor autentic pentru istoria românilor. Este atestată tradiția românească în organizarea instituțiilor, a drepturilor țăranilor, circulația acelorași instrucțiuni de supraveghere medicală în timpul epidemiilor ca și în Principate, formulare identice pentru școlile lancasteriene în limba română etc. Lucrarea se constituie și într-un pendant al lucrării lui A. Răduțiu și L. Gyémánt, *Reperoriul actelor oficiale privind Transilvania, tipărite în limba română (1701—1817)*, București, 1981.

Cu deosebire, actele prezentate în lucrare constituie informații și pentru istoria dreptului românesc. Pot fi urmărite relațiile sociale instituite de noua conducere, politica de deznationalizare continuată cu obstinată, constrângerile la care era supusă societatea românească. Sunt acte indispensabile pentru alcătuirea viitoarei istorii a Basarabiei din secolul al XIX-lea, ca și pentru istoria culturii românești, în general. Volumul cuprinde actele din prima perioadă de după instalarea cotropiților, atunci când puterea voia încă să dea iluzia dialogului, deși monologul îi aparținea, pentru că destinatarul robii era redus la tăcere. Decodificate, aceste mesaje și acte publicate ne vor ajuta, spun editorii, să cunoaștem și să ne apropiem de reconstituirea istoriei Basarabiei dintr-o nouă perspectivă.

În ansamblu, lucrarea este concepută să cuprindă acte în limba română din Basarabia de la 1812 până în 1918, în celelalte volume urmând să se introducă atât tipărituri cât și manuscrise. Restricțiile introduse de administrație, referitoare la folosirea oficială a limbii române în Basarabia au determinat limitarea până la interzicerea tipăririi în limba română a dispozițiilor cancelariei aulice sau ecleziastice centrale. De aceea, se vor urmări manifestările de rezistență ale limbii

române la impunerea totalitară a unei alte expresii lingvistice. Tirania limbii străine, impuse cu forța, asupra sufletului poporului este un coroziv al identității. În acest scop, editorii pun la îndemâna cercetătorilor acest instrument de lucru, corpului de acte în limba română din secolul al XIX-lea.

O conjunctură favorabilă a dat câștig de cauză, la 16 mai 1812, crotopitorilor, când Rusia țaristă și-a însușit un teritoriu ce nu i-a aparținut niciodată și pe care și l-a dorit drept cap de pod în drumul spre alte anexări. Ideea că românii au constituit un obstacol în dorința de expansiune a rușilor în Balcani a fost susținută și afirmată public de diplomații ruși. Astfel, E. P. Fonton, cel care, alături de Italski, a perfectat actul din 1812, își exprima adversitatea față de poporul român: «Acest popor — românii — au trăsături distincte și nu pot să-mi ascund părerea de rău atunci când privesc harta, că acești 8 milioane de oameni, străini de nația slavă, sunt așezați aici, pe fermecătoarele povârnișuri ale munților Carpați, formând parcă o săgeată înfiptă între națiunile slave, împiedicându-le unirea loro» (L. Casso, *Rusia și bazinul dunărean*, trad. Șt. Berechet, Iași, 1949, p. 337—338).

În momentul crotopirii provinciei dintre Prut și Nistru de către Imperiul rus, cei care au reacționat primii au fost țărani, care s-au refugiat mulți dintre ei în Moldova, din dreapta Prutului, temându-se de robia rusească, mai grea decât cea turcească. Exarhul Gavriil Bănulescu-Bodoni a trimis o circulară în Basarabia, prin care ruga pe clericii și pe toți creștinii «ca ei să nu creadă că în Basarabia va fi introdusă iobăgia — starea generală a țaranului rus, — că din înalta împărătească milostivire aveți ocărnuirea din nația voastră și în limba voastră». Unii au revenit, în anii următori la casele lor, dar alții au rămas refugiați. Iltzia autonomiei provinciei anexate cu forța a durat numai până în 1816, când generalul Bahmetev, numit amesnic al oblaștei, a adus în toate funcțiile de răspundere numai funcționari din alte zone ale Imperiului.

S-a opus deznaționalizarea și a rezistat, prin efectuarea misiunii sale în limba română și prin tipărirea, cea mai statornică instituție, Biserica Ortodoxă. Preoții din Basarabia, dintre care cei mai mulți învățaseră în seminarul de la Socola din Iași, constituiau în prima jumătate a secolului al XIX-lea pătura intelectuală. Preoțimea făcea nu numai serviciul divin în limba poporului, ci și toată corespondența bisericăască, actele, condicile, inventarele, actele stării civile, și astfel se înaintau și conducerii bisericesti din Chișinău. Cel care a dat Bisericii basarabene «o direcție națională românească», a fost mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, originar din Bistrița-Năsăud, la vremea sa cu înalte studii urmate la Sibiu, Budapesta, la Kiev la Academia Teologică, la Atena, în Grecia, unde a stat trei ani. Între 1808 și 1813 a fost numit exarh al Moldovei și Țării Românești și apoi numit mitropolit (al Basarabiei) în nou înființata Arhiepiscopie a Chișinăului și Hotinului. Născut în 1746, avea să moară la 30 martie 1821, și a fost înmormântat la mănăstirea Căpriana. A lăsat o moștenire care l-a impus conștiinței românești ca un mare ierarh.

Pentru pregătirea tinerilor preoți deschide la 31 ianuarie 1813, la Chișinău, un seminar, care va juca un rol însemnat în viața culturală a provinciei crotopite. La menținerea trează a conștiinței românești. Pentru pregătirea candidaților pentru seminar, în 1823, a deschis o «Școală duhovnicească», în care erau primii și pregătiți elevii după terminarea cursului școlar. La inițiativa sa, luată din 1813, de a organiza o tipografie în eparhie, se înființează la Chișinău din 1814 tipografia Mitropoliei Chișinăului și Hotinului, denumită inițial Tipografia exarhicească, apoi, din 1822, Tipografia duhovnicească, ce va juca un mare rol în viața culturală a provinciei.

De sub teascurile tipografiei arhiepiscopiei aveau să iasă toate publicațiile din provincie și, în primul rând, cele 31 de cărți de cult: *Liturghier*, *Psaltir*, *Minel*, *Molitvenic*, *Ceaslov* etc., ca și cele 20 de tipăriți reprezentând *Polihronismos* sau *Forme de ectenie*. Numai trei titluri au apărut la Sankt Petersburg: *Noul Testament*, 1817, la Tip. Sf. Sinod, și *Biblia* (cu tiraj detașat *Noul Testament*), 1819, la Tip. N. Greci.

Mitropolitul Gavriil a fost un mare cărturar preocupat atât de răspândirea cuvântului scris, cât și de îmbunătățirea textelor pe care le dădea la lumină. Prima lucrare bisericăască tipărită în noua tipografie, în august, 1815, a fost un *Liturghier*, care reprezenta o ediție îmbunătățită față de edițiile anterioare. La

fel a procedat și cu celelalte tipăriri de cult, cu *Molebnicul*, în 1815, cu *Ceaslovul* în 1817, cu *Psaltirea*, în 1818. Pentru tipărirea *Bibliei*, în 1819, la Sankt Petersburg, recomandă Biblia tipărită de Samuil Mîcu la Blaj, în 1795, și nu Biblia din 1688, a lui Șerban Cantacuzino, ca un atașament față de provincia sa natală. În 1819 apare la Tipografia exarhicească un *Miner de obște*, tradus de Gavriil; în 1820, a apărut un *Molitvenic*. S-au mai făcut referiri la încă două titluri care ar fi apărut în 1820: *Apostol* și *Evanghelia*.

Toate cărțile mitropolitului Gavriil contin câte o prefață, «ele sunt alcături pătrunse de respect față de valoarea cuvântului tipărit, față de tradiția limbii române și de justificare a propriilor acțiuni culturale» (p. XV). De reținut, mitropolitul Gavriil a folosit în scrierile sale sintagma «limba românească», fiindcă basarabienii vorbeau aceeași limbă română.

În 1828, prin *Statutul organizării oblastei* (nr. 136), art. 62, avea să se interzică în Basarabia folosirea limbii române în actele publice, impunându-se întrebuintarea numai a limbii ruse. A trebuit dusă o luptă grea și susținută de generații succesive de basarabeni, amenințați cu deznationalizarea, ca să se poată menține limba și conștiința lor românească.

Evenimentul cel mai important pentru limba română a epocii a fost tipărirea *Bibliei*, în 1819, la Sankt Petersburg și a unor ediții separate ale Noului Testament, fiind meritul cel mare al mitropolitului Gavriil. Când mitropolitul Gavriil s-a stins, la 30 martie 1821, «a dispărut cel mai mare și activ susținător al cauzei românilor din Basarabia» (p. XVII). Ucenic și continuator al operei sale culturale a fost noul arhieru Dimitrie, care a lăsat o pagină frumoasă în istoria cultural-patriotică a Basarabiei.

O altă categorie de cărți românești tipărite, pe lângă cele bisericești, a format-o literatura didactică. Prima publicație destinată învățământului, pe care l-a organizat mitropolitul Gavriil, a fost o *Bucovină* apărută înainte de 22 decembrie 1814. În 1815 apare o altă ediție a *Bucovinei*, care a ajuns unicat al bibliografeii românești astăzi. Alte lucrări au fost impuse de obligația predării în școli a limbii stăpânitorului. Atât gramatica din 1819, cât și lucrarea lui Șt. Margela, *Gramatica rusească și rumânească*, din 1827, sunt manuale elementare de limba rusă, cu text paralel românesc. Lucrarea lui Ștefan Margela a depășit condiția impusă, la care era destinată, și a constituit un mijloc de instruire în limba română, iar autorul, prin contribuțiile sale științifice de reducere a alfabetului chirilic românesc, «se înscrie printre filologii importanți din prima jumătate a secolului al XIX-lea». Gramatica din 1819 cuprinde un glosar româno-rus, care precede seria de publicații de acest fel care vor apare în Țările Române în perioada Regulamentului Organic. Manualul lui Șt. Margela a situat învățământul din Basarabia la același nivel cu cel din Țările Române (p. XX).

O lovitură grea avea să fie dată învățământului în limba română în 1833, când limba română a fost interzisă ca limbă de predare în școli și s-a generalizat limba rusă. Toate cărțile didactice destinate inițial Seminarului, apoi și celorlalte școli în care se predă în limba română, au fost tipărite în aceeași tipografie a Arhiepiscopiei, în tiraje însemnate. Printre acestea, *Bucovina* din 1815 și *Gramatica* din 1819 au fost retipărite în tiraje succesive și au avut cea mai mare difuzare.

O altă categorie de tipăriri în limba română se referea la marile epidemii de ciumă și holeră care au făcut ravagii în sud-estul și estul Europei. Dispozițiile de prevenire a răspândirii lor, anunțarea zonelor în care au apărut victime sunt completate cu regulile carantinei, foarte severe. Primele broșuri de medicină practică, ele își propuneau, fie și rudimentar, o acțiune de educație sanitară în limba română. Broșurile au asigurat o răspândire uniformă, într-o arie largă, a unor prescripții igienice. Unificării lingvistice, pe care o realiza discutată lectura instrucțiunii medicale, i se alătură uniformizarea aspectelor etnografice.

Arta tiparului în Basarabia, mai ales în domeniul cărții bisericești, a continuat vechile tradiții. Se folosea întotdeauna o hârtie bună, de obicei cu filigran, ceva mai fină decât cea destinată actelor publice, care este o hârtie groasă, colorată uneori mai intens în albastru sau gri-verzui. Tipul de literă este frumos tăiat, de mărime adecvată (corp 10). La cărți se face decorarea cu litere începătoare (deseori folosindu-se și culoarea roșie), frontispicii din flori de agave cu medalion central, gravuri presărate la sfârșitul capitolelor și pagini întregi cu reproducerea

icoanelor unor sfinți în gravură. Foile de titlu sunt frumos ornamentate, titlurile ocupând de multe ori p. 1 și 2. La multe tipărituri se face încadrarea textului în chenar din linii sau din semne tipografice. Gravurile sunt executate adecvat, nu sunt semănate, dar păstrează stilul vechii românesc, al frumosului și bunului gust. Grija față de text este aceeași în foile volante, ca și în cărți. Foile volante își propuneau să furnizeze *ab initio* o explicație a actelor imperiale.

În «cancelariile» bisericilor se aflau și textele actelor tipărite în acea perioadă. Serviciul de stare civilă, în orice localitate, era îndeplinit de preot. Acesta păstra, de asemenea, o arhivă a localității, la care se adăugau tipărituri sau manuscrise recunoscute din casele unor locuitori cu dragoste de carte, atât de la sate, cât și de la orașe.

Organizarea bisericească prevedea păstrarea întregii corespondențe, primite de către fiecare paroh, în arhivă. Toate adresele de la conducerea parohială erau adunate în registre, cusute și legate în tartraje în răstimpul unei perioade. Din aceste dosare ajunse până în secolul al XX-lea (uncle transcrise în anii 1933—1939 de Pr. Paul Mihail din arhiva Casei arhieresti din Chișinău), s-a constituit și informația pentru lucrarea de față. Embrioane de «bibliotecă» existau în cel puțin 900 de așezări, se afirmă, dacă se ia în considerare tirajul minim al publicațiilor de foi volante din această perioadă la Chișinău.

De asemenea, totalitatea cărților de cult în folosință la orice biserică de mir, ca și cele de la mănăstiri, constituie adevărate biblioteci. Existența lor este recunoscută de episcopul rusofil Pavel Lebedev, atunci când a impus tuturor preoților, printr-o pastorală specială, distrugerea cărților românești, pe care le considera primejdioase pentru acțiunea de rusificare a serviciului divin, pe care a urmărit-o cu tenacitate, și a folosirii limbii ruse de către cler, în general.

Alături de cărțile de cult, tipărite în această perioadă în Basarabia, pretutindeni, în toate bisericile și mănăstirile, dar și în casele locuitorilor, se aflau cărți mai vechi, tipărite în Țările Române. Un inventar al mănăstirilor din Basarabia, alcătuit la 1817, și descoperit de părintele Paul Mihail, face dovada cărților românești de lectură sau de cult. Sute de exemplare tipărite la București, Râmnic, Buda, Blaj, Brașov, Iași, Mănăstirea Neamț ș.a. se aflau în bibliotecile mănăstirilor Hârjauca, Hâncu, Curchi, Frumoasa, Suruceni, Hârbovăț, Tabăra sau Căpriana, sau la bisericile din satele Cucioaia, Hirova, Tolenesti, Tiberica, Rădeni, Onișcani, Năpădeni, Meleşeni, Hoginesti ș.a. Însemnările de pe aceste cărți arată circulația lor, ca și faptul că erau citite și prețuite.

Se știu încă foarte puține lucruri despre bibliotecile sătești și despre lecturile din mediul rural în secolul al XIX-lea. Cercetarea întreprinsă în satul Nișcani din Jud. Lăpușna, în 1937, de părintele Paul Mihail a dus la descoperirea unor fenomene de viață culturală ce se continuau din trecut. Astfel, la familia Mărzac se păstrau cărți tipărite la Iași, cum era o *Dogmatică* a lui Ioan Damaschin din 1806, și ele erau citite și «învățate pe de rost». Legătura dintre generații perpetua legătura între vorbitorii aceleiași limbi prin mijlocirea cărților românești.

Diffuzarea cărții românești în Basarabia s-a făcut în tot secolul al XIX-lea prin colportari (negustori ambulanti), care-și desfășeau la larguri și iarmarocae marfa lor. Se va urmări, se menționează, în volumele ce vor urma, și circulația cărților din Basarabia în alte zone ale Țărilor Române. *Biblia* din 1819 a circulat mult, ca și celelalte cărți de cult. Foarte multe tipărituri din această perioadă au fost duse și la mănăstirile de la Muntele Athos. Prin cărțile românești, și în special prin cele de cult, s-a ținut mereu legătura între frați, peste granițele politice impuse vremelnic, și s-a menținut mereu trează conștiința noastră națională.

În perioada 1812—1830, se dovedește că Basarabia avea cultura ei proprie, națională, avea școli (pentru redeschiderea uneia din ele, locuitorii din Chișinău înaintează cererea la 28 aprilie 1815), tipărituri și alte manifestări culturale, «adică nu se deosebea prin nimic, și din acest punct de vedere, de Țările Române, și ar fi evoluat, în alte condiții, în același fel ca ele» (p. XXIII).

Dacă Rusia și-a însușit la 1812 jumătate din pământul Moldovei, «oamenii locului au continuat să fie români, chiar și când li s-a negat identitatea» (p. XLV).

Pr. prof. I. IONESCU

BIBLIOTECA M.M.B.	
PROVENIENȚĂ	PREȚ
	50.000 ₸

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ
BUCUREȘTI

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXXI, NR. 7-12, IULIE-DECEMBRIE 1982

CUPRINS

Fişa de mazăre a sfetozelor româneşti. Pagina jubileică a TEOCISTE, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)	3
I. Reuniunile sărbătorite a 100 ani de la deschiderea Academiei şi a 70 de ani de la înălţarea Patriarhiei (Sf. Scaun, post. Noul Otoman, Căminul patriarhal)	7
La cea aniversară (Căminul Proa Feticăului, Patriarh Teodolde Teocisti la deschiderea Sesiunii Anualei Naţionale Române, din 4 februarie 1925)	8
Reuniunile pentru la înălţarea lui Domnului (Căminul Proa Feticăului Patriarh Teocisti la înălţarea Sesiunii Anualei Naţionale Bisericeşti, din 4 februarie 1925)	17
Actul anual	20
Căminul Proa Feticăului Naţionale Patriarh Teocisti la Sălaşul Liturgic al sfetozilor străniţi de noaptea Sfântului Scaun, la Catedrala Sfântei Spiridon-Ştef, la 5 februarie 1925	24
Căminul Proa Feticăului Patriarh Teocisti la şcoala Te-Deum-ului străniţi la Catedrala Patriarhală, la 7 februarie 1925	30
Căminul Proa Feticăului Naţionale Patriarh Teocisti la noaptea din noaptea patriarhală, la 7 februarie 1925	33
II. Lucrările Sfântului Scaun al Bisericii Ortodoxe Române, din 24—25 octombrie 1925	40
III. Deputaţii participante	74
IV. Primirea surselor de peşe balne, la sălaşul de 25—26 octombrie 1925	78
V. Sesiunea oficială a lucrărilor, 26 octombrie 1925	80
VI. Creşterea deosebită înaltă de Doctor Hozent Casca la Teocistia din Bucureşti Proa Feticăului Naţionale Patriarh Teociste	91
Fetele înaltă pentru de Domnul Prof. Univ. Emil Constantinovici, Institutul Universitar Bucureşti, în acordarea titlului de Doctor Hozent Casca Proa Feticăului Naţionale Patriarh Teocisti	92
Tradiţionala -Lauda, înălţată de P. C. Pr. Prof. Dăbulea Teociste, Doctorul Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Bucureşti	99
Noaptea şi cultul (Căminul Proa Feticăului Patriarh Teocisti)	99
Căminul Sesiunii Sale Naţionale I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului	109
Căminul Domnului Prof. Univ. Constantinovici, Doctorul Constantinovici-Bucureşti, la înălţarea pedinei de doctorat a titlului de Doctor Hozent Casca Proa Feticăului Naţionale Patriarh Teocisti	112
VII. Primirea oficială a surselor surselor la Catedrala Patriarhală	114
VIII. Sălaşul Liturgic al sfetozilor, 27 octombrie 1925	120
Căminul Proa Feticăului Patriarh Teocisti la Sălaşul Liturgic	121
Căminul Sesiunii Sale Naţionale I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului	123
Căminul celorlalţi surselor	128
Căminul Proa Feticăului Naţionale Patriarh Teocisti la noaptea din noaptea	129
IX. Apa bălănească de la Căminul Sălaşul	142

FILE DE CRONICĂ ORTODOXĂ ROMÂNEASCĂ

POPAS ANIVERSAR

Binecuvântat fie Dumnezeu Cel ce revărsă asupra noastră darurile Sale cele bogate și dragostea Sa cea nemăsurată. Și multe au fost aceste binecuvântări divine datorite de-a lungul timpului, atât asupra tuturor ca popor, cât și asupra fiecăruia, ca mîndular al Bisericii lui Hristos.

În curserea vremii și trecerea timpului am primit, după cuvîntul Scripturii, și din cele bune ca și din cele rele, după vrednieta sau neputința noastră. Și a vrut Dumnezeu ca pe lângă încercări, să prinosescă binefacerea divină și lucrul omnesc bine făcut care se vădesc prin lucrarea lor în timp și semnificația prezentă, nu atât ca merit al strădanilor umane sau ale unora dintre noi cât mai ales, și-a special, ca lucrare a Bisericii noastre, Trupul tainic al Mîntuitorului Hristos.

Pe aceste coordonate ale devenirii noastre ne-am învrednicit a primi cuvîntul Evangheliei de la cel înmăi cheamat la Apostolat, Sfîntul Apostol Andrei, iar după el, misionarismul creștin a continuat în cea mai autentică învățatură, dreaptă și sfîntă, devenită Ortodoxia noastră, candelă veșnic aprinsă a Adevărului adus în lume de Fiul lui Dumnezeu.

Ne-am organizat în timp, sub purtarea de grijă a Duhului Sfînt, instituția Bisericii și din punct de vedere administrativ, păstrînd legătura și unitatea dogmatică cu frații noștri întru Ortodoxie, fundamentată pe temelii învățăturii patristice, Sfînta Tradiție, cîntăreți Izvor doctrinar pe lângă Sfînta Scriptură ca a fost și a rămas cartea de căpătîi a neamului.

Am devenit, prin jertfa generațiilor de eroi, națiune patetică între națiunile lumii și ne-am impus ca stare și-n planul spiritual religios recunoscîndu-ni-se și această particularitate, de altfel specifică Ortodoxiei și anume organizarea ei națională.

Corolarul acestei dezvoltări și afirmări a fost ridicarea Bisericii noastre la cel mai înalt rang, în rîndul patriarhatelor tradiționale și mai noi, care caracterizează o stare naturală și de fapt specifică acum Bisericii Ortodoxe.

Și-n tot acest mers, în timp și-n ascensiune, au trădit oameni de suflet, de dăruire, părinți trupești și sufletești, duhovnici și trăitori, proși și ierarhi care au vegheat la sănătatea și puritatea națională și morală a neamului nostru.

Despre toate acestea, ne-am adus aminte, le-am rețrăit și comemorat, în anul de grație 1995 când, în condiții de libertate, după grele și multe încercări, am aniversat 110 ani de autocefalie și 70 de ani de Patriarhat.

Se impunea și era necesar un asemenea popas de reflecție, dat fiind trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat precum și viitorul, ambele timpuri istorici cu valoarea lor de a măsura realizările și perspectiva — și-n această balanță ne-am regăsit valorile, faptele mărețe și sponul într-o creștere spirituală, rememorând evenimente și oameni citori de neam și cultură ce reprezintă temelii trănicioase pe care ne-am dezvoltat și pe care trebuie să clădim în continuare în această perioadă de mari prefaceri, transformări și feteite reînnoiri.

N-au lipsit din acest taler al cumpenei nici încercările dureroase când mari citori voinodale erau dărâmate, mănăstirile închise iar monahii alungați de la rosturile lor, proși înmormânați și familiile lor persecutate prin tel de fel de discriminări, printr-o diabolică acțiune ce căuta umilirea, marginalizarea și izolarea Bisericii, măsuri care au roușit până la un punct să lovească și-n structura ei și să altereze însuși profilul moral al unui popor care, spre lauda sa, nu s-a lăsat convins de o propagandă atec.

Dar, după cuvântul Mântuitorului, Biserica este «piatra pe care nici porțile iadului nu a vor birui», încât prin dorința de libertate, dreptate, adevăr și Binecuvântarea dăvină, concretizate prin eliberarea obținută prin jefia tinerilor în decembrie 1989. Ea și-a regăsit locul și rolul în societate reușind în scurt timp reinvigorarea dorită și așteptată ca o minune dumnezeiască și lucrare a Duhului Sânt.

Viata mândăstirească și-a reiat rosturile ei și s-au citorii noi mănăstiri, bisericile dărâmate încep a fi reedificate, viața religioasă se reinvigorează și se diversifică lucrarea Bisericii prin organizarea asistenței religioase în armată, penitenciare, spitale, aşezăminte de binefacere, prin dezvoltarea învățământului teologic și religios și prin multe alte forme ce implică prezența Bisericii în societate.

Toate acestea, căderi și împliniri, realizări și perspective le-am reîntâlnit aievea la sărbătorirea celor două aniversări în prezenta reprezentanților întregii creștinătăți, care, prin prezența lor, ne-au făcut să fim și mai încrezători în viitor și să ne întărim reciproc în aceeași credință, așteptare și dragoste.

Cele consemnate, ca liță de cronică, de viață reală și de autentică trăire creștinească s-au putut întâmpla aievea la București în zilele de 26—30 octombrie 1993 și vor rămâne întipărite în conștiința credincioșilor noștri.

Cu acest prilej, în sobornicitatea specifică Bisericii creștine ne-am regăsit într-o înfruntare euan rar se poate realiza și care ar fi de dorit și-n viitor să se mai întâmple pentru înfăptuirea unității mult dorite de către toți creștinii.

Am avut alături de Noi, la un moment cu semnificații deosebite pentru știința și cultura teologică românească, în Aula Universității București, pe toți reprezentanții Bisericii creștine care au putut să constate rolul pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română în viața cultural-spirituală a țării și pe care și l-a recăpătat acum.

Ne-au binecuvântat Părinții Ortodoxiei în frunte cu Săcătitatea Sa Bartolomeu I, Patriarh Ecumenic de Constantinopol care în repetate rânduri a insistat asupra semnificației momentului și a exprimat gânduri, sentimente și idei, cu profund conținut doctrinar și afectiv.

Într-o sfântă comuniune ne-am rugat împreună și ne-am împărtășit cu același Trup și Sânge al Mântuitorului Hristos.

De la suflet la suflet am împărtășit unii altora din bucuriile și chiar din necazurile noastre, mângâindu-ne în rugăciune și cu semne de recunoștință și de lucrare sfântă specifică Bisericii.

Întărindu-ne-am în virtute prin mesajele de salut, de încurajare și sprijin primite atât de la reprezentanții întregii Biserici cât și de la autoritățile statale.

Și trebuie să menționăm aici sollicitudinea autorităților statului român, în frunte cu domnul Ion Iliescu, președintele țării, care au sprijinit efectiv și au contribuit la buna organizare și desfășurare a acestor manifestări.

Și că o mare speranță că tot ce a fost bun și se va clădi în continuare trainic ne-a confirmat-o periplul prin satele și mănăstirile din Moldova, vatră de spiritualitate ortodoxă, prilej de a retrăi împreună cu înalții noștri oaspeți, în duhul vieții religioase autentice al creștinilor români și al vieții monahale.

Toate aceste momente și manifestări au însemnat memorarea întregii noastre istorii clădită pe credința neestrănuită în Dumnezeu și dreptatea noastră, pentru regăsirea tuturor într-un același spirit și aceeași lucrare, prin convingerea că prin puterea Duhului Sfânt nădejdea noastră de viitor își va găsi împlinirea înăit acesta să se concretizeze în unitatea de dragoste cu Dumnezeu și cu lumea.

Fie ca acest popas duhovnicesc binecuvântat să rodească, în sufletele credincioșilor noștri și al celor de pretutindeni, darurile nepretuie ale credinței așa după cum s-au arătat ele la momentul aniversar, ca realitate și speranță.

Dumnezeu să ne ocrotească și să ne binecuvinteze, cu ai Său Har și cu a Sa iubire de oameni.

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

I
**FESTIVITĂȚILE SĂRBĂTORIRII A 110 ANI
DE LA DOBÂNDIREA AUTOCEFALIEI ȘI A 70 DE ANI
DE LA ÎNFIINȚAREA PATRIARHIEI**

26 octombrie — 1 noiembrie 1993

Vola Domnului, curgerea vremii și cursul istoriei au făcut ca pă-mântul binecuvântat al țării noastre și Capitala României să fie, prin Biserica Ortodoxă Română, pentru câteva zile, locul de rugăminți în unitate creștină, de comuniune ortodoxă cu aproape toate Bisericile surori, de înfrățit și ecumenică intrunire.

Această înfrățitoare sărbătoare, a creștinătății în general și a ortodoxiei în special, a fost prilejului de aniversarea a două evenimente de seamă din istoria Bisericii Ortodoxe Române: - 110 ani de la renunșarea autocefaliei — 25 aprilie 1883 — și a 70 de ani de la înființarea Patriarhiei — 4 februarie 1923 și de la înalțurarea primului ei titlu, Patriarhal Miron Cristea, la 1 noiembrie 1925. Evenimentele acestea cu profundă semnificație bisericească și națională, ce încununau, la vremea lor, în plan religioz independentia de stat și desăvârșirea unității naționale, au fost sărbătorite la acest sorce aniversar, în condiții deosebite de libertate, demnitate și înnoire a societății românești, după decenii de regiune diktatorială și ateu în care Biserica a fost împilată, persecutată și marginalizată. Aceste împrejurări favorabile au determinat ca Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să hotărască în ședința Sa din 14 iunie 1994, temei nr. 4557 — ca anul 1993 să fie declarat an jubiliar, mai ales al celor două evenimente II s-au adăugat, în mod fericit, omagierea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist — cel de-al cincilea Patriarh al Bisericii noastre — la împlinirea vârstei de 60 de ani — 7 februarie — și a 45 de ani de slujire arhierescă — 5 martie 1950 — la care s-ar mai putea adăuga 60 de ani de viață monahală.

În vederea acestor aniversări, Sfântul Sinod a hotărât constituirea unei comisii speciale care să se preocupe de organizarea lor.

Comisia formată din I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei — Președinte, P. S. Episcop Vicar Patriarhal Teodor Sinaut, P. S. Episcop Vicar Patriarhal Vincențiu Piteșteanu, P. C. Pr. C. Păvo — Vicar Administrativ și P. C. Pr. Prof. D. Popescu — Decanul Facultății de Teologie București, s-a întrunit în zilele de 27 septembrie și 5 octombrie 1994 și a stabilit cadrul general și unele detalii privind aniversarea evenimentelor respective având ca bază de discuții propunerile ce au fost prezentate Sfântului Sinod în ședința din 14 iunie 1994.

Începutul festivităților jubiliare ale anului 1993 a fost marcat mai întâi în cadrul lucrărilor forurilor centrale bisericești, Consiliul Na-

ional Bisericesc, Adunarea Națională Bisericească și Sfântul Sinod, desfășurate în perioada 2—6 februarie.

În ședințele de lucru ale Comitetului Național Bisericesc (3 februarie 1995) și ale Adunării Naționale Bisericești (4 februarie 1995), Președintele Părinte Patriarh TEODOTIST, în cuvântul festiv închinat acestor aniversări, evocând originea apostolică și vechimea creștinismului la români, organizarea noastră bisericească și relațiile Bisericii noastre cu Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, a subliniat importanța Tomosului de autocefalie semnat în aprilie 1985, de vrednicul de pomenire Patriarhul Ecumenic Ioachim al IV-lea și Sinodul al cărui Biserica noastră a fost recunoscută ca «ortodoxă și autocefală», administrându-se de Sfântul său Sinod și «recunoscând în propria sa administrație internă nici o altă autoritate bisericească, fără numai Capul Bisericii celei una, sfântă, sobornicească și apostolică, pe Mântuitorul și Dumnezeu-Omul».

Marcând apoi treptele urcătoare ale poporului român în lămurirea istoriei sale și dezvoltarea statului național unitar român, precum și treptele prestigului de care Biserica Ortodoxă Autocefală Română s-a bucurat atât în țară, cât și în rîndul celorlalte Biserici Ortodoxe surori din lume, care o îndreptățeau la ridicarea într-un rang superior, Președintele Părinte Patriarh TEODOTIST, a subliniat importanța actului Sfântului Sinod din 4 februarie 1995, prin care, cu mare însoțire și în unanimitate, s-a hotărât înfrățirea Patriarhiei Române — la 1 noiembrie fiind întronizat și primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române Autocefale, dr. Mircea Cristea.

Redirigat la toate aceste probleme fundamentale din istoria Bisericii Ortodoxe Române, la deschiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești din 4 februarie 1995, Președintele Părinte Patriarh TEODOTIST în cuvântul inaugural a menționat următoarele :

LA CEAS ANIVERSAR (CUVÂNT INAUGURAL)

CUVÂNTAREA PREȘEDINTELUI PĂRINTE PATRIARH TEODOTIST
LA DESCHIDEREA LUCRĂRILOR ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICESTI

din 4 februarie 1995

«Sunt recunoscător Bunului Dumnezeu, Care ne-a ajutat să trăim vremuri ca acestea când, pe lângă nostru duhovnicesc, nu mai avem nevoie de o decizie a autorității de sus pentru deschiderea Adunării Naționale Bisericești. Ne adunăm, sub călăuzirea Duhului Sfânt, sau mai bine zis răspundem chemării Sale. Ne exprimăm cu dragoste și responsabilitate gândurile și dorințele spre o mai răvuitoare slujire a Sfintei Biserici ortodoxe, căutând în ce fel și cum să facem mai mult și mai bine pentru slava ei și mântuirea neamului românesc.

Adunarea de azi trebuie să analizeze și să hotărască cu privire la Darea de seară asupra activității preoților și credincioșilor din Patriarhia Română în cursul anului 1994, de curând trecut în istorie. Inițiativa noastră are loc la scurt timp după împlinirea a cincisprezece ani de când glasul lui Dumnezeu i-au arătat martirii eroi și lumina Duhului Sfânt a strălucit în inimile vârstnicilor, dar mai cu seamă ale tinerilor care au strălucit dictatura comunistă în decembrie 1989, străbătându-ne astfel de sub apăsarea diavolice a îngrădirilor religioase impuse vreme de patru decenii și jumătate. La începutul lucrărilor noastre se curvine ca, pentru vitalizarea obișnuirilor și vredniciei tuturor amilor martiri albi de rădăcină în Viața Bisericii noastre, care oămii cu credință și entuziasm au dăruit o dictatură apăsătoare de celvină, să păstrăm un moment de reculegere «întru veșnica lor pomenire».

Întru această comemorare sfântă regretăm că rândușile noastre, ale membrilor Sfântului Sinod, cum și remarcat din apelul nominal, au plecat anul trecut pe calea veșniciei din dăruie ierarhii de seară și Diaconia noastră, I.P.S. Antim Niça, Arhiepiscop și Dumărit de Jos, și P. S. Roman Ialomișeanul, monah din provincia sa și episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Amândoi au strălucit de-a lungul vieții lor, fie în știința teologică, fie în cămin de a slujii Biserica Măntuitorului Iisus Hristos, așa cum o cereau sfintele canoane, tradiția și hotărârile Sfântului Sinod. Și de unul și de celălalt am fost legați personal cu fire de respect, de prietenie și de dragoste în slujirea Bisericii noastre. Cu I.P.S. Antim Niça am slujit mulți ani la Patriarhie, sprijinind activitatea neuitatului nostru părinte subsemnat și Patriarh al Bisericii timp de aproape trei decenii, Justinian Marina, iar cu P. S. Roman am fost coleg de seminar în lavra Cernicilor, unde am împărțit în acele vremuri lipzurile, rîvna, bucuria duhovnicească și atmosfera sfântoasă statornică a celor de Sfântul Ierarh Calinic. La timpul curerii, împreună cu ierarhii Sfântului Sinod, cu mulțime de credincioși, preoți și monahi, ne-am rugat Bunului Dumnezeu, am lăcrimat și i-am potrecut la locul de veșnic odihnă în așteptarea învierii celei de eternă.

Și în amănunțime lor, v-aș ruga să păstrăm o clipă de reculegere.

Dumnezeu să-i pomenească întru împărăția Sa !

Timpul neluciditor curge neîncreștat și înscris în cartea lui faptă, evenimente și întâmplări din cele vrednice să rămână spre pilda urmașilor, spre slava lui Dumnezeu și spre umbrarea lui Hristos pe drumul arătat de El. Între acestea se află și cele privitoare la viața Bisericii noastre sîrbătoșe.

Începând din jumătca Sfântului Apostol Andrei și păstrând această apă vie de-a lungul secolelor, Biserica părinților noștri, ca și arborile descrisă în Biblie, a prins rădăcini puternice pe acest pământ străbun și în inima strămoșilor noștri daco-români. Ea s-a dezvoltat și și-a înălțat o bogată istorie, așa cum cunoaștem noi și cei ce ne-au călăuzit brava călăuză, educând valori neapreciate atât în aria vieții noastre de două ori milenară, cât și în câmpul mai larg al creștinătății. Evlavia și istoricula fiilor ei i-au născut pe fruntea noastră cea mai prețioasă în Ortodoxie — rangul de Patriarhie. Astăzi împlineste vârsta de 70 de ani. De aceea v-aș ruga, să poposim împreună câteva momente asupra începutului născut de frumos al Patriarhiei Române, a felului cum înălțarea noastră, clerici și credincioși, au știut să lucrăm cu înțelepciune, în lumina Duhului Sfânt, și să deg strălucire fitești Bisericii noastre, prin arătarea în lume a vredniciei fiilor ei. Istoria noastră atestă că, necontenit, Biserica Ortodoxă, mama spirituală a poporului român, și-a dezvoltat activitatea în strânsă legătură cu cea a statului, schimbările importante intervenite în evoluția acestuia fiind urmate de modificări corespunzătoare în organizarea Bisericii strămoșești.

Astfel, momentul întemeierii Țărilor Române, în secolul al XIV-lea, i-a urmat curând cel al înființării mitropoliilor de la Argeș și Suceava. Zilelor de glorie ale lui Mihai Viteazul, primul unificator al Țărilor Române, li s-a adăugat crearea titlului de arhiepiscopii pentru vâldicul țărăvesc și s-a confirmat prin-un act internațional legătura canonică strânsă dintre Biserica din Țara Românească și Transilvania. Unirea Proscipatelor din 1859 și crearea în 1862 a României, sub Alexandru Ioan Cuza, au adus în 1863 o nouă organizare a Bisericii naționale și înființarea titlului de Primate al României, care a dăunat până în 1925. Înactiunea în 1866 a domnitorului Carol I și noua Constituție a țării, din același an, au prilejuit, desigur, adoptarea Legii Organice a Bisericii Ortodoxe Române din 1871.

Debăndirea în 1877—1878 a deplinei independențe de Stat a României a fost urmată de proclamarea și recunoașterea în 1885 a Autocefalității Bisericii Ortodoxe Române, iar constituirea în 1918, după primul război mondial, a statului național unitar român a îngreșat necesitatea reorganizării Bisericii noastre în raport cu noua lui actualitate și înactiune politică, prin înființarea în 1925 a Patriarhiei Române.

Aceste două sursoare din urmă: Autocefalia și Patriarhia, le aniversăm în acest an, când se împlinesc 110 ani și respectiv, 70 de ani de la începuturile lor.

Despre Autocefalia Bisericii, dar mai ales despre Patriarhat s-a scris în trecut cu competență și cu multă râvnă. În 1905, de pildă, la

antivotarea Convenției Autocefalei, s-a editat și un volum omagial, cuprinzând studii referitoare la cele mai importante aspecte ale acestui eveniment.

Acum aş dori să ne oprim asupra întemeierii Patriarhiei Române potrecută în anul 1925, chiar în ziua de 4 februarie. Astăzi 4 februarie 1995, Patriarhia Română împlinește 70 de ani. Deoarece după anul 1959, s-a mai fost în atenția Sfântului Sinod acest prilej, vom atârna numai asupra faptului strict legat de acest moment de viață din trecutul Bisericii noastre.

De aceea vom preciza că în anul 118, provinciile românești Bessarabia, Bucovina și Transilvania, aflate până atunci sub stăpâniri străine, revenind rând pe rând la Patrie-mamă, s-a creat Statul Național Unitar Român, cu o populație de peste 14 milioane de locuitori. Acestei stăruiri la un loc a pământului românesc în hotarele lui de început era firesc să i se alăture și o unificare a organizației Bisericii noastre întocmindu-se pentru aceasta o legislație corepunătoare. Când deci după anul 1918, nu începui să se ridice glasuri solicitând o stare legislație. Acestea proveneau din toate provinciile României întregite și cu timpul s'a-au înmulțit. Din această pricină, prin anii 1919—1920, fiind mitropolit al României de Mureș Crișana, fostul episcop de Casanovo, s-a constituit o adunare constituantă bisericească, care a întocmit, după o activitate de câțiva ani, Legea și Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române, aprobate la 4 mai 1923.

Chiar în vremea când Constituanta bisericească lupta la această lege de unificare a organizației Bisericii străbune, «în planurile de viitoare nouă bisericească și de nouă creolă a ecăruiuni ortodoxice care s'a urcit după război» scria învățatul arhiepiscop Iulian Scriban, «tot mai des s'a auzit curândul acesta, că ar trebui să întocmim Biserica românească pe temel de Patriarhat». Pentru înființarea Patriarhiei Române, cerută încă din 1919 și chiar mai înainte de mulți alți corifei ai Ortodoxiei noastre de atunci, se prezenta acum cu vigoare și protopopul doctor Gh. Ciuhandru de la Arad. Se solicita deci înființarea Patriarhiei Române.

În cursul anului 1924, spre finele lui mai ales, astfel de cereri au devenit cu totul stăruitoare, aproape generalizându-se, în rândurile clerului și ale credincioșilor ortodocși români. Posibilitatea înființării Patriarhiei Române era acum un «ron» care începuse a prinde urtic, adică se «scopose», cum spreția înșuși vitorul Patriarh Miron Cristea. Bărbați de seamă ai neamului nostru, între care, Primul Ministru Ionel I. C. Brătianu, profesorii Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Preotul Ion Lupuș,

ministrii Constantin Angelescu, dr. C. Angelescu, Al. Lapedatu, unii membri ai Sfântului Sinod, precum semenala însuși primatul român de atunci, Mircea, erau favorabili înființării Patriarhiei Române.

Înșăși ministrul Cultelor din acel an, istoricul Alexandru Lapedatu, citind premierul Ionel I. C. Brătianu îi ceruse să prezinte degrabă «proiectul de lege pentru înființarea unui patriarhat român», în noiembrie 1924 a confirmat că «votul privind crearea Patriarhiei Române este o realitate, dar totodată a precizat că «impulsiva realizării lui» rămâne «într-oaregă Sfântului Sinod», care numai după o discuție largă și o aprobare va putea face «o propunere în acest sens guvernului». Ceva mai apoi tot el scria în ziarul «Univerzital»: «Crearea Patriarhatului Român e reclamată de situațiunea actuală de superioritate economică și morală a Bisericii Ortodoxe Române față de celelalte Biserici Ortodoxe străine, de rolul mai însemnat uneori decât al tuturor Patriarhatelor împreună, pe care Biserica noastră l-a avut în trecut, timp de secole, ca apărătoare și protectoare a creștinilor din Orient și de prestigiul politic de care se bucură Statul Român în rândul celorlalte state ortodoxe, prestigiul ce trebuie să și-l păstreze și prin poziția Bisericii sale». Căci, adăuga ministrul, acum el este «cel mai mare stat ortodox cu o populație drept-credincioasă mai numeroasă decât în oricare altul și cu o Biserică care și-a restabilit unitatea sa sinodală încă din primul an al înființării Răsăritului nou și e pe cale de a realiza acum și unitatea realizării sale administrative»¹.

Formulând și alte argumente în favoarea înființării Patriarhiei Române, istoricul Lapedatu punea în discuție dacă «Biserica Ortodoxă Română și Statul Român pot să înființeze un Patriarhat», la care răspundea afirmativ pe motivul că «Biserica noastră este autocefală, iar Statul român». În această situație, ele «săi pot da organizația ce cred că convine mai bine necesităților și intereselor loro. Și aceasta, cu atât mai mult «cu cât, prin înființarea unui patriarhat român, nu se schimbă absolut nimic în constituția organică actuală a Bisericii noastre și nu se aduce nici o atingere de nici un fel, în raporturile sale cu Biserica ecumenică a Răsăritului, singura cu care Biserica Română Ortodoxă se găsește în legătură, în ce privește unitatea dogmatică».

Cu ministru al Cultelor, deci ca reprezentant al conducerii de Stat de atunci, și nu până aici o părăsind în calea înființării unui patriarhat rămânând. Dimpotriva, găsea rațiuni pentru crearea lui.

Din toate cele expunute aici, reiese că instituția ridicată Bisericii Ortodoxe Române la rangul de patriarhie, aparținea dreptotrivă clerici-

1. Înființarea Patriarhatului Român, în revista Biserica Ortodoxă Română, Serie II, Anul XLIII, 1923, nr. II octombrie, p. 708.

lor și credincioșilor, Bisericii noastre autocefale și Statului suveran al României.

Într-adevăr, dându-se curs numeroaselor glasuri care dorau să-luate Patriarhia în România și acceptându-se că o asemenea idee, precum aprecia pe atunci însoașii prietenii Miron Cristea, «a prins, s-a copleșit», prin ultimele sale ale anului 1924, mitropolitul Pimen al Moldovei și Bucureștii, ca «membru senior al episcopatului românesc», a făcut propunerea, cu urma a fi adusă în Săntul Sinod, ca : «Mitropolia Ungrovlahiei (Munteniilor), cu scaunul mitropolitan din București, să fie ridicată la rangul de Patriarhie, iar mitropolitul Ungrovlahiei, ca Primate al României, care de drept e și președinte al Săntului nostru Sinod, să poarte titlul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Naționale Române (cu reședința la București)».

În afară de mitropolitul Pimen, propunerea a mai fost arămată de : Nectarie mitropolitul Bucovinei, Lucian episcopul Romanului, Roman episcopul Oradei Marii, Nicolae episcopul Clujului și Ilarie episcopul Constanței.

Ca motive «pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe Naționale Române la rangul de Patriarhie», propunerea înșina următoarele :

«Vechimea creștinismului la poporul nostru românesc», care e «tot atât de adâncă ca și apăsarea coloniștilor români noi, mai târziu a strămoșilor noștri pe pământul Daciei»; apoi originea apostolică a acestui creștinism care, după tradiție, a fost propovădit pe aici de Săntul Apostol Andrei, cel întâi chemat, înfrînșarea pe la sfârșitul secolului al treilea a celui dintâi centru de organizare și administrație bisericească creștină la noi, la Tomis — Constanța noastră de astăzi, matornicia în credința ortodoxă — uneori mergând până la mucenicie — a strămoșilor noștri, înșându-ne-o «noial, urmașilor, ca o scumpă și sfântă moștenire», apăsarea, în unele cazuri, a lumii creștine, nu numai din Orient dar și din Occident, «de înșivările sălbătice și barbare ale necredincioșilor», de către unii din voievozii români și de norodul peste care aceștia obșidaua, ajutoarea, de orice fel, pe care veșturi în șir, poporul român ortodox le-a dat cu multă largheșă uneori dintre Bisericile Ortodoxe din Orientul creștin, aflate în lipă și în suferință, de multe ori salvându-le chiar de la pierire ș. a.

După amintirea acestor realități din trecutul nostru politic și bisericesc, cuprinsul propunerii conchidea : «toate aceste jertfe și fapte mari creștinești, salvărite de voievozii și norodul nostru în interesul creștinătății, ne dau dreptul încontestabil ca, acum, când, după marele război, neamul nostru s-a înșegrit, alșituând o săngură țară, România,

cu o cifră Bisericii Ortodoxe, care are 14 milioane de credincioși, este organizată în cinci metropoli și 14 episcopii, se cuvine și e drept ca Bisericii noastre Ortodoxe Române să i se dea o nouă situație legală și canonică, în rândul celeilalte patriarhate ortodoxe de Răsărit².

Propunerea a fost adusă în plenul Sfântului Sinod, în sesiunea din toamna anului 1924, dar n-a putut fi discutată atunci, căci în ziua de 4 decembrie 1924 sesiunea a fost prorogată și-a reluat lucrările la 4 februarie 1925, deci acum exact 70 de ani, și chiar în sepa zi ea a fost pusă în discuție. Prezide Arhiepiscopul Gurie al Basarabiei și propunerea s-a citit de Nectarie mitropolitul Burevinei, căci mitropolitul Fiume era bolnav. Subliniind stăruințele mitropoliților Nectarie al Burevinei și Gurie al Basarabiei, care a și prezidat ședința Sfântului Sinod, cu atâncă încredință înălțăm gând de rugăciune lui Dumnezeu că la ceasul aducerilor amicale credincioșilor și clerul dintre Prut și Nistru sunt prezenți prin Înalt Prea Sfântul Petru, locuitor de mitropolă, iar cel din Europa prin Înalt Prea Sfântul Serafim, mitropolitul Germaniei. Sub ochii noștri, ne învrednicim de asemenea lucrări dumnezeiești! Dacă ochii credinței ar fi mai curajoși le-am descifra mai clar înțelesurile, le-am știți cu mai multă ostentă și am reșire învățămintele lor!

La discuții au luat cuvântul Arhiepiscopul Gurie, Lucian, episcopul Rimnicului, arhiepiscopul vicar Dionisie Eghon de la Iamală și ministrul Cărilor Alexandru Lapoștiu, care a înălțat săvârșirile guvernului în această chestiune, prezentând «în parte», idei din feliștonul politic al în ziarul «Unirea» din decembrie 1924, amintit mai sus.

După «exponența» său, Varolovici, episcopul Râmnicului-Noul Severin, în calitate de arcepreș, a citit «Actul de înființare a Patriarhatului Românesc», în care după ce scrie că, după înființarea Statului Național Unitar, voința de voacuri al poporului român, acesta s-a ridicat la maturitatea deplină și puterile naționale, ceea ce l-a învrednicit să săvârșască după ridicarea în cinste a Bisericii sale, solicitând înființarea Patriarhatului. Ca argumente ale creșterii acestuia, aduce și unele exprimări de amevorbitori, deja semnalate în cele ce preced. La sfârșit referențial conchide: «Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române hotărăște în ședința de astăzi 4 februarie 1925, cu consimțirea și a Onor. Govern, înființarea Patriarhatului românesc, înființat sub stăruire al Colegiului episcopal românesc având a se întinde pe vitor: Arhiepiscop al Bucureștilor și Mitropolit al Ungrovlăhiei și Patriarh al României»³.

2. Patriarhia Română, Acta și documente, București, 1928, p. 26—27.
3. Ibidem, p. 34—35.

În urma tuturor acțiunilor, în ședința sinodală din 4 februarie 1925, s-a hotărât și s-a aprobat, în unanimitate și cu însușirea înfățișare în Țara Românească, pentru Biserica Ortodoxă Română, a «demnității de Patriarh», ridicarea primatului României la rangul de patriarh, trecerea în această treaptă ierarhică superioară a primatului de atunci al României Miron Cristea, care se va abstrage de toate drepturile recunoscute de Sfințita Canoane și Legile țării»⁴.

După exprimarea votului, Arhiepiscopul, Gurie s-a retras, cedând locul primatului Miron, primul Patriarh alș și României. Iar s-a acordat cuvântare acesta a schițat câteva puncte din programul ce intenționează să desfășoare în noua sa calitate din fruntea Bisericii Ortodoxe Române.

La 7 februarie 1925 convocarea sinodală a fost comunicată Ministerului Cultelor, spre cele de urmărire. Acesta a întocmit proiectul de lege pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie, care apoi, la 12 și 17 februarie 1925, a fost votată în unanimitate de cele două corpuri legislative: Senatul și Camera. La 23 februarie 1925 a fost promulgată de Regele Ferdinand I și, la 25 februarie același an, publicată în Monitorul Oficial nr. 44. Legea are următorul cuprins:

Art. 1. Sinodalul arhiepiscopal și mitropolitan al Ungrovlăzii se ridică, cu Primatul și României, la rangul de Sinodul Patriarhal.

Art. 2. Arhiepiscopul Arhiepiscopiei și Mitropolitul al Ungrovlăzii, L.P.S. Sib. Dr. Miron Cristea, devine, la calitate sa de primat al României, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Art. 3. Patriarhalul Bisericii Ortodoxe Române se va bucura de toate dreptățile recunoscute de Sfințita Canoane și Legile țării. Cu regulamente speciale, întocmite de Statul Român, va determina mai de aproape aceste drepturi.

Art. 4. Pe Miron, alș prima Patriarhalul Bisericii Ortodoxe Române se va baza de va trăiește în totală libertate din veniturile adăugate care, după Legea de organizare a veniturilor Bisericii, va alșge pe Arhiepiscopul și Mitropolitul Ungrovlăzii și din veniturile de religioase ortodoxe și Corpurilor legislative.

Cu regulamente speciale întocmite de Ministerul Cultelor, de acord cu Statul Român și aprobat de Consiliul de Stat, va determina mai de aproape cum se va desfășura acest alșgeș.

Confirmarea alșgeșii o face, la propunerea Statului Român și a Curții Regale, Regele, care va de alșge învestitura, potrivit dispozițiilor prevăzute cuprins Bisericii Ortodoxe Române.

Art. 5. Nu va putea fi alșgeț la demisia de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, decât mitropolitul și episcopul în demisie al aceluși Bisericii.

Prin această lege, Statul Român, în posesia suveranității sale, dădea formă legală înfățișării Patriarhaliei Române. Aceasta acum era canonic și legal înfățișată.

4. Ibidem, p. 26.

Forțată dintr-o dată, la 12 martie 1925, Sfântul Sinod, printr-o scrisoare tremândă, adresa la cunoștința Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol, a ceterilor Patriarhate ortodoxe apostolice și a tuturor Bisericilor Ortodoxe Autocefale, ridicarea Bisericii Române la rangul de Patriarhie, cu consensul unanim al Bisericii și al Statului Român. Din pricina greutăților prin care a trecut Patriarhia Ecumenică în anul 1925, noul ei conducător Vasile al III-lea (1925—1926) de-abia la sfârșitul lunii septembrie 1925 a trimis la București tomosul patriarhal de recunoaștere a înălțării Patriarhiei noastre printr-o scrisoare specială. Rând pe rând și celelalte Biserici din Răsărit și Apus, care luasera anunțate despre cele ce se săvârșiseră la București, au trimis mesaje de recunoaștere și felicitare.

Investitura și înălțarea prăznuita Patriarh al României Miron Cristea s-au făcut în ziua de duminecă 1 noiembrie 1925 cu fast deosebit.

Cu aceste din urmă două ceremonii săvârșite acum 70 de ani, s-a încheiat unul din cele mai mărețe momente din istoria Bisericii noastre: înălțarea Patriarhiei Române.

De la toate acestea s-au scurs șapte decenii, timp în care Patriarhia noastră până la 8 martie 1939, când a decedat, a fost condusă de Patriarhul Miron Cristea, apoi între 30 iunie 1939 și 27 februarie 1948 de Patriarhul Nicodim Munteanu, între 24 mai 1948 și 27 martie 1977, de Patriarhul Justinian Marina, de la 12 iunie 1977 până la 21 iulie 1986 de Patriarhul Iustin Moiseșcu. În acest lung șir de ani, Patriarhia noastră, cărmănită cu dragoste și pricepere de acești arhiepiscopi a făcut remarcabile progrese sub toate aspectele, despre care, în chip mulțumitor, se poate lua cunoștință din revizuirea noastră bisericăști și mai cu seamă din paginile din acest răscump al Duhovului său, «Biserica Ortodoxă Română».

Chiar și fără o înstruire aici a unora dintre aceste realizări, se vede totuși ca la acest prăznuț aniversar să îndreptăm gând de pioasă adunare amănă către toți aceia care, cu 70 de ani în urmă și chiar mai înainte, au militat și trudit pentru înălțarea Patriarhiei noastre, către toți aceia care, în acești 70 de ani, au contribuit sub orice formă la deosebita ei prosperare.

De aceea, pomenind această zi, nu ne putem desprinde de vvednicile lor și nu putem uita, mai ales, îndatoririle noastre ca membri ai Sfântului Sinod, ai Adunării Naționale Bisericești, ca studenți ai Școlilor Alteare sau ai catedrelor noastre universitare. Prezidenți ai pătrâmii acest fir de legătură care ne dă viață, care luminează calea noastră de autzi atât de presărată de greutăți, atât de pândită din afară

de cel care urmasoaze dezbracarea Bisericii noastre și să rugăm în aceste clipe pe Mântuitorul Iisus Hristos ca să ne ajute să păzim alina și măntuitoroarea unitate de credință. Amin !.

Importanța ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie a fost subliniată și de numeroși membri ai Adunării Naționale Bisericești, ierurhi, preoți și credincioși, care, printre altele, au arătat că în timpul regimului de dictatură comunistă, Biserica nu a abdicat de la misiunea sa socială, rămânând manifestându-și credința plină în minunatul decembrie 1989, când cerurile s-ua apropiat de pământ, ca și după acea dată, până astăzi.

În cadrul lucrărilor Adunării Naționale Bisericești, unul din momentele descris de importante a fost și anunțarea acordării titlului de «Doctor Honoris Causa». Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, din partea Senatului Universității din Oradea de către rectorul actualei, dl. Teodor Maghiar, membru al Adunării Naționale Bisericești, ceremonia oficială a avut loc urmând a se desfășura în 2 iunie 1990, la Universitatea din Oradea. Rădăm în copie acest act și document de recunoaștere a meritelor Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST și a rolului Bisericii Ortodoxe Române de-a lungul timpului, în țara noastră.

La încheierea ședinței Prea Fericitul Părinte Paulache TEOCTIST, concluzionând asupra lucrărilor desfășurate și asupra evenimentelor cinstite a spus :

REALĂRIILE NOASTRE LE INCHINĂM LUI DUMNEZEU

CUVÂNTAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST
LA ÎNCHESREA LUCRĂRILOR ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICESTI,
DIN 4 FEBRUARIE 1990

Domnule Rector,

Onorabil Adonare,

Îmi înmănați această diplomă și îmi adreși la cunoștință această veste în clipele când mă afla cel mai puțin pregătit pentru a o primi și a răspunde cum se cuvine unei asemenea cinstiti.

Deși niciodată n-am năvit lucrul acesta, pentru că de la Dumnezeu vin cât dădurile cu care suntem înzestrați, cât și împlinirea dorințelor noastre, totuși n-am vrea să greșesc în această viață zicând că am fost lipsit de unele daruri în viața mea. Ca fiecare om și eu m-am străduit cu gândul și cu fapta pentru a crește duhovnicesc și intelectual. Nu mi-am dat decât acea creștere împlinită prin efort personal și prin nevoia război pentru desfășurarea lucrului celui bun.

bineplăcut lui Dumnezeu. De aceea, vă mărturisesc sincer, mălădând la pînă gloriei nemerită, că nu m-a atins și nici nu m-a tulburat în vreun fel.

Cînd votul Colegiului Electoral Bisericesc, s-a îndreptat spre mine în 1986, atunci m-am cuprins emoțiile mai vechi decît în aceste clipe, pentru că îmi dădeam seama la ce jug sunt chemat și ce slujire îmi încredinșă Previa Dăvină. Am și mărturisit în acele clipe aceste emoții prin câteva cuvinte, de-abia găsite, nebănuind că Dumnezeu va priveri harul Său și va împlini cu ea neașteptată mîmă și sfinți și sîmbătăntite mele omenești. În acest loc și în această grea slujire sunt supus la mai multe ispite și încercări decît toți ceilalți împreună-slujitori. Îmi e acum a veni și această cinșire academică fără a o merita și a primești din respect pentru toți cei ce au dobîndit titlul după ani de studii asidue, în bibliotecă și laboratoare.

Pe cînd eram rector, acum 45 de ani, al Institutului Teologic Universitar din București, printre profesorii de atunci era și fericitul nostru rădmîntre patriarhul Justin Moșescu unul dintre marii noștri teologi și teologi. Adesea îmi spune: «Încercieți-vă la doctorat, nu stați așa, profitați de anul accepție». I-am răspuns: «Nu pot, domnule profesor, nu îndrăznesc, ar fi ceva împotriva conștiinței mele ca să obțin titlul de doctor din această poziție și nu pe călea studiului pe care se clădește el!». De aceea, m-am petrit nici atunci cînd patriarhul profesor Dumitru Popescu, actualul decan al Facultății de Teologie din București, a venit, înainte de revoluție, cu această propunere. N-am cîntat nici de această dată. Am vorbit între patru ochi și i-am spus: «Nu-i timpul!» pentru că titlul acesta înseamnă ceva am spus mai înainte, încununarea unei zestre adunată cu zăbava studiului.

Am învățat lucrul acesta, între altele, de la fericitul nostru rădmîntre patriarhul Justinian Marina. Pe vremea cînd eu eram secretar la Cabinetul patriarhului, s-a prezentat la dînsul o delegație de profesori de la Institutul Teologic din București, în frunte cu Pr. Rector Petre Vințilescu, Prof. Tudor Popescu și Prof. Nicolae Chițescu, propunîndu-mă să acceptez titlul de «doctor honoris causa», această încredinșă și o privilegîntre în vederea alegerii sale ca patriarh. Patriarhul Justinian i-a ascultat cu calm, așa cum preceda întotdeauna, cînd avea de dat un răspuns important și, după ce ei au prezentat toate argumentele, le-a spus: «Patriarhilor și domnilor profesori, vă mulțumesc foarte mult, dar, din locul acesta și acum, să nu vă separați, nu pot să primeșc. Binecuvîntat este astăzi răspunderea de învățămîntul teologic. Cum știți, învățămîntul teologic din 1948 s-a separat de învățămîntul de stat și a trecut în grija Sfîntului Sinod și, înoseabil, a patriarhului. Continuîntre, pa-

tribunalul Justiției o mai adăugat: «Nu pot să primesc, căci s-ar considera ca un abuz pentru funcția și responsabilitatea mea, mai ales, acum, în pragul alegerii mele ca patriarh». De aceea, și eu, atunci când am fost înlocuit cu o activă de propagandă, am procedat la fel.

Ni-am spus despre acest lucru până acum, pentru că dumneavoastră, domnule rector, ați venit aici de la o Universitate pe care o cunosc și știu cât este de surse bogată de Biserica noastră. Mi-ar fi foarte greu să mă pot în cumpăna gândirii mele acest act al Senatului universitar și al dumneavoastră, răscochindu-vă astăzi, de când ați acceptat să fiți împreună cu noi în această Adunare Națională Bisericească. Toți colaboratorii dumneavoastră, pe care i-am cunoscut, nutresc aceeași simțire și trăire creștinească pădușitoare. Poate că sufletul regretatului episcop Vasile Coman de la Craiova, atât de bun, cel al episcopului martir Nicolae Popovici, rugăciunile preoților și credincioșilor pe care i-am pășit timp de un an de zile, cât am fost locul de episcop la Craiova, vă vor fi îndreptat gândurile și pașii dumneavoastră către mine, ca să primesc titlul acesta.

Sunt deosebit de mișcat. Nu aști pentru persoana mea, aflată în prag de 80 de ani. Acum străduiesc să îndreptăz cănu alt tărâm decât acesta. De acum înainte trebuie să mă preocup de pașii următor către cetățile orizont, mult mai scumpe, mult mai frumoase și mult mai înalte decât cel încheiat. Dar, vă rog să comandați colaboratorilor dumneavoastră, profesorii din Senatul Universității craiove, în rândurile cărora se numără și decanul și profesorii Facultății noastre de Teologie, respectul și recunoștința mea pentru acest gând. Consider că acordarea acestui titlu valoros nu numai pentru mine personal, ci mai ales pentru Biserica noastră strămoșească, pentru tot ceea ce valoros și autentic în viața acestui popor, atât de necăjit în Istorie. Mai aștept la acesta și meritul fraților mei părinți din Sfântul Sinod, ale colaboratorilor din Adunare Națională Bisericească și ale creștinilor din întreaga țară și de pretendenți, pentru care noi ne rugăm necontenit.

Cu toată bucuria și cu recunoștință, vă mulțumesc. Nu veți lipsi niciodată din rugăciunile și din dragostea mea.

Să revenim, acum, la lucrările adunării noastre.

Deși voiam să nu menționăm mai mult la problemele de pe ordinea de zi, privitoare la dările de seama despre care nu pot spune că au fost trecute cu vederea, adică la dările de seama și la aniversările Bisericii noastre, totuși, pentru că printre acestea a intrat și stua mea de naștere, voi spune câteva cuvinte.

Data de sărbătoare, pentru aniversarea acestor evenimente, a stabilit-o comisia specială, rânduită de Sfântul Sinod încă la pedina anterioară. Am sărbătorit anului că cel de-al treilea eveniment, adică împăcirea a 80 de ani de viață, să rămână mai personal. I s-a făcut totuși publicitate, întrucât și ei în război erau înalte. Faptul acesta corespunde, de altfel, rânduielii Bisericii noastre, după care «cele create dau strălucire celor pămintelor» (1 Cor. 15, 49). Nu putem desprinde oamenii, ca oameni, de rostul și vocația lor ca filii ai lui Dumnezeu prin har. Omul este, deopotrivă, nupus și vieții omenești, ca și Mântuitorul Iisus Hristos, dar cu chemarea să se ridice pe scara vieții spre desăvârșire și spre îndumnezeire.

De aceea, și dările de seamă și aceste momente omenești, sau treburi să le vedem, deopotrivă, a fi spre slava lui Dumnezeu, spre cinstea Bisericii și spre înălțarea noastră. Ați reținut cred și unele realizări în epărciile noastre. Dincolo de ele, se află lipșirile și mai ales, neputințele noastre de a le împăna pe toate. S-a vorbit și despre acestea.

Sunt recunoscător ierarhilor Sfântului Sinod pentru cele împlănite, dumnezeiască, membrilor Adunării Naționale Bisericești, prociții, mândărilor și, mai ales, credincioșilor, care se dăruiesc mult curaj, multă dragoste pentru a servi Bisericii. Persoană în parte din rândul acestora care văd în gravități protecția lui Dumnezeu, care află în ele pașea de îndreptare spre bine. Nu se poate ca noi să ne grăbim, să cădem ca popor, nu mai spun ca Bisericii, și aceasta pentru că la cîrma Bisericii se găsește întru Mîntuitorul Iisus Hristos. Dar, nu se poate, sic, ca un popor ca al nostru, care a dat sfinți și martiri, să nu cum să arătat sîc, să nu renască, să se revină la calca lui Hristos și la o viață demnă.

Din mîntuitoria lui Dumnezeu avem o Biserică dinamică, care și în trecut, sub dictatura comunistă, s-a îngrijit de viața duhovnicească a credincioșilor. Am consădit și afundat, ca și acum bisericești, am rânduit proci, am restaurat mândări și schituri, pe care le avem ca pe niște poezie ale credinței. N-a fost sat fără bisericești, n-au rămas copii neboterzi. Când le spun strămoșilor lucrurile acestea nu le vine să creadă că le-am împănat sub o stăpînire demoralizatoare de credință. Cel ce le vădesea le privea admirativ și nu fără nedumerire.

Mai cu seamă, credincioșii din Transilvania, de pîmbă, și în mult la bisericești lor ca la ortodi din cap și nu cedează violențelor catolicilor

de răz bizantin, deși masa țărăni prin tribunale spre a fi călătorită și și preoții lor. Ei nu se lasă intimidată pentru că adevărul și dreptatea este de partea lor. Timp de peste să de ani ei le-au ocolit, ei le-au instruiat, iar pe foarte multe din cele ce le prind frații noștri catolici-uniți, le-au ridicat cu oțărâde și brațele lor.

Toate acestea se datorază conștiinței prezente a Bisericii, pe care a promovată-o și a alina-o patriarhul Justinian timp de aproape trei decenii, împiedicând-o preoților formați de Biserica. El putea să mai trăiască și săcăi, căci frațele său mai mare este încă în viață, dacă nu se lupta cu stăta îndărăre și nu se consuma alți de mult pentru spăzarea Bisericii. Venea adrebia de putere de la întâlnirile cu reprezentanții autorităților de stat, unde era judecat pentru prea marea lucrare a Bisericii. La întoarcere, ne spunea celor de față: «Am biruit, am biruit, Trecciat, să de data aceasta!». Mergem întotdeauna cu mazo plină de lucrări, pe care o avea dinainte pregătită, căci nu se știa când era întrebă: «Pentru ce alții seminarii?»; «Pentru ce alții activitate bisericănească?»; «De ce alții reviste teologice?»; «Pentru ce alții mânășiri?»; «De ce de Biserica obșteuire alții condamnăți pești?», unde câștigă acuma înăl specialități de mare valoare, care erau marginalități, apoi în alara societății, dar angajați și ocrotiți de Biserica, Siguță Bisericii, prin patriarhul Justinian, am putea spune, îi primea, dându-le posibilitatea să lucreze și să-și câștige existența. El nu admitea ca preoții sau profesorii care fuseseră arestați să nu fie repuși în tocurile de unde fuseseră luați și îndemnați. Am fost martor. Trebuie cunoscut aceste situații. De multe ori intervenea pentru colaboratorii săi, dispăroți fără de veste, ridicăți. Nu înceta a interveni pentru profesori, pentru părințele Dumitru Stănișoae sau Prof. I. Gh. Savin, de pildă, pentru preoți, pentru aliașorii catedralei etc.

Toate aceste lucruri, când îmi trec prin mințe, îmi dau curaj, pentru că erau parca mai mari greutățile stăru. Nu erau sigur de nimic. Cel puțin acum, lată, deși țara trece printr-o criză economică și morală, ne putem aduna și ruga lui Dumnezeu să ne dea putere să păstrăm ceea ce am moștenit și ceea ce am făcut până astăzi. Dumnezeu ni S-a arătat, căci fără voia Lui, noi n-am fi putut înfrîna facultăți și seminarii teologice, schituri și mânășiri, episcopii noi, și încă multe altele. Avem datorita să le păstrăm pe toate acestea. Ne trebuie o jertfă nebrăzată și de la dumnezeiască, membrii Adunării Naționale Bisericești, și de

la frații noștri, fie intelectuali, fie în armată, fie oriunde s-ar afla. Noi toți trebuie să slujim lui Dumnezeu.

De aceea, ceea ce am împlinit până acum este doar un bob din străgura de metanoli ce se scurge pe aripile timpului, până în vecinicie. Am închinat lui Dumnezeu scoala realizării. Le-am prezentat cu toată grija în dăruie de seamă, așa cum au constatat membrii Comitetului Național Bisericesc, iar personalul va presupune timpul pentru a sluji Biserica și pe frații noștri.

Nespus de mult mă bucură atașamentul preoților, al credincioșilor, prezența ierarhilor în mijlocul credincioșilor și în viața Bisericii. Dumnezeu ne va ajuta să păstrăm conștiința slujirii Bisericii și a unității ei, date nouă de Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Vă mulțumesc pentru laudă de curând și pentru sugestiile pe care ni le-ați dat.

În încheiere, potrivit prevederilor statutare, propun spre aprobare dăruie de seamă, cu concluziile și propunerile lor.

Vă mulțumesc, într-o dată, pentru prezență și vă rog să transmiteți credincioșilor, colaboranților și apreciațiile dumneavoastră, din partea noastră, a membrilor Sfântului Sinod, bucură pe care o trăim atunci când ne aflăm în lumina sfîrșitului și a înălțării noastre.

Duminică 3 februarie 1985, în catedrala Sfântului Spiridon-Nou din București, Paraclis Patriarhal, conștient de sîmlele momente aniversare bisericesti ale anului 1985, membrii Sfântului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, au săvârșit Sfînta Liturghie euharistică, unindu-și glasurile în rugămintea cu arhimandritii, protoi, mireni, monahi și monahii, proclamînd pe Dumnezeu Cel în Treime Născut pentru toate binefacerile revărsate asupra noastră.

După Sfînta Evanghelică a fost citit de către Secretariatul Sfântului Sinod, Prea Sfîntului Episcop Teofilan Sinodului — vicer patriarhal — Actul Sinodului, alături de vorbii preiei și vorbit de către membrii Sfîntului Sinod pentru a peceplii însemnătatea acestor aniversări, Act consemnat și în codicila Sfîntă a Patriarhiei Române.

Redăm conținutul acestui document ce exprimă esența evenimentelor comemorate, semnificative la vremea respectivă și urmările în timp, precum și oportunitatea salutară a acestor momente de bilanț și perspective.

ACT SINODAL

IN NUNBLE TATAIUI ȘI AL FIILUI ȘI AL SPANTELUI DUL TRIMEA CEA DE O PINTĂ ȘI NEDESPĂRTITA

Caucurând că în cergerea anul 1995, la 4 februarie, cu vitrea Bunului Dumnezeu, se implinesc 70 de ani de la înălțarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie, la 25 aprilie, 110 ani de la recunoașterea autocefalității Bisericii Ortodoxe Române, iar la 1 noiembrie, 70 de ani de la întronizarea paterului Patriarh,

Că actulul aniversal cu deosebită importantă bisericănească, istorică și națională se vor adăuga și alte evenimente cu rezonanțe pentru viața noastră religioasă și pentru înălțământul teologic, în-țel care, la loc de cinste se va înserie organizarea în România a Congresului Facultăților de Teologie Ortodoxă.

Sântul Sined al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa din 13—14 iulie 1994, a hotărât că aceste evenimente să fie sărbătorite potrivit credințelor înălținate, să fie evocate în paginile revistelor și scrierilor noastre bisericănești, iar în biserică să se înalte rugăcuni de mulțumire lui Dumnezeu, Care toate le implinesce.

Înțelare a acestui hotărât, în ședința de lucru a Adunării Na-

țională Bisericești din 4 februarie 1995, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teofilul, în Cuvântul său înălținat acestor aniversări, evocând originea apostolică și veche-moa creștinismului la români, organizarea noastră bisericănească și relațiile Bisericii noastre cu Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, a subînținat Imperiulul Tomosului de autocefalie semnal în aprilie 1885, de vredețul de pomenire Ioachim al IV-lea, Patriarhul Ecumenic și Sinedul din jurul său, prin care Biserica noastră se recunoaște «nealțimată și autocefală», admînțimărându-se de propriul și spanțelul său sined și «merecunoașterd în propria sa admînțințare internă și în o altă autoritate bisericănească, fără numai pe Capul Bisericii creștine una, sântă, sobornicească și apostolică», pe Sântătorul și Dumnezeu-Ţușă.

Marcând apoi înțepirile uitate de poporul român în înălțarea înțelului său și desăvârșirea statului național unitar român, precum și înțepirile pesimului de care Biserica Ortodoxă Autocefală Română sa bucurat atât în țară, cât și în rîndul celeorlalte Biserici Ortodoxe surse din lume, care o îndreptă-teau la sălțicarea într-un rang superior, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teofilul a subînținat im-portanța actului Sântetului Sined din 4 februarie 1925, prin care cu

mare înaltă și în unanimitate s-a hotărât înălțarea Patriarhiei Române și ridicarea scaunului de mitropolie primul al Românilor la rang de prona patriarhal. Ca urmare, la 1 noiembrie a fost înălțat primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române Autocefale, Dr. Miron Cristea. Pona Patriarhul Părinte Patriarh Teoctist a evocat apel vechilor care sugăvârește chipurile celor patru patriarhi români predecesorii: Miron Cristea, Nicodan Blănăreanu, Justinian Marciu și Iustin Moiseșcu.

Astăzi, după ce la 5 februarie 1993, la împlinirea a 110 ani de autocefalia și 70 de ani de patriarhat, în toate bisericile din cuprinsul Patriarhiei Române s-au înălțat rugăciuni către Alotpaternicul Dumnezeu drept mulțumire pentru harul și binecuvântarea Sa revărsate asupra Bisericii Ortodoxe Române și a poporului drept-credincios român.

Iar alai, în Biserica Sântului Spiridon din București, Paraclis

patriarhal, inaugurând șirul momentelor aniversare ale anului 1993, membrii Sântului Sinod având în frunte pe Pona Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cel de al cincilea în rândul înălțărilor Patriarhiei al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, care s-a învrednicit de această clemență, și-au unit glasurile în rugăciune la Sfânta Liturgie euharistică, cu clerici, credincioși, monahi și monahi din Capitală și din țară, măcină pe Dumnezeu Cel în Treime Hodos. Cânta se curină toate mălăca, cinstea și închinădurea, în vechi vecilor, Amin.

S-a întocmit acest Act Sântodal, s-a înscris în Cronică Sântă și s-a înscris de Membrii Sântului Sinod, drept mărturie a recunoștinței noastre față de unul îndotatul Dumnezeu, Care ne-a învrednicit să fim părtasi la acest popos aniversar din istoria Bisericii noastre dreptmălătoare.

București, 5 februarie 1993

CUVÂNTAREA PONA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST
LA SPANTA, LITURGHIE SOLEMNA SĂVĂRȘITA DE MEMBRI
SPANTULUI SÎND, ÎN CATEDRALA SPANTUL SPIRIDON NOU,
BON BUCUREȘTI, LA 5 FEBRUARIE 1993

*Căni veți avea, și veți... de
multumiri, și cântări... de al
patriarh (Rev. XXV, 19).

Înălț credincioși și credincioase.

Apa cum ați înțeles, trăim în acest an binecuvântat de Dumnezeu o curună de sărbători, nu din rândul celor lumșoși, din opțiunea seculară, pământenească, și dintr-o cele care s-au înscris în cărți, în scara

afinilor, în fața Prta Sfintei Treimi. Sunt sărbători de mare însemnătate în istoria noastră națională creștină ortodoxă, care depășesc timpul al spațiului și anului, aniversarea a 119 ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii noastre ortodoxe și a 70 de ani de la înființarea Patriarhiei Române, despre care limuzit a vorbit atei I.P.S. Mitropolitul Daniei al Moldovei și Bucovinei.

Suntem îndreptățiți, iubii mei în duhul nostru, că Iisus Dumnezeu nu ne-a părăsit nici o clipă în cei aproape două mii de ani de când ne știm creștini și românii pe aceste pământuri strămoșești. Dumnezeu a fost totdeauna cu noi în toate, a călăuzit strădaniile și pașii noștri, a binecuvântat războaiele și vrednicia strămoșească a neamului nostru românesc.

În cei aproape două mii de ani de viață creștină, atei, în acest colț al Europei, s-a plămădit între marile imperii istoria noastră națională și au nădit înaltul mare de credință, de eroism, de jertfă, cum rar s-a întâmplat să apară în altă parte a pământului nostru creat de Dumnezeu. Aici, s-au împresurat cu nemul diferite curente culturale, care ne-au lăsat câte ceva folositor, dar s-au încurcat și marile întreprinderi, palmile de măgărire ale imperiilor din trecut, care au încercat să ne răpescă trecutul de credință, dar n-au izbutit, căci am rămas neclintii pe valea strămoșească. De-a lungul veacurilor, marile imperii venine, găndindu-și cămp de luptă atei, pe pământul românesc, au aflat căciat trupul țării noastre, fără nici un drept istoric. În secolul nostru, după cel de-al doilea război mondial, cel 45 de ani de comunism militar și atei, perioada cuceririi cu fișă cea mai grea din istoria noastră, deși au produs mari neajunsuri spirituale și morale, n-au reușit să smulgă credința în Dumnezeu din sufletul românilor. Dumnezeu nu-a încredințat să fie murdar al acestor grele decenii de viață, abături de înaintași mei pe care l-au cucerit peșterii.

Patriarhul cel dintâi, Miron Cristea, însemnătorul seminarului monahal de la mănăstirea Cozma, unde am început eu și alți frați ai mei din Sfântul Sinod, a fost unul dintre marile chipuri de torță ai Bisericii noastre. Apoi urmașul său, Nicodim Munteanu, în 1929, când a ajuns patriarh atei, la București, a pășorit în perioada celui de-al doilea război mondial și a ocupării țării noastre de către armatele rusești și a introducerii comunismului în România (1945—1948), când Biserica noastră a fost greu încercată.

După 1948, sub căminirea patriarhului de vrednică amintire Justinian Marina, cel de-al treilea patriarh al Bisericii noastre, s-a înscăpat, pentru aproape o jumătate de veac, etapa de apăsare dictatorială a comunismului atei. Am fost redobânditor aproape al patriarhului Justinian Marina, de la care am învățat păstrarea cu asternere a credinței, a vieții bisericești și a tradițiilor noastre strămoșești. Patriarhul Justinian, atei o clipă, nu s-a îndoit de dăruirea Bisericii noastre, de biruința credinței ortodoxe peste toate perioadele de apăsare religioasă.

Acum, când ne aflăm acum, biserica Sfântul Spiridon-Nou, a fost restaurată de ei, precum și multe alte numeroase biserici la București și în întreaga țară. Apoi grija deosebită pentru mănăstirile

noastre și reînvierea vieții monahale, organizarea tehnică a învățământului teologic, a sertatului bisericesc și multe alte importanțe realizări ale acestui Institutului prezidențial pentru acele vremuri de incertitudine, când se urma distrugerea Bisericii noastre, au avut pe Patriarhul Justinian în galeria marilor personalități românești din această perioadă istorică. Valoarea înțeleptelor sale gândiri a fost din ce în ce mai evidentă, după dispariția sa (1975), când realizările sale în toate domeniile s-au dovedit atât de puternice și utilizabile, încât se poate spune că în-a-măcar lumina lor a făcut unu-ntru-al nostru (1, 8).

Cel de-al patrulea patriarh, Dr. Iustin Molocau (1975—1986), venit la conducerea Bisericii noastre, după dispariția marele patriarh Justinian, s-a străduit să fiină drept avalanșelor de acțiuni ale statului comunist-stou de a arătta desăvârșirea normată a vieții noastre bisericești, folosindu-și întruaga sa pricepere pentru a menține structurile organizatorice și institutiile bisericești create și consolidate de înaintu-sui său.

Cel trei marți sfințit și mare, Nicodim Măntoanu, Justinian Marina și Iustin Molocau, care au cuprins perioadele dintre 1939 și 1986, au condus cu vrednicie și devotament curaba Bisericii noastre stălmășoșii. Șe iată, astăzi, prin răbdată dăruire-stălmășoșii, ne-am adunat cu să-i poverim în sobor de arhiepiscop al Sf. Sinod pe ei și faptele lor.

Lumea ne-a rămas în datoria noastră, iubii credinții, și se urare îndoiata unora dintre rândul de peste hotare și afară din țară privind lucrarea Bisericii noastre în această perioadă. Ea a fost mare la datorie. A dai și ea jertfa de-a lungul acestor ani. În lagărele comuniste au fost, cum știți, și mulți preoți, călugări și profesori de teologie. Ortodoxia noastră n-a-a prespărit, deci, jertfa. Ea și-a făcut din jertfa toată de cultură, de naștere și de mănăstire.

Noi, am început cu multă evlavie acest an, în ședinta Adunării Naționale Bisericești de ieri, 4 februarie, când, cu 70 de ani în urmă, adunarea episcopilor României intrăgite, având un primat în frunte, pe Dr. Miron Cristea, fostu episcop al Caransebeșului, cel care în Alba-Iulia, în 1918, a făcut să se cunoască voia celor peste 100.000 de români, și trușii lupăner pentru unire, a hotărât înfruntarea Patriarhiei Române, ne-am aplicat cu osândă pe fidele cronicii anului an 1923 și, îndreptându-ne gândul către Sf. Sinod de atunci, prezidat de arhiepiscopul Gurie Grosu al Bessarabiei, prezenti fiind și metropolitul Neofit al Bucureștilor și celalții ierarhi ai noștri, personalități dintre cele mai cunoscute în lumea creștină, am reținut, pentru câteva momente, subreția și importanța acestui eveniment național și bisericesc.

Acum, după 70 de ani, cu ajutorul lui Dumnezeu și jertfa celor care au murit pentru libertate în decembrie 1989, înceri în majoritatea

lor, care au strigat : «Vom muri și vom fi liberi», pentru că numai adunarea aduce libertatea, Biserica noastră are aproape aceeași înțelegere ca și cetățenii, la înfrângerea Patriarhatului. Ei s-au jertfit și sunt un cinstitărea noastră, imboldind corbana erailor de două mii de ani pe care noi îi porțim încă în Biserica strămoșească. Suntem, acum, în lumina lor, ne bucurăm de această libertate și putem să ne dăruim momentele, afecți și eroii noștri, să-i studiem cu amănunțime și cu rugămintă în paginile istoriei pe Ștefan cel Mare, Atlet al lui Hristos, pe voievodul Constantin Brâncoveanu, pe mitropolitul martir Anton Ieromonah, canonizați de Biserica noastră în anul 1952.

La Putna, în 1962, la proclamarea canonizării lui Ștefan cel Mare, s-a petrecut ceva minune din care noi continuăm să scriem așa cum vie și astăzi, prezenta Bucovinei, prin mitropolitul ei și a Basarabiei, prin P.S. Petru. Locuitorul de mitropolit de acolo care se adă și astăzi printr-unul din Atârci a mai fost la Putna și Arhiepiscopul Vladimir de la Chișinău. ...cu dăruire trebuie să-o spunem, s-a depășit de noi, deși creștinătății au preștit lor au rămas împreună cu noi. Biserica noastră a fost atunci aceea Bisericii României întregite pe plan spiritual. Au mai fost acolo, la Putna, și reprezentanți laice din Basarabia și din Bucovina. Biserica și poporul, deci au fost de față la canonizarea martirului voievod Ștefan cel Mare, care a adus alături mănăstirii și Bisericii și a fost mare luptător și apărător al credinței, pentru că să fim și noi în rând cu toți cei ce avem de suferit din cauza din secolul lor.

Și încă, astăzi, la această întâmplare a momentelor sfinte și mari din trecut, suntem aici, în fața dumneavoastră, membrii Săințului nostru Scaud. Dacă majoritatea, cunoscuți prin viața lor deosebită, prin teologia lor adâncă, cu studii la Universități celebre și deci, cu niște n-a, prește decât ierarhii celorlalte Biserici surori.

Noi, din Biserica strămoșească, din împrejurarea de astăzi, a sibișterii autocefalei Bisericii și influențelor Patriarhatului, trebuie să reșinem învățămintele curățite. Acum grăunți, iubii frați și surori, pe care numai împreună le putem depăși. Biserica, pe tărâmul ei sacramental, încearcă, depune strădanii, dar ea este chemată să străbată dificilul drum al lumii de azi. Vom putea face față greutăților vieții actuale numai împreună cu dumneavoastră creștinii, așa cum a înțeles Biserica noastră strămoșească timp de aproape două mii de ani. Ea a fost un... cu poporul, fiind numită mamă spirituală a lui, pentru că a suferit, s-a bucurat, și-a măngâlat fiii, le-a deschis cartea și le-a pus la îndemână scrierile. Din vremuri străvechi, Ortodoxia a dat lumii martiri și eroi, iar astăzi ea aduce Europa trăsura deșertăriei, viața mănăstirilor noastre,

a puznicilor, a monahilor, a credincioșilor, care acum frecvențiază în număr mare bisericile noastre, devenite nelucrate.

Să fim statornici în credință, iubii mei, pentru că această alăturare a aniversărilor unor evenimente istorice de mare însemnătate în viața noastră națională și bisericească, ne arată că Dumnezeu ne iubesc pe toți, că ne-a scos pe toți apăsarea romanilor și putem să ne constituim din nou de teodocari.

Să fiți siguri, iubii frați și surori, că Biserica, Sf. Sinod se află în slujba noastră, a Mântuitorului Iisus Hristos, a credinței noastre celei dreptmăritoare. Arăstata este o chestiune că Biserica noastră este pregătită pentru orice înălțare teologică, filosofică și de altă natură Dumnezeu-voastră, păstrând credința așa cum ați moștenit-o din tatăl-văstru. Arăstata îndeosebi l-am îndreptat încă din 1900 către românii de pretutindea, căci noi am fost astăzi de început în istorie care a rămas necălită pe traseul istoric și a păstrat încă viața credinței în sufletul său, nu poate să aibă încă, îndepărtat de lume, de organizațiile creștine interesate.

Este bine să știm cu toții, cu toată amărăciunea, că valorile credinței noastre ortodoxe, moștenite de la înaintași, care au fost cunoscute în Europa încă din secolele al XVI și al XVII-lea, trebuie să fie redescoperite acum de Europa. Nu se poate să omni a Europei fără săvârșim de înălțare al Sf. Moarte și Achaiei, fără valorile suferinței Sf. Părinți al Răsăritului, fără frumusețea și bogăția culturală ortodoxă.

Mă bucur foarte mult că românii din Europa apăsând să dăruie să aibă și ei lucruri, acolo, învârtind astfel în legătură canonică cu Sfântul nostru Sinod. Este prezent al IPS Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale și de Nord, care urmând Sfântului Apostol Andrei, ambia pe la Europa, din țară în țară, căutând bisericile rămășiți, vorbă românească, pe fiii noastră noștri.

Cu bucurie și durere, cu trăgare de inimă, ca și în Vechiul Testament, când se zăreau : așide sunt fiii mei ? (Ier. 31, 13), și mai ne-am așteptat înțelepciunea unde sunt fiii noștri care, pe la vârstă împrejurărilor, au ajuns până în Siberia și au a-su mai țara, care au luptat până la celălalt Dumnezeu și au li se cunoaște martiriile ? Acești fii al noștrii românești care au rămas în viață, sunt căutați astăzi de IPS Mitropolit Serafim. Căci bucurie simte atunci când este primul cu dragoste, cu bunăvoință, când ei vorbesc vechile noastre, a celor de acum.

Să fie așa aceasta, iubii frați și surori, și de mulțumire și de recunoștință lui Dumnezeu !

Cu toată smerența, nu mă simțeam să fiu, în acest loc, urmașul celor patru patriarhi de dinaintea mea, dar Dumnezeu pe cele slabe le împăternicește, spune Sf. Apostol Pavel. Tot așa, pe fiecare din noi Dumnezeu ne ajută atunci când noi gândim la voia Lui, când încercăm să facem un efort cât de mic ca să-L urmăm.

Sunt recunoscător Bisericii Dumnezeiești pentru toate binefacerile revărsate asupra mea. Din prunde am simțit mâna lui Dumnezeu care m-a călăuzit în viață și pentru aceasta îi mulțumesc. În cer țintare lui Dumnezeu că, acolo unde m-a purtat pașii și m-a învățatului diferite slujiri, tineri, m-am făcut rău trebuia, dar El m-a păzit până la zilele acestea și pentru a fi împreună slujitor cu părinții și frații mei aiți de timpuri Bisericii noastre. Imanul Dumnezeu ne va ajuta, pentru că numai El rânduiește viața noastră. Dacă e de folos pentru Biserica, ne mai dă un an, ne mai dă un timp din viațeria sa scumpoșită.

Sunt recunoscător tuturor pentru aprinderea pe care mi-l acordă Dumnezeu, care este izvorul iubirii, ne va ajuta mai departe, căci prima noastră legătură este iubirea dintre noi ale care lumea de azi, mai ales, societatea noastră are altă nevoie.

De aceea, iubii frați și surori mă mulțumim lui Dumnezeu, pe care să-L rugăm să adauge la sărbătorile cu care astăzi venim astăzi la biserică și pierăm din harul Său nevădit, căci ușa sufletelor noastre sunt larg deschise pentru cele alinațoare, care se păgura de la Părintele luminilor. Să poartăm darul acesta în familie, în societate, pentru ca noi, noi care-l purtăm, să fim cheagul societății, alături, frământătura, de care are nevoie lumea, popoarele, pentru ca să putem contribui la îndepărtarea neînțelegerii, urii și mârșăriei.

Iată, am trăit astăzi această zi foarte frumoasă, pentru care mă mulțumim Bisericii Dumnezeiești și să-L rugăm să ne dăruieze curaj și tărie mai departe, ca să ne păstrăm credința, să ne păzim familia neprihănită și neclintită de rele, pentru ca astăzi societatea noastră să renască și să putem plăi o lume călăuzită de Mântuitorul Iisus Hristos, de adevăratele Lui slăve și nemuritoare. Amin !

*

Sărbătorirea zilei de naștere a Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, la 7 februarie, când personal a săvârșit Sfânta Liturghie în catedrala patriarhală, a constituit din nou prilejul realizării în prim plan a lucrării Bisericii în societate și a Prea Fericitului Sale în cadrul Bisericii. Cu acest prilej s-a săvârșit și un Te-Deum la care au fost de față membrii Sfântului Sinod, Președintele Uchi, domnul Ion Iliescu, Președintele Consiliului de Măștiart, dl. Nicolae Văduva, membrii și Cu-

vernului, Președintele Camerei Deputaților — dl. Adrian Năstase și membrii ai acestui for legislativ, Președintele Convenției Democratice — dl. Emil Constantinescu, profesori din învățământul teologic universitar, consilieri, protoptoci, preoți, credincioși, studenți și elevi. Cu acest prilej I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului adresând cuvânt de evadare din partea Sfintei Sinode a menționat momentele semnificative din viața Prea Fericitului Părinte Patriarh TEODOTIST care s-a implicat strâns în evenimentele și mai bune și mai grele din istoria Bisericii Ortodoxe Române din ultima jumătate de secol.

Mulțumim pentru aprobările la adresa Sa Prea Fericitului Părinte Patriarh TEODOTIST a răspuns evadând momentele, faptele și evenimentele la care timp de trei sferturi de veac a fost martor, le-a trăit, le-a înțeles și a participat efectiv la ele întrucât curățarea Prea Fericitului Sale reprezintă o adevărată lăcă de creștere vie.

**CUVÂNTAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEODOTIST
LA SCURTA TRĂDĂRIȘULUI SĂVÂRȘITA ÎN CATEDRALA PATRIARHALĂ
LA 7 FEBRUARIE 1999**

—Glasul nr. Doamne înalta Mărire
—și alina (p. 26, 11)

Ați înțeles, între altele, din cuvântul înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului, că de mult trebuie să pregătim, fiecare, ziua când am veni: lumina vieții pe pământ îl dăruiește nu numai de arăta lege a firii, dar care este și lege dumnezeiească, în același timp. Viața, în rând cu alte binefaceri ale lui Dumnezeu, este darul cel mai scump cu care a fost înzestrată creația, omul, tovarăsa întregii făpturi. Ne dăm bine seama, că de mult valoroasă ziua de naștere, atunci când, în chiroșul simțurilor noastre talăce, trăim născușia copilăriei ce ne cuprinde la mod firesc la fiecare aniversare a ei.

Sunt recunoscător, în primul rând, Bunului Dumnezeu, care mi-a dăruit viața aceasta. De copil am învățat, de la tatăl și îngrijitorul părinților mei, așini păstrarea pentru mine, cu odă și încredințarea chemării răspunsului în stăruie Biserica, la păstrarea rânduielilor ei am învățat să mulțumesc lui Dumnezeu și pentru darul vieții. De la ei am moștenit o bună înțelegere a comunei de învățături și norme de viață între oameni. Totdeauna i-am vădit și vădit în fapt așinilor noștri mulțumind lui Dumnezeu, mai mult decât cetățu, seara și dimineața. Erat o familie însoțită acum 80 de ani. În anul când Dumnezeu m-a adus pe lume, eu și necleca copil din cel unaprețuie, se pregătea prima mare

într-o înconjurare mondială a omenirii, când părintele meu era chemat în convorbire, iar ceilalţi nouă fraţi mai mari, împreună cu mama noastră, întâmpinându-l, înfrângeru nemulţumirile gravitate ale vieţii într-un act sacru, undeva, după o colină a Botuşanilor. De aceea, după Dumbrăveanu, imediat în ziua aceea - şi în fiecare clipă nu-i pot uita pe păcătoşi mei.

Alături de ei, stau şi cei doi mari bărbaţi ai acelor neputa de grei ani, când ţara se încheaga într-o Românie nouă, după uciderea cea sălbătă de la Alba Iulia. Măi amintesc pe învăţătorul meu de la şcoala primară, Gheorghe Romanescu, un adevărat apostol vrednic de paginile marcelor sociolog Dimitrie Gusti. Măi fost profesor la toate materiile din programa analitică a anilor 1921-1922. Măi povestea de cunoştinţele venite la acea vârstă, la o şcoală foarte modestă, singurul nostru director şi profesor până pe primul pământ şi brava despre revoluţie în Dumbrăveanu şi despre valorile morale. Nu-i pot uita chipul şi vrednicia sa în vechii vechiului. Nu-i pot uita, apoi, pe păcătoşii negustori din mădăşirile apse care mă-am îndreptat paşii după voia lui Dumbrăveanu, de la o vârstă foarte fragedă. Măi până la 80 de ani n-am putut pătrunde taina plecării mele la mănăstire, la vârstă de 14 ani, de când mă afla neîntrerupt în diferite scuturări şi responsabilităţi în Biserica noastră Şi, mai cu seamă, mă-mi-am închipuit că peste timp, Dumbrăveanu mă va chema să elipse un această călătorie, pe care o vedeam, acum mai bine de 80 de ani, ca ceva la sfârşit, ca pe o Sfântă a Sfinţilor, precum şi cine. Am slujit aici ca diacon, pe când eram student la Facultatea de Teologie a Universităţii din Bucureşti şi am învăţat foarte multe lucruri de la fericiţii mei înaintaşi, patriarhul Miron, care a fost părtic la evenimentele măreţe şi a depăşit obişnuitele mari; Neofim Munteanu, cel de-al doilea patriarh, care n-a fost lipsă nici el de mari încredinţi ce s-au abătut asupra amestecii şi şirii noastre; de la cel de-al treilea patriarh, Justinian Marina, care, din cei 85 de ani de consilier, a păstrat Biserica noastră în treapta de episcop, de metropolit şi de patriarh 32 de ani. Lui li datorăm salvarea omorului Bisericii noastre, cu toate împotrivirile, situaţie care nu o găsim la celelalte Biserici vecine nouă. Lucrarea plătitoare teologică a patriarhului teolog Ioan Meheşcu ne-cato tănturor proaspătă.

Cu amercunoscă urmă, că am slujit dreptă călăuzitoare a lui Dumbrăveanu. Când li intronizare, Ioan Petru Săvulescu Metropolit Nicolae al Banatului, împreună cu ceilalţi prea respectaşi metropoliţi mă-am aşezat în locul acesta, atunci am trăit, clipe neşoptenoms de tulburătoare, presimţind parca cele ce aveau să urmeze. În puţinii ani de dinainte de sălbătele evenimentele din decembrie 1989, am străbătut stări fără de asemănare de groză, de frică şi de ură, când se înstrăie mutarea Patriarhiei de

pe această colină. Mi s-a transmis această situație dramatică, la care este de înțeles că m-am împotrivit. Vedeam perfect totul în jur lipit de izbăvire, străbătând stăpânirea vădurei amenințătoare ale aceluia timp, fără a avea măcar o creangă de care cel aflat în primejdie să se prindă strâmbic spre o salvare, de moment, strâmbic. Numai ajutorul lui Dumnezeu a stăpânit rugămintea mea ca o păcăție să sufletească asupra cursului situației tot mai grea și de neprevăzut. Descoperindu-se, apoi, simțămîntele credincioșilor și ale celor care au suferit chiar în catedrala aceea și pe dealul acesta, m-am alăturat lor, în decembrie 1989, pentru biruința științei liberității, pe care Dumnezeu ne-a dat-o prin jertfa de viață ale celor mai buni și ai neamului nostru.

Îndreptăm acum firul conviciilor la istoria frământărilor de cum 110 ani, de la debarșirea autocrofiei Bisericii noastre și la cele de acum 70 de ani, când s-a înființat Patriarhia Română, cu obstacole mari și grele pe drumul de netrecut. Văd aici, în această catedrală, chipurile fraților români și ale ierarhilor lor de dincolo de frământările țării, din provinciile de acum 70 de ani ale României întregite, din Bucovina și din Basarabia, și cred că am putea să învățăm multe din felul cum au lucrat înțeleșii pentru a înființa și a dezvoltă țara cu atita necesară națională și mondială.

Documentele vremii ne arată că pentru a lua înțeles Patriarhului au fost dezbateri lungi de anul 1923. În vorbirea acestei idei adăugăm cele mai convingătoare argumente dintr-o țară care mai valoroase istoric, cultural, teologic și politic. Din toate nu lipsea motivarea religioasă și înfăptuirea acestei instituții și înțelegerea o mulțumire lui Dumnezeu și o recunoștință a virtuților acestui popor de aștepta ori martirizat în istorie, de atitca ori urcând golpotele suferințelor, de atitca ori revivând și sperând în spiritualitate față de Biserica din Răsărit. Poporul român, singur, din dăruirea și înțelegerea lui, a ajutat mândăria din Muntele Athos, Patriarhia Apostolică și celelalte asociații din Orientul creștin. Atunci, în Senat și Adunarea deputaților, între membrii acestui foruri, al Guvernului țării, ca și între partidele politice de diferite orientări opuse, în privința înființării Patriarhiei, însă, ei au realizat o unități. Paginile de cronici păstrate vorbesc în mod impresionant despre această unitate în lupta unui ideal suprem al neamului nostru românesc. Cuvântările rostite cu acest prilej în ședințele Corpului legiuitor ale țării, alături de I. C. Brătianu, primul ministru al guvernului, Al. Lapedatu, ministrul cultelor, căi și Iuliu Maniu și Ion Mihailescu și alți fruntași ai vieții politice românești constituie o pagină strălucitoare pentru toți urmașii lor.

Biserica, i-a adunat atare pe toți în făgașul dăruirii neamului. Ea, tocmai această menire are în lume. Nu să se așeze numai într-o parte, într-un partid, ci să alungească pe toți pe calea iubirii și a învelșării sfinte. Și toți, înmulțunându-și gândurile și energiile proprii, să slujească neamul nostru românesc și valorile lui neperitoare, cu acuma 100 ani, la multefalir și cu acuma 70 de ani, la întemeierea Patriarhatului. Este o mare bucurie pentru mine să văd astăzi, în această catedrală, pe Președintele României, pe membrii Parlamentului, al guvernului, reprezentanții armatei, înderti distanși ai unor formațiuni politice din țara noastră, ceea ce însemnează că trim și numai un moment pămâtesc, trecător, care se înapoieră mai repede decât florile pe care le primim, de obicei, în aceste zile, și un set înălțător ce vine să arate, în forma areasta, că suntem împreună dincolo de interesele proprii. În slujba neamului nostru românesc. Pentru această utilitate se promovează Biserica noastră nelăceștat, pentru areasta ea îi iubeste pe toți, îi respectă pe toți și se roagă pentru toți în fiecare clipă.

Și, cum să se mă bucur în areasta și dăruita mie de Dumnezeu și de toți cei de față pentru slujirea mea îndobârgată în Biserica «în toată amenirea și cu multă lacrimă și încercări care mi s-au întâmplat», după cuvântul Sfântului Apostol Pavel (Efape 20, 19), și să nu văd, ca și înaintași și părinți noștri, în prezența dumnezeiască (iubirea față de Biserica, față de Dumnezeu și de neam. Fiecare adunare a noastră în Biserica lui Dumnezeu însemnează o redescoperire a valorilor supreme necesare vieții de familie și de societate. Acest efort personal, această viață, ca dar dumnezeiesc de a se apropia de Dumnezeu, ne ajută să ne apropiem unul de altul, să înțelegem mai limpede opinia semenului, spre a le îngheți în slujirea binei comune. Fără această lumină nu se pot dobândi nici bucuriile pămâtescul, nici cele veșnice. Întru aresta se-au lăsat pildă de urmat înaintași și părinți noștri.

Pluralismul de gândire nu este străin Bisericii nici din punct de vedere teologic, cu atât mai mult, când punem în exemplul restul uni-Unitii pe care o aduce pluralismul în areasta patențioasă încercare în care se glăsește amenirea întregă și neamul nostru românesc, păstrător jete vechii al altor valori neperitoare. Și acuma, în condiții atât de grele, Biserica a pus temelii de noi locașuri de închinare, de învățământ, spre a-și continua misiunea sa de renaștere spirituală a tuturor fiilor ei.

Neamul nostru românesc, care a dăruit lumii credință și cultură, nu va putea oferi Europei economie, tehnică sau civilizație, deși filii lui nu sunt depășiți întru nimic. Înăd, ceea ce a creat sufletul românesc de vescuri, frumusețile artei românești, oglindită în Voroneț, Putna, Râmset,

Timara și alte multe ca acestea, stăruenia mormintelor martirice de la Niculișel, vestigiile bisericilor episcopale din Dobrogea, literatura patristică, gândită și trăită în acest est de pandes de acți mentală acți, cunoașterea acestora de început al Creștinismului, lași ce punem oferii Europei, edată cu vrednicile contemporane ale tuturor celor ce vă aflați aici, ca pe o coroană de gândire în pluralismul social, cheală unității neamului și a păstrării valorilor lui.

Vă adresez tuturor curajul de mulțumire și vă rămân recunoscător că ați fost alături de mine în această zi. În primul rând, mă îndrept spre membrii Sfântului Sinod, care mi-au dăruit multă lumină sufletească, în împlinirea vârstei de 30 de ani. Fie ca această zi de naștere, aflată în planul lui Dumnezeu să se însereze numai scribarea unei file de calendar, și să o schimbare înaltă. În acest chip m-am rușat să când am primit în urma cu 8 ani acest foarte anevios de parțial tolag pălăreac.

Știu că Dumnezeu îi iubeste pe toți cei care au intrat astăzi în această catedrală și pe toți care intră în sântele noastre biserică. Fi rug cu cântarea, să rămână și să fie cu noi, cu poporul nostru. Făcăr neamului nostru, încreții la cele venite, să se dăruie că curajul neamului a științelor săi. Să pășim cu încredere în mistică pe care o avem fiecare în albiștea biserică, a înțelegerii, a culturii, a biserică acelușilor, a științ și a păcii în lume.

Tuturor, să împărtășesc binecredințarea lui Dumnezeu în familie, în societate, în nașterile pe care le avem fiecare, unele mai grele decât altele, dar frumoase atunci când sunt împlinite cu dragoste și responsabilitate.

După suita acestor manifestări, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a organizat o recepție în Palatul Patriarhal. Cu acest prilej Prea Fericirea Sa a făcut o trecere în revistă a lucrărilor și inițiativelor acestor zile, evidențiat în același timp semnificația celor ce vor urma, arătând că mai mult decât o simplă comemorare și aniversare, evenimentele se urmează a se derula vor constitui repere bine delimitate pentru realizări și împliniri pe care Biserica Ortodoxă Română dorește să le înfăptuiască spre a se înalte și a rămâne în tradiția marilor și înalțabilelor fapte de viață, cultură și spiritualitate ortodoxă ce au caracterizat dintotdeauna activitatea Bisericii noastre, în așa fel ca ele să sporească și rolul și starea Ea, pe măsura condițiilor de libertate oferite de noile realități din țara noastră.

În acest context, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a evidențiat marile obiective avute în vedere de Biserica Ortodoxă Română și care constituie un adevărat program de activitate pentru viitor.

**CUVÂNTAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST
LA RECEPȚIA DIN REȘIDENȚA PATRIARHĂLA, 7 FEBRUARIE 1998**

*«Înfrânge-mi-ai războiul căilor vieții, Doamne !»
(Psalm 11, 20)*

*I.P.P.S.S. și P.P.S.S. membri ai Sfântului Sinod,
Onorabili membri ai Adunării Naționale Bisericești,
Distinși reprezentanți ai vieții noastre social-culturale,*

Tuturor vă sunt dator, mai întâi, cu o mărturisire de suflet, într-o zi atât de însemnată din viața mea. Lăcrăle de cumină, surprinzător de spontane, de o rară și sinceră părtașie, mi-au răscolit sări sufletești de stăruire, amintindu-mă de clipele de răzucare petrecute la mîndria Sfîntului Sinod, atunci cînd am simțit încă o dată ajutorul și voia lui Dumnezeu în slujirea Bisericii sale, întemeiată de Duhul Sfînt pe pămîntul românesc. Rugămintele strălucite ale viețuitorilor sfîntelor mîndrii, preșililor și bunilor credincioși, au petedit furtuna și valurile învelburate în ianuarie 1998, în holiada Sfîntului Sinod pentru unitate în Biserica a adus înscenarea vătădăului dăvornicesc, necesar operei de renaștere și rînduire, acceptată de toți în dumnezeiescul nostru Așezămînt. Dănd cîrmă, așadar, planului Sfîntului Sinod, prin care se exprimă înaintea Duhului Sfînt, cu același fir de saponere și iubire, ca și acum șizeci de ani, am continuat firul slujbei și al răspunderii, aflîndu-mă, într-o seară, soseala celui de al optulea deceniu de viață.

Mă întreb cu ultimă, împreună cu regele și prozoponul David : «Ce voi răspîdi Domnului pentru toate câte mi-a dat mie la (Psalmul 115, 1) Sau cum aș putea arăta recunoștința prezenței alături de mine a fraților și părinților mei din Sfîntul Sinod, în primul rînd, și a dumnezeiască, a tuturor celor prezenți la rugăciunea din biserică și din această reședință a Sfîntei noastre Patriarhii? La dragostea pe care mi-a arătată răspundem cu dragostea și încredințarea rugăciunilor noastre către Bunul Dumnezeu.

Domnule Președinte al României, vă mulțumesc pentru mesajul Domnului Voastre adresat clerului și credincioșilor Bisericii noastre în prilejul aniversării sfîntelor noastre evenimente bisericești din acest an al mîndriei lui Dumnezeu, evenimentele pe care de fapt abia le-am început, prin Sădara Euharhie din Duminica trecută săvîrșită în case-

dnale Sfântul Spiridon-Nou. Avem de gând ca aceste împănări ale Bisericii Ortodoxe Române, cea de la 1885, când s-a proclamat și s-a recunoscut autocefalia, și cea din 1925, când s-a înființat Patriarhia, să le sărbătorim prin rugăminti și îndrăgirea bisericești la momentele stabilite de Sfântul Sinod, în jurul datei de 1 octombrie din acest an.

În continuare, doresc să subliniez aici, ceea ce aș remarca în vorbărilor rostite până acum asupra necesității prezentei bineînțelegătoare a Bisericii în procesul de renaștere morală a societății de astăzi, deși posibilitățile financiare de luare pe care ea le are sunt cu totul reduse. Așa cum știți, Biserica Ortodoxă Română a ieșit din tâvălugul comunist de 45 de ani, lipsită de mijloacele ei proprii de existență și de împlinire a misiunii ei sfântoare și filantropice. Mă refer la terenurile, clădirile și alte bunuri care i-au fost luate în mod abuziv. De aceea, Biserica noastră strămoșască are nevoie de aceste bunuri, mai întâi spus, de restituirea drepturilor sale de dinaintea atepărării totalitarismului comunist.

Pe parcursul acestor ultimi cinci ani, am aflat înțelegere la forurile de stat. În urma multor intervenții făcute de către Sfântul Sinod s-a legiferat introducerea religiei în primul opt ani de învățământ, ca obiect de studiu, egal cu celelalte existente în programa școlară; restituirea în mare parte a terenurilor parohiale și mănăstirești; permiterea unei contribuții de la bugetul de stat pentru înțelegerea salariilor preoților; salarizarea integrală a profesorilor facultăților de teologie și liceelor seminariale și școlile MA gândesc, însă, cu îngrijorare, la necesitatea manualelor de religie pentru școlii din școala primară, pe care, cu mari eforturi, Biserica le-a tipărit până acum pentru primii trei ani, în două ediții. Domnul Ministru al Învățământului și Științei, prezent aici, se-a dat a înțelege — și ne-am bucurat — că, din viitorul an școlar, manualele de religie se vor tipări, în rînd cu celelalte manuale, și sisteme foarte frumoase în împlinirea acestui desiderat.

Renașterea societății noastre trebuie să înceapă de aici, de la religie, care să ajungă la inimile și conștiințele văditoarelor celor mai neapăsătoare ale neamului nostru, copiii și tinerii. Pentru aceasta avem nevoie de carte, de cuvînt, de reviste bisericești, de manuale și cursuri, de cărți și de tipar, de tipografia. Cu foarte modestele noastre mijloace, noi am și început să le alcătuim, să îndrăgim tipografia și să începem în speținul oferit pentru continuarea strădaniilor și inițiativelor de până acum.

Domnul Vice-Primar al Capitalei se-a vorbit despre speținul acordat pentru construirea de noi biserici. Și pe bună dreptate a insistat

acupra necesitățile refacerii lăcașurilor demolate cu mod atât de tălăbuc de către statul românesc-șer. Biserica Sfântul Spiridon-Vechi de pildă, — ai fost recondiție și se află în stadiu avansat de finisare, din fondurile donate de credincioși și de la forșul de stat. Mari obstacole întâmpină însă rezidirea Bisericii Sfânta Văneri-Herăscu și cred că este nevoie de intervenția Dumnezeuvoitului personală, Domnule Președinte.

În legătură cu aceasta, vă împărtășesc testamentul de credință și împănire pe care vrednicul de pomenire primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române îl adresa la 4 februarie 1923, după ridicarea sa în Fezmitate patriarhală, Sfântului Sinod, clerului și credincioșilor. Sgurena stăruie Patriarhul Miron Cristea: «Iar cu semn exterior al Patriarhiei se trebuie — întâi de situața financiară a țării ne-o va permite — și o mărunț Catedrală a Măntuirii Neamului»¹. Prea Fericitos Soarelui inițiativa mai veche a regelui Ferdinand, exprimată într-un birac la 21 mai 1920 Sfântului Sinod: «Arasta călătore trebuie să răsună în «Biserica Măntuirii Neamului», pe care sistem datori să o ridicăm în Capitala tuturor românilor, ca semn de mulțumire pentru ajutorul Căru Prea Înalt și ca simbol și unițiunii sufletelor a întregului Neam românesc, spre vesnică pomenire a celor adormiți pentru înfruptarea României întregite: și pentru arasta slăvirei-ne, de pildă, bunii noștri strămoși?»

Realizat arast glori, deci, Patriarhul de vrednic pomenire a făcut **marșrutabile** rezoluție la guvernul de atunci al țării și a primit încredințarea arastului Catedralei, fapt adus la cunoștința Sfântului Sinod, prin intermediul S. arhid. și locul destinat pentru împlinirea arastului: «Drept, un loc ideal era: un deal, o colină solidă ca să disp. puțină cu situație centrală, spre care în mod concentrat să tindă, dacă nu mai mult, cel puțin două bulevarde largi, din capitala cărua privind ai vezi, în zona îndepărtată, cum se ridică domnișorul măreții biserică. O asemenea poziție nu se găsește în Capitală Trebuită, deci, să se îndreptăm privirea asupra unui lac nu prea la periferia orașului, cu un diametru care să cuprind o largime cât mai mare,

1. Cuvintele rostite în arșta din 4 februarie a Sfântului Sinod, după ridicarea în Fezmitate de Patriarh, în vol. «Păstorale, predici și cuvântări slăvite de I.P.S. Sa B.D. Dr. Miron Cristea, Patriarh al României», tom IV, București, 1928, p. 283.

2. În chestionar «Catedrală Măntuirii Neamului», în vol. «Patriarhul Miron Cristea, Sași Regent», București, 1928, p. 411.

fără cheltuieli exagerate. În această vreme de acumpete. Locul nostru îl găsim în preajma acestei ruine, acum sfârșită de mine și cu apă din râul Jordan. Piața Băbescu-Voda, perfectul terț-un parc, ne dă o suprafață de 30.000 metri pătrați iar dacă se acoperă Dâmbovița, ceea ce are să urmeze, măritoaia terenului liber crește la 50.000 metri pătrați. La acestea se mai adăugă un alt factor important, mult hotărâtor și pentru mine — ca lezară supremă și Bisericii noastre. Este momentul tradițional important, că strămoșii noștri, înainte de moarte, au destinaș și dat Dealul Mitropoliei noastre — acum devenit «Dealul Patriarhiei» — și celor din preajma lui, un caracter creștin. Pe acest deal și în jurul lui, pe temeiul unui plan de sistematizare, artistic conceput cu arhitecși și tehnicieni procepuș, urmașii mei în secolul de Păstărie, care vor avea feroșirea să ardăse Catedrala începută de mine, vor concentra și înălța cele lepăvite de mine cu toată apăsămînta, încît să crește aici o cetățială a ortodoxiei românești, a Patriarhiei noastre, ale cărei înalțături să răspîndească raie de lumina și de credință nu numai printre fiii țării, ci și pentru întreg orientul creștin, care e legat de noi prin aceeași credință².

Dar împrejurările nefavorabile care au urmat au făcut ca totul să rămîne în fața de dieșul și dinșiri, lășed deșar, peste timp, acest prea-finoș plan — pe care îl înălțăm astăzi în același Sfîntul Sinod din acea vreme, astăzi și în înșemănările personale ale Patriarhului Mitropolit — «Catedrala Mîntuiri Neamului», ca și datarea noastră, a tuturor, de a construi această biserică.

Mă înălțez acum cu dragoste pentru sprijin Membrilor Sfîntului Sinod, Dumnezeu-ai, Domnule Președinte al Romîniei, Domnule Prim Ministru, reprezentanșilor forșilor legișuitoare, Domnule Profesor Rector al Universității, Emil Constantinesco, Președintele C.D.R., reședinteleșilor ortodoxi români din țară și de peste hotare și tuturor personalitășilor prezente în această sală sinodală, în care așăm, cu urechile redinșele, șăpșiele Patriarhului Mitropolit: «Faceșii-mi Catedrala!». Tutoșilor, deci, vă sollicităm sprijinul pentru înșplinirea acestei veșii dorinșe a Bisericii și Neamului nostru. Apeler în primul rînd la toșii credinșoșii pentru că la noi în Ortodoxie, solșiponșările importante s-au realizat

Intotdeauna cu contribuția tuturor. De aceea, vom începe pregătirile concertate și Dumnezeu ne va ajuta să ridicăm această Catedrală, apăsând-o între prioritățile de viață.

Domnule teată inimă, vă mulțumesc pentru prezență și pentru cuvintele voastre, scutindu-le cu pe o rășină adună Ortodoxiei și clerului Bisericii noastre.

*

Comemorarea evenimentelor a continuat în cursul anului, un moment important constituindu-l conferințele precețate din luna iunie 1965, la care tema prezentată a fost „Aniversarea a 110 ani de autocefalie. 70 de ani de Patriarhat în Biserica Ortodoxă Română și 45 de ani de activitate a Prea Făcîtorului Părinte Patriarh Teoctist”.

Premergător festivităților aniversare, în zilele de 24—25 octombrie 1963, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române s-a întrunit, în cadrul unei sesiuni plenary. În cadrul lucrărilor acestora, pe lângă evidențierea evenimentelor ce se vor comemora în zilele imediat următoare, au fost dezbătute și multiplele probleme curente ale vieții noastre bisericești. Tractate asupra cărora Sfîntul Sinod a adoptat hotărîrile de cîrmă.

LUCRĂRILE SFÂNTULUI SÎNOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Sumarul şedinţei de lucru
din 24—25 octombrie 1993

La convocarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, potrivit prevederilor articolului 12 din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, în zilele de 24—25 octombrie 1993 a avut loc, la reşedinţa patriarhală din Bucureşti, şedinţa de lucru a Sfântului Sinod plener.

La ora 9⁰⁰ s-a cântat stăruja Te-Deum-ul în Catedrala Patriarhală de către P. S. Episcop Vicar Trinitar Bistriţeanul şi un sobor de proşti şi diaconi. În prezenţa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist şi a membrilor Sfântului Sinod, după care, în Sala Sinodală, s-a deschis şedinţa de lucru, la ora 10⁰⁰, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

La invitaţia Prea Fericitului Părinte Preşedinte, P. S. Episcop, Vicar Patriarhal Teofil Simoni, Secretar al Sfântului Sinod, a dat citire apelului nominal, după care a informat pe cei ai Sfântului Sinod că I.P.S. Arhiepiscop Vicar şi Arhiepiscopul Ortodox Român pentru America şi Canada este în drum spre ţară, urmând a soti în cursul după-amiezii. Nu mai menţionând că P. S. Arhiepiscop Vicar Ioachim Mălinaşul şi P. S. Episcop Vicar Caliste Botoşaneanul (absentează) motivează de la lucrările acestei şedinţe.

Constatănd prezenţa statuară, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară deschise lucrările Sfântului Sinod, acesta fiind legal constituit.

În cuvîntul de deschidere Prea Fericirea Sa şi-a manifestat bucuria pentru prezenţa membrilor Sfântului Sinod, cu răspuns la chemarea ce li s-a adresat de a fi împreună la şedinţa sinodală şi la momentele care vor urma, în cadrul cărora se vor aniversa 110 ani de la reînnoşterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române şi a 70 de ani de la ridicarea ei la rangul de Patriarhie. Amănunţul acestei momente cu scrieri către cei biruitoze Bisericii noastre de către prelia divină, Prea Fericirea Sa prilej şi «schimbarea amerie despre înaintaşii şi mai marii noştri este o datorie de conştiinţă şi că trebuie să le aducem omagiu care li se cuvine pentru lupta lor în dobîndirea autocefaliei şi a patriarhatului. Aceste aniversări sînt pentru apăsătorului poporului român şi au darul să înalţie vieţii noastre bisericeşti actuale mai mult zel în lucrare şi mai mult spor duhovnicesc. Ele sînt un popas spiritual cu privire înapoi spre deceniile trecute, dar şi pline de speranţe spre viitor. Amintind că Sfîntul Sinod a rînduit sărbătorirea lor după curînt şi că toate sînt mare bucurie cu totul

lor a fost larg receptat de către celelalte Biserici Ortodoxe surori care își vor trimite solii la București împreună cu celelalte Biserici creștine și surori creștine internaționale, alături de alte prezențe notabile ale unor personalități ale vieții publice, culturale, sociale, ale corpului diplomatic, al învățământului teologic. Prea Fericeasa Sa a sperat că astfel se vor urma, prin modul în care va fi concepută și prin participare, vor constitui momente de importanță deosebită bisericească, istorică și națională.

În continuare, Prea Fericeasa Sa a menționat că la această sesiune sinodală se va face un pas înainte și pe călea statutului Mitropoliei Basarabiei, în fruntea căreia Colegiul electoral al acelei eparhii a ales pe Prea Sfințitul Petru ca Mitropolit și căruia Sfântul Sinod urmează să-l da aprobarea, după cercetarea canonică a alegerii.

Trecând în revizua apoi câteva puncte înscrise pe ordinea de zi, cu experiență a bogatei vieți și lucrări din Biserica noastră, Prea Fericeasa Sa și-a încheiat cuvântul, exprimându-și nădejdea că Bunul Dumnezeu va binevoia să lucreze întru folosul Bisericii noastre și a Sfântului Sinod din această sesință.

După aceea, la invitația Prea Fericeii Sale, P. S. Episcop Vicar Patriarhal Teofan Sîmbulă a dat citire componenței Comisiei Sinodale, pe care Sfântul Sinod le-a aprobat în forma prezentată. Solicitând cuvântul, I.P.S. Mitropolitul Dorin al Moldovei și Bucovinei a arătat că actuala domeniile de «Comisia afacerilor externe bisericești», este sarcina specifică și specifică noastră bisericească și că urmasii, propunând Sfântului Sinod să examineze modificarea denumirii în «Comisia relațiilor externe bisericești».

Sfântul Sinod, acceptând propunerea care s-a făcut, a hotărât următoarele:

- Aprobă modificarea denumirii «Comisiei afacerilor externe bisericești» în «Comisia relațiilor externe bisericești».
- Monitoriza pentru modificarea articolului 40, punctul 1 din Regulamentul Organilor Centrale se va supune aprobării Adunării Naționale Bisericești.

În continuare, făcându-se seama de propunerea I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului ca pe viitor, odată cu convocarea Sfântului Sinod să se trimită Sfântului Ierarh și ordinea de zi, alți pentru informare, cât și pentru a pregătire prezabilă:

Sfântul Sinod a hotărât:

- «La convocarea Sfântului Sinod se va trimite II.P.P.S. și P.P.S. Ierarhii, ordinea de zi existând la data convocării».

Apoi, Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofan a invitat pe P. S. Episcop Teofan Sîmbulă, Vicar Patriarhal să informeze Sfântul Sinod despre toate măsurile care s-au luat pentru buna desfășurare a evenimentelor ce vor urma, destinate a marca aniversarea a 110 ani de la recunoașterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 70 de ani de la ridicarea ei la rangul de Patriarhat.

Prea Sfințitul Episcop Teofan Sinaitul a adus la cunoștința membrilor Sfințitului Sinod, că la pregătirea acestei scrișori au contribuit toate secțiunile Administrației Patriarhale, prin personalul de specialitate, sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teofan.

Prea Fericitul Părinte Președintele Teofan a adresat apoi, un apel înțelegător către toți membrii Sfințitului Sinod de a sprijini desfășurarea în bune condiții a lucrărilor, potrivit încredințării Decretului care se vor aduce la cunoștința de comitetul de organizare.

După ce membrii Sfințitului Sinod au fost informați de cadrul general de desfășurare a aniversării a 100 ani de Autocefalie și a 70 de ani de la ridicarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus spre aprobare Ordinul de zi și ședinței. Sfințitul Sinod a aprobat Ordinul de zi și după repartizarea dosarelor la Comisiile sinodale, Prea Fericirea Sa a suspendat ședința pentru examinarea lucrărilor în comită.

Lucrările ședinței sinodale au fost reluate la orele 16,30 sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teofan care a salutai cu bucurie prezența în plinul Sfințitului Sinod a I.P.S. Arhiepiscop Victorin pe care l-a salutat că totdeauna a fost prezent cu duhul în rândurile membrilor Sfințitului Sinod, chiar și când nu a fost de față, și l-a făcut unii de îndelungată mizerie și de sperare a sufletul și răvinei apăsătoare pentru dinaintea ortodoxiei rămășiței în America și Canada.

La invitația Prea Fericitului Părinte Președinte, P. S. Episcop Calinic al Argeșului, raportorul Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină a prezentat referatele asupra problemelor la care s'au adresat aceste ședințe studierea Comisiei, după cum urmează :

Temă nr. 7265/1995 — Adresa Mitropoliei Autonome a Basarabiei nr. 04—271 din 6 octombrie 1995, cuprinzând lucrările Adunării episcopale și a Colegiului electoral pentru alegerea titularului de scaunul vacant de Mitropolit al Basarabiei și validarea alegerii.

Examinând documentația referitoare la alegerea titularului în scaunul vacant de Mitropolit al Mitropoliei Autonome a Basarabiei, care potrivit art. 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române intră în competența Sfințitului Sinod, Comisia canonică, juridică și pentru disciplină a constatat următoarele :

1. — A fost respectată procedura prevăzută de Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române art. 94—98, 129 și 130 și cea prevăzută de Statutul Mitropoliei Basarabiei (art. 34—40; 89 și 90), atât în privința convocării Adunării episcopale și a constituției acesteia în Colegiul electoral, cât și a desfășurării lucrărilor de alegere a titularului în scaunul vacant de Mitropolit al Basarabiei :

2. Alegerea P. S. Episcop Petru Păduraru în scaunul vacant de Mitropolit al Basarabiei de către Colegiul electoral, cu unanimitatea voturilor celor prezenți, este valabilă și corectă, iar împotriva ei nu s'a adus nici o contestație ;

3. Comisia consideră că alegerea Ctitorului Mitropoliei Basarabiei în persoana P. S. Episcop Petru, Locțiitor de Mitropolit în una-

sămintate de voturi exprimată voinea clerului și credincioșilor Mitropoliei, reprezentanți ai parohiilor, în Colegiul electoral Bisericesc».

Fapt de care de mai sus și având în vedere că se solicită Sfântului Sinod, «confirmarea alegerii P. S. Episcop Petru în scaunul vacant de Mitropolit al Mitropoliei autonome a Basarabiei», Comisia canonică-juridică și pentru disciplină a prepus plenului Sfântului Sinod următoarele :

1. «Să ia act de documentația înaintată privind lucrările Colegiului electoral Bisericesc pentru alegerea titularului în scaunul de Mitropolit al Mitropoliei Autonome a Basarabiei.

2. Să valideze alegerea P. S. Episcop Petru Păduraru Locuitor de Mitropolit al Mitropoliei Autonome a Basarabiei, în scaunul vacant de Mitropolit al acestora.

3. Membrii Sfântului Sinod să examineze și să se pronunțe în legătură cu titulatura și însemnele distinctive ale mitrului Mitropolit, pentru care la Cancelaria Sfântului Sinod s-au primit mai multe propuneri din partea clericilor și credincioșilor Mitropoliei, precum și din partea unor organizații și asociații culturale, religioase, de tineret și politice din Republica Moldova și din România.

4. Sfântul Sinod să hotărască cele de urmărire privind creșterea graudei patriarhale și sinodale de înaltare.

5. Să stabilească date de instalare a noului ales.

6. Să desemneze delegația Patriarhiei Române, care va efectua instalarea I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei».

În cadrul discuțiilor care au urmat, la invitația Prea Fericitului Părinte Președinte, au luat cuvântul H.P.P.SS. Mitropolitul Neofit al Căminului, Nicolae al Baniului, Ananie al Ardealului, P. C. Teofil Petru Băduț, invitat la lucrările plenului sinodal și I.P.S. Arhiepiscopul Victorin al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

Într-o apreciere importantă asupra alegerii titularului în scaunul de Mitropolit al Basarabiei și a actelor care s-au întreprins și s-au împlinit în hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 1962 de reactivare a Mitropoliei Basarabiei, Arhiepiscopul titularului în persoana I.P.S. Mitropolit Petru a afirmat : « Act de consolidare a poziției Mitropoliei Basarabiei în relațiile sale cu credincioșii din Republica Moldova și constituie o garanție a realizării unității și a relațiilor românești din Basarabia.

După încheierea de cuvânt, Prea Fericitul Părinte Președinte a susținut în tot propunerile Comisiei pentru validarea alegerii P. S. Episcop Petru ca Mitropolit al Mitropoliei Autonome a Basarabiei.

În urma votului exprimat și având în vedere propunerile Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină.

Pe temeiul prevederilor art. 120 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod a hotărât :

— «În act de documentația privind alegerea titularului în scaunul vacant de Mitropolit al Mitropoliei Autonome a Basarabiei, care vizează respectarea și îndeplinirea procedurii statutare și canonică :

- Validează alegerea P. S. Episcop Petru Păduraru, Locuitor de Mitropolie în jurisdicția de Mitropolie răsărit al Mitropoliei Autonome a Basarabiei;
- Aprobă emiterea grametei patriarhale în vederea înaltării înalt Prea Sfinției Sale.

Au fost prezentate apoi cele două teme: după cum urmează:

Tema nr. 7424/1995, conținând propunerile membrilor Căminului eparhial al Mitropoliei Autonome a Basarabiei și ale unor instituții din Republica Moldova, privind completarea titulaturii Mitropoliei Autonome a Basarabiei și titulaturii Chiirarhului acesteia, urmând ca acestea să fie: «Mitropolia Autonomă a Basarabiei și Exarhatul Plaiurilor», iar titulatura ierarhului «Arhiepiscop al Chiinăului, Mitropolie al Basarabiei și Exarh al Plaiurilor»; și

Tema nr. 7425/1995, cuprinzând propunerile și solicitările pentru a se acorda I.P.S. Mitropolie Petru Păduraru dreptul de a purta cămășă albă.

În legătură cu propunerea de completare a titulaturii Mitropoliei Autonome a Basarabiei și a titulaturii Chiirarhului acesteia precum și a solicitării de a se acorda I.P.S. Mitropolie Petru dreptul de a purta cămășă albă, din documentele existente la dosar, Căminul canonic, juridic și pentru disciplină a reținut următoarele:

— Titlaturile respective reflectă mai exact realitățile canonică și legăturile cu frații noștri români cetățeni din sudul Basarabiei (Buccea), de pe plaiurile Herța și în special de pe plaiurile niștrene, care în realitate nu sunt cuprinse nici în titulatura Mitropoliei Basarabiei, nici în titulatura vechea Mitropolie de Chiinău și nici chiar în cuprinsul titulaturii Republicii Moldova.

— Ideea de exarhat în Basarabia se păstrează în tradiția locală.

— Primitul Mitropolie român al Basarabiei Gavril Bănuțescu Bolintine a fost și exarh.

— În 1928, Mitropolie Curie Oradea a primit căruja de Mitropolie și Exarh al Plaiurilor și la Chiinău se folosea titulatura de ... «Mitropolie și Exarhie».

— Titlaturile propuse nu vin în contradicție cu practica locală și obiceiul localul și cu îndatoririle Chiirarhului, reflectate de aceste denumiri legate de realitățile locale.

— Solicitarea de a se acorda I.P.S. Mitropolie Petru al Basarabiei, dreptul de a purta cămășă albă este motivată de tradiția locală, potrivit căreia Mitropolie Moldovei, până la ocupația străină, au purtat cămășă albă.

— Parlarea acestui semn distinctiv îl situează pe Mitropolitul Mitropoliei Basarabiei și Exarhatul Plaurilor pe picior de egalitate cu Mitropolitul celeilalte Mitropolii.

În urma discuțiilor care au avut loc și la care au participat ILPP.S.S. Mitropolitii Nestor al Otteniei, Antonie al Ardealului, Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, s-a considerat că solicitările respective nu corespund în istoria și tradiția Mitropoliei Basarabiei și că acestea răspund realităților din teritoriile asupra cărora își totinde jurisdicția canonică Mitropolia Autonomă a Basarabiei și Exarhatul Plaurilor.

Având în vedere că așa cum s-a respectat vîlul vechi al acestei Mitropolii pentru a nu se schimbe rînduialile locale, este necesar să se păstreze obiceiul local în privința vestimentației Mitropolitului locului și rînduialile privind pe unii dintre preoți, care, în semn de distincție, poartă mitră la slujbele religioase.

În urma discuțiilor care au avut loc în plen, a opiniilor care s-au exprimat și la propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, Sfîntul Sinod a hotărîi următoarele :

- Aprobă ca înălțarea Mitropoliei Autonome a Basarabiei să fie completată astfel: «Mitropolia Autonomă a Basarabiei și Exarhatul Plaurilor».
- Aprobă ca Chimarhatul Mitropoliei Autonome a Basarabiei pe Exarhatul Plaurilor să poarte înălțarea de «Arhiepiscop al Chișinăului, Mitropolit al Basarabiei și Exarh al Plaurilor».
- Aprobă ca, pentru tradiția locală, I.P.S. Mitropolitul Petru, Arhiepiscopul Chișinăului, Mitropolitul Basarabiei și Exarh al Plaurilor să poarte coroană albă, iar partea de mitră, pentru unii preoți din Basarabia, stănci roșii albejate».

În acel moment, Prea Fericitul Părinte Patriarh a anunțat ștarea Domnilor Ion Ungureanu și Gligore Vieru, din partea Mitropoliei Autonome a Basarabiei și Exarhatului Plaurilor, pe care membrii Sfîntului Sinod i-au putut să intre în Sala Sinodală.

Prea Fericitul Părinte Președinte, adresîndu-se celor doi oaspeti, le-a informat că Sfîntul Sinod a examinat lucrarea Colegiului Electoral al Mitropoliei Basarabiei și a validat alegerea I.P.S. Mitropolitul Petru, ca Mitropolit, aducîndu-i la cunoștință mîsurarea grea pe care o are și responsabilitatea care i s-a încredințat, de a parte ca lucrări sîntăr, ficlia peritelor pe care le-a dat Basarabia la temelie viciți naționale și bisericesti.

Prea Fericitul Sa a arătat că din anul cu multe suferințe care s-au scurs de la reactivarea Mitropoliei Basarabiei, Sfîntul Sinod s-a ocupat

că are un vițelțer bun în persoana înalt Prea Sfințitului Petru, pe atunci mitropolitul al Basarabiei), ilustrat de aceleași figuri luminoase. Pentru aceste fapte și răsună de auzul ori în istorie, Sfântul Sinod a aprobat și delimitările și propunerile care s-au făcut referitor la persoana Mitropolitului, de către cler, credincioși, personalități și instituții culturale ale Basarabiei, în semn de apreciere a statorniciei de care acestea au dat dovadă.

Adreându-se I.P.S. Mitropolit Petru și celor doi nașpeți, Prea Fericirea Sa face un fel de bună lucrare, colaborare cu organele parohiale și eparhiale, curea, întelepciune, tot în toată activitatea pe care o vor desfășura.

Subliniază apoi importanța acestui moment și a hotărârii care s-a luat, la care a fost prezentă Biserica noastră de pretutindeni, prin reprezentanții ei (închizi).

Prea Fericirea Sa își încheie cuvântul urându-i înalt Prea Sfințitului Petru să poarte cu sănătate, cinste și vrednicie însemnele de Mitropolit pe care Sfântul Sinod i le-a aprobat.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Petru a răspuns cu următorul cuvânt: -Fie parte din Sfințitul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și veșt că ceea ce s-a impus, s-a făcut pentru Biserica din Basarabia. Suntem acum la 110 ani de Autocefalie și 70 de ani de Patriarhat. Pentru două luni vom împlini trei ani de la reactivarea Mitropoliei Basarabiei. Știu că era de datoria noastră să venim acum înaintea de 1992, dar atunci a fost posibil să se împlinescă dorința noastră. Îndrăznim să ne străduim să fim umili care i-au urmat pe Măntuitorul. Nu avem o pregătire teologică superioară, dar avem un zel și un suflet mare, care ne-au ajutat în suferință și în răbdare. După printrile zile de existență s-au născut adresa noastră și justiția și procuratura și alte autorități. Constatăm însă că prin răbdare și lucrarea pe care o facem, situația se îmbunătățește și sperăm ca ea să se clarifice.

Încrederea noastră este mare, pentru că știm că Prea Fericirea Voastră și Sfântul Sinod niciodată nu ați rămas indiferenți în necazurile și suferințele noastre.

Totdeauna ne-ați încurajat și ne-ați ajutat, punând grija noastră, iar noi vă purtăm în sufletul recunoștință filială. Ați primit cu bucurie părințești elevii și studenții pe care Mitropolia noastră i-a ales și i-a trimis pentru studii în țară. Ne-am bucurat și preșim din toată înțelegerea eforturilor Patriarhiei Române și ale eparhiilor din țară care ne sprijină și ne ajută, pentru restaurarea și înflorirea locurilor aflate. Donoritățile ajutoare multe din bisericile noastre sunt în lucrare. Căci dintre servicii din țară care au participat la sărbătorirea Sfintei Teodora, vor putea da mărturie de modul în care s-a aflorea Mitropolia noastră la Chișinău. Au participat peste 2.000 de credincioși. Șantierete au fost vădate și de P. S. Episcop Costan care a participat la toată și poate da mărturie că Mitropolia noastră vașă, cu pași lenți, ceea ce este adevărat, dar cu încredere și optimism. Vă mulțumim că niciodată nu pledezi din vedere problemele noastre, ne mângâiați, ne corectăți și ne înțăriți. Ați trimis cărți de cult la noi și aște de biserică, manuale

de religie, cărți de literatură, însemnal ca o mamă bună care nu-și uită fiul.

Mulțumesc cu recunoștință Prea Fericitului Părinte Patriarh Teodor și Sfântului Sinod pentru recunoașterea și validarea așezării mele ca Mitropolit și încă o dată subliniez că acest act se adresează Basarabiei în primul rând și apoi mie ca persoană.

Sarcina o voi duce cum va rândui mai bine Dumnezeu, în ascultare și unire cu Sfântul Sinod al Bisericii Mame. În ceea ce mă voi cunoaște voi cere alături Prea Fericitul Vostru și ierarhilor apropiați, ca întotdeauna, ca înaltă Biserică să se desfășoare în deplină comuniune. Considerând că marea spirituală s-a săvârșit, dorim acum să vă rugăm Bisericii Dumnezeiești, pentru noi cei din Basarabia, ca să vedem întru-cineva cu Tăra și a părții dintre Prul și Nistru.

În continuare a luat cuvântul poetul Grigore Vieru, care, folosind o limbajulare care a contribuit la formarea sa profesională, a vrut să descrie situația pe care o trăiește în prezent. Astfel, a evocat momentul în care poetul Nichita Stănescu l-a ridicat pe umeri, ca să vadă peste noi, către Iul Moldoveanu în care Eminescu a citit Luceafărul, parafrazând poezie și afirmând că, apoi, după umeri lui Eminescu cel poetul Vieru a privit Tăra și ierarhia ei socială: preotul, căștile, învățătorul, poetul.

-Atunci, a spus domnia sa, când făcuse preotul și căștile și învățătorul, trebuia să găsim pe poetul. În Basarabia așezătorii au fost în condiții și în locurile acestea. Cu o mare calitate spirituală și învățătorul și a trebuit să găsim pe poetul. Acum ne bucurăm că preotul a venit la locul său, la fel și căștile, care sunt acolo de mii de studenți și profesori, care zilele acestea au ieșit în stradă și în piață, cerând dreptul la literatură, la limbă, la neam. În Basarabia românii n-au avut încă atât piere capul. De aceea socotim vestea pe care ne-a dat-o Prea Fericitul Părinte Patriarh ca cea mai mare urbandă fondată pe dragostea Patriarhiei Române pentru Basarabia și vă mulțumim că încep ... brațe scurte țară a neastului. Poetul Grigore Vieru a venit apoi înalt Prea Sfințitul Mitropolit Petru rodnicea lucrare întru moduri noi.

Domnul Ion Ungureanu care a luat cuvântul, în continuare, a arătat că la luarea hotărârii de reactivare a Mitropoliei Basarabiei a participat pe lângă la Fedința sinodală, întru cât gra ministrul Apăcii fiind eliberat a putut ajuta la realizarea acestei decizii istorice, fără teamă.

Privind Sfântul Sinod am imaginat unii rân care-și apăsese aplete din care se împărțeau și credințele Basarabiei. Sfântul Sinod însemnal ca căștile în lupul, prin ploaia de glorie, se ridică, înaltă steagul, și măști și blănde, basat pe dreptul său și pe sfintele canoane, făcând aceasta pentru dîi săi.

Înălțarea ierarhiei Mitropoliei Basarabiei de la locuitor la Mitropolit îl obligă să facă și mai mult în pământul Basarabiei și se obligă și pe noi care îl suntem colaboratori. Ne întoarcem în Basarabia unde nu știm ce ne așteaptă. Astăzi, a fi preot cu Patriarhia Română, este un act de eroism.

Ce se întâmplă între noi cu Mitropolia a Basarabiei și Patriarhia Română este greu de explicat. Dacă U.R.S.S. a dispărut ca țară, s-a înfi-

un U.R.S.S. bisericească care ne sugerează. Ca fost ministru cunosc multe personalități ale vieții politice rusești care nu înțeleg nici ei atitudinea Patriarhiei Moscovei.

Prin reacțiunea Mitropoliei Rusești față de Tratatul Protol, iar astăzi prin înfăptuirea Mitropoliei Petru, Protolul a fost trecut din sevă. Vă cunosc remanșierii și vă rugăm să ne sprijiniți. Vă rugăm să folosiți dreptul canonic al jurisdicției bisericesti și să veniți la noi fiindcă ați călătigat Ruseștii cu stigma și suferință.

Prea Fericitul Părinte Patriarh adresează cuvinte de apreciere celor doi vorbitori, îndemnându-i și rugându-i să fie permanent în preajma Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Petru, pentru că alții, adică atunci când este singur, greseliile sunt și mai mari.

Tranzi nr. 2025 1995 — Refera: privind lucrările Comisiei Sinodale pentru canonizarea Sfinților români care au avut loc la 20—21 septembrie 1995.

Luând act că în zilele de 20—21 septembrie 1995, Comisia Sinodală pentru canonizarea Sfinților români a luat în examinare unele aspecte privind necesitatea slugilor religioase pentru Sfinții români canonizați în anul 1992, mijloc și ordinea de închinare a acestora în cultele lor înseriate, aspecte care nu s-au tratat cu prilejul canonizării lor, precum și unele noi propuneri de canonizări, primite la Cancelaria Sfântului Sinead.

Având în vedere că este necesar un spațiu de timp mai mare pentru studiarea acestor aspecte, privind pe fiecare dintre Sfinții canonizați în 1992 și a celor al căror cult s-a generalizat în toată Patriarhia Română cu acei prilej,

La propunerea Comisiei Canonice, jurisdicție și pentru disciplină, Sfântul Sinead hotărăște:

- să acorde pentru prezenta sesiune sinodală examinarea lucrărilor Comisiei sinodale pentru canonizarea Sfinților români, desăvârșită în Patriarhia Română în zilele de 2—21 septembrie 1995.

Tranzi nr. 2120 1995 — Refera: cu documentația transmisă de președintele ortodoxilor români din Italia privind ridicarea Vicariatului român din Italia la demnitatea de Arhiepiscopie și alegerea liturghierului acestuia.

Examinând referatul de prezentare a problemei realizat cu prilejul ortodoxilor români din Italia, cu adresa din 7 octombrie 1995 transmisă de președintele Traian Valdiman au înaintat Patriarhiei Române documentația privind:

1. Ridicarea Vicariatului Ortodox Român din Italia și Elevția la demnitatea de Arhiepiscopie;
2. Constituirea Asociației de cult denumită, Arhiepiscopia Ortodoxă Română în Italia și Elevția Italiană;
3. Statutul Arhiepiscopiei respective;

4. Constituirea colegiului electoral și alegerea P.S. Arhiepiscop Adrian Nițescu ca Arhiepiscop al Arhiepiscopiei respective;
5. Constituirea Centrului eparhial, care să funcționeze până la validarea alegerii titularului eparhial.

Comisia canonică, juridică și pentru disciplină constatând că problemele respective îmbracă aspecte deosebite care trebuiesc aprofundate, iar implicațiile lor bine studiate și, apreciind că împrejmuririle nu dau posibilitatea unei corectări stricte a problemei, din lipsa timpului necesar, propune amânarea examinării acestora.

Ca urmare, la propunerea Comiteii canonică, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște :

- «Amândouă examinarea profunzimei rătăcirii Vicariatului Ortodox Român din Italia la rang de Arhiepiscopie și alegerea titularului acesteia, pentru o viitoare pedinește a Sfântului Sinod, în scopul aprofundării acestor aspecte».

În continuare, Sfântul Sinod a luat în discuție Adresa nr. 2042/1963 a Episcopiei Romanului și Hușilor privind reactivarea Episcopiei Hușilor (Temea nr. 6444/1963).

Din documentația prezentată s-a constatat că problema reactivării Episcopiei Hușilor s-a pus în discuție încă din anul 1960, dar soluționarea ei a fost amânată până în vederea condițiilor optime pentru organizarea unei catedre eparhiale la Huși.

Întrucât, din adresa nr. 2042/1963 a Episcopiei Romanului și Hușilor rezultă că în prezent sunt create condițiile necesare pentru organizarea și funcționarea unei catedre la Huși, datorită faptului că s-a restabilit faptul sediului eparhial, palatul episcopal și fosta catedrală «St. Apostolii Petru și Pavel» :

Acționând în vedere că în sedința din 12 ianuarie 1965, Adunarea Eparhială a Episcopiei Romanului și Hușilor a hotărât reactivarea Episcopiei Hușilor, cu sediul în municipiul Herg, care să cuprindă județul Vaslui și cele 241 parohii organizate în trei protopopiate la Hîrni, Vaslui și Bîrlad, ca sufragană a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei :

Că în cazul reactivării Episcopiei Hușilor, Episcopia Romanului își va modifica delimitarea, cîntărind cu 333 parohii situate în județul Bacău și Protopopiatul Român din județul Neamț :

Ținând seama că hotărîrea de reactivare a Episcopiei Hușilor este motivată de dorința clericală și a credincioșilor de restaurare a adevărului istoric, de necesitățile de ordin misionar, pastoral și administrativ-organizatoric :

Amând în vedere existența circumstanțelor care atestă necesitatea reactivării Episcopiei Hușilor, pentru care sunt asigurate condițiile de organizare și funcționare a unei Catedre eparhiale la Huși :

Canonicînd că prin reactivarea istoriciei Episcopiei a Hușilor se aduc modificări în structura teritorială a Episcopiei Romanului și Hușilor și

că problema este atât de competența Sfântului Sinod cât și a Adunării Naționale Bisericești;

Ca urmare a intervențiilor P. S. Episcop Eftemie al Romanului și Hușilor și a Proa Fotostăului Părinte Patriarh TRACTIST, care au adus o serie de înmuri privind importanța istorică și bisericească a restaurării Episcopiei Hușilor, demers la care au aderat clerul și credincioșii acestei episcopii;

Pe temeiul prevederilor art. 1, al. 2 și 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Comisiei Canonice, juridică și pentru disciplină și ca urmare a venitului unanim exprimat, Sfântul Sinod hotărăște:

- Aprobă reconstituirea Episcopiei Hușilor cu reședința în municipiul Huși, cu subrogare a Mitropoliei Moldovei și Bucuriei, aceluiași jurisdicția canonică asupra celor 241 parohii și aşezămintelor monahale din județul Vaslui;
- Aprobă ca Episcopia Romanului să cuprindă în jurisdicția sa canonică cele 325 parohii și aşezămintele monahale din județul Botoșani și Protocopiașul Roman din județul Neamț;
- Patriarhul prevederilor art. 7 al. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, problema se va soluționa Adunării Naționale Bisericești pentru aprobare.

De asemenea Sfântul Sinod a luat în discuție Adresa Episcopiei Argeșului nr. 2290/1995 cu hotărârea Adunării Episcopale privind înființarea Episcopiei Teleormanului (Temei nr. 7453/1993).

Din examinarea documentației prezentată de Episcopia Argeșului, Comisia canonică, juridică și pentru disciplină reține că:

— hotărârea de înființare a Episcopiei Teleormanului a fost luată de Adunarea Episcopială a Episcopiei Argeșului în ședințele din 21 mai 1994 și reînnoită la 20 martie 1995;

— la această hotărâre au aderat toți preoții din Protocopiașele Alexandria, Turnu Măgurele și Romari de Vede, aflate în cuprinsul județului Teleorman precum și clerul Seminarului teologic liceal din Turnu Măgurele;

— pentru sediul noului Centru Episcopial, la intervenția Episcopiei Argeșului sprijinul de Patriarhia Română, prin hotărârea nr. 560/28 Iulie 1990, Guvernul Românies a transmis în administrarea Patriarhiei Române, pentru Episcopia Teleormanului, imobilul situat în str. Carpați, nr. 1 din municipiul Alexandria cu tot inventarul aferent, care au fost luate în primire de către Episcopia Argeșului.

De asemenea, Comisia canonică, juridică și pentru disciplină are în vedere că între motivele care au stat la baza hotărârii de înființare a Episcopiei Teleormanului se numără:

— faptul că, Episcopia Argeșului, cuprinzând județele Argeș și Teleorman, se întinde pe o suprafață de 200 km, de la Munții Făgăraș la Dunăre, ceea ce în mod practic este foarte greu pentru o administrare eficientă a acestei mari întinderi;

— Distanța foarte mare dintre Centrul eparhial de la Curtea de Argeș și parohiile din sudul țării îngreună lecțiunile reciproce dintre ierarhi și preoți ;

— Necesitatea asigurării unei administrații și conduceri bisericăști eficiente și unitare a vieții bisericăști din județul Teleorman, zonă de câmpie cu cerințe pastoral-misionare specifice în care se exercită un „suf” prozelitism sectar și care reclamă prezența permanentă a unui ierarh în zonă ;

— Pentru buna funcționare a secției noi episcopii este asigurată sediul corespondențelor

Constatănd că se solictă ca Protopopiatul Videla, care în prezent aparține canonic și administrației bisericăști de Arhiepiscopia Bucureștilor, să fie reanodată la județul Teleorman pentru reînfrățirea județului respectiv, astfel ca noua eparhie să aibă jurisdicție canonică asupra întregului județ.

Având în vedere, că în discuțiile purtate în plerul Sfântului Sinod s-a luat act de motivele de ordin administrativ, misionar, pastoral și organizatoric, care au fost invocate în vederea înființării noului Episcopii și fiind de acord că s-a propus ca denumirea acestuia să fie Episcopia „Alexandriei și a Teleormanului” ;

Pe temeiul prevederilor art. 7 al. 2 și 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Comitetului canonic, juridic și pastoral dinșipătat și ca urmare a votului exprimat, de la care s-au înregistrat două abțineri, Sfântul Sinod hotărăște :

- Aprecie înființarea Episcopiei Alexandriei și Teleormanului, cu reședința în municipiul Alexandria, ca sufragana a Arhiepiscopiei Muntelui și Dobrogei ;
- Aprecie ca Protopopiatul Videla, județul Teleorman care, în prezent, se află sub jurisdicția canonică a Arhiepiscopiei Bucureștilor, să fie reanodată la județul Teleorman astfel ca jurisdicția Episcopiei Alexandriei și Teleormanului să se exercite asupra tuturor parohiilor și apăsămintelor monahale din întregul județ Teleorman ;
- Potrivit prevederilor art. 7 al. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, problema se va supune Adunării Naționale Bisericești pentru aprobare.

Tronș nr. 7960/1995 — Problema prozelitismului sectar.

În contextul discuțiilor privind înființarea și reactivarea unor episcopii în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, pentru a răspunde cerințelor misionare și de preînțampinare a acțiunilor de diferite curente și mișcări străine de ortodoxie, s-a luat în examinare și problema prozelitismului sectar.

Cu acest prilej, membrii Sfântului Sinod au apreciat că este necesar ca problema prozelitismului sectar, care se manifestă în toate

eparhiile, să fie analizată la nivelul întregii Patriarhii pentru a se elabora o strategie antiaetară, în vederea preîntâmpinării în rândul credincioșilor ortodocși, dar mai cu seamă pentru recuperarea celor care s-au pierdut din cauza influențelor protestante. În acest scop, s-a considerat necesar ca discuțiile să se desfășoare în plerul Sfântului Sinod, pe baza unor materiale care să reflecte activitatea misionară și pastorală desfășurată în eparhie.

De aceea, Unioid seamă de intervențiile I.P.S. Mitropolit Daniil al Moldovei și Bucovinei și I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului și cunoașterii că Misionariile pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și dările de seamă ale Centrelor eparhiale privind activitatea misionară reflectă de fapt întreaga activitate care se desfășoară în fiecare eparhie și că acestea pot constitui un material foarte util pentru discuțiile din plerul Sfântului Sinod în vederea elaborării strategiei misionare de care s-a vorbit :

Luând în considerare că punctele de vedere exprimate în cadrul discuțiilor au fost împărțite de toți țerarii, Sfântul Sinod a hotărât :

1. «Memברי Sfântului Sinod sunt rugați cu pentru viitoarea sesiune sinodală să trimită Cancelariei Sfântului Sinod itinerariile pastorale, prevăzute la art. 90 lit. «b» din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și Dările de seamă ale Centrului eparhial asupra activității misionare pe anul 1995, ca pe baza acestor documente să se poată discuta în plerul Sfântului Sinod referitor la prezentul sector.
2. Adreșând rugămintea I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului ca, în limita timpului disponibil, să elaboreze un proiect de măsuri și metode pentru realizarea în anul Bisericii Ortodoxe a credincioșilor care s-au instrăinat de Biserica Străbună datorită «influențelor protestante».

În continuare, Sfântul Sinod a luat în discuție și a aprobat soluțarea sau transformarea unor mănăstiri după cum urmează :

Termi nr. 7492/1993, transformarea schitului de călugărițe «Sfânta Maria din Terchișului, județul Constanța, în mănăstire cu statut de subroepiscopia patriarhală ;

Termi nr. 7245/1993, înființarea mănăstirii pentru călugări cu hramul Sfântul Antonie cel Mare- din comuna Măleșuți, județul Prahova, subordonată canonic și administrativ Arhiepiscopiei Bucureștilor ;

Termi nr. 3777/1993, înființarea mănăstirii pentru călugări «Sfântul Iacob Novecintul» de la Piatra Craiului, județul Cluj și a mănăstirii pentru călugări, «Schimbarea Domnului de la Muntele Beze, județul Cluj ;

Termi nr. 6693/1993, transformarea mănăstirii de călugărițe Tisa Săratări, județul Bacău, în mănăstire pentru călugări ; și reînființarea mănăstirii de călugări, «Sfântul Apostol Petru și Pavel, din comuna Livezi, județul Bacău ;

Temei nr. 3426/1995, transformarea mănăstirii de călugărițe Ciceau, județul Argeș, în mănăstire de călugări.

Sfântul Sinod la propunerea comisiei canonică, juridică și pentru discipline: a hotărât acordarea rangului de Arhimandrit : P. Cuv. Protos. Florian Ioan Ura de la mănăstirea Brăncoveanu, Sibiu (de la Sin, județul Brașov (temei nr. 5283/1995); P. Cuv. Protos. Vartolomeu Chira, eclesiarh la mănăstirea «Sfântul Ioan cel Nou» de la Suceava (temei nr. 6763/1995); P. Cuv. Protos. Mihail Băiton, starețul mănăstirii Râșca, județul Suceava (temei nr. 6766/1995).

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a invitat pe P. S. Episcop Andrei al Altei Iuliei, raportorul Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri să prezinte referențele acestei Comisii privind :

Temei nr. 7442/1995 — Adresa nr. 344/1995 a Comisiei pentru drepturile omului din cadrul Camerei Deputaților, privind propunerea legislativă pentru completarea și modificarea Decretului Lege nr. 126/1990 privind unele măsuri referitoare la Biserica Unită cu Roma (greco-catolică).

Întru atât Comisia pentru drepturile omului solicită un răspuns cu punctul de vedere al Patriarhiei Române, care să fie transmis până la 1 noiembrie 1995, Prea Fericitul Părinte Președinte supune problema discuțiilor recomandând ca în arhicăutarea de răspuns să se folosească și exemple în care Biserica Catolică Orientală de rit Bizantin (greco-catolică) a refuzat dialogul privind situația locașurilor de cult, la care se referă Decretul Lege nr. 126 din 1990.

Luând act și de relatarea I.P.S. Arhiepiscop BARTOLOMEU al Clujului, potrivit căruia după Arhiepiscopia Clujului a cedat Ilarion Bob, pe care greco-catolicii îl reverențiază, accepta conștient să slujească demonstrativ în piață.

Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, care a studiat problema, a întors proiectul de răspuns către Comisia pentru drepturile omului, a Camerei Deputaților, pe care îl supune plenului Sfântului Sinod pentru examinare.

După discuțiile, amendamentele și precizările care i-au adus în legătură cu proiectul de răspuns, întors de Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri, Sfântul Sinod hotărăște :

- Aprobă ca prin Cabinetul Patriarhal să se dea în termenul solicitat următorul răspuns către Comisia pentru drepturile omului, caile și problemele mănăstirilor naționale a Camerei Deputaților :

Către,

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
COMISIA PENTRU DREPTURILE OMULUI,
CULTE ȘI PROBLEMELE MINORITĂȚILOR
NAȚIONALE**

«Prin adresa Dvs. nr. 344/9.10.1995, înregistrată la Administrația Patriarhală sub nr. 7442/19.10.1995, în legătură cu propunerea legislativă de completare și modificare a Decretului Lege nr. 126/1990, privind unele măsuri referitoare la Biserica Română Unită cu Roma (greco-catolică). Vă răspundem următoarele:

1. Constatăm că propunerea de modificare se referă exclusiv la art. 3 din Decretul Lege nr. 126/1990, care reglementează situația juridică a locașurilor de cult și a caselor parohiale care au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) și cu care credincioșii au trecut la Biserica Ortodoxă Română. Art. 3 al Decretului Lege nr. 126/1990, prevede: «Situația juridică a locașurilor de cult și a caselor parohiale, care au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) și au fost preluate de Biserica Ortodoxă Română se va stabili de către o comisie mixtă, formată din reprezentanți clericali ai celor două culte religioase, ținând seama de dorința credincioșilor comunităților care dețin aceste bunuri».

O primă observație care se impune este aceea că noul proiect de Lege exclude în mod deliberat consultarea credincioșilor la stabilirea situației juridice a locașurilor de cult, așa cum prevede expres art. 3 din Decretul Lege nr. 126/1990 citat mai sus.

Considerăm că nu se poate exclude din text prevederea privind dorința credincioșilor comunității care deține aceste bunuri. Comunitatea credincioșilor constituită în parohie este proprietarul de drept și de fapt al bunurilor.

În concluzie, considerăm că prevederile art. 3 din Decretul Lege nr. 126/1990 în actuala sa formă respectă principiile de drept și ține seama de realitățile concrete

din parohii, nejustificându-se modificarea și completarea lui. Acesta este punctul de vedere oficial al Bisericii Ortodoxe Române în problema greco-catolică transmis în repetate rânduri, principalelor instituții ale statului: Președinție, Senat, Camera Deputaților, Guvern.

2. Referitor la completările art. 3, noul Proiect de Lege prevede:

- restituirea unor încăperi de cult în deplină proprietate și apăsătoare exclusivă;
- alajarea alternativă, unde există o singură biserică;
- restituirea catedraledor din orașele în care Biserica Ortodoxă Română are catedrale proprii;
- respectarea unor acorduri existente privind situația juridică și modalitatea în care vor fi folosite unele încăperi de cult.

Considerăm că propunerile menționate mai sus vizează într-un mod indirect aplicarea principiului «restituita in integrum» și mai ales art. 37 din Decretul nr. 177/1948, actuala Lege a Cultelor care în mod just consacră principiul proporționalității la stabilirea regimului juridic al bunurilor bisericesti, în cazul trecerii credincioșilor de la un cult la altul, cum este cazul în speța. Acest principiu s-a păstrat și în noul proiect de Lege al Cultelor religioase depus la Parlament.

3. Referitor la expunerea de motive, considerăm că Decretul nr. 334/1948 nu poate fi invocat, deoarece, acest Decret se referă exclusiv la bunurile trecute în proprietatea statului, de la care face excepție, în mod expres Biserica și casele parohiale, care urmărindu-și credințioșii au dreptul de drept și de fapt la unele ale parohiilor ortodoxe.

Ținem să menționăm că Biserica Ortodoxă Română, așa cum recomandă și Senatul României, a încercat un dialog constructiv, dialog în care Biserica Unită cu Roma nu a răspuns întotdeauna.

La ultima întâlnire de la Senat partea ortodoxă protestă a nu se bloca dialogul, a solicita unii lucruri:

- încetarea ocupării bisericilor ortodoxe prin forță;
- restituirea la acțiunile în justiție;
- încetarea colonizării din prudență.

Ținem să adăugăm în conștință că nu s-a putut deloc scuti de acest lucru. Sunt pe tot a milimă de precară antrenând și înveninând inimile credincioșilor. La ocuparea de biserici continuă (exemplu Parohia Copăcel, Măg. Făgăraș etc.).

Afirmarea că Decretul Lege nr. 126/1990 a devenit inaplicabil, nu este reală. În conformitate cu acest Decret, Biserica Română Unită cu Roma a primit, pe lângă altele Biserica Bob din Chiș., biserică Zou de Câmpie, jud. Mureș, biserică din Cheșani, județul Mureș, biserică din Crăciuneni, județul Zalău, Bradu, Galia, județul Mureș etc. Rezultă că

aplicat cu bunăvoință și realiam Decretul Lege nr. 126/1990 corespunde problemelor actuale ale celor două Biserici.

Menționăm că la sfârșit de zile credincioșii și-au stabilit epitafră, și intercepția dată a unei legi nedrepte ar provoca mari nemulțumiri aceluia.

Considerăm că stabilirea dreptului de proprietate și a modului de folosință a bisericilor de cult și a caselor parohiale este un drept exclusiv al celor două comunități, cu implicații spirituale adânci. Nedreptățile comise la 1790 nu se poate repeta într-o țară democratică, necesităților-se credincioșii.

În final, considerăm că propunerea legislativă privind modificarea și completarea art. 9 din Decretul Lege nr. 126/1990 nu este necesară, fiind nelegală și neconstituțională.

Curtea constituțională s-a pronunțat în acest sens, considerând constituțional art. 3 din Decretul Lege nr. 126/1990, prin Decizia nr. 23 din 27 aprilie 1993, rămasă definitivă, prin Decizia nr. 127/94 octombrie 1994.

Pe baza acestor decizii, s-au soluționat mai multe procese - la Sibiu, Brașov, Buzău, etc.

În acest sens, menționăm și Deciziile nr. 1908 din 28 iunie 1993 și respectiv nr. 4919 mai 1993 pronunțate de Curtea Supremă de Justiție în spețe similare.

În ipoteza că Parlamentul ar vota această propunere legislativă, e greu de presupus că în virtutea acesteia, enervările actualilor parohi ortodocși ar fi dispăruți să renunțe la bisericile lor, la preoții lor, care în ultimele patru decenii au l-au lăsat să devină atei. I-au ajutat să-și repare și să întărească bisericile, le-au înmormântat părinții, s-au hotărât și căsătorit pe ei și copiii lor, le-au oferit serviciile religioase în propriile lor biserici, rămase, totuși biserici, iar nu transformate ca altele, în magazine sau cinematografe. Recopilă astelor amatori nu fi improvizabilă și va fi greu de controlat.

Pentru motivele arătate mai sus, solicităm respingerea propunerii legislative pentru completarea și modificarea Decretului Lege nr. 126/1990 privind unele măsuri referitoare la Biserica Română Unită cu Roma (greco-catolică).

Temul nr. 7242/1993 - Referatul Cancelariei Sfîntului Sinod la înțelegerea cu «Protocolul cu privire la organizarea și desfășurarea activității religioase în Armata României», încheiat între Patriarhia Română (nr. 7242/1993) și Ministerul Apărării Naționale (nr. A. 4668/1993).

Având în vedere că prin acest Protocol se reglementează reluarea activității religioase în armată cu caracter permanent, precum și obiectivele și modul de organizare a acesteia;

Că în respectul Protocolului sunt relevate aspectele privind jurisdicția centrală și administrativă a preoților în armată, principalele îndatoriri și drepturi ale acestora, criteriile de selecționare și numire a preoților din armată, încadrarea și salarizarea acestora;

Considerând că Protocolul respectiv semnat la 11 octombrie 1993 constituie o etapă necesară până la promulgarea Legii clerului militar;

Pe temeiul prevederilor art. 13 litera «d» și «e» și art. 135 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și mântuirea, Sfântul Sinod hotărăște :

- la art. 66 «Protocolul cu privire la organizarea și desfășurarea unității religioase în Armata României», încheiat la 11 octombrie 1985 între Patriarhia Română și Ministerul Apărării Naționale, care va fi trimis tuturor eparhiilor pentru aplicare ;
- Aprobă ca, în conformitate cu prevederile Protocolului, Centralele Episcopale să procedeze în termen de 30 de zile de la primirea comandei, la recomandarea clericilor care vor participa la examenul de selecționare pentru a acționa în armată ;
- Cancelaria Sfântului Sinod va face precizările necesare privind modalitatea încheierii dispozițiilor pentru clericii recomandați să participe la examenul de selecționare ;
- Se va acționa, pentru etapa actuală, potrivit prevederilor anexe Protocolului, posturi de preoți în armată să fie produse în raport cu cerințele imediate ale Ministerului Apărării Naționale, doar la unități militare aflate în amplasările eparhiilor : Arhiepiscopia Bucureștilor, Arhiepiscopia Iașului, Arhiepiscopia Sibiului, Arhiepiscopia Oradiei, Arhiepiscopia Timișoarei, Arhiepiscopia Tomisului, Arhiepiscopia Clujului, Episcopia Buzăului, Episcopia Alba Iuliei, Episcopia Drobeta de Jos, Episcopia Aradului, Episcopia Oradei, Episcopia Maramureșului și Sărmășului, Episcopia Lugojului și Harghitei ;
- În celelalte eparhii pentru care nu au fost prevăzute încă posturi de preoți permanenți în armată se va continua acordarea existenței religioase la solicitările locale (Arhiepiscopia Sucevei și a Râmnicului, Arhiepiscopia Târgoviștei, Episcopia Rimnicului, Episcopia Romanului și Ilfovului, Episcopia Argeșului, Episcopia Caransebeșului, Episcopia Sloboziei și Călărașilor).

Temei nr. 7468/1985 — Situația colectei pentru Fondul Central Misionar pe anul 1985.

Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mântuirea, luând în examinare rezultatul colectei pentru Fondul Central Misionar din Dumineca Ortodoxiei pe anul 1985, precum și Proiectul de buget pe 1985 al Fondului Central Misionar, întocmit de Serviciul Contabilității A.P. și prezentat Sfântului Sinod pentru aprobare a constatat că la

Colecta din Duminecă, Ortodoxiei pe anul 1995, s-a realizat suma de 258.368.000 lei, care a fost repartizată în buget pe capitole, astfel :

A	Acțiuni interne :	=	166.368.000 lei
B	Acțiuni externe :	=	92.000.000 lei
	TOTAL		258.368.000 lei

Comisia a considerat însă că este necesar ca problema F.C.M. să fie examinată în plinul Săntății Sinead.

În discuțiile purtate, membrii Săntății Sinead s-au referit la prevederile de la Capitolul A — «Acțiuni interne și în mod special la suma de 43.000.000 lei din acest capitol, prevăzută la art. «Subvenții pentru completări de salarii la parohiale cu posibilități materiale reduse» și la suma de 95.000.000 lei, prevăzută la art. «Subvenții pentru reparații, construcții, restaurări de biserici, apărâmințe monahale etc.», apreciind că trebuie suplimentată suma alocată pentru completarea salariilor proșterilor din Ardeal și Banat, prin diminuarea sumei de 95.000.000 alocată pentru reparații, construcții și restaurări de biserici și apărâmințe monahale.

Totodată, membrii Săntății Sinead au scris ca Episcopiei Caransebeșului, nou înființată nu i s-a alocat o sumă pentru completarea salariilor proșterilor.

De asemenea, membrii Săntății Sinead au relevat faptul că în toate eparhiile au beneficiat de ajutoare pentru lucrările de construcții, pictură, restaurare etc. desfășurate la parohiale din cuprinsul eparhiilor respective.

În legătură cu aceste ajutoare, s-a precizat de către Serviciul Contabilitate A.P. că toate ajutoarele acordate parohiilor solicitante din cuprinsul eparhiilor Patriarhiei Române s-au dat cu recomandarea Căminelor Episcopiale respective și nu preferențial. Toate cererile primite și axate de centrale eparhiale au fost onorate până la epuizarea prevederilor din bugetul Fondului Central Misionar pe anul respectiv.

Totodată, Serviciul Contabilității a precizat că pentru anul 1995 se află în evidență, la Administrația Patriarhială, 42 de cereri care trebuie să beneficieze de ajutoare.

Având în vedere situația, cu acordul membrilor Săntății Sinead exprimat în plin, s-a procedat la reexaminarea Legiiului Fondului Central Misionar pe anul 1995 și la modificarea propunerilor de prevederi pentru a se afla în vedere :

- măsurarea sumei prevăzută la art. «Subvenții pentru completări de salarii la parohiale cu posibilități materiale reduse» din Ardeal și Banat;
- crearea de prevederi pentru Episcopia Caransebeșului pentru completări de salarii la parohiale cu posibilități materiale reduse;
- diminuarea sumei prevăzută la art. «Subvenții pentru construcții, reparații și restaurări de biserici și apărâmințe monahale», pentru a se putea suplimenta completările de salarii și prevederile pentru Episcopia Caransebeșului.

În urma acestei analize făcută de membrii Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Arhiepiscopiei și de Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mântuire, s-a propus plinului Sfântului Sinod următoarele :

- a) Prevederi pentru subvenții în vederea completării acțiunilor proiectelor din Ardeal și Banat, lei 61.000.000, inclusiv Episcopia Caransebeșului ca prevederi de 5.000.000 lei.
- b) Prevederi pentru subvenții privind reparații, construcții și amenajări de bișerie și apăsătorie monahale lei 72.000.000.
- c) Aprobarea bugetului general de venituri și cheltuieli al Fondului Central Misionar pe anul 1993 la suma de 218.260.000 lei.

Ca urmare a discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mântuire, Sfântul Sinod hotărăște :

- Aprobă bugetul de venituri și cheltuieli al Fondului Central pe anul 1993 la suma de 218.260.000 lei ;
- Aprobă ca suma de 90.000.000 lei alocată inițial pentru ajutoarele de construcții, restaurări și amenajări de locușuri de cult să fie diminuată la suma de 72.000.000 lei pentru a se majora cu 18.000.000 lei prevederile art. «Complezări de acțiuni pentru proiecte din parohii cu posibilități reduse din Ardeal și Banat» ;
- Aprobă alocarea sumei de 11.000.000 lei pentru completarea activităților proiectelor din parohii cu posibilități materiale reduse aparținând eparhiilor din Ardeal și Banat ;
- Suma de 72.000.000 lei va fi distribuită celor 42 de parohii care au înaintat deja cereri de ajutoare aflate în evidența la Administrația Patriarhală, precum și parohiilor care, până la sfârșitul lunii noiembrie a.c. nu depuse cereri actuale de la Centrul eparhial ;
- Evenimentele economice ce se vor realiza în anul 1993 de la celelalte articole de cheltuieli ale bugetului Fondului Central Misionar pe anul 1993 vor fi raportate în anul 1994 pentru a acoperi cheltuielile ce se vor face în anul 1994 până la sfârșitul Colectei Fondului Central Misionar pe acel an ;
- Serviciul Contabilității al Administrației Patriarhale va proceda imediat la transferarea către eparhii a sumelor prevăzute pentru completarea activităților proiectelor din parohii cu posibilități materiale reduse, precum și în tabelele înaintate de eparhiile din Ardeal și Banat..

Încheindu-se examinarea problemelor raportate Comisiei pentru doctrină, viață religioasă și pentru mântuire, înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucuriei cere permisiunea să se concluseze

În cadrul acesteia adresându-se Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist exprimă, în numele membrilor Sfântului Sinod sentimente de adevărat recunoștință pentru strădaniile Prea Fericitului Sale în slujba Bisericii în cei 45 de ani de arhierie și cei 80 de ani de viață, pe care l-a aniversat în acest an, pentru competența și neobosită răvnă cu care conduce și rezolvă treburile Patriarhiei Române în calitate de Patriarh, pentru demnitatea și prestigiuul cu care reprezintă Biserica Ortodoxă Română în țară și peste hotare.

În acest context, cu semn al preșterii de care se bucura din partea Împăratului Sfânt Sinod, I.P.S. Mitropolit Daniel, roagă pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist să primească însemnele patriarhale care l-au oferit de către Sfântul Sinod cu prilejul aniversării a 110 ani de Autocefalie și a 70 de ani de Patriarhat și al Bisericii Ortodoxe Române și la împlinirea de către Prea Fericitul Sa a 45 de ani de slujire arhiericească și a 80 de ani de viață.

Totul astăzi se răfăcă în ploaie și întotdeauna laurul Patriarhului.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist mulțumesc Sfântului Sinod și I.P.S. Mitropolit Daniel, în numele al acestuia for bisericească, pentru însemnele patriarhale primite cu dar, arătând că a simțit în fiecare din membrii Sfântului Sinod și în înaintași Prea Fericitul Sale o tărie sufletească deosebită și un rezor în lucrarea la care a fost chemat. Arătând apoi că bucuria acestor strălucitoare momente duhovnicești este sporită de mângâierea de a avea acum un Mitropolit pentru Mitropolia Basarabiei, mângâiere dublată, în acest moment și de prezența în cadrul dispoziției ortodoxe române, Prea Fericitul Părinte Patriarh în mângâiea Sfântului membru al Sfântului Sinod, în semn de dragoste și prețuire înțepănă, la acest papos arhiericească, însemnele rangului ierarhic, după rânduielile canonice și, roagă pe bunul Dumnezeu să aperează peșterile și veștii lucrare în ogara Bisericii Sărbătoare.

Încheind răscolul și înmănușarea acestor însemne ierarhice, Prea Fericitul Părinte Președinte suspendă ședința, anunțând reluarea lucrărilor a doua zi, 23 octombrie 1995.

•

În ziua de miercuri, 23 octombrie 1995, orele 10,00 au fost reluate lucrările Sfântului Sinod, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

După roșirea rugăciunii: «Împărate cerească», deschizând ședința, Prea Fericitul Părinte Patriarh a înțiat pe P. S. Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor, raportorul Comitetului relațiilor externe bisericești, să dea citire referatelor Comitetului respective, după cum urmașul:

Temei nr. 2268/1995 — Întrunirea înălțărilor Bisericii Ortodoxe prilejuită de manifestările legate de împlinirea a 1000 de ani de la scrierea Apocalipsei (Insula Patmos, Grecia, 24—25 septembrie 1995).

În trunchi Patmos, în zilele de 24—25 septembrie 1995, s-a desfășurat întâlnirea: Înălțărilor Bisericii Ortodoxe prilejuită de manifestările legate de împlinirea a 1000 de ani de la scrierea Apocalipsei.

Cu această ocazie s-a oferit posibilitatea readitării înaltilor înălțătătorilor Bisericii Ortodoxe surorii din vara 1992. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, care a fost însoțit de către II. PP. SS. Mitropolitii Doană al Moldovei și Bucovinei și Antonie al Ardealului și P. C. Pr. Lectur. Constantin Coman de la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București, în calitate de interpret.

În vederea organizării acestei întâlniri și pentru a fi evitate eventualele situații ce puteau constitui, într-un fel sau altul, obstacole în buna mers și desfășurării întâlnirilor, s-a considerat utilă, într-o primă etapă, transmiterea unei reprezentanțe alcătuită din doi arhiepiscopi Patriarhiei Ecumenice, care a vizitat pe fiecare dintre înălțătătorii Bisericii Ortodoxe, prezentându-le propunerile Patriarhiei Ecumenice și care s-a sădit cu accepția asupra subiectelor ce ar putea fi abordate în cursul întâlnirii.

Scopul întâlnirilor reprezentanței amintite a fost convocarea unei Comisi adevătată din câte doi membri din fiecare Biserică, care să elaboreze declarația comună a înălțătătorilor.

În urma întâlnirii și a schimbului de păreri dintre Prea Fericitul Patriarh Teoctist și cei doi reprezentanți ai Patriarhiei Ecumenice II. PP. SS. Mitropolitii Ioan de Pergam și Meliton al Pula-dopoliei, care a avut loc în ziua de 7 Iulie 1993 la Palatul Patriarhal din București s-a răzut de acord cu la întâlnirea înălțătătorilor ortodocși de la Patmos să se abordeze următoarele probleme:

1. Sărbătorirea pasortodoxă a jubileului anului 2000 după Hristos;

2. Acordarea șoarei ruzvinte și recunoașterea contribuției teologice din veacul nostru, aliat acum pe alărate, contribuția teologică prin care s-a învot teologia patristică și s-a afirmat Ortodoxia la Apas;

3. Sublinierea importanței Sfintei și Dumnezeiești Euharistii, ca centru și criteriu pentru întreaga viață a Bisericii și accentuarea în-urmășării pe care o reprezintă slăvirea corectă a euharistie;

4. Invitația de a fi discutate în profunzime cauzele crizei prin care trece mișcarea eumenică și datoria Ortodoxiei în această privință;

5. Problema naționalismului;

6. Problema ecologică și pacia Ortodoxiei cu privire la aceasta;

7. Sublinierea importanței Apocalipsei pentru progresul amenințat, pentru pace și înălțate între popoare: datoria Bisericii Ortodoxe ca Jertvind transmășoare și vestitoare ale duhului Apocalipsei să contribuie la realizarea celor de mai sus; însemnătatea sfintenei vieții pentru înșirea din criza spirituală prin care trece epoca noastră;

8. Declarația ortodoxă cu privire la Ierusalim și la viitorul său.

O a doua etapă în organizarea întâlnirii înălțătătorilor Bisericii Ortodoxe de la Patmos a constituit-o întrunirea Comisi adevătată și elaboreze Declarația comună a înălțătătorilor care a avut loc la Varna în Grecia, în perioada 21—26 august 1993, la care au participat din

pentru Biserici noastre II. PP. SS. Mitropolitii Daniel al Moldovei, Constantin al Bucureştilor şi Antonie al Ardealului.

Locurile propriu-zise ale întrunirii Întâlnirilor Bisericeilor Ortodocşi au avut loc în zilele de 24 şi 25 septembrie 1995, pe parcursul a trei sesiuni desfăşurate la Mănăstirea «Sf. Ioan Teologul» din Insula Patmos, Grecia. Ele au fost prezidate de Săcristarul Sf. Bartolomeu I. Patriarhul Ecumenic, însoţit de I.P.S. Mitropolitul Meliton de Filadelfia.

Au participat la lucrări Prea Fericii Patriarhi ai Alexandriei, Serbiei şi României; Prea Fericii Arhiepiscopi ai Ciprului, Titaniei şi intrării Alfanii, ca şi Arhiepiscopul de Praga; înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop de Kreta şi al întregii Finlande. Au fost reprezentat prin delegaţii Prea Fericii Patriarhi ai Antahiei, Ierusalimului, Bulgariei, Georgiei şi Prea Fericii Arhiepiscop al Ainei şi al întregii Elade.

În cadrul lucrărilor, au luat cuvântul Întâlnirilor Bisericeilor Ortodocşi sau reprezentanţii acestora, prezentând mesajul Bisericii Ortodoxe în parte Prea Fericii Părinte Teoctist, Patriarhul României a exprimat speranţa în acceptarea intrării, pentru ca aceasta să aducă pace, linişte şi încredere în slăbici noastră Ortodoxă, ca şi mângâierea că poporul român, membru fiinţial al popor creştin, se va întoarce «la grădina din urmă cu alina sa».

Discuţiile s-au bazat pe proiectul de document elaborat de comisi-penitenciară la Vocea, apreciat ca fiind fidel tematicii apertelor de Biserica Ortodoxă în parte cu prilejul vizitei delegaţiilor Patriarhiei Ecumenice. Acesta a fost îmbogăţit cu câteva paragrafe referitoare la probleme ce au interesat abundenţ, între altele, la cererea Prea Fericii Părinte Patriarh Teoctist, şi un îndemn adresat tinerii generaţii de a rămâne în credinţa cea adevărată şi în iubirea Dumnezeuului Celui viu (punctul 15).

Punctul culminant al întrunirii l-a constituit Sfânta Liturghie săvârşită în ziua de pomenire a Sf. Ioan Teologul, marţi 26 septembrie, în lăcaş peşterii alinate unde a fost scrisă Cartea Apocalipsei!

Fructificările din ultimele două săptămâni, din Insula Patmos, au constituit centrul manifestărilor ortodoxe desfăşurate pe întreg parcursul sesiunii 1995, declarate de Patriarhia Ecumenică ca «An al Apocalipsei», manifestări împărţite în trei domenii: bisericească, culturală şi ştiinţifică. În acest ultim domeniu, locul central a fost ocupat de două congrese internaţionale: un simpozion ecologic cu tema «Apocalipsa şi mediul înconjurător» (la care Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de P. C. Episcopul Nifon al Neboaniei şi Căminărilor) şi un congres ştiinţific pe tema «Apocalipsa, abordare istorică, filologică, teologică, ecologică şi viticolologică».

În urma discuţiilor purtate şi la propunerea Comisiei relaţiilor externe bisericeşti, Sfântul Sinec hotărăşte:

- în act de participarea delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu Prea Fericii Părinte Patriarh Teoctist la întrunirea Întâlnirilor Bisericeilor Ortodocşi (Insula Patmos, Grecia, 24—25 septembrie 1995);

- Se va publica în revistă centrale bisericăști raportul participării delegației Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la înfruntarea îndrăgitorilor Bisericii Ortodoxe și Mășajul adoptat cu acest prilej.

Temă nr. 1107/1995 — Vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfânta Biserică Ortodoxă Sârbe (15—20 iunie 1995).

În perioada 15—20 iunie 1995, la invitația Sanctității Sale Pavle, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe a avut în vizită Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de I.P.S. Mitropolitul Nicolae al Ra-matului și de P. C. Pr. Vice-administrator Constantin Părcăi, în Serbia.

În timpul acestei vizite, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut întâlniri și convorbiri fratere cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle precum și cu alți membri ai Sfântului Sinaod și Bisericii Ortodoxe Sârbe, slujind și rugându-se împreună pentru întărirea lucrării Bisericii Ortodoxe și pentru pacea a toată lumea. Au fost vizitate lăcașuri, mănăstiri, școli teologice și apăsăminte bisericăști, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist fiind încântat peste tot cu bucuria de mulțimea monahilor, preoților, credincioșilor și copilelor.

În cadrul vizitei efectuate în Serbia, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut întâlniri cu români ortodocși din Banatul sâr-besc, luând cunoștință directă despre viața și viața comunităților românești, certinele lor spirituale și despre specificitatea lor în amăn-unul a Ortodoxiei.

În timpul vizitei la Belgrad Sanctitatea Sa, Patriarhul Pavle a acordat Institutului Bisericii noastre, cea mai înaltă distincție a Bisericii Ortodoxe Sârbe, Ordinul «Sfântul Sava».

Cei doi Patriarhi, împreună cu ierarhii prezoști, în numele celor două Biserici, au adresat un «Apel» pentru pace și înțelegere, în semn de conștientizare din fosta Jugoslavie către toți factorii decizionali de pe pământul fostei Jugoslavii și din lume, pentru a face tot ce stă în puterea lor ca să se instaleze din nou pacea, pentru a face să înceapă războiul... pentru ca focul groaznic al războiului să nu mai înghită altădată voci omenești și valori culturale create de veacuri cu «fântul enorm al multor generații ale acestor popoare».

Cu ocazia acestei vizite Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în numele Bisericii Ortodoxe Române a donat «Fondului de binefacere al Bisericii Ortodoxe Sârbe» suma de 5.000 USD.

Luând act de modul de desfășurare al vizitei, în urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericăști, Sfântul Sinaod hotărăște :

- la cei de vizită Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, Sfânta Biserică Ortodoxă Sârbe, în perioada 15—20 iunie 1995.

— Se va publica raportul vizitei Prea Fericitului Patriarh Patriarh Teofilact în Serbia în revistă centrală bisericească.

Temă nr. 1022/1995 — Participarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului la Congresul specializării în Drept Canonice pentru definirea Proiectului Regulamentului de funcționare a Adunărilor Episcopale în Diaspora Ortodoxă (Chambesay, Elveția, 9—14 aprilie 1995).

În perioada 9—14 aprilie 1995, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a participat la Congresul specializării în Drept Canonice, care a avut loc la Geneva și care a avut ca scop definitivarea proiectului de Regulament de funcționare al Adunărilor Episcopale în Diaspora ortodoxă, în vederea prezentării acestuia, la cer de a IV-a Conferința Proconvenționiștilor a pregătirii Sfântului și Sărbii Sinodului Ortodox.

Problema diasporei a fost discutată la Chambesay de către Comisia Interortodoxă într-o ultimă întrunire în noiembrie 1993 când s-au fixat cele opt regiuni în care vor fi organizate, într-o primă etapă, Adunări episcopale, după cum urmează: 1) America de Nord și America Centrală, 2) America de Sud, 3) Australia, 4) Marea Britanie, 5) Franța, 6) Belgia și Olanda, 7) Austria și Italia, 8) Germania și țările, s-a hotărât pregătirea unui Regulament de funcționare al Adunărilor Episcopale din Diaspora ortodoxă, convocându-se în acest scop Congresul convenționiștilor la Geneva, în luna aprilie 1995.

La acest congres au participat reprezentanții Patriarhiei Ecumenice, Bisericii Ortodoxe Ruse, Bisericii Ortodoxe Române, Bisericii Ortodoxe din Grecia, Bisericii Ortodoxe Bulgare, Bisericii Ortodoxe din America și al Bisericii Ortodoxe din Franța. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului și P.C. Pr. Mircea Todorab.

Ca bază de discuții au fost luate două modele de regulamente deja existente: cel din Franța și cel din America. Prin completarea și actualizarea acestora s-a procedat la alcătuirea unui nou «Proiect de Regulament», modern, care ține seama de realitățile experienței impuse de viață, deci de practica din Bisericile Diasporei naționale.

Ideea de principiu susținută de reprezentanții Bisericilor participante a fost tocmai reînnoșterea realității existenței Diasporelor naționale și dependența lor de Bisericile Mame, cel puțin în faza de tranziție, în vederea creșterii unor Biserici locale. În această formă, Adunările Episcopale zonale nu au căpătat nici un fel de substanță -anotivă, ci doar una administrativă.

În viziunea Patriarhiei Ecumenice, ceea ce s-a realizat prin crearea Adunărilor Episcopale reprezintă doar o etapă spre soluția canonică.

În viziunea reformate Biserici, aceasta a însemnat și înseamnă în fapt o soluție reală, de durată, cu intenția de a se rezolva în felul acesta problema Diasporei, în perspectiva obținerii autocefaliei de către unele Biserici, a căreia soluție acest lucru se va impune.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei relațiilor externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște :

- la act de participarea I.P.S. Mitropolit Ananie al Ardealului la Congresul specialiștilor în drept canonic, Chișinău, Ștefău, 9—14 aprilie 1995 ;
- «Proiectul de Regulamente va fi supus atenției membrilor Comisiei Bisericești Ortodoxe Române pentru relații cu Bisericile Ortodoxe Sufori, în perspectiva intrunirilor viitoare ale celei de a IV-a Conferințe Preconciliare pentru pregătirea Sfântului și marețului Sinod Pan-ortodox, la care, discutându-se și problematica Diasporei ortodoxe, să se propună participarea și a reprezentanților acesteia.

Tema nr. 1994/1995 — Cea de a VIII-a Intrunire a Comisiei Miste de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Federația Luterană Mondială, (Limassol, Cipru, 1—8 august 1995).

În perioada 1—8 august 1995, a avut loc la Centrul Mitropolitan Limassol din Cipru, cea de a VIII-a intrunire plenară a Comisiei Miste de Dialog dintre Biserica Ortodoxă și Federația Luterană Mondială. Copreședinții acestei comisii miste fiind I.P.S. Mitropolit Spiridon al Italiei, de la Patriarhia Ecumenică din partea Bisericii Ortodoxe și Episcopul onorific Dr. William Lazarus de New York, din partea Federației Luterane Mondiale.

În delegația ortodoxă au fost reprezentate următoarele Biserici : Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Antiochiei, Patriarhia Moscovei, Patriarhia Română, Biserica Ciprusului, Biserica Greciei, Biserica Ortodoxă din Finlanda, Biserica Ortodoxă din Cehia și Slovacia, Biserica Ortodoxă din Albania. Cei 12 delegați luterani reprezentau 10 din cele 122 Biserici membre ale F.L.M., inclusiv Biserica Evanghelică C.A. din România.

Urmiind metoda de lucru adoptată în acest dialog, o subcomisie formată din patru delegați (doi ortodoxi și doi luterani) s-a intrunit la Veneția (Italia) în 1994 și a elaborat un text asupra temei «Conceptul de mărire în lumina Sinoadelor Ecumenice» pentru care, câte un delegat de fiecare parte a fost însărcinat să elaboreze un comentariu la textul comun elaborat la Veneția, din partea F.L.M. — Episcopul Dr. K. Tuovainen, iar din partea ortodoxă Pr. Prof. Vasile Ioniți.

La baza discuțiilor purtate în cadrul intrunirii de la Limassol au stat textul de la Veneția și cele două referate, unul ortodox și unul luteran. Discuțiile s-au concentrat asupra termenilor : justificarea sau îndreptarea (justification — Rechtfertigung) și promărire (Clarification) care descriu punctul de vedere specific luteran și respectiv pe cel ortodox, în legătură cu acești termeni nu s-a putut ajunge la un acord comun și prezentarea lor, ci s-a convenit doar, asupra faptului că, accepția descriu doar măntuirea, fără să o cuprindă în întregime. Urmare a acestor considerații, s-a convenit ca fiecare parte să-și expună punctul de vedere în câte un paragraf diferit. Rezultatul final al intrunirii de la Limassol a

constat în acceptarea unui comunicat destinat presei, iar separat acceptarea unui text comun care conștientizează partea dintr-un text mai larg, care va avea în final mai multe capitole, conform arderetelor de urzică și a mai fi tratate. Textul comun a fost semnat doar de către cei doi copreședinți, dar fiind că ei mai trebuia lucrat asupra unor îmbunătățiri lingvistice și urma apoi, să fie comunicat bisericilor.

Delegatul Bisericii Ortodoxe Române la această întrunire a apreciat că este necesar ca Biserica Ortodoxă împreună sau separat să facă o evaluare a dialogului teologic purtat până acum cu Federația Luterană Mondială, pentru a se putea hotărî ce se va face cu rezultatele de până acum, în ce măsură și până la ce nivel pot fi acceptate textele comune cu referire la aspectele teologice introductive și apoi a se vedea cum trebuie continuat și apreciat în viitor acest dialog. Aceste observații au fost însoțite de ambele părți în dialog, care numai împreună vor putea depăși într-o bună zi simplul fapt de a se afla într-un dialog teologic, care — direct de responsabilitatea celor care și-au pus semnătura sub textele elaborate în comun — nu angajează încă pe nimeni dintr-una.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comitetului stabilit în exteriorul Bisericii, Sfântul Sinod planar a hotărât :

- în vederea desfășurării celei de a VIII-a întruniri a Comitetului Mixt de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Federația Luterană Mondială (Linaasol, Cîmpa, 1—8 august 1985), Comitetul Bisericii noastre pentru dialog teologic cu Federația Luterană Mondială constituind o comisie etichetă dialogului ortodoxo-luteran și pe mână departe.

Fișă nr. 2686/1985 — Informare asupra pregătirii viitoareii întruniri a Comitetului de Dialog Teologic Bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania (Solmitz, Germania, 27 noiembrie — 3 decembrie 1985).

În perioada 27 noiembrie — 3 decembrie 1985 va avea loc viitoarea întrunire a Comitetului de Dialog Teologic Bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania (Solmitz, Germania), în care scop, cu binecuvântarea Prea Fericitului Patriarh Patriarh Teoctist, în ziua de 25 iulie 1985 a avut loc, la Mănăstirea Antim din București, înmorminca dialogului Bisericii Ortodoxe Române, care urmează să participe la acest întrunire, sub președinția I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului.

Pr. Prof. Viorel Ionuț, membru al Comitetului a opinat că viitoarea întrunire a Comitetului de dialog bilateral B.O.R. — E.K.D. va trebui să facă o evaluare a activității de până acum a Comitetului, fiind apreciată, de asemenea, inițiativa Patriarhiei Române de a accepta, pe lângă membrii mai vechi și alți membri.

În cadrul lucrărilor Comitetului a fost reliefată importanța continuării, care a prevalat în alegerea textelor ce vor fi abordate la viitoarea întrunire de dialog, subliniindu-se faptul că dialogul cu Biserica reformată a fost considerat întotdeauna de E.K.D. ca cel mai substanțial dintre cele

cu Bisericile Ortodoxe acest lucru fiind foarte important în opinia în contextul în care, în prezent, relațiile E.C.D. cu Bisericile Ortodoxe din Serbia și Grecia nu sunt dintre cele mai bune.

Comisia Bisericii noastre a considerat ca una dintre temele care vor fi abordate de delegația germană în cadrul discuțiilor de la Sibiu va fi și cea legată de problema naționalismului.

În privința confirmării referențelor, s-a opinat ca ar trebui să reprezinte un tot unitar, analizându-se atât aspectele teologice, cât și implicațiile practice ale temei. În acest sens, vor trebui abordate ambele dimensiuni ale „Comuniunii sfintilor” atât comunionea cu Măica Domnului, cu Sfântii (înțelesă în ortodoxie), cât și cea dintre credințioși între ei (percentuală de luterani).

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște :

- Se aprobă componența Comisiei Bisericii Ortodoxe Române pentru Dialogul cu Biserica Evanghelică din Germania, după cum urmează :
- I.P.S. Mitropolitul Nicolae al Ronțului, Președinte
- I.P.S. Mitropolitul Serafim pentru Germania și Europa Centrală
- P.C. Pr. Prof. Viorel Ionuț
- P.C. Pr. Mircea Bănuș
- Diacon Lector Dorin Cășcu
- Pr. Lector Ioan Tălcu
- Pr. Lector Valer Bel
- Diacon Asist. Ioan Carac

Tezaur nr. 3121/1995 — Participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la lucrările Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Geneva 7—11 februarie 1993).

Între 7—11 februarie 1993, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a participat în Geneva la lucrările Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

La începutul lucrărilor a fost aprobat procesul verbal al ședinței anterioare a Comitetului Executiv din septembrie 1994, de la București, în care au fost cuprinse și largi extrase din cuvântul de salut al Prea Fermosului Patriarh Petru al Teotocului și a fost prezentată viața pastorală și ecumenică a Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea, în prefața procesului verbal a fost menționată vizita făcută în Mitropolia Moldovei și Bucovinei de către un membru al Comitetului Executiv, precum și întrunirea ecumenică de la București, cu reprezentanți dintr-un număr de culte din România.

Tot acum au fost studiate și aprobate, cu unele amendamente, dările de seamă privind activitatea Secretariatului General și a celor patru unități ale Consiliului : Unitatea I — Unitate și relaționare ; Unitatea II — Biserici în mișcare ; Unitatea III — Dreptate, Pace, Creație ; Unită-

teza IV — Dăruirea și sfârșitul, și a fost studiat raportul privind situația financiară a Consiliului, recomandându-se că este nevoie să fie încurajată contribuția financiară a Bisericilor pentru activitățile Consiliului, în special în această perioadă de recesiune economică.

O atenție deosebită a fost acordată nevoii de a sensibiliza Bisericile ca să susțină noul program al Consiliului și anume: «Programul pentru înăbușarea violenței», în sensul că Bisericile să se implice mai mult în activități de apăsare a conflictelor, în reconcilierea și educația pentru evitarea violenței în relațiile interconfesionale, interetnice și internaționale.

În acest context, Comitetul Executiv a fost conștient de intervențiile publice ale Secretariatului General al Consiliului pentru apăsarea unor conflicte sau tensiuni în diferite părți ale lumii (Baltic, Rwanda, Bosnia-Herțegovina, Ceinaia etc.).

Privitor la viitoarea sesiune a Comitetului Central al Consiliului Mondial al Bisericilor, care va avea loc la Geneva între 14—22 septembrie 1995, Comitetul Executiv a prezintă pentru aprobare unele recomandări privind compoziția delegațiilor Bisericilor membre la a VIII-a Adunare Generală a Consiliului, care va avea loc în 1995, la Harare, Zimbabwe în Africa, între care una care ca delegații ortodocși să reprezinte cel puțin 20% din participanți. De asemenea, s-a recomandat largirea participării tineretului, a femeilor și a laicilor, pentru ca Adunarea Generală să poată reflecta realitatea Bisericilor ca atare.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comitetului relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

- în vedea de participarea IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la lucrările Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Geneva 7—11 februarie 1995.
- Se va publica în revistele centrale bisericești o prezentare a acestei participări.

Temel nr. 3937/1995 — Participarea P. S. Episcop Teofil Șniatoc, Vicar Patriarhal, la Adunarea Generală a Consiliului Ecumenic European pentru Biserică și Societate (Strasbourg, Franța 4—6 septembrie 1995).

În perioada 4—6 septembrie 1995, P. S. Episcop Teofil Șniatoc, Vicar Patriarhal, a participat la Strasbourg, Franța la lucrările Adunării Generale a Consiliului Ecumenic European pentru Biserică și Societate (E.E.C.C.S.).

De câțiva ani, între E.E.C.C.S. și Conferința Bisericilor Europene s-a stabilit o activă colaborare, fapt pentru care C.B.E. a delegat pentru Adunarea Generală a E.E.C.C.S. patru membri, doi ortodocși și doi protestanți, exprimându-se plăcerea ca E.E.C.C.S. să capete rolul unui Secretariat la C.B.E., axat pe probleme europene, idee de altfel împărtășită și de Biserica noastră.

În cadrul întrunirii de la Strasbourg au fost abordate mai multe probleme, dintre care amintim:

a) Pregătirea elaborării principiilor de vedere ale Bisericilor din Europa asupra Conferinței Interguvernamentale a Uniunii Europene, care va avea loc în 1996 și care va hotărî politica Uniunii;

la abordarea sensibilei teme a relațiilor dintre Biserică și stat, constatăndu-se că s-a în plus, deseori de păreri în abordarea acestei probleme, în special în legătură cu conceptele de «Biserică națională», «Biserică de stat», ideea de «laicitate»:

c) Analizarea aspectelor concrete ale programului. -Să oferim un dublu European», înaintea de Uniunea Europeană.

La această sesiune a participat și P.C. Arthur Emmanuel Adamala coordonatorul «Biroului de legături al Bisericii Ortodoxe cu Uniunea Europeană», care a explicat că acest Birou, deschis recent de către Săcătuitul Sa Patriarhal Ecumenic Bartolomeu I se dorește a fi o reprezentanță a tuturor Bisericilor Ortodoxe pe lângă structurile europene.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comitei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

- la act de participare: P. S. Episcop Teofil Simaita, vîcăr patriarhal, la Adunarea Generală a Comitei Ecumenic European pentru Biserică și Societate (Strasbourg, Franța, 4-8 septembrie 1984).

Temă nr. 2252/1985 — Participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de P. S. Episcop Ioan al Oradiei la Conferința Ecumenică «Credința creștină și demnitatea umană» (Kecskemet, Ungaria, 21-27 august 1985).

În perioada 21-27 august 1985, o delegație condusă de P.S. Episcop Ioan al Oradiei a participat la Conferința Ecumenică «Credința creștină și demnitatea umană» în Ungaria la Kecskemet.

Printre cei aproape 300 de participanți la această Conferință, veniți din toate țările Europei, din S.U.A., din Japonia s-a numărat și delegația Patriarhiei Române, formată din P. S. Episcop Ioan al Oradiei, Pr. Prot. Univ. Alexandru Moraru, Decanul Facultății de Teologie Cluj-Napoca și Pr. Vasile Sabău, Consilier episcopal la Episcopia Oradiei.

Lucrările conferinței și discuțiile s-au desfășurat în patru grupe de lucru, după cum urmează:

- 1) «Naționalism și ereticitate»;
- 2) «Rezolvarea pașnică a conflictelor, regulile dialogului»;
- 3) «Apropieri pastorale în învînjirea naționalistă»;
- 4) «Mărturisirea păcatelor și asumarea răspunderii».

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comitei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

- la act de participare delegației condusă de P. S. Episcop Ioan al Oradiei la Conferința Ecumenică «Credința creștină și demnitatea umană», Kecskemet, Ungaria, 21-27 august 1985.

Temă nr. 7106/1985 — Participări ale unor teologi ortodocși români la diferitele întruniri internaționale.

De la ultima ședință de lucru a Sfantului Sinod, au avut loc o serie de participări ale unor teologi ortodocși români la diferite întâlniri internaționale după cum urmează :

a) Participarea Pr. Mircea Băeșu la a 25-a Întâlnire Europeană pentru cunoașterea confesiunilor (Breslavia, Germania, 2—4 martie 1995) ;

b) Participarea Pr. Lector Ștefan Bărbău la cea de a VI-a conferință anuală a capelanilor militari pești din Europa și Nordul Americii (Varșovia, Polonia, 8—10 februarie 1995) ;

c) Participarea Pr. Lector Ștefan Bărbău la al II-lea Simpozion European «Polonia și Biserica», Frankfurt pe Main, Germania, 8—12 mai 1995) ;

d) Participarea Pr. Michael Tița, Consilier Patriarhal, la definirea Documentului Consiliului Ecumenic al Bisericilor asupra «Credinței Apostolice» (London, Anglia, 3—8 iulie 1995) ;

e) Participarea D-ului Mihail Daniel Lungu, la «Consultanța cu teologi mai tineri», a Comitetului «Credința și Constituția» din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Turku, Finlanda, 3—11 august 1995) ;

f) Participarea D-rei Anisoara Cami la Adunarea anuală a Grupului de lucru «Mishan Urbană-Nurata» al Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Yaounde, Camerun, 7—11 mai 1995) ;

g) Participarea D-rei Anisoara Cami la Întâlnirea Comitetului a II-a a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Conventry, Anglia 5—12 iunie 1995).

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comitetului relațiilor externe bisericești, Sfantul Sinod hotărăște :

- la act de participările unor teologi români la diferitele întâlniri internaționale.

Tema nr. 1034/1995 — Itinerarul pastoral al I.P.S. Mitropolit Scađrin al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală în perioada ianuarie — iunie 1995.

Din asigurarea itinerariului pastoral al I.P.S. Mitropolit Scađrin al Germaniei și Europei Centrale se constată că I.P.S. Sa a depus o activitate pastorală deosebită, urmărind permanent consolidarea parohiilor și întărirea unității de credință și de neam a românilor, prin prezidarea Adunărilor eparhiale ale Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală, a Arhiepiscopiei de la Paris, vidat la unele proștiri din cadrul celor două eparhii, întâlniri cu diverși înstăuitorii ai Bisericii Ortodoxe, precum și cu reprezentanții ai Bisericii Romano-Catolice, Vechii Catolice Anglicani și Evanghelică din Germa-

nia. În cadrul școlii I.P.S. Mănăstirea Șerăfim, la invitarea Proa Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a făcut o scurtă trecere în revistă a evenimentelor deosebite care au avut loc în cadrul eparhiei.

În urma discuțiilor purtate în plasașul școlii și la propunerea Comisiei conștientă, juriștilor și pentru disciplină, Săntatul Sinod hotărăște :

- s'a arce de activitatea I.P.S. Mănăstirii Șerăfim al Mănăstirii Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală, desfășurată în primul semestru al anului 1995.
- Aduce mulțumiri I.P.S. Șerăf, pentru permanenta strădanie de a promova și îndruma viața bisericească în parohia din cadrul Mănăstirii Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală și Arhiepiscopiei de la Paris.

După epuizarea problemelor luate pe ordinea de zi a Comisiei relațiilor externe bisericești, Proa Fericitul Părinte Patriarh dispune suspendarea lucrărilor, la orele 14.00 pentru pauza de prânz.

Reîntălnindu-se lucrările Săntatului Sinod la orele 16.00 Proa Fericitul Părinte Propădășat invită pe P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos, raportant Comisiei Învățămintului pentru propunerea personalului bisericesc, să prezinte referatele Comisiei, după cum urmează :

Referatul sectorului Învățămintului și Educație Religioasă, în legătură cu :

A. Problemele Învățămintului Teologic :

Revizuarea Regulamentului Seminarilor teologice laicele.

Temei nr. 6948/1993; Metodologia privind organizarea și desfășurarea examenelor de admitere și de absolvire la unitățile de învățământ universitar teologic din Patriarhia Română -- Temei #137/1993.

B. Probleme privind predarea Religiei în școlile de stat, în lumina prevederilor noii Legi a învățămintului :

Aperțe privind dimensiunea religioasă în procesul educațional din România, în vederea includerii în diferite regulamente și instrucțiuni ce se vor elabora de către Ministerul Învățămintului -- Temei nr. 8738/1995; Propunerile Patriarhiei Române adresate Ministerului Învățămintului privind elaborarea unor reglementări specifice, pentru predarea Religiei în învățămintul preuniversitar -- Temei nr. 8739/1995; Aprobarea programelor școlare pentru predarea Religiei la clasele IX - XII (XIII) de liceu și la anii I - III din școlile profesionale .

Tomul 4740-1995: Propunerile Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, privitoare la îmbunătățirea condițiilor de admitere și ale unor activități în Facultățile de Teologie Ortodoxă — Tomul 7489/1993.

*

Toate aceste probleme au fost discutate în cadrul Sfântului Sinod luându-se hotărârile corespunzătoare.

Equalizându-se examinarea tuturor problemelor înscrise pe ordinea de zi, Președintele Partinse Președinie a adus în discuție, mulțumiri membrilor Sfântului Sinod pentru participarea și pentru contribuția adusă la soluționarea lor, adresându-le tuturor rugămintea de a prelua și actele la îndeplinirea responsabilităților care au fost încredințate fiecăruia, în legătură cu primirea și conducerea competițiilor, care saune la universitățile noastre liberale și confesionale astfel în buna desfășurare a programului scolar, așa cum s-a prezentat în ședința sinodală.

Președintele Partinse Președinie a declarat prorogată ședința sinodală pe anul 1995, ședința încheindu-se la ora 14,00.

La încheiere s-a rostit rugăciunea «Cuvine-se cu adevărat»

P. AUGUSTIN BĂNEȘ

*

Lucrările Sf. Sinod din 24—25 octombrie 1995, s-au înscris, în atmosfera sărbătorească dar și de lăcurare a Bisericii, în contextul fiecărui aniversare.

Ca momente culminante ale acestor aniversări s-a înscris perioada 25 septembrie — 1 noiembrie 1995, când în capitala țării se prăznuiește cu mare cinste și evlavie, Sfântul Dimitrie Iavoroscozul de Măr, protector al întregului spațiu balcanic, pe care l-a sfârșit cu martirajul său, și Sfântul Curșos Dimitrie cel Nou, păstorașul Cuvșii în care își are și moșchea, în Catedrala Patriarhală, iar chipul în stema Bucureștilor. Iar li s-a adăugat, ca dată de încheiere a festivităților, 1 noiembrie, în amintirea înscrisă a primului Patriarh la 1925. Perioada acestor festivități biserictești a corespuns, așadar, unor momente specifice de viață religioasă și duhovnicească ale poporului nostru care, puternic în virtute și statornic în credință, a reușit prin scara să strălucască în această zonă, la răspundere de drumuri ale migrațiilor, și înscrisă de întregul său mare imperiu, din fievire dispărute, în fața tuturor vicisitudinilor vremurilor, reușind să-și păstreze ființa națională, identitatea de neam și puritatea credinței creștine spontane, devenită Ortodoxia românească.

Aniversarea acestor evenimente, așa după cum s-a desfășurat, mai precis de o simplă comemorare, a avut și are semnificații foarte mari profunde și multiple în viața spiritual-religioasă și socială a neamului nostru.

Mai întâi, întâlnirea reprezentanților creștinătății în țara noastră a înscris unitatea în rugăciune a întregii creștinătăți cu poporul nos-

trăi, cu toate peopărele care dinții rugăminti lui Dumnezeu; a însemnat comuniunea cu alții cei din veac fiind plăcuți lui Dumnezeu care au simțit cu viața și jertfa lor pământul țării noastre sau al altor țări; a însemnat mîntuirea unității în remanierea euharistică a Ordoșilor, atât de înmălași în toate lăcașele, dar în cele din urmă bîntuitorie; a însemnat aducerea aminte de toți cei care au pus suflet și au trădit la ridicarea edificului național și religioz. preșărind pe întreg teritoriul țării și peste granițele ei, semnule dămăririi noastre, bisericile și mîntuitorile prin care noi l-am avut pe Hristos cu noi și-n care, în rîndul nostru, ne-am simțit în Casa lui Dumnezeu; a însemnat pînă aducere aminte de toți cei care au suferit pe nedrept împărățiile și persecuțiile unei lumi strălucite înălțată de Dumnezeu; a însemnat comemorarea trecutului în care Neamul nostru și Biserica sa au euzumet și gloria, dar și înfrîngerea, crucificarea, dar și învierea, pentru că acum, după acești blăniș, alți se regăzesc înălțată de încredinți și încredințare în viitor; a însemnat, pentru toți cei ce nu participat cu evlavie la toate sfîntele slujbe, o recușiere și o reînnoire cu Dumnezeu și cu toți cei mai de înainte părinți și frați ai noștri. Și dacă am uitat a mai menționa peste vremea din semnificația, ea nu a fost uitată, cu siguranță, în curtea vînzării și în sufletele celor ce au trăit aceste înălțătoare, memorabile și de rezultat momente de popas dumnezeiesc.

Festivitățile au răpăsat strălucire, nu atât prin ceea ce s-a dorit a fi, nu atât prin obiectivul înșit. comemorările menționate, vîl mai ales prin ceea ce s-a realizat, de la un moment la altul, înecate din ele decăzînd și alte dumnezeuri, și valen ale spiritualității creștine și ortodoxe, precum și nelăzucite resurse sufletești ale unui popor bîncredințos. Au fost aceste festivități prilej de a se demonstra solidăritatea creștină în general și ortodoxă în special, prin dragăzina și iubirea învîntă exprimată de toți participanții și care nu au fost pușini. S-a realizat, cu acest prilej și regăzina tuturor comunităților -- din țară, dinăpăra și teritoriile aflate îned în alăza grănzilor -- prezenți prin înălțăzătorii lor. S-a vîdit cu înecate ocazie puritatea sufletelor, credința puternică în Dumnezeu, nădejdea într-un viitor mai bun -- prin Biserica -- și dragăzina înfrîngere manifestată de credincioșii noștri față de soții Bisericii ce ne-au cinșit cu prezența. S-a evidențiat cu acest prilej unitatea dintre ierarhie și popor, dintre Biserica și Stat, exprimate în participarea înălțată la cele mai semnificative momente a tuturor reprezentanților nașionali, regăzindu-se împreună țarașii, oameni de stat și politici, oameni de cultură, cu fiți și membri ai asociașii Biserice și ai asociașii Patrii Școlilor ei, din acest punct de vedere, s-a realizat acest vîntre-n rugă și simțiri dorință de toți marii noștri înălțat și de toți oamenii de bună credință și bune intenșii de acum.

Dacă entuziasmul a fost fără mîzgină, emoșile au fost expletivoare, participarea numeroasă și ascurile în presă, Radio și TV puternice, rămăne, mai presus de acestea, fișeri sfînt care a marcat în toate aceste momente sufletele credincioșilor prezenti efectiv dar și a celor ce au participat la aceeași intenșitate cu gîndul, rugăzina și inelma.

DELEGAȚIILE PARTICIPANTE

Urmasind firul desfașurii festivitatilor, mergemina mai arhi de-
 ingustaie participante care au reprezentat printr-una toate Bisericile creș-
 tinoase : Bisericele Ortodoxe, Bisericele Orientale, Biserica Romano-Catolică,
 Biserica Anglicană, Confesiunile protestante.

Cei mai semnificativi aspect ai reprezentării inau regăsim în unitatea
 credinței și a năzuințelor a românilor din toată lumea, reprezentată de
 înaltașii lorii Episcopilor din străinătate : Mitropolia Autonomă a Basa-
 rabiei, Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada, Episcopia
 Ortodoxă Română din America, Mitropolia Română pentru Germania
 și Europa Centrală, Vicariatul Ortodox Român din Vârșet, Vicariatul
 Ortodox Român din Gyula.

Sentimentele de înălțată, unitate și dragoste creștină au-gi manifestat
 prin participarea reprezentărilor următoarelor Biserici :

Biserici Ortodoxe avone

Sacrositate Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopoli,
 însoțit de I.P.S. Mitropolia Nicomedia de Ierusalim, Sinedul Marelor
 și Antiochian, I.P.S. Mitropolia Iugoslavă al Lugova, Catedrala din
 Toledoa și domnul Romanoș Constantinopol, însoțitor.

Prea Fericitul Sa Petros III, Papă și Patriarh al Alexandriei și
 al întregii Africi, însoțit de P. S. Episcop Theodoros de Kirina, și de
 domnul Arhiepiscopul mare exilarh al Imperiului Alexandrian ;

I.P.S. Mitropolia Eliza de Fir și Sidon, P. S. Episcop Demosthenos
 de Edessa și P. S. Episcop George, Vicar Patriarhal, delegați ai Prea
 Fericitului Ignatie al IV-lea, Patriarhul Antiochiei și al întregii
 Orienti.

I.P.S. Mitropolia Constantinopol de Nisopolis, și Prea Cuviosul Arhi-
 mandrit Demetrios, Secretarul Sfântului Sinod reprezentând pe Prea
 Fericitul Dionisie, Patriarhul Ierusalimului ;

Sacrositatea Sa Paștr, Patriarhul Serbiei, împreună cu I.P.S. Mi-
 tropolia Nicolae de Sarajevo, P. S. Episcop Sava de Sremska, P. C.
 Pe. Vicar Vasilije Maronić al Vicariatului ortodox arhiepiscop din Tem-
 soara și P. C. Arhiepiscopul Momir Leon ;

Sacrositatea Sa Martin, Patriarhul Bulgariei, însoțit de I.P.S. Mi-
 tropolia Neofit de Dobruja-Cernavoda, P. C. Protopop Spas Mihailov,
 Pe. Dețar Todor — Patriarhul Bulgar din București și domnul Simeon
 Krastev ;

Prea Fericitul Sa Hieronimos, Arhiepiscopul Ciprului, însoțit de
 I.P.S. Mitropolia Chrysostomos de Kirina, însoțitor Chiriacos Gheorghiu,
 dr. Andreia Mitsida, secretar parohial și domnul Ioan Dumitriu ;

I.P.S. Mitropolia Prokopios de Philippo, reprezentând Arhiepiscopul
 Greciei, împreună cu I.P.S. Mitropolia Iakovos de Argolis și I.P.S. Mi-

Metropolit Ignatie de Irtis și Prea Cuviosul Arhiepiscopul Ieroteos Tambov, Secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Greciei, delegați ai Prea Fericitului Serafim, Arhiepiscopul Cretiei;

Prea Fericirea Sa Anastasie, Arhiepiscopul Ținutului și al întregii Albeții, însoțit de P. C. Pr. Gheorghe Korovaeși și domnul Artan Kostii;

I.P.S. Arhiepiscop Simion de Loda și Parnan și P. C. Protocierul Constantin Narayev delegați ai Prea Fericitului Vasile, Mitropolit al Varpolei și al întregii Poloniei;

Prea Fericirea Sa Dorotei, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al diecezelor Cehiei și al Slovaciei, P. S. Episcop Jan de Mikalkov, P. C. Protoscribitor dr. Jerolim Savarsky, domnul Catedralei Sf. Chiri și Metodia din Praga și P. C. Pr. Cristian Popescu, interpret;

I.P.S. Arhiepiscop John al Kareliei și al întregii Finlande, împreună cu P. C. Protodicon Kimmo Kallinen;

I.P.S. Theodorus, Arhiepiscop de Tokyo și Mitropolit al întregii Japonii, împreună cu P. C. Protodierul John Takahashi și P. C. Pr. Joseph Oshiba;

Creștinii ortodocși români din diaspora au fost prezentați prin delegații conduse de arhiepiscopii lor și anume: I.P.S. Arhiepiscop Victorie Ursache al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, însoțit de P. C. Pr. Ioan Ionită, P. C. Pr. Nicolae Apostola, P. C. Pr. Ioan Gherman, P. C. Pr. Simion John Cateu și domnul Timothy Racho, I.P.S. Mitropolit Serafim Joașcă al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală și P. S. Episcop Narkhazid Pev al Episcopiei Ortodoxe Române din America, însoțit de P. C. Prot. Constantin Tofta, P. C. Prot. Laurențiu Lazăr, P. C. Prot. Simion Pavel, P. C. Pr. Remus Grasso și domnul Mark Chestnut;

De asemenea, a fost prezent I.P.S. Petru Adunaru, Mitropolitul Basarabiei, însoțit de P. C. Protocierul Petru Stăburu, P. C. Protocierul Vasile Petruche, P. C. Protocierul Ioan Cănuș, P. C. Protocierul Ioan Cănuș și domnul Vlad Căbețaruș, împreună cu un mare număr de credincioși;

Din partea Vicariatului Ortodox Român de Vîșej a participat P. C. Vicar Moise Iancu, iar din partea Vicariatului Ortodox Român din Creta, P. C. Vicar Pavel Ardelean;

Marturii Ortodoxe Orientale:

Societatea Sa Koneks I, Patriarhal Suprem Catolic al tuturor erezilor, însoțit de I.P.S. Arhiepiscop Dinegr Mardichian al Episcopiei Armene din România și P. C. Arhiep. Zareh Baronian;

Societatea Sa Sionuda III, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Bisericii Ortodoxe Copte din Egipt, însoțit de P. S. Episcop Serapion al Serviciilor Generale și Sociale;

Din partea Bisericii Romano-Catolice a participat Eminența Sa Cardinalul Edvard Idris Cassidy, Președintele Consiliului Pontifical pentru Promovarea Unității Creștine și Monsienui dr. Albert Rosch, directorul Institutului pentru Bisericile Orientale din Regensburg — Germania.

Biserica Anglicană a fost reprezentată de Reverend Christopher Newlands, prezbiterul bisericii anglicane din București.

De la Consiliul Mondial al Bisericilor a fost prezent Secretarul General Adjunct, dr. Wesley Adnanajet, iar din partea Conferinței Bisericilor Europene, dr. rector Wilhelm Voemer și doamna Elena Sautner.

Au mai participat și următorii conducători și reprezentanți ai Bisericilor și Cultelor din România :

I.P.S. Mitropolit și Arhiepiscop Ioan Botea al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București,

I.P.S. Mitropolit Lucian Mureșan, al Mitropoliei Române Unite cu Roma,

I.P.S. Mitropolit Gavriela Timofei al Bisericii Creștine de Rit Vechi - Braila,

E. S. Episcopul Kalman Csiki al Episcopiei Reformate - Cluj-Napoca, Președintele Sinodului Bisericii Reformate,

E. S. Episcopul Cristofh Klein al Bisericii Evanghelice C. A. — Sibiu,

E. S. Moșan Arpad, Superintendentul Bisericii Evanghelice S. P. — Cluj Napoca,

E. S. Erdi Janos, Episcopul Bisericii Unitariene, Cluj Napoca.

Dr. Avram Nicolae Cajal, Președintele Federației Comunităților Evreiești (Mosaic) din România,

Dr. Daman Negeat, Muftul Șef al Cultului Musulman din România,

Pr. Vladimir Marcovici, Vicaritul Ortodox Sărb din Timisoara.

Din partea oficialităților statului au participat, la diferite momente semnificative, la conferința titlului de Doctor Honoris Causa, la Săntăa Liturgică Solennă și la Sesiunea Jubiliară din Recorda Parlamentului, următoarele distinsе personalități :

Dr. I. Băescu, Președintele României,

Dr. Ovidiu Gherman, Președintele Senatului,

Dr. Adrian Năstase, Președintele Camerei Deputaților,

Dr. Nicolae Văcăroiu, Prim-ministru al Guvernului Românici,

Dr. Mircea Cioba, Ministru de Stat,

Dr. Dan Mircea Popescu, Ministru de Stat, Ministru Muncii,

Dr. Florin Georgeescu, Ministru de Stat, Ministru de Finanțe,

Dr. Teodor Meleșcanu, Ministru de Stat, Ministru Afacerilor

Externe,

Dr. Ionel Chiurbașan, Ministru Justiției,

Dr. Gheorghe Tîrba, Ministru Apărării,

Dr. Doru Ioan Tîrăciță, Ministru de Interne,

Dr. Valeriu Tabăreț, Ministru Agriculturii,

Dr. Aurel Novac, Ministru Transporturilor,

Dr. Dan Agacheș, Ministru Turismului,

Dr. Aurel Ilie, Ministru Apelor,

Dr. Liviu Mălar, Ministru Invățămîntului,

Dr. Iulian Mincu, Ministru Sănătății,

Dr. Viorel Mărginean, Ministru Culturii,

Dr. Valer Borneșanu, Ministru pentru Relațiile cu Parlamentul,

Dr. Viorel Hrebenciuc, Secretar General al Guvernului,

Dr. Octav Comăneș, Secretar de Stat,

- Dl. Ioan Pașcu, Secretar de Stat,
 Dl. Nicușor Constantinescu, Secretar de Stat,
 Dl. Mihai Ungheanu, Secretar General Adjunct al Guvernului,
 Dl. Victor Opașchi, Consilier Prezidențial.
 Au fost prezenti de asemenea reprezentanții unor instituții publice
 și din administrația de stat :
 Dl. Profesor Universitar Ioan Murari, Președintele Curții Constitu-
 ționale,
 Dl. Gheorghe Udean, Președintele Curții Supreme de Justiție,
 Dl. Profesor Universitar Ioan Bopdan, Președintele Curții de
 Conturi,
 Dl. Vasile Drăgulin, Procurorul General al României,
 Dl. Virgil Măgureanu, Directorul Serviciului Român de Informații,
 Dl. Titus Băveș, Președintele Consiliului Național al Audio-
 vizualului,
 Dl. Profesor Universitar dr. Ioan Mihăilescu, Președintele Consti-
 tuțului Național de Evaluare și Acreditare Academică,
 Dl. Mugur Iănescu, Guvernatorul Băncii Naționale a României,
 Dl. Alexandru Dinulescu, Președintele BANCOOP,
 Dna. Elena Petculescu, Președintele BANKPOST,
 Dl. Constantin Dima, Președintele Băncii -ION IERLIAC-,
 Dl. Ioan Sima, Președintele Băncii -DACIA FELIX-,
 Dl. Blăveș Liviu Teșușan, Președintele BANCOREX,
 Dl. Ioan Popescu, Președintele Băncii Internaționale a Belizului,
 Dl. Ion Ghina, Președintele Băncii Comerciale Române,
 Dl. Gheorghe Bărbulescu, Președintele Băncii Agricole,
 Dl. Marian Crișan, Președintele Băncii Române de Dezvoltare,
 Dl. Profesor dr. Emil Ciofan, Președintele CREDIT BANK,
 Dl. Dina Petariu, Președintele Băncii București,
 Dl. Gheorghe Vălcănuș, Prefectul Capitalei,
 Dl. Ilie Ponta, Secretar de Stat pentru Cultură,
 Dl. Deniș Ștefan, Director la Secretariatul de Stat pentru Cultură,
 Dl. Petrică Tăndăscu, Consilier la Secretariatul de Stat pentru
 Cultură,
 Dl. Iulian Crețu, Viceprimar al Capitalei.
 Au mai fost prezenti următorii generali și ofițeri superiori :
 Dl. General Colonel Dumitru Coștîni, Secretar de Stat, Șeful Sta-
 tuții Generalei Măjor al Armatei Române,
 Dl. General Major Mircea Mureșan, Șeful Direcției de Cultură a
 Armatei,
 Dl. General Major Gheorghe Cornat, Comandantul Brigăzii de
 Gardă,
 Dl. General Locotenent Mircea Agapi, Comandantul Academiei de
 Inalte Studii Militare,
 Dl. General Locotenent Gheorghe Dăncuș, Secretar de Stat,
 Dl. General Locotenent Ioan Păulescu, Subsecretar de Stat,
 Dl. General Major Octavian Chișu, Comandantul Trupelor de Jan-
 darmii,

Dr. General Ioanettei Nicolae Nipu, Comandanul Direcției Generale a Poliției Municipiului București,

Dr. General Major Nicolae Cria, Directorul General al Direcției Generale a Poștelor și Comunicațiilor,

Dr. Colonel Dumitru Ciobanu, Șeful Direcției Circulației

Instituțiile de cultură, învățământ și artă au fost prezente prin :

Dr. Neagoe Udrea, Director General al ROMPHEN,

Dr. Virgiliu Rodășan, Președintele Comitetului Național Român al UNESCO,

Dr. Nicolae Nicșoră, Președintele Comitetului Național de Creație Română,

Dr. Virgil Constantinacu, Președintele Academiei Române,

Dr. Emil Constantinacu, Rectorul Universității București,

Dr. Augustin Bozora, Președintele Fundației Culturale Române,

Dr. Maria Bernea, Directorul Muzeului Țărănesc Român,

Dr. Radu Florescu, Directorul Muzeului Național de Istorie,

Dr. Gabriel Sireampel, Directorul Bibliotecii Academiei Române,

Dr. Profesor Universitar dr. Gheorghe Voinea, Președintele Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice.

D-na. Irina Mercedes Zărnescu, Președinta Institutului Român pentru Dezvoltarea Omului.

De asemenea, au fost prezente stăruți și stăruțe de încredere, membri ai Comitetului Național Bisericesc, reprezentanți ai învățământului teologic ortodox, ai Administrației Patriarhale, Arhiepiscopiei Bucureștilor, numeroși reprezentanți ai mijloacelor de informare în masă.

La momentele principale au luat parte și ambasadorii țărilor reprezentate la București, încât participarea a fost numeroasă, pe măsura importanței evenimentelor aniversate și a solemnităților ce au avut loc.

PRIMIREA DELEGATIILOR DE PEȘTE HOTARE

la zilele de 25—26 octombrie 1995

Încălzătorii ai delegațiilor Bisericilor Ortodoxe sârbi și reprezentanții unor Biserici creștine și organizații ecumenice internaționale au sosit la București în vârmul zărilor de miercuri, 25 octombrie și în dimineața zilei de joi, 26 octombrie și au fost întâmpinați, potrivit convingerilor pastorale, de Prea Făcătoarea Părinte Patriarh TEUCTIST și de membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, însoții de consilieri de la Centrul Patriarhal și de profesori la Facultatea de Teologie și la Seminarul Teologic din Capitală, care au îndeplinit rolul de translatori pe durata festivităților. La primirea unor delegații de peste hotare au fost prezente și reprezentanți ai Președinției, ai Secretariatului de Stat pentru Culte, precum și membri ai ambasadelor țărilor respective la București.

Exprimându-și bucuria pentru prilejul ce li s-a oferit de a participa, într-o slavă lui Dumnezeu, la sărbătoarea Bisericii Ortodoxe Române, reprezentanții delegațiilor de peste hotare, răspunzând cuvântului de bun venit rostit de Prea Făcătoarea Părinte Patriarh Teuctist,

nu achetai, la întoarcere în București, prin intermediul presei, televiziunii și radioului și scurte mesaje de laun poporului român și Bisericii sale.

La primirea S.S. Păule, Patriarhul Serbiei, la 25 octombrie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teofilat, exprimând bucuria revederii, la scurt timp după vizita făcută în Serbia, a spus :

Sinceritatea Voastră,
I.P.P.S.S. Voastre,
Prea Cinstiți Părinți,

«Bine este cunoscut cel ce vine întru numele Domnului. Bine ați vădit Sărbătorile Voastre pe pământul nostru românesc și-a mijlocul unei pașeri credincioase prieten și ospitalier. Amintindu-ne cu multă bucurie de vizita recentă din Serbia unde ne-am simțit înconjuțați de sentimente de atenție și dragoste creștină. Derim ca și S.S. Voastră să se bucure de aceeași dragoste și ospitalitate care să măngâie sufletul Vostru împinsă de grijile pentru soarta și destinul popoarelor pe care le păstoriți. Vă mulțumim pentru interesul ce ați luat-o de a răspunde vizitei noastre în Serbia și de a participa la jubileul Bisericii Ortodoxe Române. Derim ca petrecerea Sărbătorii Voastre în România să se constituie într-un moment de bucurie duhovnicească care să sporească încrederea în bucurarea și mângâierea noastră împădurirea atât de mult dorită între țări și popoare, între toți oamenii din lume.

Vă îmbrățișăm cu toată cea întru Hristos dragoste și Vă încredințăm de nemărginita bucurie a reînălțării precum și de toată protejirea și cinstirea noastră ! »

Răspunzând cuvântului de laun venit, S.S. Păule, vădit emoționat de primirea făcută și de bucuria revederii a spus :

Prea Fericirea Voastră Patriarh Teofilat,
I.P.P. și P.P.S.S. Voastre,

Mulțumim Prea Fericirii Voastre pentru frumoasele cuvinte de primare, și sentimentele exprimate, dar mai ales Vă suntem recunoscători pentru invitația ce ne-ați adresat de a participa la sărbătorile prilejului de aniversare Bisericii Ortodoxe Române. Făcăm totodată avere prilej pentru a răspunde vizitei pe care ați făcut-o în Serbia, vizită care a constituit pentru noi și pentru credincioșii noștri o mare măngâiere în contextul situațiilor îngrijorătoare din țara noastră.

Știm că venim la un mare popor vecin și prieten de care ne leagă o tradiție română și o vorbă prietenoasă. Nu ne îndăim de bunete Voastre sentimente și suntem conștienți că vom găsi la credincioșii români aceleași sentimente de înfrățire față de popoarele noastre acum greu încercate.

Întâlnindu-ne în rugăciune comună și întâlnindu-ne într-o creștinăscă nădejde credem că arăștii a noastră noastră întâlnire cu Prea Fericirea Voastră și cu poporul român patrie și țară să contribuie la bunăstarea noastră bună bunăstare și la întărirea unei sfide de bunăstare și pace, după modelul Vostru și în zona noastră.

Dorim Prea Fericirea Voastră să vădă, Bisericii Ortodoxe Române speranța prestigului ei, după cum a meritat, în viața țării, dar poporului român liniste, pace și prosperitate.

Sanctitatea Sa Nefeleos I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, a fost întâmpinat la coborârea din avion de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teofilist, cu următoarea cuvânt de bună venit :

«Sanctitatea Voastră,
I.I.P.P.S.S. Vostru,
Prea Fericitii noștri».

Cu mare bucurie și dragoste Vă întâmpinăm pe pământ românesc și Vă găsim : «Bine ați venit». A; bucurăm pentru că avem prilejul revizării la scurt timp, după ce, nu cu mult timp în urmă am avut onoarea de a ne fi aflat împreună în Roma cea Nouă și în Patriarhatul vechii și lucrării revizuite a Sfântului Ioan Evanghelistul. Ne bucurăm că Sanctitatea Voastră ați dat curs invitației noastre de a participa la evenimentele bisericești Ortodoxe Române și că vom asculta din nou cuvinte de adâncă învâțare și că vom primi binecuvântările Sanctității Voastre. Sperăm să aveți totuși prilejul de a cunoaște realitățile din România și din țara noastră.

Dorim ca această vizită să contribuie la înțelegerea, în cadrul ortodoxiei, a unității și solidarității noastre. Sperăm să Vă așteptăm la noi așa precum mulți dintre mareați Sanctității Voastre care în secolele trecute găseau aici o casă duhovnicească și se bucurau de mare cinste și ospitalitate.

Vă primim acum cu dragostea specifică poporului nostru dornic de înțelegere cu toate popoarele și de colaborare în spirit ecumenic.

Avem nădejdea că vizita Sanctității Voastre se va constitui într-un moment istoric în relațiile noastre spre binele Bisericilor Ortodoxe și colaborarea între creștinii de pretotdeauna.

Fii binecuvântați și buni Dumnezeu să binecuvânteze lucrarea Voastră în mijlocul nostru».

Răspunzând cuvântului de întâmpinare, Sanctitatea Sa a spus următoarele :

«Subite frate în Hristos și împreună alături al Smereniei Noastre,
I.I.P.P.S.S. și P.P.S.S. țării».

Demnilor reprezentanți ai autorităților de stat,

frații frați care ați venit să ne întâmpinați, tuturor-Vă toadama
în Domnul!

Răspunzând cu plăcere invitației generoase a Prea Fericirii Voastre, am venit Prea Iubite Frațe, cu tocurne și satisfacție ca să sărbătorim împreună împlinirea a 110 ani de la proclamarea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 70 de ani de la acordarea rangului și cinstirii Patriarhale acestei Biserici.

Aducem cu noi urările și felicitările Bisericii mame, ale Sfintei și marii Biserici a lui Hristos care a porocit cu iubire de frați la actele canonice de mai sus și a urmărit cu viu interes războiul înainte al Bisericii surori a României, bucurându-se ori de câte ori a cobilat progresul duhovnicesc al acestora și salutarul, împreună cu ea, ori de câte ori circumstanțele istorice sau de altă natură au adus încercări și necazuri asupra Bisericii și poporului credincios din România.

Ne bucurăm sădăi, împreună cu Dumnezeuasră, deoarece știm că, acum puteți să sărbătorii acest jubileu în libertate, democrație și pace.

Mulțumim din adâncul inimii noastre pentru sentimentele frățenești ale Prea Fericirii Voastre, exprimate în cuvinte cordiale și cu convingere frățească.

Adreăm din toată inima binecuvântarea și urarea noastră patriarhală clerului binecredincios și întregului popor al României iubite și înviorăm pe Bunul Dumnezeu să reverse asupra acestora darurile sale îmbelșugate.

Dorim deplină reușită sărbătorilor aniversare ale Sfintei Biserici mame și fiică, a României.

După declarația de presă Săcietatea Sa s-a întreținut câteva momente cu două reprezentanți ale Mișcării Faclare din Italia, cărora, la întrebarea acestora cu privire la semnificația intrării de la București în-a spus că este vorba de o întâlnire prietenească a Episcopilor Ortodocși și a altor Biserici Creștine în România.

Cu pechejul primirii Săcietății Sale Karekin, Patriarhul Suprem al tuturor acemtilor, la cererea din avion, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodosie, în întâmpinai cu următoarele cuvinte:

«Săcietatea Voastră,

Fiți bineveniți pe pământ românesc ca oaspete de seamă al Bisericii Ortodoxe Române. Vă primim cu dragoste și recunoștină pentru bunăvoința cu care ați răspuns invitației noastre de a participa la aniversările Sfintei noastre Biserici.

Sărecim prezența Sanctității Voastre în noi și ca un simbol al bună-
lor relații dintre Bisericile și popoarele noastre, pătrunzând românesc fiind
vatra de locuire de aproape o jumătate de mileniu și pentru o împor-
tanță comunitară de armeni care prin privescerea lor, au contribuit la
țesutul de cultură și civilizație al poporului nostru. Biserici și mănăstiri
române diversificate și îmbogățite peisajul ortodox românesc, iar cre-
dințele Voastre colaborează în spirit creștin, frățesc și ecumenic cu
poporul nostru. Avem bune relații și un ierarhia armeană, cea mai
bună relație constituind-o faptul că înaintașul Sanctității Voastre în
arabul de la Edmilitadin a fost din România, unde și-a făcut și studiile
de Teologie la Institutul Teologic de grad universitar din București.

Veniți deci cu la Sanctitatea Voastră armeană, iar noi Vă primim ca
pe un frate de-al nostru întru Hristos Domnul.

Nădăjduim ca această vizită să constituie un nou prilej pentru
consolidarea bunălor noastre relații cu Sanctitatea Voastră și Vă așteptăm
bine în mijlocul nostru.

Cu aceste scurte cuvinte și cu aceste gânduri Vă urăm clipe fru-
moase în țara noastră și-n mijlocul credincioșilor români și armeni.

La rândul său, gânduri și sentimente de dragoste frățescă a ex-
primat și Sanctitatea Sa Karekts 7, care a spus:

«Sunt dărușii de încredere și fericiți să vă aflu cu ajutorul lui
Dumnezeu pe pământul ospitalier al României.

De secole, România este pentru poporul armean o țară adărată
și venind aici, ea invită al Prea Fericitului Părinte Teodotia,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, mă simț ca la mine acasă.

Binecuvântarea pe Președintele și Guvernul României și dorința po-
porului român pace, prosperitate și progres.

Am vizitat această țară cu un suflet de secol în urmă și constat acum
o schimbare de fond apră bine. Poporul armean și poporul român sunt
popoare înfrățite, iar de acum înainte înfrățirea noastră se va întări
și mai mult.

Reș pe Bunul Dumnezeu ca aceste manifestări omagiale să devină
tot al prieteniei și stabilității noastre».

Prea Fericitul Părintele al Hîrlee, Popă și Patriarh al Alexandriei
și al Egiptului și P. S. Episcop Theodoros de Kirini, împreună cu
Prea Fericitul Hrisostomos, Arhiepiscopul Ciprului și I.P.S. Mitropolit
Chrisostomos de Kirini, și cu delegația Bisericii Ortodoxe a Greciei,
alături din I.P.S. Mitropolit Protopapas de Philipp, I.P.S. Mitropolit
Iulian de Argolis și I.P.S. Mitropolit Ignatios de Arta, care au sosit

că scria: avion la Bucureşti, au fost primii cu aceeaşi căldură sufletească. Prea Fericii Părinţi Patriarh întâmpinându-i cu umătorul cuvânt de bun venit :

*«Sancţiunile Voastre,
Prea Fericii Voastră,
I.P.P. şi P.P.S. Voastre.*

Sauem fericiţi să întâmpinăm pe suli ortodoxiei din zona mediteraneană — zonă de tradiţie şi misiunism apostolic — soaţi, într-o aşemenea unitate simbolică la jubileele Bisericii noastre.

Vă mulţumim că aţi răspuns invitaţiei noastre, prezenţa Voastră aici reprezintă o continuare a unor tradiţionale legături prin care, de-a lungul veacurilor se-am regăsit în spiritul unităţii şi întreajutorării creştine. Patriarhul şi Alexandria adesea au venit în Țările Române iar sentimentul de recunoştinţă s-a concretizat în închinarea de mîndărit în acel sezon ecumenic. Biserica Ciprului ne-a trimis de-a lungul timpului suli de seamă printru care şi pe strălucitul mitropolit Laca de Cipru, ierarh luminat şi cărturar de seamă în acel secol XVII de redescoperire naţională, iar Biserica Greciei are la Sfântul Munte Athos marea dragoste deosebită a suflet pentru Biserica lui Helios şi pentru simbolul şi modelul virtuţii după chipul cel ingeresc.

Tuturor Vă dorim bun venit în prezenţa Voastră să constituie prilej de bucurie duhovnicească şi de întărire a bunelor relaţii dintre ţările, popoarele şi Bisericile noastre.

În numele tuturor a răspuns Săcătatea Sa Partenie al III-lea, Patriarh şi Păpă al Alexandriei şi al întregii Adrie care, în cuvinte de aceeaşi preţuire a spus :

*-Săcătatea Voastră,
Prea Fericii Părinţi Patriarh, Teocrist,
I.P.P.S. şi P.P.S. Voastre.*

Cred că exprim sentimentele tuturor de a Vă mulţumi pentru cuvintele de întâmpinare şi totodată de a ne regăsi împreună cu Prea Fericii Voastră şi cu membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pe pămînt românesc, într-un context arhiepiscopesc, atât de important şi semnificativ pentru Biserica Voastră.

Legăturile tradiţionale dintre Bisericile noastre, așa după cum aţi arătat Prea Fericii Voastră, dar mai ales dorinţa de comuniune şi continuitate impunem prezenţa noastră şi sistemul realmente fericiţi să fim acum în preajma Prea Fericii Voastre.

În spiritul bunelor relații dintre noi și Bisericile noastre dorim poporul român prosperitate, înălțare și pace iar jubileul Bisericii Ortodoxe Române să constituie momentul de pornire pe calea unor noi și nobile realizări în Biserica noastră a României. Pentru aceasta am venit, să ne rugăm împreună cu Domneazu să binecuvânteze lucrarea și străduințele Prea Fericirii Voastre și ale Bisericii Ortodoxe Române».

Sacrosanctele Sa Maxim, Patriarhul Bulgariei — a fost întâmpinat la Giurgiu de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu un tradițional și frățesc salut și urare de bun venit.

Prea Fericirea Sa a spus :

«Prea Fericirea Voastră,
Prea Sfinția Voastră,
Prea Cuceritor Părinte,

Ne bucurăm această nouă întâlnire a noastră în condiții de viață nouă în planul social și religios pentru ambele noastre țări. Întâmpinăm cu dragoste năpusti de seamă, soli ai unui popor și ai unei Biserici ce au avut secole de-a rândul un destin comun cu al nostru. Avem astfel un teritru pe lângă să cunoaștem drumul comun, gura dar pe lângă la urma blesturilor al strădaniilor noastre de veacuri. Vă întâmpinăm cu aceiași sentimente de prietenie pe care odinioară voievozii noștri Mihail Viteazul le nutreau față de marele mitropolit Dionisie Rati, simbolul unității noastre de credință și al luptei comune pentru libertate. Vedem în întâlnirea noastră și în realitățile de astăzi robul colaborării de veacuri între cele două popoare vecine. Sperăm că și această a noastră nouă întâlnire, mai presus de o vizită protocolară să se înscrisă în suita acelor contacte benefice pentru țările, popoarele și Bisericile noastre.

Cu nădejdea că veți simți dragostea și ospitalitatea noastră, Vă spunem bine ați venit în România».

La rândul său, exprimând aceiași sentimente, Sacrosanctele Sa Patriarhul Maxim a spus :

«Prea Fericirea Voastră Teoctist, Patriarh al României,
I.P.R.S.S. și P.P.S.S. Voastre,

De fiecare dată și această s-a întâmplat de mai multe ori, întâlnirea cu Prea Fericirea Voastră și cu membrii Sfântului Sînoad al Bisericii

Ortodoxe Române ne-a produs mare bucurie, întărire și mângâiere. Din neașteptată cauză am răspuns cu mare plăcere invitației la momentele solemne ale Bisericii Ortodoxe Române prin care comemorați evenimentele de seamă din trecutul Vostru istoric mai ales că și-n acestea ne regăsim, prin similitudine, propria noastră istorie. Și nu se putea să fie altfel, dat fiind, după cum știți erudit Prea Fericirea Voastră, destinul nostru comun în această parte a Europei.

Adurem cu noi salutul Bisericii Ortodoxe Bulgare și al poporului bulgar și urăm de ridicare pe noi cîntîc a Bisericii Ortodoxe Române, pentru poporul român prosperitate și pace iar pentru Fericirea Voastră rugăm pe bunul Dumnezeu să Vă păzească încă mulți ani în sănătate și putere de muncă pentru noi realizări la ogorul Bisericii.

Pe măsura soarelui la București, înalții câmpuri au fost conduse la locurile de reședință ce li s-au rezervat pe durata festivităților, de către personalul de la Patriarhia Română anume rînduit în acest scop.

DESCHIDERA OFICIALĂ A FESTIVITĂȚILOR

26 octombrie 1995

Începutul oficial al festivităților l-a constituit slujba religioasă din ziua de 26 octombrie 1995, când se prăznuiește cu mare cinste pomenirea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Ieromonahul de Mir, patron al zonei balcanice din care sunt prezente în universitățile Bisericii Ortodoxe Române mai multe Biserici. Ceremonialul religios a început cu proscutarea acostării raclei cu moaște a refulatului Sfânt Dimitrie, cel Nou — care se găsește în catedrala Patriarhală — și depunerii ei pe un scut, sub un baldachin în fața bisericii, așa cum este tradiția de peste două veacuri de când aceste sfinte moaște se află în noi și de când sfântul este protectorul cetății. Și dacă moaște sunt minunile săvârșite de el la vremuri de restriște este momentul acum să amintim și de ultima sa minune și omene după ce regimul de dictatură a fost răsturnat în 1989 ca această proscutură să se desfășoare înalt, la câteva zile de moarte, în alara complexului Patriarhal, pentru ca să semnificăm alături nu a moștenirii acestor sacralități dar dictatura a fost îndeplănită de aceste fapte sfinte și de veche tradiție creștină ortodoxă.

În timp ce după acostarea raclei un cer desfăcăt de credincioși stătea la rând să se închine la moaștele sfântului și să-l ceară iertămint, un mare sobor de preoți și arhierii din țară și străinătate, având în frunte pe Sfințitatea Sa Paternă al III-lea, Patriarh și Papă al Alexandriei și al întregii Africi, a săvârșit în catedrala patriarhală, Sfânta Liturghie sârbătoare în această timp și de închinării de altar.

În mod aproape natural ceremoniile au început așadar cu printr-un act protocolar, și printr-o rugămintă venind dintr-un număr de credincioși în comunione cu soborul slujitor și-n jurul raclei Sfântului Dimitrie cel Nou.

Solemnitatea momentului a pătruns de fier sfânt toată asistența care ca o mare de oameni a început sărbătorii slujitorilor alături la intrarea cât și la ieșirea din biserică.

Biserica răspuns a fost prilejului și de evadatul S.S. Paternă al III-lea, Patriarh și Papă al Alexandriei și al întregii Africi — de altfel primul în ordinea canonică a Patriarhatelor ortodoxe, după Patriarhia de Constantinopol, fapt de semnificație semnificativ pentru jubileul Bisericii Ortodoxe Române. Evadatul Sfințității Sale a fost un evadant de încredințare și în această timp primul mesaj transmis Bisericii noastre cu prilejul aniversării.

Sanctitatea Sa a spus :

*„Ipsit Prea Sfințite și Prea Sfințite Voastre,
Jabipi frați întru credință,*

Ne aflăm în țara Domnului la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teofilact, pentru a participa la aniversarea a 118 ani de Autocefalie și a 78 de ani de la proclamarea Patriarhatului, prilej cu care avem onoarea să sărbătorim în această mare și catedrală catedrală amintirea și sărbătorim pomenirea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Învățătorul de Nir.

Este semnificativ și pildătoare viața acestuia care a fost jertfită pentru Hristos iar noi credincioșii am urmat, unii mai mult, alții mai puțin, această cale a supremei jertfe și Biserica noastră și Biserica Ortodoxă Română adăugând Sfântului Dimitrie, în timp, alți martiri, al căror sânge, după cuvântul lui Tertulian a fost sâmbița creștinătății.

Cinstind faptele și jertfa martirilor le urmăm pilda cu, prin credință și jertfăciunea noastră să purtăm treburile de învățător și faptă bună pe care Biserica ni l-a dăruit.

Și ne bucurăm când vedem că această sâmbiță a dat roști înaltă în pământul binecuvântat al României.

Știu că și voi aveți greutăți căreia le-ați făcut față în momentele de cumpănă prin statornicie și răbdare, iar acum culegeți roșdale bucuriei și ale împăcării. Nu în felul întâmplărilor prin alte părți și din păcate această situație de împănare se revine încă și în Biserica mea. Am venit să ne rugăm împreună pentru jalea Sfântului lui Dumitru Bisericii și pentru unitatea tuturor după modelul pildător al Bisericii Ortodoxe Române.

Ne bucurăm să găsim în Biserica voastră rădăcină în sprijin moral și din aceste considerații am dat curs cu mare satisfacție invitației Prea Fericitului Părinte Patriarh Teofilact.

Ne-am rugat în unitatea credinței și în comuniunea întru Hristos - fapt ce sporește nădejdea noastră pentru un viitor mai bun pentru Bisericile noastre.

Transmițem cu acest prilej un mesaj de felicitare Bisericii Ortodoxe Române pentru momentele aniversare și bucurându-ne de succesele ei îl dorim noi realizări în credincioșilor români într-o țară bună sperire și împănare sufletească. Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu noi cu toți. Amin.

Prezența Săvârșii și Sale Partenie al III-lea la București pentru a lua parte la sărbătorile Bisericii Ortodoxe Române, participarea la prima slujbă arhierurală din suita celor ce vor urma și cuvântul său au adus în atmosfera sărbătorească a ortodoxiei românești acel duh al creștinismului specific epocii patristice răsăritene.

După slujbă, Săvârșii și Sale Partenie al III-lea Papă și Patriarh al Alexandria și al Ierusalimului, și P. S. Episcop Teodoros de Kirina, împreună cu Prea Fericitul Hieronimos, Arhiepiscopul Ciprului și I.P.S. Mitropolitul Chriostomos de Kition, și cu delegația Bisericii Ortodoxe a Greciei, alcătuită din I.P.S. Mitropolitul Protokosos de Philipp, I.P.S. Mitropolitul Iakovos de Argolis și I.P.S. Mitropolitul Ignatios de Arta au făcut o vizită protocolară Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Palatul Patriarhal.

Cu acest prilej, înaltii oaspeți au luat cunoștință de strădaniile Patriarhilor de vrednică pomenire Justinian și Iustin și ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru înfrumusețarea acestui edificiu măreț al mărețelor evenimente mari din trecutul neamului nostru, dar mai ales de eforturile depuse pentru păstrarea lui în patrimoniul Bisericii într-o vreme când se căuta să fie luat în stăpânire de autoritățile comuniste, odată cu închiderea bisericilor catodrale, atacul față de demolarea Totodată, înaltii ierarhi au aflat despre rezistența dăruită a Patriarhilor Justinian și Iustin și mai ales a Prea Fericitului Patriarh Teoctist față de presiunile pe care regimul atei le-a exercitat asupra Bisericii, a clerului și a credincioșilor ei, fapte pentru care au fost umiliți și marginalizați și adeseori amenințați cu măsuri represive.

În acest cadru, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus următoarele :

-Suntem bucurată să primim în Resedința Patriarhală pe primii săi oaspeți la București din partea Bisericii surorii, la festivitățile Bisericii noastre. Este o cinste pe care Biserica din zona mediteraneană o face Bisericii Ortodoxe Române, cunoscută în istoria legăturilor noastre. Aceste Biserici Apostolice, a Alexandria, Ciprului și Greciei ne-au fost și ne sunt foarte apropiate, făcându-ne bucuria să le primim acasă la Resedința noastră. Cum știm, de-a lungul timpului, am avut strânse legături cu aceste Biserici, ale căror roade se văd și prin prezența de astăzi, din ocazia sărbătorilor aniversare.

Vom fi din nou împreună, în zilele următoare, la momentele de rugăciune și aducere aminte, în care Damascos a rânduit să aniversăm

110 ani de la săvârșirea Autorefăcției și 70 de ani de la ridicarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române.

În cei 70 de ani de existență, Patriarhia noastră a străbătut mari munci de jurnate de timp sub regim comunist. De-a lungul acestei perioade de opresiune și de foarte mari greutăți, Biserica Ortodoxă Română a simțit din plin sprijinul Patriarhiilor Apostolice și al Bisericilor surori. Prin acest sprijin și legături am putut să rezistăm și să împlinim lucrarea pastorală a Bisericii noastre. De aceea, ne vom ruga și vom stărui asupra unității Ortodoxiei și reabilitarea noastră de-a lungul timpului. Ne bucurăm că în cadrul delegațiilor ortodoxe sunt și credincioși laici, care și în Biserica noastră, ca în întreaga Ortodoxie, aduc din mare aport la mișcarea Bisericii în lume.

În această Reședință, în ziua prez. prin care a trecut Biserica, s-au petrecut fapte mari. Tot ce vedeți aici, aceste lucrări de artă s-au realizat prin gândul și truda Patriarhului de vrednică amintire Justinian, față de care nu avem cuvinte adecvate de apreciere și recunoștință.

Venin cu slăbirea statului Parlament comunist, această situație l-a pricinuit mari suferinți Patriarhului și lucrării în tot ceea ce el făcea. Prin stăruința în această Reședință a sediului Sfântului Sinod, Patriarhul Justinian a întărit prestigiul Patriarhiei cu autoritatea supremă a Bisericii. Neînțeleg s-au intensificat presiunile din partea regimului comunist de a se muta sediul Patriarhiei de aici.

Patriarhia reprezintă un simbol și ea a conștientizat o piedică în calea unor planuri diabolice de comunistărilor care, pe lângă distrugerea vechinului București, urmărea să demoleze și această zonă. Dar, față de Dumnezeu și-a dat curaj să rezistăm presiunilor și să ne bucurăm că la 70 de ani de Patriarhie ne întâlnim tot în acest loc și în Catedrala Patriarhiei pentru a trăi în rugămintea de mulțumire și de slavă lui Dumnezeu. Să ne ajute Izvorul Duhului să așteptăm lucrul Său în pace și cu răbdare duhovnicească.

Vă mulțumim că ați acceptat invitația noastră și ați venit pentru a binecuvânta clerul și credincioșii țării noastre.

În numele celor prezentați, a răspuns Prea Fericitul Arhiepiscopul Cipriului, care, impresionat de cele auzite, a spus:

-Prea Fericita Voastră, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, Sfințitoarea Prea Fericită Voastră este ca și străbătura noastră, bucuria Voastră este ca și bucuria noastră, iar împlinirile sunt ale tuturor.

Din tute ce ne-ati împărtașit a rezultat adevărat că Biserica nu se teme de nici o răutate și are gătirea de a înălțarea toate pădăcile ce-i vine în cale, după spusa Măntăitorului, «că nici porțile iadului nu o vor sfărâma» (Mateu 16, 18). Că deoacă, dacă Țările a încrezut să distrugă Biserica, nu a reușit acest lucru, din cauza, ca înălți a dispărut.

Vă mulțumim pentru invitația ce ne-ati făcut-o de a participa la aniversarea marilor evenimente ale Bisericii Ortodoxe Române — 110 ani de la proclamarea Autocefaliei și 70 de ani de la înălțarea Patriarhatului — și vă putem spune cu acest prilej după ce ne-ati împărtășit stăruințele Patriarhului României, că lupta voastră a fost și lupta noastră și învictoria voastră este și a noastră, iar în final, împlinirile sunt ale tuturor.

De aceea, în numele meu și al tuturor celor ce ne alinăm alături, rog pe Bunul Dumnezeu să îmbrăsoare și să păzească Biserica voastră.

În continuare, înălți sepeti, înălții de Pace Fericitul Părinte Patriarh Temeștar, au vizitat Palatul Prezidențial și au participat la dejun, apoi au fost conduși la locul de reședință.

**CEREMONIA DECERNĂRII TITULUI
DE DOCTOR HONORIS CAUSA AL UNIVERSITĂȚII
DIN BUCUREȘTI, PENTRU FERICITUL PĂRINTE
PĂRINȚIU TEODACTIST**

Desăvârșirea cărții a festivităților jubiliare pentru aniversarea 110 ani de la proclamarea Așezământului și a 70 de ani de la înființarea Patriarhiei, stabilită să aibă loc la Catedrala patriarhală în ziua de joi, 26 octombrie când se prăznuiește Sf. Mare Mucenic Dimitrie Izvoitorul de Mir, a coincis în chip fericit cu ceremonia decernării Prea Fericitului Părinte Patriarh TEODACTIST a titlului de Doctor Honoris Causa al Universității din București, după ce, la 2 iunie, Prea Fericitul sale I s-a acordat acest înalt titlu academic și de către Universitatea din Oradea. Astfel s-a înfrățit și reprezentanții Bisericii de peste hotare cu acest locuri să participe și la acest moment așteptat, conferindu-i un plus de spiritualitate și a noia de distincție aparte.

În această zi, Aula Magna a Universității București a fost pentru câteva ore locul de întâlnire al unei numeroase și așteptate, cum rare ori s-a mai întâmplat în istoria acestui prestigios așezământ de știință și cultură. Întâia lor arhi ai Ortodoxiei academice, reprezentanții Bisericii ortodoxe din țară la aniversarea Bisericii noastre, membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, academicienii, scriitorii, oameni de știință și cultură, delegați ai unor centre universitare și institute de cercetare științifică, profesori, studenți, lucrători din presă și cultură, oameni și alții superiori, apoi, ambasadei și membrii ai corpului diplomatic acreditat la București, precum și reprezentanți ai cultelor religioase din România, ai instituțiilor publice, ai unor asociații și asociații culturale de tineret, presă, călugări, studenți și elevi, s-au adunat împreună aici pentru a marca după cumvi se instituțional Bisericii strămoșești, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEODACTIST, a cărui personalitate reflectă, acum, la apogeul experienței și al vârstei mature, chipul de țărâni cărturar, înfrâși cu credința, înaltă-mășinărilor sa filială alințului și a dreptății, modelând mentalițițile științifice ale tradiției și imperativul tăriei în înțeles prezentului și bucurându-se cu îndreptățire, de admirația respectabilă și de iubirea sinceră a obștii noastre românești dreptcredincioase.

Ceremonia s-a desfășurat la orele 16.00, când Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodactist împreună cu Societatea Sa Bărbătoasă I, Patriarh român al Constantinopolului și cu înfrățitului Bisericii Ortodoxe surori participanți la festivitățile jubiliare ale Patriarhiei Române au pșit în Aula Magna, fiind întâmpinați la intrare de dl. prof. univ. Emil Constantinescu, rectorul Universității și de membrii Senatului universitar, în timp ce restul studenților înțeles înțeles patriarhal și urare înmăscată «Dumnezeu să vă ajute, voi acceptați burd și străci».

În Profesia înfrățit, dl. prof. univ. Emil Constantinescu, prezentând hotărârea Senatului Universității de acordare a titlului de Doctor Honoris Causa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teodactist, întâ-

stăutătorul Bisericii Ortodoxe Române, pentru lucrarea pastorală, apăsătoare și misionară desfășurată ca achieneu, timp de 45 de ani, în slujba altarului și neamului românesc, a spus următoarele:

PROLOGUL ÎNCĂLȚAT PREZENTAT DE EL. PROF. DŊNY. ENIL STANCIANESCU, RECTORUL UNIVERSITĂȚII TEOLOGICE, LA ACORDAREA TITULUI DE DOCTOR HONORIS CAUSA PELA PERFORMANȚA PĂRINTE PATRIARH TEOCLEIT

Sanctiunile și Prea Fericirii Voastre,
 Dăruieți reprezentanței și Bisericii Ortodoxe,
 Iește Prea Sfinții și Prea Sfinții membri ai Sfintului Sinod
 al Bisericii Ortodoxe Române,
 Domnilor Ambasadori,
 Onorată Adunare,

•Festivitatea de astăzi, când Universitatea din București conferă titlul de Doctor Honoris Causa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teocleit, se datorează celor două evenimente istorice universitare anul acesta de Biserica Ortodoxă Română: 118 ani de Autocefalie și 70 de ani de Patriarhat.

Rolul important al Bisericii Ortodoxe Române în menținerea unității spirituale, morale și naționale a poporului român, de-a lungul celor două milenii de istorie, pe teritoriul în care el s-a format și afirmat, este bine cunoscut tuturor. Conștința vremii îndelungată și trăită în trei provincii separate, poporul nostru și-a păstrat ființa națională cu ajutorul unității sale de limbă și de credință strădănuindu-se constituindu-se în epoca modernă într-un stat național unitar, de rîndu grupării s-au deslășuit la 1 Decembrie 1918.

Proclamarea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, în 1885 și ridicarea ei la rangul de Patriarhat, în 1925, constituie, așadar, o pecete spirituală pe unitatea politică a neamului nostru, promovată și susținută de-a lungul istoriei și realizată de întregul popor român, prin toate lățile sale politice, culturale, economice și sociale.

Solemnitatea de astăzi este prilejului totodată, și de reînnoțirii, prin arhiepiscopul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teocleit, a Facultății de Teologie Ortodoxă în acest înalt for al culturii românești, care este Universitatea din București.

După cum știm cu toții, o dată cu instaurarea regimului politic comunist, de urină amănitoare, Facultatea de Teologie din București a fost obligată să se retragă din Universitate, concentrându-și activitatea doar sub patronajul Bisericii.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teocleit, arhiepiscopul astăzi, o face și rector al Institutului Teologic Universitar din București, aducînd o reală contribuție la organizarea și dezvoltarea activității acestuia, astfel încît, Institutul să continue să pregătească slujitori devotați. Altarul strămoșesc și poporul român să rămână un popor credincios, iar cultura teologică să-și urmeze calea împotriva tuturor vicisitudinilor, ajungînd pe culmi recunoscute înalte.

Festivitatea noastră este legată și de faptul că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teocleit a împlinit anul acesta, la 7 februarie, venerabila vîrstă de 80 de ani.

Universitatea din București acordă titlul de Doctor Honoris Causa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru voia Sa închinată, învâ din tinerețe, Altareului strămoșesc, pentru realizările din cei 45 de ani de studii arhiericești, ca episcop, mitropolit și începând din 1988, ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, străbătând în această demnitate cei mai grei ani ai dictaturii atestate și având bucuria să dirijeze-o Biserica în noile condiții de libertate de după Revoluția din Decembrie 1989, precum și pentru întreaga Sa operă teologică, pastorală și misionară.

În continuare, de către Facultăți de Teologie, Pr. Prof. universitar Dumitru Popescu, a readus tradiționala Laudatio. Portretizând după revoluția chipul și statura întinerită, slujirea osârditoare și roadele îndelungatei activități a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în folosul Bisericii strămoșești și neamului nostru românesc, Prea Cuvermintul Sa a spus :

**TRADIȚIONALĂ „LAI BATIO”, PREZENTATĂ DE P. C. PR. PROF.
DUMITRU POPESCU, DECANUL FACULTĂȚII DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
DIN BUCUREȘTI**

„Participăm cu deosebită bucurie la conferința titlului de DOCTOR HONORIS CAUSA, Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Ca și înaintașii săi pe scaraul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist, născut la 7 februarie 1913, vine din sîmb popoveniș, dintr-o familie de oameni de glie, cu multe vîlătare, din pîntecul învîl al Boteșanilor.

Întrec în viața monahală, din fragedă tinerețe, cu gândul desăvîșirii duhovnicești, Prea Fericitul Părinte Teoctist a cunoscut ca nimeni altul spiritualitatea și rugămintea, după cum a cunoscut și sădarea frunții celor ce trudează pe glie, înțelegînd astfel frumusețea fizicală a spiritualității noastre românești, precum și marea creaștere a harnicului popor român.

Întrec în cler. Prea Fericitul Părinte Teoctist a avut privilegiul să fie chemat de către la vrednicia arhiericească (1950), devenind episcop vicar patriarhal, alături de vrednicul de pomenire patriarh Justinian Marina. Într-o vreme cînd Biserica noastră trebuia să înfrunte un regim care se declara ateu și care a împiedicat Biserica să-și dezvoltă activitatea ei social-misionară, cum a făcut de veacuri întregi.

Printre răspundere primară ca episcop vicar patriarhal a fost și aceea de rector al Institutului Teologic Universitar din București, după ce Facultatea de Teologie fusese îndepărtată din Universitatea București.

În funcția de rector al Institutului Teologic a asigurat de la bun început condițiile materiale, didactice și spirituale, pentru ca această instituție de învățămînt teologic universitar a Bisericii să-și desfășoare în cele mai bune condiții posibile activitatea ei de pregătire a milar de preoți care aveau să slujească Biserica în vremori de amară înțercare. În același timp, Institutul Teologic Universitar, condus în acea vreme de Prea Fericirea Sa, a contribuit în mod decisiv la dezvoltarea

culturii teologice românești, prin elaborarea unor opere teologice de o înaltă și profundă înținută culturală.

Pe aceste două căi, a învățământului teologic și a culturii teologice, Institutul Teologic din București, astăzi Facultatea de Teologie Ortodoxă, sub conducerea energică a Preafericitului Saft, a contribuit la păstrarea credinței și a religiosității neamului nostru, revăstind la o proporțieă care nu vrea să știe de Dumnezeu și de credință.

După 12 ani de bogate împliniri în activitatea sa de episcop vicar patriarhal și rector al Institutului Teologic Universitar din București, Preafericitul Saft a fost ales episcop de Arad, în 1962, prindnd paralel, un timp, și treburile Episcopiei Orădiei, pentru ca, apoi, la 23 februarie 1973, să fie ales mitropolit al Olteniei, unde a păstorit până în septembrie 1977.

Ca mitropolit al Olteniei, Preafericitul Saft a reînviat Centrul mitropolitan și Seminarul Teologic de la Meștieni. În această perioadă a găsit un timp și treburile Mitropoliei Ardealului.

În septembrie 1977, Preafericitul Saft s-a întors pe plaiurile Moldavei, ca mitropolit al Moldavei și Sucevei, urmindnd în acest mitropolitatului Istăin Moldova. Cu același zel necășit, Preafericitul Saft a contribuit, în această calitate, la restaurarea monumentelor și lăcașurilor de cult, bisericilor și mănăstirilor, de pe cuprinsul Moldavei și Bucovinei. A stimulat construirea de biserici și a contribuit la restaurarea și înfrumusețarea centrului Mitropoliei Iașilor. Peste tot a lăsat, în timpul activității sale ca episcop și mitropolit, urme de neșters, mărturie ale rodniciei sale activității pastorale și creșterii în așirgindul Bisericii, al apiritualității și culturii românești.

În noiembrie 1986, mitropolitul de atunci al Moldavei a fost înălțat la treapta de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

La temelia alegerii și înălțării ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a Părintelui TEODOTIST se află exact devenia și jurnitate de dușire la Sfântul Altar cu dăruia mereu așirite pe diferite trepte ierarchice de tot mai înalte răspunderi de slujire arhiericească în toate ținuturile românești. Toate aceste răspunderi i-au permis Părintelui Patriarh Teodotist să deăndesească o vastă experiență apirituală și pastorală în luctarea cu preceții și credințeești, îmbinind în mod ferit și dreptatea cu iubirea, cât și respectul pentru învățătura de credință și aflițele răsănate ale Bisericii Ortodoxe cu interesele preceșilor și ale credincioșilor.

Vine în fruntea Bisericii Ortodoxe Române cu experiență unică ce i-a permis să deăndesească rodnică activitate pastorală pentru păstrarea credinței și apiritualității românești ortodoxe.

A parcurs toate treptele învățământului teologic cu roade dintre cele mai bogate în cunoașterea învățăturii de credință a Bisericii, a culturii și apiritualității ortodoxe, precum și a culturii poporului nostru, care s-a concretizat într-un mare număr de studii, articole și cărți, ca mărturie ale slujirii Bisericii și întregului popor.

O bibliografie a lucrărilor tipărite de Proa Fericeana Sa până acum (articole, studii, meditații, predicări, cuvântări și volume de cârmă înregistrate) peste 600 de titluri. Înaltă de toate, semnificativ importantă monografie asupra Mitropoliei Iarelui Putureanu, Mănăstirea Neamțului, 1978 (ediția II care este reeditată tot la Mănăstirea Neamț, 1984 (p. 12).

Printre toate acestea, reținerim Dăbăla de la București sau Biblia lui Ștefan Cantacuzino din 1688, considerată ca monument al literaturii și culturii vechi românești, într-o ediție de excepție, la 200 de ani de la apariția ei, sub direcția îndrumare a Proa Fericeului Patriarh TEODOST, conștientă o contribuție cu totul remarcabilă în citirea și apărarea limbii și culturii noastre românești.

Biblia de la București este o stăruință, studiată și retrocitată în simțuri care reunesc, într-un întreg, leaculul de grâm, de simțire și deștăruire al întregului neam românesc.

O parte foarte importantă a gândirii teologice și a celei pastoral-misionare este cuprinsă într-o operă monumentală care însumează, până la această zi, 7 (sept) volume, intitulată: -Pe treptele slujirii-. Conținutul teologic, pastoral-misionar și răspuns, precum și preocupările ecumenice sunt puse în valoare printr-o frumoasă expunere românească de mare bogăție lexicală și expresivitate artistică, și conținutul teologicului și al existenței de rând, fiind pentru toți un reper și instrument de lucru în apărarea credinței, ea și pentru zidirea duhovnicescă și românească a viitorului.

În această operă, înconștientă dintr-o îndelungată experiență pastorală, Proa Fericeul Patriarh TEODOST militează pentru o teologie în spiritul Bisericii răsăritene, urcând pe o profundă și edificatoare spiritualitate care se încumetă cu o viață și o taură în Hristos, depășind astfel teologia secularizantă care ne vrea al mai șic de viață, trăire și Biserică, precum și o spiritualitate peșteră care favorizează fuga de lume și societate. Numai o teologie profund înrădăcinată în spiritualitate permite învâlmăntului teologic să devolve în rândul studenților teologi și vatori slujitori ai Bisericii o spiritualitate dinamică care ține școala de Biserică și care trăde, prin transfigurarea omului și a creației, în Hristos și în Biserică, prin Duhul Sfânt. Jurnalul o astfel de teologie poate contribui la responsabilitate și slujire socială pentru păstrarea unității de credință și a unității și identității naționale, la filantropie și muncă socială.

Tot din această lucrare rezultă că teologia și spiritualitatea ortodoxă coboară în mînca și înțina credințelor prin Sfânta Liturghie. După cum spune Proa Fericeana Sa «Liturghia este simfonia tuturor în Hristos». Astăzi că ne permite pătrunsa credinței pricopsim că Taina liturghică este taina vieții în Hristos care ne îndesulează din pruncul drăgoșel noastre față de Dumnezeu, față de Hristos și față de semenii. Liturghia este taina comuniunii și a drăgoșelii reciproce dintre oameni. În ea vibrează la chemările lui Hristos înțelețele tuturor în același ritm și aceeași înflăcărare. Astfel liturghia ortodoxă pătrunde, pe de o parte, unitatea

dintre credințele Bisericii străbune, iar pe de altă parte deschide pe acești credincioși față de semenii lor de altă credință și de alt neam. Cu alte cuvinte putem spune că Măntuitorul este generator de toleranță, ecumenism și omagiu.

Armasă operă constituie un îndrumar pentru creștinii de a contribui la renatarea morală și spirituală a neamului român. În vederea acestui scop, lucrarea teologică pentru înțelegerea Bisericii în societate, pentru predarea religiei în școli, pentru prezența Bisericii în spitale, penitenciere, sau prezența Bisericii în armată, pentru operă filantropică în societate, iar pe de altă parte măiestrie, în mod consecvent, potrivit concepției sobornicești, pentru încredințarea europeană.

Spiritualitatea poporului român așa cum a fost susținută și dezvoltată de Biserica Ortodoxă este o spiritualitate integrală, înțelegând pe comunitatea mai presus de fire a Măntuitorului și redeschiderea față de influențele pozitive care vin din partea altor culturi și a altor oameni.

Întreaga operă teologică a Prea Fericitului Părinte Patriarh TEODOSTIE este o adeverită comoară de inspirație pentru misiunea Bisericii astăzi în societate și în lumea contemporană.

Prin conferința științifică DOCTOR HONORIS CAUSA Institutului Bisericii Ortodoxe Române, Universitatea București aduce un omagiu Bisericii și Teologiei Ortodoxe Românești și o prețuire cu totul deosebită unei personalități care și-a închinat întreaga viață și lucrare slujirii lui Dumnezeu, Bisericii și neamului românesc.

Domnul rector Emil Călinescescu a dat apoi cuvântul dl. prof. Nicolae Adrian, profesor al Universității București care a citit textul — în limba latină — al diplomei prin care se conferă Prea Fericitului Părinte Patriarh TEODOSTIE titlul de Doctor Honoris Causa.

Redăm în fotocopie această Diplomă, care și prin conținutul și forma artistică, de excepție și academică, exprimă cinstita, prețuirea și înalta ținută universitară conferită celui ce o primește.

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodostie, profund marcat de solemnitatea și semnificația momentului, a prezentat atât coordonatele personale — legate de propria persoană — în care, cu modestie și omagiu, a crescut trăirile stinse din familie și strădaniile de muncă în speranța Domnului, cât și pe cele generale, legate de întreaga lucrare a Bisericii, cu care, viața Prea Fericitului Său, s-a împletit organic, timp de o jumătate de secol, perioadă în care tradiția și învierea, au fost trăstăburile fundamentale, ce au dat strălucire atât activității Bisericii în general, cât și activității personale a actualului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Nu putem să nu menționăm sensibilitatea cu care, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodostie, a evocat memoria părinților săi, într-o atitudine de smerenie și recurență filială, reținând până și celea mai cupătoare, într-o familie rumegătoare, împovărată de nevoi, dar burnică, demnă și cinstită, calități transmise și celui ce avea să devină Patriarh.

N-au lipsit nici plăcușele adureri-amarie și sentimentele de recunoștință față de dascăli și școlile care le-au format, respectiv Universitatea din București, unde și-a făcut studiile și unde și-a evidențiat — mai ales — atașamentul Prea Fericitiv Sale pentru nobilitate și permanenta lucrare culturală a Școlii și Bisericii. Acest din urmă aspect a fost de altfel, fondul principal al expunerii, reprezentat de Tema: «Biserica și Cultura». Ascultată cu o deosebită atenție, cuvântarea Prea Fericitivului Părinte Patriarh TEOCTIST a evidențiat pregnant rolul Bisericii, ca instituție divino-umană, această din urmă transmițându-și mesajul său prin rolul cultural. Prezentăm în continuare această expunere:

«BISERICA ȘI CULTURA»

CUVÂNTAREA PREA FERICITIVULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST
LA DECERNAREA TITLULUI DE «DOCTOR HONORIS CAUSA»
AL UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI

· 26 octombrie 1953 —

Dumnezeu grăiește,

Ca slujitor al Sfântului altar și al Bisericii Ortodoxe Române, doresc să exprim în aceste clipe, bucuria, unirea și alinarea, atât de scumpă inimii și sufletului meu, trăită într-un mediu atât de dumnezeiesc, de înălțător și reprezentant al Bisericii Ortodoxe și de către slujitorii și cinerii Universității din București, pe bună dreptate expuneri a culturii noastre românești, în plenul ei. Privind în jurul meu, îmi dau seama că mă aflu în cea mai dragă și personalitățile ale științei și culturii noastre românești, personalități care constituie ființa învingătoare, pe care, din pruncia mea, i-am iubit și i-am respectat, alături de marea slujitoră a credinței și științei altor.

Aveți în față Prea Fericitivilor Voștre și a Fraților Voștre unui dinare slujitorii Bisericii Ortodoxe Române care și-a avut răgazul să-și consacre timp cercetării teologice în bibliotecă: și-a putut să-și împlinească dorința fierbinte de a se forma ca slujitor al catedrei și mai ales, și-a rămas nici o clipă la trăirea a ceea ce se întâmplă acum, prin acordarea acestui înalt titlu academic pe care îl primesc în numele Bisericii și pentru Biserica pe care am slujit-o toată viața mea. Bisericii îi dăruiesc și îi datorez tot ceea ce eu mi-a dăruit, tot ceea ce am auzit vorbindu-se aici atât de emoționant, tot ceea ce astăzi în aceste clipe știința mea, înconjurat de privirile pline de dragoste ale Părinților Ortodoxiei ecumenice, de atenția înalțătoare a Senatului Universitar și a unei asistențe distinse și scumpe sufletului meu.

Cu încredința tuturor, aş aştepta să vă propun, continuarea posturilor de până acum, cu o încercare de împropietare a relațiilor dintre Biserică și Cultură, cele două componente ale existenței și dezvoltării neamului nostru: Biserica noastră de atunci ori răstăpăta de-a lungul istoriei și tot de atunci ori învinsă la mitulica ei cea dumnezeiască, și, Cultura, scriitura, știința și promovată de ea, în ciuda forțelor instanțierului care n-au încetat să crească abiașt absurdului între cele două componente ale ființei noastre naționale.

Domniule Rectore,

Venerabili Membri ai Senatului Universitar,

Sacramentala Voastră Bartolomeu, Prea Fericitile Voastre, Eminențele Voastre, Domniilor Ambasadori, Inși Prea Sfinși și Prea Sfinșiți, Jubilei studenți și oisimele asistenti,

Biserica este, prin însăși constituția ei, un apăsământ divins-uman intențiat de Iisus Hristos, cu puterea Duhului Sfințit, și după voința Tatălui cereșt, pentru mântuirea tuturor. Dar formal prin constituția ei divins-umană, sau teardră, Biserica împăcă, în existența și mișcarea ei, stă o dimensiune dumnezeiască, dată în Revelația divină, care se identifiă și are în centrul ei Persoana lui Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat și om adevărat, și și o dimensiune umerească, în care cultura are un rol important ca expresie a creației naturale și care are în centrul ei omul creșt după chipul lui Dumnezeu. Prin însăși însăși ei, Biserica nu poate face abstracție de elementul uman în care dimensiunea culturală este preponderantă, după cum nu poate face abstracție de Revelația divină și de harul divin care se află la temelie ei dumnezeiască.

Revelația dumnezeieci vine de sus în jos, prin Persoana lui Iisus Hristos. Prin intruparea, jertfa, învierea și înălțarea Sa în cer, Iisus Hristos ne-a arătat călău ce trebuie să o parcurgă omul pentru a redobândi Paradisul pierdut, adică să se împărtășească de viața veșnică a lui Dumnezeu, cu să colțareze setea sa de nemurire. Hristos ne-a descoperit adevărul, dar ne-a dat și puterea harului Duhului Sfințit care s-a pogorât la Cărcăveșe, la întemeierea vădută a Bisericii, ca să putem atinge acest scop. Prin puterea Duhului Sfințit, care profere oștinimul în iubire față de Dumnezeu și semenii în Hristos și Biserica, dreptmăritorul creștin poate trăi în duhul comunității după chipul cel sau preșt de la al Sfințit Trăimii.

Cultura merge de jos în sus, fiindcă optră și de gravitate se află în om. Întră de la crearea lui, Dumnezeu l-a dat omului miltionca să pășăiească și să încrească Cărcăveș Edemului ca o împresă bucurare cu

Xidronul său, pentru ca el și neantul său viitor să transforme întreaga față a pământului într-un Rai. Ideea aceasta apare și mai luminoasă din labirintul paradisiac unde Dumnezeu aduce în fața lui Adam viețuitoarele pământului ca să le pună nume. Și le-a pus. Dar ce înseamnă a pune nume lucrurilor și ființelor decât a pune în mișcare cea mai înaltă putere sufletărească, ceea ce rașonul. Omul primordial, omul paradisiac este astfel o ființă complexă, înzestrată cu divină capacitate de a produce în domeniul material și de a plănuși în domeniul intelectual, altele decât a simțului civilizație și cultură. El apare în supremă demnitate de imprimă-lucru al lui Dumnezeu, de continuator la opera creației, cu condiția ca toate să se îndeplinească potrivit necerului și rostului, rânduiel de Creatorul bun.

Iar când oamenii cad din ordinea cosmică a paradisiului și se văd răginați în fața lui Dumnezeu, fiindcă au pierdut veștedul de lumină primit la creație, puterea divină intervine pentru a-i lumina în veștente pământiești. După referatul biblic, primele costume, adică meșteșugul înveștămintelor, va și meșteșugurile și artile sunt de origine divină. După planul și instrucțiunile divine, Noe își pregătește corabia, iar Moise ridică altarul de jertă. Domnul umple cu duh dumnezeiesc re meșteri Betabel și Oholiab învățându-l de a răzări în toate chipurile arta materiei.

Astfel, după învățătura biblică, toate înzuirile spiritului omeneț care se pot exercita în domeniul filosofic, științific, literar, artistic, tehnic ne apar înzuirate și îndrumate de puterea dumnezeiască. Așa vom rezulta din Biblie, toate activitățile omenești erau organizate în vedea cultului religios pentru a-i da localitate maximă de strălucire.

Tot astfel, și în noi, cultura își are începuturile ei, în tinda Bisericii, prin înțelepciunea și cătenala renumărilor slujitori ai Bisericii, ale căror nume sunt înscris în cartea veștăriei divine, dar și prin înțelepciunea și talentul unor luminoase chipuri de mărturisitori, din toate provinciile românești, Varlaam și Dosoftei, Antim Ivreanul sau Simeon Stefan, care au contribuit la dezvoltarea limbii și culturii românești. De altfel, chiar Biblia lui Șerban Cantacuzino, de la 1688, tipărită de tipărităria Română înainte de 1688, într-o ediție de excepție, este considerată ca monument al culturii românești. După cum se naște lumina din flacăra focului, tot așa cultura naște din cult. Nașterea de cultură provine din cea de cult, ambele realități împletindu-se indivizibil în viață și mișcare Bisericii.

Între Revoluție și cultură antică, datorită Bisericii, o legătură de necesitate, rici Evanghelia are nevoie de cultură pentru a se cobori în realitățile veștului, adică în realitățile sociale și naturale, cîi mai

profund posibil, astfel ca harul divin să aducă roada îmbelșugată. Așa după cum Mântuitorul însuși S-a coborât din ceruri și S-a intrugat pentru a alina firea umană și a o transfigura prin puterea Lui domnitoare, tot așa și Evangheliile trebuie să pătrundă în realitatea umană și socială cu puterea harului divin pentru a transfigura cultura prin Duhul. Nenumăratele parabole ale Mântuitorului rostește în răstimpul activității Sale pământești, sunt tot atâtea dovezi că Hristos a luat în considerare realitățile lumii, în care a trăit pentru ca în funcția de om să se descopere adevărul revelat și puterea harului spre folosul tuturor.

Dar nici cultura nu se poate desprinde de Revelația divină care arată omului calea către comuniunea de viață eternă cu Dumnezeu și îl împărtășește puterea necreată în vederea acestui scop. După cum ne arată istoria religioasă a omenirii, firea umană n-a reușit să depășească pragul panteismului care e înrobirea legilor naturale, anulându-i libertatea, până când Dumnezeu, nu S-a descoperit El însuși omului, prin Fiul Său Intrugat. Doar în măsura în care omul la străpunsă, prin Revelația Vechului și Noului Testament și Dumnezeu este datina de lumea pe care a creat-o are posibilitatea să se ridice peste ordinea naturală, să-și găsească adevărată libertate în Dumnezeu care transcende creația, ca să poată lucra asupra naturii și să devină cu adevărat Dumnezeu de cultură. Fără Revelația Biblică omul contemporan n-ar fi putut să dea naștere progresului pe care îl cunoaștem cu toții, fiindcă ar fi rămas sclava forțelor naturale sau cosmice, așa cum se întâmplă cu eroii tragediei antice grecești, care nu se pot elibera din înălțimile unui destin nelindurat.

În decursul istoriei Biserica s-a confruntat mai ales cu două tipuri de cultură: unul mai vechi, cel antic, și altul mai nou, cel contemporan. În cultura veche, care a fost o cultură panteistă, formele de cultură tind să ia locul religiei. În ochii lumii antice imaginile zeilor nu au aceeași semnificație ca cea a icoanelor spre exemplu, adică să trimită la o persoană pe care o semnifică, dincolo de ea, ei aceste imagini se identifică cu însuși zeii și pe care le reprezintă. Dar aceste imagini, de obicei statui, sunt pământul culturale. Venerându-le cu stare și identificând în ele puteri supranaturale, avem astfel un proces de divinizare a culturii. Cu alte cuvinte, în mișcarea sentimentului religios se produce o deviere de la idolatrierea fapturilor din natură la idolatrierea pământurilor de artă. Divinizarea culturii, cu toate conexiunile care decurg de aici, e un fenomen cunoscut îndeloc de religia Egiptului. Antropomorfica prin excelență și plasticizată prin capodoperele artistice

de peritului grec, religia Eladei se stăpânește prin absorbirea totală în frumusețea artei, prin divinizarea culturii.

La polul opus acestei culturi peritice se află cultura de ceașcă deșertă a omului contemporan, care nu-L înceapă pe Dumnezeu cu adevărat, dar consideră că El este alături din creație. Căutând să imite pe Dumnezeu, ca unul ce înlocuiește pe Dumnezeu pe pământ, omul contemporan a realizat un progres științific și tehnologic fără egal în istoria întregii umanități. Omul a reușit să călătorească și să stăpânească pe lună. Trebuie să specificăm aici aportul științei contemporane la plinașia durerilor umane, la ameliorarea condițiilor de viață ale omului, la progresul civilizației actuale. Toate acestea și multe altele sunt rezultatul benefic al culturii contemporane, înțelegând în sensul ei cel mai larg.

Dar pe lângă acest incontestabil progres înregistrat în sfera atât de variată, cultura omului contemporan a cunoscut și un regres capital refuzând să mai recunoască autoritatea lui Dumnezeu în creație. Sa. Acest lucru vrea să spună că despărțindu-se de religie, cultura contemporană a devenit o cultură autonomă care nu vrea să știe decât de fapte, nu vrea să mai știe de „culte”. Pe cât de mult se confundă cultura cu religia în lumea actuală, pe atât de radical s-a desprins de lumea contemporană. Rezultatul se manifestă în dezastrul evident dintre progresul tehnologic al omului în care trăim și cel al spiritualității, atunci când omul are nevoie de spiritualitate mai mult ca oricând pentru a domina tehnologia de care dispune în lumea contemporană.

Biserica Ortodoxă a evitat în decursul istoriei ei de două ori milenară, atât identificarea dintre religie și cultură, cât și separarea tranșantă a lor. A evitat identificarea dintre religie și cultură, fiindcă, ea a afirmat transcendența absolută a lui Dumnezeu față de lume. Unul din sensurile profunde ale iconiei este cel de a trimite sufletul credincios la realitatea unui Dumnezeu personal care este dincolo de lume. Dar Biserica Ortodoxă a evitat și detașarea care a favorizat separația dintre religie și cultură fiindcă a afirmat prezența neîntreruptă a lui Dumnezeu în creație, prin energiile Sale necreate. Afirmând atât transcendența lui Dumnezeu față de creație, după natura divină, cât și prezența Lui în creație, prin energiile dumnezeiești necreate, Biserica Ortodoxă a evitat atât divinizarea culturii, cât și secularizarea ei. Înțelegându-se pe adâncul pătrunzător cănăla Dumnezeu S-a făcut om, pentru ca omul și cosmosul să se îndumnezeiască, Biserica Ortodoxă consideră că rolul ei este acela de a transfigura cultura prin lucrarea Sfântului Duh în Hristos. Aceasta înseamnă că rolul Bisericii Ortodoxe nu este acela de a controla și domina cultura, ci de a-i da posibilitatea să se împărtășească din raze de lumină dumnezeiească, din frumusețea și

puterea negrăită a strălucirii divine. Convingerea Bisericii Ortodoxe este că adevărata cultură începe doar din credință. Prin credința în Iisus descoperim acea energie spirituală care ne permite să transfigurăm viața, cultura și lumea în care trăim.

În virtutea acestui adevăr al Bisericii Ortodoxe, că Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să se îndumnezeiască împreună cu universalul în care trăiește, Ortodoxia a făcut apel la valorile culturale ale lumii, din vremuri și epoci diferite, pentru mălina ei. Biserica a introdus elemente ale culturii umane în arhitectura ei, în pictura ei, în muzica ei, și chiar și în definierea doctrinei creștine. Prezența înțelepților antichității în pictura noastră sacrală, spre exemplu, lămurită prin învățătura despre revelația naturală, definește atitudinea Bisericii Ortodoxe față de cultura veche și față de orice lumină naturală a minții omenești, manifestată în filozofie, în științe sau în arte.

Dar, ar fi greșit să ne lăstăim că Biserica noastră sursilează fără discernământ producțiile lumii în domeniul cultural. Printr-un consens tacit al eucrașterii teologice, ea face o riguroasă selecție, alegând doar ceea ce este în concordanță cu învățătura ei pe care a postulat-o realitatea de-a lungul vremii. Asimilarea selectivă, care a constituit regula practică a meșterilor gânditori ai Răsăritului, a fost formulată în chip magistral de Sfântul Vasile cel Mare, în celebrul discurs despre educația intelectuală a tinerilor. Orice lumină naturală a spiritului uman, care confirmă Adevărul, Singele și Frumusețea revelație de Biserică, este acceptată ca un bun obștesc dăruit prin talnicele ei, prin care Dumnezeu lucrează asupra făpturii Sale. Sub zămislul acestei înalte înțelepții, cele mai bune elemente din domeniul cunoașterii umane au fost integrate în tezaurul culturii ortodoxe.

În Răsărit, ideea că științele profane sunt necesare filozofiei, constituie o veche practică a greșii alexandrine. Astfel, Origen sacroiza geometria — bază științelor, cultivând tococată, nu numai filozofia și literatura profană, dar și matematica, astronomia și științele naturale. Măsură în care aceste discipline slujesc în lămurirea adevărului creștin ne-o dă Sfântul Vasile cel Mare care, în *Hexameron*, face apel la științele naturale, la cosmologie, la antropologie. Apoi, capitolele cosmologie și antropologie din *Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin* utilizează toate datele științelor profane ale timpului, de la psihologie și medicină, până la geografie și astronomie. Trebuie precizat, însă, în acest context, că Biserica răsăriteană n-a preluat niciodată sisteme filozofice, în ansamblul lor. Cel ce ar procedat astfel ar ajunge la grave deformări ale Adevărului revelat. Biserica Ortodoxă a folosit numai anumite cunoștințe din diferitele sisteme filozofice pentru a aprofunda

-devotul evanghelic, folosind metoda asectivă de care am vorbit mai sus. Pe această cale, Biserica răsăriteană a avut posibilitatea să întreprindă un progres intens în comentarea Evangheliei, fără să aducă oricânduri sau dogme noi care să nu fie întemțiate pe cuvântul Sfintei Scripturi. Biserica Ortodoxă a păstrat peste veacuri înscăputa realitate a Bisericii lui Hristos.

Dar Biserica Ortodoxă nu s-a mulțumit doar să facă apel la cultură pentru edificarea doctrinării, culticii sau misionarilor a credincioșilor ei, ci a fost creatoare de cultură, în cadrul popoarelor care i-au aparținut. La baza acestui proces se află o viziune a Bisericii răsăritene care i-a permis să evite două tendințe opuse, provocate dintr-o eventuală relație dintre universal și local. Pe de o parte, a evitat să așeze universalul deasupra localului și să cadă într-o concepție culturală universalistă care a intrat în conflict cu cultura diferitelor popoare și a contribuit în mod decisiv la destabilizarea lor. Pe de altă parte, n-a căutat nici să pună localul deasupra universalului, fiindcă în acest fel ar fi dat naștere unui naționalism sovîn care ar fi intrat în conflict cu cultura diferitelor popoare. Atât universalismul, care generează imperialismul, cât și naționalismul care permează guvernismul sunt două curente care nu au nimic comun cu viziunea sobornicească a Bisericii răsăritene. Viziunea sobornicească a culturii promovată de Biserica Ortodoxă se întemeiază pe faptul că evitând atât imperialismul, care așază universalul deasupra localului, dar și naționalismul care plasează localul deasupra universalului, consideră că universalul este dat prin local, ca să afirme identitatea locală a fiecărui neam și să rămână deschisă înținerii culturale cu alți neamuri.

Această viziune sobornicească care i-a permis Bisericii răsăritene să fie promotoare de cultură se descoperă în toată intensitatea și amplitudinea ei în viața poporului român. Aceasta, atât pentru faptul că poporul nostru, diferit de alți neamuri care au o dată fixă a încreștării lor, a apărut de la bun început ca popor creștin în istorie, cât și pentru faptul că poporul nostru măntuiește credința răsăriteană, dar se exprimă într-o limbă romanică, adică de origine apuseană. Împlicarea dintre aceste două realități fundamentale ale etnogenezei noastre a dus la apariția unei culturi autohtone întemțiate pe o sinteză originală între valorile specifice celor două mari tradiții, cea răsăriteană și cea apuseană. Din tradiția răsăriteană a fost preluată mistică înfieri care se manifestă la nivelul relațiilor dintre oamenii prin tendința spre comuniune și ermetie. datorită acestui fapt neamul nostru a fost întoddeauna străluc de tendințe agresive, căutând să trăiască în pace cu o-

mentii aparținând altor credințe și culturi. Din tradiția apuseană a fost înțeles spiritul de echilibru care îi este atât de specific.

Aceste două componente ale identității culturale românești s-au concretizat și au dat naștere unei excepționale culturi populare care se caracterizează prin forța de creativitate, prin rafinement, subtilitate și bogăție. Și peste tot se desprinde aceeași aspirație spirituală pe care înțelegerea a sintetizat-o plastic în coloana înfrântului. Teologia răsăriteană nu este o teologie intelectualistă, aridă, ci pe lângă dimensiunea ei intelectuală, are și o profundă dimensiune spirituală sau duhovnicescă, care s-a permas, prin literică, să coboare în rândul credincioșilor și să dea naștere unei originale culturi creștine populare, care a jucat un rol important în istoria neamului, atât prin păstrarea unității lui, cât și prin stimularea puterilor lui creatoare. Nu este întâmplător dacă poporul nostru figurează în statisticele O.N.U. ca unul dintre popoarele dotate cu o putere de creație deosebită.

Această identitate a neamului nostru, cu caracterul ei patric și integrativ, care a fost cultivat de Biserica pe tot parcursul istoriei ei, s-a permas neamului nostru să renunțe la asimilațiile care s-au exercitat asupra lui de popoarele care s-au așezat mai mult sau mai puțin pe pământul românesc, și să păstreze astfel unitatea lui spirituală chiar când a trăit în provinciile separate, și să-și găsească unitatea lui națională într-un atot unitar. Această identitate, care implică o viguroasă componentă religioasă și spirituală ortodoxă, și care a fost susținută de Biserica prin învățământul ei, prin măcașii și prin viața de parohie, a fost ea propaganda stăruie care s-a exercitat cu atâtă intensitate asupra lui și, după patru decenii de regim totalitar să rămână un popor credincios. După 1989, arsele rădăcini ne-a ajutat să introducem învățătura creștină ortodoxă în școli, în spitale, în penitenciare și în armată, să adăugăm contribuții în arsele cazuri de criză la renășterea spirituală și morală a neamului nostru. Și această identitate, care rămâne deschisă tuturor influențelor pozitive din afară, îi va permite popoului nostru să pășească pe calea integrării europene și să contribuie chiar la îmbogățirea culturii apăsene cu valorile spirituale ale credinței noastre răsăriteane în acest context, să dea să amintească că, în cursul acestui an, la 30 iunie, a avut loc prima conferință interteologică, după 1949, la care au participat teologi din partea Bisericii Catolice și a celei Protestante din țară, din decința de a prăznicul ecumenismului, într-o perioadă în care asistăm la un proselitism sălbatic, și să contribuim la tratarea unui climat de pace confesională în țară.

Domnule Rector, Venerabili Membri ai Senatului Universitatii, Societatea Vaslui, Prea Fericitii Parinti Iacobul de la Iasi, Prea Fericitii Vaslui, Domeniile Vaslui, Domnii Ambasadori, Inalti Prea Sfinxii si Prea Sfinxii Patriarh, subiti studenxii si distinxii univertxii,

Suntem bucurati ca prezenta Facultatilor de Teologie in Univertate ajuta sa se depasxesea notoriul conflict dintre stiinta si religie. Prin depeseririle pe care le-a realizat asti in domeniul macrocosmosului, dar mai ales in cel al microcosmosului, stiinta a ajuns sa batii la porxile transcendentului. In acest sens se exprima in zovant occidental, Paul Davies. Poate pare ciudat, dar are impresia ca stiinta ne indii astia drumul catre Dumnezeu cu o mai mare sigurantii decat o face religia. Desim ca prezenta Facultatilor de Teologie in cadrul Univertatxii din Bucuresti sa fie benefica pentru dialogul dintre teologie si cultura spre folosul tuturor. Opera marilor nostri teologi, ca Parintele Dumitru Stnilove, Parintele Petru Visnilescu, Parintele Gala Galaction, Parintele Ioan Gh. Coman, Profesorii de marime Iul. I. Gib. Sarin si Nichifor Crainic, constituie o baza pentru acest dialog.

Va multumesc, Domnule Rector, Dumnezeu-atare si onorabilor membri ai Senatului Univertatxii din Bucuresti, pentru distinctia pe care mi-o acordati astazi. O primesc cu recunostinta, considerand ca ea se adreseaza inainte de toate Bisericii, clerului si credinciosilor ei, intr-o vreme in care societatea noastra are atata nevoie de renastere morala si spirituala. Primesc cu gratitudine doctoratul "Honoris Causa" pe care mi-l conferiti si rog pe Bunul Dumnezeu sa binecuvintese activitatea pe care o depuneti in formarea si modelarea generatiilor de tineri cu personalitati in stare sa poarte lumina stiintei si a valorilor morale atat de necesare societati noastra somnolenta si viesti intregrii lumii. Nadejdea noastra, a Bisericii in mai blacile omenirii sunt tinerii pe care eu li subesce, li prezenteze si li sfinesce viata si viitorul. Afirm aceste ganduri-ma ca tot trecutul, prezentul si viitorul neamului nostru se concentreaza intr-un singur cuvint, cuvintul Dumnezeu.

Mi-ati dat onorata, Domnule Rector, sa-mi decontati acest inalt titlu academic al Univertatxii din Bucuresti, pe care n-az putea sa afirm ca-l merit vizu ca acordati cu multa griji acest titlu si ca el a mai fost conferit doar parintelui nostru, Profesor Dumitru Stnilove, marele teolog al Ortodoxiei, deosebit si parinte sufletec al mai multor generatii de preoti si intelectuali.

Aveți astazi in Univertate, pentru prima data si poate Dumnezeu va rindui si altdata, intreaga Ortodoxie. Aveți această mărturie a

evlăviei poporului nostru dreptcredincios, păcătoș, cum ați arătat și în cuvântul dumneavoastră și în cel al Părinților Decan, Dumitru Popescu, evlăvie păcătoșă cu multă jertfă, cu multă dăruire, de către viețuitorii mănăstirilor, de alături de la parohii, de buni noștri credincioși. Între care cei mai de frunte intelectuali, ataseți credinței strămoșești, care în aceste zile invadează celina Patriarhiei pentru a străta meșteșul Măntuitorului Cuvios Dimitrie cel Nou, Căminului Capitalei și al tuturor celor ce-L cinstește cu dreptă credință.

Momentele din seara aceasta, pe care le dăruiați clerului și credincioșilor Bisericii noastre din țară și de peste hotare, creștinilor ortodocși din lume reprezintă de seară lor, au o adâncă semnificație teologică și culturală.

Prin prezența Patriarhilor Ortodoxiei, în frunte cu Săcătatea Sa Nartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și a celorlalți întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe locale, ai Bisericilor Vechi-Orientale, a înaltului reprezentant al Vaticanului, participanți la aniversările Născutii Ortodoxe Române, înconjuși de dragostea frățeească a ierarhilor, clerului și credincioșilor Bisericii noastre, această istorică întâlnire sub hota Aulei Universitare are o cât de mult ne apropiie Deșutul lui Hristos. Fiecare dintre ei reprezintă mijloc de suflet credincios și aduc aici picătura de evlăvie, de har și de adevăr din credința Bisericilor lor, aduc mărturia jertfelor acestor Biserici între păstrarea valorilor ei, pentru că Ortodoxia nu a fost o Biserică a confortului, ci a trăire creștină plină de dăruire, de jertfă, care l-a urmat între totul pe Înțeleptorul Ei, Măntuitorul Hristos, în răstăgînire, în suferință, dar și în înviere.

Așadar, personalitățile reprezentative ale Ortodoxiei, ca invitați ai Bisericii Ortodoxe Române, străduiesc pretutindea pentru Biserica noastră, și prin împreună noastră rugăciune se creează atmosfera înălțătoare și răbătătoare, necesară vârstăului nostru duhovnicesc ca prăpătirea unei pălărie luminoasă, vite în parcurgerea unui drum presărat de răpățele critice și de ceașă încredințării asupra valorilor.

Pe bună dreptate putem afirma că acest act este o binecuvîntare a lui Dumnezeu și un semn că, după atâtea suferințe, veghe și răbdare, Dumnezeu ne adună să ne bucurăm împreună și privește spre noi. În momentele acestea, când lumea se zbate în lipăuri de tot felul, cădă mînea lăunje amenință cad încă jertfă unor răbătore, noi ne aflăm aici, în această Aulă a Universității, ca într-un spațiu sacru al lui Dumnezeu, strădînd sfîrșita credinței și a recunoștinței, în același timp, pentru ceea ce ați inițiat drept cinste și prețuire arătată față de Biserica noastră strămoșească. Ne găndim în aceste clipe la monahii, preșții și

credințoșii noștri, cărora li se revine această înaltă misiune, această onoare, pe care ne-o acordă cultura și știința românească. O considerăm, totodată, ca pe o cinărire a poporului nostru, peșter creștin din nașterea sa, răscolită în istorie ca neam vrednic și jertfitor pentru dreptate, pentru adevăr, pentru slava Mântuitorului nostru Hristos.

Vă mulțumesc în numele lor, mai ales, în numele strămoșilor și părinților mei, din satul natal și al celor din mânăstirile în care eu am crescut și m-am format duhovnicește. Nu aveți în față o persoană care să fi gândit și luptat pentru această înaltă misiune, ci aveți un slujitor al Bisericii, mai modest decât șeful înaltărilor și colegilor jertfitor pentru credință. Sunt fiu de țărani, cum ați auzit, din cei trei frați crescuți în țară și dragoste de o mamă sfântă, al cărei chip neîncetată și a cărei prezență o simt și acum ca la sfânta Prescomuniție... Deși sunt trecuturi dincolo de sare, lini îndrept gândul spre ei, strătindu-și mâinile cu iubirea de aram săpătoare și mai bine de ară. Văd călătorindu-mă mâna lui Dumnezeu în fiecare clipă și la fiecare pas din viața mea și o simt și auzit! De la El, gândul meu de recunoștință se îndreaptă spre părinții sufletiești care m-au învățat să slujesc Bisericii și Neamului. Nu pot uita cu vederea că la locul și starea obișnuită de acasă, am fost odată ca și la primirea înfricoșatului dar al schierii de frații și părinții mei din Sfântul Sinod, care în tot timpul și la toată povara m-au ajutat, li îmbrățișez cu bucurie.

Sunt aici oameni, preoți și credincioși ortodocși români din America, din Europa și din celelalte continente, din câmpia și îndurerata Bessarabia, prin mitropolitul ei și tot la cârmă îl avem pe întemeietorul de la Tiraspol, fratele nostru Ilie Ilăcuț, și pe cel împreună cu el. Asemenea fapte, asemenea vrednicii românești ortodoxe sunt lumini pentru noi și adevărate că Biserica și Cultura s-au înălțat pe martirii eroi, pe viteji, pe tinerii sacrificaiți în decembrie 1989 pentru dreptate, adevăr și libertate, care au luptat pe străzi pentru îndălțarea dictaturii comuniste și alinau chinul Tatăl nostru. Din învățând acestor valori se vor îndolăzula generațiile de tineri spre a-și împlini născuștele lor îndreptățite de condiții de studiu corespunzătoare pentru a-și deslășuri profilul moral cu valorile credinței strămoșești. Ne-au impresionat direct prin respectul lor pentru credință și pentru Biserica strămoșească. Către ei îndrept în aceste clipe preșura mea în numele Bisericii, către studenți țelosi pe care profesora, printr-un apostolat de vocație, li prezintă să-i dea țări și lumii.

Vă mulțumesc pentru această cină și pentru rîștețul de a vă împărtăși respectul și dragostea noastră. Personal îmbrățișez pe

laşi estealţilor catedrelor Universităţii din Bucureşti şi preluato cu neaflăare mîncă de luminare pe care Dumnezeuatră profesorii a celebrat ca pe o Sîntă Liturghie, si cu a, zădăd clipă de clipă personalitatea si caracterul de mîine al neamului nostru românesc. Dacă la toate acestea vom adăuga lebul de mîstac al credinţei si al convingerii că Dumnezeu este cu noi şi cu toţi cei ce-L slujesc, atunci lucrarea noastră şi a tuturor, va aduce roade îmbelşugate.

Spre aceeaşi lucrare ne îndreptăm luarea-aminte şi ne îndatorăm, la acelaşi timp, această mînie de slujire a catedrei, ca să depunem pe viitor mai multă mînd, să ne apropiem şi mai mult unii de alţii prin slujirea Bisericii si a culturii Neamului nostru.

Un cuvînt de caldă preţuire P. C. Părintelui Decan Dumitru Popescu pentru prezentarea celui ce acum 45 de ani purta dificila sarcină a condurerii Institutului Teologic Universitar în calitate de rector.

Vă dorim dumnezeoasă personal, Domnule Rector si venerabililor membri ai Senatului Universitar multă sîntăte şi rug pe Domnii Dumnezeu să dăruiească tuturor pace şi bună sperinţe în apostolatul dumnezeoasă.

Dătinutulă auditoriu slăvire mulţamiri-.

După cuvîntarea Dnă Părintelui Părinte Patriarh Teoctist, Dl Prof. Emil Constantinescu, a remarcat conţinutul de esenţă al alocuţiunii, menţionînd :

«În cuvîntul pe care l-am ascultat, am putut regăsi tot programul pe care Universitatea si l-a fixat încă de la începuturile ei, acum 300 de ani, un program prin care generaţii de tîrani, au devenit cîntători ai României, ai Europei şi ai lumii. Am putut găsi această organiză apropiere, dintre Biserică, Cultură şi Ştiinţă, jalosane pentru activitatea profesorilor acestei Universităţii, dar şi pentru studenţii de astăzi care sînt viitorul României de mîine.

Profund de acest prilej, al prezentei mîncăci, după 300 de ani, în Universitatea Bucureşti, a reprezentanţilor Ortodoxiei, am deosebită onoare şi emăşie, de a invita pe Săntăteasa Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, pentru a se adresa în acest templu al culturii si ştiinţei, vocea şi mesajul Săntăţii Sale.

La invitaţia d-lui rector prof. Emil Constantinescu, după expunerea Părintelui Părinte Patriarh Teoctist, a luat cuvîntul Săntăteasa Sa, Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului care, încă de la început, s-a încadrat organic şi sentimentual în atmosfera momentului, într-o notă de cordialitate, ataşament şi apreciere laşi de Biserica noastră, de Părintea Părinte Patriarh Teoctist, de Universitatea Bucureşti si de tradiţia Şcolii Româneşti. Înă cuvîntarea Săntăţii Sale, Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, la săntăteasa din aula Universităţii din Bucureşti :

COPYANTAREA SAACHTITATEI SALE BARTOLOMEI' I,
PĂTRIARHUL EGIPTENIC AL CONSTANTINOPOLULUI

-Preai Fericeite Părinte Patriarh Teotich,
Domnule Rector,
Onorată asistență,

Sunt multe mădulari, dar un singur trup. Și dacă un mădular suferă, toate mădularile suferă împreună: și dacă un mădular este înfrânt, toate mădularile se lezază împreună (I Cor. 12, 18, 26).

De la tribuna istoriei și măreții Universității a Bucureștilor, adresăm îmbrățișare călduroasă de dragoste și prietenie, atât personal, cât și în numele Bisericii Mame, Biserica Sfântă a lui Iisus, tuturor celor care constituți această adunare distinctă. Dumnezeu-voastră Domnule Rector, celor care învață (profesorilor) și celor care primesc învățătura și celor care lucrează în arena templei al Educației și al cercetării, și cu această ocazie, întregii comunități academice din România. În același timp, exprimăm din adâncul inimii mulțumiri pentru încredințarea dumneavoastră și pentru cordialitatea cu care ne-ați primit pe noi și pe frații care ne însoțesc.

Am amintit la început cuvintele Apostolului despre multitudinea, dar și despre unitatea mădularilor trupului și despre solidaritatea lor în suferință și în bucurie. Este vorba de taina dragostei, al cărei omni-mulț (toțem) îl aflăm în versetele unuia următoare ale primei Epistole către Corinteni. Acest sentiment măreții și unității dragostei. Acestă dragoste a inimii și a mărețului împreună.

Sfântul nostru Tron Ecumenic a suferit împreună cu generosul popor al României multe serale și chinuri până în prezent, când chipul unuia și al lui Dumnezeu au fost apărate fără rușine. Lingua noastră a urmat, de asemenea, lucrându-se, momentele strălucite ale acestui neam, perioadele de pace, de libertate și de progres material și spiritual.

Acest lucru este valabil mai ales în ceea ce privește relațiile lingvistice noastre a Constantinopolului și Lingua României, pe care a apărut-o dintru început după printru a în funcție de împrejurările proprii fiecărui timp, de opiriile, suferințele și frământările umane, asupra cărora se poate prezenta numai judecata finală a Judecătorescilor celor drept care este Dumnezeu.

Un act de vârf al participării unei dintre Bisericile la lucrarea celestă a fost, după cum este rândul, comunicarea, în împrejurări concrete, de către înaintașii noștri, a evenimentului același prin de bucurie, atunci când au fost create premisele pentru acordarea autocerfării Bise-

ricii din România, iar mai târziu, ridicarea acestora la rangul și cinstea patriarhală, acum 150 ani și, respectiv, acum 70 de ani.

Actele evenimentelor, într-adevăr foarte mari (însemnate), constituie cauze și motive de cea mai mare bucurie și satisfacție pentru noi toți și justificare a acestei bucurii, tocmai pentru că venim împreună un singur trup și dacă un mădular suferă, toate mădulele suferă împreună, și dacă un mădular este vinovat, toate mădulele se bucură împreună. (I Cor. 12, 26).

Bucuria noastră este (și) mai mare, deoarece, dincolo de evenimentele amintite, în această înfrățire sărbătorească este vizibil în mod deosebit persoana înaltă și ierarhică a Bisericii României prin acordarea titlului de «Doctor honoris causa». Este într-adevăr, mare această clipă, este mare cinstea și bucuria noastră, a tuturor. Felicităm pe I'vea Fericea Voastră prea iubită noastră pentru cinstea care vi se aduce cu vrednicie Felicităm, despotrivă Biserica noastră a României, pentru aceste momente istorice din viața ei, cu adevărat memorabile. Felicităm și această instituție universitară și peșteră spirituală pentru acordarea acestei înalte cinstei, care, prin persoana Prea Fericii Sale, pe care o privește (direct), se adresează întregii Biserici a României, venerabilei ierarhii, evlavinoului cler și binecredincioșului popor român. Mai mult chiar, în persoana fratelui nostru, suntem să vede cinstit toată vrednicul (faza, reverendă) ortodox, înfrumusețat pentru astfel de clipe spre slava lui Dumnezeu. Ne bucurăm de aceste clipe și felicităm pe cel care este cinstit și pe cel care îl cinstește. Saluăm din adâncul inimii și respectul Universității față de Biserica Română, deosebit prin intermediul acestui act, și, în egală măsură, bunele relații ale Bisericii cu comunitatea academică a țării și, în general, cu intelectualitatea țării.

Acest moment sărbătorec se îndreaptă să aducem câteva gânduri, în speranța că nu slăbim de căpătâșul sferității.

Doamr, mai întâi, să subliniem că Biserica cinstește orice preocupare înaltă cu cele ale spiritului și că apreciem și respectăm pe științorul spiritului și al științei. Nu numai pentru că cultura rațională și caracterul oamenilor, ci și pentru că ei contribuie la adâncirea și înțelegerea — după posibilită — a întregii Creații a lui Dumnezeu și, în consecință, la apropierea de slava lui Dumnezeu, iar, cei care au har și curaj, devin ei înșiși călăuzitori și puteri și martori ai înțelepciunii Dumnezeuști, educând tineretul — întru învățătura și corectarea Dărnului — (Efes. 4, 13)

Revenim, în continuare, și apreciem, servitile multe pe care știința le oferă omului pentru împlinirea nevoilor de locuire și și

pentru depășirea și vindecarea nenumăratelor suferințe care provin din diferitele pătimiri ale trupului și sufletului.

Amintim, în fine, că Biserica noastră Ortodoxă a respectat întotdeauna libertatea spiritului, a științei și a conștiinței.

Libertatea spiritului uman este un drept comun, dar și o responsabilitate comună. Responsabilitate pentru Biserică, care nu-și permite să limiteze sau controleze un vreun fel de urmare a acestei libertate, pe motivul unui zel religioz sau datorat sau pe cel al unei temeri nejustificate în fața unor eventuale divergențe. Când temerea și slăbiciunea stau la baza inițiativelor umane, nu există posibilitatea unei voci libere și nici a progresului, în numele morții, intineric și moarte. Demotivată, libertatea este premiza unei dezvoltări dinamice și progresului spiritului uman.

Libertatea spiritului presupune, în același timp și responsabilitatea celor ce lucrează în domeniul științei și științelor și accepta unei conștiințe nu numai de natura lor, ci și de Duhul lui Dumnezeu, pentru că adevărul este Duhul Dumnezeu, adevărul este libertate. (II Cor. 3, 17). Mai nădăjduim, de asemenea, că cei care lucrează în știință primară și recunosc spiritul lor ca dar al lui Dumnezeu, spre folosul lor, și umanității lor și al creației întregi, stăruie numai încredințat pe mai târziu un lucru care este curățat și evaluat pentru totu oamenii de bună credință, și încercarea de cantonizare sau violare a acestui, încredințarea noastră de a considera un astfel intenționat și conștient că poate realiza totul departe de a fi lui Dumnezeu, Creatorul său, a dus la consecințe catastrofele, alii aușurii la via și a creației întregi. Acest lucru nu lăsa demontarea noastră tuturor această este se încheie, chiar în țările noastre în care s-a înregistrat mulțumirea și înțelegerea unor acțiuni străine de natură și de mizeria noastră.

Astăzi, avem motive să credem că dezvoltarea spiritului uman și cultivarea științelor nu se va mai face departe de Duhul lui Dumnezeu. Din păcate în această direcție, apăsător a fi și faptul — pe care îl saluăm cu această ocazie —, că Universitatea Dumneavoastră s-a îmbogățit prin includerea în rândul facultăților sale a Facultății de Teologie, care, între altele, dorește, deurg, să dezvolte un dialog creștin cu celelalte științe, dialog care este în sine mai necesar astăzi.

Inițiativa noastră Bisericii Ortodoxe, intrând, luna trecută în învățarea Patrimoniului, spre adevăr, între altele, în mesajul nostru comun și unitățile: «Privind cu credință și speranță spre mântuirea omului, chemăm pe toți oamenii la misticism și privaciune, având în vedere marile probleme, dar și posibilitățile deosebite, care se întregesc la orizont. Sal-

trile științei, aproape în toate domeniile, mai ales încă în biologie, privesc realizări de neînțeles, dar și pericole. Bișerică nu poate fi indiferentă față de aceste pericole evolutiv, atrinși de acestor deprinderi supraviețuirii persoanei umane ca și «chip al lui Dumnezeu». Înțelegem pericolele. Prăsim orăzile ce ni le oferă. Rămânem în credință. Păstrăm speranța. Dorim dialogul. În orice direcție. Cu deschidere și sinceritate față de toți. În mod deosebit cu cei care doresc să cunoască și să afle în toate adevărul.

Încă o dată vă felicităm pe toți și înțelegem (chemăm) atenția tuturor către nemărginită și binecuvântarea lui Dumnezeu.

În încheiere și ca răspuns la abrogarea Patrimoniului Național, dl. Prof. Emil Constantinescu, rectorul Universității a avut în calitate câteva afirmații și a adresat îndrumări către cultura noastră și cultura greacă.

CUVANTUL PRINCIPALU ÎN ORDINELE SAU «PROFANAREA ȘI
RECTORUL UNIVERSITĂȚII ORIENTALE LA ÎNCHETAREA SAȘIN (II)
DE DEURNARE A ȘIELEI ȘI DULCUL ȘIEȘANUȘ CA ȘA
PUNA ÎNCHETAREA PĂRINTE PĂRINTEȘI TERCIU

-Dorim să spun înaintea Nașii, că limba pe care a vorbit-o mama Șaritășii Șale, și o vorbesc și înaintea Șa, «foga limba care a-a vorbit atunci când a-a înțeles primul mușchi al acestei Universități. «Ademăi Șarităș Șava din București și era limba care alina de rădăcina și înțelegerea, și vorbesc primul rector al acestei Universități, Gheorghe Cantacuzo. Acest lucru demonstrează că a-a datu apărut acum și a-a dăruit în această Universitate, care de la început, prin prințul Cantacuzo, a-a dăruit să fie, prin program, a parte de înțelegere între apărut și cultura orientală și cea a Europei Centrale.

Încă deci, rog-vă să-i revizuiți cele două culturi, așa după cum a-a văzut din înainte de urduș, pe care le-am analizat acum înainte și de acum, proiectul pentru care se trebuie să ne amintim în totul.

În încheiere, permiteți-mi să mulțumesc reprezentanților Bisericii Ortodoxe, care prin această minunată lucrare a lui Dumnezeu, deservită încă și apărut acestui țară.

Permiteți-mi să mulțumesc înalților ierarhi ai Sfântului Sinod, pentru prezența la acest moment, adevărată alfabetație a Școlii Superioare românești și a Bisericii Ortodoxe Române.

Am vrea să închei cu aceste cuvinte ale Prea Făcătoarei Părințe Patriarh, de strălucire pentru acei minunați tineri din Universități, din București și Timisoara, care a-a periferă luând împotriva tiranului, strigând în fata armelor: «Cu noi este Dumnezeu» și «Vom muri, dar vom fi liberi». Sperăm că și vor continua activitatea actualilor cercetători și profesori, și vor putea face dovada abnegației lor pentru dezvoltarea culturii, științei și credinței românești.

Solenizitatea a-a încheiat într-o atmosferă de distincție și de profundă emoție, participanții apărând unitatea momentului și sem-

sificatla sa istorică, de reparatie a unor nedreptăți făcute, în trecut, Bisericii Ortodoxe Române și reprezentanților ei de seamă.

După solemnitatea din Aula Magna, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu înalții oaspeți au fost invitați de domnul Emil Constantinescu, rectorul Universității București, în cabinetul rectorului și sala de consiliu a rectoratului. Aici, într-un cadru destins, deschis, totuși și cordial s-au purtat discuții între înalții ierarhi și decanii facultăților din București și alți membri ai Senatului Universității prezenti la ceremonia acordării titlului de Doctor Honoris Causa Prea Fericitului Părinte Patriarh.

S-a exprimat bucuria regelui, Bisericii și Universității în marele efort național de cultură și a redării tradiției de colaborare și conlucrare între cele două instituții.

Domnul profesor Emil Constantinescu și-a exprimat bucuria de a fi primul rector după revoluția din 1989 care are privilegiul și privilegiul să militeze toate aceste legături de colaborare cu Biserica, menționând că pe această linie primul și cel mai important act l-a constituit preluarea și revenirea Facultății de Teologie Ortodoxă în cadrul Universității, al doilea moment semnificativ reprezentându-l ceremonia de astăzi care are valoare de simbol și de consacrare a unei realități, de acum constantă în viața societății și culturale a țării. O parte dintre decanii prezenti și-au exprimat și ei bucuria și emelia față de momentul solemn la care au participat arătând că acesta a reprezentat un ceremonial de excepție cu multă încredințare sentimentală și emoțională.

Saavitețea Sa Bartolomeu I și-a exprimat satisfacția de a fi participat la un act cu semnificație deosebită în istoria de o jumătate de veac a Universității din București, a Bisericii Ortodoxe Române și chiar a României.

În încheiere Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a mulțumit din nou pentru titlul acordat, pentru cuvintele frumoase roșite, atât în cadrul oficial cât și particular, dar mai ales pentru manifestarea generozității de dragoste și simpatie ce s-a putut desprinde de la începutul ceremoniei și până în aceste ultime momente ale acestei întâlniri și ale convorbirilor.

La reșea de astăzi, moment de profunde impresii, participarea la acest moment solemn, s-au desprins într-o atmosferă sărbătorească apreciată cadrelor universităților pe care le comemorăm.

Lăundu-și rămas bun de la gura Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a invitat să participe la solemnitățile ce vor urma și la care mare parte din cei prezenti vor răspunde cu mare bucurie, închi în zilele următoare se va regăsi în aceeași atmosferă de înălțare sufletească.

**PRIMIREA OFICIALĂ A INALȚILOR OASPEȚI
LA CATEDRALA PATRIARHALĂ, ÎN SEARA ZILEI
DE 26 OCT. 1998 ȘI SLUJBA TE-DEUM-ULUI SĂVĂRSITĂ
CU ACEST PRILEJ**

În după amiaza zilei de 26 oct., după festivitatea decernării titlului de Doctor Honoris Causa Papei Fericiiul Părinte Patriarh Teoctist, a urmat un Te-Deum în Catedrala Patriarhală drept mulțumire pentru binefacerile și darurile divine revămate asupra Bisericii Noastre și pentru bucuria îngădirii Bisericii creștine în unitate de lucrare și glorie în Ortodoxia noastră.

La ora 19, teol reprezentanții Bisericilor creștine, membrii Sîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și o mulțime de credincioși, au participat la această slujbă de mulțumire în Catedrala Patriarhală, cu scopul de recunoaștință adăpăi lui Dumnezeu pentru toate binefacerile Sale și mai ales pentru fericitul prilej, de a se fi împlinit aici și acum, acea rugămintă de «cât este de lung și cât este de frumos, ca să se găsească frații împreună», cupășite, care arareori se întâmpină și care acum s-a realizat în Biserica Românească.

În cadrul slujbei, Pape Fericiiul Părinte Patriarh Teoctist a adresat un cuvînt de bun venit și de mulțumire, deteaptilor prezente, pentru dragostea și prețuitoria arătate Bisericii Ortodoxe Române, pentru prezența la aniversările Bisericii Ortodoxe Române și pentru sentimentele de frățietate și solidaritate creștină.

Cu acest prilej, Pape Fericiiul Părinte Patriarh Teoctist a spus :

*Săvîrșităle Noastre,
Înalte Pape Sfinți și Pape Sfinți Părinți,
Iubi credincioși,*

Avem mare bucurie să întâmpinăm în această vestică catedrală Sfinții Sotli al Ortodoxiei, în frunte cu Săvîrșităle Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, vednd alături reprezentanții Bisericii Romano-Catolice și alți reprezentanți ai forurilor ecumenice mondiale. Suntem fericiți cu gânduitorul binecuvîntat al țării noastre și această colina străbună a Patriarhiei Române adăpăi în aceste zile, șîvîrșităle de personalități din tîmăr și soborul slujbitorilor Bisericilor creștine din întreaga lume.

Deu această clipă de lumină, se cupine să cunoaștem că întâlnirea de la București a șîvîrșităle Sfinților Bisericii este rodul rugămintilor vieșîvîrșităle mînistăvîrșităle noastre, a credințelor slujbitorilor șîvîrșităle altore

românești din țară și de peste hotare și nu mai puțin, a evlaviei strămoșice păstrată de bunii noștri credincioși.

Iubiți Părinți și frați, ne mângâie Dumnezeu în aceste zile și ne arată dragostea și Irahul Său călăuzitor și pentru rugămintele și mijloacele Cuviosului Părinte Dimitrie cel Nou, ale căruia Sfinte Moaște se află în această catedrală, ale Sfinților Martiri Brâncovești și ale celorlalți sfinți români, care împotrivesc cucerirea Bisericii noastre, și calendarul Bisericii Ortodoxe surori.

Trăim zile pascalice și Dumnezeu ne mângâie și arată că este cu noi, că ascultă rugămintele noastre, că ne călăuzește pași pe calea îndreptărilor Lui, sălăci pe drumul credinței noastre strămoșice. Sfinții Părinți ai Ortodoxiei și ai celeilalte Biseric, în cugetul cărora s-a scris Dețul Sănt, l-a îndreptat pe toți acești Părinți și frați ai noștri spre țara noastră, spre Sfânta Patriarhie din București. Au venit să prăznuască împreună cu noi cele două mari momente din istoria Bisericii Ortodoxe Române, și anume: 110 ani de Autocefalie și 70 de ani de Patriarhat, ale Sfinții noastre Biserici.

De-a lungul acestor ani, Biserica noastră a cunoscut nu numai împliniri, dar și dictatura ateismului, care a cerut jertfe, sacrificii, sângelui și închișuri. Sufletele celor ce au suferit, sau au învins la viața cea veșnică, de acolo de unde se află ei, se bucură împreună cu noi cel de acul, din această catedrală, având în mijlocul nostru pe Săcătarea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, pe reprezentanții Patriarhatelor apostolice și delegații celeilalte Biserici creștine. Acestea sunt momente înălțătoare, rare și sfinte. Însemnătatea acestora e patim cuprindă normal cu credința. Numai astfel putem să înțelegem cu smerenie și rugătoare adâncă să trecem dincolo de pragul celor văzute și să înțelegem cum Dumnezeu, în planul Său mălăntur, călăuzește viața noastră htericască, prin înțelepciunea, prin răbdarea și prin dăruirea sorătină a Sfințului și îndreptătorului șmod al Bisericii noastre strămoșice.

În aceste momente, cu inimile unelte, ne îndreptăm cugetul spre Dumnezeu, spre sfinții noștri martiri și spre acei țărani eroi martiri care au mai sunt și ale căror chipuri ne privesc de pe crucile din cimitirul lor, încredințându-ne că au luptat pentru credința neamului, pentru adevăr, pentru dreptate și împotriva ateismului, nepuțându-se să aducă din sufletă țemelia Bisericii celei vă. Suntem acum și ne lucrăm de sfința înălțare zăbândă prin jertfa lor. Această libertate dobândită cu jertfe cu dar al lui Dumnezeu ne-a înlesnit bucuria cea deplină de a avea sfinții în mijlocul nostru sfinți Ortodoxiei, care să ne binecuvânteze, prin glasul și dreața Săcătării Sale Bartolomeu I,

Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și a ceterilor Împărățiri de Biserică, lucrarea noastră, gândurile noastre și tot ceea ce suntem noi în stare să închinăm altarului, semenilor și neamului nostru.

Sanctitatea Voastră,
Iubiți frați și părinți,

Din inima acestor credincioși, din evlavia lor, din spera lor de dragoste pentru Ortodoxie și pentru credințutea întregă, vă întâmpinăm în fața acestui Sfânt Altar și vă rămânem recunoscători că ați răspuns la invitația noastră și ați venit să dați strălucire momentelor jubiliare ale Patriarhatului Ortodox Român, binecuvântării și măgulirii numelui, credințutei și țării noastre, România. Specificul și dimensiunea liturgică a Ortodoxiei ne călăuzesc și ne fac părtași energicilor necreate ale Prea Sfintei Treimi spre a ne lăsa în credință și în savârșirea faptelor bune.

În numele Sfântului Spirit, al drepților, al viețuitoarelor din sfintele mânăstiri, al tuturor credincioșilor ortodocși români, din toată inima vă mulțumim pentru prezența la această mare sărbătoare a Bisericii noastre, vă îmbrățișăm cu căldură frățească și vă întâmpinăm cu cuvintele Psalmistului: «Binecuvântat este cel ce vine într-o numele Domnului» (Ps. 117, 26), Amin!.

În numele celor prezenți a răspuns Sanctitatea Sa, Bartolomeu I, care a exprimat bucuria tuturor de a se întâlni pe pământ românesc, de a putea prăzui aici, în libertate, înmărmăntările strămoșilor ale Bisericii Ortodoxe Române. Totalitate cuvântul Său, a reprezentat și un salut adresat întregului popor român.

Sanctitatea Sa, a spus:

«De la o margine la alta a pământului: în noaptea și în zi, în fiecare an și de către toți și pentru toate, numele Domnului, să fie binecuvântat.

«Toată suflarea să laude pe Domnul», deoarece a căutat spre noi cu multă măiestritate și ne-a adunat astăzi aici pe toți întăritătorii și alți reprezentanți ai Sfinților lui Dumnezeu Bisericii locale. Aducem în acest moment îmbrățișarea de dragoste, de frățietate și de cinste, Prea Fericele Voastre, iubite frațe Teodor, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al întregii Români, înalt Prea Sfințite Voastre și Prea Sfințite Voastre, frațe Arhiepiscop al Sfințitei Biserici a României, Prea Fericele Voastre și înalt Prea Sfințite Voastre, iubite frațe Împăratător și alți reprezentanți ai altor Biserici Ortodoxe, reprezentanților ceterilor confesiuni, venerabililor ceterilor autorități locale și tuturor dumnezeiește, iubite frațe și surori, iar cu dragoste deosebită, monahilor și monahidelor, celor ce-și petrec viața

În rugăciune și această îmbrățișare și salutul acesta, am dori fierbinte să treacă dincolo de ușa acestei biserică și să ajungă la urechile și în inimile locuitorilor, prietenii și României, ortodocși și neortodocși, fără deosebire, în acest cea solemn, în care Biserica Românei, îmbrăcată veșmint de Înviere și cu duhul învierii și chemă pe toți oamenii să se bucare împreună cu noi.

Veniți toți să alivăm pe Domnul Dumnezeu nostru, Cel ce ne-a eliberat pe noi, de umbra fricii și a morții.

Într-adevăr, iubii frați și surori în Domnul, săvârșim astăzi împreună, pe Aniversariul Domn al vieții și al istoriei, desăvârșit a chemat din nou poporul ortodox și celelalte pășare ortodoxe și celelalte pășare ale altor țări, la viață în libertate. În felul acesta, este posibil să prăsim fără noi a pedică, aniversăm, ca cea de față, care ne-a adus pe noi toți, aici, în mijlocul dumnezeului. Cu adevărat, vrednică de pomente este aniversarea proclamării Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, de acum 118 ani. Vrednică, de amintire de pomente este și cea de aniversare, cea a recunoșterii cinstei Patriarhale, Bisericii Românei, acum 70 de ani. Aducem îmbrățișarea Bisericii mame, Sfânta și marea Biserică a lui Hristos, care cu dragoste a purces stăruie la aceste acte canonic. Vă felicităm cu acest prilej din adâncul inimii și exprimăm în același timp, mulțumirile noastre pentru primirea frățoasă și pentru manifestările celor mai bune sentimente, față de Patriarhia Ecumenică și față de noi personal.

Nu ne este deloc necunoscut, iubii frați și surori în Domnul, ceea ce cu toți, dumnezeului cunoașți, foarte bine : că cele 11 decenii de la Proclamația Autocefaliei, ne au fost prădate cu sora, pentru Biserica și pentru poporul României. Drumul nostru, al ortodocșilor, a fost mai curând comun, în secolul acesta care se încheie : drum de răboare, de foamete, de moarte, umilințe, prigoane, apostazii, manifestări ale forțelor demonice, în toate expresiile hărnirii lor, înconșoare și distrugătoare de suflet.

Într-un timp că este viu Domnul Dumnezeu nostru și noi suntem vii împreună cu El, împreună cu Prea Sfânta Fecioară Maria, Măscătoare de Dumnezeu, împreună cu toți Sfinții, cu Sfântul Constantin cel Mare, cel ce a câștat Crucea Domniei și a strigat : «În acest semn vei învinge».

Ne plecăm cu umeronic penitențial și ne rugăm cu recunoștință : «Cruce Tale, ne închinăm Hristosului și sfântă Învierea Ta, o luăm și o mărim». Deoarece le-am cunoscut foarte bine pe amândouă : și Crucea și Învierea, nu uităm încredințările, suntem recunoștințosi pentru binefăcerea, cerem cu poezie, iertarea dumnezeului.

Poate nu am crezut cu răbdare, când mulți dintre serbii noștri, au cedat în fața provocărilor și amenințării necredincioșilor. Poate că nu a fost prea vie dragostea noastră atunci când s-a născut dragostea malora. Poate că n-am avut curajul de-a ne spune nebuliilor celor care au deținut puterea areasta trecătoare. Poate că ne-am plânsat totă dintr-o noapte, din prea multă buclătare și ne-am împresiat din cauza înrebrării voinței noastre proprii. Poate că, în sfârșit, nu am fost cu toții tari în credință și nădejde în vremea de ispită.

Și totuși cine este Dumnezeu, mare ca Dumnezeuul nostru, Dumnezeu Care face lucruri minunate? Chiar dacă este părtăvit de toți, Dumnezeuul nostru nu ne părăsește. De aceea, suntem încă vii, de aceea existăm, de aceea ne odălmăim, de aceea ne bucurăm și de aceea învățăm.

Prea Fericele Patriarh al României,

Prea Fericele Teoclit și iubite frațe în Hristos,

Dumnezeu trăiește și rezidește și face și crează Biserica Sa, sfântă și măslinită pe poporul Său. Prea Fericele Voastre, păstori, ați primit har de la Domnul, har peste har, ați primit ani de viață, plini de îndelungată slujire, de arhipăscărie multă înfrântă, în multe, dureroasă, în multe înasă, umbelăpăci, binecuvântată de Dumnezeu. În jurul Prea Fericele Voastre, Prea Venerabile, cu un înalt sufer binecuvântat, este clerul catolic și binecuvântat: sunt teologii mari, caritab și dincolo de granițele României, monahii și regnabild, cu un stup de albăne lucrătoare, răstitori în slujirea fraților, înspirați, slujitori ai cântărilor sfinte, binecuvântat popor devotat Prea Fericele Voastre și rectoriați părinți dehovăcești și păstori ai aceluia. Iată de ce spun că este viu Domnul Dumnezeuul nostru în țara aceasta. Iată de ce, pe bună dreptate, îi aduceți laudă pentru binefăcerea Sa. Iată de ce puteți să priviți cu încredere în viitor. Iată de ce vă bucurați de neșfârșita dragoste și solidaritate a tuturor Bisericilor Ortodoxe. Iată de ce ne aveți pe toți astăzi aici, pramutul într-o singură inimă.

Pe numele Domnului binecuvântat, pentru toate. La! se curvire mulțămirea, cinstea și închinămintea: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

*

După terminarea slujbei Te-Deum-ului, într-un impresionant cortăgiu, care a străbătut un cultar, prietru mare de credincioși, s-a intrat în Sala Sinedală a Palatului Patriarhal, unde s-au desfășurat alte manifestări de înfrățire, prezență și dragoste.

Într-o scurtă alocuțiune, Prea Fericele Părinte Patriarh Teoclit, care, în trecut amonționăm, a avut și plină de bucurii, dar și de ofer-

luce, căreia le-a făcut față cu o desăvârșită și impresionantă energie și bună dispoziție, adresându-se scriitorilor noștri, a spus :

«Potrivit unei frumoase tradiții, statornicile în ortodoxia noastră, pentru adăucirea amintii despre aceste înălțătoare momente și aveti alint peopre dăruitoare, după ce ne-am rugat în Catedrala Patriarhală, acum, în această sală Sinodală a Palatului Patriarhaliei, să rugăm să primim din partea Noastră, câte un semn de comuniune, de rugămintă și de adăucire amintii de credincioșii Măslătoarești Iisus Hristos, din România.

Am speranți de curând că cel mai potrivit dar, îl reprezintă aceste simboluri și însemne, care exprimă cel mai fidel credința și fuctarea în Hristos și în Biserica Sa. În acest sens, am pregătit pentru distincții noștri noștri, însemnele demnității lor ierarhice, și le-am înscris în duhul ortodoxiei și al tradițiilor noastre apuruate, precum și medalia jubiliară.

Sperăm cu acestea să fie semnificative pentru unitatea credinței și pentru evidențierea unor tradiții comune și legături spirituale între noi.

A urmat împărțirea Medaliei Jubiliare și a darurilor, oferite cu plăcere și simpatie, după care, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a spus :

«Inchegând această istorică întâlnire, auzim încordanța și această medalia comemorativă a Sfintei noastre Patriarhii, precum și însemnele și simbolurile noștri noastre sacramentale, se vor sălăzui alior semnificative de comuniune între noi și Bisericii noastre, spre slava lui Dumnezeu și a statorniciei păcii pe pământ.

Acetăi manifestări de dragoste și prietenie, i-a răspuns în numele celor prezenți, prinț-ucul nostru, Sanctitatea Sa, Barlaamul I, care a dorit să facă cu acest prilej, o plăcută surpriză Bisericii noastre, un album desăvârșit de interesant, despre România și Biserica Ortodoxă Română, reproduc în condiții tehnice impecabile, galele cu care a amintit strălucite în editarea acestuia, după cum urmează :

Am pregătit, cu binecuvântarea Patriarhiei Ecumenice, o carte despre Biserica României. Această carte era pregătită a fi gata aproape de Cămin. Imediat, după ce am primit invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh, pentru aceste sărbători, am rugat pe cel care era răspunzător cu pregătirea acestei cărți, să se grăbească, pentru a fi gata cu prilejul acestor sărbători. Nu a fost deloc ușor din punct de vedere tehnic, dar oamenii de la tipografie și-au sacrificat vacanța lor de vară și au reușit să o publice. Oferim numai exemplar din această carte, Prea Fericitului, cu cele mai căldușoare felicitări. Acest album, a mai fost oferit și ILPP-SS, Mitropoliei: Daniei și Moldovei, Antonei și Ardealului, Nencu și Olteniei, Nicolae și Banatului.

Zina de 26 octombrie 1995, a-a încheiat, într-o atmosferă înălțătoare, care a evidențiat bucuria exprimată de curioșii scripitori care spun : «Că este de bine și căi este de frumos ca să se găsească frații - împreună».

SPANTA LITURGHIE ARHIEREASCA

27 oct. 1993

În ziua de 27 oct. 1993, când se face pomenirea Sfântului Dămirie cel Nou ce-și are Sfintele Moaște la Catedrala Patriarhală, sălăvnițile aniversărilor, s-au deslășurat (în esența lor sacramentală și de comuniune), prin oficierea unei Sfinte Liturghii solene, în cadrul căreia au concelibrat sau au sălăvnițit toți ierarhii ortodocși, ceișoști de parte hotără, demnitari de Stat și membri ai corpului diplomatic și mili de credințoși.

Sfânta Liturghie, a fost sălăvnițit pe un podium amenajat în zona altarului Catedralei, pentru a da posibilitatea unui număr cât mai mare de credințoși, să participe la Sfânta Sluță.

Deși, pe tot parcursul sluțbei, ploaia, aproape torrențială, n-a încetat nici o clipă, credințoșii de toate vârștele, copii, tineri și vâștrânci, și sălăvnițit cu detășărită prezență și păsărită de un făr sfânt. Dămiriștii sluțbei și sălăvnițile de sălăvniție adresate credințoșilor, bucură și întregul popor român de unii din înalții ierarhi, participăți la sluțbe.

Atmosfera a impresionat, mai ales, prin sălăvnițile de sălăvniție rom, ca un bușet de sălăvniție sălăvniție, au stat sălăvniții și sălăvniții în fața impresionantului sobor.

Bucuria a fost cu sălăvniție mai mare și cu sălăvniție, nu cu mulți ani în urmă, acestora îi se sălăvniție contactul cu viața noastră religioasă, cu frumoșetea vieții noastre sălăvniție, cu sălăvniție și lucrarea sălăvniție a Bisericii.

De la început, când soborul a trecut și s-a sălăvniție în noște cu moaștele Sfântului Dămirie cel Nou, apoi pe tot parcursul sluțbei, când s-a sălăvniție cea mai sălăvniție înțare în comuniune și până la sălăvniție, când se putea sălăvniție pe sălăvniție tuturor, bucură participării la un sălăvniție sălăvniție, dar și sălăvniție că sălăvniție s-a sălăvniție, Dămiriștii și sălăvniție creștine, al sălăvniție cu înțare și sălăvniție la Tatăl creștine, a sălăvniție pe sălăvniție cei sălăvniție.

Înalții ierarhi, sălăvniție-se credințoșilor, s-au sălăvniție la sălăvniție sălăvniție și la sălăvniție de sălăvniție și sălăvniție credințoși, a credințoșilor sălăvniție, care au sălăvniție pe sălăvniție sălăvniție, acest sălăvniție.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoclit, sălăvniție un sălăvniție de sălăvniție, sălăvniție de viața sălăvniție Dămirie lucrătorul de Mă și Dămirie cel Nou, sălăvniție după sălăvniție și bucură sălăvniție tuturor creștinilor, prin sălăvniție sălăvniție lor, în cadrul sălăvniție și sălăvniție, pe sălăvniție sălăvniție și sălăvniție al sălăvniție sălăvniție.

CUVANTAREA PREGHERITULUI PĂRINTE PATMARH IEOCIME
LA SFANTA LITURGHIE

„Iubite credincioși și credincioase,

Dăm slavă lui Dumnezeu că în acest loc sfânt, unde s-a-a închinat moși și strămoșii noștri, unde ei au suferit și au răbdat și cu această răbdare ei au biruit păcatul, cum se învață Sf. Evanghelie de astăzi: «Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui» (Matei 24, 13), se-om putea rușă împreună cu Săcătătatea Sa Iarholomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și cu Înălțătătorele Săcătătore Ortodoxe autoe, participă la arderărele jubilate ale Bisericii Ortodoxe Române.

Am sărbătoreți ieri și sărbătoreți astăzi doi sfinși ai Ortodoxiei: Sf. Mare Mărele Dimitrie, învătătorele de Mir și Sf. Cur. Dimitrie cel Nou, ale cărui moște ocrotesc capătale țării noastre și vorăreți îndăgăreți în suferințele și în înmăreșărele credincioșilor. Săreți sărbătoreți, legăte de mărărele creștinătăte, căreți ne prileguere întâlniree cu sfinșii și prăe ei cu Dumnezeu, dar și întâlniree noastră urăe cu sfinșii. Este o sărbătoree pentru învătătore alăre căreți păreșii își prăeșe Dă, căreți frașii se întâlnere între ei, căreți avem orăre să ne revăderm prietere, vorăreți, dar mai ales alăre căreți săre arece se prăe în dărele lui Dumnezeu, în dărele drăporete creștine și al iubărele dăreșărele Sf. Sfinșii ne căreșăre căreți aceste virtăe.

Sf. Mare Mărele Dimitrie, des tănăr și cu rang înăre, era învătătore pentru arecele de moște dărele contemporăre din Tesăreșă. Căre învătătore l-a ispiăre pe om în vorărele urmăreșăre ca și în cărele noastre. Tăreșăre căreți Dimitrie nu s-a săbătore răsăe o săpă de la cărele credinșăre în Dumnezeu și a dăreșăre teate prăeșărele mărărele cetărele cărele țărăre să se mărăre împăreșărele. Este și a răsăre un exăpăre frăeșăre pentru noi țără, pentru țărăre învătătore, de a ne învătătore vărăre cărele lui Dumnezeu, săre cum a săbătore martirărele Sf. Mare Mărele Dimitrie, căre învătătore mărărele tănăreșărele în toate Bisericele se-i prăeșăre învătătore și în toate Bisericele creștine vărăre se învătătore cu credinșăre la învătătore și la moștele lui.

Cărele sfinșăre sărbătoreți astăzi Cuvărele Dimitrie cel Nou de la Reșăreșă, a fost un om săpăre și erăreșăre, în săbătorele cărele a fost mărăre și a creșăre, cu forțele drăpărele, iubiree de Dumnezeu și iubiree de țărăre. Un mărăre iubiree de natură a fost acest curăre, iar apoi cu prăeșăre și revăreșăre, el a prăeșăre un post săpăre, împleșărele-i cu prăeșărele și rugăreșărele lui țără, săpăre în dăreșărele virtăe. Și astfel s-a învătătore, prin dărele Duhărele Sfăre, căre după mărărele trupărele să nu se dăre săbătoreșăre. De la dăreșărele Moștelele săre.

culoare de credință și din suflet și din nouă Dămării în-a cinstii moaște și peștera din Valea Lomului, unde el a viețuit ca monah.

Este o binecuvântare pentru noi că sfinții lui Dumnezeu ne vine pe noi, popoarele ortodoxe din Balcani prin iubirea lor față de oameni. Prin răbdare așteptăm avem cură Dămării, străjduindu-ne ca să ne aducă laolaltă ca să ne întâlnim unii cu alții în Hiriboaia. Prin călătoria iubitorilor dămării români, în țara noastră avem Sfințe Moaște, trupuri de curioși și martiri, care revină binefăcând dăruitorii în sufletele celor ce se roacă sfințirii de credință și iubire. Avem o sfință moștenire înaltă de înaintași noștri, care de-a lungul secolelor s-au mistuit ca o luminare în tot felul de suferințe, îndurate cu răbdare. Căci a se întâlni de credință în Dumnezeu și de Bucurie față întregimă pe pământul nostru românesc. Iată, acum, la această aniversare de ieri, de la Patriarhia Română, sfinți au mijlocit să ne întâlnim laolaltă cu sfinții Bisericilor Ortodoxe de pretindem, cu ierarhii noștri români care păstoresc peștera noastră, cu trimisul Săvârșirii Vale Pape Iosif Paul al II-lea, cu reprezentanții Bisericilor ortodoxe orientale din Egipt și din Armenia, cu delegații Consiliului Ecumenic al Bisericilor și al Conferinței Bisericilor Europene.

Dumnezeu a binecuvântat ziua de astăzi și cu belșugul pământului, care face să redeasă nu numai pământul țării, ci și dorul sufletelor noastre, dându-ne îndemna ca să sporim în evlavie și în fapte bune. Dacă sfinții ne sunt mărturie în cur, se curme ca și noi să mărturisim pe păcătoși virtuțile lor și să le urmăm peștera, iar evlavie și credință cu care și participăm la Sf. Liturghie constituie mărturie tuturor în comunitatea sfinților.

O dimensiune a Ortodoxiei este aceea a comuniunii noastre cu sfinții, iubitori mei și, prin poartă de grăi a lui Dumnezeu, avem, când arăbătoarea 119 ani de la autocefalia și 70 de ani de la instalarea primului patriarh al țării, Miron Cristea, ne regăsim pe această colină cu reprezentanții Ortodoxiei și ai creștinătății. Așa pășim în imaginea noastră instalarea primului patriarh, tot aici, lângă această catedrală, străjduindu-ne de ierarhii Ortodoxiei și de reprezentanții celorlalte Biserici creștine.

Au trecut 70 de ani de Patriarhat, din care aproape cinci decenii, Biserica noastră a răbdat suferințele închisorilor, chinurile exilului și durerile deportărilor, dar răbdarea a rădit și avem bucuria ca vizitarea noastră din Europa, din America și de pe celelalte continente, să se afle astăzi aici, prin ierarhii și preșterii lor, ca să alăturează pe Dumnezeu împreună cu noi. La bucuria noastră participă și reprezentanții celorlalte Biserici și confesiuni creștine din România, cinstind

evlaria, statornicia în credință și pălădarea credincioșilor și slujitorilor Bisericii noastre strămoșești.

În numele lor, Sanctitatea Voastră Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, vă adre- cerează de mulțumire, de prețuire și de recunoștință, interpretând prezenta, mesajul și mănușieră aduse de înălțătoria și sulu Bisericii Ortodoxe unore, de reprezentanții colorabile Bisericii și ai bonurilor mondiale creștine, ca mărturie a dragostei pentru credincioșii noștri, pe care nici ploaia, nici vântul, nici frigul și nici dictatura comunistă n-au fost în stare să-i clintosească de la credință ortodoxă, păstrând-o așa cum o vedeți și cum o cunoaște lumea creștină.

Vă mulțumesc tuturor pentru atențona de a fi împreună cu noi și vă îmbrășec înfășec. De asemenea, exprim prețuirea și dragostea mea tuturor celor care sunteți alături și celor care ați fost ieri și și așteptați ore în șir să sâmbuțai moaștele Sf. Curtea Dimitrie cel Nou. Pe teji vă binecuvăntez, vă îmbrășec cu dragoste părintească și vă doresc slăvire, fericire și măntuire de la Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Vă veji aduce sufletul cu învătăruire ce vă vor împărtăși acum Sfinții Părinți și Ortodoxia.

*

După curăntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a fost acuzat de dresabilă atenție, a vorbit Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarh Ecumenic al Constantinopolului.

CUVĂNTAREA SANCTITĂȚII SALE BARTOLOMEU I,
PATRIARHUL ECUMENIC AL CONSTANTINOPOLULUI

-Prea Fericite Teoctist și iubite frate, Înălțătoria al Sfinței Biserici din Ierusalim, Prea Fericite și înalt Prea Sfinții frați și împreună slujitori, binecuvăntat și binecredincios popor al lui Dumnezeu.

Întru Hristos ne-o chemat sântul asăzi în timpul seară cu Sfințele Dumiri să îndeplăm din gîndul nostru -scută gripă cea lumescă-, «și încă închiposul pe Ierusalim» să primim pe «Împăratul tuturor, Cel acuzat de rețele îngerești».

În același timp, înalt, strălătarea de asăzi a Ortodoxiei românești, preferată în această adunare euharistică panortodoxă, chemă toate Bisericile Ortodoxe să sulte pentru puțin problemele care le frământă, tragediile conflictelor armate, necazurile celor săraci, ale celor refugiați și ale celor bolnăvi, vicisagurile mecelilor, imprudențele disensiunilor interne, amenințările fanatizărilor religioase și naționaliste și, toate,

să alăture cu toții pe Împăratul tuturor pentru bucuria de astăzi a fraților români.

Această bucurie străbătorească a românilor ortodocși este cu adevărat bucuria tuturor ortodocșilor de pretutindeni, ca mădulare ale aceluiași trup beatific al lui Hristos, părtăș unii altora la bucurii și la necazuri, după cuvintele Sfântului Apostol Pavel.

La bucuria aceasta participă însă în mod deosebit Patriarhia Ecumenică. Însă, pentru că în calitate sa de centru al unității și al concilierii armonioase a tuturor Bisericilor Ortodoxe locale, simte mai intens comuniunea cu fiecare dintre acestea, necazul și bucuria fiecăreia, așa cum este acum cazul Bisericii României. În al doilea rând, deoarece legăturile Patriarhiei Ecumenice cu Ortodoxia românească au fost multiseculare și foarte stricte. Secole de-a rândul populația ortodoxă a acestei țări s-a aflat sub înalta grijă spirituală a Bisericii Mame a Constantinopolului din partea căreia s-a primit și Tomosul patriarhal și sinodal din aprilie 1883, care privea autocefalia, ca și Tomosul patriarhal și sinodal din 30 iulie 1925, privind recunoașterea stării patriarhale a Bisericii Ortodoxe din România, în zilele vesdelor de proclamație înaintași și apoi, patriarha ecumenicului Iosaphat al IV-lea și respectiv Vasile al III-lea.

Aflându-se astăzi aici în această venerabilă catedrală patriarhală, ne imaginăm cu emoție ce entuziasm a provocat acum 110 ani cântecul Tomosului de recunoaștere a autocefalității în acest loc, iar mai târziu, acum 70 de ani, cântecul oficial al Tomosului de recunoaștere a rangului patriarhal, după care a urmat întronizarea mărească a primului patriarh al României, vrednicul de pomenește patriarh Miron, pe 1 noiembrie 1925. Instaurărilor celei de a doua Biserici Ortodoxe, după numărul credincioșilor, era astăzi înălțat cu vrednicie în rândul celorlalți patriarhi ortodocși.

Incaputurabilă încredințarea României nu se datorează, desigur, mișcării Constantinopolului, întrucât rădăcinile creștinismului în țara dăminovădăină ajung până în timpurile apostolice, cu mult înainte formării Patriarhiei Constantinopolului. Dar legăturile dintre cele două Biserici datează chiar din epoca apostolică. Ele se întâlnesc în persoana Apostolului Petrușcă Euxin, Sfântul Andrei, care a fost întemeietorul Bisericii vechiului Epirușion și în același timp cel care a semănat adevărta Evangheliei în Scitia Minor, adică pe țărmurile de nord ale României și Ucrainei după mărturia lui Origen pătrunsă în Istoria bisericărească a lui Eusebiu de Cesareea (Cartea a III-a, cap. 1).

Mai târziu însă, Bizanțul s-a transformat în capitala lumii creștine, dar cea mai mare parte din România s-a aflat în afara granițelor im-

pericolul creștin, între țările barbare, după cunoscuta expresie a Sinoadelor Ecumenice (Sinod II, can. 2; Sinod IV, can. 28).

În cele din urmă, după formarea Patriarhiei Constantinopolului, au trecut sub grăja spirituală a acestora și Scîria Mică, care făcea parte din imperiul creștin, precum și ținutul barbar de la nordul Dunării, unde creștinii care supraviețuiseră cu eretici continuau «Biserica lui Hristos cea din Coșca», după expresia unui emoționant text din Mărtiriul Sfântului Sava Getul.

Desigur, nu ne miră deloc faptul că, în timp ce Scîria Mică, Dobrogea de aziăzi, a dobândit treptat organizare bisericească deplină sub Mitropolia Tomisului, cu 14 episcopi, dimpotrivă, restul României avea să trăiască o perioadă foarte lungă sub stăpîniri străine succesive, pînă cînd în 1358 a dobândit pe primul Mitropolit al Ungrovlahiei și s-a înscris în categoria eparhiilor bisericești bine organizate ale Patriarhiei Ecumenice.

Ne miră și surprinde în noi admirabil neapuse faptul că aproape 1000 de ani după martiriul Sfântului Sava, populația acestor ținuturi, după nemulțumirile peripeziilor și prigoane, și-a păstrat credința ortodoxă și limba latină. Este vorba de o adevărată minune a istoriei. Avînd în vedere mărimin actuală a Bisericii Române, sistemul raporturilor în a explica rîm acest mare popor ortodox a ieșit deodată din întocmirile istoriei în secolul al XIV-lea pentru a asigura omensirea întregii de faptul că supraviețuise ca popor numeros și unitar, deși aproape necunoscut timp de secole întregi. Ca un nou Ulisă întors în țară, scăpînd de curșe și de primejdii, poporul român s-a întors la lumina istoriei evitînd alienarea culturală și asimilarea sa de către alte popoare străine.

Poate că secretul acestei minuni se află în credința puternică și de neclintit a acestui popor. Credința este aceea care în deceniile care au trecut a făcut ca poporul român să reziste în fața amenințărilor și a înverșurilor venind din partea puterii politice atătute. Este credința aceea care a determinat ostilitatea pe Sfîntul Sava să roage pe cei ce-l ureasa legna să nu-l lase în viață, ci să-l îngăduie să-și înălținească pe cel care îl adoctrina, pe alini și pe țigori în slava cerurilor. Este exact credința aceea care l-a făcut să-și de cunoștință pe ereticii creștinii de atîturi ai acestor ținuturi încît să strîngă admirarea creștinilor din marile centre bisericești ale secolului al IV-lea.

În acea epocă Sfîntul Vasile cel Mare a cerut din Cezarea Capadociei și a primit cinstitete și atîntele moaste ale Sfîntului Sava ca pe un tezaur de neprețuit. Atunci, laosna moștic a Sfîntului Priscus, martir de la Tomis, a împodobil bisericești Rotonda din palatele Tetra-

Isihicului Atanas, cel însemnat cu Apostolii, împăratul Constantin cel Mare, scriitorul mistical ortodox patriarhal, a încercat să asigure libertatea creștinilor de aici printr-un acord cu gotii. Sfântul Iosif, stăruind întru sfârșit înaintea al nostru, Sfântul Ioan Gură de Aur, a trimis din Constantinopol bărbați umiliți ai Apostolilor către popoarele «ce locuiau la izvoare» și care erau însetate după Hristos.

Astăzi, cu prilejul acestei sărbători imemorabile, am dorit de istoria noastră să facem referire la perioada primară a creștinismului din România, la veacurile acelea sfârșite ale martiriului pentru Hristos. Am dorit de istoria noastră să facem pomenirea credinței martirilor, a «răbdării sfinților» (Apoc. 14, 13), care au condus după aceea așeză papei prin lângă drum al răstăgîrții sale spre învierea națională, întru libertatea națională.

Nu putem trece cu vederea faptul că măreția actuală a Ortodoxiei românești își are temelie în începuturile timpurilor mai vechi din istoria creștinătății din România, după întemeierea Țării Românești libere, în secolul al XIV-lea.

În timp ce în prima perioadă creștinismul din România se afla la marginea granițelor geografice ale lumii creștine, în cea de a doua perioadă a dobândit dintru început un loc central și însemnat în cadrul Bisericii creștine. Semnalăm, ca dovadă a acestora, faptul că deja odată cu întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei de către Patriarhia Ecumenică, în anul 1358, i s-a dat acestuia locul Nisimbului în dreptul, înaintea vesulilor mitropolii istorice ale Nesei și Cakedonului, iar începând din secolul al XV-lea locul Mitropoliei Cazatlei Capadociei, ajungând astfel chiar înaintea Kievului. Cunoaștem cu toți că, în această secole de-a rândul domniitorii români au fost singurii domnitori creștini în Imperiul osman, aceștia au constituit principatul apărîn al Patriarhatelor Apostolice din Răsăritul Ortodox Aici veneau tot pentru a cere ajutor, de aici plecau mereu danii și binefaceri către mănăstiri. Niciodată nu vor încoța în Sfântul Munte a fi pomeniți domnitorii români cu binefaceri ai sfinților mănăstiri ale acolo.

Niciodată Biserica Mamă a Constantinopolului nu va uita ajutorul nepretutit care a venit din partea fililor săi români în cele mai grele momente ale istoriei sale. Cu recunoștința cinstită pomenirea acestor martiri și bărbați. Văzînd și măreția numeroaselor capodopere de arhitectură și pictură bisericăscă ortodoxă din România, din deplină dreptate «mărețenia noastră românească Nicolae Iorga, care a numit epoca aceea strălucită a istoriei românești «Bizanț după Bizanț».

Suntem însă datori să adăugăm că în afara măreției sale exterioare, epoca aceea a fost strălucită legată dintru început și cu măreția Bisericii a

măscării ortodoxe, a demasculării adevărate și a salutarizării, a vederii lumii neșterite a lui Dumnezeu în răgăselarea minții. Dacă epoca veche a creștinismului românesc adăucă cu sine slava martirilor, epoca mai nouă începe rîndul în secolul de cald al schismului. Nu trebuie să uităm, că în luna mai a anului 1394, cînd la Constantinopol era ales primul Mitropolit al Ungrovlahiei, iacînt, Patriarh Ecumenic era cunoscutul Iliușă Sfîntul Calist I, arhiepiscop al Tesalonicelei era Ircă Sfîntul Grigorie Palama, iar în vedul Dunării, în mîndria țării bulgare Kalfarevo, trăia Sfîntul Teodosie cu ucenicii acestuia. Sfîntul Eftimie, mai apoi Patriarh de Timovo, și Ciprian Tâmbălaș, mai tîrziu Mitropolit de Kiev. Faptul repede schismului s-a răspîndit în Vlahia (Țara Românească) prin Sfîntul Nicodim de la Trnava și, imediat după aceea, în Moldova, prin intermediul Măcariș'ei Neam;

Ne limităm a semnala numai continuarea tradiției iluștate în secolul al XV-lea prin marele schismă Sf. Daniil Siliștru și renașterea acesteia în secolul al XVIII-lea prin așezarea în Moldova a mănăstirului stareț Sfîntul Paisie Velicikovski.

Prin cele de mai sus, am dorit să subliniăm, la acest moment istoric, că în țara Ortodoxiei românești două sunt elementele dominante: credința în Dumnezeu pînă la moartea pentru Hristos și scema iluștate a unirii cu Hristos.

Sunt exact elementele artele care caracterizează adevărata trăire a Ortodoxiei, care pot fi utilizate la adevărat creștin ortodox, dar care lipsesc de la cei care sunt exponenți formalismului sau al fanatismului necreditor.

Ne limităm deocamdată aceste elemente centrale să impodobească și social Ortodoxia românească. Disparițiunea și pregătirea la lăsa martiriatului pentru Hristos s-au trăit deja un perioada recentă a regimului politic actual.

Scema iluștate a vederii lui Dumnezeu și a unirii cu Hristos este evidentă în măștinerea mîndriașilor și a monahilor din țară.

Dăm slavă lui Dumnezeu pentru că Ortodoxia românească, continuînd trecutul său extraordinar, înaintează către un viitor plin de credință și de speranță, strălucind înfrățire cu ajutorul lui Hristos, lunga încredere prin care a trecut și lucrîndu-se de libertatea care a rădărit și de confrățirea și comunicarea liberă cu celelalte Bisericî Ortodoxe.

Unirea și rugămintele noastre, ale tuturor, să vă întărească pe dumneavoastră toți în tot locuri.

După curîntarea Patriarhatului Ecumenic, la sfîrșitul stăruiei toți ierarhii ortodocși reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe unită, ce au sfidat

Știința Liturghică au adreșat cuvântul de cinste și salutul Bisericilor lor pentru Biserica Ortodoxă Română, iar pentru credincioșii și nevrednicii și mângâieri duhovnecesii.

CUVÂNTĂRIILE LEGIONARILOR DANTEI

Cuvântul P.F.P. Patriarh Paric al Belgradului și Serbiei.

«Dragi frați și surori în Hristos Domnul,

La sărbătorirea a 110 ani de Autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române și 70 de ani de Patriarhat, noi suntem frați și surori, ca membri ai aceluiași singur organism, după cum spune Sfântul Apostol Pavel : «când cineva suferă un rău al organismului, întreg organismul suferă și când se bucură un membru, întreg organismul se bucură».

Vă rog frați și surori în Domnul, să vă rugați pentru pace, pentru pace prezintă și în mai ales în țara noastră, pentru că pacea ne este de trebuință nouă, tuturor. Și noi ne rugăm în țara noastră, pentru pace în țara noastră și în țara dumneavoastră și rugăm pe Bunul Dumnezeu, ca să nu mai întâmpinăm nîrjă dumneavoastră, nici alte state, nefericirea pe care noi o întâmpinăm în patria noastră.

Binecuvîntarea Domnului, pentru voi toți. Amin-.

Ca reprezentant al altei Biserici, vecine și prietene, Patriarhatul Maxim al Bulgariei, a fost în unisonul cuvînt :

Prea Fericitul Vostru, Iubite frate întru Hristos,

Prea Fericitul Patriarh Teoctist,

Înaltputernic al Bisericii Ortodoxe Române,

Sancțiștile Voastre, Prea Fericitile Voastre, F.P.S. Voastre

și P. S. Voastre, P. C. Părinți și toți credincioșii,

Doi importante evenimente din viața sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române, recunoașterea Autocefaliei, acum 110 ani și sărbătorirea cu la demnitatea de Patriarhat cu 70 de ani înaintea, constituie prilejul unei înalții și sfîrșitului conducători, sau reprezentanții Bisericilor locale, să facă astfel slăvii, pentru a se exprima în rugăciune comună și unitate. lucrări reciproce și sentimentele înălțate în dragostea lui Iisus Hristos.

Participarea noastră la aceste festivități jubilee ale Sfintei Voastre Biserici, ne oferă binecuvîntata posibilitate să vă încredințăm de prețuirea noastră personală, a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, a clerului și credincioșilor evlavioși, binecuvîntând și felicitînd cordial pe Iubitul nostru frate întru Hristos, Prea Fericitul Vostru, pe Ierarhia,

pe înțeleptul și de Dumnezeu iubitul cler și pe credincioșii Sfinței Biserici Ortodoxe și pe întreg poporul român.

Bucuria de astăzi, este bucura noastră, a tuturor. Cu inimi pline de recunoștință față de Dumnezeu, mărturisim sfințita slăvită a mării Ortodoxii, în care Biserica și popoarele noastre, s-au fortificat, de-a lungul veacurilor, predominant dificultățile și învingând obstacolele istorice, pe calea sfințitului lui Hristos, aderând adevărul dreptei înștiințări, cu mijloacele și posibilitățile pentru menținerea unității de neam și de credință, pentru prognoșirea spiritualității și prosperității.

Sfința Biserică Ortodoxă Română, cu legitimitate și dreptate este numită mama slăvită și duhovnicăscă a poporului român.

Cu inaltă recunoștință, amintim de vrednicile și faptele pline de sacrificiu și jertfă, săvârșite de sfinții, doctoresi, slujitori, luminați învățatori, de ctitori și înalțatori, care au fost pose în slujba unei atențive și curajose organizări bisericăscă, în viața Bisericii Ortodoxe Române, pe drumul lung al devenirii ei, culminând cu unanimitate recunoașterea a Autocefalității în anul 1863, iar în anul 1925, a înalței domnății de Patriarhie.

Îmi exprim recunoștința pentru întăririle culturale și artistice slavone, fraților Chiril și Metodie, ai căror devotați ucenici, au semănat semințele pline de roade ale spiritualității popoarelor noastre.

Scurt ne căutăm respectul față de sfinții noștri luminați: Timotei uc la Târnovo, Prea Curiosul Măria Paraschiva și Prea Curiosul Părinte Dimitrie Basarabov, a cărui pomenire o săvârșim astăzi.

Străduințele din timpul Renașterii noastre, luptele poporului nostru pentru independența bisericăscă și națională, eforturile pline de sacrificiu ale patrioților și cărturarilor bulgari, au găsit pe pământul plin de capacitate românească, sprijin frățesc pentru realizarea sfintelor lor vădărești. Veșnică ne este recunoștința și, în supăciunții nu vom uita niciodată miiile de soldați români, care și-au dat viața pentru eliberarea Bulgariei, în războiul de independență de sub jugul otoman. Reprezentanțele Bisericilor noastre la București și Sofia, înălțările noastre frățești, cu diferite nești din viața Bisericilor, schimburi reciproc de teologi, specialiști și studenți, contribuie la lărgirea câmpului de colaborare, de slujire a păcii, a unității în întreaga Ortodoxie pentru binele, înțelegerea și comuniunea noastră.

Dorim ca Biserica Ortodoxă Română, să continue spre veșnicie, sfința ei mistice, în dragostea lui Hristos, cu un adevărat aștept de lumină, pentru creșterea și măntuirea poporului credincios român.

Prea Feceria Voastră,

Postur amintirea acestui jubileu al dragostei, sublimat atât de concret și de neuitat, în consăduirea Sfintei Liturghii de astăzi, într-o omelie și pomenire Prea Cuviosului Părinte Dimitrie Batarabov. Vă oferim, Prea Feceria Voastră, această scrisoare a Sfinților Dimitrie, încredințându-vă de dragostea noastră. Întru Hristos, dorim-vă din toată inima să vă bucurați, în continuare, de deplină sănătate, îndelungat în zidire și slăvire patriarhală și în toată bună sporire. Slavă lui Dumnezeu și binecuvântarea Sa, să fie peste voi toți, în orice vreme. Amin.

În continuare, deseori de impresii și cu multă căldură sufletească, P. F. Hrisostomos, Arhiepiscopul Ciprii, a adresat următorul cuvânt de salut și binecuvântare:

Am auzit foarte multe despre credincioșii din România și am venit aici să vă salutăm și să ne rugăm împreună. Săni gata să vorbesc un cuvânt mai lung. Am auzit că sunți foarte mulți marici în Biserica Românei. Nu mai vrem alte dovezi asupra sfirji marelui pentru că vă vedem pe dumneavoastră aici în ploaie, de altfel ore, stând cu atâtă căldură.

Cu bucuria duhovnicească, aducem mesajul nostru, cu omnia air lămurilor Bisericii Ortodoxe Române: 110 ani de la dobândirea Autocelafiei și 70 ani de la recunoașterea Patriarhatului.

Răspunzând invitației Prea Fecerie Voastre, prin voia lui Dumnezeu, am venit din țara noastră, Cipro, pentru a participa împreună cu celelalte Biserici surori, la această festivă prăznuire și să depunem mărturia fideiștii noastre în Hristos, exprimând tălărea înăpăscută a poporului și a Bisericii noastre, al cărei înălțămintă sunt, din mila lui Dumnezeu. Participăm la acest cupă al bucuriei duhovnicești pe care Ihsavica românilor l-a organizat cu multă griji și la care a invitat toate Bisericile surori. Expunăm aici mai călăre mulțumiri, pentru această înălțăre la îndoiia străbătătoare, la care să ne bucurăm împreună cu Prea Feceria Voastră, cu întreaga țară și cu tot poporul Sfintei Biserici a lui Hristos, din România. Măg.ți fiind în Duhul Sfânt, reprezentăm Biserica Sfântă a Ciprii, la această străbătătoare, Biserica ce poartă în ea dovezi apostolice și rădăde a 2000 de ani pe calea credinței, îmbrăcată în porfir și în vioară, adică singele întălmăcirii ei, apocalipsă Barnaba și a marilor și numărată, care strălăurește prin jertă și mărturia lor. Am venit deci, să aducem prinosul de cântăre și lăure, pentru Biserica soră a României, al cărei sfirji stră-

lucres din totdeauna, odinioară și astăzi, prin viața lor de sfințenie și de mărturie.

Adăvărul cu noi îndobâzilează iubirii, a poporului lui Dumnezeu din insula Cipru, către frații ortodocși români și prin prezența noastră, scribim că nici distanța, nici diferențele de limbă și de neam, nu pot despartă pe adevărații ucenici ai lui Hristos. Fiți unșile aceasți credință în Hristos, comuniunea cu Prea Sfințitul Lui Sfinge și măntuirea însuși El, căci întru Hristos, toți suntem frați, granițe și distanțe se anulază, diferențe și despartări de limbă și de neam, se abolesc și se sterg, iar oamenii se redescoperă, ca fiind creații făcute ale aceluiași Creator și ale aceluiași Tată ceresc, frați împreună călători, pe drumul desăvârșirii în Hristos. «Căci în Iisus Hristos — spune Sfințitul Apostol Pavel — nu mai este iudeu sau elin, rob sau liber, bărbat sau femeie, ci toți suntem în Hristos Iisus». Purtând această conștiință și îndobâzându-se unii pe alții, în fața dragostei și ne-ați arătat-o Prea Fericea Voarîă, cu adâncă emoție scrieam: «Hristos în mijlocul nostru, căre și va fi în vezi veclor». Această prezență a lui Hristos, se mărturiește și acum, prin aceea că ne-am îndreptat de marea bucurie de a participa la acest ospăț al credinței și să ne împărtășim la aceeași Sfințită Maică, din pășuna cea neînclintată, Prea Cuviosul Timp al Hristosului și Măntuitorului nostru și al bom băutură nouă, nu din piatră secă, Escuță cu mormoi, ci din inervați nestricătoare, Prea scumpul așnge al lui Hristos, vânat pentru viața lumii și pentru a noastră mântuire.

Biserica Cipruului, străbătorește astăzi, împreună cu Biserica noastră a României, cu multă bucurie și adâncă recunoștință, își amintește de ofrandă bogată, ce a făcut-o Biserica darnicvoastră în veamurile prele, de slăvirea otomane în insula Cipruului. Clericii ciprioți, au aflat adăpost în această țară ortodoxă, fie pentru a studia în școlile grecești din acea vreme, fie pentru a strânge ajutoare de la frații români și de la comunitățile înfloritoare atunci în România, pentru împărțirea nevoilor bisericești Cipruului, cupliti încercată din cauza ocupației turcești.

Prea Fericea Voarîă, așa cum vă este cunoscut tuturor, Biserica Cipruului, poartă rănile și patențele Domniei, pe trupul ei, și astăzi de 21 de ani este încercată prin săvârșirea barbarilor turci și de alte religii în insula noastră. Cele mai elementare drepturi ale omului, sunt călitate în păcătoare. Multii dintre ortodocșii ciprioți au fost măcelăriți, alții au fost înruși prințevă și scarta lor a rămas înăcă recunoscută. O treime din clerul și poporul Bisericii cipriote, au fost mutați cu forța, din patria lor strămoșoască, departe de cele sfinte și curioase ale lor: doi mitropoliți au fost alungate cu turma lor din mitropolii, altele Bi-

serici au fost părăsite sau dărâmate, altele au fost profanate și transformate în grădini, altele în staule de vite, iar altele, val nouă, au fost transformate în locuri de distracții rușinoase. Sfintele ăltare și monumente ale părinților, au fost distruse, sfinte moaște au fost călitate în porcine, sfinte vase și icoane au fost bagăverite în tot chipul, au fost furate și vândute, în alte părți străine. Vestite mozaicuri și picturi murale, au fost scoase din peretele bisericilor și sunt expuse la vânzare prin anticariate. Sufără cumplit, iubiți frați în Hristos, frații voștri ortodocși din Cipru. Purtând crucea martiriului, urea pe Golgota, răstierați vădând un alt crucean, cărora să le ducă și lor Crucea. Cine va putea aprinde lacrimilor mult pătimitoare noastre Biserici din Cipru? Ascultați strigătul de durere al creștinilor din Cipru, ațonați leșei în propria lor țară. Nu închideți ochii în fața fărâșelilor anti-ortodoxe, ce se adăvănesc acolo. Frații voștri, până de rău, căută pe amănunțit cel bun. Nu rămâneți indiferenți! Fiecare, din locurile unde se află, să ridice glas de protest și să acționeze în vederea restabilirii dreptății și libertății în Cipru, revind îndepărtarea armatei «străpungătoare» ale turcilor venetici Creștinii din Cipru, sunt conștienți, că nu veți fi nepăsători, veți acționa țep, oferind fiecare ajutorul său, ca sădevrați frați în Hristos.

Iubiți frați în Hristos,

Ne pare rău, că fiind cuprinsă de năvalnice și apăsare în privința viitorului Bisericii noastre, v-am tulburat bucuria sărbătorii dumnezeiești, rețăsându-vă cele ce se petrec în Cipru.

În calitatea mea de înălătător al ată de încercatei Biserici din Cipru, nu mi-am îngăduit să tac. Și acum, Prea Fericite Părinte Patriarh și I.P.S. Arhiepiscop al Bisericii Ortodoxe Române, președii încă o dată salutările și felicitările noastre și ale clerului și poporului din Biserica Cipriului, cu moața acestor sărbători și totodată vă mulțumim călduros pentru dragostea cu care ne-ați întâmpinat și pentru frumoasa ospitalitate. În încheiere, ne rugăm ca patronul Bisericii din Cipru să vă apere și să vă ajute, să ajute Biserica întortă a României, să meargă din slavă în slavă, până la sfârșitul veacurilor.

Ca exprimarea dragostei și cinstei pentru Biserica dumneavoastră și ca amintire a celor 2 mari sărbători de săzăi: 110 ani de la Autocefalie și 70 ani de la Patriarhat, vă oferim acest diac cu chipul celor 2 întemeietori ai Bisericii Cipriului: Sfântul Bartolomeu și Sfântul Pavel.

După cuvântul de suflet și de legătura îngrijorare, față de soarta creștinilor din țara sa, a urmat la cuvânt, Mitropolitul Nic. al Fărușii

și Sădeniului, care a adresat salutul frățesc al Patriarhului Ignatie al Antiochiei și al Împăratului Răsării, în care se spune :

«*Prea Fericea Voastră,*

Prea iubiiți frați Intru Hristos, Domnul nostru,

Scriu Prea Fericii Voastre, în numele drăgătelor frățesci pentru a asigura Biserica Ortodoxă Română de dragostea și recunoștința noastră, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, cu ocazia sărbătorii celei de a 100 aniversări a Autocrafiei sale și a celei de a 70 aniversări «*ridicării și la rang de Patriarhat.*»

Regretăm profund că sărbătoarea noastră nu ne permite să aflăm împreună cu Prea Fericea Voastră și cu ceilalți frați prelațici, sfinți ai celestelor Biserică Autocrafică, să avăntăm sfântă ocazie. Cu toate acestea, luăm pe Prea Fericea Voastră, că Sfânta și mare Biserica a României, se află în rugăciunile noastre

Prea Fericea Voastră, lecțiunile istorice dintre Bisericile noastre, sunt vă în amintirea noastră, a Bisericii din Antiohia, iar noi, vom consemna form hotărâți, să nu păcăștem nici un efort, pentru a le pășășii și le mai departe și a le înălța.

Ne face a discutați plăcere să amintim acum marile evenimente din istoria Religioasă noastră, frățesci dintre Bisericile noastre, nu des la publicarea de cărți liturgice în limba arabă, iar mult mai recent, mulți dintre studenții noștri, au beneficiat de bagăta învățămîntului teologic al Bisericii dumnezeoasă.

Bisericile noastre surori, sunt legate în legătura credinței, a dragostei și a păcii. Împreună suntem chemați pentru a sluji, pentru a ne ruga cu credințioasă, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Fie ca Domnul nostru Iisus Hristos, să poștore asupra Prea Fericii Voastre, hanul Său, să fie în permanență deșupra Sfântului Sinod, asupra preoților și asupra credincioșilor Bisericii dumnezeoasă.

Primiți, prea iubite frate In Hristos, salutările noastre călduroase. Fie ca sărbătorile acestea să fie un semn al unității și bucuriei duhovnicești Răsării al Prea Fericii Voastre, iubii frate Intru Hristos.

În numele Patriarhiei Apostolice a Ierusalimului, I.P.S. Măropolit Constantin de Sinteopola, a transmis binecuvîntările Sfântului Mormânt, spunînd :

«*Am venit aici din afărul oraș al Ierusalimului, ca omare a invitației făcute de Prea Fericea Prețite Patriarh Teodosie. Când am plecat de la Ierusalim, P.P.P. Gheorghi al Ierusalimului mi-a spus : «*ce-creșt tare mult că nu pot să particip și eu la această bucurie a Bisericii române.*» Desigur, motive de sănătate, nu l-au îngădui să ajungă aici.*

De aceea, am cu prilejul acesta, să vă aduc binecuvântările Sfântului Mormânt.

Vă aducem harul și binecuvântarea Sfântului Mormânt, al Sfințitelor Iocuri, ca să fiți mereu credincioși, sănătoși, să creșteți mereu în har și mai ales, această binecuvântare și harul Sf. Mormânt, să vină peste P.F.P. Teoclit, ca să păstrează cu multă sănătate și într-o mulțime, turma cea binecredincioasă a Bisericii noastre.

Binecuvântarea Sfântului Mormânt să fie totdeauna cu voi. Amin.

Cu această căldură sufletească și sentimentele frățești, I.P.S. Mitropolit Procopios de Filipe, prezentând salutul Arhiepiscopiei Greciei, a adresat cuvânt de prețuire și prietenie frățească, după cum urmează.

«Cu multă bucurie, noi, cei trei aghierei pe care Sfântul Sinod al Bisericii Greciei, ne-a delegat pentru a reprezenta Biserica noastră la aceste sărbătoriri, aducem din partea Prea Fericitului Serafim al Ateni și al întregii Grecii, salutările și feicitările pentru Prea Feritul Părinte Patriarh Teoclit și pentru toată Biserica și poporul român.

Se înțelege că a dărit foarte mult P.F.P. Arhiepiscop Serafim al Ateni să se găsească și să prezint la această mare bucurie a dumneavoastră, dar motive străine de vremea lui, l-au împiedicat să vină până aici la dumneavoastră. Această îndată sărbătoare a dumneavoastră de astăzi, și-a păstrat întreaga strălucire, în ciuda condițiilor mai penabile de astăzi.

Prezența Sfințeniei Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, împreună cu toți ceilalți Patriarhi și cu întârâtorii tuturor Bisericilor Ortodoxe prezente aici, ne subliniază și ne asigură de unitatea desăvârșită a Ortodoxiei de pretutindeni și mai ales subliniază și dovedește prețioasa extrasordinară pe care o dăm noi Bisericii noastre a României, Bisericii până de miruși latine și de românie mari, și deci acest lucru îl mărturisim cu toți prin această prezență bogată aici.

Ca arhiepiscop grec, vă rog să-mi îngăduși să subliniez și cu relațiile cele mai frumoase care au existat întotdeauna între poporul ortodox român și poporul ortodox grec. De-a lungul drumului nostru prin istorie, s-au sculptat adânc aceste relații de prietenie și frățietate. A fost o influență ferocită asupra poporului român, atât civilizația elină, cât și Ortodoxia care au venit de acolo în această țară și în acest popor, dar poporul român merită toate laudele că a știut să primească și să reformuleze, să formuleze în stil național și propriu, aceste bogăți pe care le-au oferit aceste influențe, din partea poporului grec. Această apropiere a noastră, și aceste influențe au evoluat în așa fel încât, la momentul potrivit, Patriarhia de Constantinopol, mama tuturor Bise-

riilor Ortodoxe, să aordre Biserica Ortodoxă Română, Autocefală și Jângul de Patriarhie.

În aceste fericite împrejurări de astăzi, ale sărbătorii duminicivănturii. Vă rog să-mi îngăduși să închei cuvântul meu cu un verset din Fericiutul Imenselelor al Bisericilor Filiiilor, pe care o reprezintă, din Sfântul Apostol Pavel: «Câte sunt bune, câte sunt drepte, câte sunt curate, toată dragostea și toată fapta cea bună, acestea să le căutați și să le împliniți. Câte săi primiți, pe acestea să le bucurați și Dumnezeuul păcii să fie cu voi. Întăriți-vă în Domnul. Bucurați-vă în Domnul totdeauna. Amin».

•

O Biserica martirizată, crucificată, reînviată și legată din cămăntor, a adresat prin Întâistătătorul ei, P. P. Avastian, primat al Albaniei, rugăto de bucurie, că ne regăsim în libertate, sperând .

«Pea Fericirea Voastră,

Pea Jubite Peate în Hristos, Patriark Teotik,

I.P.S. Voastre, P. S. Voastre,

Jubaji Jnaji și surori,

Apartinând Sfintei Biserici apostolice și sobornicești, în numele lui Dumnezeu Cel Întreit în Persoane, noi trăim bucuria duminicivănturii, ca și cum ar fi bucuria noastră, sărbătorile duminicivănturii, și sărbătorile noastre, sărbătorile duminicivănturii, sunt și sărbătorile noastre. În numele întregului popor credincios al Bisericii Autocefale albaneze, care a suferit una dintre cele mai aspre persecuții din istorie, și a fost ridicată la viață prin puțerea Domnului nostru Cel Înviat, îl felicităm pe Pea Fericirea Voastră, pe Înaltii Mitropoliți, pe Episcopi și pe întregul popor credincios al României, pentru cele două mari sărbătorile pe care le aniversăm astăzi, pentru întreaga mântuire și pentru întreaga credință, pe care Biserica Ortodoxă Română, a mărturisit-o în anul poporului în toți acești ani, și de asemenea ca mărturie pentru întreaga lume creștină, în timp ce ne exprimăm recunoștința noastră, pentru invitația de a participa la aceste sărbătorile, din adăncul inimii noastre, urăm Bisericii Ortodoxe Române și Pea Fericirea Voastră, să își continue activitatea dănică în grija pasorală, în gândire teologică, de armonie, pentru propovăduirea vieții morale și mărturie Bisericii creștine, în întreaga lume. Într-o lume care tânjește după o adevărată mântuire a Mântuitorului nostru Cel Înviat, un dar simbolic din partea Bisericii Ortodoxe Autocefale din Albania, se află deja în Palatul Patriarhal și acesta este doar un simbol al faptului că Hristos este venut și înja viață. Fie că Domnul nostru, să revină asupra noastră, Iarul Său cel bogat, să ne binecuvinteze și să strălucască asupra odo-

tră, dându-ne puterea să înțelegem adevarata dimensiune a vieții noastre spirituale, să înțelegem îndatoririle noastre, în contextul mondial al lumii de astăzi, după cum păstrăm și defășăm în verbul simțitor. Fie ca numele Domnului să fie cunoscut în întreaga lume, fie ca puterea Sa mântuitoare să se cotoască în sânul tuturor popoarelor, fie ca toate națiunile să laude numele Domnului, Toate națiunile să laude pe Domnul.

Ca reprezentant al unei Biserici Ortodoxe din Europa Centrală, P. F. Dorotei, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit primat de Cehia și Slovacia, a fost alături de noi, ca pe lângă mulțumirile pentru invitația de a participa la aniversările Bisericii Ortodoxe Române, să trecă în revistă și tradiționalele legături ecumenice.

— Prea Fericea Voastră, Prea Fericea Paroste Patriarh Teofil, Arhiepiscopi, Păstori, Monahi și Monahii ai Sântei Biserici Ortodoxe, Frăți și surori.

Cu adâncă recunoștință, a priinii Bisericii noastre a Cehiei și Slovaciei, știm despre cele două fericele aniversări simultane și în mod deschis se bucură de fericitatea de a lua parte la ele. Fie să rămână în vezi binecuvântată ziua când rațele sfâșiate ale Sântei Evanghelii au luminat acest pământ, prin norii zăpezilor, cu lumina Sântei Ortodoxii, luminând pe depăln locuitorii lui cu adevărul lui Dumnezeu. Așadar lumina a strălucit în Ierusalim, a luminat cu întreaga sa putere, viața și inimile oamenilor, și sub influența sa, poporul a început să se îmbogățească cu roade duhovnicești, în întreaga sa încredințare și încredințare, de-a lungul, de-a latul și în înălțime. Cu această bogăție duhovnicească, s-au îmbogățit reciproc oamenii credincioși în eparhia mea de baștină — Maramureș. Mai din atunci când, în anul 1654 până în 1659, a fost introdusă viața, cu forța, împotriva voinei poporului nostru, sub bannerul jandarmilor maghiari, când l-au închis în temniță pe Episcopul Ortodox Sofronie, când a înfrâ întreaga preștință ce se împotriva Uniației, atunci au fost tocmii Mitropolitul Moldovei — Mitropolitul Dosoftei și urmașii săi — cei care în timp au încredințat preștin, le-au adus Sf. Mir și Antimisă, au făcut cunoscute ortodoxilor Sântele Taine. Prin aceasta, s-a înfrâ în poporul nostru duhul Ortodoxiei și a crescut împotriva față de Uniație. Mulțumită acestui ajutor, a putut poporul nostru să continue lupta împotriva preștințelor uniaț, neplezând încredințarea cu Ortodoxia. Antimisăii ortodocși au plătit de multe ori pentru aceasta, un preț înalt. Guvernul a încredințat apa sântului prăvei de la Sighetul Maramureș; au fost condamnări la diferite pedepse și ortodocși, în frunte cu preștinul călugăr Atanasie Căbălar. Și-au câștigat libertatea abia aproape de sfârșitul primului război mondial. Când, pe

rațele împotriva imperiului austro-ungar, au luat ființă unele state democratice, alia sturcă a patriei poporul nostru să se lepăde liber de Uniune, să se întoarcă în brațele sfintei Măiri — Bisericii Ortodoxe.

Cu participarea la sărbătorirea jubileului de aici, pot să-și mulțumesc cu furtună în inimă, dragii noștri surori Biserica Ortodoxă Română, pentru ajutorul ei prețios, scutit poporului nostru, datorită căruia nu a fost înălțat de Uniune și a păstrat credința înaintașilor noștri în întruaga ei curățenie.

În încheierea acțiunii mele aici, surorii dubovnești, Biserica în a cărei turnă ne aflăm cu toții, feliit în modul cel mai deschis, în numele delegației noastre și a unității Bisericii noastre, pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pe episcopi, preoți, monahi și pe toți cuviosii noștri ai lui Hristos. Sperăm din tot sufletul și înălțăm rugămintea către păstorul suprem, Hristos, ca să apere și să ocrotească fără încetare pe copiii Săi credincioși. Fie ca această pășune să se întărească și să crească dubovneștii, pentru slava lui Dumnezeu, pentru binele Ortodoxiei mondiale, și să se pregătească să întâmpine a doua venire a Măntuitorului Hristos pe pământ.

Înca o dată, P.F.P.P., subși preoți și monahi, Vă doresc cu mila lui Dumnezeu să fie asupra voastră, în veri veștici. Amin.

P.S. Arhiepiscop Simion de Iedz și Polesia, în numele P. F. Vasile al Vuznessi — Poloniei — a adresat un cuvânt de salut, în care a evocat și legăturile strânse de prietenie și întruajutorare care au caracterizat relațiile celor două Biserici:

«Suntem bucuriți de buna dumneavoastră, ne bucurăm de marele praznic al Autorefalei și Patriarhatului. Suntem fericiți că vă alăceți sfinte de noi și în zilele de fericire și în zilele de necaz. Răposatul Patriarh Iustin a fost înainte de război profesor al Facultății de Teologie Ortodoxă din Vuznessi, și când a început cel de al doilea război mondial, poporul dumneavoastră, Biserica dumneavoastră, părintul dumneavoastră, a dat anul Guvernului, soldații noștri și ostașilor noștri.

Și acum ne-ați întina o mână de ajutor : studenții noștri înveță în Academile dumneavoastră teologice.

Prea Fericitul Voastră, să vă binecuvânteze Dumnezeu cu multă sănătate, cu multe succese, realizări, pentru dumneavoastră și pentru toată Biserica Ortodoxă Română, pe poporul dumneavoastră, părintul dumneavoastră lașeg. Mulți ani trăiață-».

Din partea nordică, a cercului polar, o altă Biserică Ortodoxă, prin Întâistătorul ei, I.P.S. Ioan, Arhiepiscop al Karelii și al întregii Finlande, s-a adresat celor de față cu următorul salut fratresc :

«P. F. Veastă Patriarh Troiet,
 Iubiți frați în Hristos,

Vin să vă aduc la cunoștință noastră și salutările din Finlanda, salutări frățoși din Biserica Ortodoxă a Finlandei. Este o lungă distanță (fizică) între noi ca țări, și suntem separați prin diferite limbi. Dar suntem uniți prin ceva care este mult mai important decât diferențele de limbaj și acest ceva, este credința ortodoxă comună, credința ortodoxă care ne face una.

Sunt foarte mulțumitor P.F.P., pentru că mi-ați dat această posibilitate să vin aici, nu numai ca să las parte la această mare aniversare, dar și ca să aduc mărturia comună a Ortodoxiei, o mărturie comună a adevărului, a dragostei și a credinței. Într-o lume căzută și tindește pentru acest fel de mărturie și este dator să măstră cu ortodoxă, să ofere această mărturie. România va fi prezentă în rugămintele noastre. Fie ca Dumnezeu să fie întotdeauna cu voi».

Stimul cuvintelor suferențelor străini, a fost încheiat de Sfințitatea Sa, Papă și Patriarh al Alexandriei, Shenuda III, al Bisericii Ortodoxe Copte din Egipt, care exprimându-și bucuria participării la această minime aniversare ale Bisericii Ortodoxe Române, a spus :

«In numele Tatălui, și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin».

Suntem deosebit de bucuroși să avem această ocazie, de a participa la mare sărbătoare a Bisericii surori, Biserica Ortodoxă Română. Cu toți suntem membri ai aceleiași Biserici, Biserica lui Dumnezeu și ori de câte ori un mădular al acestei Biserici se bucură, noi, înțelegându-ne bucurăm împreună cu el. Aș dori să prezint felicitările mele, P.F.P.P. Troiet al Bisericii Ortodoxe Române, să vă felicit cu ocazia marii sărbători a Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, dar în același timp, și cu ocazia marii sărbători a Sfântului Dăminie. De asemenea, vă vrea să-l feliciti, într-un mod special, pentru dragostea cu care toți creștii oameni credincioși, au venit să participe la această sărbătoare. Îngăduia cu care toți acești creștini, au venit ca să dămină părtași ai acestei mari sărbători a Bisericii Ortodoxe Române. Această mare sărbătoare, ne aduce aminte de sărbătoarea Rusalilor, când s-au vorbit foarte multe limbi și însă în același timp, nu a fost nevoie de nici o traducere. Toți acești Patriarhi, mitropoliți, episcopi, au venit aici ca mărturie a dragostei lor față de Biserica Ortodoxă Română și față de poporul ei. Cu toți suntem una în același creștin, cu toți credem

in sejunca mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos, Domnul nostru, Care este desăvârșit în dumnezeirea Sa și în omenețea Sa. Biserica este stăpîna lumii, cîrî Biserica este chipul lui Dumnezeu pe pămînt. Biserica este templul Duhului Sfînt. Ne rugăm pentru Biserica Ortodoxă Romîna, ca ea să poată propovădi și să învețe mai departe. Sperăm ca Biserica să nu mai treacă prin vechi suferințe și să-și găsească temelie și de acum înainte, și tîrziu ei în Dumnezeu. Ne rugăm pentru prosperitatea Bisericii Ortodoxe Romîne, pentru prosperitatea tuturor diocezilor sale, și pentru activitatea misionară a preșților lor în parohiile lor. Cu această ocazie, aș dori să-l salut în mod special pe Patriarhul Bartolomeu și pe toți ceilalți Patriarhi ai Bisericilor Ortodoxe surori, pe toți reprezentanții tuturor celorlalte Biserici aici prezente, și aș dori să speriez, într-un mod cu totul aparte, grupul care însoțește această adunare aici, care a stat în picioare, ore în șir, pentru a se împărtăși de binecuvîntarea acestei zile.

Toate urările mele de bine și toate binecuvîntările mele asupra voastră.

În încheierea Sfintei și Dumnezeiești Liturghii și după cuvîntările înfrățitorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe surori, a fost citit următorul text: **PROCLAMAȚIA PĂRINTE PĂTRICARIE TOCOTIN.**

**CUVÎNTAREA PREGĂTITOARE PĂRINTE PĂTRICARIE TOCOTIN
LA ÎNCHEIEREA LITURGHIEI DIN 23 OCTOMBRIE 1964**

«Iubiri credincioși,

Ne aflăm la sfîrșitul dumnezeieștii Liturghii, închinare sîrbătoare și a 70 de ani de Patriarhat și 110 ani de Autocedalie a Bisericii noastre. Sînt convins că foarte dintr-o veșie preșterii ar fi avut încă multe de adăugat la cele ce s-au spus aici de înălțare din acest loc pentru aporțirea credinței, pentru slava Bisericii și neamului nostru românesc.

Drept urmare, cu adîncă amoriele aș dăm slavă lui Dumnezeu care ne-a încredințat să trăim clipe cu cele de astăzi. În numele dumnezeu-voastră mulțumim înălților noștri aspeți, tuturor celor ce s-au aliat la acest altar, în frunte cu Săcîntatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, care, prin participarea sa și a Prea Fecelțiilor Patriarhi, înfrățitorii și reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe, ai Bisericii Romano-Catolice și ai Căsuilului ecumenic la această solemnitate, au reacționat însemnătatea evenimentelor de a om 110 ani și respectiv 70 de ani.

Preșterii cum se curvine sfîrșitul zilei de astăzi, să păstrăm, iubiri credincioși, credința în Dumnezeu, să ne rugăm cu credință Domnului nostru Iisus Hristos, Prea Curatul Sale Măcel aș de ferite păcatele și să

ne ajute în viață, să revine pace și sănătate celor prezenți, celor din familia dumneavoastră. Să ne aducem aminte în aceste clipe de rugăciune de toți cei ce suferă în închisori, de cei din spitale, de cei aflați în primejdia războaielor și de toți cei ce călătoresc, de cei nedreptățiți în împrejurări grele de măsuri ca Inaltei noastre Ilie Ilieșcu, intermedial cu alți frați români Xmas de astăzi, împotriva păcii, a morții și a cruzii, prin răpădările și circumstanțele pline de neașteptare roșie de aștepti părtos și Ortodoxiei, a aduă în sufletele noastre lumina cea minunată a lui Hristos și liniștea de care avem atât de mare nevoie.

Sunt bucuros să cuprins Sinodulul Sale Romano-Bulgar, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, recunoștință pentru oservanța de a veni și a ne da curaj în îndeplinirea încercărilor noastre, ale membrilor Sf. Sinod, de pastori și sursei dreptcredincioase din această țară luminoasă, România. Căci acest simbol tălmăcește cerja patriarhală pe care mi-a oferit-o astăzi Sinodulul Sa și care îmi va fi dreptur și aprin în ajutorul meu. Din războaie și războiul cu care ne-am lăsat în slujbă, emprumut simțămîntele recunoscătoare față de toți întăritărilor și sâlti Ortodoxiei pentru mesajul fierăriei, adorărilor de lumină, de pace și de apor în slujba noastră și în vredea dumneavoastră, care reprezintă cu timori și repiti vamei bucuria noastră și curajul nostru, cum scrie credincioșilor din Filozof Sf. Apostol Pavel (1 Pt 4, 11).

Ieri și astăzi, am trăit ubit credinței, momente de adîncă simțențe sârbătorice pe Sf. Mare Mucenic Dimitrie, izvoțind de mir și pe sfântul curios Dimitrie cel Nou, ale căror moște se află în fața noastră. Împreună cu dumneavoastră și în prezența membrilor Sfântului Sinod, am dat glos bucuriei noastre de a-i avea în jurul acestui Sf. Altar, nu numai pe reprezentanții creștinătății de pretutindeni, ci și pe Inalt Prea Sfințitul Patriarh și clerul și credincioșii ortodocși români din afara țării: Serafim al Germaniei și Europei Centrale, Petru al Basarabiei și țearhii celor două Eparchii românești din America și Canada, Inalt Prea Sfințitul Vicar și Prea Sfințitul Episcop Nașanul Nicodan în literie nu a-a petrecut un asemenea eveniment. Cu adăvrat numai Prea Sfânta Treime ne-a ajutat, mîngîindu-ne sufletele și învățându-ne să vedem cu ochii noștri că de mușum este Dumnezeu astra Sfințe Săi. El ne-a răpădit răufăcerea din trecut, prevenite din îngădindu de minimalizare ale acestor sârbători.

Alături de noi a-au aflat reprezentanți ai forurilor legislative, și unor ambassade cărora le împărtășim prețuirea și dragostea noastră. Din toată inimă binecuvîntez corala Sfintei Patriarhii, celele mașilor, ale clerului, studenților, ale monahilor și preoților din capitală, care

am petrecut în privă, în cântarea și slujirea credincioșilor, zi și noapte, la dactila vă Sfintele Moșii. Se curine să petrecim strădania bunilor creștini, care au oferit tot materialul necesar scrierilor în care ne aflăm. Iată cum credința, iubirea, evlavia și umereala aduc cerul pe pământ. Iată în ce fel se adeveresc cuvintele Mântuitorului: Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locuință la el. (Ioan 14, 23). Cu cât adăvir a scris Sf. Chiriac al Constantinopolului că «Rusia este cerul pe pământ».

Și iată, în sfârșit, cum prin neclintirea dumnezeiască în timpul Sfintei Liturghii, în ciuda ploii și frigului, ași mărturisit prin faptă romanizarea ru noi într-o slujire, actualizată prin aceasta meritul lui Aaron și a lui Of care îl dădau proroceului Moise de pe Muntele Horeb brațele ridicate pentru rugăciune (Ier. 17, 11—12). Ne-ași ținut nu numai brațele ridicate, ci și inimile noastre simț, pentru care vă întrecerăm, vă îmbrășțăm, decizându-vă tuturor sfântate și împlinirea rugăciunilor.

Fraților și surorilor care poartă numele de Dămitre sau Dumitru le dorim . Măști ani cu pace netulburată.

Dumnezeu să fie cu noi în toate zilele vieții noastre. Amin.

AGAPA FRĂTEASCĂ DE LA HOTELUL SOFITEI

După încheierea ceremoniei liturgice, la care mii de credincioși au asistat cu ecstaz și emoție sfârșite, stăruite de străngere ale înălțurilor Ierarchiei și au primit binecuvântările lor, a urmat întâlnirea, cu toți suspenși atenți și oficialități din țară, la agapa frățeskă de la hotelul Sofitei, la începutul căreia Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

«Astăzi în Sfânta Liturghie, am mărturisit împreună cu credincioșii, plinăta de Blăstare a lui Hristos pe pământ. Clăpa de comuniune euharistică a noastră, a înălțătorilor și a Ierarhilor alejatori, împărtășirea credincioșilor, tinerilor și copiilor, întărește această mărturie a înălțării noastre ortodoxe.

Acum, la această agapă frățeskă, continuăm cu dragoste și ospitalitate, această comandare a Sfintei noastre credințe și ospitalității tradiționale românești.

Pentru dragostea cu care înalta noastră biserică ne înfruntă frățu și pioșia, răspunzând dorinței credincioșilor de a-l înțelegem și a le arăta credința, în mulțumirea cu toată recunoștința și din toată inimă, îi îmbrățșăm și le exprimăm tuturor prețuirea noastră. La dragostea pe care ne-o arătați răspunzând invitației noastre, vom răspunde totdeauna cu aceeași dragoste.

Vă îmbrățșăm frățesk și la această agapă.

În cadrul acestui dîneu, în numele ameziților a luat cuvîntul Săcătătatea Sa Bartolomei I, Patriarhul Ecumenic care a recepționat următoarele aspecte interesante legate de viața Bisericii Ortodoxe Române și a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, fapt ce dovedește că Săcătătatea Sa este un bun cunoscător al realităților, trecutului și prezentului din țara noastră:

«Prea Fericitul Vascel.

Cînd ați venit pe tronul patriarhal al României, Prea Fericitule Frate, un an numai deși aniversarea a 100 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe a României, nimeni nu știa că Dumnezeu Dns se afla în pragul unei mari înverșuri datorită unei înălțări a atitudinii regimului atît din Țară, care avea să surprindă lumea întreagă, dat fiind faptul că până atunci Biserica Ortodoxă a României se afla într-o situație incomparabil mai bună și se bucura de o libertate mult mai mare decît celelalte Biserici Ortodoxe de sub regimurile marșiste, a sperînd cu totul păru-

doasă, faptul că un timp ce Teocostocia îmbunătățea treptat realitatea dură din Uniunea Sovietică, în România lucrurile erau un caz contrar. Unii din conducătorii strict ai Țării, care a arătat o curajare bunăvoitoare și un relativ sprijin Bisericii și-a schimbat dintr-o dată fața. Patru luni și puțin mai în România a vrednicului de pomenire predecesorul Nostru, Patriarhul Dominic, was primit cu simțire și durere încurajarea din 7 Ianuarie 1988 că Biserica catedrală patriarhală și palatul patriarhal din București urmau să fie demolate, iar sediul patriarhal să fie mutat la Iași.

Bucureștenii creștini a poporului în România în decembrie 1988 a adăugat un alt punct: ca și celelalte ale secolului acesta. În timp ce puterea atâră a venit să se scurgă de pe fața pământului catedrala patriarhală în preajma curții am slujit astăzi impresionant cu puțin înalt, aceasta și palatul patriarhal rămân triumfătoare ca simbol al biruinței lui Hristos, al biruinței Bucuriei, care lipsită de orice putere lumescă, înălțată înalt de puterea lui Dumnezeu și de credința creștinilor, încredințarea, luându-l în biruință, după încredințarea expresivă a slăvitului nostru predecesor Sfântul Ioan Cură de Aur.

Dumnezeu a dăruit Prea Fieții Voștri, peo iubite frate, prețioasă istorie de a la Patriarhul Român în timpul acestei mari pre-înălțări și de a vedea triumful lui Hristos în Țara Dns., Dumnezeu osea încredințată să sărbătorească această a 70-a aniversare a Patriarhiei Române într-un mod mult mai strălucitor decât au fost sărbătorile aniversării de până acum în vremea patriarhilor de vrednică pomenire înaintași ai Prea Fieților Voștri, Justinian și Ionin. Astăzi România sărbătorește 70 de ani de Patriarhat. Dar dacă România sărbătorește 70 de ani de Patriarhat, ea trebuie să uităm că timp de secole Țara Dns. a primit pe patriarhii celor patru Patriarhaty Apostolice de Răsăritul, care veniseră înainte din pe anul Mijlociata Patriarhilor Ecumenici înaintași ai Noștri, din secolul al XVI-lea au vizitat Țările Române, începând chiar cu Sfântul Nils al Constantinopolului, cel care a reorganizat Mitropoia Ungrovlahia și cu Teofil I, cel care a asvârșit sfârșitul veștelui miniativ Curtea de Argeș. În secolul al XVII-lea, Patriarhul Ierusalimului au fost cei mai obișnuiți vizitanții ai Țărilor Dns. Dacă atunci pământul românesc nu-și avea Patriarhla sa, a fost încă slujă al patriarhilor, iar recunoștința patriarhilor: fapt de poporul român este exprimat și de prezența acestora aici și de participarea cu bucurie la această sărbătoare a Dns. Cu o bucurie asemănătoare a. cu sentimente de recunoștință, fericiții laștri sărbătorire înaintași ai Noștri, Patriarhul Ecumenic Vasile al III-lea a recunoscut acum 70 de ani și a binecuvântat ridicarea la catedrală patriarhală a

Bisericii Ortodoxe Române, trimițând aici printr-o delegație oficială și respectivul Tomos patriarhal și alcedul. Amintindu-ne azi de acea hotărâre a Bisericii noastre a Constantinopolului, ce privea Biserica Românească, ne simțim datori să amintim și un alt eveniment și anume, contribuția unui veritabil episcop și pădăritul românesc la reconstrucția însemnată a sediului Constantinopolului între Patriarhale Bisericii Ortodoxe. În anul 381, la cel de-al doilea sinod ecumenic, care s-a întrunit în Constantinopol, părintele nostru, călugărul de Dumnezeu episcop al Tomisului, a participat la acea hotărâre istorică de ridicare a episcopului Constantinopolului, pe treapta a doua, pe locul doi în întreaga creștinătate, după episcopul Romei și prin urmare, pe primul loc în Biserica ortodoxă.

După această scurtă incursiune în trecutul nostru alina să privim spre viitor, care ne arată astfel strălucitor pentru Ortodoxia română și pentru celelalte Biserici ortodoxe. Numărul mare al studenților din cele 14 Facultăți din Para Div., numărul mare de monahi și monași, cantonașii tinerilor preoți și experiența valoroasă a celor mai vârstnici, doborânda în conduita viitoare ale situației procedente, și peste toate creștea atacția mistică puternică pe care o exercită, credința și tradiția creștină ortodoxă asupra sufletului românesc, cea asigurări pentru viitor, pentru slava, cinstea și succesul Bisericii Românești spre mântuirea și sfințirea, pacea și bunăstarea neamului românesc și spre lauda Ortodoxiei noastre.

Urăm Sfintei Biserici a Românilor deplin succes în toate eforturile și în toate ideile sale spre binele poporului român, sfințirii și măririi, spre lauda, repetăm întregii Ortodoxii, spre lauda Dumnezeului Celui viu, dar Prea Fericitului Vostru, iubite frate, Vă darim mai mult în mântuire, pace și binecuvântare.

În ziua hărușilor de cuvânt se یرپہ سنتیں ۽ اہلکھورے I P. S. Antonie Mitropolitul Ardealului care a servit ca secretar organic în cadrul universitatilor Bisericii Ortodoxe Române, și pe cele legate nemijlocit de viața Prea Fericitului Părinte Patriarh Teodorit, 43 de ani de Activitate și 80 de ani de viață.

Cu deseabilită căldură și emoție, amintind și având poporul și țara de viață, înalt Prea Sfințita Sa a spus :

Sfântăritile Voastre,
Iuda Prea Sfințite și Prea Sfințite Voastre,
Distinaț arimate,

Cuvântul meu este aproape întreg, dacă nu neoficial.

Normal câteva minute cu am reușit, totuși, să obțin încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh să spun câteva cuvinte, întrucât am

socetii ca măcar în acest moment, trebuie, totuși, în afară de cele ce s-au spus și de evenimentele pe care le aniversăm Biserica Ortodoxă Română astăzi, 110 ani de autocefalie și 76 de ani de Patriarhat, că mai există două evenimente pe care ar vrea să le amintesc și pentru care, cu greu acum aștia, pentru că încă acum nici unul din noi nu a obținut autorizarea Prea Fericitului Scaz, să spunem măcar un cuvânt. Credem că este de datoria noastră, mai ales a celor din Biserica Ortodoxă Română, să amintim că odată cu aceste două importante evenimente, Biserica noastră, astăzi, mai aniversăm încă două evenimente legate de Biserica noastră Ortodoxă Română și de conducătorul ei actual. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împlinește astăzi acesta 45 de ani de Arhierie, cu care a trecut prin cele mai grele momente din istoria din ultimul secol al neamului nostru românesc și al Bisericii Ortodoxe Române. Și încă un eveniment, tot atât de mare, Bunul Dumnezeu a dăruit pe Prea Fericitul nostru Părinte Patriarh cu patriarhatul vârstă de 89 de ani pe care l-a împlinit astăzi acesta. Să-mi dați voie, Prea Fericite, ca în primul rând, în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, al clerului și credincioșilor, deși știu că aceste două evenimente să treacă fără a fi amintite, totuși, noi socotim că e potrivit ca să amintim și de aceste evenimente, să-mi dați voie să vă facem toți o singură urare de încă mișii ani, de păstorie a încă mișii ani în fruntea Bisericii noastre Ortodoxe Române.

Așați mi revădă!

**INTĂLNIREA PREGĂTITOARE A PĂRINTE
PATRIARHIEI TEOCISTE CU ÎNALȚII OASPEȚI
LA REȘDINTA PATRIARHĂLĂ**

În după-amiaza zilei de 27 octombrie

În seara zilei de 27 octombrie a avut loc o nouă întâlnire oficială în sala de ședințe a Sfințitului Sinod. Întâlnirea la care au participat membrii Sfințitului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și toți oaspeții prezenți în solemnitatea aniversară, s-a constituit într-un nou moment de manifestare a unității, solidarității, înțelegerii și dragostei creștine.

Cu acest prilej în plenul Adunării reprezentanților Bisericii noastre s-au reafirmat sentimentele de reciprocă apreciere și colaborare fructuoasă ce caracterizează legăturile dintre Biserica Ortodoxă și alte accente cu valoare iliacială, evidențindu-se aceste aspecte în două documente ce au fost elaborate cu ocazia întâlnirii.

Este vorba mai întâi despre Termenul întâlnirii sau actul de aniversare în care s-a menționat semnificația momentului aniversar, activitățile ce au avut loc cu acest prilej și lucrurile realizate acestui moment întâlnirii pe pământul românesc. Actul a fost scris de toți oficialii.

Al doilea document prezentat a fost Mesajul către întreaga lume prin care se face apel pentru înțelegerea și înlăturarea conflictelor existente pe glob, reafirmându-se rolul pe care unitatea creștină și învățătura Evangheliei trebuie să-l aibă în finalizarea acestor decizii.

Cu acest prilej, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teocist, a menționat următoarele:

„Momentele întâlnitoare ale Sfinței Liturghii pe care am săvârșit-o astăzi împreună, precum și mesajele Sfințitului Săla Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și ale Învățăcătorilor Bisericii Ortodoxe sursă, s-au întipărit adânc în sufletele credincioșilor, care au urmărit desfășurarea Sfinței Slujbe la Catedrală, sau în fața televiziunilor și aparatelor de radia. Aceste momente sunt consemnate și într-un document, pentru ca posteritatea să cunoască, ceea ce reprezentanții Ortodoxiei de pretutindeni au gândit și au lucrat în aceste zile la București. De aceea, îl rog pe Prea Sfințitul Episcop Teofan Ninaliu, Secretarul Sfințitului Sinod, să creezează cronica înscrisă în Termenul acestei întâlniri, pe care apoi, să-l semnăm cu toții.

Proton Sfințitul Episcop Teofan Simoniul, a citit Actul de aniversare, ce are următorul conținut :

ACT ANIVERSAR

Cu verva Banului Dumnezeu, Celui în Treime Închinat și Îndurat, în zilele de 26 octombrie — 1 noiembrie 1995, a avut loc, în Patriarhia Română, aniversarea a 110 ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 70 de ani de la înălțarea ei la rangul de Patriarhie. Cu acest binecuvântat prilej, în urma hotărârii Sfințitului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și la inițiativa Proton Fericitului Patriarh Teoclist, am răspuns în duhul dragostei frățiești și al unității creștine, învidistându-i și soli ai Bisericilor Ortodoxe surori de pretutindeni, ur frunte cu Săcătirea Sa, Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, ai Bisericilor Orientale, reprezentanți ai Bisericii Romano-Catolice, ai Bisericilor Protestante, ai organizațiilor creștine internaționale, ai Bisericilor și catedrelor din România, precum și ai diasporei ortodoxe române.

S-au oficiat slujbe religioase în zilele închinate Sfințitului Dimitrie Izvoardorul de mir și Sfințitului Cuvios Dimitrie cel Nou, de către soborul ierarhilor și clericilor ortodocși, la care au participat mulțimi de credincioși, preoți, monahi și monahii din capitală și din țară, aducând mulțumiri lui Dumnezeu pentru darurile Sale revărsate asupra a toată lumea, pentru pacea și unirea tuturor.

În cadrul Sfinței Liturghii s-au înălțat rugămintea de pocăință intru odihna celor ce s-au jertfit pentru Neamul românesc și slava Bisericii Ortodoxe Române, pentru vrednicia de pomenire patriarhii ai României: Miron Cristea, Nicolae Munteanu, Iustinian Marina și Iustin Moisescu, pentru toți cei ce s-au jertfit pentru demnitatea și libertatea poporului român.

A fost cunoscut momentul de importanță istorică al recunoașterii Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, conștințit acum 110 ani, prin Tomosul, semnat în luna aprilie 1885, de vrednicul de pomenire Ioachim IV, Patriarhul Ecumenic și Sinodul din jurul său, prin care Biserica Ortodoxă Română a fost recunoscută «neatâr-

nață și autocefaliile, administrându-se de Sfântul său Sinod.

A fost reamintit, de asemenea, actul ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie, hotărât de Sfântul ei Sinod la 4 aprilie 1925, recunoscut de Patriarhul Ecumenic Vasile prin Tomosul de la 30 iulie 1925 și urmat apoi, la 1 noiembrie, același an, de intronicizarea primului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Dr. Miron Cristea.

Înălții oaspeți și invitați de peste hotare și din țară, care au luat cuvântul la Sfânta Liturghie și la sesiunea aniversară, închinată celor două evenimente, au exprimat alese aprecieri la adresa Bisericii Ortodoxe Române și au transmis mesajul lor frăcesc de solidaritate, unitate și pace, precum și toate dorințele de bine pentru drept credinciosul popor român. Atmosfera de frățietate ecumenică a străbătut fiecare moment din programul aniversărilor.

Au participat la festivități, împreună cu membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, oaspeți bisericești, președinții României, domnul Ion Iliescu, președinții Senatului și Camerei Deputaților, primul-ministru și membrii ai Guvernului, Corpul Diplomatic, Academia Română, Universitatea din București, decani Facultăților de Teologie, senatori, deputați, personalități politice și culturale, preoți și monahi, drept mărturie a preșurii de care se bucură Biserica Ortodoxă Română.

Pentru aducerea aminte a momentelor de bucurie duhovnicească și de comuniune sfântă, trăite în întreaga Biserică Ortodoxă Română, în anul întâinerii 1995, când s-au aniversat 110 ani de la reînnoașterea autocefaliile sale și 70 de ani de la ridicarea ei la rangul de Patriarhie, an în care și Proa Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împlinește 80 de ani de viață și 45 ani de slujire arhierască, Sfântul Sinod a emis Medalia jubiliară care înmănuchează toate aceste evenimente, spre a fi înmănușă participunșilor.

Proamărinșă cu recunoștinșă și mulșumire pe Atotputernicul și Milostivul Dumnezeu, Care ne-a învrednicit să fim părtași la acest popas aniversar și care ne-a adunat

În Patriarhia Română în dăruia dragostei creștine, subscriem acest Act de aniversare, consemnat în Codica Sfântă a Patriarhiei Române.

București, 28 octombrie 1969

Semnăturile de pe acest document sunt regăsite pe fotocoția originalului pe care-l redăm pentru evidențierea autenticității sale și care de acum înainte se adaugă altor documente ce marchează momente istorice de seamă din viața Bisericii Ortodoxe Române.

După citirea și semnarea actului aniversar, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezentat celor de față un mesaj-Apel, precizând:

Așa cum s-a arătat în cuvântările care au fost rostite la Sf. Liturghie, o bună parte din lume, se află astăzi în grea suferință, trăiește sub ocupația străină, sau îndură eroiile războaielor, care provoacă mari pierderi de vieți omenești și distrugeri de valori culturale. Întâlnindu-ne acum, cu Darul Duhului Sfânt, în acest impasător socher, ne-am gândit că este bine ca, pe lângă rugăciunile pe care le-am înălțat pentru pace, pentru înțelegere, pentru învătarea războaielor, să îndreptăm și un Apel către acele țări și instituții, care pot să ajute la alinarea suferințelor din lume și mai cu seamă la învătarea războaielor de sânge.

Să ascultăm acest Apel, pe care-l face adunarea noastră, pentru ca Dumnezeu să îndrepte măsurările Sa și să ajute omenește la mîntuirea păcii, a libertății și bunăvoinței pe pămînt.

Mesajul exprimă bucuria unității de credință a ortodocșilor și mănușă unității creștine, precum și grija Bisericii față de soarta omenească în prezent confruntată, în multe zone, cu dificultăți și nedreptăți, exprimându-se dorința și nădejdea de pace și înțelegere între popoare.

Acest Mesaj, tot cu valoare de document, și cîntăca l-a-a dat citire, în limba engleză de către P. S. Episcop Nifon al Sibiozilor și Călărașilor, conștient următoarele idei:

M E S A J

Românii în București la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române, pentru a sărbători a 70-a aniversare de la înființarea Patriarhiei Ortodoxe Române și a 110-a aniversare a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, au dat expresie unității noastre de credință, de viață sacramentală și de mărturie creștină, alături de poporul român ortodox care se află azi în și de sărbătoare, împreună cu soții sfinți care s-au ridicat din acest neam.

Păstrînd cu fidelitate «credința care a fost dată sfinților o dată pentru totdeauna», încorporați în pleroma eclezială panortodoxă, respectînd identitatea legiunilor na-

terestră a fiecărei Biserici, suntem bucuroși că și cu această ocazie am manifestat și am consolidat unitatea noastră văzută, ca mărturie creștină pentru întreaga lume.

Astfel uniți, pe noi, reprezentanții canonici ai Bisericilor Ortodoxe, în fața cu Sancțiata Sa Patriarhatul Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului, ne îngrijorăm toate diferențele și nedreptățile pe care le-am suferit și le suferă popoarele pe care le reprezentăm, exprimând dorința de pace și de înțelegere a popoarelor noastre. Ne declarăm solidari cu suferințele fizice și morale pe care le înalță în multe părți ale lumii popoare și oameni nevinovați. Susținem pe toți cei ce caută o soluție pașnică și dreaptă, mai ales în conflictul de astăzi din Bosnia-Herțegovina.

Unitatea văzută a Bisericii universale, care s-a realizat o dată pentru totdeauna la Cincizecime, în Ierusalim, rămâne o teină a lui Dumnezeu, pe care suntem datori să o apărăm și să o promovăm.

Sistemul hotărârii să revigordăm propunându-ne Evanghelia, mărturisirea credinței și trăirea moralei creștine în sânul Bisericilor locale care formează Ortodoxia ecumenică și am dori ca acestea să se întâlnească și între rați creștinii care caută unitatea pentru care s-a rugat Hristos-Domnul.

Închinându-ne Sfintei Treimi, rugăm pe Unicul Măjlocitor al mântuirii noastre, Domnul nostru Iisus Hristos să trimită Duhul Sfânt peste poporul credincios român și peste toate națiunile lumii, ca să reverse harul, pacea și iubirea Sa de oameni, peste noi toți, acum și pururea și în veacii veacilor. Amin.

București, 29 octombrie 1991

Lași stirea acestui Mesaj, Prea Fostitul Părinte Patriarh Teotim mulțumim pentru adreșarea manifestată, cu simțirile curate:

-Cu emoție primim vestimentul ce l-ași det anulul April și școlim că și gândurile și așteptările credincioșilor care, în aceste zile, în ploaie și în frig, cu participat la rugăciune împreună cu noi, vor mișca sufletele și capetele celor de care depinde înălțarea răboaielor și acurarea suferințelor umane pe pământ.

În numele Bisericii noastre, în aceste ultime momente pe care le petrecem împreună în această sălă sinodală a Patriarhiei Române, re-memorăm mulțumirea dușilorilor și mediatorilor Bisericii Ortodoxe Române, adunați Nunciaturii Săla Bucureștiului I, Patriarhului Ecumenic al Constantinopolului, Prea Feriților Pătrilor Patriarhi, Ierarhilor și alilor Bisericii Ortodoxe surori.

Din toată inimă, cu dorința tuturor sfântăte, și cu încredințarea că dragostea și încredințarea noastră să va lăsați nercontenit, sfășiat marele în comunione Sfântă noastră Ortodoxie, în care vom afla pururea izvoare de a da seară și veșnicie comuniunii și apărării demnelor sfșiet și creștin pe pământ. Amin și ne ajută Dumnezeu !.

În concluzie, în numele celor ce au semnat și și-au dat adăvănirea în cele două documente și în numele tuturor oaspeților prezenți, cu ră-păsură la sentimentale de dragoste creștină manifestate de Biserica Ortodoxă Română în toată această perioadă aniversară a lui marelui Săntă-tălea Sa Bucureștiului I care a spus :

«Sfșiet, Sfșiet, Sfșiet.

Domnul Dumnezeuul nostru, Cel care din negrăită iubire de oameni, ne-a intrunit pe toți, aici, arhiepșcșoi și reprezentanți și bisericilor Ortodoxe și care cădușat în mijlocul nostru P.F. Arhiepșcșoa al Bucu-reștilor, Mitropolitul al Ungrovlahiei și Patriarhul al României Teoctist și a celorlalți iubii frați în Hristos, care împreună constituți soborul venerabil al Ierarhilor Sfșietei Bisericii a României, ce ne oferă nouă bucuria comuniunii față către față, unora cu alții în numele lui Iisus Hristos și în împreună petrecere, cea în Duhul Sfșiet care glava lui Dumnezeu Tatăl. Exact acum o lună în urmă ne-am adunat, cum este bine cunoscut, în Sfșietă Inimă Patrua, cel mai mare dintre toți să-tă-tătorii Bisericilor autocefale și autonome ortodoxe locale, ca să-l mul-tumim Domnului Dumnezeuului nostru, împreună cu ceilalți drept-cădăni și închinători, pentru bucuriile cele sfșiet și mănușitare deo-căpente comemorăm acum 1100 de ani prin Ioan, robul cel credincios al lui Dumnezeu. Ne-am intrunit de asemenea, ca să găsim în priveghere și cu păsăniță și înțelegem, cu prăpșea Duhul Bisericilor, ce ne apăsă astăzi Duhul Sfșiet, Duhul Adevărului, Măngăietorul nostru al Bisericii. În comuniunea Euharistică, am văzut în Patrua, toți laolaltă și fiecare în parte, cele pe care ne-a învățat pe noi Dumnezeu să hotărăm împreună, să mănușitim în mesajul nostru comun de pace și de dra-goste, pe care-l aveți și sălăți înaintea ochilor, la intrunirea noastră, cu bine direcționare a rugărilor noastre. Suntem încă coplesți de emoții sfșiet, care ne s-au dăruit în Patrua, prin trăirea bogăției darurilor inepuizabile ale Bisericii noastre Ortodoxe, de către Prea Bunul Dum-

nezu și încă, un nou eveniment bucură, ne adună astăzi pe toți la un loc: împlinirea a 110 ani de la proclamarea Autocefaliei Bisericii din România, și a 70 de ani de la acordarea independenței acesteia, a rangului și cinstei patriarhale. Răspunzând cu mulțumire multă la invitația dumneavoastră frățeskă, smerenia noastră, împreună cu cel care ne însoțesc, am venit cu mare dorință ca să vă aducem dumneavoastră și obștii binecredincioase a Bisericii Ortodoxe Române, îmbrățișarea, felicitările și urările Bisericii noastre, Sfânta și marele Biserică a lui Hristos, care cu multă bunăvoință și în duh de pace și bucurie, a purces la timp la aceste canonice mai nou arătate și care, firește, cu multă dragoste privește la progresul și la ordinea canonică a Bisericii Ortodoxe din România.

Cugetând acum la cele întâmplate la Răsăritul ortodox, considerăm cu atât mai mult ca să valorificăm orăzta bună și strălucită a prezenței și a celorlalți iubși frați în Hristos ai noștri, înfrățitori ai Bisericilor Ortodoxe Autonome și Autocefale ca să-i mulțumim Domnului și Dumnezeuului nostru, pentru unitatea trăită în variate forme a Sfintei noastre Biserici Ortodoxe și să găndim modalități comune, pentru a răspunde la provocările prezentele, mai ales în cazul acesta de trecere din al II-lea în al III-lea mileniu după Hristos, întotdeauna cu dorința de a realiza ce ne grăsește nouă Duhul Sfânt. Este cunoscut tuturor faptul că, unitatea în Biserică, ca trinitate a participării personale la comuniunea Euharistică a fraților, precum și unitatea cu participarea a Bisericilor locale la viața trupului unic care are drept cap, îl recunoaște, îl trăiește și îl mărturisește pe Domnul nostru Iisus Hristos, este darul continuu al Duhului Sfânt spre slava lui Dumnezeu Tatăl și mântuirea oamenilor și a lumii întregi. Este, de asemenea, necesarul și un alt fapt, acela că Autocefalia, ca o caracteristică a organizării noastre lucricioși sinodale din vechime, respectată, a slujii unității bisericovnice, așa înțel, unitatea și sinodalitatea sunt promovate mai curând prin acceptarea decât prin refuzul Autocefaliei. Aveți lucru îl înțeleg cu greu aceia care au uitat lucrurile de unitate comune, ale Bisericilor și s-au făcut pe ei înșiși rod teoretic și practicilor monarhiei papale, așa cum am subliniat, în război, direct, în luna Iunie, la Roma în biserica Sfântul Petru, adresându-ne Săcintății Sale, Papei Ioan Paul al II-lea. Desigur, înțeleg cu greu toate acestea și ceilalți frați ai noștri, protestanți, care în mod necesar resping cu desăvârșire tot ceea ce vine din trecut și care au călăt grav unitatea Bisericii și au răsturnat sistemul ei de organizare. Greșala celor dinții și a celor de pe urmă, este evidentă în fața ecumenologu primului mileniu al Bisericii noastre-pârjile.

De la cauza profunde și prezentei crize interioare a amândurora, suntem datori să vorbim cu dragoste frățoasă și cu solidaritate ecumenică, valoarea universală și irragibilitatea Autocefalității, așa cum funcționează și este această înțelesă în Ortodoxie, ca apăr de artificialitate a căutării unității, văzută în pluralitate. În această privință, se cere o evaluare curajoasă și sinceră, consecvență Duhului, sincerului și sâmbuteții Bisericii noastre, a experiențelor, o evaluare hotărâtă și eficientă a experiențelor pozitive ale Bisericilor noastre, reieșite din aplicarea Autocefalității, dar și a celor negative, mai ales din ultimele două secole.

Privind cu luare aminte cum re-ani trcheial viața noastră, în ceea ce privește problema Autocefalității, vrem să putem a merge și în privința aceasta în aprindul Sămintului și marelui Sfiosd, de la care așteptăm ca prin Harul Preaputernicului Sfiosd Duh, să se restabilească spre tot, ordinea canonică, bună înțelegere și pacea, spre accelerarea vorșiei lui Dumnezeu și spre satisfacerea așteptărilor îndreptățite și exigențelor rășii Bisericii. Până atunci însă, considerăm necesar să se rugăm, pentru ca problemele existente și rele ce se vorau, să nu distorose în nici un fel unității de suflet și solidarității noastre. Aceasta este și o rugăminte personală, pe care o adăucăm cu acest prilej dragostei noastre, pentru că, precum bine cunoaștem, prea aliosul nostru ecumenic, a fost pus de multe ori, în fața dilemelor durabile și din nou, câte puțin și unități printr-o altă, și din cauza schimbărilor provocate în țările fous acualitate. Deșigur, asarutul nostru, are prima și principala responsabilitate pe care, deosec nu o refuză, pentru pătrunerea principiilor unității și ale bunei orânduirii în Biserica Ortodoxă, de mai multe ori fiind și el în asemenea probleme, așteaptă și cere de la Bisericile sursi, mângiere și aprigin, nu certuri și sfidă, care umplu inimile noastre cu tristețe. De alios, mămuria ecumenică a valorii eclesiologice a Autocefalității, poate să fie cadentă și convingătoare, numai când acest lucru, și de zi, se certifică de sine prin trăirea lui adăvărata de către noi.

Spunem acestea, pe scurt, cu prilejul aniversării de față și arhiosd în vedere unele întâmplări durabile recente. Totuși, dursolo de acualitate, nimeni nu ignosă faptul că mare parte a Ortodoxiei noastre, care alios a leșt din umbra morții spirituale care a amenințat-o, are de înfruntat multe greutăți interioare, care merg spre mai rău, din cauza intervențiilor și năvălilor distructive erisnoare. Pe acestea din urmă, cu timp și fără timp, le respingem și le condamnăm. Mai mult, eris de datoriile noastre să atragem atenția celor care administrescă treburile politice, și care sunt datori să curosască bine faptul că, mai ales grație

Ortodoxiei s-a păstrat unitatea și integritatea popoarelor noastre și că în fine, aceasta rămâne singura cale de salvare și supraviețuire. Într-o cauză așa de mare, urmând pe urmele marelui, făcătoarea Biboriei, care deja s-a dat luptă, în unele din aceste țări, așteptăm peste tot și recomandăm și alte măsuri, în cazul în care conducătorii țării de tradiție ortodoxă, nu doresc înfrățirea socială și culturală a popoarelor lor, și dimpotrivă, doresc, împreună cu noi, o prezență unită și creștină a Ortodoxiei în noua realitate europeană.

De asemenea, referitor la amenințările și provocările care vin din exterior, cât și despre anomalii și greutăți noastre interioare, noi, sugerează, cu propuneri noastre puteri și cu ajutorul dumneavoastră, sistemul chemat să le întâmpinăm cu încredințare. Dacă vom cădea într-o astfel de situație, după părerea noastră, în această solidaritate interortodoxă, poziția și învoirea panortodoxă. Prima, adică solidaritatea, deja se exercită în cele mai multe țări și în multe cazuri, totuși, în mare parte, rămân în urma nevoilor legitime și a posibilităților existente. În prezent, ne înfrățim a semnala următoarele două dintre acestea: nevoia de mobilizare panortodoxă pentru lucrarea sfântă a misionarilor, mai ales în Asia și în Africa, cu respect deosebit, pentru jurisdicțiile catolice, înseși de asigurarea durerilor, a sărăciei, a bolii, a dezavotării mulțimii de oameni săraci care se află și în multe dintre țările noastre, care vorbesc tradițiile bisericilor noastre Ortodoxe necomuniste. De altfel, restaurarea unității lor cu noi, este deja previzibilă, prin Ilareli influențarea de mobilizare, Damașca. Caracteristic de asemenea, nevoia unei mobilizări panortodoxe în vederea încheierii definitivă a tratatului de pace de pacea din Bosnia și Hercegovina și pentru o cultură sistematică la misionarilor și a vindecării rănilor și a exercitării sfârșitului de împingere în dragostea lui Iisus, care nu cunoaște nici limită, nici condiții. Cât privește poziția panortodoxă și învoirea, este cunoscut golul spiritual provocat din cauza căderilor și alăturărilor ideologice violente care, precum s-a spus deja, au afectat și afectează, într-o măsură mare, încă, trupul Ortodoxiei. Golul acesta nu este îngrijit să fie umplut de alte credințe false.

Pentru înfrățirea perioadelor deja existente, se impune credem, un semn de alarmă panortodoxă, prin care se cere ca toți să înțeleagă, grăbit, faptul că nu este în intențiile noastre să lăsăm spațiul sfânt al Ortodoxiei să se a vie nepăzită, răptul încercărilor străpărețe de înfrățire și acaparare comunistă. Deșigur, este ușor de înțeles, faptul că această alarmă spirituală, trebuie să aibă caracteristicile luipe acelușe. Nu este o alarmă spre intoleranță, fanatism și naționalism. Până acum, de multe ori, am fost înfrățit impresii, fără servire în Pământ, de asemenea fenomene determinate de un zef inconștient. Noi chemăm la

aluma drăcotei, la o alarmă a încreierii, prin puterea Sfântului Duh. În această privință, putem lua mult curaj prin experiența Bisericii surorii a Românilor, care ne păstrează astăzi. Aici, puterea vindecătoare, a fost poartă, a fost suflarea de viață dătătoare a unei unificatoare teologice ortodoxe patriarcale, filială, pacificatoare, pentru această, încreiere și dinamică. A fost cădeștea renașterii neapătate a identității românești și a angajării acestuia în lucrările de alupă a iubirii reciproce, ca să ne limităm, spre exemplu, numai la acestea. Și aici și în Albania de exemplu, și în alte țări, trăim cu bucuria încreierii, renașterea Bisericii din propria țară. Da, suntem Biserica încreierii și de aceea conștientăm strălucind rădăcilor :

De te, Doamne, ne-ai căutat pe noi ortodoxia, încreierii noastre și chiar în acest timp din urmă. De te s-au deschis în fața noastră și s-au îndreptat împotriva noastră, fiii și frații noștri, cei care au sosit poporul Tău în mod nemilos și au căutat pierderea sufletului tău? Dacă, pentru păcatele noastre, ale păstorilor, atunci să fie mila Ta mare către noi. Dacă, pentru încredințările poporului Tău, călătorește-ne pe noi și pe el spre păcatul și mântuire. Noi, cei de mai multe ori răscălați, ne închinăm și slavim Cuvântul Tău, Săpătore Noi, ca nimeni altcineva, îndreptând privirea sufletului cu statornicie, spre Sfânta Ta încreiere, pașim peste umbre și țărni și vremuri de moarte. Te recunoaștem pe Tine ca Măscul Cel înjunghiat din care, hrăniți fiind, suntem via. Te așteptăm pe Tine, ca pe Măscul sufletelor noastre, Bisericii Bisericii, care din venuri spre Tine privește și împreună cu noi, cu credință și ne-dejde grăbite dar - «Vino, Doamne, Doamne!».

Ca răspuns la încredințarea credinței a Săvătătorii Sale Martiriului I și la atenția acordată de cașpeși servicii moderne încreierii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoclit (I) a deschis apăsând ca o conștientă și impresie generală, următoarea :

«Săvătătatea Văstră,

Prin minunate prelegeri pe care ne-ai expus-o, strălucitoare în conștientă și formă cu rugămintea Sfântului Născut. Noștrii Teolog, vă mulțumim cu numele Bisericii Ortodoxe Române, pentru că și această învățare panortodoxă s-a îmbogățit, dobândind noi dimensiuni, pentru lucrarea și vrednică de vremurile transformatoare pe care le străbatem. Ortodoxia este temă și astăzi mai mult decât oricând, cum apăsând, să aducă încreiere și încreiere, evidențiat iubitor și mântuitor al Domniei noastre încreiere, așa cum au predicat și Sfântii Părinți ai Bisericii Universale, la vremea lor, pentru pălăria valorilor grele ale lumii.

De pe pământul binecuvântat al României, din creștea țării și slujitorii Bisericii ei, rugă pe Măica Domnului și sfinții sărbătorii în aceste zile, să mijlocească în fața Prea Sfinței Treimi, pentru sănătatea Sărbătorii Voastre, a Prea Fericirii Voastre și a tuturor înfrățimărilor și înfrățirilor Bisericii Ortodoxe așezate surori, care au împodolit zilele acestor vază noastră duhovnicească din România.

Încheiul acestei întâlniri, să rugăm pe sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou, așa cum veni și zădări, l-au ruga, credincioșii, îngemunații la Sfintele lui moaște, să aducă pace și liniște sufletelor noastre și omeniilor de pretutindeni.

După acest moment solemn și festiv, s-a mers la mănăstirea Cernica, vatră de trăire duhovnicească monahală, ce perpenează de veacuri tradițiile vieții după chipul cel îngerec.

Vizita înaltelor categorii mănăstirea Cernica

P.C. Clement, starețul Sfintei Mănăstiri, l-a întâmpinat pe oaspeți cu cinstirea cuvenită, prezenta fiind toată oțșea monahală, și mulți credincioșii care au însoțit. În saatele clopoșelor, cu multă căldură, pe cei oșși. Părintele staret, prezentând un scurt istoric al mănăstirii și al vieții Sfântului Calinic, cătorii și părințele sufletelor al acestei lavre, a reșit amatoriul cuvânt de bun venit în Sfânta Mănăstire :

«Bucură-vă Voastre,

I.P.S. Voastre, A.S. Voastre,

Jubiți oaspeți,

Oșșii Sfintei mănăstiri Cernica, vă urează bun venit în spațiul duhovnicec creșt. în jurajna Bucureștilor, de cător unul din categorii creștine și teroloid al XVII-lea, de la care păstrăm și numele mănăstirii, dar cătorii de acest nume, al lui Cernica Șitabel, se întorie în mod firesc șiul neșitiră al monahilor care s-au perdat de la 1866 până astăzi și care, prin răvna lor sa pătrat și au înșit beștra moștrăla și moș alea, au pătră odorul cel acump și nostru. apiritualitate monahală, așa cum se-au învățat Șitrii Purinți. Desigur, valurile istoric, sa sa cșit și mănăstirea noastră și suferințele celor de șitri, au înșit sufletelor acșora care au vieșit aici și au făcut să se îmbogățească cu tot mai înalte personalități bisericești. Așa se face că astăzi când în Balcani, în jurul anilor 1920, s-a ridicat la mare înălțime, lupă împotriva păgăndirii, mănăstirea noastră, a avut la cărmă, cea mai înaltă personalitate duhovnicească, pe Sfântul Calinic de la Cernica.

Întors de cător la plujul vieții monahale, șitri să pășorească peșe să de șitri în calitate de staret, după care a urcat în treapta arhieric, către Potârbar. Iată și fașele Sfântului Calinic, șitri cu țotri că sa sa grășit, ele devenind patrimoniul ortodox și țoturer bisericești. În vecherea vază șitri, Șitri și tot un neșbasii cătorii este cătorii acestei Biserici în care ne aflăm, că și al cătorii împreunășitri. A cătorii numeroase Biserici parohiale, prin șitri aflare în lipsă. A donat

case pentru sinod și pentru copiii orfanii, a zidit mănăstiri pentru monahi și monahii, păstrate până astăzi, așa cum sunt: Sfânta Mădălina pentru Frații pentru monahi și Sfânta Mădălina Frățime, pentru monahi, mănăstiri în care viața monahală luă un caracter normal fiind, cu un personal numeros și bine învățat. Bland și bun, dar și drept, a reușit să poliarizeze în jurul său, cel mai mare număr de călugări, din întreaga mănăstire, lăsând la plăcerea sa peste 300 de monahi și frați, toți curencându-se în muncă, în rugăciune și mai ales în grija față de cei nevoiți, tradiție îndătinată în mănăstirea noastră cu grija, peste timp. Așa se face, că în urma acestui model veșnic viu, și urmașii sinodului de înalți statori și igerării, despre care păstrăm plăcerea paginii de cronică și tot din acest apăsământ, din Seminarul monahal, care a funcționat aici la începutul secolului nostru, s-au ridicat generații teologice, profesori și mari duhovnici între care, cel care a ajutat pe cele mai înalte culturi ale țării bisericești — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodosie, Patriarhul României — care aici și-a început urcarea în cele ale teologiei și pe care negreșit, l-a condus și Sfântul Calinic, împreună cu ceilalți sfîșt protectori ai Prea Fericitului Sălc, până la această țară treaptă de astăzi. Acum, obștea mănăstirii noastre, numără 78 de monahi și frați, în afară de cei 21 de elevi ai Seminarului monahal, deschia în acest an prin grija și binecuvîntarea Prea Fericitului Părintelui nostru Patriarh, și care mănoiește în acest fel, faza tradiției de școală teologică, aici întreruptă în anul 1941 din cauza greutăților aduse de război. Astăzi, după 40 de ani de la canonizarea Sfântului Calinic, petrecută tot în luna octombrie în anul 1955, Sfântul nostru, cum se plăce obștea nemicărilor să spunem, a mai făcut o minune, prin această mănăstire vădită a mănăstirilor Blăciților Ortodoxe, pentru care mai întâi îi mulțumim lui Dumnezeu, apoi mulțumim Sfântului Calinic și Sărbătorii Voastre, care v-ați oferit și azi venit până aici. Noi îndăgăduim, să reflectăm tradiția monahală pe aceste locuri, tradiție afectată în acești ani de suferință și de stăcure altele. Vă rugăm să binecuvîntați părinții și oamenii acestei mănăstiri, pentru ca viața și viața noastră să o închinăm deplină Domnului Dumnezeu al nostru Cel în Treime preamărit, acum și-o veștii veștii. Amin.

A răpura, în numele tuturor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Pavle al Serbiei, care cu multă sensibilitate și îngrijorare a spus:

«Iubiți frați și surori,

Am venit din multe părți ale lumii și cu multe limbi de exprimare, dar de aceeași credință ortodoxă. Vorlim în limbi diferite, dar în limbile în care vorbim, slăvim pe Unul și Același Dumnezeu Care ne închinăm în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Știm bine că Ortodoxia înseamnă a crede în Domnul și în Evanghelia Lui, dar trebuie să și trăim după această Evanghelică-Lă slăvim și să păstrăm. De aceea, Măntuitorul ne spune: «Sunteți fericiți dacă trăiți după învățătura Mea». Aceasta este credința ortodoxă, această credință cu avute mări și străluciri noi și cu ea au și murit, Sfântul

Vaile cel Mare, ne spune nouă, proșilor, morabilor și credincioșilor : «vezi ce deosebeste pe deședul cel rău de cel bun, ceea ce deosebeste pe omul sfânt de cel păcătos, este aceasta : omul bun folosește spre bine ceea ce i-a dăruit Dumnezeu, iar omul păcătos, folosindu, ceea ce i-a dat Dumnezeu spre bine, în scopuri rele ». Aceasta, fraților, pentru Dumnezeu totdeauna trebuie să o știm și pentru aceasta dorințele lui Dumnezeu să le folosim spre bine.

În același timp, iubii frați și surori și părinți, să ne rugăm pentru pacea din țara noastră, în Bosnia și Hercegovina, și pentru țara îndepărtată Grecia, ca Dumnezeu nostru să trimită pacea cea multă a sfințelilor noastre și neamurile care au venit asupra noastră, să nu mai treacă asupra nimănui.

Mulțumindu-vă cu dragoste frățescă, vă împărtășesc binecuvântarea noastră a poporului sfânt. Amin.

A urmat, la cea târziu de seară, agapa frățescă de la trapeza mănăstirii, o sală reprezentativă din punct de vedere arhitectonic și decorativ, pe peretele cărmin, într-o încălzire de mare valoare artistică, este redată istoria ridicării și organizării acestui așezământ monahal de către Sfântul Ierarh Callinic.

Ziua s-a încheiat cu bogate raide sufletesti și cu impresii ce cu greu vor putea fi uitate de cei ce le-au trăit.

ADUNAREA SOLEMNĂ
 DIN ROTONDA PARLAMENTULUI

28 octombrie 1993

În ritul de slăbire, 28 octombrie 1993 la ora 9, în rotunda Camerei Deputaţilor, a început sesiunea solemnă consacrată momentului aniversar. Au participat toţi înalţii ierarhi care au venit în ţara noastră, membrii Sfinţitului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, demnitari de stat şi oameni politici, reprezentanţi ai corpului diplomatic, personalităţi culturale.

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEODOTIE a reuşit evadării de decizie după care au luat cuvântul reprezentanţii Bisericilor creştine, demnitari de stat, reprezentanţi unor prestigioase instituţii culturale din ţară, citirea Prea Fericitul Părinte Patriarh TEODOTIE în mulţime după fiecare luare de cuvânt.

Redăm în cele ce urmează :

CUVÂNTAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEODOTIE
 LA DESCHIDEREA ADUNĂRII SOLEMNE DEDICATE JUBILEULUI
 PATRIARHIEI ROMÂNE

— 28 octombrie 1993 —
 Rotonda Camerei Deputaţilor

«Săcătatea Voastră IARĂTOLŌMEU I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului,
 Săcătăţile Voastre,
 Prea Fericităţile Voastre,
 Înălţ Prea Sfinţii Ierarhilor de Biserică,
 Emisajii Voastre, Arhiepiscop Eăduard Cosădă, delegat al Săcătăţii Săcăt Păpă Ioan Paul al II-lea,
 Înălţ Prea Sfinţile şi Prea Sfinţile Voastre,
 Domnule Coşetier prezidenţial,
 Domnule prezidenţ al Camerilor Parlamentului,
 Domnule Prim-Ministru al Guvernului,
 Oamenii astăzi,

«Veţi binecuvănta, Dumnezeu, conştiinţa anului bătăliei Tale»
 (Ps. 64, 12).

Ne afirmăm într-un moment dumnezeiesc, aliat şi unic din viaţa Bisericii Ortodoxe Române şi din istoria neamului nostru românesc.

de atâtea ori răslignit în istorie și tot de atâtea ori înviind și odrăslind codrul răstălmăcit pentru toată creștinătatea.

Împreună cu toți cei ce alcătuiesc Biserica Ortodoxă Română, țerarii, cler și credincioși, în prezența conducătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe surori, înscrisem astăzi o pagină de umerită rugăciune și mulțumire lui Dumnezeu, cu prilejul împlinirii a 110 ani de la proclamarea și recunoașterea autocefaliei ei, în anul 1865, și a 70 de ani de la ridicarea ei la rangul de Patriarhie, prin hotărârea Sf. Sinod din 4 februarie 1925 și prin unirea Patriarhatului Ecumenic, din 30 iulie 1925.

Drept urmare, potrivit rânduielilor canonice și datinei ortodoxe, la 1 noiembrie, același an — 1925, a avut loc învestitura și întronizarea primului Patriarh al României, Miron Cristea, care a călăuzit Biserica Ortodoxă Română până la 5 martie 1939. I-au urmat, pe scaunul de înălțătură al Diaconiei noastre, Patriarhul Nicolae Munteanu (20 iunie 1939 — 27 februarie 1948), Patriarhul Justin Marina (24 mai 1948 — 26 martie 1977) și Patriarhul Justin Moiseu (12 iunie 1977 — 31 iulie 1988).

În serbare momente sârbătorești, primul nostru gând se îndreaptă cu amărăle către Dumnezeu spre a-l mulțumi pentru binefacerile revărsate cu îmbelșugare asupra Bisericii Sale din România, de-a lungul celor aproape două milenii de existență a ei, prin propovăduirea Sfințitului Apostol Andrei, cel întâi chemat. Păstrarea cu credincioșie prin secole a acestor învăț apostolice pe pământul nostru strămoșesc a datorăm lumii paleocristică, antică și ambalată a generațiilor de slugjiri ai altarului și credincioșilor care ne-au precedat. Dintr-o accepție, sau neștiință, număr și-au împodolit viața întru slujirea Cuvântului întrupat, chiar din primele secole, cu harul martirajului și al sfășenței, mărturisind credința în Iisusca din treapta de episcop sau de monahii nevoitori în mănăstiri și așezări de trăsire teologică și de combatere a erezilor, întru ei au fluit din Biserica din aceste ținuturi oală și lumina a adăvărului mântuitor (I Tim 2, 15).

O istorie îndelungată, delu mărturisită cu acest popor român a parut fi străbătută, totuși, cu pași neșăvitori, doar de un neam care nu și-a pierdut nicicând conștiința că aparține unei Biserici pe care vrea purjice tălmăci și a ei. Iisusca (Matei 23, 13). Acest creș a fost întru neșăviri: susțineri prin dovezi și ale parții de grijă a lui Dumnezeu, care a rubat, mai cu seamă în vremurile de cumpănă, nemulțumiri și suferințe și toate neșăviri, deservirea taliciei de Hristos și a lui Dumnezeu. Într-o vreme au fost eretice, alții de re-

tele sfincilor Bisericii universale, și nume de sfinți români: ierarhi, mărturisitori, curții, dumnicari, ale căror vrednicii au constituit pilde și învățare de sfinteție. Pe toată întregul Ortodoxiei, sfinții români strălucesc ca și înălțări drepte credinței ale celorlalte Bisericilor surori, împlinind astfel comuniunea sfincilor, chemați a dăinuirii Bisericii lui Hristos în lume.

Aveți în față, onorabili oaspeți, o Biserică dezvoltătoare, locală, cu rădăcini vești și adânci, care a vegheat la păstrarea tezaurului mult-taluc de credință, dezvoltându-se în timp sub călătoria Duhului Sfânt cu un aer bogat roditor, sfârșind viața credincioșilor ei din România și rea a tuturor ei, aliați cu mîndrie și ale atelelor sulpiri a neamului nostru în diferite ținturi ale lumii.

Ca Biserică a frământat, națională, Biserica noastră a însoțit îndobitocirea pentru păstrarea unității sufletești a păstoriților ei și cu grija păstrării unității cu toate celelalte Bisericile Ortodoxe, grija care a îmbrăcat, nu de puține ori, în decursul istoriei, forma împlinirii unei dintre legăturile ce împovărau viața vreunei Biserici surori.

Resimțind dureros starea de destrăbure din sîmț creștinătății, Biserica noastră participă, alături de alte Bisericile Ortodoxe, la toate încercările de apăsare întreprinse, însă în fidelitate totală față de învățătura Bisericii nedespărțite. Este bine cunoscută multora dintre dumneavoastră rolul prezentei reprezentanților noștri la conferințele pregătitoare ale Sfântului și Mareșii Sînod Ortodox, în dialogurile teologice, în Consiliul Mondial al Bisericilor, în Conferința Bisericilor Patru-mare și în alte forum internaționale.

Împietindu-și secol după secol, viața ei cu nașterea, cultura și dezvoltarea fililor ei duhovnicesci în istorie, cu pîpîr români pe acta geografică a dăinuirii lor, cu mamă spirituală, Biserica Ortodoxă Română conține minunea ei de dragă, călăuzire și sfîșiere a lui și a vîdăntărilor lui — încreșul țării și vîntorul ei — făcându-i pe toți purtați la această sfîșie aniversară de astăzi, și de binecuvîntare a Părinților Ortodoxiei evmenice.

Biserica noastră, cu toate Bisericile Ortodoxe, și-a împlinit, de-a lungul celor două milenii, misiunea ei sfîșie cu viața poporului român, împlinind astfel rolul și îndatorirea pe care le au nașunile de a-și aduce propria slavă lui Dumnezeu (Aper. 21, 36). Momentul dumnezeiesc și istoric din aceste zile se înscrisă și în cronica vieții noastre credincioști cu valoare de mesaj între nădejde, sclăvîr, iubire și lumină veșnică.

Părtați cu toții la această sfîșie adăvîră ascultă, în numele Sfîntului Sînod, al clerului și credincioșilor ortodocși români, mulțumesc din

oimă pentru prezență la acest popas auvenser Sacerții Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, Prea Fericitul Paterie III, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, Sacerții Sale Pavle, Patriarhul Serbiei și Sacerții Sale Maxim, Patriarhul Bulgariei, Demnului Președinte al României, Ion Iliescu, Demnului Președinte al corporilor legitime, Oliviu Gherman, Adrian Nastase, Demnului Prim Ministru al Guvernului României, Nicolae Ciucurea, inaltelor personalități bisericăști, din partea Patriarhilor și Bisericilor Ortodoxe Surozi și creștine din lume.

Inalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Ilier de Tir și Sidon, delegatul Prea Fericitului Paterie Patriarh Ignatie IV al Antiochiei;

Inalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Constantin de Siblogolia, delegatul

Prea Fericitului Paterie Patriarh Diodor I al Ierusalimului;

Prea Fericea Sa Chiriacom, Arhiepiscop al Cipruului;

Prea Fericea Sa Ananase, Arhiepiscop de Tirana și al întregii Albanii;

Prea Fericea Sa Dorotei, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al Finlandiei Cate și al Suediei;

Inalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Procopie de Filippi, delegatul Prea Fericitului Serafim, Arhiepiscop al Alotei și al întregii Elade;

Inalt Prea Sfinția Sa Ioan, Arhiepiscop al Karelini și al întregii Finlande;

Inalt Prea Sfinția Sa Teodosia, Arhiepiscop de Tokio și Mitropolit al întregii Japonii;

Inalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Simion de Loda și Potava, delegatul Prea Fericitului Vasile, Mitropolit al Varșoviei și al întregii Polonii;

Sacerția Sa Shenouda III, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Bisericii Ortodoxe Copte;

Sacerția Sa Karakia I, Patriarhul Suprem Catolic al tuturor umerilor;

Eminența Sa Cardinalul Eduard Idris Cassidy, Președintele Consiliului Pontifical pentru Promovarea Unității Creștine;

Mre. Christopher Newlands, Pastorul Bisericii Anglicane din București, delegatul Arhiepiscopului de Canterbury;

Mre. Dr. S. Wesley Aronovich, Secretar General Adjunct al Consiliului Mondial al Bisericilor;

Demnului Rector Wilhelm Maurer, din partea Conferinței Bisericilor Europene.

Minimalele comuniunii noastre remășiți cu frăgi noștri români de pretutindeni este vădită prin prezența preților și credincioșilor în frunte cu Inalt Prea Sfinții Mitropolii Petru al Basarabiei, Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală, cu Inalt Prea Sfinții Arhiepiscop Victoris al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada și cu Prea Sfinții Episcop Nathaniel al Episcopiei Ortodoxe Române din America. -- Vatra Românească.

precum și prin cea a P. C. Pr. Vișar Pavel Andreiev, de la Vicariatul Ortodox Român din Gyula, Ungaria și P. C. Pr. Vișar Melie Iosef, de la Vicariatul Ortodox Român din Vârșet, Jugoslavia.

Cu acestul dragocir frățescă înfrățitor pe frații noștri slujitori ai Bisericii și Cărilor din România, asigurându-i de rugămintele și prietenia noastră.

Prezența unor membri ai Căpului diplomatic ne bucură și ne îndeamnă a implora scutirea divină asupra țărilor și popoarelor reprezentate cu demnitate în România.

Un părintesc cuvânt de mulțumire și de binecuvântare adresat înaltei personalități de față reprezentând Academia Română, Universitatea, forurile de cultură, de artă, reprezentanților unor formațiuni sau lideri politici, slujitorilor învățământului teologic universitar și seminarial, petru că la toamă noastră prezenta preoții și a reprezentanților ministereilor, precum și tuturor credincioșilor Bisericii, a căror dragoste și gelozie o simțim în fiecare clipă.

Dădă atenă lui Dumnezeu pentru toate binefacerile Sale, El rugăm să ne binecuvânteze pe toți cu harul și cu izbirea Sa de oameni și într-un glas să-L rugăm să ne ajute să «binecuvântăm și noi purtarea căruia areloc bunătății Domnului» (Ps. 64, 12).

După cuvântul de început rostit de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, între cuvântare aniversară până de acum și înaltă, cu un conținut adim înaintărilor: «Aduceți-vă aminte de înaintași voștri!», a prezenta înțelegerea momentelor comemorate, precum și semnificația, valoă și necesitatea acestor aniversări, atât în planul național religioasă local, cât și în contextul actual al situației din lume și din viața creștinămintii.

CUVÂNTAREA I.P.S. DANIEL MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

Aniversarea a 110 ani de autocefalia a Bisericii Ortodoxe Române, a 70 ani de patriarhat și a 45 ani de slujire arhierescă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, are o semnificație profundă și bogată pentru viața Bisericii Ortodoxe Române, atât în relația ei cu societatea românească contemporană, fiind Mama spirituală a poporului român, cât și în relația ei cu celelalte Biserici surori care au răspuns invitației de a participa la acest înalt eveniment.

O aniversare bisericească este o înaltă lucrare afănită de comemorare, concepțiară și romunung.

1. Aniversarea de acum este comemorată și legată între generații.

O aniversare creștinească este în primul rând o aducere aminte, sau o comemorare, până de remarcătință, a faptei și înălțării lui Dumnezeu manifestată prin persoane și evenimente în care se implineste lucrarea lui Hristos și aspirațiile sfinte ale unui popor. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă: «Aduceți-vă aminte de mai mult (înaintași) voștri care v-au grăit voată creștinul lui Dumnezeu:

preluți cu mare atenție cum și-au încheiat viața și urmași-le credința. Ileana Hristos, ieri și azi și în veac, este același» (Evrei 13, 7—8). Astfel, în aceste zile, dar și de-a lungul anului 1985, scrierile Sfântului Sinod cuprind și fiecare Episcopie în parte cu preoții și credincioșii ei, prin rugăciune, conferințe preoțesti, studii și articole scrise de teologi, seminaristi și colabvri, comemorează sau pomenește numele credincioșilor învinși și ierarhi, preoți și diaconi, monahi și credincioșii moldavi, care au contribuit la răspândirea și transmiterea, întărirea și apărarea credinței ortodoxe pe pământul României, înainte și după anul 1865 când a fost recunoscută de drept autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.

Comemorăm în aceste zile însoțită pe Sfântul Apostol Andrei, cel dintâi chemat la apostolat de către Domnul nostru Iisus Hristos, care poartă tradiții (Origen, Eusebiu și Cezariu, Sinaxarul Bisericii Constantinopolitane), a predicii Evanghelia împărăției cerurilor în Scythia Minor, adică în părțile Dobrogei de astăzi. Originea apostolică a creștinismului în români se întărește bucuria, recunoștința și responsabilitatea de a predica în continuare aceeași credință apostolică măritoare.

Însemnăm de asemenea cu estavie și iubire Sfânta mulțime martirilor cunoscuți și necunoscuți care au sfinziți cu sângere lor și cu moștele lor pământul țării noastre, făcându-se seminele ale iubirii purificatoare și ale învierii sufleteșii din păcat și moarte pentru amintuții de creștinii ortodocși care au urmat după ei.

Creștinarea locuitorilor acestei țări s-a călăuzit și s-a întărit începând cu secolul al II-lea, după ce dacii au fost răscuși de romani, în 107, și transformată în provincie a Imperiului roman. Aici au fost edusa coloniștii romani din întreg Imperiul (ex toto orbe romano), unii dintre ei fiind creștini, care la rândul lor au împărțit și altora credința în Hristos cel răstignit și înviat.

Din amestecul dintre dacii autohtani, pe de o parte, și soldații și coloniștii romani, pe de alta parte, a rezultat un popor nou, poporul român, de expresie lingvistică romanică și de credință creștină răscăltărească.

Acest popor s-a creștinat pe când se forma. Descend și etnogeneza lui coincid în timp. De aceea noi, românii, noi avem un an al creștinării noastre oficiale. Creștinarea românilor s-a fost un act hotărât de autoritatea statală, cu un proces lent și profund, fără constrângere, dar și fără ajutor de la autoritatea civilă sau militară.

Astfel, mulți dintre martirii primelor veacuri au fost chiar soldați care au devenit creștini, și ca atare au păturit chinuri și moarte din partea împăraților romani păgâni și persecutori, până când Constantin cel Mare a dat, în 313, libertate creștinilor.

Comemorăm în aceste zile, cu fier de estavie și recunoștință, mulțimea ierarhilor: episcopi, arhiepiscopi, mitropoliți și patriarhi care au apărat credința ortodoxă în țară și chiar la Sinodul I ecumenic de la Niceea (325) unde a parutizat Episcopul de Tomis (Constantin).

Ierarhii ortodocși din Dobrogea, Muntenia, Moldova și Transilvania, au fost de-a lungul secolelor pe pământ românesc martiri și slujitori ai lucrării sfințitoare și măritoare a lui Hristos, Arhiepiscopul veșnic.

Trecuți prin acoliile mănăstirești și apropiată de poporul aflat adesea în stare de jreală, ei au promovat cultul liturgic ca fiind cea mai bogată și profundă cultură a sufletului și a neamului, iar, împlețiți cu aceasta, au promovat cultura creștină românească ca pe o literatură națională adună iubirii și inteligenței lui Dumnezeu. Ei au înființat școli și biserici pe lângă mănăstiri și au apărut identitatea medietii și a ființei naționale. Varlaam, Dozoffei, Sf. Avram Ivrăneanu, Sf. Caliste de la Cernica, Andrei Șaguna, Simion Ștefan, Veniamin Costachi și mulți alții au prin sevrul darurilor Duhului Sfânt pe literatura și spiritualitatea poporului român.

Comemorăm azi, în duh de rugăciune, pe «rugătorii neamului», rătăciiții părinți și rătăciții micii care în locuri străine, în văi și înimii, departe sau aproape de case și orase, au cărborât omul în oameni prin puterea rugărilor lor laice și au ridicat sufletul românesc spre bunurile negrăite ale împărăției lui Dumnezeu. Sutele de mănăstiri și schituri între 300 care se află azi în România iar parte integrantă din miezul spiritual al poporului nostru. Iată România este în Europa de azi «para mănăstirilor, așa cum a numea Grigie Sa George Carey, Arhiepiscopul primar al Angliei, care a vizitat țara noastră acum doi ani.

Sutele românești înzestrate s-au format și consolidat în secolul al XIV-lea, țara Românească în 1359, iar Moldova în 1358. În același an când Sfântul Grigore Palama, marele teolog iudeat al Athosului și Teolonicului, trecea la viața veșnică: «O lucrare tainică și sfântă se poate vedea în faptul că aceste state formate și consolidate în timpul profunzii și binefăcătoarei migrații tătarilor din Athos și Balcani, în general, au fost chemate mai târziu să contribuie mult la ajutarea Athosului și a Bisericii bizantine, mai ales după căderea Constantinopolului în 1453.

Astfel, semnificativ este faptul că tipărirea Filocaliei în limba greacă în 1782 (la Veneția), a fost finanțată de domnitorul român Mihailorodul, iar traducerea Filocaliei în slovacă a fost pregătită de Sfântul Paisie Velichovski, pe gânduri românești, la Mănăstirea Neam.

Domnitorii români, care adesea aveau sfetnici de talia călugărului Iustinian de Sfințe, Scripitori și Sfintele Taine ale Bisericii, de post și rugăciune a inimii, au găsit în mănăstiri locuri de pace sufletească și de împropăziare spirituală, într-o lume mereu agitată de războaie de apărare a țării și a credinței creștine. De aceea, mulți dintre ei au fost mari ctitori de biserici și mănăstiri, unele apoi au hotărât să-și stabilească loc de veci într-o așezare învârtită și a vieții veșnice.

Cu doi ani în urmă, în timpul vizitei Sale în România, Săvritatea Sa Bartolomeu I al Constantinopolului, enumera mănăstirile pe care domnitorii Munteniei și Moldovei le-au ctocit în Sfântul Munte Athos, și preciza că, pentru ajutoarele multiple pe care ei le ofereau Patriarhiei de Constantinopol, acești domnitori cădă veneau la Patriarhie, locuiau în înclinații. În timpul alianțelor slujbe strălucitoare în secolul împărățiilor bizantine, învârtit erau considerat un fel de succesorii ai lor în ajutoarea Bisericii Ortodoxe din întregul Orient. În istoricul rez

Pentru Lipenschi constată că: «nici un alt popor pravoslavnic n-a apărut mai mult Sfântul Munte Athos ca poporul român».

Pomenim aici din neam în neam pe acești demnitari, apărători ai credinței și ai patriei străbună, mari călători de locașuri sfinte, care au apărut de-a lungul veacurilor pământul românesc și întreaga creștinătate. Așa de pildă, despretrădătorul voievod Ștefan cel Mare și Ștefan, după marea luptă de la Vaslui sau Podul Înalt, în ianuarie 1475, scriso principiilor creștini ai Europei, informându-i despre victoria sa obținută «cu ajutorul Atotputernicului Dumnezeu» și le cere ajutorul «în fața unui eveniment așa atare al otomanilor».

În scrisoarea respectivă se exprimă clar conștiința că Ștefan și Mihăieșca lui lupeni pentru întreaga creștinătate. «Dacă va cădea Moldova, această țară a creștinătății — spanza ei — atunci totă creștinătatea va fi în primejdie».

Pildă de jertfărie până la moarte pentru păstrarea credinței este și Constantin Brâncoveanu împreună cu fiii săi, care au preferat moartea martirică decât să renunțe credința creștină. Pentru toate acestea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la 20 iunie 1991, a trecut în rândurile sfinților români pe Constantin Brâncoveanu și Ștefan cel Mare, apărători și mărturisitori ai credinței în Hristos cel răstignit și înscris. De pildă, Biserica noastră pomeneste în rugăciunile sale pe toți voievozii călători și baselicioși ai neamului românesc.

Mulți dintre ei au pierit pe câmpurile de luptă, apărând țara în fața învalurilor, alții s-au jertfit pentru unitatea neamului, iar alții s-au jertfit pentru protejarea cultului și a demnității. Nu vom putea, însă, avea cu vederea nici mulțimea profesorilor de teologie, a preoților de rând și a misionarilor de creștinătăți români, țineri și vârstnici, care de-a lungul veacurilor, de la formarea și creștinarea poporului român și până azi, au format generații de dușitori ai otomanilor și ai călătorii cele mai multe liberale pe teritoriul țării și în societățile generalizate civilizate, astfel încât astăzi România, potrivit recensămintelor din 1992, se numără printre cele mai religioase țări din Europa și din lume. Desigur, celelalte Biserici sau culte existente în România sunt și ele inflexibile religioase.

Preoții ortodocși, legați de popor prin slujirea lor și prin familiile lor, au fost și dinții dascăli sau învățători în arte și au consiliat și încurajat poporul în vreme de încrețire și au binecuvântat bucuriile lui în vremuri bune, contribuând astfel la formarea apăsătorității românești, la promovarea culturii și unității naționale, înclt, pe drept vorbind, Mihail Eminescu numea Biserica Ortodoxă Română «marele apăsător al poporului român».

Dacă azi, după 43 de ani de comunism ateu, tinerii și vârstnici din România sunt în marele lor majoritate creștindocși, aceasta însemnează că Biserica Ortodoxă, în ciuda tuturor suferințelor și isptărilor prin care a trecut, a făcut eforturi mari ca poporul nostru să nu se părăde credința și să nu se despartă de Hristos.

În același sens, trebuie să ne aducem aminte, în aceste zile de sărbătoare a Bisericii Mame, de toate numele creștine care ne-au învâțat credința și ne-au învățat, uneori pe ascuns, să ne facem semnuri

urini, și nu rugăm slăvească și seara, înainte și după masă, în vreme de neam și în vreme de lucrare. Asemenea femeilor purtătoare de mir care a-și arătat la fața celor mai curajoase ființe în dimineața învierii lui Iisus, mamele noastre credincioase au crezut cel mai mult în eliberarea și salvarea poporului nostru din legăturile morții sufletești, ale aschizării teritoriale, și de aceea pregătirea copiilor lor pentru înțelegere și libertate?

Pomenirea din neam în neam a tuturor acelor prin care ni s-a arătat libertatea sfântă a lui Dumnezeu pentru mântuirea și salvarea poporului nostru nu este doar un act de cult, ci o lucrare de cultivare a sufletului în comunizarea de iubire între generații, iubire mai tare decât timpul și spațiul care separe. Pomenirea vredniciei înaintașilor este simțirea și stăruirea rădăcinilor spirituale ale libertății noastre, înțelegerea conștiinței comunității și a datoriei noastre în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Înăi de ea, Biserica este memoria vie a robilor lui Dumnezeu pentru un popor și a sufletul poporului evadând fața de Dumnezeu care îl mântuie în istorie.

7. Anularea de acum este concelibrare și lauda de mulțumire adusă Prea Sfinței Treimi.

În Tomosul patriarhal și sinodal al Patriarhiei de Constantinopol, în care se recunoaște, în 1863 autcefalia Bisericii Republicii României, se face mențiune atât explicită ca și Biserica României a pășit un drum și revizuirea dreptului credință pămînt de la Săntătorul Sfânt Iisus și de la Sfinții Apostoli. Cu alare, acestei Biserici i se recunoaște autcefalia, astfel dreptul de a avea conducere proprie și de a se administra de sine, fără aserție din afară Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române este declarat «frate în Sfântos și direct răspunzător lui», iar înălțătorul Bisericii României are datoria de a pomeni la Sfânta Liturghie pe Patriarhul ortodox și pe ceilalți patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Marelui, precum și datoria de a se consulta și a hotărî împreună cu ceilalți înălțători ai Bisericii Ortodoxe cele ce privesc binele comun al Ortodoxiei.

În esență, autcefalia este recunoașterea maturității spirituale și a libertății administrative și misiunare a unei Biserici Ortodoxe dintr-o țară devenită sau independentă.

De ofiță, autcefalia a fost recunoscută în 1859, după ce în perioada a-a realizat unirea Principatelor Române, în 1859, și după Războiul de independență din 1877 Rangul de Patriarhie i-a primit în 1923, după ce în 1918 s-a realizat reînfrăgirea României în țările ei firești.

Din punct de vedere bisericesc, autcefalia ca maturitate spirituală a unei Biserici locale are, potrivit Tomosului de autcefalie, două componente majore: libertate de conducere locală și coreponsabilitate universală sau ecumenică.

În principiu autcefalia ortodoxă este dreptul unității de tip imperial centralizat și recunoașterea legitimității și egalității diverselor Biserici locale marelui, unite cu Iisus și întredată prin aceeași afecționare de credință, viață sacramentală și disciplină canonică.

Biserica autocefală își alege episcopul și pe înaltul său arhiepiscop, Mitropolitul primului sau Patriarh, fără amestec sau confirmare de către o altă autoritate bisericăască, internă.

Sfântul Sinod al Bisericii autocefale locale și înaltul său arhiepiscop, Mitropolitul primului sau Patriarh, fără amestec sau confirmare de către o altă autoritate bisericăască, internă.

Principiul sinodalității și al primatului ea alege în interiorul sinodalității este observat exprimat în canonul 34 apostolic care prevede că: episcopul trebuie să renunțe la toate drepturile deosebite și să se abțină de a se amesteca în afara sferei lui de competență, și să nu încerce să îndrepteze niciun alt episcop care are dreptul episcopului său, iar cel din urmă să nu încerce să încalce hotărârile acestuia, căci numai astfel va fi înțeleasă și se va vedea Domnia prin Domnie în Duhul Sfânt: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Așadar, acest canon constituie spiritul cel mai clar al înțelegerii ortodoxe a autocefalității unei Biserici locale sau naționale. În principiul sinodalității ortodoxe, unitatea nu se realizează în sens unic prin subordonarea tuturor față de unul singur (unus super omnes), ci prin responsabilitatea reciprocă între primat și toți cei din jur (inclusiv laici parohi). Astfel, primatul în înțelesul ortodox nu se opune și nu se suprapune sinodalității, ci se întinde și asupra tuturor membrilor comunității locale și naționale, devenind, în istorie, o înțelegere a comuniunii Sfintei Treimi, în care Persoanele se recunosc și se afirmă reciproc.

Biserica nu și devine în modurile cele mai intense biserică în timpul săvârșirii Sfintei Liturghii Euharistice când aduce mulțumire lui Dumnezeu pentru toate darurile Sale și în numele întregii lumi. De aceea comemorarea și concelebrarea înaltului Sinod al Bisericii autocefale și autonome surori în timpul Sfintei Liturghii Euharistice constituie afirmarea cea mai intensă a sinodalității și unității ortodoxe universale. Ea arată că Ortodoxia este, dăruită, locală sau națională și ecumenică sau universală.

Prezentarea numelui latinesc înaltului Sinod al Bisericii Ortodoxe surori de către fiecare înaltul Sinod, atunci când acesta slujește în limba lui, exprimă atât scema personalității și a demnității Bisericii și a Sfântului Popor Ortodox, în întregime, și propriu și responsabilitatea și înălțimea tuturor în Seta Sfântă întru Careia li sunt prezentate Bisericile și popoarele în diversitatea și comuniunea lor.

Într-o deosebită eveniment din București, al celebrării a 1000 de ani de la înălțarea Bisericii Ortodoxe surori, este plan de semnificative și de mare sfânt. Sărbătorirea din aceste zile este astfel înțelegerea a Sfintei Treimi pentru Biserică și poporul român, un dar al Duhului Sfânt pentru Patriarhul nostru care a împlinit anul acesta 45 de ani de slujire sfântă ca arhiepiscop al Iașiului.

3. Aniversarea este comunitară și apropiere între persoane și popoare diferite

Desigur, având aniversare nu este doar o sărbătoare a înălțărilor și a înfrăunilor colțunghășeni, ci o sărbătoare în care Prea Fericitul Patriarh Teoctist, Arhiepiscopul și Părințele spiritual al românilor ortodocși, a invitat nu numai Arhiepiscopii ai Bisericilor Ortodoxe sursă și al popoarelor ortodoxe, ci și reprezentanți ai altor Biserici, culte și popoare, reprezentanți ai clerului și credincșilor, conducătorii de Stat a României, reprezentanți ai diferitelor formațiuni politice și ai diferitelor instituții de cultură etc.

Când bucuria noastră este împărtășită și altora, ea devine și mai bogată. Iar înfrăunî bucuria trebură să fie înfrăunire fundamentală a vieții creștine, așa cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel zicînd: «Bucurați-vă, și îndrăgii-vă: bucurați-vă în Domnul» (Filipeni 4, 1), rugîm pe Dumnezeu să ne dăruiească cât mai des bucuria și pacea care vin de la Dumnezeu cînd persoane și popoare diferite se apropie întru unitate și revădăcăm împreună că Dumnezeu răscumpe pe toți oamenii și toate persoanele pe care le-a creat și le cheamă pe fiecare în parte și pe toate împreună la viață și bucurie veșnică într-o slavă Sa.

În cadrul Adunării Solenne a fost prezentat apoi mesajul oficial adresat de către președintele Ion Lăscu cu prilejul acestor aniversări.

Mesajul, rînduș la dat citire de Consilierul Victor Opacchi, prezintă sinteza decorațiilor întinse a poporului Român și personalitatii sale majore și Bisericii în vîrstă Tîrîi, de-a lungul timpului.

MESAJUL PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI, ION LĂSCU

«Scaunul vostru și Prea Fericitul Vostru,
Înalt Prea Sfințit și Prea Sfințitul Vostru,
Distinși reprezentanți ai Țării și ai statului,
Onorată adunare,
Prea Fericitul Patriarh Teoctist,

Cu prilejul împlinirii a 110 ani de la constituțirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 10 de ani de la înființarea Patriarhiei Arhiepiscopiei la București, vă afluș în mijlocul unui popor de religie preponderant ortodoxă. Sunteți ocaș la un popor care, vreme de două milenii, și-a exprimat sentimentul religios în colinde și legende de-o valoare autentică, și-a mărturisit suferinș și credinșă într-o limbă bogată și expresivă, de origine latină.

Descendenții și străbunșii populații geto-dacice și ai comunității orientale, poporul român s-a născut creștin, a rămas necomunit la el, arăd, a înfrăunî cu stăruinșă veșnică înfrăunșle istorice, definindu-se ca un popor «... în... la Dumnezeu», cu o filozofie morală distinctă, exprimată într-o literatură și o cultură enclavate, bogate și diverse.

Dacă, popor veștit, cu o înaltă spiritualitate, încrezător în existenșă unei vieți de dincolo de moarte, ai încredinșat, pe diverse căi, creștinismul, înainte de cucerirea bogate, lor țări de către ostile împăratului roman Traian, în rândul cărora se aflau și regiuni

Atena și morala dacilor, cultura lor spirituală, unitatea lor religioasă și statală, creștina în viața de apoi și războiul — în-și înțelesul și parafrazarea parabolei Sămânătorului — cu excepție pot determina pentru adevărata religie creștină. Un prim mare sfârșit al creștinismului a fost, pe teritoriul Daciei, Sfântul Apostol Andrei care a propovădit în Dobrocea.

Procesul de formare roman-creștină s-a întreruns după reînnoirea administrației și a statului împăratului Aurelian în secolul II-lea, prin anul 270—275, sub presiunea popoarelor migratoare. Ofră-tăciunile au pierat, dar poporul dac-roman nu și-a părăsit țara. Daco-romanii au rămas aceia cu mormințile străbunilor și și-au lăsat din codex blăndel și cetate. Vremurile acestea au fost sursă și sursă pentru creștinism, ca ter drum pe Golgota.

Istoria Bisericii Ortodoxe Române s-a început în fine și organe cu istoria poporului și statului român, cu istoria limbii și a culturii românești, cu intrarea noastră spiritualitate. Profund națională, ea a avut de la începuturi o viziune universală, nem o dezvoltă activitatea unor Niseta de Remesiana, Ioan Cassian din Casarea Dobrocei, sfârșit peed la Roma de Papa Innocențiu, a lui Dănuș cel Mic, care pleacă din Daco-Romania la Constantinopol, Ierusalim și apoi la Roma, unde are meritul de a fi sfârșit Calendarul creștin.

Biserica Ortodoxă Română a înțeles, în primul rând și cu exemplul dăruit, așezat rezultatelor de la noi, păstrând a legătură permanentă cu poporul nostru, modelându-se viața spirituală, prin învățătura creștină, prin scrierile înscrise, prin cărțile tradite și tipărite, prin romanțele literare originale, care au apărut întru cele fundamentale ale neamului românesc de-a lungul istoriei. În această privință parțiale sfârșite afirma: «Ortodoxia face parte din mândria sufletului și a culturii românești. Fără ea ne pierdem identitatea și continuitatea spirituală în timp, ne pierdem și averea apărte. Din ortodoxie s-a alimentat, a crescut și s-a definit sufletele neamul nostru. El este legat de ortodoxie, întru-și este legat de sine, de identitate și de trecut său».

Organizarea Bisericii s-a constituit într-un puternic factor de afirmare și menținere a Daciei naționale, de dezvoltare a limbii și culturii, de consolidare a statelor locale românești, formate în secolul al XIV-lea, și necesită amenințate de tendințele hegemonice ale unor imperii și confesiuni intolerante. În contextul expansiunii Imperiului Otoman, țările române s-au păstrat, prin vîrta creștină și a bled strălucite, autonome de stat, instituțiile politice și administrative, cultura și felul de viață, precum și formele de structură religioasă și de organizare ecleziastică, păstrînd, astfel, spiritul Bisericii ortodoxe din întreaga Peninsulă Balcanică. Țările Române, Biserica Ortodoxă Română au constituit, timp de o jumătate de mileniu, material și spiritual, la separarea și parțialitatei apostolice și a comunităților creștine de la Muntele Athos, din Grecia și Insulele Mării Egee, din Anatolia, Ierusalim și Muntele Sinai, din Siria și Egipt, din Georgia și Albania, din alte zone ale fostului Imperiu Bizantin. S-au lăsat dinii, s-au cîntat liturgii religioase,

s-au trimis cărți de cult, în timp dezvoltării, servind și ca mijoc al unei solidarități de credință. Țările Române au contribuit nu doar la dăruirea creațiunilor ortodoxe, a scrierilor și a culturii sale, ci și la păstrarea conștiinței naționale a popoarelor ce vede demnitatea etnică.

În jurul bisericilor și al mănăstirilor din Țările Române s-au dezvoltat adevărate focare de cultură care au strălucit spre întreaga ortodoxie. S-au înălțat școli și academii precum: precum vechea din Târgoviște, București, Iași, de unde a plecat spate pentru clerici și cărturari din tot spațiul ortodox; au fost tipografia în care s-au tipărit cărți de cult și de doctrină religioasă în limbile română, greacă, slavonă, georgiană, arabă.

Așeză spărit peșron al Bisericii Ortodoxe Române se manifestă și astăzi, pentru credincioșii ortodocși români din America, Australia, Canada, Austria, Franța, Ungaria, țara Iugoslavie, Republica Moldova și alte țări, pe care-l îndeamnă cu înțelegere să-și păstreze credința, să nu-și uite țara de origine, și să fie fideii țării de adopțiune. Încercările, fantezmele religioase, spiritul închisieral, persecuția religioasă au fost și sunt, totuși vremea, urzile de sufletul românului, ceea ce, din referințe, n-a fost cazul cu alții care se-au permutat, au urmasii viziunea credinței și demnașionării. Ur marea deosebită al Bisericii Ortodoxe Române, al Proa Fericității Patriarh Teofil (creștin) în sprijin istoric pe care o manifestă: față de ortodoxia română de parte hotare, pentru care a trimis preoți și apăsarea demnului, demnitate Bisericii și Scutului Românesc, a tipărit literatură religioasă, l-au oferit stăruie și cărți de cult și sprijin pentru construirea sau păstrarea bisericilor. Parohiile ortodoxe române din aceste țări au fost cu marial încasuri de slujire și trăire a credinței noastre, și și mijlocul de cultivare a limbii și culturii române, de păstrare a legăturilor cu istoria, cultura și civilizația românească.

Pe această linie, trebuie subliniat faptul că Biserica Ortodoxă Română este singura instituție a societății românești care, după decembrie 1989, prin reactivarea Mitropoliei Basarabiei, a găsit calea potrivită și întărire pentru a sprijini înțelegerea culturală și religioasă a românilor din Basarabia de a-și redobândi, apăna și dreptăta identitatea culturală, etnică și religioasă.

Conștiința Bisericii Ortodoxe Române a marcat cele mai semnificative și importante momente din formarea și evoluția limbii române literare, urzind adevărate monumente de cultură. Călușiri, discorsi, prooși, lezași au scris, au tradus, au copiat manuscrise și au tipărit cărți de cult, de învățare și de doctrină care au circulat în toate provinciile românești și în tot spațiul creștin ortodox. De la diaconul Coreli, care a tradus în Brașov, de la Mitropolitul Simion Ștefan, de-al cărui nume se leagă Noul Testament de la Bălgrad, din 1648, în a cărui Prefață se vorbește pentru prima dată despre circulației cuștinilor, de o importanță excepțională în domeniul lingvistic modern, de la mitropolitul Vasile, autorul Căminii din 1643, sau de la acel prea învățat-mitropolit Doctorei care, după apăsă lui Nevoile, -mărețe limbă șua: chinește, latinește, slavonește-, autorul Făclării în sermuri din 1673 sau de la autorii traducerii Măcei de la București, din 1688, și până la

scrierilor traducătorii să Bibliei din secolul nostru — Gala Galaction sau I.P.S. Părinte Arhiepiscop Valeriu Bartolomeu Anania —, cărțile religioase, începând cu traducerea lui Ieremia în 1785, au intrat în evoluția literaturii române literare, în procesul de afirmare a spiritualității românești.

Biserica Ortodoxă Română a constituit, în marile momente ale istoriei, un puternic impetuș pentru declanșarea eforturilor naționale.

Prin vitregiul venetianilor apoi îndepărtarea sa mai apropiată, inclusiv în anii regimului totalitar, Biserica Ortodoxă Română și-a îndeplinit funcția ei menită, cu eroare, devotament și apăs de jertfă. Ea și-a fost neamului ocidit și sărac, sfârșit bun din vreme în vreme și și-a bătut căderile la întorcheștele războai ale țării.

În vremuri de demoliți, în țările liberelor, capii neamului nostru au învățat primele lucruri: la sfârșit înmănușări din lecțiile călătorilor, din călătoriile făcute de cultură și-au scris vestitele creații și și-a trădat căderul Rîntărilor Scripturii. Biserica a constituit cu bune și rău și strălucite numeroși studenți, deveniți oameni învățați, ierarhi, consilieri, episcopi, profesori de teologie. Ea a dat neamului o admirabilă pleiadă de personalități culturale. Ea cântă viața spirituală vreme de secole, și-a scris în Revoluțiile de la 1784 și 1848, în eforturile pentru Unire, la 1859, și-a urmat în Războiul de Independență și și-a alinat rănile în primul și al doilea război mondial. Nu putem uita că pe Câmpul lui Ilieva de la Alba Iulia, în ziua de 1 Decembrie 1918, când și-a declarat Marea Unire, mare episcopul ortodox Miron Cristea și episcopul greco-catolic Hossu. De fapt, unirea spirituală era făcută prin biserici, înfrunzând prin sufletul poporului nostru, în vada sarmatizărilor divizării teritorial-administrative, numeroși și niciodată și-a putut trăge grănie despărțitoare.

În provinciile românești: Transilvania, Bucovina, Basarabia, supuse sarmatizării unor imperii străine, unde suferința românilor ortodoci a fost mai mare, unde tentativele de răpire a credinței strămoșești și de desresponsabilizare au fost mai violente și mai agresive, acolo și rezistența Bisericii Ortodoxe Române a fost mai stăruitoare. Apărându-și credința, Biserica Strămoșească din Transilvania se apăra pe sine, apăra legea morala, apăra identitatea națională, limba, cultura și spiritualitatea românească. Această luptă plină de jertfă a fost dată de Biserici. În contextul unei anulate tiranii — cum e numea marele părinte Nicolae Băileșcu — religioasă, politică și socială. Astfel, Biserica Ortodoxă din Transilvania și-a fost normal lăsat credinței ortodoxe, și și o cercă de apărate a identității noastre naționale, căci, așa cum afirmă istoricul Keith Hitchins, ortodoxia și naționalitatea erau legate în mod inextricabil, Biserica nu era numai centul vieții sociale și culturale, „ci și un secol în sperințele etnice românești își puteau păstra vechile lor tradiții și limbă”. La fel au stăi lucrurile și în Bucovina și Basarabia, unde preotul ortodox a fost și mai este prin sate plătă de suflet, îndrumător de simțire și gândire românească, sfârșitor și apăsător al unei vreme mai bune și mai drepte.

Apariția românilor spre unitaritate a fost neamul nostru cu legea politică a statelor feudale românești pentru idealuri naționale.

De fapt, autonomia și autocefalia Bisericii Ortodoxe Române s-au manifestat chiar și în momentele în care istoria i-a fost potrivnică și ei, și neamului nostru. Timpul Patriarhatului Ecumenic din Ială recunoștea cu îndreptățire o stare de fapt : lucrul și demnitățile unei Biserici puternice și vii în rândul celorlalte Biserici Ortodoxe autocefale.

La 40 de ani de la dobândirea autocefaliei, Biserica Ortodoxă Română a cunoscut un alt eveniment de seamă, prin ridicarea ei la rangul de Patriarhie, act favorizat de desăvârșirea statutului național unitar, prin Marea Unire de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

Astfel, la 20 Decembrie 1918, Sinodul Central al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca : « Biserica ortodoxă românească să se extindă și asupra Sfintei noastre Biserici Sârboșene, așa încât Biserica Ortodoxă a României, a Bucureștilor, a Ardealului, a Banatului, a Crișanei și cea din părțile vecine să alcătuiască o singură, Biserica Autocefală Națională Românească cu o singură autoritate supremă, este SĂMÂNȚUL SINODULUI CENTRAL AL BISERICII ORTODOXE AUTOCEFALE A ROMÂNIEI întregite ».

Din nefericire, meritul strămoș al istoriei a rănit cu un mare păcat voiața Sinodului. Într-un fel, chiar astăzi, nu s-a vindecat pe deplin.

Hotărârea clericală, din 20 Decembrie 1918, a fost susținută prin Legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, adoptată de Parlamentul român în februarie 1923. Atunci a fost ales Patriarh Mitropolitul primat Miron Cristea, însoțit de șase din Arhiepiscopul, doctor în teologie și litere, autor al primei teze de doctorat despre poezia noastră națională, Mihail Stănoianu.

După atingerea din viață a Patriarhatului Miron Cristea, Biserica Ortodoxă Română a continuat să-și facă datoria, sub călăuzirea înțeleptă și devotată a patriarhatelor Nestorian, Maronite, Antiohane, Ierusalimiten, Copte și Greco-Catolice, însoțite de Prea Fericitul Patriarh Teodosie Anapafes. Preaferitul Anapafes la 1948, conducătorul bisericii noastre au făcut, în momentele mari ale istoriei, din căruja vildicoasă scopului de înălțare națională. Spre cinstea ei, Biserica Ortodoxă Română și-a îndeplinit menirea, chiar atunci când a rămas peste jumătate de secol și jumătate din Biblie. A menținut credința poporului, i-a botezat copiii, a săvârșit taina cununii și i-a îngropat morții creștinești.

Spre lauda ei, astăzi, ea își revine activitatea misionară, socială, culturală și ecumenică, sub călăuzirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teodosie.

Acum are loc o mare deschidere către toate sferile. Biserica Ortodoxă Română e activă, prezentă în arena țării, în sferturile de înteligență și cooperare ecumenică de sprijinire a comunităților de preșcolari.

După decembrie 1989, instituțiile statului român au asigurat pentru a ajunge Biserica Ortodoxă Română să-și redobândească rolul important pe care l-a avut în secolele până în 1948, sau pe care îl are astăzi bisericește în țările vecine. Clericii și ierarhii ortodocși s-au bucurat de preșcolarii statului, de sprijinul necesar pentru desfășurarea lucrărilor lor religioase și sociale. Instituțiile statului consideră că este de datoria lor să colaboreze cu Biserica pentru slujirea cetățenilor și a societății, pentru promovarea bisericii publice și a intereselor naționale.

Vă cer îngăduința să scribel cu o splendidă poezie a poetului nostru național pe care o scrieți în îndrăzneală - Rupărțiunea, cum a considerat-o și el, de altfel, când a întovărit-o așa -

Paștele se sărbătorește,
Lăcrășorul mării -
Dă satul ce se sărbătorește,
Înalță-se se măchărește
Privește adesea acoperșor toată . . .
O, Ma - o Păcătoasă
Și părăsi Porțile Mării!

Sanctitatea și Prea Fecunditatea Voastră, Înalte Prea Sfântule și Prea Sfințitul Vostru, folosesc prilejul acestei importante sărbători bisericești și naționale, pentru a vă ruga să duceți la conștiința luminoasă-voastră mesajul nostru de pace, prietenie și bună înțelegere, de prosperitate și fericire . . .

După citirea mesajului președintelui Țării a luat cuvântul Sanctitatea Sa Bartolomeu I care și cu acest prilej a evidențiat rolul major al Bisericii în societate, apărând Bisericii Ortodoxe Române la găurirea teozantului de cultură și spiritualitate românească, spiritul de solidaritate creștină și ortodoxă ce a animat de-a lungul timpului cele două Biserici și semnificația prezentei Bisericii în societatea de azi

CUVANTAREA SANCITĂȚII SALE BARTOLOMEU I
PATRIARHUL ECUMENIC AL CONSTANTINOPOULUI

Oratoriu adresat:

Participăm cu respect bucurie la aniversările Bisericii Ortodoxe Române — 110 ani de la dobândirea Autocefaliei și 70 de ani de la înființarea Patriarhatului — acte ce stau în evidență legăturile dintre Bisericele noastre.

Legătura lungă și iubitoare dintre mamă și fiică (Patriarhia Ecumenică și Biserica Ortodoxă Română s-a fiicit și s-a solidarizat mult mai mult de la și prin eliberarea celor două toamaturi patriarhale și sinodale. În felul acesta s-a arătat ușor că mama se bucură pentru maturizarea fiicei și i se acordă libertatea propriului mers, dar că și fiica să se recunoască față de sacrificiile și oboselile mamei în străjirea cea fără de interese spre creșterea, maturizarea și propriul ei pentru că nu există la noi, în Biserica Ortodoxă răsăriteană a lui Iisus, primatul păpăriei, ci primatul sfântului, sacrificiului și dăruirii; putem spune primatul concurenței pentru cinste reciprocă, după stăutul Sf. Ap. Pavel -într-oțărșivă în cinste unul pe altul.

Dezic să exprimăm adăura noastră bucurie pentru că ne-am învrednicit de la Dumnezeu de o fiică ce împodobește pe mamă și are mare cinste față de colaborarea și unitatea cu ea. Dar cu mult mai mult ne exprimăm bucuria pentru coincidența opiniilor care se observă în mod evident la cele mai multe puncte care caracterizează o colaborare

dorită și folositoare a Bisericii și Statului în toate țările, cu mult mai mult la o țară care este creștină. Pentru că Biserica, chiar dacă își îndreaptă privirile după sfârșitul lumii, consacrându-se aceluia transfigurării lumii încă din această lume, a celui deplină reprezentare scopul ei.

Zidirea societăților și a națiunilor pe altă temelie decât de cea a poporului este imposibilă și sprijinirea nădejdilor unui progres constructiv pe un popor rău educat este zadarnică. Nu există cetățean mai bun decât creștinul binecuvântat, murădilor cinstit, iubitor de adevăr, iubitor de lege, pașnic, iubitor de oameni, iubitor de pace.

Da, avemă răzună, dacă vrem să ne mișcăm crime, drogurile, alcoolismul, degenerarea și orice altă leală socială, este de preferat să angajăm în loc de organe de poliție și medieri, pedagogi în birouri în locul penite preînălțăm și nu vindecăm.

Dacă vrem cetățeni murădilor, sociali și cu individualități manipulați, cea mai bună și eficientă colaborare a noastră este Biserica. Iată de unde aparțutul nostru și Bisericii și credinței în Hristos, pentru bunăstarea cetățenilor. Biserica este lucrul celal pe care îl căutăm greșit atunci, omul fericit, singurul care se poate numi într-adevăr om.

Folosind prilejul prezentei serării mărturie în fața tuturor vechiului necredințării a Patriarhiei Romenice căre poporul nostru ortodox, pentru toate cele făcute pentru ea, pentru celelalte patriarhii vechi din Răsărit și pentru altele mărturie în momentele istorice grele. În același timp exprimăm ulmirea noastră față de minunea istorică a acestui popor, care a reușit, sub săpânțirea multor și succelivei catastrofe, să păstreze limba lui națională și credința creștin-ortodoxă.

Acum, în mijlocul durerilor, a prezentei perioade de tranziție, după încheierea din deceniile trecute, vedem formându-se o nouă minune românească, ce va străluci în orizontul noi, care se deschiță înălțarea Ortodoxiei românești și a poporului român, în libertate, unitate și pace, dar și în unitatea în formare continentului a Europei, unde discriminării civi-lizațiilor și nu libertate statelor va garanța pentru particularitatea fiecărui popor.

Expetmănuim bucuria noastră pentru că Parlamentul și conducerea României precușor marea încredințare și apartul Bisericii Ortodoxe Române în evoluția istorică a poporului român și cu speranțe pentru viitorul țării, ne rugăm să se rezolve repede problemele sociale și economice care preocupă astăzi poporul dumneavoastră și ne rugăm ca bine-urătorii lui Dumnezeu să umple pământul dumneavoastră, în așa fel încât precum românii antic ziceau despre țara lor -Felix Roma- ascensarea și voi să ziceți pentru țara dumneavoastră -Felix Romania (-.

În numele Senatului României a prezentat un mesaj de salut, Dl. Otilia Cherman, președintele acestui for legislativ.

În amintire de această prăznic față de Biserica noastră, Domnia Sa a evidențiat prezența Bisericii la toate marile acte naționale, acordând-o «laughimul spiritului național» sau «naționalismul românesc».

MEMBRII PREȘEDINTELUI SENATULUI ROMÂNIEI, CAIMII LĂCRIMĂ

«Prea Fericele Părinți Păstori,
Sacerdotăți și Prea Fericitile Voastre,
Înalt Prea Sfințite și Prea Sfințite Voastre,
Onorabil orăseni!»

Îmi face deosebită plăcere și sunt onorat să particip la această frumoasă sărbătoare bisericească și națională. Cele două evenimentele importante din istoria Bisericii Ortodoxe Române sunt o consecință firească a unor momente cruciale din istoria neamului nostru românesc. Astfel, dobândirea suveranității bisericești este răspunsul pe plan bisericesc la dobândirea independenței de stat în anul 1877, iar ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie, acum șapte decenii, a fost rezultatul firmei și desăvârșirii unității naționale a României, în anul 1918.

Astăzi când rememorăm aceste evenimente ne manifestăm recunoștința față de înalțimii noastre, care de-a lungul întregii istorii au servit cu abnegație și credință în condițiile istorice vitruge pentru menținerea ființei naționale, pentru realizarea unității statale, pentru afirmarea domeniului și aspirărilor tuturor locuitorilor din provinciile românești și pentru o viață liberă și prosperă.

Istoria noastră cu Biserica Ortodoxă a fost laughimul spiritului național românesc, vorbă de limbă și cultură românească, factor de unitate și realizării și menținerii unității naționale și spirituale a tuturor românilor.

Marile cărțuri ale istoriei noastre naționale și conștient Nicolae Iorga, vorbind despre Biserica Ortodoxă arată că în această «se cuvine a vedea una din formele cele mai vechi și mai bogate ale vieții noastre naționale». De asemenea, marile cărțuri arată faptul că spiritul de producție a Bisericii în toate formele vieții noastre istorice, afirmând că «metropolitii și episcopii, egumenții și adeseori și smeriții călugări, veniți peodul de mîr au dat poporului ei singuri aproape toate învățătura, au înălțat neamul cu o limbă literată, cu o literatură sfîntă, cu o artă în legătură cu gustul și cu nevoile lui, au sprijinit statul, au călăuzit neamul pe drumurile pămîntului fără a-și desface ochii de la cer, dînd istoriei noastre cărțuri, caligraf, sculptori în lemn, argintari, oameni de stat, oameni, meșteri și sfinți».

În întregul istorie a neamului românesc al căruia suflet a fost Biserica, misiunea națională și patriotică a acesteia s-a manifestat cu o consecvență și consecvență de-a dreptul miraculoasă, chiar și pe perioada comunismului ateu. În ciuda vicisitudinilor de tot felul, Biserica a adănat poporul în jurul ei, menținînd creștinismul românesc și

speranța mântuirii. Același rol benefic l-a avut Biserica Ortodoxă Română și-a rândul românilor aflați în afara hotarelor țării. Biserica își vinde hotarele ei spirituale și canonice pretutindeni unde sunt români pătrunși pentru păstrarea credinței străbune și a identității spirituale. Prin Biserici, românii de pretutindeni se simt în comuniune cu marea familie a fraților din țară, cu părinții, moșii și strămoșii noștri.

De la decembrie 1989, Biserica Ortodoxă Română, ca și celelalte culte religioase din România, deși în condițiile deficiente ale tranziției, și-a sporit considerabil influența în societate, extinzându-și aria de muncă din altarele bisericilor de cult în sfera vieții sociale. Această lucrare a cultelor religioase se desfășoară în condiții de deplină libertate, legăslaba românească nelucrând în nici un fel exercitarea drepturilor în libertatea de gândire, conștiință și religie.

**Prea Fericitul Vaszard,
Gheorghe Ispatoș,**

Bogata activitate a Bisericii Ortodoxe Române din ultima perioadă, prezentată și în acest popas aniversar, este îndelungabil legată de activitatea neobosită a Întâistătătorului ei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care tot în acest timp a implinit 89 de ani de viață, 69 de ani de monahism și 45 de ani de ierihic. În adresăm și cu acest prilej calde urări de sănătate, putere de muncă și mândă bogăție în lucrarea sfințitoroasă. În îndelungata sa activitate în slujba Bisericii și a țării Prea Fericitul Patriarh Teoctist a slujit viața religioasă în toate domeniile ei, a înălțat spectacole pe care le-a păstrat, școlile teologice și celelalte instituții bisericesti. Aici Biserica Ortodoxă Română a reușit să-și îndeplinească misiunea și datoria contribuției pe care o are - Prea Fericitul Sa chiar și în condițiile vitrege ale dictaturii, menținând vie credința și tradițiile spiritualității ortodoxe ale poporului român.

Felicitând pe Prea Fericitul Sa și pe toți ierarhii, preoții și cinstitoșii Bisericii Ortodoxe Române cu ocazia acestor momente aniversare, vă adresăm tuturor cele mai sincere urări de sănătate, fericire și noi împliniri în slujirea Bisericii și neamului românesc.

În numele Bisericii Armeze de care ne leagă vechi tradiții și armonioasa colaborare cu comunitatea armeană din România, în spiritul a unor puternice relații, a transmisa un călduros mesaj Patriarhului creștet Bisericii, Căpătătorul suprem al tuturor armenilor, Karekin I.

**CVANTAREA SANCTITĂȚII SALE KAREKIN, CĂPĂTĂTORUL SUPREM
AL BISERICII ARMEZE**

Vă aduc mulțumirea și slava Sfințit Treimă, a Tatălui nostru Ceresc, a Fiului și Sfințitului Duh, pentru că ne-ați oferit prilejul de a împărtăși lucrarea sfințită a noastră, Biserica Română, în aceste momente

când aniversăm 110 ani de Autocefalie și 70 ani de când a fost înălțat la rang de Patriarhie. Personal și în numele Bisericii Armele aduc omagii noastre Prea Sfinției Voștre, prea-iubiți frațe întru Hristos, Patriarh Teoctist, distincților membri ai Sfântului Sinod, clerului și slujitorilor Domniei, membrilor Sfintei Biserici Ortodoxe Române.

Transmit, de asemenea, salutul meu tuturor credincioșilor ortodocși, Prea Sfinției Sale Bartolomeu I, Patriarh Ecumenic, tuturor conducătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe, care sunt prezenți aici în aceste momente de sărbătoare.

Sunt fericit într-adevăr să iau parte la această adunare a spiritului ecumenic și a pancreștinătății, îmbogățită de dumnezeiască prin prezența unor reprezentanți ai altor Biserici și organizații ecumenice cum sunt Consiliul Mondial al Bisericilor și Conferința Europeană a Bisericilor (ECE). Nu este acesta un indiciu clar al dezvoltării complicității ecumenice și credinței în Hristos, satul, când am început să înțelegem că realitățile și evenimentele ce se lasă în cadrul unei biserici devin parte integrantă în viața întregii Biserici Creștine a lui Dumnezeu? Vă felicit, dragi frați și surori români, că ați adăugat această „binefăcătoare enumerare a realizării celei de-a 110-a aniversării a Autocefaliei Bisericii voștre. Fie ca această faptă ecumenică să devină prilejul obșnuit al realității creștine, așa cum ne apăsăm de sfârșitul celui din urmă deceniu mileniului și ne peșterim să-l întâmpinăm pe cel de-al treilea, câștigând fiind de Domnul nostru Iisus Hristos.

De asemenea, cu această ocazie aduc salutul meu României, Excelenței sale Dl. Ion Iliescu, Președintele României, întregii națiuni române, deoarece sunt convins că această sărbătoare a Bisericii este o ocazie de bucurie și mândrie națională. Cine poate viza faptul că Biserica Ortodoxă Română este integrată efectiv în viața României, a sărei cultură, etos național și istoric sunt pînă la urmă credința creștină a sfintelor tradiții ortodoxe? Fie ca această nouă etapă a istoriei naționale să continue binefacerile credinței creștine. În aceste timpuri moderne, care sunt atât de derivate și eretice.

În acest scurt cuvînt de omagiu vă ofer să vă ofer poezia părții amine la sărbătoarea voastră românească :

I Biserica Ortodoxă Română a dat dovada credinței creștine de-a lungul secolelor, trecînd tot timpul prin diverse momente grele, persecuții și conflicte. Într-un cuvînt, România a oferit deseori imaginea unei Caligote. Pentru poporul ortodox român «Martyrdome» nu a fost doar o temă de reflecție teologică, ci o experiență teribilă în lăcaș cre-

dinjel și cu răbdare în așteptarea învierii, întotdeauna vie și condându-le destinul.

Avem aici o dovadă vie că noi armenii și voi românii formăm o înfrățire. Un om de știință romano-catolic a afirmat că: «Martiologia este simbioza cu istoriografia armeană. Cred că această remarcă este valabilă și pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române. Mulțumită lui Dumnezeu, credinței și puterii Sale, am supraviețuit tuturor persecuțiilor și am continuat să trăim și să trăim creștin. Trebuie să împărtășim această lecție cu frații noștri creștini, și anume: crucea ne îndepărtă de vederea adevărului în actul crucificării Domnului nostru Iisus Hristos.

2. Nu vrem să tăvăim prea mult asupra istoriei Anei, ne construim credința în Dumnezeu înfruntând noi credința și schimbări. Români și armeni, de puțin timp s-au putut pune periodelor de opresiune și manipulare. Regimul de opresiune comunistă, era zădărnici au lăsat sfârșit.

Mă bucur să văd că Biserica voastră a intrat deja într-o nouă eră a reînnoirii. S-au consultat noi biserică, a crescut numărul academicilor, scriitorii teologice, ai seminarilor și colegiilor, fiind frecventate de un număr tot mai mare de cursanți, s-au reluat predicile, atât cele orale cât și cele tipărite, precum și multe alte activități cu conștient o nouă afirmare, toate acestea arătându-ne drumul reînnoirii. Fie numele Lui nostru Iisus!

Am observat aceste schimbări și în Biserica Armeană, atât la cea din Armenia cât și la cea din diaspora în mulțumirea lui Dumnezeu: că am avut privilegiul de a fi ales Cașileas al Tuturor Armenilor și Patriarh Suprem într-o Armenia liberă și independentă. Un aer proaspăt de libertate se respiră astăzi în Armenia, așa cum soarele a răsarit după mulți ani de țărni întunecată. Trebuie să îndreptăm cei 10 de ani de minciună, opresiune și persecuție a credinței creștine.

Cea de-a 110-a aniversare a reînnoirii Bisericii Ortodoxe Române este o ocazie strălucită de a promova și a extinde mișcarea de înnoire a Bisericii pe toate planurile: spiritual, liturgic, educațional, cultural și social. Noi, armenii, ne pregătim să celebrăm a 170-a aniversare a întemeierii oficiale a Bisericii noastre, sau acceptării creștinismului (în anul 301 d. Hr.) ca religie națională a statului armean. Sper și mă rog, ca această aniversare a noastră să se dovedească, o dată în plus, a fi o mare oportunitate pentru revigorarea și extinderea Bisericii, atât în Armenia cât și în diaspora.

De aceea, avem nevoie de o colaborare cât mai strânsă în acest domeniu comun. Încredințat nouă de arcepi Dumnezeu!

3. După cum prea-bine cunoașteți, Biserica Armească este prezentă în România de peste 800 de ani. Poporul român și Biserica Ortodoxă Română au avut, întotdeauna, o simțire de deschiidere, bunăvoință și prietenie față de poporul armean, care, de multe ori, a ayuns pe acesta locuri bunăvoință, datorită persecuțiilor și genocidului cauzat împotriva lui, în propria țară. Aici, în orice parte a României, au ajutat, armenii au plătit un câștig mare. Dar au fost frați și surori în timpuri grele de suferință, să fim uniți în vreme de pace și independență. Cu mine ca Nicolae Iorga, H. Dj. Sirusi, Prof. Ghijșacu, predecesorii mei, bunăvoință față de amintirea, ulianul Cătălin Vascon I este un simțind și o lumina pentru noi cel ce trăim astăzi și primim înalte spre viitor. Acesta este spiritul creștin și credinței, omului și dorinței într-o cooperare mai strânsă pentru care am venit la aniversarea a 119 ani de Autocufalie și 70 ani de ridicare la statutul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române. Creșt că această ocazie și această unire a istoriei comune vor deveni o binecuvântare pentru noi toți.

Fie ca Domnul nostru să transforme această ocazie bunăvoință într-o nouă etapă de înțelegere a credinței Bisericii Ortodoxe Române către slava Domnului, pentru prosperitatea poporului român și să mergem pe calea Domnului slujind Biserica Universală și întreaga umanitate. Amin.

MESAȘUL PREȘEDINTELUI CAMERII DEPUTAȚILOR ADRIAN NANTANE

-Dăruim adunare:-

Cu prilejul aniversării a 119 ani de la reînălțarea Autocufaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 70 de ani de la înălțarea Patriarhiei sunt bucurări să mă alătur celor care cinstesc și omagiază Biserica noastră Națională, pe toți slujitorii și credincioșii ei.

Acesta mare aniversare țineștează consiliare, jără îndemul, încurajarea firănd a unei îndelungate perioade de vrednică lucrare a Bisericii Ortodoxe Române, astfel în folosul propriilor credincioși, cât și al Ortodoxiei în ansamblul ei.

Astăzi este firesc să primim către trecut și să ne aducem aminte de legătura strânsă care a existat întotdeauna la noi între național românesc, Stat și Biserica. Național și Biserica împreună au răbit vicisitudinile și primejdiile istoriei, împreună au înfruntat greutățile și împreună au biruit și apăsă în slăvirea și consolidarea Statului național român.

În țările Române a existat un legământ omul și dăruim între Biserica și Stat, natal sprijinul organizarea Bisericii ca apoi, sprijin de Biserica, să-și poată îndeplini misiunea lui în viza țării.

Aușdor, poporul român știind că s-a fost despărțit de Biserica și multe din tot ce s-a făcut bun și rău în istoria noastră sunt legate de Biserica noastră, de ȋncredințat, clerul și credincioșii ei. Cu toții suntem pătrunși de acest lucru și nu ne îndoiim că tot ce este românesc se bucură astăzi la aniversarea acestui mare jubileu național.

Cu acest sentiment, înapoi din trecut, privim cu rădălele către viitor și vedem în Biserica străbună o garanție a păcii sufletești, a dragății și frățietății de care are astăzi atât neamul nostru pentru ce să se dezvolte în ordine și în liniște, să se întărească și să-și manifeste din plin încredințarea. Cu acest noi mod în căi mătinează noastră a Bisericii este protejată de prevederile Constituției României din 1991, libertatea credințelor religioase fiind garantată. Cultele religioase din țara noastră sunt libere, autonome față de stat, bucurându-se de apăsătorul acestuia — prezintă legea fundamentală a statului român.

Avem credința că Biserica va duce mai departe, cu deplin succes, rolul pe care l-a avut în trecut, bucurând cu rădălele și încredințat și încredințat pentru renatarea noastră și spirituală a poporului român.

Biserica Ortodoxă a fost întotdeauna factor de echilibru în societatea românească, mătinează pe care ea și-a arătat-o de-a lungul frământărilor noastre istorice. Acest rol se revalorifică astăzi, când parcurgem o perioadă de profunde transformări, mai ales în mentalitatea și în modul de gândire al oamenilor.

La unu să mălinic, cu acest prilej, importanța vitală pe care o are astăzi doctrina pentru societatea românească, angajată într-o etapă de profunde transformări. Este necesar ca noi să dăm curs liber exprimării diversităților de opinii, să găsim alianțe care să ne unască în aceste momente cruciale prin care trecem, iar Biserica Ortodoxă poate să fie acest liant, factor unificator, apăsându-și pe noi implicări în demeritate și să-și revalorizeze, prin credință, puterea și energia de a merge mai departe în mătinează unui viitor mai bun societății românești.

În speranța că, regăsind valorile noastre, factorii politici, uniți în jurul Bisericii străbune, vor să-și adopte împreună soluții comune în această etapă de schimbări radicale în viața și, datorită cu amănunțimea de astăzi să fie o creștere de lașină a forței care ne călăuzesc în implinirea demeritatei noastre.

CELELALTE CUVANTARI ȘI MESAJE PRESENTATE ÎN CADRUL
ADUNĂRII SOLEMNE

Eminența Sa Cardinalul Edward Idris Cassidy, Președintele Comitetului Pontifical pentru Promovarea Unității Creștine a transmis mesajul Sanctității Sale, Papa Ioan Paul al II-lea, în care se spune :

«Prea Fericitului Părinte Patriarh Teofil,
Arhiepiscop al Bucureștilor,
Mitropolit al Maramurei și Dobrogei,
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,

Vă sunt foarte recunoscător pentru invitația frățească pe care ați făcut-o Bisericii Romano-Catolice spre a se împărtăși din bucuria Ilieștilor Ortodoxe Române, cu ocazia sărbătoririi aniversare a 118 ani de la Autocefalia ei și a 70 de ani de Paștarhat

În timpul acestor zile, prezenta, atitudinea de Prea Fericitiei Voastre, a Eminenței Sale Cardinalul Edward Idris Cassidy, Președintele Comitetului Pontifical pentru Promovarea Unității Creștine, este un semn vădit al participării Bisericii Romano-Catolice la acest moment solemn de mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile primite. Sunt bucurat că pot astfel să alătur salutul meu personal Prea Fericitiei Voastre, te-carhiei ortodoxe și întregului popor român.

Ocazia de fapt este una de a adăuga mulțumirea lui Dumnezeu, nu numai pentru aceste evenimente importante din viața Bisericii Ortodoxe Române, ci și pentru prezența cu mult mai veche a creștinismului în țara dumneavoastră. Românii au dreptul să fie mândri că au o națiune ridicată pe valori și principii creștine. Din timpuri străvechi, Biserica și-a slujit bine poporul, vestind Evanghelia Mântuitorului Hristos și aducând o slujire plăcută Domnului.

O parte însemnată a acestei slujiri a fost contribuția pe care și-a adăugat la împăcarea deosebitelor dintre oameni și propunând valori care au ajutat să se ridice în mod pașnic și constructiv viața civică. Sfântul Pavel ne-a arătat cum slujirea reconcilierii este miezul mesajului Evanghelic: «Deci dacă este cineva în Hristos, este făptura nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi. Și toate sunt de la Dumnezeu, Care ne-a împăcat cu sine prin Hristos și care ne-a dat nouă slujirea împăcării. Pentru că Dumnezeu era în Hristos, împăcând lumea cu sine înșuși, necăutându-le greșelile lor și punând în noi cuvântul împăcării» (2 Cor. 5, 17-19).

Într-o națiune care este creștină, prin tradiție, acest mesaj trebuie proclamat și trăit în mod constant, în special cu privire la separări din trecut care au lăsat răni adânci în cadrul comunității. Sfântului Sined al Bisericii Ortodoxe Române, aprobând documentul de la Balamand

al Comitetului Teologic Mixt al Bisericii Romano-Catolice și a Bisericii Ortodoxe, și-a exprimat hotărârea de a urma o cale de înțelegere recunoașterea. Nădăjduiește că spiritul de încredere reciprocă și de toleranță reciprocă va contribui mult spre o nouă legătură între catolici și ortodocși în România și în alte țări. După tenacurile ultimilor cincisprezece ani, mă rog ca legăturile dintre catolici și ortodocși să fie caracterizate din nou de un spirit frățesc, ca mădulare ale unei Biserici Suforți. Noi suntem discipolii Celui care a făcut toate lucrurile noi!

Fie ca același spirit de reconciliere să aducă un nou impuls vieții religioase, culturale și sociale din țara dumneavoastră.

Prea Fericită Voastră, mă alătur dumneavoastră și Bisericii Ortodoxe Române pentru a cere Domnului să reverse binecuvântările Sale cele bogate peste Prea Fermarea Voastră și pentru arhipăstăvirea anilor ce vor urma. Pe măsură ce noi ne apropiem de Marele Jubileu al anului 2000, suntem chemați să răspundem împreună la multele solicitări pe care societățile în care trăim ni le adresează. Biserica, în tot timpul, are misiunea de a recunoaște bărbăția și feminitatea de vocația lor divină, în călătoria lor de copil ai lui Dumnezeu, creșterea după chipul lui Dumnezeu și cărmuirea de El, ca nu dăde să se tolereze unul pe altul ci să se iubească unul pe altul. Acest mesaj este de o importanță aparte în lumea de astăzi, gândindu-ne la conflictele care pot rezulta separat și viitoare de așteptat chiar în Europa.

Cu această ocazie, mișcă-mă să am putea una să menționăm de respectul pentru alte comunități creștine din România și pentru membrii altor comunități religioase. Religia are un rol vital în societate, contribuind important la transcendență, și asigură respectul pentru drepturile omului și pentru dreptate.

Exprimându-ne salutarile înțelesuri în Italică.

Văteak, 28.10.1993

IOAN PAUL al II-lea

Din partea Guvernului României a vorbit Primul Ministru, Domnul Nicolae Văciariu, care, ca și celălalt reprezentant al autorităților de Stat, a menționat cărtina bună înțelegere în timp laure Stat și Bisericii, remarcând și faptul că Biserica are istoric național în termen și un act bisericesc. Domnia Sa a rostit următoarele cuvinte:

«Săracitățile și Prea Fericită Voastră,
Prea Fericită Părinte Patriarh Teoctist,
Domniilor președinți ai Parlamentului României,
Știmiți nașteri.

Aniversăm în aceste zile două evenimente de seamă în istoria noastră: 110 ani de la recunoașterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, și 70 de ani de la ridicarea acesteia la rangul de Patriarhie.

Arete mari aniversării din viața Bisericii strămoșești. -Marea neamului românesc-, cum inspirat a numit-o Eminența, sunt sărbătorile ale întregului neam românesc, căci la noi Biserica Ortodoxă a fost totdeauna una cu poporul, și la vremuri de bucurie și la vremuri de tristețe.

Biserica Ortodoxă Română a avut un rol de cea mai mare însemnătate în păstrarea ființei naționale, a conștiinței noastre de neam, de limbă și credință. Asemenea la răscruce de drumuri imperiale, țara noastră a fost deseori batută de vânturi și de furtuni. Însă, Biserica a ținut întotdeauna aprinsă candelă credinței în Dumnezeu, în neam, în mândria străbună și nu a lăsat poporul să-și piardă rădăcina în zilele lumii luminoase. Contribuția Bisericii la apărarea ființei naționale este și lupta ei pentru păstrarea credinței strămoșești, căci înstrăinarea de credință a dus de multe ori și la înstrăinarea de neam. De aceea, pe luptările pentru dreapta credință, mai ales în Transilvania, unde s-a izbucnit deosebit de înfocată prin religie a românilor, Biserica s-a constituit așezii.

Cu ființă bună a Ortodoxiei, Biserica noastră s-a îngrijit și de suferințele și afliate la nevoie. La îndemnul și cu sprijinul ei, timp de cinci secole, Țările Române au contribuit material, spiritual la supraviețuirea Patriarhatelor Ortodoxe Apostolice și a comunităților creștine de la Muntele Athos, din Grecia, Anadolie, Georgia, Ierusalim, Muntele Sinai și din alte regiuni ale fostului Imperiu Bizantin. Prin aceasta, Țările Române și Biserica noastră au contribuit conștient sau nemotiv la conservarea creștinătății ortodoxe, dar și la dinuerea conștiinței naționale a popoarelor creștine aflate sub dominația otomană, apoi la menținerea independenței lor, la nașterea statelor moderne din aceste părți ale lumii. Daniele și celelalte opere de binefacere ale domnitorilor, țarștilor și boierilor români, au pornit din Muntenia și Moldavia — un refugiu și un centru cultural al întregului Răsărit creștin. Fiind una cu poporul, Biserica strămoșească a fost prezentă cu lucrarea sa la toate evenimentele de seamă din istoria românilor. Drept urmare, fiindcă din istorie națională, s-a urmat și un act istoric țărănesc. Aniversările Bisericii pe care le sărbătorim astăzi ilustrează cum nu se poate mai bine acest fapt. Independenței de stat a României, din 1877—1878, s-a urmat Antiocefalia Bisericii, la 1883, înființarea statului național unitar român, la 1918, a fost urmată de înfrângerea Patriarhiei, în 1925.

După o perioadă de reală înfrângere, de peste două decenii, asupra Bisericii Ortodoxe Române, ca și asupra celorlalte culte din țară, a venit ideologia atee comunistă, care nu numai că s-a redus activitatea marelui nostru zăduș în lăcașurile de cult, dar s-a urzită și pierrea, deplăcând Biserica a instituție veche, a unități a trecutului. Cu toate acestea

Biserica și-a îndeplinit misiunea ei sacerdotală, ținând aprință și flacăra nădejzii în ziua reînvierii, a libertății care a venit înnoșată — divină — elocidenți — chiar în pragul Crăciunului din 1989.

Transformările istorice de după 1989 au readus în actualitate Biserica, Statul apăsându-se și refacut structurile sale, pentru a redescoperi ceea ce a fost în istoria țării noastre: o instituție fundamentală a statului, a societății. S-au reînființat eparchii, s-au reînființat și înființat episcopiminte monahale, s-a legat considerabil rețeaua de învățământ teologic seminarial și universitar și așa mai departe. În baza legilor țării, s-a reintrodus ora de Religie în învățământul public, a fost restabilită asistența religioasă în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și asfelinate.

Statul sprijină necesar condiționat Biserica. În perioada 1989—1995 s-au alocat sume importante pentru construirea de noi biserici, peșum și pentru reparația și conservarea celor vechi, îndosebi a monumentelor istorice. S-au alocat de la buget surse financiare sau contribuții la salarizarea preoților și a celorlalți angajați. De asemenea, începând cu anul 1992, personalarii Bisericii Ortodoxe Române au devenit beneficiarii ai pensilor de stat. Prin Legea fondului funciar, fiecare parohie are dreptul — pe termen — până la 5 hectare teren agricol iar mănăstirile — până la 10 hectare. S-a reglementat exclusivitatea producției și distribuției de către Biserica a bunurilor și obiectelor necesare cultului, acestea fiind exceptate de la plata impozitelor, ca și licențele de cult.

Credem că Biserica noastră străbună a reînținat pe făgașul ce ea singură l-a urmat în istoria românilor. Poporul acceptă de la Biserica Ortodoxă Română, ca și de la celelalte culte, o revigorare a valorilor moral-cristine, pentru normalizarea relațiilor dintre semenii noștri.

În încheiere, doreșc să adresez înălțătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitului Părinte TEACTIST, calde felicitări și urări de sănătate cu prilejul împlinirii, în acest an, a 90 de ani de viață și 45 de ani de slujire arhierescă. De asemenea urez membrilor Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, preoților ortodocși, săi împliniri în nobila slujire la cele două altar: al Bisericii și al Patriei.

Aceleași urări de sănătate și succes în nobila activitate de dezvoltare a spiritualității religioase, a bunăstării semenilor, înălțător naștrii prezenți la această mare aniversare a Bisericii Ortodoxe Române, a nemului românesc.

Vă mulțumesc.

După cuvîntul primului ministru, a urmat un moment musical bisericesc: susținut de Corala Bîrbăntoasă "Te-Deum laudamus", dirijată — la cea mai mare parte — din preoți și cordoni de P. C. Preot

prof. Constantin Drăgășin. Au fost interpretate câteva lucrări corale de muzică bizantină românească, printre care evocatoarea lucrare vocală «Privighetoare (seară) la o slujbă a Veștemiei», de compozitorul și dirijorul Nicolae Lungu, precum și un «chinodic liturgic», intitulat «Lăudă pe Domnul», creată de compozitorul Gheorghe Danga, un impresionant Ierusalim bizantin, o curioasă strălucire sonoră a lacrimilor și răsune festive cupola Parlamentului Românesc, ca o veritabilă preambră a astăzi-ternicii și marelui democrației.

Programul muzical s-a bucurat de o atenție deosebită, fiind înaltul, cu emoție, reușind să creeze o atmosferă de înaltă înțelegere dubveinică. Reluându-se spiritul lucrărilor, Domnul Virgil Constantinescu, președintele Academiei Române, a prezentat următorul mesaj:

În numele Academiei Române aduc un cordul de salut și de preparare Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul aniversării a 110 ani de Autocefalie și a 70 de ani de la înființarea Patriarhiei. Ar fi greșit să credem că aceste două momente aniversare aparțin în exclusivitate Bisericii în realitate, ele sunt sărbătorile aniversare ale întregului nostru neam, pentru că în decurs de aproape două milenii, Biserica a fost o parte integrantă a neamului, s-a identificat cu aspirațiile lui, cu lupta lui pentru emancipare socială și națională, pentru progres cultural. Este un lucru prea bine cunoscut, că venuri în gir, de la plătindrea noastră ca neam, Biserica a fost ceea care a îndrumat întreaga viață culturală românească. Încă din perioada «daco-romana» a deșteptat nașterea, am intrat în «cercul» cultural european, prin teologi și oameni de mare cultură, ca Ioan Cassian și Dionisie Exiguul răscuți în țara noastră română țara Mică, Doloboc de azi. În perioada medievală, Biserica a fost ceea care a deșteptat și îndrumat poezia românească, în care se cupluu murmurime liturgice, teologice și chiar cu caracter «laic»: Biserica îndruma întreaga activitate editorială, prin frumoșii manuscriși tipografi cu Măriele, Coreu ori Anzim Ivescani; alături ai Bisericii au contribuit la crearea unei limbi literare românești și chiar la formarea conștiinței de unitate națională, prin lucrări de excepție pentru vremurile de atunci, cum au fost Căminia lui Varlaam, Noul Testament de la Uligrad și *SIMIA* de la București. Peșterea în versuri și Pieșile științelor ale lui Doanșel, sau prin «Șerile erudite» lemnene ale mitropolitului Anzim Ivescanul, cu toate liturgice pe care Dionisieavastră, alături ai Bisericii, le folosești în frumoșea și arhitectural lor, până azi; prin Miroșile de la Râmnicu Vâlcea, în prefata «cărora, în plină epocă fanariotă, se abanda problema originii noastre române și o continuități noastre pe teritoriul veștii Dacie. Nu puțin ține cu vederea nici faptul că Biserica noastră a sprijinit sub

raport cultural şi o serie de popoare aliate sub dominaţie otomană, prin cărţile editate în limbile acestora: slavonă, greacă, arabă şi germană.

În epoca modernă, isararii de mare prestigiu, ca Veniamin Costachi al Moldovei au militat pentru deschiderea unor şcoli de nivel gimnazial şi chiar superior în ţările noastre, iar dincolo de Carpaţi arameianul venit la noi în chip providenţial: Andrei Şaguna, ridică şcoala teologică din Sibiu la rang superior, iar în cu rîndul Mitropoliei pe care i-a fost dat să o căminăci a rugat să deschidă şcoli de şcoli elementare şi gimnazii la Braşov şi Brad, şcoli care au avut un rol de seamă în cultivarea limbii, în pregătirea de intelectuali români, însuşiţii patrioţi, care au văz apune apoi răsăritul hotărîtor în evenimentele epocale din 1918 ce au dus la crearea statului naţional unitar.

Academia Română este mândră să printre primii scriitori- ai bi-historiei ei s-au numărat şi alipieri ai Bisericii, ca ardeleanul Dionisie Roman, episcop de Buziu ori bugarăbeanul Ioan Năstăscu, mitropolit al Moldovei şi Sucevei. Iată exemple bune de oameni care au înţeles să lucreze pentru realizarea unităţii culturale româneşti, pregătind şi pe cei politici din 1918.

Isararii şi preoţi de excepţie au fost mentori ai supremăturii lor cul-tural şi ţării, ca episcopii istorici, Melchisedec Ştefănescu al Romanului şi Nicolae Popa al Caransebeşului, canonicii istorici Timotei Cipariu, Ioan Mău Moldovean şi Augustin Demşa de la Blaj, preoţii folclorici Simion, Florea Marian din Săpăţea, profesorii Constantin Erbăreanu al preoţii Nicolae Popescu de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, istoricii război, cu formaţie teologică, Ioan Lupu, Silviu Dragomir, Ştefan Mateş, Onuifor Ghăba sau episcopul Nicolae Colan al Clujului, vater mitropolit al Ardealului şi mulţi alţii, membrii activi, coregon-derii sau onorifici.

Această simplă înşirare de nume şi de vrednicii dovedeşte cu pri-videnţă că Biserica şi-a îndeplinit cu cinste menirea ei culturală în tot decursul veacurilor.

În secolul nouă-zece, ne exprimăm convingerea că Biserica Ortodoxă Română va fi şi în viitor, nu numai un apăsămînt spiritual, apa care lăsa limba întemeietorilor şi Capul Ei, Ministrului Ioan Hristos, ci va constitui — prin alipierii ei — şi în renaşterea culturală a ţării întregi.

Unul dintre organizaţiile internaţionale descebit de activ, în planul ecumenic-măbul creştin şi al lucrării în cel social, Consiliul Mondial al

Bisericii, a transmis prin Domnul Wesley Aronopol, Secretar General adjunct, următorul mesaj:

Societățile Voastre,
Prez. Fericirile Voastre,
Familiașele Voastre,
Distinși reprezentanți
ai Bisericilor Creștine și Organizații ecumenice,
Dragi surori și frați în Hristos,

Îmi face o deosebită plăcere să transmit tuturor celor prezenți la aceste festivități calde saluări din partea Secretariatului General al Consiliului Mondial al Bisericilor și a tuturor colegilor din stafful de la Geneva. Ne bucurăm astăzi cu toții alături de surorile și frații ortodocși români și aniversăm împreună cu ei o altă de mare cultură în istoria, viața și măntuirea lor creștină.

Aș dori, apăsător, să transmit sincerelor noastre mulțumiri și profunda apreciere Prea Fericitului Patriarh Teoctist al României pentru amabilitatea de a invita C.M.B. la aceste festivități prilejuite de cea de a 110-a aniversare a proclamării Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 70 de ani de la primirea demnității de Patriarhie.

În călătoria noastră ecumenică am reușit să aflăm că, pentru ortodocși, autocefalia nu înseamnă o simplă realitate structurală, instituțională sau ierarhică. Ea este mai curând o posibilitate unică dată Bisericii locale, comunității de credință dintr-un anumit loc, să se folosească la maximum de darurile, de charisma recăutate de Sfântul Duh peste via popor, o națiune, o cultură. Este posibilitatea efortă acestei națiuni de a-și înalta propria istorie în filele istoriei mîntuirii. Este, de asemenea, afirmarea unei diversități posibile și legitime într-o unitate Bisericească, o pluralitate constructivă chemată să întărească proclamarea Evangheliei. În același timp, autocefalia nu este vădită niciodată ca o formă, ca să spunem așa, de individualism colectiv și de egoism, ci ca o potențială expresie a concordanței, a răspunderii reciproce, a vieții și măntuirii în Hristos în comunione reciprocă. Dacă ea înțeprătează curent autocefalia, atunci semnificația sa eclesială, pastorală, misionară și ecumenică ar putea fi o sursă de inspirație pentru mulți.

Privind autocefalia dintr-o perspectivă ecumenică, sunt tentat să spun că dacă Ortodoxia a reușit să iaă din mai multe perioade întinse de penurie, aceasta s-a datorat și sensului viu pe care Ortodoxia l-a acordat întăduința Bisericii locale, potențialului Bisericii, permițându-i o mai mare deschidere față de alte Biserici locale, chiar

dară — din motive de credință — comuniunea deplină cu acestea nu a fost posibilă.

Permiteți-mă să observ că astfel cu arieatoriși probabili, în calitate de dv. de Biserica Ortodoxă Română, un eveniment ce aparține numai truanelui. S-ar putea ca familia ortodoxă în totalitatea ei, împreună cu partenerii dv. ecumenici să reflecție asupra unei probleme contemporane, o problemă afilată în cadrul multor dezbateri din zona de art, instituții omenii și popoarele vută căi de trăire și de exprimare a identității lor.

Aș dori să închei prin a mulțumii numerașilor mei prieteni și colegi ortodocși români, colaboratori în mișcarea ecumenică, pentru simțogifirea meditațiilor și dezbaterilor noastre, oferindu-ne în felul acesta, cu generozitate proprie lor experiență teologică, împărțind cu noi bogățiile moștenirii lor spirituale și culturale.

Călătoria noastră comună nu a fost niciodată ușoară. Am fost confrunțați cu multe dificultăți și obstacole. Dar am luptat împreună pentru a le depăși. Arzând colaborare ne-a legat și a coaditului forța noastră vendarătoare. Ea a fost demonstrația eloventă a angajamentului nostru comun față de unitatea și profunda comuniune care transcende toate zădăricile despărțitoare.

Deoarece și mă rog ca Biserica Ortodoxă Română să prospere în anii ce vor veni și să contribuie la creșterea spirituală și bunăstarea materială a poporului său.

Sunt sigur că în anii următori vom putea să ne ajutăm și să ne îmbogățim reciproc cu uniiul scop de a promova unitatea creștină, de a săvârși lumca și de a-L slăvi pe Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh

*

Cu deosebit interes a fost ascultat, apoi, cuvântul P.P.S. Victorin, Arhiepiscopul Arhiepiscopiei Române din America și Canada.

După cum era și de așteptat, înalt Prea Sfinția Sa, a-a referit la viața religioasă a românilor americani, la locul și rolul lor în planle de adopție și la permanențele legăturii cu țara.

Cu emoția specifică românilor care a revenit în țară după multe decenii, înalt Prea Sfinția Sa a spus :

«Mulțumim Prea Fericitului Părinte Pașchal Teoetist că ne-a invitat la această sărbătoare, deosebită în istorie, a 100 ani de la recunoașterea Autocefaliei Bisericii și a 70 de ani de la ridicarea ei la treapta de Patriarhie.

Mulțumesc în primul rând pentru îngăduința de a participa și din partea Arhiepiscopiei noastre la aceste sărbători aniversare și în al doilea rând cu ajutorul lui Dumnezeu săvârșind că aceste momente să se

incaute în istoria Bisericii noastre nu numai din țară, ci și din strălătu-
tate și îndeeșelă a Bisericii noastre din America și Canada (asa de
la începutul acestui moment am fost deseori de mișcată sufletește vă-
zând înfățișarea la care se prezintă Biserica noastră Ortodoxă din țară).
De aceea, mulțumesc Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru invitație
și în același timp exprim cele mai bune sentimente de iubire, din par-
tea tuturor, clerului și credincioșilor Arhiepiscopiei noastre din America
și Canada. Legăturile cu Patriarhia noastră porneau încă de la începutul
secolului trecut, când mulți dintre românii au sosit în America și Ca-
nada ca emigranți. N-au adus cu ei nimic. Dar ce-au adus era credința
lor dreptmăritoare și chiar de la începutul acestui secol s-au adresat
teritorilor Bisericii din Eparhiile din țară de unde au venit și au
trimis preoți, să organizeze parohii, până în 1925 când cu aprobarea
Congresului bisericesc al românilor ortodocși din America și a Sâmb-
etului Sfânt al Bisericii Ortodoxe Române vine primul episcop Poliharp
Morarșu, binecunoscut în istoria Bisericii noastre Astăzi în 1935 s-
bucur legăturile spirituale și cu Sâmbetului Sfânt al Bisericii noastre din
Țară.

Totmai în vara aceasta am sărbătorit 66 de ani (din 1929) de exis-
tență a Arhiepiscopiei noastre din Statele Unite ale Americii și Canada,
pe lângă cei 110 și cei 70 de ani de Autocefalie și de Patriarhat.

Această înfrățire a fost recomandată atât de preoți, în mod desăvârșit
și în legătură cu înțelesul primului episcop care a venit pe baza credinței,
a unității noastre spirituale în Biserica noastră în mod desăvârșit (fiecăr-
credincios, fiecare familie să boiasă ceptii și la boia se împărașcoar
Taina Botocului și Taina Sâmbetului Mir. De unde primim acest Sâmb-
et Mir? De la Biserica noastră, de la Patriarhia de care aparținem. Din in-
țelesului, din viața ocazională, pentru că am fost și la Ierusalim, când
vine un israhel acolo și se prezintă la Patriarhia, prima arhibisop care
i se pare este de unde primim Sâmbet Mir. Dacă este de la o Pa-
triarhie recunoscută în cadrul tuturor Bisericilor Ortodoxe, atunci i se
spune «Bine ați venit!» și i se înțelesul cu să înțelesul împreună, să se
impărașcoară împreună prin legătura spirituală. Dacă este în afară
de Patriarhia recunoscută atunci i se spune «Bine ați venit! Văgătu
dar nu puteți sta împreună» Iată această legătură spirituală am pă-
trat-o noi în America în toate vremurile, în timpul celor 70 de ani
până în vremurile noastre. Și mulțumim Sărbătorii Sale și Prea Feri-
citurii Părinte Patriarh pentru înțelesul înțelesul pe care ne-o
acorda în toate vremurile. Mulțumim pentru ajutorul spiritual, pentru
preoți care vin din Țară, pentru posibilitatea oferită preoților noștri
să studieze la Facultățile Teologice din Patriarhia Română.

Antei ne menținem cu toții unitatea spirituală și canonică, potrivit Canonului 34 Apostolic ca fiecare țară, fiecare neam să recunoască pe Ierarhul său și Conducătorul și Sfântul Sinod al Bisericii noastre de care aparțin în felul acesta toți cu nume noi cei din America suntem în legătură istorică, însă, avem noi ierarhi, noi conducători ai Bisericii noastre ortodoxe, în Germania, în Moldova (Basarabia) și în alte țări, unde avem românii, care cu devot de ajutorul spiritual al Bisericii pentru stabilirea sufletului.

Conducerea ierarhică pe care am primit-o pentru Arhiepiscopia noastră din America a fost cu aprobarea și binecuvântarea Patriarhiei Române Acum aproape 30 de ani a venit în vizită și, în același timp, delegat pentru ajutorarea Bisericii noastre din America, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului. A sosit acolo. Ne-am rânduicit și între altele a fost propunerea ca să fie chemat la conducerea Epurții care pe vremea aceea era vacantă în urma trecerii din viață a episcopului și canonic, Policarp Măruța. Congresul nostru a aprobat și de asemenea, în raporturile I.P.S. Sale, Sfântul Sinod a aprobat alegerea mea ca arhiepiscop al Arhiepiscopiei noastre din America. Am acceptat. M-am supus. Dar împrejurările erau în vremea aceea că n-a putut ierarchi și vine în România din cauza situației politice din Țară, atunci eu aprobarea Trei Partidelor noastre Patriarh de atunci Justinian, cu aprobarea și binecuvântarea Sinodului Sale Patriarhului Ecumenic din acel timp și cu aprobarea și binecuvântarea Patriarhului Ierusalimitului, acum 30 de ani am fost hirotonit în teapta arhieriei de către I.P.S. Arhiepiscop Iacobaș al Bisericii Ortodoxe a Americii și de dol ierarchia trimisă din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Ierusalimului, iar după hirotonie, pentru că primeam conducerea în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, am încredințat și statul american a aprobat și vine I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului pentru a-mi încredința cărua conducerea spirituală și decretul de aprobare al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru românii din America și Canada.

Însă în ceea ce conducem în continuare eparhia noastră în legătură spirituală și canonică, și în localitățile în care trăim respectăm întregul legile și rândăsele statelor unde se află Biserica noastră din America și Canada. Ne bucurăm de toate privilegiile care se acordă instituțiilor religioase și de toată aprecierea prin respectarea tuturor rândăselelor. Suntem cunoscuți nu doar din punct de vedere administrativ, dar și ca bun venit. Cel mai bun lucru este de a ne conduce viața după rândăselele statului și a respecta legăsurile cu statul în care trăim. Nu

mult, unde din partea noastră au și câte un serviciu deservit de cel profes, un serviciu civil, de stat, la Institutul de Universitate, la spitale și în alte părți.

Cu aceasta am prezentat și poziția Arhiepiscopiei noastre. Nu respingem legile statului în care trăim și în același timp venim întru Săntulul Duh, prin prinderea Săntulului Mîr de la Săntul Sîcud și Bisericii Ortodoxe Române.

În același timp, avem legături și cu celelalte Eparhii precum și cu autoritățile de stat și aceleași bune legături cauzante cu Patriarhia Română.

Rămîm recunoscători încă o dată pentru invitația de a vi împreună și de a ne împărtăși împreună la slujbele religioase, pentru acordarea de a ne trimite Săntulul Mîr și toate cîtealbe de trebuință în parohiile noastre și îndecăta mulțumesc pentru rugăciunile și grija care ni se poartă neșă din partea Bisericii și Patriarhiei Ortodoxe Române.

În sfîrșit, mai menționez că am continuat să fiu în relații bune cu toate Patriarhiile, și cu toți ceilalți frați biserici și continuăm să ne facem datoria apăsătoare în administrația și conducerea Eparhiei noastre din America și Canada după rîndulul Măscuționului: «Așa să lumînesc lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei văzîndu-vă în fațele Voastre cele bune să se încredințeze pe Tatăl nostru cel Cereșu».

Amîn !»

Din partea reprezentanților învățămîntului școlăreț românesc a vorbit, omaghiind celui Bisericii în planul spiritual și cultural precum și personalitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă, Pr. Prof. Dumitru Popescu, care a roșit următoarea cuvînt feală :

«Biserica noastră trăiește în aceste zile clipe de așeză înălțare duhovnicescă prilejuite de aniversarea celor 110 ani de Autorefalia, a celor 10 de ani de Patriarhat și de împlinirea celor opt decenii de viață ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a fost călăuzit de către Universitatea Bucureștii prin acordarea Institutului său de Doctor Honoris Causa. Suntem recunoscători atît Părcetelui nostru strămoșesc pentru eșecul său restaurabil pe care a adăuș pe parcursul celor două milenii de istorie la păstrarea unității spirituale și culturale a poporului nostru, dar suntem recunoscători și Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, pentru purtarea de grijă față de învățămîntul teologic în general și față de Facultatea de Teologie din Iheru neșă în special, cîrșea l-a asigurat condițiile spirituale, didactice și materiale pentru buna desfășurare a activității ei, în vremuri de grea

Interesare pentru Biserică și popor. Cu cel dintâi rector al Institutului Teologic din Buc., Prea Fericirea Sa a fost pe deplin conștient de rolul important al învățământului teologic pentru pregătirea slujitorilor Bisericii, ca să mențină și să edifice credința în popor.

Născut creștin, poporul nostru și-a păstrat tăria și identitatea lui etnică de-a lungul unei istorii asurzitoare, datorită profundei sale credințe în Dumnezeu și Biserică.

În cursul secolului XIX și mai ales după ultimul război mondial, teologia românească, aprinsă de Biserică, s-a reorientat la învățarea teologică și patristică, datorită unor certe personalități ca profesori: Pr. Dumitru Stăniloae și Pr. Ion Covan, descoperind una dintre coordonatele și definițiile, cu conștient teardră, anume că «Dumnezeu s-a făcut om, pentru ca omul să se îndumnezeiască. Această axiomă capitală a gândirii răstălmăcite l-a permis teologilor românești, înțelegând ca funcție a Bisericii, o rodnică activitate pe două planuri. Pe de o parte, păstrând o legătură profundă cu Biserica și experiența ei liturgică, să sprijine efortul credincioșilor spre nobilitatea cea de sus, adică spre asemănarea cu Dumnezeu, ca să se îndumnezeiască de lumina cea mai presus de fire a Sfintei Treimi, datorită lucrării mântuitoare a lui Hristos, și să păstreze tăria spirituală dintr-o Biserică și școală, cu înțelegeri profunde pentru pregătirea slujitorilor Bisericii noastre, prin experiența lumii divine. Credința se învește și se a-a dat energia spirituală cu care purtându-se în permanent acord, putem să ne transfigurăm viața trăind-o pe culmile de-vinegării.

Pe de altă parte, teologia românească a susținut misionarismul Bisericii în societate, după revoluția din 1989. Datorită acestui fapt, profile noastre de învățământ superior și-au regăsit locul lor în Universitate, diversificându-și activitatea cu sprijinul acestora pentru pregătirea cadrelor necesare activității misionare a Bisericii în societate, fie că este vorba de predarea religiei în școli, fie de activitatea filantropică a Bisericii și de asistența ei socială. Pe lângă numeroasele discipline din domeniul laic pe care le-am introdus în programele noastre de învățământ și care sunt predată cu profesorii din Universitate, avem un mare număr de studenți și de studențe care se pregătesc pentru marea operă socială a Bisericii care privește renășterea spirituală și morală a neamului. Lumina divină care strălucește pe fața lui Hristos e centrul de atracție al contemplației și acțiunii sociale a Ortodoxiei.

Ne apropiem de anul 2000. Acum, la sfârșit de mileniu, considerăm că învățământul nostru teologic ca și teologia noastră, pune în slujba voințelor netrecătoare ale gândirii răstălmăcite, cu caracterul ei

integrativ, sunt chemate să-și desfășoare misiunea lor, pe lângă cele arătate mai sus, în trei domenii de activitate. Mai întâi este vorba de-aștre dialogul dintre teologie și cultură, căci dacă cultura are nevoie de teologie ca să se înalte către Dumnezeu, să descopere chipul personal în lui Dumnezeu în Trinitate, ca să poată combata toate colectivismul sau totalitarul, așa cum s-a procedat în ultimele decenții, pe de oală parte, nici teologia nu-și poate desfășura activitatea ei misiunea în societate, fără să lu în considerație cultura și mentalitatea contemporană. În lumina teologiei, genurile culturale apar ca niște profeti naturali ai lui Dumnezeu în lume.

În al doilea rând, învățământul teologic trebuie să respingă, fără drept de apel, acțiunile preschivate care reprezintă o sfidare a libertății umane și să rămână deschisă misiuni ecumenice în efortul orientat spre unitatea creștină. Pe temelii viziunii sobornicești a Bisericii, care ține simțurile împreună dimensiunilor universale cu cea locală sau națională și evita tendințele opuse iubirii creștine, învățământul teologic are datoria să măltucească pentru dialogul ecumenic dintre Bisericile creștine și pentru dialogul lor cu celelalte religii. Prezența lui Dumnezeu în creație - în fiecare om, mășinată cu atâtă intensitate de teologia călăuzită spre rașterea divine ale creațiilor create, constituie un îndemn permanent la toleranță, înțelegere și cooperare, la dragoste și respect față de altele și credință, că darul al lui Dumnezeu.

În fine, un obiectiv tot atât de important ca și celelalte, constă în confruntarea pe care învățământul teologic și teologia românească trebuie să o aibă cu spiritul pozitiv al acceptare europene. În această direcție, teologia trebuie să depună eforturi pentru depășirea pericolului de secularizare provocat de absența lui Dumnezeu în creație, dar are datoria să rămână în același timp deschisă valorilor pozitive ale culturii europene care pot contribui efectiv la dezvoltarea democrației și civilizației. Prin prezența lui Hristos nu numai în Biserică, dar și în creație, prin lumina dumnezeiești Sale, teologia poate rămâne deschisă tuturor valorilor pozitive, după cum poate contribui la îmbogățirea spirituală a tuturor.

Exigențele vremii sunt extrem de complexe și dificile, dar credem că sprijinindu-ne pe puterea lui Dumnezeu, în Hristos și Biserică, prin Duhul Sfânt, vom căuta să ne ridicăm la înălțimea chemării. Fără Dumnezeu nu putem face nimic. Căutarea infinitului, realizată de genul lui Hristos, alinașază esența întregii teologii și a întregii credințe a neamului într-o singură direcție: Dumnezeu.

Din partea Arhiepiscopului de Cantebury, în numele Bisericii Anglicane a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, aflăm

în lecțiuni de prietenie fructuoasă cu Biserica Ortodoxă Română, s-a primit următorul mesaj :

Prea Fericitare Voastră,

Biserica Angliei și întreaga Comunione anglicană se bucură împreună cu Prea Fericitarea Voastră și cu Biserica Ortodoxă Română intrând la sărbătoarea Sf. Dimitrie cel Nou, ne reunim pentru a aniversa 110 ani de Autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române și 70 de la ridicarea sa la rangul de Patriarhie.

În această an aniversară dintre Biserica Angliei și Biserica Ortodoxă Română s-a dezvoltat și s-a aprofundat. Este o prietenie legată din comuni și deosebit de prețioasă, prin intermediul căreia putem proclama împreună Evanghelia Adevărului lui Dumnezeu și putem participa împreună la misiunea Bisericii lui Dumnezeu.

Îmi amintesc bine de vizita făcută în România și de marea bucurie și credință trăită în mijlocul clerului și poporului Vostru. Vă mulțumim pentru această vizită, întrucât ea este garanția că vom continua să jăluim un rol central în proclamarea către fiecare generație a Adevărului pe care îl împărtășim în bătăliile noastre eterne.

Rugămintea mea la această oră este deosebită este ca Biserica Voastră să infirmăm și să alina și în mijlocul poporului român să fie binecuvântată de Dumnezeu Trinitic.

Al Vostru în Hristos,

« GEORGE CAREY
Arhiepiscop de Canterbury

Conferința Episcopilor germani a transmis următorul mesaj care arată în evidență legăturile dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Romano-Catolică din Germania, reprezentată de numita Conferință.

Prea Fericitare Voastră,

Mă bucur împreună cu Biserica Ortodoxă Română, și cu toți membrii ei din România, cu ocazia jubileului de 110 ani al Autocefaliei și a 70 de ani de Patriarhat.

Din păcate, nu mi-a fost posibil, din cauze unor termene neprevăzute de înalțări, ca să dau curs invitației la festivități și ca să vin la București pentru aceste zile de sărbătoare. Acest lucru îl regret cu atât mai mult, cu cât predecesorul meu, Cardinalul Julius Döpfner, în calitate de Președinte al Conferinței Episcopilor Germani, a avut ocazia unică, în calitate de oaspete al Bisericii Ortodoxe Române, ca să potăzască în țara Dvs., în perioada 3—12.11.1971, și să vadă viața

Bisericii Dox, care, în politica regimului politic de aur, a dat mărturie de o viață de credință înfloritoare.

La fel, este pentru noi de neuitat călătoria în Germania, în Republica Federală Germană (7.10.1970). În calitate de susținer al Bisericii Catolice și Evanghelice, el a avut posibilitatea, de a discuta problemele ecumenice și de a-și aduce o contribuție la apropierea și unitatea popoarelor din vestul și estul Europei.

Însă, deja în august 1968, grupa de lucru «Biserici ale Răsăritului» din cadrul Comisiei pentru Ecumenism a Conferinței Episcopilor Germani, a realizat primele contacte care au fost dezvoltate, de asemenea, și prin primirea de susțineri și transferi ai Bisericii Ortodoxe Române la Regensburg. Acești preoți teologi, călugări, călugărițe și membri laici ai Patriarhiei Române realizează un pod între țările răsăritice dintre Biserica Ortodoxă Română și Conferința Episcopilor Germani, care durează deja de trei decenii.

Între dragostea Domnului nostru, cu devotament și cu cele mai bune viziuni pentru propășirea bisericii a Patriarhiei, sunt și dumnezeiești.

—+ KARL LEBMANN
German

Și tot din acei spații geografice, Biserica Evanghelică din Germania, în aceeași notă de simpatie față de Biserica Ortodoxă Română, în salutul pe care-l trimite, face deosebirea totală Bisericii noastre în viața poporului român și formele de colaborare dintre cele două Biserici (Răsărit și Vest meta):

Prea Fericirea Voastră!

Între-amintire înălțată, participăm la sărbătorile Bisericii Ortodoxe Române, la momentul aniversar, dat fiind faptul că Dumneavoastră puteți și măgulim Dumnezeu Cel în Treime pentru cea de-a 110-a aniversare a Astoriajului și a 70-a aniversare de la întărirea Patriarhiei.

Biserica Ortodoxă Română a fost timp de multe secole puternic unificatoare pentru poporul român. În timpul secolelor de dominație turcă, ea a rămas cu fidelitate credința și limba strămoșilor ei și a întărit pe credincioși cu speranța și dragostea eternă, care i-au fost dăruite de către Dumnezeu prin voia lui Hristos.

În timpul dictaturii comuniste, Biserica Dumneavoastră a suportat amare suferințe. Unii au fost, din cauza credinței, persecutați și uciși; au fost distruși sau dezamăliți sfintele bisericești. Astăzi, Biserica Ortodoxă Română este chemată să fie una dintre puterile moderne cele mai importante în noua Românie. În eparhiile ei, în parohiile și mănăstirile ei, are loc o treacare spirituală, care are menirea de a alina foamea credincioșilor după cuvântul vestitului celei treze.

Pe lângă ecumenic, Biserica Ortodoxă Română preia o funcție importantă de legătură, de punte între Bisericile Reformate și cele Ortodoxe, și chiar în patria Dns., România.

Cu răzucocșină, privim retrospectiv la anul 1979, când a început dialogul dintre Bisericile noastre. A VII-a Sesiune de dialog a acestei sesiuni începe în puține săptămâni, la 27 noiembrie, în țara noastră.

Cu ven de a VII-a Intervenție de dialog, care se ocupă cu problema măturării și a slăjirii în lumea noastră secularizată de astăzi va fi, totodată, întoarsă o nouă pagină în relațiile dintre Bisericile noastre. Pentru prima dată, vor lua parte la dialog și reprezentanți ai Episcopiei românești din Germania. Astfel, dialogul va deveni o punte directă între parohiile evanghelice și cele ortodoxe din Germania. Astfel, unitatea dintre Bisericile noastre va fi pe mai departe întărită și aprofundată.

În fața Bisericii Dns. stau comandamente mari. Noi V-am ajutat la trecut cu plăcere și dorim cu at Vă întindem mâna și în viitor, și să arătăm lumii, ca semu că noi ținem cu fermă încredere în ceea ce privesc răsturnarea unității vizibile între membrele (Bisericile), ale Trupului lui Hristos.

Dumnezeu ne-a dat în Treime și învierătorul și să întindem la scară Bisericii Ortodoxe Române cu binecuvântarea Sa bogată și plină de haruri.

Între drapelul Domnului Dnsu Hristos. Vă salut cordial,
Al Domneavoastră,

cu dragoste de, KLAUS FUCHSBERGER

Din partea Fundației «Pro Oriente» din Viena, aflată de multă vreme în contact strâns cu Biserica Ortodoxă Română, a fost transmis următorul salut :

Prea Fericitule Vostru.

Cu prilejul sărbătoririi celei de a 70-a aniversări a Patriarhiei de la București, am onoarea să Vă felicit în numele Comitetului Executiv al Fundației «Pro Oriente».

Îmi amintesc cu multă satisfacție contactele ecumenice importante și numeroase avute de Fundația noastră cu Biserica Ortodoxă Română, printre care menționăm, în primul rând, vizita Card. Konig la patriarhul Justinian în 1967. Aceasta a fost urmată de un impresionant și de îndelung, dialog ecumenic și conferințe, și vizite care, începând cu anul următor, expozitiile de obiecte religioase ale Patriarhiei realizată de către Fundația noastră la Viena, în 1968, vizita de nerădă a Trei Fericitii Nevoare în Austria în vara anului 1967 și Intervenția Intență a celui de al 65-lea Simpozion, în 1992, asupra conflictului ortodox-catolic din România.

Toate acestea dovedesc dincolo de orice îndoială pe care o acordăm unei Bisericii Ortodoxe Române și rolul important pe care l-a jucat

teocodexana în activitățile Fundației noastre, cât și relațiile vitale și neîntrerupte pe care nădăjduim să le continuăm și să le consolidăm.

În aceste momente de sărbătoare, rog pe Prea Fericeala Voastră să primească urările mele cele mai sincere, precum și încredințarea rugămintărilor mele pentru Biserica Voastră, pentru senarhia și credincioșii săi.

« ALFRED STERNEMANN

Președinte

Vienna, 27 octombrie 1911.

Și «Mișcarea Fecolarelor din România» a tratat-o următoarea scrisoare.

Prea Fericele Părinte Patriarh Teoclit
al Bisericii Române Ortodoxe,

Cu ocazia duizei aniversării a Bisericii Ortodoxe Române dărem să Vă asigurăm de rugămintele și iubirea întregii Misiuni a Fecolarelor «din România», a cărei fondatoare și președintă este Chihra Lubich, aleasă de rând și cu președință de onoare a Conferinței Mondiale a Religiilor pentru Pace.

Fondatoarea Fecolarelor Chihra Lubich, născută în Italia, este cunoscută în lumea religioasă pentru fructuoasele relații cu Biserica Ortodoxă, începute cu Patriarhatul Athenagoras în urma cu 28 de ani și continuată cu succesul său, Dimitrie I, iar în prezent cu Patriarhatul Nicolaeu I.

Astfel «Mișcarea Fecolarelor» sau «Ligația Măicii Domnului», cu o activitate gumească de trei decenii a-a lucrut anul acesta de binecuvântarea Dumnezeuavăstră pentru cea de-a treizecea Întâlnire Ecumenică a Bisericilor Orientale în care au participat și reprezentanți Bisericii Ortodoxe Române.

Mișcarea animată de spiritualitatea noastră este prezentă în România de 15 ani și dorește să contribuie la realizarea viziunilor lui Iana: «Cu toți să fie una», punând accent pe dialogul vieții și al iubirii.

Și această așteptare sinceră a noastră, a tuturor, dărim să V-o exprimăm în aceste zile de sărbătoare și Vă vom din toată inima să condăim în continuare încă mult timp poporul care V-a fost încredințat, pe dinaintea sfârșitului!

În încheierea acestui jubileu, a luat din nou cuvântul Prea Fericele Părinte Patriarh Teoclit, care a concluzionat asupra rolului, rostului, semnificației și realizărilor ce a-au obținut în urma acestei întâlniri, pe pământ românesc.

Pe drum avânt, a-a sălinit în primul rând, unitatea Ortodoxiei și a creștinismului în general, comuniunea euharistică și simbioza dintre «iar și popor ce a-a manifestat prezență în aceste zile

**CVANTUL DE ÎNCHIDERE ADRESAT CĂMPEZILOR
DE CĂTRE FRUA JEIICULUI PĂRINTE PĂTRIARHII TEOCTIST**

Prea Doctele Auditorie,

Din bucuria de gânduri exprimate în intervențiile ce a-ai făcut în aceste momente înălțătoare dedicate jubileului Bisericii Ortodoxe Române, mă voi opri pe scurt asupra însemnătății lor revăzându-le de la bun început a fi și a le reține ca foarte importante pentru viața Ortodoxiei contemporane.

Înainte de toate, văd că s-a realizat în chip vădit, nu numai înaintea unității Ortodoxiei, prin Sf. Liturghie săvârșită ieri, când noi, alături Bisericii Ortodoxe surori ne-am împărtășit din același Sfânt Petru. Faptul în sine este complet și el va constitui un levor pentru viitorii cercetători ai fenomenului bisericesc în condițiile vieții contemporane.

În al doilea rând, în toate aceste zile, ne-am comunicat gândurile, preocupările și nădejzile de mai bine ale Bisericii și lumii. Participarea redactorilor, contactele neobișnuite ale ierarhilor cu ei, cu făcători de minuni, mărturia evlaviei, a măgărețului și pășunii înconștient în toate momentele liturgice, rămân ca o imagine vie a Bisericii noastre strămoșești. Săcristia Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, a dar strălucire deosebită acestor momente înalte, prin prezența, cuvântul și cântarea cu care a vorbit despre Biserica Ortodoxă Română, despre cultura și tradiția ei, precum și despre apertul pe care ea îl aduce la viața Ortodoxiei contemporane. De aceea, mulțumim cu recunoștință Săcristia Sa Bartolomeu I, care, pentru a doua oară, la un scurt interval de timp, și-a luat ostenala de a fi în mijlocul credincioșilor și clerului Bisericii Ortodoxe Române.

Înainte de a pleși în evaluarea altor aspecte ale sfintei noastre adunări, ne revine să adresăm aceste mulțumiri înălțătoare și respectuoase Bisericii Ortodoxe surori, precum și tuturor ierarhilor care ne-au omniat și în aceste clipe. Făcându-ne acestu filor Bisericii noastre, adresăm cuvânt de mulțumire.

Prea Președintele Sașu Partenie III, Papi și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, care, cu multă dragoste, ne-a împărtășit cuvânt de învățătură la Sfânta Liturghie și la alte înălțări din aceste zile ca și pentru tot ceea ce nutrește pentru noi, cei din România;

Înalt Prea Sfințitul Iliaș, Mitropolit de Tir și Sidon, care, din încredințarea Prea Fericitului Patriarh Ignatie IV, conduce delegația Patriarhiei Antiochiei. Este o mare bucurie pentru noi prezenta Bisericii Antiochiei și numele Prea Fericitului Patriarh Ignatie IV, unul dintre teologii de seamă ai Ortodoxiei contemporane;

Înalt Prea Sfințitul Constantin, Mitropolit de Schișopol, recomandat de Prea Fericitul Diodora, Patriarhul Ierusalimului;

Sanctulii Sale Pavle, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Râșto, o Biserica soră aflată în grea suferință, purtând încă pe trupul ei rănila războiului greu din Bosnia și Herzegovina, care ne-a adus imaginea dururilor prin care trece, dar și așteptarea sa în mângâierea și prietenia de grijă a Domnului Dumnezeu;

Sanctulii Sale Maksim, Patriarhul Bisericii rusești, cu care avem dintruodreună legături frânte, rugându-ne în aceste zile ca frații slujitori ai Sfintei noastre Ortodoxii;

Prea Fericitul Sale Iribosimos, Arhiepiscopul Cipruului, care înțelege Biserica noastră și oferă asistență pentru slujirea credincioșilor ortodocși și români aflați în Cipru;

Înalt Prea Sfințitul Procopie, Mitropolit de Filippi, care ne-a adus rușinea de mângâiere din partea Prea Fericitului Serafim, Arhiepiscopul Aland și a toată Elada;

Prea Fericitul Sale Anastasie, Arhiepiscopul Tiranel și al întregii Albanii, care ne-a împărtășit grijele acestei Biserici, precum și dragostea ce are față de credincioșii și frații noștri ortodocși din Albania, ajutându-l cu ce poate pentru afirmarea credinței și grației lor;

Prea Fericitul Sale Dorotei, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al ținuturilor Cehi și al Slovaciei, cu care am arhimba întruamă glorie și ne-am rugat încrederea și curajul în rugămintile și puterea lui Dumnezeu;

Înalt Prea Sfințitul Ioan, Arhiepiscop al Kareliei și al întregii Finlande, un prieten cunoscut al Bisericii noastre și apărător al ortodoxiei românești în țările din nordul Europei;

Înalt Prea Sfințitul Teodoros, Arhiepiscop de Tokyo și Mitropolit al întregii Japonii, o țară tânără a Ortodoxiei dar plină de entuziasm în mișcarea sa, care are la inimă mai ales ortodocșii din țara noastră;

Înalt Prea Sfințitul Simeon, Mitropolit de Lada și Pombin, care ne-a împărtășit dragostea Prea Fericitului Vasile, Mitropolitul Varnovo, și al întregii Potonii.

Alături de noi s-au aflat în aceste zile și Bisericele Ortodoxe Orientale, prin înălțătorii lor, Sanctitatea Sa Simeonul III, Papă și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Cepte și Sanctitatea Sa Karelîn I, Patriarhul

Suprem Căpitolea al tuturor Armeilor. Cu aceste Biserici de Răsărit, cu veche tradiție ortodoxă, noi suntem în dialog teologic și la momentul apropiertii de a ne împărtăși din același Sfânt Petru cu ajutorul Duhului Sfânt.

Pentru a realiza prețioasa noastră punte prezenta Eminența Sa Cardinalul Edward Cassidy, Președintele Camilului Pontifical pentru relațiile creștine, mănușim în mod deosebit bucuria noastră și prăgătm ruită cuvântul pe care l-a rostit, precum și mesajul Săcătătii Sale Papa Ioan Paul al II-lea. Vă rog, Eminența Voastră, să transmiteți Săcătătii Sale Papa Ioan Paul al II-lea respectul și toa aprigăritul nostru și al Bisericii din România pentru stăruina țelului de unitate creștină, oia de scump Bisericii Măntăitorului Iesus Hristos.

Cum cunoașterii, Biserica noastră este membră activă a forumelor creștine internaționale, din partea cărora ne-au adus mesaje și Wesley Arturajah, Secretar general adjunct al Consiliului Ecumenic al Bisericilor și și Sectorul Wilhelm Nauer, reprezentantul Conferinței Bisericilor Europene.

La Jubileul Bisericii noastre este prezenta și Biserica Anglicană, prin Reverendul Christopher Newlands, parohul Bisericii anglicane din București, cu delegat al Grupului Săcătătii George Leonard Cary, Arhiepiscop de Canterbury și Primat al Bisericii Angliei, cărila li mulțumim pentru mesajul transmis. Iată, Biserica noastră a beneficiat de pământe la bucuria și, în aceste momente aniversare, pe plan ortodox și creștin în general.

Din pătrătoa sărbătorii noastre, cum spunea și în cuvântul de deschidere, a revenit participarea ierarhilor de peste hotare, însoții de delegați și prototilor și credincioșilor lor. Din America se află înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Victorin, care ne-a și vorbit, cum și auzit, despre viața religioasă a românilor ortodocși de acolo. Ieri, în Catedrală, ne-am rugat împreună cu Prea Sfințitul Episcop Nathanael, al Episcopiei Ortodoxe Române din America, cu înalt Prea Sfințitul Petru, care la ultima ședință a Săcătătii Săcătătii al Bisericii noastre a fost confirmat mitropolit al Bucuriei. În urma șlegoșii sale de către Colegiul Electoral Bisericesc și acestor vorbi mitropolit a Săcătătii Patriarhii înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale a adus dragoste preșțiilor și credincioșilor români din Europa pe care li stăruie cu plăcutoare rămă. Lista înșilor din afara hotarelor n-ar fi completă dacă n-am amintit preșțiilor pământilor Protocopi vicari Pavel Andeaon, de la Gyula (Ungaria) și Moise Ines, de la Văneș (Serbia).

Ne-a bucurat și prezența onorabilor ambasadori și a membrilor Corpului diplomatic acreditat la București, carea li mulțumim cu

moșta dragoste și îi rugăm să transmită conducerii țărilor lor mesajul și rugămintele noastre pentru pacea a toată lumea.

Societățile Voastre, Distingeți Amieșă,

Ne aflăm în această zi a Parlamentului țării. Am ascultat cu vie dintr-o mesajele Președintelui României și înțelele de curând ale Domnului Prim-Ministru al Guvernului și cele ale Comisilor prezidenți ai Camerelor Legislativare. La mulțumim pentru frumoasele aprecieri la adresa lucrării Bisericii Ortodoxe Române. Este adevărat, Biserica noastră se află astăzi după un drum lung de umilire și de margină-luzare, dar ea a reușit, prin râvna preșților și a credincioșilor, să refacă un viața țării și să pună un început de trăire morală în momentele acestea, atât de însemnate pentru noi, ca în al acestui popor creștin din nașterea sa, trebuie să spunem că Biserica noastră, astăzi autonomă, potrivit libertăților din anul nostru, nu poate fi indiferentă la ceea ce se plăminte și la ce se întâmplă pentru bunete obștesc. Ca instituție divină umană, Biserica noastră se preocupă permanent de veridicele sau minna ale credincioșilor ei, și și a naturii creștinele țării, străduindu-se să păzească prețenție, sămă și pace între ei, ca facilitari al creștină țării.

În ceea ce ne privește pe noi, Biserica Ortodoxă Română, astăzi lajarte de a ne încredința misiunea în societatea românească de astăzi, pentru că avem încă nevoie de unele simpluri. Președintele, sau alia, după care s-a vorbit atât de frumos, mai și cu referire la marele nostru omor: Nicolae Iorga, se confruntă unea cu multe ligatur și ea poate rezolva una cum trebuie misiunea călăuzitoare de suflet la toate al în creștin.

Știm că unele nevoi ale Bisericii sunt în atenția autorităților de stat centrale și locale și mai știm că urăbțenim sperăm unele pentru toată lumea, dar pentru Biserica Măntuitorului Hristos nu trebuie să prețuim nimic, pentru că Biserica a intrușibizat în istorie, ocărul, și se dat valoare prin cultură, prin artă, prin știința Bisericii științe, momentele istorice, de care trebuie să se îngrijească nu numai clerul și credincioșii, ci toți filii neamului românesc. Un gând deosebit ne stăruie și-l avem în minte și nu putem să nu-l dăm alia în acest moment: acela de a simpluri misiunea mai veche a înșăntărilor și un adevărat testament al primului nostru pătritor, Dr. Miron Cristea de a curând a Catedralei în București, a Patriarhului Române, închinată Măntuitorului, a cele unde se va căut locul cel mai potrivit pentru unu sau sfânt locaș.

frații dragători de stat.

Vă mulțumim pentru participarea la aceste momente solene și pentru lăcuile de cuvânt și vom căuta să vă reamintim mereu ceea ce Biserica noastră are prețios în istoria ei, ceea ce surtem datorii să facem cu toții, și cei care se află la cârma statului și cei care slujesc la altar, ca să ajutăm poporul nostru să se ridice la nivelul european, pentru că noi acum nu ce intră în Europa.

Prețuim prezența la manifestările noastre publice a conducătorilor celorlalte Biserici și culte din România. Vă încredințăm, frații frați, că Biserica noastră se află, cu dragoste, cu prețuire, alături de toți cei care născușe să slujească pe Mântuitorul Hristos. Suntem conștienți că noi, aici, în România, putem face mai mult în duhul învățării Mântuitorului Hristos, după pilda marelui nostru, care au săvârșit lucrări mari în vremea lor. Avem în urma noastră multe de colaborare, de manifestare a credinței proprii, și de impresii manifestare în viață, cu adânc și în dragătașă dumnezeiască. Să dăm viață acestor valori și să îndepărtăm dintr-un noi țară ce ne-ar strîmbi frățietatea creștină și dorința credincioșilor noștri de a fi în pace bună cu alții.

De asemenea, împărtășim prețuirea mea, a Sfântului nostru Sinod și a sâmbetelor străji, pentru președinte domniilor generale și alții superiori ai Armatei Române, cu care noi colaborăm pentru a dărua unelților țării, curajului lui Dumnezeu, ceea ce constituie un act de mare curaj și de responsabilitate deosebită, pentru Armata și Biserica. În același timp, împărtășim prețuirea noastră domniului Președinte al Academiei Române, Prof. Virgiliu Constantinovici, domniilor miniștri, Președintelor Decanilor ai Facultăților de Teologie, domniilor senatori și deputați, domniilor profesori și cercetători oameni de știință și cultură, care au răspuns invitației de a participa la aceste momente istorice și care prin curajul lor au arătat înălțimea curajului și noua atmosferă de încredere, de iubire și de respect de care se bucură Biserica Ortodoxă Română și totodată, au exprimat rolul valorilor creștine și al Bisericii pentru renășterea spirituală a societății noastre și viitorul omului.

În încheiere, frații mei, se cuvine să punem la îndemna învățămintele pe care le desprindem de la această Aghasie. Să ne apărăm elivina pentru aluzorii unități de credință, a unității de neam, prin iubirea și respectul cu-l dăruim semenilor și celui de alt neam să ne aducem ajutorul cu toții, în aria cea largă a lumii, la stăruințarea păcii, învinsarea conflictelor, a suferințelor și nărnarea durerilor pe pământ.

Dați-vă căldura pe Muntele Domneșcu și reverse lumii Său peste noi toți, spre a răspândi prețuindem iubirea Sa de oameni și nesfârșita Sa bunătate pentru viața lumii.

RECEPȚIA OFICIALĂ

După încheierea ședinței solene a avut loc o recepție în saloanele palatului Parlamentului și astfel moment fiind deosebit de semnificativ pentru contactele și convorbirile directe dintre reprezentanții Bisericii noastre a secerșii cu oficialitățile românești.

A urmat dintr-o ofițială ofițială de Președintele șirii la complexul Sofitel, prilej cu care, din nou, s-a evidențiat rolul Bisericii în lume și necesitatea ca aceasta să-și intensifice activitatea luând seama de schimbările rapide ce se produc în societate pe diverse planuri.

Toate semnificațiile legate de momentele aniversare, considerațiile privind menirea și rolul Bisericii în lume precum și nuanțele emoționale ale întâlnirilor purtate de aniversările Diaconiei Ortodoxe Române, rădăcin din viziunile curvinate răsărite cu acest prilej de reprezentanții cei mai de seamă ai autorităților eclesiale și de stat.

ADRECȚIUNEA DOMNULUI ION ILIESCU, PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
LA MANIFESTĂRILE DEDICATE ÎMPLEȘII A 100 ANI DE AȘTURPĂRI
ȘI A 70 DE ANI DE PATRIARHAT

— București, 28 Octombrie 1995 —

(Transcripție de pe banda magnetizată)

«Săcutitatea Voastră Părinte Eminență Bartolomeu I,
Președinte Părinte Putmărb Teoclit,
Săcutitățile și Preșefieririle Voastre,
Dăruigi mășefef ai Săcutitului Săcut al Diaconiei Ortodoxe Române,
Domnului ambasadori,
Dăcutitate săcutită,

Permițefef-mă, înalte de toate, să salut cu căldură prezența dăcut-
reanșă în această reșăre reprezentății a Diaconiei Ortodoxe, pe
reprezentanții tuturor Diaconiei Ortodoxe care au căutat această
reșăre de la Băcutății săcutății aniversării a 100 ani de Autocăfă-
lie a Diaconiei Ortodoxe Române, a 70 de ani de Patriarhat și a 45 de
ani de săcută arhiepiscopă a Preș Ferictului Văcută Patriarh Teoclit.

Considerăm prezența dăcutreanșă la Băcutății ca o căcutire a
Diaconiei Ortodoxe Române, ca o căcutire a poporului român, ca expri-
mând un săcutiment de săcută, apărere, preșăre pentru țara și poporul
noștru, unul din cele mai vechi săcutăre reșăre pe săcută melocăuri

ale Europei, cu o istorie îndelungată de-a lungul căreia a cunoscut multiple învermări, dar și cu o puternică forță morală de a se regenera de fiecare dată, de a supraviețui, de a-și menține și afirma dinia sa națională și spirituală.

Și acum poporul român parcursa o perioadă, nu ușoară, de renaștere a vieții sale pe terorii noi și, în ciuda greutăților pe care încă le avem de îndesăținat, avem încă încrederea în țaria morală și în forța de creație a poporului nostru. Iar Biserica Ortodoxă Română a fost, este și rămâne un aprijin puternic în această acțiune de regenerare și de creație a poporului nostru.

Aș dori, încă o dată, să exprim mulțumirile noastre și să ne plecăm fruntea în fața tuturor celor care au slujit Biserica Ortodoxă Română de-a lungul timpului, conducători Bisericii Ortodoxe Române și Prea Fericiții Patriarhi Teoctist.

Să ne urăm sănătate, și Bisericii Ortodoxe Române, alături de încrederea noastră popor, și uram să înfăptuim realități pe măsura sercii și tăriei acumulate în timp.

Vă mulțumesc tuturor.

Cuvântului Președintelui Țării, urmărit și receptat cu atenție de către cei prezenți, i-a urmat

TOASTA NAȘTII SALE BARTOLOMEU I
Patriarhului, Sărbătorii AL CONSTANTINOPOULUI

-Prea Fericitul Părinte Patriarh al României, Teoctist,
Iatăl frate în Hristos și împreună slujitor,
Prea Fericitul frate, Întâistătorii și
Iatăl Prea Sfinții reprezentanți ai Sfințelor Biserici
locale ale lui Dumnezeu,
Ecclesija Vasandă, Domniile Președinte al României,
Distincți oamănii.

Sfința Bisericii Ortodoxe a României, cu strălucing luminată și pe drept prănzind (petală) ne-a învitat și pe noi cu iubire de frați pentru ca să sălășim împreună cu ea mulțumire Domnoazeului Celui Sănt, alit pentru astăzi sărbătorie sălășite acum 110 ani și, respectiv, 70 ani de Biserica Mamă a Constantinopolului, Biserica Sfință a lui Hristos, cât și pentru libertatea și pentru înstăbilitate democratică de care se bucură acum în Statul Dumneavăstă.

Cei prezenți aici, Întâistătorii și reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe locale, precum și creștini învitați, am venit cu multă plăcere, re-am bucurat de ospitalitate și de creștine și încă nu de una obligată, re-am rugat împreună și am meditat împreună asupra principalelor probleme ale Ortodoxiei.

lună acum ni se oferă citirea deseabilită și lucrarea comunicării directe cu Excelența Voastră, cu cel de apăsape și cu colaboratorii Dumneavoastră în exercitarea supremei puteri politice din România.

Vă mulțumim din adâncul inimii pentru primirea cordială, pentru generozitatea și înțelegerea cuvințelor Dumneavoastră și pentru ospitalitatea mărinimoasă. Vă rugăm ca în cuvintele de mulțumire ale răspunsului nostru să citiți gândul nostru: Ieșu pentru Dumneavoastră personal, pentru Guvernul Dumneavoastră și pentru întregul popor al României către care se îndreaptă toată dragostea și căminirea noastră.

Cuvosărești, desigur, Domnule Președinte, că schimbările rapide semnificate în viața politică, socială, economică, științifică, tehnologică și culturală în general, dau naștere la noi realități (fiziocile) pe care Biserica nu poate să le ignore. Dimpotrivă, Biserica este obligată și este chemată să răspundă creativ acestei noi provocări, păstrând cu exigență maximă criteriile sale axiologice și imbrăținând cu dragoste pe toți oamenii, ca pe Iiși Acrediați Dumnezeu Tatăl. «Care vine ca soți comenți să se măntuiască și la cunoștința adevărului să vină» (1 Tim. 2, 4).

Ca să răspundă la aceste noi provocări, dar și pentru a valorifica pozitiv toate posibilitățile și oportunitățile, Biserica are nevoie, între altele, de înnoire dubioasă, de unitate, solidaritate și dedicare.

În mod deseori, referitor la unitatea ortodoxiei considerăm necesar să marturim în fața Dumneavoastră, Domnule Președinte, că unitatea Bisericii este o problemă a ei internă, întâi de toate și în principiu, dar nu în mod exclusiv. Aceasta pentru că, așa cum este cunoscut, problemele politice influențează în mare măsură și pe cele biserocești, așa cum ne dovedește istoria de pretutindea și după cum constatăm și astăzi, mai ales în țările acestea care au suferit schimbări neașteptate ale regimului ideologic și politic.

În consecință, ori de câte ori, Dumneavoastră, cei care aveți răspundibilitatea problemelor politice, promovați democrația, dreptatea, libertatea, pașea și buna vecinătate între popoare. Vă alinați, în fond, la lucrarea lui Dumnezeu de mântuire a oamenilor și facilitați în mare măsură mîntuirea Bisericii. Știm că Dumneavoastră mergeți pe calea așezată și, de acum, Vă dorim bună spore în lucrarea Dumneavoastră.

O altă dimensiune politică a unității Bisericii este evidentă în faptul că principiul corp al Ortodoxiei, adică țărele acesteia, a căror istorie și filozofie culturală pară peceata inconfundabilă a Ortodoxiei, datează acestora fără îndoială modul de viață și realitățile fundamentale ale societății pe care se bazează, în cea mai mare parte, și unitatea lor națională.

Așa cum în Sfânta Euharistie Biserica adună elementele răspândite și izolate ale naturii și le cerealivă în trupul euharistic al Ies Iristos, tot așa adună la un loc zepoare și seminciil, neamuri de oameni, și cultivă în ei o glădie comună, o simțire comună, un comportament comun, adică etnosul și corecțiinea apartenenței lor la neamul ortodox.

Acesta a fost cum este bine-cunoscut, sentimentul dominant (prezidența dominantă) al familiei, popoarelor ortodoxe până în timpurile moderne, când n pătrunsă din secesitate, în familia noastră, și a influențat destructiv naționalismul adăugat și crescut în Occident, așa cum s-a arătată în igrăria și în cazul marșim-leninismului ates preșidit (ovărită: tot în Apus, dar experimentat practic în trupul Ortodoxiei, pe care l-a supus marilor încercări lăunșimăcute.

Aceste două forte, de proveniență străină, adică naționalismul ego-centric și socialismul atnat, au avut o influență foarte destructivă asupra popoarelor noastre ortodoxe, în ciuda faptului că Biserica noastră a condamnat cea dintâi ca erezie eresia eresia prin Sinodul de la Constantinopol din anul 1872, iar prin marii săi teologi, prin rugăciunea și răbdarea oamenilor credincioși și prin molțimea nemămurată a neamărilor (unosecși) numai de Dumnezeu, s-a spus cu țire (confuzia) ideologică din ultimile cesenă.

Forțele răului, ale violenței, ale terorismului și ale corupției generale au aflat în până activitate, în timp ce războiul continuă să amenințe viața popoarelor, așa cum demonstrată cele mai multe din fronturile războiului. Intre care și cele din Europa care afectează atât de țigă și popoarele ortodoxe.

Toate acestea, apăsător, ca toți conducătorii politiei și religioși să găsim modalități de conștințare eficientă, mai ales, pentru prevenirea atrozităților ce se întrecă de fiecare dată și oriunde ar fi și pentru demontarea spiritului de intoleranță și fanatismului religios, rasial, naționalist sau de orice altă natură, preșim și al secolismului (inconștinț).

Articând astfel și cultivând spiritul de respect față de minorități și față de drepturile tuturor oamenilor, nu putem să trecem fără să știm și nici să uităm că atitudinile atare sunt în mod direct împotriva Ortodoxiei din partea creștinilor și sectelor religioase și parareligioase de tot felul și, într-o măsură mai mare, (chiar din partea Bisericii și confesiunilor creștine surori, care direct sau indirect, continuă prădăciunea exercitată de voștri în dacha Ortodoxiei).

Căi privește responsabilitatea noastră țericoasă, putem să vă asigurăm, Domnule Preșidine, că suntem plătitori conștinți. Căi privește, însă, responsabilitatea conștințării politice, sperăm că legăduțina (voluntă) de dăte necesară, nu se transformă în indiferență și că țerico-

țarea religioasă a popoarelor ortodoxe nu intră în planurile conducerei politice a aceluia.

Mai puțin încă, Domnule Președinte, că mare parte din popoarele Europei Centrale și Răsăritene privesc spre Uniunea Europeană ca spre o punte de salvare. Desigur, exagerarea nu s-a dovedit niciodată bună sfârșitor. Cu toate acestea, perspectiva europeană este și de înțeles și necesară. Am avut la repetate rânduri prilejul, așa cum am exprimat în fața Președinților Deiss și Santer și a multor șefi de State ale Uniunii Europene, convingerea noastră că, Europa să nu existe ca o comunitate veșnică, dar să nu aibă în fața unor confruntări distructive. Să găsim realizarea unei întâlniri constructive a Răsăritului și Apusului, la care întâlnirile popoarele ortodoxe nu este îngăduit să vină ca spectatori. Trebuie să ne prezinte la întâlniri acestea și a moștenirii lor spirituale, alături de ele — cu contribuțiile (fermitate) — perspectivele propriului lor viitor.

Având fiind spuse, mijuriile încă o dată, Domnule Președinte, pentru Legata capitalizate. Va felicităm pe Dumnezeu-vestea și țara Dumnezeu-vestea pentru aniversările bisericilor din aceste zile și sărbătorim jubileul în amintirea Dumnezeu-vestea, a celor de aproape și a celor din țările Dumnezeu-vestea, pentru bunăstarea, progresul cel bineplăcut lui Dumnezeu, al poporului român prieten.

CUVANTUL PECA SĂRBĂTORII PARINTE PATRIARH IEROSOLIM

«Ne regăsim la sărbătorile festivităților prilejuate de aniversarea a 110 ani de la dobândirea autocărbăriei și a 70 de ani de la înălțarea Patriarhiei, în același duh al dragostei, al înțelegerii și al unității creștine care ne-a animat, pe toți cei de față, ca și pe cei ce au trăit alături de noi în zilele trecute momente speciale acestor aniversări și cu mare bucurie trebuie să spunem că ele nu au fost poștice :

— ne-am rugat în Aula Universității —Școala și Biserica, Ortodoxia și întreaga creștinătate cu valorile noastre specifice, oameni de toate profesunile și de pe toate meleagurile patriei și ale pământului în reflecția și sărbătorirea comună asupra ceea ce avem de făcut pentru țara în planul progresului și material și spiritual ;

— am sărbătorit jertfa cea măgulătoare într-o depășire unelute ortodoxă și fraternitate creștine ecumenică cu gândul la înălțarea măntuitorie

a Bisericii înconjura de o mișcare de credință extinsă și de fiorul sfânt al Liturghiei Solemne și de impresionantul sobor arhieresc: asistat de delegațiile din străinătate și din țară :

— am purtat discuții, în spirit irenic cu toate delegațiile în sala Săntului Sfiosd prilej cu care ne-am regăsit identitatea ortodoxă și creștină și cu această ocazie am semnat actul aniversar și am trimis un mesaj de pace și înțelegere către toate popoarele și în special celor aflate în zone și situații de conflict. Am remarcat cu acest prilej scria tuturor Bisericilor față de soarta omeniții;

— am avut întâlni, în rotunda Parlamentului soluția județeană dedicată momentelor aniversare, și am constatat, cu remăncință bucurie, semnificative de apreciere și atașament ale distincțelor reprezentanți din străinătate, precum și al oficialităților din țară față de Biserica Ortodoxă Română. Această bucurie și adevărată dorință de profunzime au evidențiat însă și sarcina pe care o avem de a ne apori contribuția în planul activității sociale.

Reiechindându-ne în acest cadru de agapă înțelegem retrăim toate aceste momente, dar încredem și un sentiment de părem de riu că ne despărțam de cei care au răspuns cu dragoste și sollicitudină invitației noastre.

Ne frângem convinșerem că prin ceea ce am realizat în aceste zile spiritul de colaborare, înțelegere și intrapuzerare s-a consolidat iar Bisericile vor avea un nou prilej de a se afirma în planul apropiării și al bunăvoiri între oameni.

Despărți noștri, încă din et, vor mai rămâne câțiva zile și vor avea posibilitatea să răsărească și frumusețile și valurile din țara noastră.

Pentru toate cele mai bune amate, Noi și Biserica Ortodoxă Română ne vom ruga pentru ca toate bunete intenții și gândurile noastre să se finalizeze și Bunul Dumnezeu să se ocrotească pe toate.

Agapa s-a deslășit într-o ambianță de apropiere sufletecă, dispoziție specifică momentului contribuând la o mai bună cunoaștere a realităților din țara și din Biserică noastră și mai ales în măsurarea pe care Bisericile au dorita să e deslășire în lumea și-n condițiile actuale.

S-a dovedit astfel că întâlnirile și discuțiile protocolare sau particulare au contribuit din plin la atingerea scopului urmărit prin festivitățile prilejuite de aniversările Bisericii Ortodoxe Române.

Toate momentele, pe lângă faptul că vor rămâne în scrierile participanților ca momente deosebite din viața lor se vor înscris și ca o veritabilă filă de creștin în istoria Bisericii Ortodoxe Române și a țării noastre.

VIZITA ÎN MOLDOVA

28—31 octombrie 1995

O altă parte distinctă a momentului aniversar și ea o completare și continuare a festivităților a constituit-o pelerinajul dobroviresc în Moldova, desfășurat între 28—31 octombrie 1995, la invitația înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniil al Moldovei și Bascovinei.

La această vizită au participat: Săcătătatea Sa Bartolomeu I, Patriarh Ecumenic al Constantinopolului, Săcătătatea Sa Partenie al Alexandriei, Săcătătatea Sa Fovle, Patriarhul Belgrađului și al Serbiei, Prea Fericitul Patriarh Patriarh Teoctist și alți membri ai Sfințitului Constantinopol, Mitropolit de Skytopola — reprezentanți ai Patriarhatului Ortodox al Ierusalim și înalt Prea Sfințitul Ioan, Arhiepiscop al Karelei și al Inter-zii Finlande, împreună cu membrii delegațiilor respective și însoții de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și alți membri ai Sfințitului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În seara zilei de 28 octombrie oșpeții au sosit la Iași cu un avion special.

În cadrul orașului, la reșea de seară, coloana oficială a fost întâmpinată cu mare entuziasm, fiori și lumânări, aprinse de copii și tineri, elevi și studenți, binecredincioși de toate vârstele care au jinit să primească cu tradiționala ospitalitate românească pe înalții oșpeți.

În catedrala mitropolitană, înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniil a rostit cuvântul de bun venit, prezentând totodată și realizările și realizările din episcopia pe care o păstorește.

Înalt Prea Sfinția Sa i-a întâmpinat pe înalții oșpeți cu următoarele cuvinte :

-Săcătătatea Voastră

Prea Fericită Voastră, Prea Fericită Patriarh al României Teoctist, Săcătătătatea Voastră, Prea Cuvioși Părinți, înalt Prea Sfinția Voastră și Prea Sfinția Voastră, iubii credincioși și credincioase.

De câteva zile încoace România se află în bucuria binecuvântării înălțămintelor Bisericii Ortodoxe din întreaga lume. Participarea înălțămintelor Bisericii Ortodoxe la bucuria noastră este trăită de întreaga popor român ca o mare binecuvântare de care ne încredinșăm și noi în seara aceasta și în zilele care urmează.

Și pe lângă evenimentele sfinte ale aniversării Aniversarului și a celor 70 de ani de Patriarhat se adăugă prezența Sfinței Cuvioasei Maicii Noastre Parascheva din Epir, ale cărei moaște se află în această Catedrală.

Sfânta Cuvioasă Parascheva se află aici în Iași din 1641, când a venit ca dar oferit de Patriarhia de Constantinopol domnitorului Vasile Lupu al Moldovei. Sfânta Cuvioasă Parascheva a trăit în secolul al XI-lea, moaștele ei au stat ota, multe sute de ani la Constantinopol, apoi au fost în Bulgaria, în Serbia, a-poi întors din nou la Constantinopol, iar din 1641 se află aici, în Moldova. Noi considerăm vizita Săncii Voastre și a Prea Fericiților Voastre aici ca un pelerinaj și ca o extindere a binecuvântării pe care ați dăruit-o poporului român în aceste zile Sfintii ortodocși, indiferenți de naționalitate, ne adună pe toți ortodocșii de pretutindena și ascumena dinților, alinații Patriarhii și Îmăntăciților al Bisericii Ortodoxe surorii adună laolaltă popoarele în aceeași dințenie a rugăciunii.

De aceea, de binecuvântarea Sfintei Parascheva și binecuvântarea Săncii Voastre și a Prea Fericiților Voastre ne bucurăm foarte mult în această seară și în aceste zile și vă spunem : Bine ați venit la Iași și în Moldova !

În eparchia în care ați intrat acum avem, așa cum vedeți, foarte mult tineret dormic să cumosacă pe Patriarhia Bisericii Ortodoxe și dormic să contribuie la întărirea unității ortodoxe

În eparchia noastră avem 777 parohii, 76 de mănăstiri și schituri, 16 școli de teologie, iar în Mitropolia întreagă, cu eparchiile sufragane, avem foarte multe parohii și foarte multe mănăstiri.

În seara aceasta, tinerii care au fost dormici să la binecuvântare și să vă primească, sunt în majoritate studenți la Facultatea de Teologie și la alte Facultăți de la Universitatea din Iași.

Și cum Moldova e patria monahismului românesc, înțelegem de ce Prea Fericiții Patriarh Teoctist a devenit monah la vârsta de 14 ani, și ori de câte ori vine în Moldova, vine acasă, pentru că Prea Fericea Na este fiul și Părintele spiritual al Moldovei și al întregii Români.

De aceea, cu binecuvântarea Prea Fericiții Sale, v-am adresat acest cuvânt de bun-venit și vă rugăm să ne împărtășiți Sfânta Voastră, Patriarh ascumene Bartolomeu, binecuvântarea Patriarhiei din Constantinopol care tot ca o binecuvântare ne-a oferit și moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva.

Stromă polă hai kalle !-

În numele tuturor a răpura Săncii Voastre Sa Bartolomeu I care, în nota specifică ascumibilității și capacității de a surprinde atitudinile și atări de apăr, a redat următoarele gânduri :

«*Stăbăte frate în Hristos, Patriarh al României Teoctist, Iași Prea Sfinții și Prea Sfinții Voastre,*

De cătova zile Smerenia Noastră, cetății Iași în Hristos Îmăntăciților al Bisericii Ortodoxe și Încăpătorii noștri au fost părtați multor

dăruie de dragoste, ospitalitate, respect și cinste. Un dar asemănător constituie și primirea călduroasă pe care ne-ați făcut-o la Iași pentru care ne exprimăm mulțumirea noastră comună a tuturor.

Privind fețele celor ce Vă înconjură, Prea Fericită Patriarh al României cu încredințată sentimentele de respect și cinste deosebită față de Venerabila Voastră persoană, Prea Fericită, a fostului arhiepiscop al aceleia eparhii în timpuri deosebite.

Vedem înăd sentimentele asemănătoare pe fețele lor față de vrednicul întru toate urmaș al Prea Fericită Voastre, înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei și Sucevei, înaltul nostru frate în Hristos, Daniel, pe care grija Prea Fericită Voastre, îndrumată de Prea Sfințitul Duh l-a rânduit vrednic urmaș în această istorică eparhie.

Mulțumim înalt Prea Sfințite frate Daniel, Mitropolit al Moldovei și Sucevei, nu numai pentru cordialitatea primită. Mulțumim de pe acum deja pentru că va să zicem ne va rezerva din punct de vedere duhovnicesc vizita într-o eparhie bisericăască și într-o regiune a României în care frumusețea dealului Copou și a mediului înconjurător în general, bogăția istorică și nobilătea poporului se cucerește de la început și îl provoacă dintr-o dată sentimentul de familiaritate și înălțare.

În numele Meu și al celorlalți frați așteptăm tuturor, cu recunoștință, mulțumirile noastre înalt Prea Sfințite Voastre iubite frați, diaconilor autohtoni și reprezentanți ai cetății Iașilor, ai înaintașilor noștri și ai prietenilor și a îmbrățișăm cu îmbrățișare sfântă pe toți frații și surorile în Hristos.

Venim cu închinători într-o țară din bogăția binecuvântată de Dumnezeu care răspândește minunașă atenția sfinților noștri ale Cuvioasei Parascheva, ale Sfințitei Iuliana, ale Sfințitului Calinic de la Cernica, ale Sfințitei Filoftea și ale multor numărărași acești, curioși, mămuritor și martiri și credinși.

Decind și pe mai departe bogătie binecuvântări de la Dumnezeu pentru eparhia aceasta și pentru credinșii ei, Vă transmitem tuturor binecuvântarea Noastră Patriarhală.

Ne bucurăm pentru că ni s-a oferit prilejul comunicării cu evlaviosul cler și cu binecredinșii popor al aceleia eparhii, asupra căreia chemăm Harul și Mila Bunului Dumnezeu.

În ziua de 29 oct. s-a săvârșit Sfânta Liturghie în catedrala mitropolitană din Iași, de către un impresionant sobor, în cadrul căreia mulțumim-se cu cântări pline de înălțare duhovnicescă.

În primul rând a fost ascultat cu mare interes cuvântul Prea Fericităului Patriarh PĂRINTE TEODOTIST, care, după citirea Sf. Evanghelii a menționat mai întâi prezența Părinților Ortodoxiei în Casa

noastră, apoi a cerșitorilor cu cuvântul de înviere, predica la Domni-
nica învierii fiicei lui Iair, spunând :

-Iubiți frați creștini,

Călușii de Duhul Sfânt, împreună cu Înalt Prea Sfințitul David și cu alți ucenici ai Bisericii noastre, conducem în Moldova și Bucovina soborul înbătăliților și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe marii în frunte cu Sărbătatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului. Ca într-un sfârșit pelerinaj, am poposit această în capitala Moldovei noastre, orașul Iași, de atâtea ori cunoscut în istorie, de atâtea ori rănit și vădit de fii lui, rezistând pildurilor tuturor înșe-
cărilor și izbindu-se stăruiește tensiunii nemuririi noastre românești : mândăria, biserică, răzbi, arti religioasă sub eroarea sfintelor moște ale Cuvosului Parascheva. Măntuitorului și de evenimentele, înscris în această catedrală și în acest sfânt altar, se înscrie și cel de azi, în Duminica învierii fiicei lui Iair, mal marele sinagogii din Ierusalim.

Ca medic și pater, cum îi prezintă tradiția Bisericii, Sf. Evanghelizat Luca zugrăvește în cuvinte clare mlaunța învierii acestei copilă, după ce a deșertat viața îndureratului tată, care a căutat la păcămintele lui Dumnezeu să vină în casa lui și să-i vindeca unica fiică de 12 ani (Luca 8, 41, 56). Biserica lui încă nu aflase că fiica sa, într-o timp murise strădănuind prin înviziunea mântuirii din jurul Său și cămă-
dăind femeia care se atinsese de hainele Sale în ascută și rătăcindu-
du-o : «Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit» (v. 48). Măntuitorul Iristos merge și intră în casa lui Iair, spunându-le celor ce plângeau și se săngărau de moartea copilă : «Nu plângeți ; s-a murit, ci doarme». Aici, în casă, în prezența doar a lui Petru, Ioan și Iacob și a părinților celei moarte, Iisus «apucându-o de mână a strigat zicând : Copilă, sco-
lito-te !» În aceeași clipă aceasta a umbrat și Iisus «a pronunțat să i se dea de mâncare» celor înviați. Acest ultim detaliu de a-i da de mâncare copilă, readucă la viață, arată bunătața și grija lui Iisus față de fiica umbră, pe care o restaurază în întregime : trup și suflet. Anticipând învierea Sa, Măntuitorul Iristos îi încredințează acum pe cei de față să fiică înviață, amulă din ghiarele morții este redată vieții firești, căpătând -- așa cum și El, după învierea Sa, la înălțarea cu Apostolii pe malul lacului, îi încredințează pe aceștia că El este, revăzându-le de mâncare. Această nevoie de hrană, ca mântuirea a învierii Sale și aici a învierii acestei plânde furtă, avea să se transforme apoi în practica vieții creștine, în hrană a nemuririi, pe care ne-o oferă Sf. Biserica tuturor prin împărtășirea cu Sfintele Taine.

După cum trupul are nevoie de hrană, în și mai mare măsură are această trebuință sufletul omului. Numai Sf. Biserică, întemeiată pe pământ prin pogorârea Duhului Sfânt la Rusalia, cu timpul ei liturgic și spațial și sacru poartă îndentala acestei neînțeleasă trebuință de hrană, și această sete înăscută a omului după nemurire. Iisus a lubit ca nimeni altul copila și tinerii, învierrea lui în lair ne amintete și de învierrea Măntuitorului din Nain, uncolu fru al mamei sale văduva. Este vrednic de reținut faptul că Iisus după miedurarea minunii se-l sfodolosează, și porancește ca lucrî să i se dea de mîncare, o adevărată chemare la cina Sa, iar pe tînărul leviet l-a încredințat mamei sale, adică Bisericii.

În fata lui Iisus, cel vîndecat sau cel învîiat opare ca «faptura cea nouă», obiectul iubirii Sale depline, întregul firinței umane, chipul omonec al Său în lume. Iată iubirî mei, ce lei de roade aînșinare și mîntuitorie are pentru noi înălțîrea cu Iisus și iată cum îndepărtete El rugăciunea învocată dintr-o inimă curată. Întrîndu-Se în realitatea lumii decăzute, Iristos Domnul nostru scutocete puterea păcatului în natîna noastră și, prin moartea Sa, care atînge limba extremă a acetei întregîri a decăderii noastre, El urîmă asupra morții și a strîcătîunii.

De aceea, ca un pescu al acetei înălțîri a lui Iisus cu Iisus, care prin învierrea lui în l-a schi în cămă lumina vieții, alînta Liturghia de astăzi, urcol și prin alîntarea ei de către înălțîntîtorii și reprezentanții mei mulțor Biserici ortodoxe este prilejul binecuvîntat să ne plăcîm și noi cu toții genunchi în fața lui Iisus și să-l, rugam să între în casa sufletului și a Bisericii noastre. Noi înșine, ca și uolii dintrî lui și dintrî Bisericii noastre, avem nevoie de prezenta și de cuvîntul lui Iristos: «Copila, acolă-te». Mîlț au pierdut sau n-au cunoscîut adevărata viață și adevărata hrană, cea a Trupului și Sîngelui Său, spre vîntarea păcatelor și spre moștenirea vieții veșnice. După cele patru decenii și jumătate de îngrădîn convolote, de îndepărtare de Iristos și de Biserica Sa, Iul sfîntul nostru Casa, a Bisericii strămoșești, avem nevoie de înălțîrea cu Iisus, de prîvirea Sa, de mîna și glasul Său, care să ne aduce pe toți întrî bucuria iubirii Sale.

Dupa vine la noi nu numai în forma Sfîntelor Talne, dar și prin trimișii Săi, așezati în Biserica, de Duhul Sfînt ca în numele Lui să ne vîndee, în numele Lui să ne mîlț, în numele Lui să între în casa sufletului nostru, să ne vîndee și să ne readucă la viață cea adevărată.

În zilele acetei binecuvîntate, iubirî fraș, creștîni, Sacerdotușii noștri, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, — ceilalți înălțîntîtorii și reprezentanții ai Bisericii Ortodoxe surori au venit la dorința noastră și au intrat în Casa noastră. Au intrat la noi și s-au alînt de noi și de credincioșii Bisericii noastre, ne-au alînt trupete și sufletește ne-am

rugat și ne-am îmbătățit. Credincioșii din București au înțeles bine și au primit cu evlavie sfântă binecuvântarea Părinților Ortodoxiei.

Astăzi, aici, în catedrala noastră, măcar Bisericii din Moldova, în această «casă sfântă» și, mai ales în casa înimilor noastre, se află Părinții Bisericii, Părinții Ortodoxiei. Prin glasul și credința Sanctității Sale vom avea prilej acum să înțelegem mai bine înțelesul și mai clar rostul și chemarea noastră, bucuria și lucrarea Duhului Sfânt în Biserica noastră. Vom avea bucuria să fim înțărți cu nădejdea cea vie, pe care o recomandă Sf. Apostol Pavel: «Iar Hristos a fost credincios ca Fiul peste casa Sa. Și casa Lui suntem noi, numai dacă șinem până la sfârșit, cu neclintire, îndrăzneala mărturisirii și lauda nădejdii noastre» (Evrei 3, 6). Să pășim împreună în calea Sa. Să ne străduim ca Mîntuitorul nostru Hristos să vină și să vină în casa înimilor, a sufletelor noastre, la sfințele mînaștri și la sfințele bisericii, la apăsările noastre de rugăciune și cultură care sînt toate lucrurile ale Duhului Sfânt.

Îmi recunosc și voi recunoaște, cu aluzitor al sfintei Biserici Ortodoxe Române, pentru vizita Sanctității Sale Bartolomeu I și a celorlalți ierarhi și în Moldova noastră sfântă, grădina a Maicii Domnului, împodobită cu evlavie străbună și acum cu vrednicia aluzitorilor sfinților noștri Aghare.

Vom asculta cuvintele Sanctității Voastre, pentru că agorul sufletelor celor de față așteaptă să străncați simțirea cea roditoare de lapte bun a Sfintei Evanghelii și a înțelepciunii Sanctității Voastre.

După Sfînta Liturgie înaltii ierarhi au adresat credincioșilor îndîlnit cuvînt de învățătură și de mulțumire adăugînd accente și înțelesuri noi cu privire la străbătura a 110 ani de Autocefalie și a 70 de ani de Patriarhat de către Biserica noastră și cu privire la legăturile pontotodoxe și a mișcării Bisericii în lume.

În cuvîntul său, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic a subliniat trecerea prin istorie a Bisericii Ortodoxe, apreciînd robul ei, în timp, la păstrarea temeliei de credință, în ciuda greutăților pe care le-a întâmpinat și a vitregilor vremurilor. În cuvîntul înflăcărate Sanctității Sale, adresîndu-se mîilor de credincioși și radioascultătorilor, a spus:

«Exprimăm mai întâi recunoștința noastră și mulțumirea noastră rădăcinată pentru faptul că împreună cu Prea Fericii și înalt Prea Sfinții Ierarhii, Mitropoliți și Episcopi care ne însoțesc, avem astăzi detașată bucurie să adăsem jertfa nealungătoare lui Dumnezeu în această catedrală Sfîntă și pentru faptul că de ieri ne aflăm în această sfîntă și binecuvîntată Moldova».

Prin Fericele Teotii,
Prin Iubite frate în Dintesa Patriarh al României,
Prin Fericii Patriarhi frați,
I.P.S. Mitropolit al Moldovei Doct.,
I.P.S. Arhiepiscop, Episcop,
Iubii frați, dănașe autorități locale, teafii în tu Domnii !

Slavă lui Dumnezeu pentru toate, Slavă lui Dumnezeu, Cel ce ne-a dat nouă darul împreună-slujirii în această măreașă catedrală mitropolită a vechii cetăți a Iașilor !

Slavă lui Dumnezeu, Cel ce ne-a dat nouă bucuria sărbătorii împreună a celei de a 110-a aniversare de la proclamarea Autocefaliei Sfinței Biserici a României, prin ternașul patriarhal și sinodal al Patriarhiei Ecuменice și a 70-a aniversare de la înălțarea ei, tot printr-un urmaș neamului și Bisericii noastre a Constantinopolului, la rangul de Patriarh.

Slavă lui Dumnezeu, Cel care ne arată acum prin propria noastră experiență că pe bună dreptate Biserica Mamă a ridicat pe înca ei, Biserica Română, cea într-o vreme vrednică, la rangul de Patriarhie.

Slava lui Dumnezeu pentru cinstea ce o face Bisericii Mamă creșterea rădăcinii sale fiice, pe care o constatăm cu propriii noștri ochi.

Slava lui Dumnezeu, Cel care a salvat pe încă tu Iude, Slavă Celui care a înviat pe Sfântul Apostol Pavel din moartea cea spirituală și, din prapustitor, l-a transformat în Apostol al neamurilor.

Slavă lui Dumnezeu, Cel care din nemămurate necredințe, de-a lungul secolelor, a salvat rădăcina cetate a Iașilor care ne înălțăminte astăzi și a învrednicit-o de o frumusețe vrednică de toată lauda.

Slavă lui Dumnezeu, Celui ce a înviat din morți și Cel ce laviază rădăcina ce noi din morți.

Slavă lui Dumnezeu, Celui care a biruit moartea și ne salvă pe noi tu cel care ne crede în El nu va posta moartea și va trece din moarte la viață !

Slavă lui Dumnezeu pentru prapustio pe care cei care cred în El le-au suferit și încă le mai suferă !

Slavă lui Dumnezeu pentru că astăzi ne încercă pe noi ca, prin foc și în nemărginita Sa dragoste, vrea să ne facă sur inimă și curaj pe prin foc !

Slavă lui Dumnezeu pentru răstălmăcirea pe care ne-o îngăduie între prapustio, bucurându-ne înădă de terminarea poterilor noastre, ca să putem rezista la următoarea încercare.

Slavă lui Dumnezeu deoarece ne-a dat iubita noastră Iviscă și prin aceasta posibilitatea să vedem și dincolo de granițele celor văzute!

Slavă lui Dumnezeu deoarece văzând și dincolo de cele văzute, înțelegem că prin oglinzile în chip talaiu răsănitele țințelor, ca și ale evenimențelor istorice și participăm astfel, cu mintea, la planul cel puțin-înțeles și preadescoperit al lui Dumnezeu pentru lume.

Slavă lui Dumnezeu deoarece dăruindu-ne această țință, face să creștem dragostea noastră pentru El, dragoste de fi față de dragostea descoperită a unui Tată iubitor.

Slavă lui Dumnezeu deoarece nu ne-a lăsat pe noi orfani, pentru că am cunoscut mărinimia nemărginită a părintelui Sale griji.

Slavă lui Dumnezeu pentru absoțtența în această sfântă biserică, din biserică Sfântii Trei Ierarhi, în secolul trecut, a sfintele moarte a Curtoanei Paraschiva, strălucindu-ne amintire astfel de marea binefacere a conștientului domnitor Vasile Lupu al Moldovei, care în anul 1641 a început toate datoriile existente ale Patriarhiei Răsăritice, iar predecesorul nostru de atunci, Patriarhul Martirie, a trimis în schimb aceste sfinte moaște, legatur de neprețuit al călășii țării. Acest lucru stăpân se amintire și de caracterul supranatural al Ortodoxiei.

Curtoana Paraschiva s-a născut în Egiptea, în regiunea Teacii de est, a fost înmormântată în Călcăta, în anul 1648. Regele bulgar Ioan Asen a luat moaștele sfintei de la cruciați și le-a adus la Târnovo. După moartea orașului Târnovo, regele sârb Milija a dus sfintele moaște, în 1386, la Belgrad, iar de acolo au fost aduse la Constantinopol și așezate în Catedrala noastră patriarhală.

Curtoana Paraschiva este mult cințată în orașul nostru, este cințată la Belgrad unde se păstrează biserică din cetatea Calendikon.

Da, Slavă lui Dumnezeu pentru toate! Toate însă sunt mici. Toate s-au plecat în fața nemărginirii năsei a lui Hristos pentru noi! A plecat pentru noi, ne-a iubit pe noi împreună cu El. A iubit Hristos și moartea a fost biruită. Unde-ți este, moarte, baldul tău? Unde-ți este ție, iadule, biruința? A iubit Hristos și s-a arătat ucenicilor care stăteau cu ușile închise. A iubit Hristos și se arată nouă, care avem ușile inimilor noastre închise. Deschideți porțile! Deschideți larg porțile, ca să intre Hristos, căci acolo unde este Hristos este bucurie și veselie, acolo unde este Hristos este pace și armonie. Hristos este prietenul nostru, prietenul adeseori, prietenul desăvârșit.

Slavă lui Dumnezeu, Cel ce ne-a învrednicit pe noi de prietenia Lui, în persoana Sfântului nostru Iudei Hristos.

Slăvi lui Dumnezeu pentru că făgăduința Sa nemincinoasă, ce va fi cu noi până în sfârșitul veacurilor, constituind ancora nădejdii noastre de care ne bucurăm atât.

Simples prezența Lui cu noi, o simțim împărțindu-ne cu cinstitul și dăltătorul de viață Trupul și Sângele Său, ne transformăm în ceva cu totul diferit și minunat. Este transfigurarea celor ce sunt de-a dreapta Celui Preaînalt.

Atunci toate se preacîmbă. Pașii noștri se îndreaptă spre a bine-vesti oamenilor, spre a sluji fratelui, smerențului nostru, fratelui nostru mai mic, al prezentului nostru Iisus Hristos, Care ne iubeste și pe Care îl iubim.

Mămintele noastre lucrează fără ostentăție și cu mult entuziasm lucrarea cea bună. Duhul nostru se revărsă și îmbelșughează în una întregă zădărnici : pe cea vădită și pe cea nevădită, pe cea omenească și pe cea de dincolo, pe cea materială și pe cea spirituală. Inima noastră se îndreaptă spre toate înșirate, spre zădărniciile celor vii și spre cele ale celor ce trăiesc să se nască. În nici o parte nu mai simțim dogmană. Pe cei ce ne iubesc, îi iubim, dar și pe cei ce ne urăsc îi iubim, celor ce ne fac rău le facem bine și ne rugăm pentru cei ce ne ocărăsc.

Slăvi lui Dumnezeu, Cel care ne-a descoperit nouă adâncul neștiințelor și bucuriei acestui fel de viață, al unei bucurii neșpanz de mare, al unei bucurii populare, al unei bucurii mai presus de lume, al unei bucurii ce se împărțeste din forțarea cea dumnezeiască.

Slăvi lui Dumnezeu pentru toate ! Slăvi acum, Slăvi pentru totdeauna, Slăvi în veacii veacilor ! Amin.

După Sfânta Liturghie, înalta țeară și adresa credincioșilor mijlociată cuvânt de învățătură și de mustrare, adăugând auzența și atențiunea noi cu privire la sărbătorirea a 110 ani de Autocefalie și a 70 de ani de Patriarhat, de către Biserica noastră, precum și cu privire la legăturile panortodoxe și a mișcării Bisericii în lume.

Astfel, Sărbătoarea Sa Paternă Patriarh și Papi al Alexandriei și al întregii Africi a spus :

• Prea Fericitule Voastre,
Iubit Prea Sfințite și Prea Sfințite Voastre,
Iubiți credincioși români,

Neșpanz bucurie avem găzduindu-ne astăzi în mijlocul unei mulțimi dreptcredincioase venite la înverul cel vesnic al învățăturii Mîntuitorului Iisus Hristos. Suntem impresionat de esența oamenilor de pe aceste frumoase plajuri ale României și le mulțumim lor și mai ales înalt Prea Sfințitelor Sale Doamnelor, pentru primirea călătorească pe care ne-o rezervă.

Între-a aşezarea ambianţă de mângâiere şi reculegere, de trăire într-o prezenţă comunitară cu fraţii noştri ortodocşi români, mă simt dator să Vă transmit salutul Bisericii Alexandriei, al credincioşilor pe care-i păstoreşte şi care adesea se confruntă cu greutăţi de care Dox. noi de aici suntem ferici.

Alături-ne în această sărbătoare după sărbătorire, mulţumim Prea Făcitorului Părinte Patriarh Troicistii pentru invitaţia cea ne-a făcut-o de a participa la aniversarea Bisericii Ortodoxe Române şi de a ne afla acum în acest minunat colţ de ţară, toate momentele petrecute în România — precum şi cel de acasă — întărindu-ne nădejdea în luptarea noastră şi a Bisericii pentru binele oamenilor.

Suntem impresionat de a putea constata aici continuitatea unei măreţe tradiţii ortodoxe care a dat forma Bisericii Ortodoxe Române în toate lăzile şi ne-am rugat în această catedrală ca Dumnezeu să ocrotească şi de-acum înainte Biserica şi poporul român.

Tuturor binecuvântările noastre şi mulţumirile pentru clipile de întâlnire sufletească pe care ni le oferii.

Din partea Patriarhiei Ierusalimului s-a adresat celor prezenţi înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Cerastinescu de Skytopolia care a spus :

«Prea Făcitorule Vostră,
Prea Sfinţite şi Prea Sfinţite Voastre,
Iubiţi credincioşi,

Vă aduc salutul şi binecuvântarea Prea Făcitorului Dindor. Patriarhul Ierusalimului căruia îl voi şi transmite bucuria duhovnicească prilejului şi de această întâlnire şi împreună slăvire în monumentală catedrală a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei.

No putem să ne stăpânim emoţiile trăirii alături de un popor atât de atâta credinţă, Biserică şi tradiţiilor sale. Este pentru noi un balsam să vedem cum Biserica Ortodoxă Română aşteaptă între cele duhovniceşti şi în general în luptarea sa în lume, afirmându-se ca mare prestigiu în lumea creştină. Această stare ne dă şi nouă încredere că ne luptăm împreună cu Dumnezeu ca să şi fraţii noştri români şi să biruim ca şi ei prestaţiile pe care le îndeplinesc, unii mai avuţi, alţii mai puţin.

Participarea la toate momentele de seamă ale aniversărilor Bisericii Ortodoxe Române ne-au impresionat profund iar cel de faţă ne cuprinde cu încredinţarea sa de simfonie şi pictate.

Fie ca Dumnezeu să aperează răvna Voastră pentru Biserica lui Hristos spre bucuria şi înălţarea Voastră, a tuturor lăzilor credinţa cea adevărată, într-o nădejde creştină pentru viaţa de aici şi cea veşnică şi într-o dragoste care să înălţeze veşnic sufletul nostru.

Dumnezeu să Vă binecuvânteze în.

Prea Fericitul Hrisostam, Arhiepiscopul Cipruiei, în cuvântul adresat credincioșilor a prezentat, pe lângă cinstita știință trăită în catedraia mitropolitănească din Iași, și frumusețea ortodoxiei românești aflată într-o strânsă legătură cu poporul dreptcredincios, asajat trup și suflet valorilor ortodoxiei românești. În același context Prea Fericitul Sa s-a referit și la greutățile pe care Biserica Ortodoxă le întâmpină în alte părți. Prea Fericitul Sa a spus :

«Iubiți frați,

Mare bucurie avem vădind libertatea Bisericii Ortodoxe surori manifestată prin credința puternică a credincioșilor ei, care și-n zilele trecute la București și acum la Iași vin cu sufletul și inima deschise spre primirea învățăturii, adevăratilor și harului ce se revărsă asupra lor prin Biserici. Înjălbim acum de ce Biserica Ortodoxă Română, supusă în trecut unor mari persecuții și-a menținut forța și prestigiul și-n acele vremi și a ieșit din acele încercări cu prestigiul sporit. Ne gândim că la aceasta au contribuit înalții ierarhi care, cu răbdare și înțelepciune, au știut să conducă Biserica în acele vremuri. Și ne gândim în mod deosebit la Prea Fericitul Paterul Patriarh Teodotus care a străbătut toată acea grea perioadă păstrând permanent aprinsă candela jertfei și a speranței și care acum se poate bucura de răvna într-o slujirea Bisericii lui Hristos. Și dacă ne gândim la suferințele trecute ale Bisericii Ortodoxe Române avem încă, din păcate, în față, suferințele altor Biserici Ortodoxe care se confruntă cu războaie determinate și de considerente religioase, în numele unor principii de intoleranță, sau altele așezate în voința lor națională și persecutate, în virtutea aceluiași așteptării dure, așa cum este și situația din Cipru unde, prin separarea țărilor, o parte din frații noștri sunt împinși și persecutați.

Totul este momente de înălțare sufletească și bucurându-ne de libertatea pe care o aveți Vă îndemnăm să Vă gândiți, pururea și la suferințele altor frați într-o ortodoxie și să îndrăzniți rugăciuni pentru izbăvirea lor. Să nu lăsați să se treacă sub tăcere aceste suferințe, persecuțiile înșelătoare, batjocorirea sfintelor locașuri, marilor monașilor și al preșoților, umilirii de tot felul.

Prin comuniunea noastră să ne împărtășim și bucuriile și necazurile și — într-o armonioasă conchitare — să ne așezăm reciproc și să luăm mai înălțuri din încredințele de tot felul.

Mulțumim înalt Prea Sfințitului Dascăl pentru primirea înțeleasă a credincioșilor pentru dăruirea lor în lupta cu greutățile, cu ispitele și pentru pilda ce ne-o dau într-o adevărată biruință noastră.

© înțeleg să bine-vedemtoare poporul român !-.

Sanctitatea Sa, Pavele Patriarhul Belgradului și al Serbiei, mărturindu-și clerului și credincioșilor români, a menționat, ca și arhivele noastre săi, impresia deosebită față de realitățile din țara noastră și a spus să mulțumescă pentru sentimentele de cordialitate cu care scoli Ortodoxiei au fost întâmpinați peste tot, iar acum în Moldova, spunând :

*„Prea Fericele Patriarh Teoclit,
Înalți Prea Sfințiți Mitropoliți Daniel,
Frații frați,*

Dăm slavă lui Dumnezeu pentru clipele de trăire duhovnicească pe care avem onoarea să le petrecem împreună în acest loc sfânt de trăire ortodoxă și de puternică viață religioasă, meniu și dăruitoare de forță spirituală, prin care să învingem greutățile și răutățile vremii.

Acest loc de pelerinaj și de închinăciune, la care de sute de ani sălăjeștii este puternic în ajutorul dinu obștirii prin credința stăruitoare, este acum și o manifestare de dragoste creștină cu care ne înconjurăm și la care răspundem cu aceeași căldură, mulțumindu-Vă pentru această primire deosebită.

Am venit să ne rugăm la moștele Sfintei Parascheva — cinstită despotrivă și în țara noastră într-un moment când avem mare nevoie de mijlocirea ei pe lângă Dumnezeu. Adăugăm, cauzată de rugă, frecvna de a fi împreună cu frații într-o credință care ne întâmpină cu atâtă căldură. Vom transmite credincioșilor noștri aceste sentimente pentru a se împărtăși și ei de bucuriile duhovnicești ale acestor clipe solene.

Împlinim acum bucuria de a fi avut cu câțiva timp în urmă, pe Prea Fericitul Patriarh Teoclit ca pe în țara noastră și de a-l asculta cuvintele de învățare și de îndemnatore de care avem atâtă trebuință. L-am ascultat și astăzi când, poate semnificativ, s-a referit la puterea Mădularului lipa Iluziei de a readuce la viață pe cineva tot laur. Într-o asemenea putere sălăjeștii și noi pentru ca în țara noastră viața să lăruie moartea care acum se găsește la tot pasul. Pentru aceasta ne rugăm — și și scapă — și când vedem că de puternică este credința voastră, nu ne pierdem speranța. Vă mulțumim că prin măritoria stăruitoare a rugărilor Voastre ne întărim într-o sălăjeștii înșurși și împăcări între popoare.

BINECUVÂNTĂMÎNĂMÎNĂ în această și în care ne-am rugăm în rugărilor noastre comună în numele și întru slava lui Iesus Hristos Domnului, Izbăvitorului și Stăpânului vieții noastre. Amin-

În încheierea știrii de covârșiri a fetei ascultat cu aceeași atenție și Prea Fericitul Ioan — Arhiepiscopul Finlandei care, subliniind afinitățile dintre ortodoxia românească și cea finlandeză, dintre poporul

namân și cel finlandez, de similitudinile în lupta pentru dreptate și adevăr împotriva asuprițiilor de toate nuanțele politice și religioase, a spus :

«La bucuria de a participa la aniversările a 110 ani de autocefalie și a 70 de ani de patriarhat al Bisericii Ortodoxe Române, invitați de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, adunăm și pe ceta de a ne găsi astăzi în mijlocul unor frați animați de același crez ca și al nostru, crez pe care îl trăim cu cea mai puternică încredere în învierea sfântei noastre Biserici Ortodoxe, în dreptatea și în lupta noastră. Și datorica acestei prezențe și înalt Prea Sfințitul Daniel căruia îi mulțumim cu aceeași căldură.

Știm că ați trecut prin greutăți până la atingerea acestor minunate clipe de libertate, dar nimeni, niciodată — chiar și noi, nu a fost scutit de încercări. Prin rugămintea stăruitoare ortodoxia noastră, mai devreme sau mai târziu, mai ușor sau mai greu, le-a biruit pe toate.

Văzându-vă înălțați cu mâna la Dumnezeu ne întărim și noi în credință și ne întoarcem în țările noastre cu nădejdea că pentru Biserica Ortodoxă viitorul va însemna o și mai mare afirmare în viața popoarelor noastre și a lumii.

Fiecum de începem cu încrederea că toate noastre relații de înțelegere și colaborare se vor intensifica spre folosul credincioșilor noștri.

Dumnezeu să Vă îndurăvânteze și să reverse darurile Sale cele minunate asupra voastră».

După slujbă, înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel a oferit invitaților cașpeți un dejun în Palatul Mitropolitan, în cadrul căruia, exprimându-și din nou satisfacția Sa și a celor prezenți, pentru participarea la aniversările Bisericii Ortodoxe Române, Sărbătorile Sa Marițimeu I, Patriarhatul Ecumenic, a spus :

«După calcndarul Bisericii noastre astăzi facem pomenirea Curioarei martire Anastasia Borneasa și a Curioșului Părintelui nostru Avramie

Prea Fericți și înalt Prea Sfinți frați în Hristos,

Distinși reprezentanți ai autorităților locale și

Subiți frați de credință împreună această sărbătorirecăt adunare.

Imnograful bisericesc numește pe sfânta de astăzi oder al lociourii noastre) a lui Hristos și bucurie a martirilor amintindu-ne totuși că Biserica noastră cea care ne-a schizat și pe noi astăzi aici este Biserica martirilor și a sfinților bărbați și femei care merg înainte noastră arătându-ne călea către Cina nuntii Mielului — Cina cu Biserica (Apocalipsa 19, 9).

De Avramie imaginea lui îl nărușește următor al ospitalității Patriarhului Avraam.

Este evidentă deja ferocita coincidență ca în ziua de pomenire a Sfântului Avramie noi să ne bucurăm de ospitalitatea avraamică noi toți în această reședință. Slavă iubitorului de oameni Dumnezeu Cel închinat un Treime pentru această rânduială a vremurilor și a lucrurilor.

Celor care cunosc tradiția acestei case străvănicioase care ne ospătează astăzi îmbelugată nu ni se pare deloc surdă priveliștea mănușată a acestei mese plină de ofrandele dragostei multe. Deoarece și în afiele arhipăstoririi Voastre Prea Fericele Patriarh al României TEODOSTIE, această casă ne-a oferit de asemenea ospitalitate avraamică.

Păstrător al tradiției vrednicului Dvs. urmaș în toate, vedem că este în același timp fidel păstrător al sfântului Sfântului Apostol Pavel, care pomenesc «cu ospitalitate să nu rămâneți în silare» (Evrei 13, 2).

Măsurămă căldura înalt Prea Sfințitului și iubitorului frate în Hristos, Mitropolit al Moldovei și al Bucovinei, Dănil pentru toate manifestările de dragoste și Vă felicităm suflet și sufletul Dvs. în via Domnului s-a dovedit deja în multe chipuri redresoare în vremuri de această duhovnică. Acestea toate înălțate sufletul și dau aripă speranței. Trebuie însă să conștientizăm, iubitor frate ca toate acestea nu înseamnă și se vedește ori de câte ori vede în sinul său țerafii tineri cu deplăcută răsărire și măiestrie lor și purtători ai darurilor Sfântului Duh, lucrând spre binele cel către Dumnezeu și spre mănușire semenilor.

Se bucură întreaga ortodoxie, un spus Se bucură comunitatea universală a Bisericii și confederațiilor ale căror nevoi le-ai știut timp de mulți ani în chip ortodox deci civilizat, sincer și folositor și ale căror perspective le creștăți în.

Cunoașterea, iubite frate, mișcarea care V-a fost încredințată în Comisia pregătitoare a celei de-a doua Adunări Ecumenice Europene de la Graz din Austria, în iunie 1997. Și suntem siguri, că experiența ecumenică, înțelegerea și viziunea irenică a înalt Prea Sfințit Voastre și a celorlalți membrii ortodocși ai Președinției și ai C.C. și C.B.B. și ai celorlalți colaboratori, vor contribui în mare măsură la dizolvarea la bun sfârșit, după voința lui Dumnezeu a acestei Adunări extrem de importante, a Bisericii și Confederațiilor din Europa.

Este de acum foarte clar, că succesul acestuia va fi în funcție de bunăvoința și capacitatea noastră a ortodocșilor și a tuturor creștinilor din Europa, așa înalt, cu smerenie și peștință sinceră să trimis buna înțelegere ca dar a lui Dumnezeu și ca uror de viață nea și de nădejde în Hristos.

Este de prisos să mai spun, desigur, că la această întâlnire eumenică ca și la altele, noi ortodocșii suntem datori să oferim, pe măsura posibilităților, experiența autentică a Bisericii noastre, experiență de viață în Hristos, cu puterea Duhului Sfânt, spre Slava lui Dumnezeu Tatăl și spre mântuirea oamenilor.

Toate acestea spunând, cu mîltă mulțumire, din adâncul inimii, ridic pahara în sănătatea distanțelor comenene, cuprind, pentru zădărnica cea între Dumnezeu și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, pentru România și propășirea poporului român prătic, în pace, libertate și înțelegere, sub binecuvîntarea Scaunului Dumnezeu.

În după amiază zilei de 24 octombrie, mulți noștri au mers la mănăstirea Săbăria unde s-au închinat, într-o atmosferă de adăugă treire duhovnicească, cu slujba slujbei mănăstirii și cu P. C. Arhimandrit Cleopa, duhovnicul și cărturarul ascetic, de profundă trăire și simțire ortodoxă.

Făcînd o referire și o reflecție asupra însemnății trăirii în duhul Ortodoxiei, sîncetătesc să înțelegem în a subînțel cătreva din resturile luptei duhovnicești în următorul cuvînt adresat tuturor celor prezenți.

*Prea Fericită Teofania, Patriarh al României,
Sfânt Prea Sfințite Daniel, Mitropolit al Moldovei și Bucovinei,
Binecuvîntați părinți și frați,*

Domnul ne-a încredințat că Tatăl lucrează și El lucrează pînă astăzi. Lucrează ca și cap al Bisericii Sale în moduri pe care numai Acela le știe și prin mălularile trupului Același, prin noi toți.

Este mare bucuria noastră în viața prin aceste Jimturi de înțelegere lucrare duhovnicească. De aceea, căuți frați, în Sfînta noastră Biserică se afirmă și este simțită ori se înțelegă bună, iar aici, la mănăstirea Săbăria, în mod deosebit se desfășoară o lucrare specifică, o lucrare de treire în planul duhovnicec.

Însemnătatea acestei lucrări duhovnicești este însă subestimată de unii dintre noi, dar această na cunosce și lumea duhovnicească care ne înconjoară. În această ignoranță a lor sunt însă rebiți de curajele forțelor răului unde se și înalțau. Să înțelegem în efectul lor de a se salva din aceste curse sunt înconjurări de oarecîi răzvrătiri și de dăburile cele rele. Cu demădare în epoca noastră, mai ales în această situație sunt popoarele noastre ortodoxe și Bisericile noastre Ortodoxe. Aceste dăburi au dezvoltat o abilitate uriașă și multă dintre oameni au fost aruncați în foc, iar alții au fost condusi la sinucidere în masă, au fost atrași sau sunt atrași de jertfe omenești, determinate de dăburile cele rele, așa cum suntem informați de mijloacele de informare în masă. Aceste dăburi rele le vom împiedica să pătrundă într-o țară ortodoxă numai

prin lupta și lucrarea duhovnicească profundă, prin care ne vom lumina noi însine și pe cei din jurul nostru. Lupta aceasta cea bună dacă o vom desfășura cu credință tare, vom fi lumii sprințe. Știm că vrăjmașul nostru umbilă răzănit ca un leu ca să ne înghită pe noi, dar știm de asemenea că avem alături de noi puterea Domnului nostru Iisus Hristos. Având simțăm și noi datori ca și Sfinții noștri Părinți, să dăm dintru noi atenția, să stragem harul lui Dumnezeu, să ieșim biruitori din luptele cele duhovnicești și să ajutăm pe cei mai slabi dintre semenii noștri. Căci de câtă mântuirea nu poate fi dobândită. Și ne bucurăm că așa se duce lupta cea bună.

Ne exprimăm bucuria și profunda noastră emoție că astăzi-seară, în acest loc sfânt, înălțăm pe venerabilul și iubitul nostru părinte Cleopa. Vestea nevoișelor și atenției sale se depășia demult granițele acestei mănăstiri, dar au depășit și granițele țării și au ajuns demult la marginea lumii ortodoxe. Smerenia noastră, împreună cu cetății părinți ai Bisericii, îi cerem rugămintea și binecuvântarea sa pentru succesul în lucrarea noastră arhiepiscopalească. La rândul nostru adresăm obștii Sfintei Mănăstiri Sihăstria binecuvântarea noastră patrilarnică și urările noastre, precum și ale celorlalți părinți arhiepiscopali și frați împreună cu noi. Să dăruie Dumnezeu-văstră tuturor amare și blăstăte în lupta duhovnică voastră duhovnicească; din înalt inima vă dorește Smerenia Noastră ca unor fii iubitori și încregului popor.

Harul lui Dumnezeu, al Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu voi cu toți!

După popasul duhovnicesc de la Sihăstria, s-a mers la Mănăstirea Secu, unde — după cuvântul de înălțare rostit de Prea Cuviosul stareț — Savaftărea Sa Bartolomeu I, a flout și în acest loc binecuvântat, să adreseze cuvânt de mângâiere obștii sfintei mănăstiri, în care a spus:

*«Prea Ferice și iubite frațe Taociat, Patriarh al României și împreună slăvit,
Înalt Prea Sfințite frațe Daniel, Mitropolit al Moldovei și Sucevei,
Prea Cuviosul Părinte Stareț,
Iubiți fii în Domnul.*

Cu vrednicie am sălăvit pe Cel Prea Înalt pentru toate bunătățile date vouă. Iar inima noastră conștientă să vădeze și să-l înalțe într-o slavă și cântare de mulțumire.

Căci în mijlocul tuturor greutăților ne-a dăruit zile de bucurie și veselăsură. Înălțăm înure fii iulăci și prieteni dragi, ale căror chipuri înflorite mărturisesc bucuria inimilor lor. Bucuria transmisă și celor

din jurul lor și pământ. Nouul celor ce avem fericierea de a străbătari împreună cu ei cel de-al 110-lea an de la proclamarea Autocefalității sfintei și preaslăvitei Biserici, Bisericii Române, și cel de-al 70-lea an de la acordarea demnității patriarhale. În plus am avut șansa de a vizita și această sfântă mânăstire și de a săliți pe Dumnezeu împreună cu Prea Cuvioșia Voastră și obștea mânăstirii.

Acesta este un prilej de deosebită bucurie, căci Sfânta Mânăstire Nea conține și de-a lungă mărturie despre Cel închinat în ea cu mult zel, Domnul Iisus Hristos. Această mărturie este înălțată de măcenția cămășilor acestei obști, ucși acum 150 de ani.

Această măcenție face ca mărturia aceasta să fie vrednică de crezare. Căci a pecetuiți-o și pecetuițologic prin sângele celor ce o dau. Întotdeauna se cere jertfă pentru înălțarea mărturiei noastre întru Hristos, jertfă fie de sânge, fie de osteneală și sudoare, fie de bani sau de bunuri materiale. Nimeni nu poate să dea mărturia cea bună întru Hristos fără a jertfi ceva din cele ale lui.

Jertfa, măcenția în orice chip, cea nebușită poate asupra noastră de prizonieri credinței, dar și cea, în chip înțelept, luată asupra noastră de noi însuși prin acesta ceu după Dumnezeu, pe măsură necesară de a fi amatori de pășuni iar nu amatori de trup, constituie cheia prin care se deschide ușa libertății în Hristos. Jertfa exprimă dragostea noastră către Dumnezeu și către semenul nostru și atrage bucuria de har de la Dumnezeu și dragostea cămășilor lui, iar uneori face să vibreze și corzile nobile ale cămășilor împietriți, ascunse sub petimile rigide și stărnite și în aceștia sentimente bune. Dar din fericierea nu înțelegem...

Jertfa și sfârșitul și simbol, Crucea, sunt adevărate slavă a Bisericii, sunt adevărate slavă a lui Dumnezeu. Atunci s-a sălviț deplin Fiul lui Dumnezeu, când necășit de oameni a fost înălțat pe lemn, și nu când cu ramuri de finic era lăndat prin cuvintele: «Binecuvântat cel ce vine, esana întru noi de sus».

Atunci când și noi, cei ce purăm numele Lui, prin dragoste îl urmăm, nu trebuie să căștăm laudăle mulțimii, ci să-l sălviț în rându-ne prin ridicarea Crucii noastre, oricare ar fi ea. Și să-l lăndăm pe Cel ce vine întru slavă, dar și pe cel ce vine cu cunună de spinii. Și să-l căștăm și să-l mulțumim, Lui celui ce ne dăruiește zile de bucurie, ca cea de azi, dar care înțeară și mărturia credinței noastre prin diferite necazuri și ispite, de care ne rugăm din inimă să ne ferescă Domnul de bine dător. Cel prea lăndat și prea înălțat în veți.

Împărtășindu-vă binecuvântarea noastră patriarhală vouă celor ce sălviți pe Domnul ari împreună cu noi, îl înălțăm rugătoare ca să ne

introducusem pe toți să-l săvrim din nou în veșnica Lui împărăție, în veșii vecilor. Amin!

Scara, după o zi plină de activități cu profunde semnificații duhovnicești, s-a poposit la Mănăstirea Neamț, unde la cina servită în cea de-a doua Săptămână Sa Bartolomeu I, s-a referit din nou, la bogăția și plenitudinea trăirii întru Hristos, menționând :

«Prea Fericită Trăitorie, Patriarh și Bucureștii
și al întregii Români,
Iudei Prea Sfințite frate Donel al Moldovei și Sucevei,
Prea Cuvioase Părinte Stareț și Sfințită obște,
Iubiți fi ai Bisericii,

Grecii antici, introdusând prin ceea ce Părintele românesc «legea spermatice» unele rațe ale adevărilor dumnezeiești, au legat causal libertățile sufletească, fericirea și libertatea. Sunt alții sufletești care coexistă cu necesitate. Nu poate cineva să fie fericit fără a fi liber și nu poate fi liber fără conștiința adevărului. Deci libertatea și fericirea se nasc din virtute, care caracterizează sufletele libere de cărtire, înțelepciune, împietrirea inimii, iubirea de sine și celelalte patimi. Biserica noastră Ortodoxă este virtuoaasă, pururea fericită în Hristos, și de aceea este liberă în Hristos. Nu vrea să supună pe nimeni, nu răvine libertatea nimănui, pe toți chemându-i la libertatea în Hristos și-i îndeamnă spre înmulțirea talanților dăruți lor de Dumnezeu. Și se bucură și e mai fericită când se asigură că iubiții ei îi propășesc în orice domeniu, dar, în special în cel al libertății întru Hristos.

Această libertate este o înșirire ce aparține omului îndumnezat după har. Când există, ea vedește natura împărătească a omului, a celui ce se asemănă împăratului a toate Dumnezeu. Ea se desosește radical de falsă-nunțata libertate de a săvârși răul. Fiindcă «ceea ce se biruie, aceea se și robiește» (II Petru II, 19). Și prin urmare, săvârșirea răului e robie. Libertatea în Hristos exclude și când omul lui Hristos este ținut în robie în această lume, în strămtorare mare și nevoie. Este de dorit și izbăvirea din acestea, dar și în astfel de condiții, omul lui Dumnezeu se bucură de fericirea libertății în Hristos.

Închinând acești pașii, ne rugăm ca neamul României prietene, cu adevărată gândă strălucitoare ospitalității avraamice, să-și mențină pururea fericirea și libertatea în ciuda oricărei încercări, în fața durerii și robiei lumii, și să dobândească libertatea în Hristos, comună tuturor libertăților. Încă ne rugăm ca Domnul să călăuzească tuturor neamurilor săvârșirea convingere că respectarea libertății celuilalt este lucru de seamă.

Încât să dispună din lume stăpânirea omului de către om și a neamului de către alt neam. Amin».

La 20 octombrie 1993 delegațiile Bisericii Ortodoxe, însoțite de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înalt Prea Sfințitul Daniel și ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române au participat la un act solemn, cu profunde semnificații culturale și duhovnicești, slăvirea noii biserici a Centrului Cultural Pastoral de la Durin, complex spiritual ridicat în ultima anș prin strădaniile I.P.S. Daniel.

Mal întâi, la Mănăstirea Neamț, a avut loc întâlnirea cu cliștea monahală apot cu clerici Seminarului Teologic.

Oaspeții au fost primii după toată rânduiala monastică, în dașții de dispoziție și-n prezența întregii obșci monahale, P. C. Stareț Irineo Ciurbeja adresând următorul cuvânt de bun venit :

«Sancțiunea Voastră,
Prea Fericităe Voastre,
Înalt Prea Sfințităe Voastre,
Prea Sfințităe Voastre,
Prea Curtea și Prea Cuvnăci Părinți,
Iubiți ascultători,

Bine ați venit în vestita lavră a Neamțului, Vista monahala pe care-o piniți datează dinainte de secolul al XIII-lea. Biserica în care ne aflăm este înscrită de Ștefan cel Mare și Sfânt, iar în această lavră care a considerat cea mai mare din România, cunoscută și ca «Ierusalimul românesc», s-a afirmat o viață de mare spiritualitate și de profundă grijă de suflet și pentru cunoștințele trapezilor, să amuzi doar câteva nume vestite din poștălavră : Paisie Velichovski cel sfânt, și al mai numesc pe Harie, Nifon și, mai aproape de noi, patriarhul Nicodim care a fost stareț aici. Și nu trebuie să uităm că de aici a pornit și a început viața călugărească Prea Fericitul Părinte Teoctist și tot de aici au pornit o serie de ierarhi vestiți cum sunt : I.P.S. Neamț, P. S. Epifanie, I.P.S. Pimen, P. S. Chersaum. Și tot aici s-a dezvoltat, încă dintră începuturi, o viață culturală intenșă îmbinată cu rugăciunea și nevătăjele monahale. Și în zilele noastre se duce aici o viață monahală organizată, slujbe de zi de zi și cu viață și muncă la câmp, potrivit principiului «ora et labor».

Mănușirea Neamț trăiește astăzi unul din cele mai importante evenimente, pentru că promette un număr așa mare de frați și Prea Înalti Ierarhi, Părinți care sunt aici să lucră de binecredințarea Sancțiității Sale, a Prea Fericitilor Voastre, a Înalt Prea Sfințitelor Voastre și să înceapă cuvânt de înscăpătare».

Cuvântul de învățătură a fost rostit de Sfințitatea Sa Patriarhul Băneleșcu I, care a spus :

-Prea Fericele Părinți Patriarh al României,
 Înalt Prea Sfințită și iubite frați în Domnul,
 Mitropolita Doctul și Moldovei și Bucovinei,
 Iubiți părinți și frați,

Nu este timpul necesar ca să povestim câte lucrări frumoase, câte lacrimi mironice au vădit ochii noștri, începând chiar din această străveche mândărire, una dintre cele mai vechi, mai dobovrașești și active din Biserica ortodoxă soră a României.

Pentru toate câte am auzit despre contribuția acestei mândăriti la nevoițele sfinților și la formarea credincioșilor un singur lucru putem spune : că măcar este Dumnezeu între sfinții Săi și în lucrurile filior Săi. Vieta aceasta, cea ce vedem și cea ce auzim, este pentru noi o revelație a celor înalte de noi în zilele acestea, în care am prăznuit măcar o dată împreună cu Sfânta Biserică a României cea de a 118-a aniversare de la proclamarea Autocefalității și a 78-a aniversare de la dezbândirea cinstei patriarhale. Și bucuria noastră este mare, deoarece vedem cu ochii noștri vitalitatea și râvna cea către Dumnezeu a iubitei noastre țări și țărânilor ei, și spusele odată cu îngenul Apostolului : -Păstrază-te cea ce ai pentru ca nimic să nu-ți ia curajul. Să recomandăm, împreună cu Sfântul Apostol Pavel, fecerivla dăruie filior acestei Biserici, păstrarea noastră țării și li îndemnăm părințele : «Frule păstrază-te țarașii ce ai primit, respectând vorbările în deșert și contrazicerile rătăcirilor celei mîncășee, pe care unii neșăpătesc și-au pîndit credința». Este nevoie să ne amintim de aceste cuvinte vorcî în sine și fecare reșăpălit, pentru că în aceste vremuri din urmă au venit asupra Bisericii Ortodoxe de pretotindeni oameni mîndri, avînd rășăpălit oclăviei, dar puterea neșăpătesc și împotrivindu-se adevărului. S-au introdus vorbiri deșarte și dăcușii neșăpătesc, ca să rășăpătesc dacă este posibil și pe cei alieșii. Tu însă, fiul cel amărit în Domnul al Smețeniei Noăștre, oricare ai fi, rămîi în ceea ce ai învățat și în ceea ce ai fost incredințat că știi de la cine ai învățat. Ai învățat de la Sfânta Biserică noastră, de la Cuvîntul cel fără de greșăli al adevărului, al căruia cap, Doctul nostru Hata Kiritoș, ne-a făgădui că va fi cu noi fără întrerupere pînd la sfîrșitul veșăcuvilor și dincolo de timp, în veșnicie.

Așadar fraților iubești preșăpătesc pe care le-ați primit prin cuvînt și prin scrișărea Sfinților Apostolii și a Sfinților Părinți, stați neclintit și nu dați atenție dărușărilor noi care vin asupra voăștră. Iar dăcușii

nebușești și neînvițate lăpădați-le, știind că via dăd la lupte neîfăoștate și zadarnice. Sunteți fi ai Sfintei Biserici a României. Ați îndrumat poporul credincios întotdeauna, ați oferit ca ostași buni ai lui Iisus Hristos; luptați ca dăd lupta cea bună, propovădușiți și învățați, mântuiți poporul lui Dumnezeu, căci acesta ne va da nouă să măsoăm din pomul Vieții cel din rahat Său și din Marea cea acurată, ne va îmbrăca în haine albe și nu va șterge numele noastre din Cartea Vieții și va mărturisii numele nostru în fața Tatălui Său și-n fața îngerilor Săi.

Acum, din tot sufletul binecuvântările noastre patriarhale și vârstile noastre pentru neșia strădăniilor dumneavoastră. Săpetem cu Sfântul Apostol Pavel: «Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos însoțit și Dumnezeuul nostru și Tatăl Care ne-a iubit pe noi și Cel care ne-a dat nouă mângâiere voșcă și mângâiea cea bună, în care ne mângâie pe toți, și ne îndrează pe noi în voință și în toată lucrarea cea bună. Amin».

În acolitarea vizitelor noastre aici vă oferim crocea marii Biserici a lui Iisus.

Emoțional de acest dar aler, P. E. Stareț Irineu Chiorbeja a adresat cuvânt de mulțumire Sanctității Sale Bartolomeu I, arătând că această crocă și distincția va umplei inima de acum înainte cu stăruie alături mânăstirii de viață în România a Sanctității Sale și va constitui un indiciu de încredere și progres în viața spirituală.

În același cadru mistic și de legendă a avut loc și întâlnirea cu cadrelor disticte și elevii Seminarului Teologic Ortodox de la Mânăstirea Neamț, unde Prea Cuviosul Părinte Director Mihor i-a întâmpinat cu următorul cuvânt:

- Sanctitatea Voastră, Prea Părintele Vostru,
Înalt Prea Sfințit Părinte,
Prea Sfințit Părinte, iubiți oaspeți.

Ne bucurăm din tot sufletul că ați poposit aici la Seminarul Teologic de la mânăstirea Neamț, școala teologică a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, sub direcția conducere a P. F. Părinte Patriarh Teoctist și a I.P.S. Mitropolit Daniel.

Este o prăvălie cu veche tradiție aflată lângă mânăstirea Neamț, iar acum în școala aceasta învețe peste 300 de elevi și peste 100 de elevi monahi de la mânăstirile din Moldova. Bucuria pe care a avut-o România întregi așteaptă prezenta dumneavoastră, a distincțiilor oaspeți ai Bisericii noastre, bucuria noastră, aștăzi este înăd deplină, cu totul și cu totul desăvârșit, că ați venit, acum în început de an școlar, să binecuvântați anul început de an școlar, să refer la P. F. Părinte Patriarh Teoctist, care în ultima vreme, aproape la fiecare început de an școlar vine cu I.P.S. Mitropolit Daniel să binecuvânteze începutul de an școlar. Noi vă spunem bine ați venit în școala noastră — Seminarul Teologic de la mânăstirea Neamț — și vă rugăm să bine-

studiatul acest Seminar și elevii noștri, să binecuvîntați începutul nou al anului școlar și bisericii noastre pe care noi o zidim aici în cinsta Sf. Ioan Iacob Horevitul. Pentru că prin vizita P.S. Mitropolit Daniel am început ridicarea unei biserici în cinsta Sf. Ioan, după ce mai înainte am așezat tot aici o academie teologică tot cu numele Sf. Ioan.

Vă mulțumim din tot sufletul și dacă Dumnezeu va voi și sfântul va voi și binecuvînta Patriarhia de Ierusalim va voi. Vrem deci să scrierăm și către arhiepiscopul bisericii cu dorința ca să aducem pe Sfântul Ioan aici unde a fost călugăr și horevitul. Din dragostea profesorilor și elevilor, din dragostea poporului român, dorim să zidim o casă nouă Sf. Ioan : o casă frumoasă care să fie cea mai frumoasă.

Rugăm pe Înalt Prea Sfinția Sa, Mitropolitul Constantin, să transmită dorința noastră Prea Fericitului Patriarh al Ierusalimului. Încă o dată vă apăsăm : bine ați venit și vă rugăm să binecuvîntați pe elevii noștri...

Înalt Prea Sfinția Sa, Mitropolitul Constantin, recepțind această rugăminte a manifestării bunăvoință răspunde :

«Făcându-mă că imediat ce mă întorc voi transmite această cerere Prea Fericitului Părinte Patriarh.

Cuvîntului de întâmpinare a căpitan P. F. P. P. Partenie cu următoarele :

Scaunul vostru, iubite frate Patriarh al României, iubite Daniel, Mitropolit al acestei metropolii, părinte dăruitor,

Vă felicit pentru fapta dumnezeoasă : sînt responsabilitatea dumneavoastră, răspunderea în fața Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, răspunderea față de poporul lui Dumnezeu, țara de Biserica Românească și răspunderea față de ortodoxia înseamnă. Istoria Patriarhiilor noastre este legată de facultăți și școli teologice. Toate patriarhiile noastre au o istorie îndelungată a școlilor de teologie, a școlilor și academiilor teologice. De la vârsta de 10 ani am fost elev la un asemenea Seminar ; și am continuat studiile la facultatea de teologie din Halky. Așa am început și eu, la vîrstă ; și pentru prima dată am parțiat pantalonii lungi cînd am mers la seminar. Pe băncile seminarului eram un pic nedisciplinat. Și dumnezeoasă dragii elevi să fiți un pic nedisciplinată, dar cu măsură, deoarece sunteți viitorul ortodoxiei, viitorul Patriarhiei Românești. Pe voi se va sprijini mîna această Biserică Acașă-vă, dar ea numai ; să citiți și să învățați ceva mai mult ; să iubiți Biserica și pe Dumnezeu, și ea, cu siguranță, vă va arăta drumul. De asemenea și profesorii voștri și pedagogii voștri vă vor preșchi. Poate că unii sînt mai exigenți ; unii sînt mai blînde, dar să-i iubiți și pe unii și pe alții. Și mai ales să ascultați glasul și învățătura Bunului și Blîndului Păstor : ote cite «Căntă, Adversul și Viața». Cu aceste daruri să vă îngrezeve

Bunul Dumnezeu, iar de la noi înscuviștiri și urări de succes la învățătură».

În continuare, Săcătatea Sa Patriarhul Bartolomeu I a adresat literilor secretariilor următorul cuvânt de învățătură :

*«Prea Fericele Patriarh al României, domnule Teodorit
Iar! Prea Sfinșite Mitropolit al Moldovei și Sucevei, domnule
Daniel,
Bisercofitați elevi,*

Iubiți fi ai Bisericii.

—Pe Domnul Dumnezeu să așușă în inimile voastre, rotundana să fiți gata de apărare în fața tuturor celor ce vor de la voi socoteală pentru apărarea care și-au pus în voi, cu băndere și frică, având conștința curată (I Petru III, 15—16).

Acceasta îndeamnă cel dintâi dintre Apostoli, Săntul Petru. Iar voi încredințați fiind de curințele lui, în acest Seminar teologic, în care ne aflăm, cu emoție și cu bucurie vă pregătiți să dați socoteală de nădejea care s-a pus în voi.

Să lucrați lucrare apostolicească. Dorena la bun așușit a lucrului Vă va dărua conștința celui pentru care lucrați. Nu lucrați pentru vre-un patru din lumea aceasta, în schimbul unei plăți mai mari sau mai mică. Lucrați pentru Cel care este totu în toate, pentru Cel care ne-a iulit pe noi până la moarte, pentru împăratul toașegii aștiri, pentru Cel care ne-a numit pe noi prieteni ai Săi, pentru Cel care ne cheamă pe noi în masa Sa cea împărtășească pentru a ne hrăni cu Sine însuși, pentru Cel care pune în mâinile noastre propriul Său uel ca semn al dragoteii, al cinștirii și al grijii părințești, făcându-ne pe noi împoșcă moștenitori ai Pașii Său, deși suntem orbi, șchiopi, deși suntem slabi, scopindu-ne din neconștință și din înșinerie.

Cel ce ne dă nouă de lucru este bun și prieten și nu ne lasă până când ne va dărua nouă împărtășia Sa. Cel care se văd însă numai pe ei înșiși dintre toți oamenii, și cei ce se consideră centrul universului, vădând iadul în ochișă, și de iadul înșinerii lor nebând încredințați, aceștia își mișcă în derădere capetele lor viclene, refuzând dragotea lui Dumnezeu față de oameni. Unii ce șceștie nu sunt în mâna să înșierăgi cum Dumnezeu, Săpănuș a toate, ne-a dorit pe noi cu mișcă răvniță, și-a pășinat tronul Său, s-a îmbrăcat cu trupul nostru și s-a culcat în șceie, cum s-a înșierat pe cruce și pe cel ce L-au răștiegit l-a lertat și pe înșinerul cel dintâi l-a băgat în Său, deși nu spusese decât «pomeșta-mă Doamne»

Cu adevărat cruciatul crucii pentru Iudel este scandal iar pentru ei înşi nebulie, dar pentru noi cei măntuiţi este puterea şi înţelepciunea lui Dumnezeu.

Suntem datori ca în acest Seminar teologic să împlinim ca ceea ce pare nebulie să se dovedească adevărată înţelepciune şi iubire a lui Dumnezeu. Şi aflăm acest lucru din Sfânta Scriptură, din istorie, din toate ştiinţele, din scrierile Sfinţilor Părinţi, din experienţa Bisericii şi mai presus de orice de la Dumnezeu Irtat, prin descoperirea Sa în inimile noastre, dacă avem conştiinţa curată şi bună, dacă îl căutăm pe El cu glasul Său, dacă bătăind în sufletul nostru El vom auzi şi-l vom deschide.

Şi când vom găsi pe Hristos, când vom primi frumuseţea de neţămă şi scrierile felei Sale, când privirea Lui dulce va cădea asupra ochilor noştri, atunci inima noastră întreagă se va descoperi din dragoste, bucurie şi recunoştinţă, neînfrânându-ne până de entuziasm, până de Hristos, nici atunci numai trăim noi, ci Hristos trăieşte în noi. Atunci studiul este o bucurie, oaleasa odihnă, iar tăcerea pentru Hristos umoare a mîinii în fata fericii, umată de vorbirea despre Hristos, adevărată pastune coplesită de bucurie.

Iubiu pe Hristos şi să nu preferati nimic altceva în schimbul dragostei Lui. Din dragoste pentru El, cu bucurie şi cu entuziasm să trecem prin anii de studiu la acest Seminar, pentru ca să fiţi pregătiţi să daţi măcară o parte să va cere socotă pentru speranţa care şi-a pus în voi.

Vă aducem pentru aceasta binecuvîntarea noastră patriarhală şi urarea noastră. Dava Domnului să ne dăruiască luminarea minţii, curăţenia inimii, conştiinţa bună şi toate darurile de sus, pentru ca să urmăm cu bine cursurile Seminarului şi cele ale vieţii, până când veţi strălăui cu toţi în Sfîrşitul Lui.

Apa să fie !>

SFÎNŢIREA CENTRULUI CULTURAL DE LA DURĂU

S-a plecat apoi la Durău, în Coşbăşii de mănăstire şi legendă unde s-a desfăşurat slujba de sfînşire a bisericii Centrului Cultural, vitorie de suflet a înalt Prea Sfinţitului Daniel al Moldovei şi Bucuriei, adeverinat temple de spiritualitate şi viaţă duhovnicească.

Într-un cadru pitoresc specific acestui loc înecăcutat, mari mulţimi de credincioşi, vârstnici şi tineri, ţinând în frumuseţe străse naţionale, impresă cu primari din comuna din jur, elevi însoţiţi de profesori şi directori de şcoli, oficialităţi ale judeţului, au făcut o primire entuziastă acelor ortodocşi şi au participat într-o atmosferă de ordine şi pietate la dumnezeiasca slujbă, apoi au ascultat cu deosebită atenţie cuvintele de învăţătură ale înaltului ierarh.

Mai mult s-a adăugat celor prezenţi Prea Fermosul Fărmec Patriarh Teodosie care a menţionat semnificaţia acestui act şi moment istoric arătând următoarele :

«Sanctizarea Fărmecii,
Prea Fermosul Fărmec Patriarh,
Înalt Prea Sfinţit şi Prea Sfinţit Părieji,
Înalt Părinte şi fraţi, iubiri credincioşi, mamele
et Părieji monahi.

Particip : cu multă dragoste, la acest moment de înălţare deosebită nu numai ca altitudine geografică, dar mai ales ca înălţime sufletească, pe care l-am trăit, astăzi aici, Măgi Craftăul nostru bătrân.

Am realizat, astăzi, cu rugămintea noastră, peveluirea cu Duhul Sfînt a acestei lucrări, în care înalt Prea Sfinţitul Daniel cu ai săi colaboratori a lăsat cu multa alipuirea Bucuria de suflet şi împirirea acestui moment în unul paucitodoc, la care au participat Bisericile Ortodoxe surori şi Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, cult, personal, a atezai Sfîntele Noştre şi uranete Sfîntilor Evangheliză, astăzi credincioşia Bisericii Ortodoxe Române, a dumnezeiască a tuturor, a Părieşilor de la mĂnăstiri şi a mamele, a credincioşilor, faşa de dreapta noastră credinţă ortodoxă. Trebuie să ne mîngîie lucrul acesta, iubiri fraţi şi surori, nici suntem a înălţare vie, aşa cum ne-a ordina Sanctitatea Sa, Din momentele de sărbătorire a 110 ani de Autocefalie şi 70 de ani de Patriarhat, noi am făcut un moment de bine-înălţare a viaţii noastre duhovniceşti din Moldova şi în acelaşi timp, de înălţare şi cuprindere paucitodocă, înălţare să ne ridicăm la înălţimea Ortodoxiei universale.

Sunt impresionat de prezența predicatoțiilor, de prezența primarilor, de prezența Domnului Prefect și a Domnului Președinte al Consiliului Județean, tălmăcind în fișul acesta evenimentul pe care o acordă acestor evenimente. În calitate de slujitor al Bisericii strămoșești și Președinte al Sfântului Sinod, le aduc tuturor binecuvântare și mulțumire. Binecuvântăm prezența copiilor, a tinerilor și a clerului. Am primit și am gustat pâinea din mânăle dumneavoastră binecuvântate ca din mâna lui Iisus Hristos și reacții oferiți spre binecuvântare, spre gustare și comunione creștinească și românească.

Vă felicit din toată inimă, Iubiți Părinți slujitori ai Sfințelor altare de pe valea Bistriței și din alte părți, care v-ați adunat aici la Mănăstirea Doșta și săi dat strălucire românească inaugurării centrului cultural-pastoral - Sf. Daniil Săbăstulul. Bunul Dumnezeu să ne ajute, ca mai departe să păstrăm credința cea adevărată în formele ei canonice și tradiționale credință care ajunge la inimă curată a credincioșilor și slujitorilor altarelor alinate de la Sfântul și îndreptătorul Sinod. Nu vă aplecați asupra și minții, iubiți credincioși, la învățătură departe sau la semănături de neștință care deșină viața noastră duhovnicească. Ascultați de învățurile și preceți canonice, cu succesiune apostolică. Ascultați și urmați învățăturile sfinților mântuitori, de duhovnicii lor, care sunt tot așa de plini de har și de adevăr ca și Sfântul Duhovnic al lui Ștefan cel Mare, Daniil Săbăstulul, păstorul și ocrotitorul bisericii pe care am sfințit-o astăzi.

Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toți și să ne ajute ca în conștiință să mărturisim, împreună cu toți, pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o Dintă și nedespărțită, Amin.

La rândul său, Sărbătoarea Sa Bartolomeu I, impresionat de lucrarea care ținem a fost sfințită, înălțat strădanile și realitățile în acest plan, a adresat celor prezenți următorul cuvânt de apreciere și de salută în direcția credinței.

«Prea Făcătoare Mărire Patriarh Treaciat al României,
Prea Făcătoari Părinți și învățători ai Bisericilor Ortodoxe,
Iubiți Prea Sfințite Mitropoliți al Moldovei Doșta,
binecuvântați fiți latru Domnului!

S-au aflat faptele voastre cele bune. Că sunteți înainte la cale de învățare pentru că să nu fiți fără de roade, spune Sfântul Apostol Pavel către noi toți prin Epistola către Tit. Exemple de neîngădui și aplicării acestei porunci a Sfântului Apostol Pavel îl constituie și Centrul acesta Cultural - Sfântul Daniil Săbăstulul pe care l-am sfințit și l-am inaugurat astăzi. Ne mișcă în mod deosebit faptul că inspiratorul și făptuitorul acestui Centru, Iubiți Prea Sfințita Voastră, Mitropolia al

Moldovei și Bucovinei Dandei, și așa ca denumire a acestuia numele Cuviosului Sfinții Simeonul care s-a născut și s-a sfârșit în țara aceea. Și care este atât de iubit de către binecredincioșul popor român, dar care a iubit la rândul său atât de mult, și pe poporul acesta. Din vechime poporul lui Dumnezeu, cu multă râvnă, a purces la realizarea unor astfel de lucrări, cu un viitor în împlinirea nevoilor credincioșilor săi. Sfinții Apostolii Pavel, în ceea ce privește structura organizației și bine coordonate, dar și ansamblul celorlalte principii evanghelice, a lămpinat peste secole și înapoi până astăzi faptele și lucrările noastre cele bune în varietatea lor, în funcție de scopul și de mărimea lor. De la lucrările de binefacere, adică slujirea filantropică organizată, de la cele care privesc educația și formarea poporului, cum sunt școlile, universitățile, editarea de cărți etc., până la lucrările închinare lui Dumnezeu Cel ce ne lămpină și noi în toate, cum sunt slujbele liturgice, dintre care am admirat monumentele în zilele șederii noastre aici, pentru măreția lor.

Toate aceste lucrări sunt foarte bune, iar cei ce le fac sunt vrednici de laudă și de toată binecredincioșia.

La fel și cei ce contribuie direct la construcția și la funcționarea lor. Dar dintre toate lucrările cele bune, mai folositoare pentru societate sunt cele care creșteră premisele pentru altele asemenea lor, sunt cele care au drept scop cultivarea spirituală a poporului lui Dumnezeu. Însărește poporul care este bine format spiritual și duhovnicesc va face toate celelalte lucruri, la rândul său.

O astfel de lucrare, începând de prima linie a priorităților și folosim-țelor este Centrul Cultural pe care l-am sfârșit și inaugurat astăzi. Prin aceasta, creatorii săi înapoi și un răspuns, celor care stăpânesc de aici materialitate, care nu recunosc decât nevoia materiale ale oamenilor, că cea dinlăuntru este cea spirituală.

Deoarece aceasta conduce, printr-o lucrare bine studiată, prin oferirea metodelor, prin justa repartizare a bunurilor și, în ultimă analiză, prin lucrarea filantropică, la satisfacerea nevoilor materiale.

Este, deșigur, nevoia de multă atenție în timpurile noastre, mai ales că ni se oferă, sub numele de centre culturale, produse fabricate din altele culturi și civilizații care sunt departe de tradițiile autentică ale popoarelor ortodoxe. Acestea privesc din toate părțile orientului și fac presuși puternice pentru a distruge spiritualitatea și tradiția noastră ortodoxă. Idei religioase și principii culturale din Orient, produse artistice, mod de viață și activitate economică din Occident, iar din nord și din sud diferite alte idei. Toate acestea adunate sub numele spiritualității, iar prin contribuția lipsei noastre de activitate afectează, alinașcă și uneori ridiculizează propria noastră cultură și civilizație și, mai ales,

convinge tineretul nostru. Este nevoie de multă treabă și de multă atenție pentru ca așa cum puțină drojdie bună face să crească toată frământătura, la noi și puținul avut rău poate să distrugă întreaga societate.

Dar cel care săvârșesc lucruri ca cele de față cu conștiință și de pricepere răstănte, și de bine și de rău. Acest lucru se vede din aceea că foarte corect a fost ales ca pătron al acestei lucrări a lor, model și îndrumător, un alfiat al Bisericii Ortodoxe, mai mult decât atât, un păstori care s-a luptat de lunge și a păstrat din creația lui Dumnezeu, cea bună foarte, numai cele strict necesare pentru viața sa.

Ne bucurăm cu bucurie mare, deoarece ni s-a dat șansa ca în timpul sedinței noastre în țara Dumneavoastră să fim prezenți la sărbătorea unui anilor de locas fobositor și vă urăm din adâncul inimii tot binele.

Soluții și felicitări pe toți care au contribuit la această lucrare, vă dăruim ca acest centru să se dezvoltească vrednic de onoarele alse cu Centru Cultural care poartă numele Sfinților Dumitru și Iohana ca pătron și model al sau cărora îi și cerem rugămintele sale către Dumnezeu.

Totodată, aduc cu căldură înălțare celor care au lucrat aici și care sînt înțelegător împotriva cu noi, înconjurătorii și celelalte noastre păcătoșaliale.

Mulțumim Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfințitului Sale Bartolomeu I și celorlalți ierarhi că au participat la acest moment; înălțăm și de excepție înalt Prea Sfințitul Dumitru s-a adresat celor prezenți spunînd :

-Sfințitosu Vostră,
Prea Fericitule Vostru,
înalt Prea Sfințitul Vostru și Prea Sfințitul Vostru,
Prea Cuvioșii Părinți și Prea Cuvioșii Măicr,
Prea Cuvioșii Părinți, sfinți credincioși și credincioșe,
înalte autorități civile din regiune și dragi prieteni din țară și de peste hotare.

Aducem mai înalt mulțumire lui Dumnezeu pentru lucrarea pe care o săvârșește El acum în libertatea noastră, de la Revoluția din 1989 încolo. Cu 2 ani în urmă a fost sfințită o biserică pe cel mai înalt munte al Moldovei, pe muntele Ceahlău, și s-a respectat tradiția ca biserică să aibă hramul «Schimbarea la Față», dar s-a mai adăugat un hram acestei biserici de pe muntele Ceahlău, și anume «Ștefan cel Mare și Sfânt», pentru că Ștefan cel Mare și Sfânt nu mai aparțin Moldovei doar din momentul de la Putna, ci, după canonizarea sa de către Sinodul Bisericii Ortodoxe Răsăritine el aparține mai ales cu rugămintele sale din cer pămîntul Moldovei, pămîntul întregii României, și pe toți dreptcredincioșii

din lume, prin puterea rugă-vorbi. Dar în aceeași zi și de 30 Iunie 1993, în care a fost canonizat Ștefan cel Mare și Sfânt al Moldovei, a fost canonizat și duhovnicul său, pontiful său spiritual, care a cunoscut și peștința și evlavia marelui domnitor al Moldovei și apărător al întregii creștinătăți. Și pentru a nu desprinde pe Ștefan cel Mare și Sfânt de duhovnicul său, aici, în această noapte, am scos-o că este potrivită ca această biserică, această capelă sau parohia, să aibă hramul «Sfântului Cuvios Daniel Sahastru», duhovnicul marelui Voievod Ștefan cel Mare al Moldovei.

Daniel Sahastru este patronul acestui centru pentru că dorim ca el să promoveze spiritualitatea ortodoxă românească și universală, în general, apropierea dintre creștinii doriți de adevăr și apropierea între popoare, dar mai ales apropierea dintre tineri și toți intelectualii din țară, și apropierea tinerilor de Biserica în care trăiesc. Cel care a înviat pe morți, se așteaptă să revină în prezent.

Dacă acesta este robul cel dinții, o cultură străină, o cultură românească creștină, cu una secularizată, trebuie să promovăm acest centru de spiritualitate ortodoxă și românească.

Sfântul Daniel Sahastru ne prezintă modul în care Biserica a ajutat societatea noastră de-a lungul veacurilor: fără să-i dăteze, fără să aibă putere politică, a înălțat, a crescut și a întărit în vremuri grele și a binecuvântat orice lucru bun pe pământul nostru. Acest simbol trebuie să-l aibă și centrul acesta, cu ajutorul lui Dumnezeu, să înalțe, să binecuvinteze, să ajute, fără însă a se substitui altor instituții legitime.

Suntem bucuroși de recunoașterea Sanctității Voastre, Patriarhului ecumenic al Constantinopolului, Prea Fericitului Părinte Patriarh al Rumâniei, care de la Revoluție încerca să încurajeze sincerul și a alina iarăși tineri în Sinaid, și știe să înțelească darurile pe care Dumnezeu le-a pus în toate persoanele de toate vârstele. Mulțumim Prea Fericitului Părinte Patriarh Partenie al Alexandriei care a vorbit atât de frumos acum câteva minute elevilor de la Seminarul de la Neamț, mulțumim Prea Fericitului Patriarh Pavle al Serbiei care s-a rugat împreună cu noi și care azi dimineață a săvârșit Sfânta Liturghie din- de dimineață la Mănăstirea Neamț și am rămas profund impresionată de smerenia și de evlavia cu care s-a rugat pentru Serbia, pentru pace acolo, în Bosnia-Herțegovina, și pentru pacea sufletelor noastre, ale tuturor și a întregii lumi.

Mulțumim, de asemenea, reprezentantului Patriarhiei de Ierusalim, I.P.S. Constantin de Skripopolia, mulțumim Prea Fericitului Arhiepiscop al Kazahiei și a toată Filiala Ioan, care este împreună cu noi

aici, mulțumim rectoriați Ierarhi, Mitropoliți și Episcopi care însoțesc pe Prea Fericitul Părinte Patriarh, I.P.S. Noșter al Otomiei, Prea Sfințitul Casian și Prea Sfințitul Eftimie, Prea Sfințitul Calinic Botoșăneanul.

Tuturor ierarhilor prezenți aici le aducem expresia grațitudinii, a recunoștinței noastre pentru această mare bucurie și mare onoare pe care ne-au făcut-o.

Nu putem trece cu vederea atenția deosebită a Părinților și marelor din această zonă care de aproape 3 ani se ocupă fără încetare pentru construirea și finalizarea lucrărilor acestui centru. Toate mândăriturile neminite, pe rând, au ajutat aici, și în zilele când se lucra aici cu 200 sau 120 de muncitori. Proștii, protoștii din zona aceasta au lucrat și au ajutat cu unele parohii foarte mult. Muncitorii de la Centrul eparhial din Iași care prin frig și ploaie ploie au venit aici dimineața sau seaptea merită recunoștința noastră și înscruvântare de la toți Patriarhii, Arhiepiscopii, Mitropoliții și Episcopii care au venit aici în această zi, pentru ei și pentru familiile lor. Tuturor consilierilor și personalului de la Centrul eparhial și tuturor autorităților locale, Domnului Prefect de Neamț, care este prezent aici, Domnului Președinte al Consiliului județean Neamț, Domnului primar al comunei Cealibă, Domnului Luca care se străduiește să fie nepăsător P.S. Episcop Eftimie, tuturor le adresăm celele mulțumiri și li asigurăm că rămân în sufletul nostru, în plină dragoste și prețuire părintească și frățească.

Mulțumim marelor nu numai din mândăritura aceasta ci și din alte mândărituri care au ajutat și mulțumim tuturor tinerilor din România, din Basarabia, din alte părți care au fost aici, din Grecia, din Serbia, care au fost la sfârșirea bisericii de pe Dealul și care au văzut construcția acestei născ și dorim să vină aici într-o zi și să dorească să albat aici o vedere împreună cu tinerii lor colegi români.

Tuturor celor care ne-au lucurat le mulțumim foarte mult, mulțumim donatorilor care ne-au ajutat, I.P.S. Mitropolia Eșchilanos Timotee care ne-a ajutat, organizației "World Vision" de la București și mai altele eparhiilor vecine care ne-au ajutat acum să finalizăm lucrările. P.S. Eftimie al Buzăului, P.S. Casian al Dunării de Jos, P.S. Calinic al Argeșului, P.S. Epifanie al Buzăului ne-au ajutat în zilelele săptămânii cu tot ce mai aveau dăruți în bară sau în casă. La rămânerea tuturor recunoștințelor și rugăm pe Imanuel Dumnezeu să ne dăruiească mai multe ocazii să ne întâlnim aici în rugămintă, în activitate spirituală și culturală creștină.

Tuturor vă spunem aici mulți împaci.

Hronos polte Kai Kalle te.

Agapa frățească de a urma momentul. Buzgăie a fost din nou grăieț pentru împărtășirea unor gânduri și impresii legate de importanța și solemnitatea momentului.

Cu aceeași ocazie, prefectul Județului Neamț — dl. Alexandru Caracu a adresat în numele autorităților locale, — președintelui Comitetului Județean și primarilor din această urmăritură salut:

—Prea Fericele Părinte Patriarh Teoctist, binecuvântați să expune câteva cuvinte din partea autorităților civile ale Județului Neamț la adresa oaspeților noștri.

Urâm bun venit pe frumosașele mlașguri ale județului nostru Prea Fericele Voievod, Săvătătăți Sale Patriarhal Bartolomeu I și Constantinopolului și clericalișii analf, ceraziți din țară și din străinătate, salilor Ortodoxi și creștinatăți din patru continente ale glăbăului pământesc.

Rămânem profund îndatoratți gătului de a fi coborât în mlașteală noastră să ne slăviți loc de rugăciune și meditație care să ne-nărușcă în credința nădădă și să ne dea puteri asfălești și mlașjei pentru viitor.

Este un moment istoric cum rar este dat unor locuri și oameni să se trăiască și de aceea aurirem profund mlașcate și rămânem profund îndatoratți acestei manifestații de dragoste creștină. Sperăm că această amănăteră înălțătoare și această mare se spirit să stăpănească sufletele a tot mai mulți creștinatăți și vor veni să se închine în acest loc, far leul celor ce astăzi ne-au binecuvântat și se fie permanent călăuză și îndemna la fapta cea bună. Așa să ne ajute Dumnezeu și Arhanghelul Luminează.

Într-un scurt cuvânt, înalt Prea Sfințitul Dădăle a răspuns mulțumind dl. prefect și de amănăteră, celor care au depus efort în ridicarea și îndrumașteră centrului nădăd următoarele:

—Mulțumim demnașii prefect pentru frumosașele cuvinte roșite și totură primarilor care se află aici. Mulțumim arhimandritului Bartolomeu Flores care nu numai că a lucrat zi și noaptea, dar a lucrat fără nici o plăuă, pentru finalizarea acestei plotură și pentru că toate lucrările de doi ani încoace, la acest Centru Cultural au fost supravegăate de Prea Curvia Sa. Aceleșii mulțumim și Prea Curviașel Părinte Protosănghele Teodoșie care se află au: cu noi și de amănăteră a înadit la această operă. Săvătătatea Sa vrea să ofere crucea patriarhală ecumenică părintelui arhimandrit Bartolomeu Flores și părintelui protosănghele Teodoșie și de aceea dăm prilejul Săvătătății Sale, ca să ofere aceste daruri cu semn de prețură. La nădădul nostru, așa cum spunea Prea Sfințitul Echimie, nădăd se va termina cu adevărat Centrul, pentru că mai

sunt încă vilo de restaurat în interior, vom mai face o festivitate ca să oferim recompense tuturor artistelor care au lucrat cu pricepere și măiestrie.

După ce Săvătatea Sa Patriarhală Bartolomeu I al Constantinopolului a oferit celor doi crucea patriarhală ecumenică, Prea Făcîndul Părinte Patriarh Teoctist a surprins, în curioasă, aspectele estetice legate de momentele trăite :

«Precum odinioară Sf. Curvia Daniil Sihastriul revîndea înțelepciunea și curaj credincioșilor și deseori cu Ștefan cel Mare făceau planuri de apărare a creștinătății și război răsturnător și mîndărit, tot așa și acum mitropolitii, părinții din mîndărit, rugăni iubitori de artă, la un loc cu întreg poporul dreptcredincios înscrisu pagini noi în țara noastră bisericăvescă contemporană. Nu este vrednicia noastră, ci a Sfinților Ninoși, că ei avem astăzi pe Săvătatea Sa Patriarhală Bartolomeu I un mijlocul nostru împreună cu toți Ortodoxii și ai lumii creștine. Dar vrednicia este și a clerului, mîndăritilor și credincioșilor noștri, care, prin evlavia lor și prin sepa lor după învățările Mîndăritorului Hristos au determinat bucuriile dubovnicoyi ale acestor zile trăite de noi. Aici, la mîndăritul Durău, înalt Prea Sfința Sa Daniil re-a oferit un moment de înălțare spirituală, punînd bazele unui Centru Cultural care se adăugă și înnoștează știința și război răsturnător și în alte opere din vîlă țării noastre. Dar ceea ce a realizat înalt Prea Sfinșitul Mitropolit Daniil prin această lucrare nouă cu edificiu artistic și cu destinație mîndărită, de renaștere, este și o luptă de mîndărit spirituală sufletăvescă.

Cine ar fi văzut în trecut, ca odată și odă, mîndăritul Durău de odată dată, de alfel dubovnicoyi în dimensiunea ei spirituală, ar fi un mare și aducă Ortodoxia aei, în vîlă de mîndărit, în vremurile noastre, ne-a adunat această idee a înalt Prea Sfinșitului Mitropolit Daniil care a avut și sprijinul mîndăritorilor, cum am arătat, al înalt Prea Sfinșitilor și Prea Sfinșitilor care au acordat atenție și ajutor în realizarea acestei opere. Este o mare bucurie pentru mine, că am văzut înălțarea și dimensiunea culturală, cercări de studii pentru tineret oșt de binevoindă în mîndăritul nostru, împliniri ce arată forță și vitalitate. Suntem singura biserică, fără să cădem în păcatul mîndărit, care ne prezentăm în fața creștinătății cu oamenii îndăpărit. Aș înțelegem să intrăm în Europa, iubim noi. Căci Țările Române — prin Mîndăritul cel Răsturnător, Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare și dubovnicoyi tău de răsturnător, Daniil Sihastriul — a făcut ca și Europa să revădă oșt răsturnător lui Ștefan cel Mare, numi «alfel al lui Hristos». Iată, acum alfel Ortodoxiei noastre contemporană vîlă la mîndăritul Durău, înalt :

Patriarhul Ecumenic și Patriarhii Apostolice să binecuvînteze opera Mitropoliei Moldovei. Cîștigăm, cînd și cînd va mai încheia o pagină de această, fapt că cea de la mîntuirea Sîbăstria Secului, că la pînțele Cleopa să vină patru Patriarhi și aji. Instanțiatori de Biserică să-i asculte cererile său simple, dar cu multă profunzime și să-i ceară binecuvîntarea sa. Este o stare extraordinară raportată la statura de-bevnică a mîntuirilor noastre. Toate aceste înțelegi, repoi, le datorăm credincioșilor noștri buni, credincioși care ne așteaptă și acum împreună cu primarii lor și cu autoritățile județene, cu domnul prefect și domnul președinte al Consiliului județean. Ei ne-au primit cu păine și sare, cu vorbe slăvire și la mulțumim pentru mărinimia și bunătatea lor.

De aceea, ne-am bucurat mult și ca slujitori ai Bisericii noastre, cunoștind bucuria credincioșilor care ne-au făcut să uităm de oboseală și luînd din dragătețe și atenția lor putere de a ne continua slujirea noastră. Eram, într-adevăr, obosiți după o săptămîna lungă de întîlniri, călătorii și discuții. Aici am luat tîm de Craiova, am luat tîm și suntem gata să slujim Biserica noastră Ortodoxă românească cu aceeași râvnă și pe mai departe. Printre cei care au ajutat pe Înalt Prea Sfințitul Daniel să înlăpătească această lucrare surdă, pe lângă credincioși, și mulți ucenici ai părintelui Cleopa. Apreciez foarte mult că, chiar I.P.S. Daniel este ucenicul părintelui Cleopa. Înainte de a-l putea eu să-i determin să intre în mîntuire, pătrunzînd Cleopa a înțeles înțelegerea cea dubovnică a convingerilor și l-a prins pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel. A fost o plăcî binecuvîntată și ne-am convins cu toții de aceasta. Li avem aici și pe părintele Bartolomeu, tot de la mîntuirea Sîbăstria, pictor de biserică și în țară și peste hotare. Omină să-a ceterit să pătrunze și biserică din satul meu natal, Todoleni-Botoșani. Alți părinți, Teodosei, de aici, ucenic tîmăr al Sîbăstriei, al părintelui Victorin, stareșul mîntuirii Sîbăstria.

Sancțiunea Voastră,

Demonstrăm nouă a monahismului nostru românesc a țesut acum în largul activităților culturale, pătrînd în gîgășul prezentei. După Sancțiunea Voastră, adăugăm și noi «Crucea Patriarhală» părintelui Teodosei, ca să o poarte împreună cu cea acordată lui de Sancțiunea Voastră. Fără aceste înșir, apreciem și bunătatea credincioșilor la această mîntuire.

Dănd claritatea cucerită lor, neîmpunim, în încheiere, tuturor părinților și frașilor de la mîntuire și surșilor, maicilor, pentru că ne-ați făcut o mare bucurie scrisi. Părinți, frași, părinți exarhi, maicilor

stare, sunteți vrednici de înaltași — alinați păcinti ai mânărilor noastre moldovene. Mânășirile din ținutul Neamțului, în frunte cu mânășirea Vârșet, cu mânășirea Săuștria, cu mânășirea Neamț, și ajutat pe înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel pentru acasă citorie de importanță europeană. Pentru că înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel a fost și profesor de Teologie ecumenică la Institutul Bonney din Elveția, aluște cu învățările ortodoxe, Biserica noastră în democrația europeană. Așa a fost posibilă prezența noastră la Centrul Cultural din mânășirea Dupka.

Vă felicităm părinților protopopi și stareși pentru această activitate și ascultare. Rugăm pe Dumnezeu să ne măgăle pe toți. Sunt mulți Cleopa în mânășirile noastre, în rândul credincioșilor sunt mulți Cleopa, care arde ca lumânarea în credința ortodoxă a neamului nostru românesc și a Ortodoxiei întregi. Știți că și maicile din mânășirile noastre trăiesc o viață duhovnicească de toată prețuirea, dând dovadă de ascultare, ca înca ale mânășirii Vârșet și a maicii Narașia.

Îmi îngădui să felicit pe înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel în numele Sfântului Simeon. Activitatea sa este activitatea Bisericii noastre. Apatul său intelectual și teologic în tezaurul de gândire și Bisericii noastre este o dimorașionă tot mai prețioasă.

Și, în sfârșit, mai ofer «Crucea Patriarhală pentru mirenii» domnului Domante, un mare sprijinitor al acestei opere, asigurându-i, în același timp, pe toți ostentivă — mireni, călugări și clerici — de toată prețuirea și dragostea noastră, a tuturor celor de față. Credem că prin asemenea întâmplări vorbește Ortodoxia noastră. Spuneți, iubesc părinți, numere credincioșilor parohiilor pe care le păstoriți cele ce și văruți și și alți alții aceștia, cu prilejul împlinirii a 110 ani de Autocefalia și 70 de ani de Patriarhat, spre slava lui Dumnezeu.

Acuma este glasul de bucurie al Ortodoxiei exprimând bucuria Bisericii noastre împreună cu bucuria Ortodoxiei întregi. Ortodoxia a fost alături de noi și la vremea grele, vremea dictaturii comuniste. Sanctitatea Sa, Patriarhal Ecumenic, Prea Fericitul Arhiepiscop al Bisericii Cipruului, Biserica Ierusalimalui și Biserica Finlandei au făcut danii pentru orfelină, pentru copii orfani. Au oferit din putința lor și li-vare ne-a ajutat. Și mai alca ne-au încurajat la opera pe care vrem să o edifizăm. Și alii creștini ne-au ajutat, cu mai să ne păstrăm dreapta credință arănoșoasă. Încă o dată mulțumiri și felicitări înalt Prea Sfințitului Daniel că aici, la poalele Coabășului, s-a aprins încă o lumină care va lumina în continuare din lumina lui Hristos. Slujitorii și credincioșii morții stăie laudele și binecuvântările noastre. Același gâ-

duri, sperieri și sentimente de dragoste le adresăm către Domnii primari, învățători, directori și copii, credincioși și credincioase care ne-au îndrumat și așteaptă încă afară binecuvântarea noastră.

Dumnezeu să vă binecuvânteze cu al Său dar și cu a Sa iubire de oameni.

Credințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEUCTIST la mănăstirea Dârâu la agapa frățească după sfârșirea bisericii noi din Incinta Centrului Cultural Ecumenic (marți, oct. 1998)

I.P.S. Mitropolit Daniel a adăugat:

«Mulțumim Prea Fericitului Părinte Patriarh Teuctist, pentru cuvinte valde și pălăvire, pentru apăsări. Și noi considerăm că toate lucrurile de aci sunt așteptate de binecuvântarea Prea Fericitului Sale. Taturore vă mulțumim și rugăm pe Bunul Dumnezeu să ne dăruiească pace, bucurie, ani mulți și fericiți va să ne mai întâlnim aici la Dârâu și în școlile sau înstrușile interortodoxe ori parortodoxe pentru a trăia iubirea și comuniunea noastră frățească cu toate popoarele din jurul nostru și din întreaga lume».

La sfârșitul poposirii de la Dârâu, mama stărețului Teodora Popoșta a fost să mulțamească distincții speciale pentru prezența în mijlocul obștii a a credincioșilor, adăugând și câteva teopere istorice din trecutul mănăstirii, menționând următoarele:

«Săvârșirea Voastră,
Prea Fericitie Voastră,
Iacă Prea Sfințite și Prea Sfințite Voastre,
Dumnezei scumpul,

Mănăstirea Dârâu și tot Centrul Cultural-Paternal, trăiește astăzi, cu neputință bucurie și satisfacție sufletească, o zi de sărbătoare. Suntem recunoscători lui Dumnezeu Întâi, pentru acest mare dar pe care ne l-a dat.

Mănăstirea Dârâu a luat ființă în secolul al XVII-lea înfăptuită de către marea Marțano, presupunând că fusese fiica Voievodului Vasile Lupu, care era prieten cu patriarhul Partenie al Constantinopolului, unul dintre dușorii mainții ai Săvârșității Sale Sântolomeu I. Ulterior, mănăstirea Dârâu a fost transformată în mănăstire de călugări, construindu-se actuala biserică în 1835. De numele acestei mănăstiri s-a legat și numele actualului mitropolit al Moldovei Veniamin Costache, care a sfințit actuala biserică, având înfrumusețat «Buna Vestire» Biserica mănăstirii Dârâu a fost pictată în două etape, după un interval de 100 de ani.

Prima etapă are loc în anul al XIX-lea iar apoi, în 1935 de către Nicolae Toniluz. Mănăstirea Darda a fost transformată din nou în mănăstire de călugărițe, venite de la mănăstirea Vârtaec, numărând astăzi 20 de viețuitoare, care conținut tradiția vieții monahale pe aceste locuri binecuvântate ale Dumnezeu.

Aceste amerite slujitoare ale lui Hristos vă întâmpină astăzi cu negrăită bucurie și vă așază din toată inima: Bine ați venit în mănăstirea noastră, și vă rugăm să ne dați înalta binecuvântare.

A luat cuvântul, după aceea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care a spus:

-Mulțumim marelui stăruie; binecuvântăm luptele dumneavoastră dublevoicistă. Vă felicităm părintește pentru sprijinul și ajutorul pe care l-ați dat Mitropoliei Moldavei, în efortul său de a construi acest Centru Cultural. Fără să subestimăm în nici un fel strădania și lucrările monahilor, suntem siguri că micuțele călugărițe care au venit de la mănăstirea Vârtaec aici, vor îngriji cu multă dragoste de această mănăstire.

Domnului să vă binecuvânteze!

VIZITAREA MĂNĂȘTIRILOR DIN NORDUL MOLDOVEI
PERIPLUL BUCOVINESC ÎN BUCOVINA

În după amiaza aceleiași zile, periplul dubovnicesc al scriitor ortodoxiei a continuat în Moldova de Nord, în dubrea Bucovină unde s-a luat contact cu alte realități ale vieții noastre religioase, cu viața parohială așa cum se desfășoară în într-o zonă de profundă religiozitate ortodoxă și cu trăirea dubovnicescă din citoria de veșnic odihnă a lui Ștefan cel Mare și din sentimentele mândriti pictate în exterior.

S-a ajuns mai întâi la mănăstirea Vorona, vatră de sărbătorire cu tradiții și rare în ultima vreme a cunoscut o nouă dezvoltare apărind între cele dubovnicice și adăugând la zestrea întregului anastolea menabile realități notabile în planul înăstirilor. Și aici lucrurile obști menabile a fost nespus de mare datorită privilegiului rar întâlnit de a primi binecredincioșii alilor înalți ierurhi.

În scurta curinte de apreciere și binecredincioșare a strădănilor menabile, s-a remarcat faptul că și cele văzute la Vorona întărosc conștatarea și convingerea că Biserica Ortodoxă Română este o Biserică vie, într-un atipic proces de înăstire.

Un moment emoționant a fost, după aceea, vizita în satul Victoria, înăstirea natală a Prea Fericitului Păntec Patruarh TEODOST, unde pe lângă semnificația menționată s-a adăugat faptul că aici Prea Fericitul Sa a citorit o biserică într-o puternică înăstirilor săi și a vrodniciei și vitejei oamenilor acelor locuri. În acest context s-a luat contact neobișnuit cu viața parohială, momentul constituind un bun prilej de cunoaștere și mai de aproape a acestui aspect cotidian.

Cu acest prilej Săcilitatea Sa Barolomeu I, impresionat de mulțimea credincioșilor ce au venit în întâmplare a fiind să adreseze un cuvânt de apreciere legat de înăstirea trăire a adevăraților creștine menționând:

-Prea Fericitul Păntec al României, Teodost,
Jubiți frați,

Mare bucurie trăim aflându-ne pe locurile unde a copilărit Păntecul României Teodost, și de unde a primit duhul aplecării spre cele dubovnicice, pe care credința puternică a credincioșilor de aici o imprimă sufletelor sensibile. Această credință, pe de o parte, și sensibilitatea, pe de altă parte, au purtat pașii celui născut acum 82 de ani pe acest meleaguri de la Mierica satului la Biserica Neamțului, cu roade și imprimări de la un la alt, făcându-l să treacă prin mai multe jupururi ertarhice ale Bisericii țării, până la cel de Păntec și cu toate că multe l-au fost grije și preocupările nu și-a uitat satul și conștatenții și este cu gândul permanent aici prin măreția bisericii pe care a citorit-o și care-i face o cinste deosebită pentru că exprimă

sentimentele de atașament de tot ce poate avea un om mai scump: glia și străluciri.

Nu există furtună mai mare de a putea avea și manifesta asemenea gânduri. Vedem în această lucrare și-o manifestare de unitate dintre țerarii și popor, dintre viața creștină și tradițiile naționale strâns legate între ele.

De aceea închinându-ne în această biserică de țară, împreună cu întreaga oaste de dreptmăritori, ne închinăm la altarul străbun al Patriei române și aducem un omagiu Prea Fericitului Patriarh al României, Teoctist pentru că ține aprinsă și aici această candellă a Ortodoxiei.

Vă binecuvântăm, iar Patriarhului României îi dorim tot binele pe măsura faptelor sale.

Răspunzând vrednicului Patriarhului Ecumenic, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a spus :

«Dragi nepoți, fii mei duhovnicesci și ocrotiți fișatori,
Iubiți părinți și deștepți ai școlilor altare,
Iubiți studenți și elevi seminarești,

Suntem puși în seara aceasta cu toții la un greu examen. Cel mai greu din viața pe care am trăit-o până acum, ucedând pe culmi de slujire dăruite de Dumnezeu, pentru că acum, alături de noi și în fața noastră, în această slăvită biserică, se află părinții ortodocși noștri de preotindeni, în frunte cu Sacerdosul Sa, Patriarhul Barlaam al Constantinopolului.

Este un orașen pentru că această zonă a dat, înainte de mine, Bisericii, vrednicii mei mai înalte, teocrite în pictura aceasta, zugrăvite în ea : primul Mînepolin al Moldovei, Isăil Mășari, Curteaș Ioan Hecșoval de la Soarșu etc. Fiu acestei zone păstrează credința noastră ortodoxă. Aici îi regăsim și în văd acum anii mei de copilărie. De când am plecat la schitul Schălbria Veneșă, în Duminica Tomii, 1928, de atunci plecarea și drumul meu au rămas împlinite pentru Biserica și în Biserica, slujind neîntrerupt credincioșii, nevoiile mîndărești și episcopiale, reprezentînd Biserica noastră în întreaga Ortodoxie în țară și peste hotare. Acum, în seara aceasta, ne aflăm aici ca să închinăm un cântec Bisericii noastre strămoșești și celor care au trecut pragul acestei vieți, din această parte, în rândul căroro sunt părinți și frați mei după trup.

Au fost zile de sărbătoare, adică 110 ani de cînd Biserica noastră a devenit autocefală în 1865, de sine stătătoare și 70 de ani de înălțarea ei la rangul de Patriarhat. Nu m-am gândit ca această sărbătoare să redouă și un asemenea moment ca cel din seara aceasta, zugră-

caznea în neam biserică, la sfârșitul căreia am statenit pe când mă aflam în treapta de Mitropolit al Moldovei.

Sunt coplesit de cele ce am văzut la întâmpinarea noastră, de cele ce am auzit în aceste clipe cu toți din înțelepciunea sfinților părinți ai Ortodoxiei, cuvinte care vi se cămin în primul rând dumneavoastră, credincioșilor, preoților și tinerilor teologi.

Așa cum am spus și la București, când am arătat însemnătatea împlinirii Bisericii noastre din anul acesta, că vrednicia nu este a noastră, a slujitorilor și nu în primul rând a mea, ci a Sfântului Sinod, care reflectă într-o Biserică națională, în moduri cel mai autentic voiața, dorința și gândul credincioșilor Bisericii.

Prea Fericitule Voastre, toți acești preoți și credincioși, mulți nepoți și strănepoți mei, m-au văzut la sfârșitul de biserică liturgică, alături m-au văzut lucrând la această biserică, m-au văzut plângând și m-au auzit suspinând când zădrea sfântului locaș era întreruptă. Le-am arătat războaș și le-am văzut lăptele. Dar această împrejurare mă se pare că le-a întrecut pe toate celelalte momente.

Ne-ați întâmpinat, iubii mei, cu lumânările aprinse ca pe urmași ai Sfinților Apostoli. Bine ați făcut, pentru că lumina reprezintă lumina credinței noastre străbunice, care s-a întărit în seara aceasta pe Părinții Ortodoxiei Ecumenice, care, la rândul lor, ne-au adus lumina în hrăna noastră la noi din cele patru colțuri ale lumii. V-ați arătat, iubii mei frați și surori, creștini mărturisitori ai dreptei credințe, purtători de lumina lui Hristos, nu numai cu acest prilej, ci în toate formele de viață. Lumânările pe care le purtați v-au descoperit în înteseritul serii șteale vechi de lauză înălțării noastre în Hristos. Ați devenit astfel mădărate față a sufletului credinței. Aceasta, adică lumina credinței, dăruirea ei, suferințele, poezia, fertarea, bucurarea, iubirea, îl descoperă lumii pe Hristos. Iată urmașii ai Ortodoxiei. Mulțumesc tuturor, copiii în primul rând, între care sunt și cei din neamul meu. Dumnezeu a binecuvântat părinții mei cu acei copii. Un neam vrednic, că unde au odrăniți albe familia numeroasă, nepoți cu fiii lor înteserind rîd anul acesta. Nu pot să nu mă bucur de într-o asemenea unică împrejurare că oca ce am devenit datoră părinților mei, mădăratei, datoră Bisericii și preoților.

În fața noastră, iată, Biserica cea vie e avem aici. În cuprinderea ei mădăre se află Biserica rugătoare, primitoare, una cu noi, slujitorii ei. Lucrul acesta mă îndoașă puternic, văzând în această mădăreie suferință iubitea lui Dumnezeu față de amerita mea slujire. Prezența Săcătății Voastre, Părințe Patriarh Ecumenic Bartolomeu I, cuvintele roșite de Prea Fericitul Patriarh Partenie al Alexandriei și a toată

Alina, ale I.P.S. Daniel, I.P.S. Nestor al Clujenilor, m-au mișcat foarte adânc și este greu de cuprins pentru mintea omenească, pentru o persoană, care are stăruința de împărțit și stăruința de răspuns în fața lui Dumnezeu și în fața întregii Biserici.

Dar curajul meu și credința mea vor fi întărite prin aprecierile Prea Sfinților Voștri, prin prezența preoților, a monahilor, a tinerilor elevi care au cântat alături de frumoa în seara aceasta, a credincioșilor Bisericii noastre, statornici și devotați în dreapta credință. Pe toți vă rog să nu uitați seara aceasta în rugăcunile dumneavoastră să vă aducți aminte de noi, cei răzduși de Dumnezeu să răspundem de pătratarea dreptei credințe. Să vă rugați, de asemenea, pentru pacea lumii și pentru încetarea vărsării de sânge. În rugăcunile noastre se află și Prea Fericitul Pavel al Serbiei, părintele spiritual al poporului sârb și conducător multă vrednicie Bisericii sârbi martirizată și răstignită acum, sub ochii noștri, în Bosnia și Herzegovina.

Întă pentru ve avem a te ruga mult și pentru multe din viața noastră și a omenirii. Biserica aceasta, care servește drept loc de închinare, loc de repaus cu Dumnezeu și cu semenii și care este închinată Nașterii Maicii Domnului întruie pe cartea Sfântă (Sfânta Evanghelie) prezenta Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I, Partenie III Papă și Patriarh al Alexandriei, Pavel al Serbiei, Arhiepiscopul Cipruului Christofor, Ioan al Finlandei, reprezentantul Patriarhiei Ierusalimului, Arhiepiscopul Victorin al Episcopiei Ortodoxe Române din Statele Unite ale Americii și Canada și frunții ai acestor Biserici și ai Bisericii noastre.

Mulțumesc din toată inima Sfințitățea Voastră și Prea Fecierile Voastre, pentru cuvintele roșate de binecuvântare și prețioase a credincioșilor și preoților noștri. Mulțumesc I.P.S. Daniel, care a cuprins în programul Mitropoliei serbiilor din Moldova, mănăstirea Verona și libertatea din parohia Victoria — locurile celor două nașteri ale mele: nașterea mea după trup la Tortilești vecină și nașterea după duh, în viața monahală, la mănăstirea Verona, la care am plecat din acest loc chiar împreună cu colegul meu de școală Haralambie Poamănoagăr, acum galzeci și opt de ani, în Dumineca Tomii.

Mulțumesc: distincilor noștri oaspeți că au biruit obiceiul și au biruit să vină în acest loc scump inimii mele de care mă leagă cele mai puternice și mai frumoase amintiri ale vieții. Și vreau să vă spun că dacă viața m-a dus prin multe locuri, peste mări și țări și dacă am avut multe de văzut, o parte din mine a rămas veșnic aici și orbunde să fi fost: tot aici m-am fi întors cu gândul și ca simbol al acestei prezente alături de strămoșii, părinți și conaștrii mei, am ridicat locaș

de poezie și de rugăciune care să lege și pe urmași cu aceleși locuri sfinte de glia natală și de rădăcina neamului.

Nu pot să nu am acum în față icona părinților mei și a lui Dumnezeu întru deștinarea mea. Nu pot să nu am în față exemplul credinței și alături deosebit care m-a mișcat profund în anul copilăriei prin aceeași impresionantă trăire a adevăraților sfinte de care dau dovadă și acum.

Cu aceste gânduri am început să aduc aici volii Ortodoxiei ca prin încredințarea lor să ne întărim în credința strămoșască și să arțăm ră-n acest duh, după expresia unui mare poet al nostru «veșnicia s-a răsucit la țară», și aici am pășit de veacuri și vom pășii peste veacuri cele mai sfinte așezăminte și cele mai intense trăiri alături timp cât vom știut ca oameni pe acest pământ.

Revenescilor Bunului Dumnezeu pentru bucuria acestei zile, încredințându-mă volii și Ortodoxiei pe pământul ortodox, îi rog să ne ocrotească pe toți, cu sănătate și înțelepciune spre a ne mai încredința în așezările noastre înțeleptă ca cele pe care le-am trăit în seara aceasta aici.

Binecuvântarea Domnului cu voi cu toți, acum și purtarea și în veeli veșilor. Amin!

Această atmosferă de viață comunitară, activă și permanentă s-a manifestat și la biserica din localitatea Boroasa, unde credincioșii și vrednicul preot Argatu și urmașii săi au ridicat, cu eforturi proprii și jufie agasabile, o mănăstire catodolică încă de pe vremea când o asemenea inițiativă se finalizează cu greu și cu multe șanse din partea unor autorități ce obstaculează o asemenea lucrare.

Și aici înălța referiri au remăscat toleranța trăie a vieții religioase și școlărilor acestora în mediul sfânt întărindu-se, dacă mai era nevoie, convingerea despre vitalitatea ortodoxiei românești.

Sancțiunea Sa Beatoșenie I a subliniat cu bucurie relația dialogală, realizată de sfintele și alături dialogante: între clerul și credincioșii din România, iar Prea Ferichul Părinte Patriarh Teodorici ca răspuns, a trimis rugămintea Sancțiunii Sale Beatoșenie I, accuzându-l volii special al Patriarhului în viața Bisericii noastre.

Trăind în noaptea, delegația a ajuns la mănăstirea Putna unde, după închinarea era după rândulul și-a trecut la mormântul lui Ștefan cel Mare și Sfânt unde înălți înțeleși au citat în reculegere pe marile domnitor și au înălțat rugămintea ca prin mijlocirea Sfântului Ștefan cel Mare Dumnezeu să ocrotească și de acum înainte țara și poporul român.

După petrecerea Sancțiunea Sa Beatoșenie I și Prea Ferichul Părinte Patriarh Teodorici s-au adresat, în numele tuturor ierarhilor, mulțimii de credincioși și înțeleși din mănăstire alături într-o sfântă unțare și trăire dialogantă române, Sancțiunea Sa Beatoșenie I menționând în mod special relația cu totul specifică în ortodoxie dintre

de la Domnul cumara drăgoștel și curățatul «bine slugi buni și credincioși, peste pășune și feni credincioși, peste multe te voi pune» (Matei, XXV, 31).

Vă împărtășim vouă părinți și frați, și întreacului popor, căldă noastră urare și binecuvântare patriarhală.

La rândul său Prea Fericitul Primate Patriarh Teoctist, răspunzând Săcincității Sale a subliniat multiplele funcțiuni sociale, istorice și bisericești ale mîndrinților ortodoxe în general și ale Păinii în mod special care s-au dovedit voine de istorie, de carte, de viață duhovnică, realități care sunt produsul legăturilor dintre voievozii credincioși, poporul binecuvîntat al Moldovei și țerării care îl păstoreau despoșitiv și cu aceeași dragoste și pe unii și pe ceilalți.

Prea Fericitul Sa a spus :

«Păim cu emoție sfîntă pe lepețele unde și-a purtat pași spre rugăciune și și-a ales calea spre veșnicia marele nostru voievod Ștefan cel Mare și Sfînt».

Ne găim în locurile binecuvîntate unde a schimburit și Sfîntul Danil Sibastrul, stăcufurnd în restrîcțe al marului domn, usure de rezonanță și de sfîșierie în așterea noastră pe care l-am dat și Centrului Cultural de la Durdin.

Legăm de sfîșieria acestei personalități și aflîndu-ne aici, legăm simbolul corectă noastră existență, de unitate dintre Biserica și Țară, dintre conducători și popor care la vremuri de cumpănă și de încîlcire-ropare s-au glîsit în aceeași sfîntă năpustă, pentru păstrarea credinței și a gliei străbune. Pe această moștenire am putut clădi ceea ce sîm puter vedea zilele acestea în țara noastră, atât în planul religioz, cât și în planul vieții de zi cu zi.

Și tot în acest cadru, menținem unitatea de țere sfîntă dintre credincioșii mîri și obștile monahale destul de numeroase în această zonă, care și-au crepătat lucrurile și necazurile, s-au încărit în rugăciune în vremuri de restrîcție. Ei găseau mîngăiere și au învîțat unii de la alții cum să-și luberească Biserica, Patria și neamul, și să păstreze nealterată credința și tradiția străbună.

Toate acestea au reprezentat și reprezintă realitățile Bisericii noastre, care prin rugăciunile și binecuvîntările pe care le-și împărtășă în această zonă, vor dobîndi o sfîntă revigorare spre slava Bisericii Ortodoxe și a creștinismului în general.

Și pentru această nouă împreșpătare a tradițiilor noastre duhovnică prin rugăciunea locală, vă mulțumim pentru osteneală și pentru înțelepciunea și dragostea cuvîntelor roșite. Dumnezeu să ne corecteze pe toți, cu al Sîm dar și cu a Sa lubre de sermen. Amin».

Înalt Prea Sfinţitul Daniel, adăugând la cele spuse mai sus şi alte semnificaţii, a zugrăvit în cuvinte vii faptele duhovniceşti ale monahilor şi stareţilor Putnei, reţelind-mă, alături de problemele sociale şi naţionale ale spiritului de la Putna, care nu a strănut numai pe căsuţei simple şi credincioşi, ci şi pe marile figuri ale artei şi culturii naţionale, în frunte cu Mihail Eminescu, Ciprian Porumbescu şi alţii.

Război şi studenţii României au purtat deopotrivă poze lor spre Putna ca să-lată ajunşi aici să hotărască, sub obăduirea sfinţilor şi a Bisericii, destinele naţiunii române.

Ca impresii deosebit de bogate şi cu aceste gânduri şi cuvinte ferocitate s-a mai încheiat o zi din peripetia melder.

Marti 30 octombrie 1955

În ultima zi petrecută în Moldova au fost vizitate, pe rând, mănăstirile Suceviţa, Moldoviţa şi Voroneţ, punctul final fiind cetatea de scaun a Sucevei.

Ca aceste prilejuri a fost evocată, în mod detaliat, arta creştină ortodoxă, valurile creaţiunii din spiritul ortodox, teologia în imagini, ... ferma de alături a Bisericii cu lumea.

Înalt Prea Sfinţitul Daniel a subliniat că pictura sfinţilor şi a istoriei mântuirii în afara Bisericii este mărturie cea mai clară a deşchiderii Bisericii spre lume.

Preşedintele delegaţiei au fost primiţi în mănăstirea tradiţională cu câmpii călărei, purtând stăgăruia: strămoşilor şi brăsovele primite de ei de la domnitorii Moldovei.

Membrii delegaţiei au fost impresionaţi de costumele tradiţionale, de simţul gospodăriei ortodoxe, de fermitatea oamenilor întru cele ale Ortodoxiei.

La mănăstirea Suceviţa, parţial a marcat trecerea istorică a secolului Ortodoxiei pe aici. Sărbătorirea Sa. Împăratului I a rostit un impresionant cuvânt de învăţătură :

*«Prea Ferice şi prea iubite fiule Teoretici ai României,
Înalt Prea Sfinţit fute Daniel, Mitropolit al Moldovei şi Sucevei,
Patriarşi şi fraţi,*

Ne bucurăm să vizitam, alături de mănăstirea ortodoxă a prea sfinţitelor Biserici României, a treia pe vîrstă de azi, vechea dar plină de viaţă mănăstire Suceviţa şi mull. mănăstirea şi Biserica sa obşte. Am admirat frumoasele picturi, care ne depăşii structura timpului şi ne-am rugat ca tot trupul slavilor ce se nevoiesc aici, să depăşească graniţele timpului şi să se mute în fericea cea veşnică. Am admirat catapetasma sculptată în lemn cu excepţională măiestrie şi ne-am rugat să ne îngrijim

cu aceeași înălțime de frumusețe noastră sufletescă. Ne-am minunat de exponența de viață prin mizeria mîinii și ne-am rugat ca Domnul să le păzească pe acestea dar și pe cei ce le păstrează, în vechi.

Și acum, această călătorie din trecut în prezent și din acesta în viitorul veșnic, ne-a prilejuit câteva gânduri :

Timpu, care devine petrecutibil prin mișcarea lucrurilor și prin succederea evenimentelor, este, conform gândului revelat al lui Dumnezeu, mîina lucrurilor trecătoare. Situația adevărată a omului sfînt, alături de Dumnezeu în trei ipostasuri, este dincolo de timp. Și nu putem să cuprindem cu gândul starea supratemporală, înăi ea este misterioasă de sfînt și care au dobîndit experiența ei. Această stare supratemporală este jurată de Sfînta noastră Biserică în Simbolul credinței noastre vizașă veșnicului ce va să vias.

Această viață, viață fără de moarte, curată în vederea lui Dumnezeu nostru Iisus Hristos. Ne salvă de aceasta însuși Dumnezeu, Care vine : -aceasta este viața veșnică, să se cunoască pe sine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe care L-a trimis- (Ioan XVII, 13).

Deci deocîndă înaintea a omului de a trăi și de a trăi medii și, dacă se poate veșnic, este realizabilă. Totuși înăi viața aceasta, cea dincolo de timp, nu se dobîndeste prin ingrijite medicală sau prin alte metode științifice, nici prin faima post-mortem, cea citată în tot chipul de către unii.

Se dobînduște doar prin cunoașterea adevăratului Dumnezeu și a celui trimis de El în lume Fiul și curăța al Său, Iisus Hristos. Această cunoaștere nu presupune alte cunoștințe lumești. Ea este dată celor ce au inima curată, celor pe care-i fericește Dumnezeu, -cei ce vor vedea pe Dumnezeu- (Matei V, 18).

Deci etapele intrării în viața veșnică și ale transcenderii timpului sunt : ascetia, curățirea, vederea și cunoașterea Fiului lui Dumnezeu Iisus Hristos, viața cea veșnică. Pe acestea Dumnezeu «le-a ascuța de cei înțelepți și pricepuți și le-a descoperit pruncilor» (Matei XI, 25).

Vol, această binecuvîntată obște sîntoși dintre acei fericiți prunci, căreia Dumnezeu le-a descoperit calea nemurții. Înălțați-vă întru Domnul și umblați fără șorbiși pe calea cea îngustă pe care au ales-o, fiindcă ea duce la viața cea veșnică întru Domnul.

Mulțumim lui Dumnezeu celui ce a binevoit ca noi să vizităm Sfînta voastră mînistire, cu ocazia sărbătorii a 110 ani de la declararea de către Ilieșia Mare din Constantinopol, prin Tomos Patriarhal și Sinodal, a Autocefalității Sfîntei Biserici Grece a României și a 70 de ani de la acordarea în același fel a demnității patriarhale.

Vă adresăm din toată inima urarea și binecuvântarea noastră patriarhală.

Străbătând apoi pătoreșcul drum, prin pădurile obștinilor bucovinene, s-a ajuns la mănăstirea Moldovița unde Sărbătoarea Sa Ursuloasă-meu l-a adresat și aici obștii monahale cu un cuvânt de suflet și de învățare spunând :

-Prea Fericit și Prea Iubitor Părinte Patriarh Teoctist, Prete în Hristos,
Fost Prea Sfințite Daniel Mitropolit al Moldovei și Bucovinei,
Părinți iubiti și binecuvântați,

Învăi un privilegiu de bucurie ne oferă astăzi o deosebită vizită pe care o facem în acest loc sfânt, la sfânta mănăstire Moldovița, unde de veacuri strălucește viața ascetică.

Acest loc sfânt a arătat multii sfânti, între care un loc de frunte ocupă Sfântul Vasile de la Moldovița.

Văzând viața monahală revitalizată și înnoită în această sfântă mănăstire și fiind informați că mănăstirea a fost renovată pe cheltuieli stătute în urmă cu 40 de ani ferim pe binecredinciosul popor român căruia l-a dat bucuria de a vedea o conștientă atitudine de fructuositate întru Biserica și stat.

Împreună lucrarea aceasta nu se face numai spre binele Bisericii, așa cum greșit cred unii, ci în primul rând spre binele societății și al întregii lumi. Aceasta pentru că sufletele bune care au ales drumul nevoințelor dobovoințelor aici nu se mărginesc numai la a ajunge la mântuirea personală, ci ele se roagă neîncetat și își aduc o contribuție eficientă la mântuirea întregii lumi.

Pentru cei care nu cred, dar doresc să vadă cu ochii lor rezultatele strădaniilor și rugărilor acestor suflete bune, spunem că astăzi s-a dovedit de către științele pozitive că există și energiile necesitate de om care are efect asupra lumii. Este vorba despre anumite energii pomente de noi la Sfânta Mănăstire Voroneț dar nu este necesar să recurgem la științele naturii. O facem numai pentru a oferi un ajutor celor care din bună intenție prezintă sau aduc unele obiecțiuni, deoarece pentru credințioșii puterea și eficacitatea rugărilor și, în special a celor făcute fără vreun interes aparțin, este dovedită de experiența milenară.

Cei care se roagă pe-între mântuirea lui bun lucru face, dar cel care se roagă pentru mântuirea semenilor săi și a întregii lumi și mai bun lucru săvârșește, deoarece Dumnezeu iubeste întruoga lume, toate făpturile Sale și vrea ca toți să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină.

Prin urmare cel care se roagă pentru întreaga lume uită interesul personal și se identifică cu dragostea lui Dumnezeu, este iubit de Dumnezeu, pentru că iubeste pe cel iubit de El și lui toate i se dăruiesc.

De obicei lumea uită care este cauza unei asemenea evoluții a lucrurilor. Dar adeseori cauza se află în rugăciunea unui suflet de jănitic sau de păstănit, suflet care se roagă pentru mântuirea întregii lumi.

Deci, iubite Ilie în Domnul, contactați-vă rugăciunii reînnoite pentru întreaga lume de astăzi, prin încercată și Domnul vă va primi-măcași întru Impărăția Sa ca pe fetelele cele înțelepte.

Datoria noastră este să mulțumim lui Dumnezeu pentru că ea prin-lejul sfințirii a 150 ani de la proclamarea de către Biserica noastră a Autocefaliei filiei sale iubite, Sfânta Biserică Română și a 80 de ani de la acordarea vicedictiei patriarhale de către arhiepiscopul Patriarhiei mame, am avut posibilitatea, mulțumim pentru că de grijă iubitoare a Filiei care ne găzduiește pe noi, să vizităm acest loc sacru și să cunoaștem pe sursele care se nasc din aici, cărora din belșug le dăm binecuvântări patriarhale și le adresăm caldărease urări.

Ultima dintre măntăilele pe care le dăruiește, cu remușcăle ei firești în albatru ca și copil curat al patriei, viziună de unaltă curăție a fost măntăia Voroneț unde din noi, Naștălele Sa Bartolomeu I a vorbit despre semnificația profundă de tărni și forțe spirituale, spunând următoarele :

«Prea Ferice și iubite frațe Patriarh Teodor I, Iude Prea Sfințite Mitropolit Daniel al Moldovei și Sucevei, Iubiți părinți și frați,

Cu mare bucurie vizităm satul vechi și istoric mănăstire Voroneț, cea zidită de către Marele Ștefan acum vești veșturi și care a slujit Biserica lui Hristos cu tărie și rădăcin. Biserica noastră este și mai mare pentru că ne-am încredințat cu această ocazie să ne arhicăm la mormăntul, pătrat cu evlavie din, al prarului episcop al acestei Cuvăntul Daniel Ștefănuț și să-i rugăm să mijlocească mântuirea Domnului pentru mântuirea Arhiepiscopului. Văstăru-vă pentru numele, frațele Mitropolit Daniel, că și pentru a restabili această mănăstire ca centru de radieră spirituală, spre folosul evlaviosului popor român și al întregii omeniri.

Fiindcă, iubiti frați ai Smereniei noastre, un afară de radiațiile naturale și luminoși, văzute și nevăzute, pe care le vizualiză și le convertează științele naturii, și care produc efecte în lumea fizică și atunci

când sunt revăzute și imperceptibile simțurilor oamenilor, căutăm și, ca să spunem așa, radiațiile spirituale, cele favorite din inimile oamenilor.

Ceea ce noi am numit, nu în mod riguros, ci doar ca similitudină — iradiere spirituală, este un fapt cunoscut Sfinților Părinți, în special Pustinicilor și Acașilor. Dar și mulți creștini simt harul unui loc sfânt, al unui loc în care s-a revădit și s-a rugat un sfânt, sau harul unei locașoare făcătoare de mistere, înaintea căreia s-au rugat cu lacrimi de-a lungul vecurilor mulți creștini evlavioși, sau harul mormintelor sfinților Bisericii noastre.

Pe lângă toate acestea noi simțim totuși dispoziția sufletescă a semenului nostru, transmisă prin privirea și expresia sa — veselă și dragăstăie care ne odihnește, sau învidioasă și ură care ne amărăcește și ne cutremură. În același mod suntem influențați pozitiv sau negativ de iradierea ochiului și a inimii semenului pe care îl întâlnim și uneori de iradierea unei chip dintr-o singură fotografie.

Totul acestea ne dovedește că monahul, cel ce se sfârșește pe sine însuși și-și purifică lumea sa înăuntrii influențează în chip revădit și nesentimental pe cei ce se apropie de el, dar și pe cei de departe, într-un mod tainic și neașteptat. Prin urmare, chiar dacă pare că nu face nimic și că nu oferă nimic societății, înălțat — unora — impresia că trăiește degețat, așa cum este pusat unșor de către cei ce nu cunosc realitatea, el oferă un har foarte util, precum este energia vindecătoare folosită de medici.

Înăi aceasta înseamnă, cu siguranță, că doar atunci este îndreptățită viața monahală și ascetică, când monahul se îngrijește de sfârșirea sa, prin care, și fără a urmări aceasta în mod special va ajuta, prin rațiunea, să nu em apă, inimii sale iubitoare, pe mulți dintre semenii săi. Aceasta influență bună favorizată în special din rugămintea interioară care este și participarea lucrare a monahului. Și așa cum rugămintea cu dragoste influențează favorabil, indiferent de distanță, pe cel pentru care se rugăm, tot astfel și gândurile noastre reale despre ceilalți îi influențează negativ.

Suntem dăburi, prin urmare, să ne curățim pe noi înșine și să fim atenți la gândurile noastre tainice. Să ne îngăduim rău unui rugat săvârșit, necurat și rău să păngăruim sfârșirea lumii noastre înăuntrii, pentru ca aceasta monahală să realizeze felul.

Mulțumim Domnului nostru dăburi de bine, întru sfințirea a 100 ani de la proclamarea prin Tomos Patriarhal și Sinodal a Autocefalității Iubitei Biserici Române, precum și a 70 de ani de la acordarea demnității patriarhale, însoțită de capitalitatea avansată a Sfintei Biserici și a Iubitei Conducere de Stat a poporului român prieten

ne-a dăruit șansa de a vizita acest loc sfânt și să vă împărtășim aceste câteva gânduri.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și împărtășirea Duhului Sfânt să fie cu voi. Amin.

Părăsind mănăstirea Voroneț, în vânetul clopotelor și al bucuriilor cu care au și fost întâmpinați, oșpeții s-au îndreptat spre Suceava unde, la catedrală erau așteptați de peste două mii de credincioși, în frunte cu Iosif Proa Ștefăuș Arhiepiscop Pimen.

Închinarea în Catedrală s-a făcut anevoie, căci credincioșii prezenți țineau binecuvântare în parte, personal.

Politronul a fost încununat de cuvântul Sfințităi Sale Bartolomeu I care a evocat legătura înțelesă impresionantă dintre cler și credincioși, făcând și o recapitulare a relațiilor tradiționale dintre stări și Biserică, și arătând următoarele :

«Proa Fericele Patriarh al României, domnule) Teocrist,
Iosif Proa Ștefăuș Mitropolit al Moldovei și Bucureștii, domnule) Donici,
Iubiți credincioși ai Bisericii lui Hristos,

Ne exprimăm profunda noastră emoție și bucurie de a ne afla, fie și numai pentru puțin timp, în frumoasa cetate a Sucevei, cu o istorie de multe secole și alta dată capitală a Moldovei. Stațiunea lui Hristos Bisericii a Moldovei pentru că a inclus în programul vizitei noastre și orașul dumneavoastră.

Vizita în Sfânta Biserică a României, în țara dumneavoastră a avut drept scop sărbătorirea împreună a celei de-a 110-a aniversări a dobândirii Autocefaliei și a 70 de ani de la ridicarea la cinstea patriarhală. Biserica mamă a Constantinopolului prin Binecuvântarea Patriarhatului și Sinodului din 1888 și 1925, a proclamat mai întâi Autocefalia și în continuare a acordat rangul Patriarhal, Sfintei Biserici a României.

De atunci relațiile dintre cele două Biserici, care întodeauna au fost mai mult decât bune, s-au strâns și mai mult și au arătat tuturor prin unitatea Bisericii în Hristos, săvârșita Evanghelie și posibilitatea colaborării armonioase între popoarele de naționalități diferite, unite sub chipul creștin.

Un păcat exemplul colaborării dintre aceste două Biserici ale noastre, care au pălănit nedreptate legăturile dintre Biserica mamă și fiică, nu au fost urmate întodeauna și de alte Biserici de-a lungul secolelor, uneori chiar în zilele noastre, vrăjmașul nostru iapălind pentru a crea probleme între ortodocși. Dar sădășim și dorim în același timp ca toate acestea să fie depășite, așa cum au fost în cea mai mare măsură

depășite în trecut, cu harul și cu îndurările Domniei noastre Ileana Hristos, Care se roagă continuu pentru unitatea Bisericilor locale.

Noi am dat nu teji slavă lui Dumnezeu în această mănăstire bisericească a celui Prea Înalt, deoarece între noi nu există astfel de probleme. Biserica noastră, urmând vechea și tradiția, face tot ceea ce îi stă în putință pentru Iisus Hristos, în ciuda tuturor dificultăților. Și de asemenea Sfânta Biserică a României recunoaște, cu mulțumire, contribuția Bisericii noastre la lămurirea și păstrarea adevăratei înțelesuri a credinței noastre, prin traducerea acestora în limba română în colaborare cu învățații locali și prin multe alte faturi.

Slavă slavă lui Dumnezeu, pentru că nu este nimic care să ne despartă, și mai mult, nimic în lume care ne unească. Totuși celor care s-au rupt astfel impresii cu noi și au sădit pe Cel Prea Înalt, întregului popor binecredincios al acestui oraș, la transmiterea binecuvântare și a noastră patriarhală.

În cuvântul de răspuns înalt Prea Sfântul Pater a dat glas sentimentelor personale și ale credincioșilor cerind binecuvântare și rugăciune necerută de la membrii delegației.

A urmat apoi agapă fraternală, după care Sanctitatea Sa Bartolomeu L. împreună cu membrii delegației Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol au decolat de pe aeroportul Suceava, cu destinația Istanbul.

Ceremonia plecării Sanctității Sale a constituit un nou moment de afirmare a sentimentelor de frățietate dintre Biserica Ortodoxă Română și Patriarhia Ecumenică, dintre Sanctitatea Sa Bartolomeu I și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Doisă ore mai târziu și ceilalți membri ai delegației au decolat cu destinația București.

A doua zi și ceilalți delegați care au participat la istorice vizite din Moldova au plecat spre patrie ducând cu ele, cu siguranță, amintiri trăsnite despre credința poporului român, ortodoxia românească, ospitalitatea gazdelor și frumusețile țării noastre.

PLECAREA SANCTITĂȚII SALE PAVLE, PATRIARHUL SERBIEI

În cadrul festivităților o semnificație aparte a avut prezența Sanctității Sale Pavle Patriarhul Serbiei, alături în țara noastră, în perioada 25 octombrie — 3 noiembrie 1990, ca oaspete al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Participarea Prea Fericitului Sale la aniversările Bisericii Ortodoxe Române a reprezentat în același timp și o vizită de răspuns la cea făcută de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în luna august 1990, în Serbia.

După primirea oficială de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, într-un cadru festiv și dăruitor, Sanctitatea Sa, pe lângă participarea la solemnitățile legate de aniversările Bisericii Ortodoxe Române, a mers împreună cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist — alături plece genunchii la înmormântul eroului necunoscut din parcul Carol unde s-a născut într-o atmosferă de profundă întrupare în rugămintea pentru simbolul jertfei pe altarul patriei și al răsunătorilor poporului, vădit în jertfa eroiului nostru necunoscut și pe cea a eroilor din țara sa și din întreaga lume. Acest moment a fost patetic pentru Prea Fericitul Sa de a depăși suferința din luptă, nedreptățile și impietările cu care se confruntă încă multe popoare.

Cu aceeași solemnă gravitate și înclăcătură emoțională a fost și închinarea în biserică de la cimitiul eroilor revoluției și plecarea genunchiilor la crucile acestor martiri ai vremurilor noastre. Momentul a constituit pateticele de reînnoire a slăvii prin care generația tânără, paucă și fără arme, doar cu forța cuvintelor „vom muri dar vom fi liberi” a răsturnat un regim dictatorial, totuși dintr-o pășină cu prețuri vieții lor această libertate pentru care au primit cununa muceniciei și au fost încauși în carnea de aur a eroilor neamului. Cei doi patriarhi au înălțat rugămintea pentru edihna sufletelor lor și pentru biruința cauzei pentru care ei s-au jertfit.

De importanță deosebită au fost și converbirile dintre reprezentanții celor două Biserici, în cadrul cărora s-au trecut în revistă relațiile tradiționale dintre Bisericile și popoarele noastre, evidențându-se răsunetele comune.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a menționat că mai toate momentele de seamă din viața noastră religioasă și statală au puncte comune cu ale poporului vecin și prieten. De la victoriile la aspirații, de la eforturi la înfrăuneri, de la îndrăgiri la victorii, aproape totul ne-a fost comun, sute de ani am împărtășit aceeași soartă și calea pe care s-a mers a fost aceeași. Facem parte din aceeași zonă de misiunism apostolic, din aceeași zonă de influență romană și mai apoi bizantină, din aceeași arie culturală și religioasă. Avem aceeași cre-

dinți, aceleasi tradiții religioase și o structură sufletească asemănătoare. Cele două popoare și Biserica lor sârbă au fost în relații de pace și colaborare și înțelegere. Aceasta este situația și în prezent.

Sacrosmitatea Sa Patriarhală Pavle a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teofil al Serbiei pentru vizita făcută în Jugoslavia și pentru invitația făcută Sacrosmității Sale de a vizita România cu ocazia aniversărilor cunoscute. În mod special Sacrosmitatea Sa Patriarhală Pavle a menționat trecutul de luptă pentru independența națională și religioasă. Aprecieind realizările din țara noastră, Sacrosmitatea Sa și-a exprimat așteptarea că și-n Jugoslavia se înțelegă răle fecite pentru rezolvarea problemelor aflate încă în controversă.

S-a exprimat, în final, ideea regăsimi într-un viitor comun fericit.

Toate aceste idei se regăsesc de altfel în cuvântările celor doi înălțămători roșite cu ocazia plecării Sacrosmității Sale Patriarhală Pavle.

Manifestând dragostea între duhovnicescă și înțelegere față de situația din țara Sa, înaltul Ierarh s-a rugat sfânt, străduindu-se să-lămurască, pentru pacea poporului său și buna înțelegere între oameni în acest sens, Sacrosmitatea Sa, într-o solemnitate și cuacție aparte a adresat în parohia patriarhală, jurta cea neagră, la fel ca și în celelalte locuri la care a ajuns cu ocazia vizitei în țara noastră.

În repetate rânduri hănu cuvântul, atât în cadrul Liturghiei Solenne, cât și în înălțările Cernice, în rândurile Parlamentului, în vizita din Moldova și cu ocazia plecării Prea Fericitei Sa a evidențiat permanent Sa preocupare pentru soarta popoarelor din Iosta Jugoslavie — nații atât de desbinate și afectate de starea de război și de consecuțele diferite ale acestuia. De asemenea, Prea Fericirea Sa, Patriarhală Pavle, s-a arătat foarte preocupat de trăirea creștină autentică, menită să restabilească relațiile între oameni, relații bazate pe morală și învățătura lui Iesus Hristos.

Chimul lumina și blând al Venerabilului Patriarh a produs o puternică impresie în rândul credincioșilor și al oaspeților de peste hotare.

Cu ocazia plecării înaltului Oaspete sârb, în ziua de 1 noiembrie 1983, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teofil al Serbiei a adresat salutarul precănte în Catedrala Patriarhală din București un cuvânt de rămas bun pe care îl redăm în cele ce urmează :

«Sacrosmitatea Voastră, Părinte Patriarh Pavle al Bisericii Ortodoxe sârbești din Serbia,
 înalt Prea Sfințite Voastre, Părinți Mitropolitii Facșitori ai Sacrosmității Sale,
 Iubiți Părinți,
 Doșți clerici și
 Iubiți creștinoci,

Ne-a făcut Dumnezeu parte măle acestor de desoperiri care au atât aproape cea strălucire de pe Tabernul celor sfinte în istoria Bisericii și a neamului nostru românesc. Ne-a învățat că, amintindu-ne de înălțările noastre, cel care au pus temelile Bisericii pe pământul româ-

nească și au urmat -după cea bună- în decursul secolelor și au slujit Biserica și neamul nostru românesc, ne-a scitat că Duhul lui Hristos și prezența Sa în Biserica noastră și în Biserica cea vie a fiilor ei, este ridicată pe temeliiile veșnice ale credinței în Dumnezeu și ale Sfîinților Părinți. Bucuriile noastre duhovnicești se latregesc astfel prin viziile speciale făcute Bisericii noastre Ortodoxe Române a Sanctității Sale, Patriarhul Serbiei Pavle I, o viziă fraternă care nădărnice să aducă o pagină și să lege continuarea firului legăturilor noastre istorice dumnezeiești din secolele trecute. O Biserică voră înaintea foarte mult și din punct de vedere al credinței și din punct de vedere al culturii, există chiar o legătură antropologică între cele două Biserici vecine și vorări. Ne unește Duhul Sfînt ca Biserică Ortodoxă, ne unește istoria, trecutul ca neam pentru că domni și voievozii noștri au avut domnițe din Serbia după cum domnitorii și creștii Serbiei au avut domnițe din neam românesc; încredința noastră și de neam, vecitătatea au constituit întru-neu Duhului Sfînt în Bisericile noastre și între țările noastre. Este greu să facem o delimitare în istorie între ceea ce a însemnat legătura neamului bisericesc și între ceea ce a însemnat numai legătura istorică, culturală sau de altă natură din viața celor două popoare. Dar ceea ce a încredințat istoria noastră a celor două Biserici surori apăsate aici, în această țară a Țării și cum ne a încredințat, de asemenea întru-neu încredințatilor noștri au fost curajele veșnice ale credinței în Dumnezeu, a fost jertfa celor două popoare pentru credința ortodoxă și din munții Serbiei de pe Valea Ravel, a Dravei, de pe cele două maluri ale Dunării și din văile Carpaților și pe ținutul dintre Dunăre și Marea Neagră, martirii pentru Hristos și mărturisitorii pentru apărarea credinței ortodoxe au împodolit calendarul Ortodoxiei Universale (Ecumenice). Ei ne leagă mai presus de toate și mai strîns decît toate legăturile pentru că prin ei, neamurile noastre au intrat în veșnicie. Lungă și dureroasă istorie a celor două popoare de aici, din această țară a Europei, alături sub dominația îndelungată otomană, a făcut ca ele să-și piardese credința cea ortodoxă prin limba lor, prin stăruința lor, prin jertfele fiilor lor, jertfe de serachi, jertfe de preoți, de monahi și de credincioși și de o parte și de realitate. De aceea, istoria noastră este împărțită cu aceste mărgăritare strălucitoare ale vieții noastre ortodoxe. Ortodoxia ne-a făcut legăți atîtăse secole unui de alții; Ortodoxia ne-a făcut legăți și sub teroarea comunismului și pe urși și pe alții, aparținînd credinței, culturii, trecutului și Bisericii cea vie din sufletele credincioșilor noștri.

Am cunoscut această Biserică voră, Biserica străbă mărta, din anul tinereții mele, și potea spune și am cunoscut-o acum în ultimul timp, chiar în luna mai cînd am mers împreună cu Sanctitatea Sa pînă

la froni și ne-am rugat, și am încredințat împreună de ceea ce ochii noștri vedeau și inima noastră simțea. Este dureros, mai mult decât dureros, suferințele din această blăstărită martiră a Ortodoxiei noastre Universale, cu preoți, cu episcopi, cu tineret, jertfiți acolo în Bosnia Herzegovina. Am văzut războiul și pâlâcii de culoare ortodoxă străbute în calca neșterită și în călea armelor moarte și sordide la suferințele oamnilor, care încă, din nefericire, își spun cuvântul în lume.

Vă primum Sanctitatea Voastră în acest chip, cu durerea pe care o purtați în suflet și cu durerea pe care încercăm și noi să o părtăcim alături de Sanctitatea Voastră și de fiii duhovniciei din această țară soră a noi și vecină cu noi, unită în credința și slujirea Măntuitorului nostru Iisus. Partim împreună cu noi, și Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Sârbă, un noian de fapte istorice care de acolo, de peste vecuri revin spre noi rase de națiuni și de credinți și cred că Sanctitatea Voastră exprimați în chipul voștrii mai autentic această credință și națiune în viziune. Deși, cu atâta înălțare pe pământul Sanctității Voastre, cu atâta copii sferici, cu atâta blăstărită țară un sfârșit și țară un început, V-am avut totdeauna vorbind și îndrăgindu-ne pe noi și încredințat și încercând războiul pe care l-ați înălțat în cale. V-am avut zilele acelea transmitând credințele noastre credinți voi, pe căminul acesta a Patriarhiei, V-am avut la poartele Cochetului, la mănăstirea Dornu, la nivelul geografic cel mai înalt și al spiritualității noastre cu ceea ce privește sfântul la care se desăvârșă acesta, binecuvântând, alungând și transmitând felicitări pentru lucrarea I.P.S. De noi, V-am văzut și V-am admirat plecându-Vă fruntea la moartea lui Ștefan cel Mare și Sfânt și V-am avut cuvântul cald și frumos și îmbucimantă cald pe care mi-ați dat-o la biserică din satul meu natal.

Toate acestea nu facut ca în sufletul meu să se așeze așa amplitudine de încredere, de dragoste și de prețuire pentru personalitatea de mare cuprindere a Ortodoxiei din zilele noastre care este Sanctitatea Voastră. De la constituirea noastră de stată dăinușă în Parohia Patriarhiei, împărțindu-ne din același sfânt pat, și până la aceste zile de comuniune cu tinerii noștri accepta, vârstă slujitori la sfintele altare, cu călugărilor noștri, ierachii Bisericii Ortodoxe Române, cu domnul ambasador al Serbiei, cu domni reprezentanți ai președinției și ai guvernului, constituie pentru noi mărturia că ne aflăm pe drumul distanțându-ne al Ortodoxiei, împreună cu fiii și cu credincioșii noștri. Ne-am rugat pentru voi, am plătut pentru voi, pentru ierachii martiri, pentru eroii martiri pe care l-ați binecuvântat și l-ați sfârșit acum de-

ce la sfântul moment al erelor neamului nostru din Parcul Carol unde năvăluim, așa cum ați binecuvântat astăzi să înălțăm vîntoarea catedrală a jertfei și a luminii învierii tinerilor care și-au dat viața lor pentru credința în Iisus și spărsura neamului românesc. Pentru toate și pentru voi, în aceea clipă de tîcere pe Taborul capitelei noastre, Patriarhia Ortodoxă Română Vă îmbrățișează, în numele tuturor, în numele celor pe care i-ați binecuvîntat în pelerinajul din țara noastră. Ați adăugat prezenței Săcuții Voastre, în acest popos de suflet, pe una o distincție înaltă: Vă mulțumim pentru osteneală, pentru binecuvîntările împărtășite, pentru porțile date tineretului nostru, proștilor, fraților și moșahilor din mănăstirile noastre, prezența Săcuții Voastre fiind încă o verigă în istoria legăturilor sfinte între Bisericile noastre Ortodoxe surori.

În aceste clipe care sînt sfinte, rog pe Bunul Dumnezeu să binecuvînteze pașii Săcuții Voastre, urătura noastră, discuțiile atît de sincere și înțelepte pe care le-am avut, să binecuvînteze Țara și Biserica Săcuții Voastre, și să reverse din cerurile slavei Sale lumînă, curaj și credință fraților ortodocși sîrbi supuși unor aspre încercări, aliați în voință și în condiții grele de viață.

Pentru ca viața Săcuții Voastre să rămîndă înscrisă și în chip vădit, Vă oferim semnul suferinței și al învierii noastre: Sfînta Cruce cu care ați binecuvîntat Țara și poporul nostru. De asemenea, Vă oferim cel mai frumos dar: Icoana Maicii Domnului — ocrotitoarea Bisericilor noastre, iubitoarea neamului românesc și mijlocitoarea tuturor în fața lui Dumnezeu pentru împlinirea rugămintilor și a nădejdilor noastre. Ea să ne fie ocrotitoarea vieții noastre. Amin.

După primirea din partea Săcuții Sale Patriarhul Pavle al Bisericii Ortodoxe Sârbe a unei icoane a Sfîntei Curioase Parascheva, Prea Fericitul Părinte Patriarh Trezorerat a mai adăugat :

«Mulțumim Săcuții Sale și pentru acest dar, icoana Sfîntei Parascheva de la Iași și îi așigurăm de căldura inimilor noastre. Vom găndi împreună cu Sfîntul Sinod, și poate că acum este momentul, ca să apellăm la credincioșii și jertzi noștri, care ne-au ajutat învîntoarea, să facem o colodă pentru orfanii și cei suferinzi din Boarda și Herțegovina. Suferințele sînt încă foarte mari în Biserica Ortodoxă Sărbă laș faptele de ajutorare au mult mai mare putere decît orice fel de cuvînt. Așa să ne ajute Dumnezeu !»

A venit cuvântul de rîmă bun al Săclicii Sale Patriarhal Pavle care a spus următoarele :

*«Prea Fericeala Voastră,
Inalt Prea Sfinşile Voătre,
Prea Sfinşile Voătre,
Iubiţi preoşti,
Iubiţi fraţi şi surori.*

Din sădăruul sufletului şi al inimii, Biserica Ortodoxă Sărbă şi (peşeni ortodoxe sărbă au participat la sărbătorirea a 110 ani de Autocefalia şi 70 de ani de Patriarhat al Bisericii Ortodoxe Române. Precum într-un organism compus din mai multe mădulare, după cuvintele Sfinţitului Apostol Pavel «cînd se bucură un măduleţ se bucură toate mădularele», tot aşa este şi în Biserica Ortodoxă, în timp ce un măduleţ al ei, o Biserică locală se bucură şi sărbătoreşte o aniversare din viaţa ei întru Hristos, toate celelalte Biserici se bucură cu ea împreună căci Biserica este Trupul lui Hristos al cărui cap este El însuşi iar celelalte Biserici sînt mădularele aceluia Trup. Fără îndoială aşa precum popoarele europene, aşa şi alte popoare, primind creştinismul au însemnat întru-Biserica ce înmăgăritoa dreptăşilor lor neputete sădărule de Dăruirea.

Tot aşa a fost şi cu poporul român. Prin bogăşia Evangheliilor ei s-a înmăgărit sufletul său încă de-a lungul secolelor a sădărule bisericii minunate şi mădăruşii, pe care le-a împedat cu înşel, loane şi alte obiecte sfinte de valoare artistică, săfăşitoare. Ceea ce este foarte important este faptul că Biserica Ortodoxă Română a dat Ortodoxiei săfăşii, aşa cum este Sfinţul Dăruire cel Nou a cărui păsărire am sărbătorit-o sădărule trecute prin împreună săfăşii a Sfinţei Euharstii, cea mai străină unitate la înşel Hristos şi prin unitate cu ceilalţi fraţi de aceeaşi credinţă din lume. Dar ceea ce este foarte important este faptul că Ortodoxia a sădărule sufletul poporului român la înşelămca poporului creştin după credinţă şi după faptele sale, s-a oferit libertatea reală — caracteristica sa naşională, care nu este şovinism, nici numai căutare de sine cum vor dăruşarii noştri să se prezinte în lume. Ei vorbesc şi scriu că noi sîntem Biserici naşionale şi nu înşelăm seama de celelalte, Biserici care sînt legate numai de interesul propriu, că am săfăşii interesele politice ale poporului nostru care adărule necăruşii intereselor dreptă ale altor popoare. Dar noi cunoaşterea săfăşii şi dăruşii cuvintelor Domnului : «tot ce dăruşii săfăşii facă numărul lor, săa să le faci şi tu lor». Ştim că grăşii dăruşterea cea sădăruşii săfăşii de tot oamenii, dar şi săfăşii de poporul propriu. Căru se poate considera neşdăruşii săfăşii dăruşterea proşdăruşii săfăşii Meşter săfăşii de poporul său evşter, pentru faptul de a se fi împedat per-

trebuie să spună: „Iudă fiul Fariseului”? Dacă din tot dinadunul să pățimască cu poporul evreu decît să se bucare de frumusețile vremelnice ale păcatului, dar minunându exemplul sfîntului Apostol Pavel care poate fi condamnat cînd afirmă că „nu mai există nici iudaism, nici elia nici toți suntem una în Hristos”? În alt loc tot Sfîntul Apostol Pavel a spus că ar fi dorit să fie lepădat de Iudaism Hristos numai să fie slăvit de poporul evreu, nevrînd să se lepede de poporul său. Dacă slujirea Bisericii față de toți cîștat și la poporul său va fi considerată în acest cadru evanghelic și canonic, ea va fi binecuvîntată de Dumnezeu și spre folosul său adevărat pentru toți oamenii. Doar că, ajută ca așa să facă străluc și remanință ortodoxă, toți ortodocșii și toți catolicii de bună-credință în lume.

Prea Fericită Voastră,

În încheiere doresc să menționez partea a doua a cuvintelor Sfîntului Apostol Pavel care spune că: „toate rădăcirile din trup se îngrijesc unele de altele, nu numai atunci cînd un rădăcior se bucură și toate celelalte au se bucare, ci mai ales cînd un rădăcior suferă și pățimoste, atunci trebuie și celelalte rădăcirile să suferă”. Permisiți-mi în numele Bisericii Ortodoxe Sârbe și a poporului cel care este nevinovat și pățimoste prin necazurile rădăciorului său să Vă mulțumesc din inimă pentru cuvintele de îndurătate și înțelegere și pentru ajutoarele pe care le-ați dăruit și le veți dăruși și în continuare, frățere și creștinție. Săi și mi de refugiu, numai cu amărămintea ce nu pot să pe ei, ajutoare aceste arestea rest de lume, rădăciorul numai ajutoare celor apropiate. Vă rog subțiplor mei frați și surori în Domnul să ne rugăm împreună Dumnezeuului păcii, să revină pacea în țările noastre și să se rădăcior pe via, toate păpăurile, de necazurile ce se abat asupra noastră.

Prea Fericită Voastră,

Vă mulțumim Dumnezeuului și Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru invitația ce ne-ați adresat-o de a participa în aceste mari evenimente ale Bisericii Ortodoxe Române. Să ne înfrățim străluc întruaga Țări Românești, străluc care suni și se noștri, și tuturor ortodocșilor, ca împreună cu Prea Fericită Voastră și cu înțeleg poporul român dreptcredințos să ne rugăm Domnului pentru lumea tuturor. Să ne rugăm lui Dumnezeu și Sfintei Parascheva la ale cărui moște ne-am închinat acolo, la Iași.

Mulțumim-Vă pentru dragărea Prea Fericită Voastră și a întregului popor român, în numele drapelului pe care o purtăm față de Prea Fericită Voastră și față de poporul român, alături Sfînta Ioană a

Sfintei Parascheva care să dăruiască tuturor pace și tot binele. Moaștele Sfintei Parascheva au fost scute de ani în Iugoslavia și la Belgrad, în locurile care și astăzi poartă numele ei.

În seara zilei de 1 noiembrie Săcătatea Sa Patriarhul Pavle a plecat cu trenul la Timișoara, însoțit de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, unde a ajuns târziu în seapă.

În zilele de 2—3 noiembrie, Săcătatea Sa, a fost cămpetă Eparhiei Ortodoxe Sârbe din Timișoara.

Cu acest prilej, în dimineața zilei de 2 noiembrie Săcătatea Sa a vizitat catedrala mitropolitană din Timișoara unde a fost întâmpinat de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae, Arhiepiscopul Timișoarei, însoțit de distinsе personalități ale vieții publice locale.

După sfârșitul Te Deum-ului, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului a adresat un cuvânt de laudă venit la șosea delegației condusă de Patriarhul Pavle. În răspunsul său Săcătatea Sa Patriarhul Pavle a subliniat legătura frățoasă între cele două biserici, între poporul sârb și cel român care în decursul istoriei și-au împărtășit destinele.

A doua zi, vineri 3 noiembrie, Săcătatea Sa Patriarhul Pavle a etărit Sfânta Liturghie în catedrala sârbă din Timișoara împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, prezenți fiind ambasadorul Iugoslaviei la București, consulul sârb de la Timișoara, autoritățile județene și locale, numeroși credincioși.

La plecarea spre Belgrad, tulburat și rămas bun de la înaltele ofițerului de stat și biserică, Săcătatea Sa Patriarhul Pavle a mulțumit pentru ospitalitatea și achizițiile de prietenie manifestate față de persoana sa, delegația însoțitoare și față de poporul Iugoslaviei aflate a-ur pe un drum de regiune și însoire.

Vizita Săcătătii Sale Patriarhul Pavle a-a consolidat tot-un moment de o deosebită semnificație religioasă și națională, de consolidare a legăturilor în planul spiritual și social, și va rămâne adânc îngrădit în sufletul și conștiința celor ce au trăit aceste momente.

CONCLUZII

DECLARAȚIILE DIAȘTEILOR PRIVITYOARE LA ACESTE SĂRBĂTORI ECOURI ȘI MESAJE DIN ȚARA ȘI DIN STRĂINĂȚARE

Suita festivităților și ceremoniilor legate de aniversările Bisericii Ortodoxe Române au reprezentat un peșap dublonașoc deosebit de important în viața religioasă, spiritală și socială a Bisericii noastre stră-moșcești, a Țării și a poporului român.

S-ar putea comenta mult pe marginea acestor evenimente, așa cum au făcut permanent, pe tot parcursul desfășurării acțiunilor aniversare, presa, radioul și televiziunea. Toată îndreptura emoțională și profundele semnificații de ordn dublonașoc răbat înăș cu prișoșinea din meta-pole de suflet și de simțire creștină care au fost transmise Bisericii noastre și poporul român de nașpești de peste hotare.

Momentul, prin modul de desfășurare și semnificația lui a reprezentat cea mai elevată demonstrație cu privire la locul și rolul Bisericii Ortodoxe Române și al Ierarșiei Sale, în trecutul, prezentul și viitorul Țării. Preșența reprezentanșilor Bisericoșilor din străinătate, a membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a multor reprezentanși ai Corpului Diplomatic, a numeroșilor camere de știinși și de cultură, a evidenșiat prestigiuș de care se bucură Institușionul Bisericii noastre, ca reprezentant al celei mai vești Institușii din țară, tot timpul la datoria sacră, specifică Ierarșiei Sale. Din lucrile de cuvânt, s-a desprins rolul spiritual al Bisericii Ortodoxe Române — ca fiinș, de-a lungul timpului, pentru românii de pretotindări, aportul determinant la formarea culturii nașionale, la venturarea profișului moral al poporului, la o amplă operă social-caritabilă, aspecte ce astăzi capășă noi dimensiuri, în condișile de libertate și de afirmare a demnității nașionale, când Biserica și celelalte institușii ale statului, de cultură, știinșă, ocrotiri sociale, armată, se regășesc în unitatea lucrătoare șpe binele întregului peșor.

Bucuria întâlnirilor sau reînșinirilor dintre reprezentanșii Bisericoșilor Creștine cu Institușionul Bisericii noastre și cu membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pe pământul țării noastre cu prileșul aniversărilor a 110 ani de la proclamarea Autocășaliei și 70 de ani de la înșinșarea Patriarșiei s-a înăcria profund în sufletul celor preșenși, nașpești de peste hotare sau credincioșii ce au urmat cu emoșie toate festivitășile, expresia acestei înșiri reprezentând-o declarașile unora

dintre eișpeși, la plecarea sau scrisorile de mulțumire transmise de înșipii Ierarchii de peste hotare Prea Fericitului Părinte Patriarh Teodotit, după întoarcerea în țările lor.

Dinre declarațiile făcute în a evidenția atmosfera, trăirile și impresiile distinșilor noștri invitați la sărbătorile Bisericii Ortodoxe Române vedem semnificativele aprecieri, după cum urmează :

Serviciata Sa Parthenia al III-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi a spus, cu ocazia plecării : «Aș vrea să exprim, în primul rând, satisfacția mea sinceră în ceea ce privește prezenta a aproape tuturor înșipărilor Bisericii Ortodoxe la București, precum și prezența noastră care se datorează invitației frățești adresată de P.F. Teodotit, Patriarhul României.

Am venit aici, exact pentru a arăta respectul nostru, dinca pe care o acordăm Bisericii Ortodoxe Române și, de asemenea, am venit să exprimăm convingerea noastră de a rămâne uniți cu ea și de a merge tot lașmite pentru păstrarea stării de neclintare și a unității Bisericii noastre Ortodoxe.

Am înțeles această stare de unitate atât cu poporul ortodox din România, cât și cu clerul Bisericii și cu conducătorii acesteia Bisericii. Autonomia, autocefalia și, de asemenea, ridicarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române au arătat și arată că această Biserică este cu adevărat vrednică de cinste și de respectul nostru, al tuturor.

La rândul său, I.P.S. Ioan Arhiepiscop al Karelicii și al întregii Finlande a specificat următoarele :

-În general vorbind, mă așteptam ca această vizită să fie una foarte bună. Cred că așteptările mele au fost depășite acum, când analizez această vizită. Bineînțeles că există, din ceea ce constată, unele probleme în viața țării, nu în cele din urmă în domeniul economic, dar nu m-am oprit asupra acestui aspect, deoarece am observat că cele elemente pozitive se găsesc în viața Bisericii și că de mare a fost progresul în perioada ultimilor ani în viața Bisericii.

A fost foarte important pentru mine să văd dezvoltarea și dragostea și angajamentul românilor pentru Biserica lor, lucru care se observă deja în București, dar nu numai aici, ci și în multe locuri în care am fost, în Moldova. Șederea mea în România și în șpecial cea în Moldova mi-a dat o foarte clară idee și o imagine completă a ceea ce înțeamă poporul român și Biserica națională. În multe locuri pe care le-am vizitat în Moldova a fost evident că fiecare din cei care au participat la aceste manifestări le-a considerat ca fiind ceva personale.

Concluziunile sunt și aprecierile I.P.S. Nicolae Mitropolit de Sagrajevo, care a arătat că :

«Sunt foarte fereți că am ocazia să vizitez Biserica Ortodoxă Română, mănăstirile, toate monumentele istorice și religioase ale acestei Biserici mari.

Am avut ocazia să văd o Biserică înfloritoare. Nu voi exagera dacă voi spune că Biserica Ortodoxă Română este una dintre cele mai multe Biserici Ortodoxe din lume și cea mai organizată Biserică din lume, având într-adevăr cea mai înaltă religiozitate, cu un mare număr de școli teologice.

Taie aerul și se-au înălțat atât de mult și feliicităm, cu această ocazie, Biserica Ortodoxă Română pentru tot ce am văzut și ce am trăit».

Din scrierile de mulțumire primite se poate observa bucuria pentru oferirea prilejului unei întâlniri panortodoxe și ecumenice, într-un context deplin și sărbătoresc, precum și faptul că nașterii revizii au semni dragostea și apropierea sufletescă manifestate de Prea Făcătoarea Sinodă Patriarhală Teodosială și de toți credincioșii români.

În toate acestea scrierilor, la loc de cinste se înscriseră, printre toate celelalte mesaje și felicitări, scrisorile Secretatului Său Bartolomeu și I. Patriarhatul Ecumenic de Constantinopol, din care răsună bogăția impresiilor culese și profundele emoții trăite în țara noastră și pe care le redăm în cele ce urmează :

Prea Făcătoarea Teodosială,
Arhiepiscop al Bucureștilor,
Mitropolit al Ungrovlahiei și
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române,

Prea iubite și mult dorit frate în Hristos Dumnezou și împărat întru înălțime cu smerenia noastră călduros îmbrățișându-Vă întru inima Domnului, cu deosebită bucurie ne adresăm prea cinstitelor Voastre Prea Făcătoare !

Nu a putut și nici nu poate trecera timpul și purtarea de grijă pentru Biserica să stingă sau să ștergă emoțiile văi, bucuria neoprită și căldura inima Domnului simțită a tuturor unității țării El în mână, pe care ne-am străduit deplin în timpul ultimei noastre vizite făcute în Prea Sfânta Biserică încă și anul din România, cu prilejul sărbătorilor festive a 100 ani de la proclamarea de către Biserica Mare a autocefalității ei și a 78 ani de la acordarea vechiniei Patriarhală Jaldității-ărilor ei. Toate

acestea au fost și-au realizarea pe deplin a scopului manifestărilor prilejuite de aceste evenimente.

În cugetul nostru s-au întipărit adânc omagiile atât de amabile, simple de preamărirea unității Domnului, cuvântările înalțate, pasiul frumilor încredințându-l pe popor al lui Dumnezeu, cupăciunea necesară a fraților împreună pășitori și călăuzitori. Toate acestea și încă multe altele sunt părțile prezente în mințile noastre cu aceste locuri vii și realități de neșteră conștiință noastră, a celui care își aduce aminte de împreună petrecerea sa de la Dumnezeu și s-a dăruit să o avem în România. A fost o viață scurtă, dar bogată în experiență.

Neîntinat mulțumim Domnului și Dumnezeuului nostru pentru faptul că ni s-a dat să coborâm progresiv realizarea de Biserica Ortodoxă Română și pentru primirea atât de călduroasă ce s-a făcut Smereniței noastre. În același timp, din tot sufletul mulțumim și Prea Fecierii Voastre jertnice care ați fost îndepărtătorii de grijă pentru toate acestea și prin Prea Fecieria Voastră dau expresie mulțumirilor noastre și tuturor sărbătorilor celebratoare ai Prea Fecierii Voastre.

Odată cu mulțumirile noastre, îndăjm Domnului rugăciunea să Vă dăruieze ani îndelunguți, cu pace, rodnici și neclătorăți pentru ducerea cât mai de departe a creșterii și vrednicilor slujiri pe care o împliniți cu atât de dăruire în Biserica noastră Română și în întreaga Ortodoxie sfântă.

Cu acestea, încă o dată Vă mulțumim călduros și rămânem cu respect deosebit și profundă dragoste întru Hristos.

Ai Prea cinstitii Voastre Prea Fecierii iubiti frate în Hristos,

« . . . ΕΑΡΤΗΚΟΛΟΓΗΑΙΟΣ al Constantinopolului,
1926, aprilie 1

În aceeași notă și Săcătătina Sa Karekim I — Căpitanul suprem al tuturor armenilor a trimis mulțumirile și recunoștința Sa pentru primirea de care s-a bucurat în România :

Prea Fecierii
Patriarh Teodosios
Biserica Ortodoxă Română
Alina Patriarhiei f
București, România

Iubiti frate în Hristos,

Intercădu-mă la Echiemiadzin consider că prima și cea mai de seamă înălțare a mea viață arată de a adresa Prea Fecierii Voastre și membrilor Sfântului Sinod cele mai sincere mulțumiri pentru ospitalitatea cu care am fost primiți în perioada vizitei mele la București, cu ocazia aniversării a 120 ani de autocefalie a Bisericii și a 20 de ani de la ridicarea sa la rangul de Patriarhie, înactivitățile la care am asistat

dovedindu-se a reprezenta un moment istoric de mare înfiorare ecumenică și de afirmare a măștii de rezistență în față Bisericii Voastre. Aici, la Ruchniada, la alături pentru al Bisericii noastre, ne rașim cu dragoste frățească, cu puterea de viață dătătoare a credinței creștine și a tradiției ortodoxe, împreună cu clericii și cu poporul nostru, pentru buna Voastră sănătate și înflorirea Bisericii și a poporului Vostru.

KAROLIN I,
Catolesca al teatrele atenteții

Trad. AD

Din partea înalt Prea Sfințitului Simion, Arhiepiscop din Polonia — reprezentantul acestei Biserici la Universitățile Bisericii Ortodoxe Române s-a primit următoarea scrisoare de mulțumire :

Prea Fericele Voastre,
Iubir frate în Nume Hristos,
Patriarh al Sfintei Biserici Ortodoxe Române,

Cu mulțumiri cordiale din Polonia pentru dragostea frățească și ospitalitatea cordială — Arhiepiscop Simion.

Îmi voi aminti toată viața sfintele zile petrecute la București, cu ocazia festivităților Bisericii Ortodoxe Române, Domnul Ite cu noi !

Fie cu Domnul nostru, Nume Hristos să Vă binecuvânteze în toate zilele, Prea Fericele Voastre, cu sănătate, pace și succes ! La mulți ani, Prea Fericele Voastre !

Vă rog să mă potăniți în rugămintele Voastre și să mă binecuvântezeți !

Cu dragoste amicită de la fiii Vostru,

„ J SIMION
Arhiepiscop din Polonia

Trad. AD

Tot în contextul scrisorilor de mulțumire redăm în continuare și gândurile Institutătorului Bisericii Finlandei care a transmis cele ce urmează :

Prea Fericitului Patriarh Teofilos
al Moscovei
Alina Patriarhiei 2
RO — 70126 București

La întoarcerea mea în Finlanda, mulțumesc cu respect și cordialitate Prea Fericele Voastre și întregii Biserici Ortodoxe Române pentru deosebita ospitalitate și dragoste frățească manifestate la recentele festivități ale Bisericii Voastre.

«La pella oiti, doispela !»

Arhiepiscopul JOHN al Karelii și al întregii Finlande

Trad. AD

Exprimez profundele emoții trăite în timpul șederii în țara noastră reie și arțiarca Prea Sfințitului Episcop Nathaniel al Episcopiei Ortodoxe Române din America, din care răsună bucuria Sa de a se fi găsit în țara părinților săi și în școlul Bisericii mame.

În scrisoarea Prea Sfințitului Sale se spune :

30 Noiembrie 1984
Săntul Andrei

Prea Fericele Părinte Patriarh,

Întorși amasă la nevoițele războie, sufletul ne este încă plin de emoțiile și bucuriile duhovnicești prilejuate de sfințitoria aniversărilor Bisericii noastre mame și de alăpina impresii cu toți ierarhii care au participat la aceste evenimente.

Vă scriem această scrisoare cu dorința de a ne exprima mulțumirile pentru a fi invitați, pentru a slăji împreună aștințele gloriole de slava lui Dumnezeu și pentru minunata ospitalitate pe care ne-ați arătat-o.

Și ca și cum această nu ar fi fost destul ne-ați dăruit de asemenea frumoasa icoană a Sf. Ierach Anton Ivireanul, prețioasa panăghie și eticheta comemorativă care ne va aminti întotdeauna momentele unice de sărbătorire petrecute în București și în România. Aprecierii din inimă comemorăm Pea Fericii Voastre.

Nei toți cei de aici ne vom ruga întotdeauna Domnului Dumnezeu pentru jertăritățile Bisericii Ortodoxe Române, pentru buncle păporeții români și ai ararhilor săi și pentru ca frații noștri din Țară și noi cei de aici, să ne păstrăm neotrămănată dreapta noastră credință ortodoxă.

Rugându-Vă să nu uitați a ne veneni și pe noi în arhiepiscopii Voastre rugăminti, trimțess Pea Fericii Voastre și credincioșilor pe care li plăcerii, veie mai bune uniri de înca și alăpitate.

Cu dragăție în Hristos Domnului,

NATHANIEL, Episcop
BN. 64C

Arțiară gânduri, aprecieri și bucurii duhovnicești trăite în aceste zile au fost transmise și de preoții și credincioșii din țară, care prin prezența directă la festivități, sau prin participarea efectivă, prilejuită de transmisiunile radio și TV, răbat și din arțiarca preoților Gheorghe Nemeș — dintr-un îndepărtat colț de țară, municipiul Oradea — din care aploaim :

Prea Fericele Voastre,

Găndindu-ne în timpul Postului Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, aproape de sfârșitul anului 1983, am care a întotdeauna pentru fiii Bisericii Ortodoxe Române bucurii și împliniri dintră cele mai mari din

istoria sa, să adresez, cu aceeași bucurie, expresia celor mai sincere sentimente de dragoste și prețuire.

Fertru aceasta, cu aceeași recunoștință și fiasă seputere, via a Vă ruga să binevoși a primi din partea tuturor credincioșilor pe care-i plătească la Oradea, a familiei Nemeș și a mea personal cele mai sincere mulțumiri pentru neobosită grijă ce o purtați la cîrma Bisericii Neamului Românesc.

Am participat personal la aceste Sfințe și mari Sărbători de la București ținate cu prilejul a 110 ani de Autocefalie, 70 de ani de Patriarhat și Aniversarea a celor 80 de ani ai Prea Fericitii Voastre. Am urmărit apoi pe micul ecran de la televizor, cu mare bucurie, rîndămintele Prea Fericitii Voastre, a Sacerdotului Sfânt Bartolomeu I Patriarhul Ecumenic al Constantinopolei și a celelaltii Întăistitorii ai Bisericii Ortodoxe din lume.

Am participat la toate serviciile religioase din Catedrala Patriarhală ca și din fața Sfințelor Moște ale Sfințului Dimitrie cel Nou. Am participat și la ședința solemnă din Aula mare a Parlamentului Românesc unde Prea Fericitia Voastră a condus cu atîta înțelepciune și frumusețe patriarhală lucrările Bisericii Ortodoxe Române. Despre toate acestea și altele plăcute sufletului meu am relatat credincioșilor prezenți în număr foarte mare la Sfința bisericească și le-am arătat fotografiile de la aceste mărețe aniversări. Dar înainte de acestea am trăit și albe bucurii pe care doresc să le amintesc și de data aceasta: venirea la Oradea în perioada 1—4 iunie 1995, a Prea Fericitii Voastre, cu prilejul decernării titlului de Doctor Honoris Causa a Universității din Oradea. Cu acest prilej am avut bucuria să vă avem și la «Biserica Albăstră» de la Parohia Oradea-VII, CFR undezeci și zece de mii de credincioși, de la cei mai mici copilași de grădiniță până la cei mai bătrîni bă și oaspetii Oradea, v-au îndămpnat cu dragoste și recunoștință...

Cu asemenea gânduri, trăiri și impresii simțite de oaspetii noștri, de credincioșii participanți direct sau prin intermediul radioului și televiziunii, practic de toată suflarea românească, s-a încheiat un moment istoric, deosebit de important, din viața milenară a Bisericii Ortodoxe Române.

Fie ca asemenea momente să marcheze și în viitor istoria Bisericii noastre și a țării, spre slava Bisericii strămoșești și gloria Patriei.

POSTFAȚĂ

Ce și viața fiecărui dintre noi, cu urcări și coborâri, cu bucurii și dureri, dar tot timpul cu jefuri și stăpâni, cu adăpeli și eforturi de împliniri, așa și viața Bisericii Ortodoxe Române care se reprezintă cu mare fidelitate în planul spiritual și-n care, în rândul nostru se regăsim cu aceeași conștiință a apartenenței la o comunitate mare și binecristeadă, a răsărit și a fost presărată cu astfel de momente și perioade.

Împlicată și implicată total în viața societății și a țării, Biserica Ortodoxă Română a împărtășit aceeași soartă cu poporul român, în fațete de perioadele istorice pe care le-a parcurs și le-a trăit.

Începuturilor stințenței apololice i-a urmat martiriul persecuțiilor, lumiiilor patriarhale i-a succedat intemperalul magnaților, marea epocilor mariilor noastre a fost umbrită de dăruții biserice și străine, iar lărmăia în planul unidpă de neam a fost umbrită de alioala caupire ideologică alor impuși de un regim totalitar de așpitate șișăină.

Dar cum maral istoric se lucre în logica alternanțelor rursipante, ală noua noie de lumini și mdră Frontul Democrațic a-a-ă îndreptat protecție, în alăimă cu, asupra Bisericii Ortodoxe Române care în anul de grație 1995 a putut să exprime alăa sa în fața lui Dumnezeu și lucrarea ei în fața oamenilor.

Și așa am teirăit, într-un acrombrie de așpiciidă teologere, cu rugăcuni la Sfânta Parascheva și Sfântul Dimitrie, creștini și prezenți de alăa lărmăia greșilor noștri, cu plăt de unitate și simbol de împănare cu toată lumea.

Aniversând cele două circumvențe din istoria Bisericii Ortodoxe Române am rememoral întruaga noastră existență ca popor și a fiecărui ca mășălare din Bisericii Mășălătorului nostru Iisus Hristos.

Prin arducluciale soboare cu Patriarhii Ortodoxiei și frații întră credința creștină de pretutindeni am teirăit momente de referință din istoria noastră bisericească. Am avut în fața ochilor arduclucirea episcopului Teoctist al Tomisului ce-amuia mirabile lucrări cu bunăvoință și credință sa; am văzut alăa corțegul de ierarhi, preoți, călugări și credincioși ce aducera și primiera moaptele Sfântului Ioan cel Nou de la Saionem; l-am văzut la Dineprore pe alădica Teoctist, cu soborul său, pomălmăndu-l pe Ștefan cel Mare și Sfânt, apoi pe alăa la așpiciidă mndatirini Putna cu sobor de peste 60 de episcopi, epurmenți, preoți și diaconi și ne-a trecut prin fața ochilor alăa lui Mihai Vițcuțul la scurarea la Alba Iulia și dincaupădărea mndrepolitului Ioan cel Primău cu alădă cu-

amre și cu bucuria remășiilor ordinei în cetatea de rușii a vremii; am avut pentru o clipă imaginea luminoasă a Sobor de la Iași, cu Varlaam, Vasile Lupu și Petru Școlăreț aflându-se în intr-ale teologiei; am rezidat în Patriarhia aceluiaș crumenilor pe toți acei arhiepiscopi și Măști pariarhi care la noi găseau uluire și mângâiere în prebieșile lor și-n cinstea ne la se acordă; am vorosit că rezidăm aiciul de la învâșnarea primului Patriarh, Miron Cristea din urmă cu 70 de ani și l-am rezidat și pe cel prin care înșiși noștri învâșnarea stăbând rezidența în Biserica noastră după 230 de ani de despărțire.

Și cu o lucrind acuză și cu durere în suflet am răpată în memoria noastră și momentele dramatice din istoria noastră religioasă și-am odăit Biserica noastră de atunci ori războiul dar tot de atunci ori învâșnarea noastră și prin prisma acestor învâșnări și după un astfel prilej de bucurie la momentul aniversar.

Se învâșnarea, azi, cu pentru toate acestea să creșcă un moment al uitării, al învâșnării și al perspectivei.

A avut Biserica noastră cu acesta să fie la avocații unor împășiri și plășă generală al vieții noastre stăle și religioase și așa am ajuns cu într-un rugă și simțire, învâșnări și credințioși, demnitari de mai și cetățeni al țării să ne regăsim în unitatea de dragoste de țară și utopismul față de valorile spirituale-religioase ale Bisericii noastre strămoșice pe care le-am proclamă și exprimat în toți învâșnări și a creștinătății.

Fie cu acest moment cu toată învâșnarea să se află și creștin și creștină dăruirea să se învâșnare cu o nouă și puternică putere de temelie pentru ceș de avere de făcut, bun și folositor, de acum înainte, pentru slava patriei noastre, a poporului român drept credințioși și a Bisericii Ortodoxe Române.

Dumnezeu să învâșnare în șerșea vieții și a regiunii unor popor dăruirea și spiritual și pe noi să ne creștină cu al Său fiar și cu o Sa izbire de omșă.

Orn. gen. NICU OCTAVIAN
Coștăreț patriarhal

· VIATA · BISERICESCA ·

PAIMOS — INSELA APOCALIPSEL

Instalare aniversară
a capilor Bisericilor Ortodoxe

Între 23 și 27 septembrie 1995, a avut loc o importantă întâlnire panortodoxă la insula Paimos din Marea Egee (teritoriul grec). Au participat conducătorii Bisericilor ortodoxe din lume, la invitația patriarhului ecumenic Bartolomeu I. a cărui sedință este la Constantinopol, în cartierul Fanar. Printre capii de Biserică prezenți au fost: Patriarhul, patriarhul Alexandriei, Pașea, patriarhul Serbiei, Teodosie, patriarhul României, Arhiepiscopul Ciprului, Sarajev, arhiepiscopul Atenei, Anastasie, arhiepiscopul Tiranei-Albania, Demostie, mitropolitul Cahel și Slovaciei, Ioana, mitropolitul Finlandei. Au fost reprezentanți prin delegați patriarhul Antiohiei, Agnatie, patriarhul Ierusalimului, Diodoros, patriarhul Georgiei, Elias și patriarhul Bulgariei, Marim. Au lipsit și s-au fost nici reprezentanți, patriarhul Rusiei, Alazar și Iliea și Mitropolitul Poloniei, Vasile.

Piercarea din București a delegației Bisericii Ortodoxe Române se-a revedea în semnificative plăcările în vizite la Biserici surori a patriarhului Justinian. Venea preoștiișoaia bucureșteană, tot personalați Admînistrativei patriarhale și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor. Se făcea un Te-Drum în catedrală sau un polihrentu în hotel mare și Patriarhiei. Venea și popor din oraș.

Patriarhul Justinian lucra o lună de zile, personal, la pregătirea bagajelor: douăzeci, treizeci de gramantane cu daruri pentru biserică, țesături, profesori etc. din Biserica unde mergea. Comanda din vreme gramantane, etichete speciale, veșminte, cărți, obiecte de cult, îngolpitoare, cruci pectorale, cruci de binecuvântare etc., etc. Și el cu mâna lui le împacheta, făcea liste și, în fiecare gramantane avea un inventar cu obiectele pe care le conținea și cu destinatarii lor. Cereea informații despre țopii cei cu care se va întâlni. Nu uita pe cineva. Intendenții polonezii, părințele Niranor Melega, puțin cocoșat la trup, dar drept la suflet, stău un consilier, erau luau în delegație numai pentru a avea grijă de daruri și a fi la dispoziția patriarhului care făcea să le dea cu mâna lui, făcându-l din cel aplec a primi căea cerea, ca un banic general pentru care a da, era un act solemn, precum în tradiția noastră românească, pe care patriarhul o onora cu un simț anume al dăruirii. În multe părți ale țării noastre acest fapt al dăruirii e un adevărat ritual

care, încă în componența unei anume elite și relațiilor dintre oameni, caracteristicile neamului nostru. Când se dă ceva, dă reț mai mare și spune și arunacă cuvintele soliman. Acestea se vede mai ales la înmormântări și după aceea, dar nu numai.

Ritmul e același la orice tăuire mai deosebită. Tema aceea se trebură să fie cuprinsă în orice studiu de sociologie a comportamentului tradițional în viața poporului român.

Așadar, precum în vremea patriarhatului Iustinian, s-au adunat și de data aceasta, în holul palatului patriarhal, ierachi, consilieri, funcționari din toate instituțiile centrale bisericești din București. L-am văzut și pe decanul Facultății de Teologie pr. prof. dr. D. Popescu. Unii s-au așezat sub patriarhatul până la Aeroportul Otopeni.

Ierachi: Nencu de la Craiova, Caline de la Argeș, Timotei de la Arad, Gherasim de la Vâlcea, Gherasim — vicar de la Săcăraș, Iustinian de la Maramureș, Eftimie de la Roman și Iluș, Lucian de la Tomă, Epifanie de la Buzău. Și vicarii patriarhali, Teofil Sîmbulț, Vicearhiepiscopul și vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor Teodor Șagoveanu, au ierachi de asemenea delegația până la aeroportul Otopeni.

După politichonul din palatul patriarhal, P. F. Patriarh, delegația și participanții au intrat în catedrală pentru a cere binecuvântare de la Sf. Dimitrie din Basarabă, ale cărui moaște pueră de grija capitală României.

În momentul plecării, delegația și numeroșii ierachi au plecat spre aeroportul Otopeni. Aici, sat ce în timpul patriarhatului Iustinian, seplea să facă onorurile protocolare. El. Ilie Foniș ministru la Secretariatul de Stat pentru Culte. Anunci venea profesorul D. Dogaru sau dl. Gheorghe Nencu. În plus, acum a venit și dl. consilier prezidențial Victor Opacchi.

Dar să ne întorcem la un mic amănunt în legătură cu plecarea delegației Bisericii Ortodoxe Române spre Constantinopol. Tareii și numeroșii ierachi. Îmi amintesc că eram prin anul optzeci într-o delegație în Turcia, în frunte cu patriarhul Iustin. Am făcut o vizită protocolară primarului Istanbulului. Acolo patriarhul Iustin întrebându-mă în dialectul nașle de Constantinopol, Primarul s-a supărat și i-a atras atenția politicos, că numele oricuiului e Iustin. Patriarhul Iustin s-a răpăsat, calm, că oricum numele e tot grecesc. Istanbul e o corupere de la procesul la tin peita. Când se întrebau grecii: «Unde mergeți!» — răspundeau: «La oraș, s'a în polis». Acesta a devenit Istanbul. Aproximarea fonetică e ușor de sesizat. Tareii nu știu grecoasă și au preluat numele din aceste conversații, crezând că au dat orașului lui Constantin cel Mare un nume turcesc.

Primarul s-a mai avut replică. S-a trecut la altceva.

Trebule totuși să menționăm că patriarhul ecumenic se întindează până astăzi săl Constantinopolului — Noua Romă, și nu al Istanbulului! De altfel înainte de a se numi Constantinopol, verbes sezone de pe același loc se numea Bizanț, nume cu care Constantinopolul alternează în istorie în mod curent.

Anterior turcesc cu care am plecat din București a sterilizat în, ca arecă, pe aeroportul constantinopolitan. Ne așteptau chiar pe pista doi

mitropolit. Heliostom de Efes, al doilea în ierarhia constantinopolitană, și Gabriel de Colonia. Erăm în civil, în Turcia uniforma clericală e permisă numai patriarhului ecumenic și vicarilor. Celalți ierarhi își pun drăculele și rasele numai la reședința patriarhală din Fanar și în bisericile în care stănesc. Pe stradă nu, și nici în alte locuri. Măi rău decât la noi sub comandați! Ni s-a explicat că decizia a venit de la Ataturk, care a hotărât lichidarea statului, așa că a interzis și mișcămăntul uniformelor și fezurile negre.

Am fost primiți în salaanta V.I.P. ale aeroportului, și nu ne prea vedea lumina. Erăm în Turcia. Fără controale. Fără interogatorii. De altfel România are cu Turcia un acord veteș care permite intrarea fără vize în ambele sensuri.

Am mai fost de multe ori în Constantinopol. Chiar și în urmă cu trei luni am mai fost aici la o conferință pan-ortodoxă, aceea care poartă dialogul teologic cu Biserica Romano-catolică.

Șoferii mașinilor în care suntem imbarcați sunt turci. Stăntănt. Mitropolitul Gabriel de Colonia vorbește cu șoferul turcesc. Îl cunosc pe mitropolit de mult. A mai îmbolnăvit și se plânge de neplăceri în inimă. Cu noi în urmă ne-a condus pe Patriarhatul lui, pe mitropolitul pe atunci Teoctist și pe mine, la Efes, la Pergam și în alte localități bisericești din care acum au rămas doar amintiri. Ici și colo niște ruine. Acum și numele orașelor au fost schimbate. Dinșore aeroporturi spre oraș mergem pe malul Mării Marmara. O mare plină de vapoare, vaporare, țoc. Pe migrele urcăm mare spre Bosfor și din Bosfor.

Apar zburile vechiului Constantinopol. Când pe stânga (mai jos) când pe dreapta. În stânga, vedem mai în fund și celălta închisoare Edilic, unde a fost decapitat Constantin Brâncoveanu, reș parcu și al alt și ghereta sâu lanche.

Am intrat în Constantinopol. Vedem multe moșchi. Toate seamănă cu Sfânta Sofia care, după cucerirea Constantinopolului a fost de îndată transformată în moșche. După aceea, până azi, turcii n-au mai putut deșchi sfântul Sfântei Sofia, în zădăra de moșche. Au mălăgat doar minaretele. În jurul Sfântei Sofia sunt patru. Celălalt orădeș neavizat, vede peste tot Sfânta Sofia. Poate aproape de Sfânta Sofia e moșcheta sâușăntă. Și ea, în același stil, cu aceeași cupolă bizantină imensă.

Sfânta Sofia se poate deșchi de celălta prin două scări particulare: are în jur patru minarete, șeseșă geametrie în jurul ei, în cele patru colțuri, și are pe sântă o culoare stăcoie. Și nu e prea îngrijită. Ghera de sântăta a Bizanșului e lăsată parca șomeș să spună meru, deși în anii trecutii am vășnt în interior șchele imense. S-au mai deșcherit șteșă mășăntăși pe care, în timp, turcii le-au acoperit cu var șru și-au mășănt cu țocșă din Coraș.

Oricum, cine vrea să-și facă mîșner o idee despre ce a fost Bizanșul, treșănt să intre în Sfânta Sofia, șos și la balcanș, și să nu se gîșăntănt.

Ajunșem cu mașinile la locul de unde începe Carul de Aur, intrând din Marea Marmara care delimitășă Fanarul de restul orașului. Pe aici, pe undeva, a fost palatul în care a fost ținut cășăteș Dimitrie Costantir. Astăzi e o ruină.

Delimitășă Fanarul era cartierul greșilor bogăși. De aici au venit în noi, pe punăși greș, țenarișăși, demășăntșăși ortodocșăși dar care, treșăntșăși

să-și relaxeze punțile de care ajungem la București sau la Iași. Cășira dintre ei nu făcea și lucrări bune, au zidit biserici și mănăstiri, și au fost constructiv în cultură. Măi alia grăbosăci însă. Norocul a fost că românii au știut să se apere și, la momentul potrivit, să se debarăseze de ei, și să-și alegeți domnii patriarhali. Revoluția lui Tudor Vladimirescu a pus capăt domniei fanariotilor. Dar acesta l-a costat răgul.

Astăzi Fararul e un carier plăcerabil, mândru, fără momente, fără stil, cu străzi înguste, fără nici o geografie coerentă. Inghetului Coerentă e doar lipsa de coerentă !

Patriarhia ecumenică, ceea ce a fost odinioară Mareș Bisericii, e o înghesăliță de construcții pe lângă care poți trece fără să-ți atingi urechile. Până mai ieri arcul era doar o singură mașă în fața bisericii Sf. Gheorghe. Un grec bogat a mai construit o clădire, cu intenția de a salva ceea ce se făcuse puțina salva, un rest de grandiozitate mai mult simbolice, sub un mal, gata să se răstoarne în orice clipă.

Pearta din față e închisă. Acolo, în cadrul porții cu acoperiș de zid, a fost spânzurat de tunc un patriarh al Constantinopolului.

De atunci pearta n-a mai fost deschisă. Se intră în curtea mică a Patriarhiei peintr-o ușă pe stânga și peintr-un tunel de control cu poartăportari, de teamă că cineva ar intra cu arme. În curțile lipite în orice geografie, se intră numai cu piciorul. Măștile n-au cum intra. De altfel se și urcă vreo șase etaje de piatră.

Intram pentru câteva momente în biserica Sf. Gheorghe. Asta e rituahul. Ne condusese dintr-o mănăstire. Un al treilea e ceva mai înalt de un metru. Parcă au fost alinați anume să expone și ei dorințele Marii Biserici! De la Sfânta Seta la această biserică de carier, destul de mică, e o distanță ca de la cer la pământ.

Apoi urcăm în noua clădire a Patriarhiei, precum am spus mai înainte, darul unui ștre bogat și generos. Acolo, pentru vreo douăzeci de minute ne vom întâlni cu S.S. Patriarhul Bartolomeu I, volubil, zămbitor, bunuros de întâlnirea cu noi. Ne cunoaștem de mult, de prin anul '78 când ne-am întâlnit la Geneva. Cred că S.S. era pe atunci numai diacon.

Capii de Biserici au fost însoțiți spre Patmos de ierarhii care au pregătit în septembrie 1985, la Văleni în Grecia, Mășinul ce urma să fie vrasat în Patmos de către Înălțătătorii Bisericilor Ortodoxe. Patriarhul nostru a fost însoțit de către Mitropolitul Antiochiei și Transilvaniei, Crisostos și Maronopolului, de Mitropolitul Moldovei și Bucureștii. Danil și de Pr. Prof. Constantin Coman, de la Facultatea de teologie din București. Drumul cu avionul a fost până la Constantinopol.

Întâlnirea din Patmos a fost convocată de Patriarhul Constantinopolului, Bartolomeu I, din două motive; mai întâi pentru că se luase mai de mult hotărârea ca, din timp în timp, capii Bisericilor Ortodoxe să se întâlnească pentru a evalua împreună problemele care preocupă Ortodoxia astăzi, relațiile interconfesionale, dialogurile teologice în vederea profăvierii unității Bisericilor creștine, și altele probleme care preocupă umanitatea în vremea noastră și care ne pot liza indiferență Biserica Ortodoxă.

În al doilea rând, convocarea la Patmos a patriarhilor și a conducătorilor de Biserică Ortodoxă a avut, în acest moment, și un motiv în plus: noua aniversare 1900 de ani de la scrierea Cărții Apocalipsei de către Sfântul Evanghelist Ioan, numit și Teologul, carte care a fost scrisă chiar în insula Patmos, sub inspirație divină, în anul 95 d.Hr. Sf. Evanghelist Ioan a fost exilat în insula Patmos în vremea împăratului Domidian, pentru că predica încredințarea creștină.

Apocalipsa este o rară istorico-profețică și cu ea se încheie Sf. Scriptură a Noului Testament. Parca istoricul ne dă informații despre organizarea Bisericii creștine la sfârșitul secolului I. Adică astfel, din textul Apocalipsei, că în acea vreme erau deja organizate comunități creștine în Etes, Smirna, Pergam, Tiatra, Sardes, Filadelfia și Laodicea, în Asia. Prezentându-ne că și așa capitula în Etes, comunități cărora îi se adresa Sf. Evanghelist Ioan. Istoricul presupun că Apostolul și-a trimis cartea, sub formă de scrisoare, tuturor acestor Biserici folosindu-se multiplicat manual, prin surdii, dar o analiză mai aprofundată a ei ne arată că a fost, de fapt, adresa tuturor creștinilor din vremea aceea, ea și celor ce vor mai trăi până la sfârșitul lumii. Acesta este și motivul pentru care a fost acceptată în lista cărților canonice ale Noului Testament.

Parca profetia a Apocalipsei se referă la sfârșitul lumii, prevedând că la un moment dat vor veni vremuri grele — de aici și terroarea de vremuri apocaliptice — dar acestea vor fi urmate de un final fericit, de un eon nou și un pământ nou, de biruința biruinței asupra răului, de biruința asupra nedreptăților și a morții, de biruința Celui ce este sfințit și Omnipot, cel dintrăi și cel de pe urmă, înepostul și sfârșitul (Apoc. XXI, 13).

Să ne punem întrebarea: ce spune Apocalipsa când va fi sfârșitul lumii?

Și da și nu. Da, în sensul că și se îndoit avântate armee care vor pervertea apropierea sfârșitului lumii. A se vedea cv. Matei XXIV, Marcu XIII și Luca XXI. Nu, în sensul că nu se arată o dată precisă. De altfel nu este lucru o în spiritul afirmației scripturistice, că momentul sfârșitului nu-l cunoaște nici îngerii (Matei XXV, 36), și numai Tatăl Cel din ceruri. E de la sine înțeles că Dumnezeu nu-a dorit să ne comunice dată exactă a sfârșitului. Acest lucru se fi dus, la apropierea vremii, la o destabilizare generală, la stări de spirit și acțiuni duse de disperare.

Se știe că unii sectanți, mai vechi și mai noi, au ascuțit împlinirile de mai date rotunde, ca timpul sfârșitului. Peis unele părți ale lumii, pentru cei care au crezut în aceste termene, s-au petrecut lucruri terribile. Unii și-au vândut sau și-au împărțit toate bunurile, s-au împiedicat în cămăși albe și au ieșit să aștepte sfârșitul. Au rămas nu numai dezamăgiți, ei și slăbiți, și nu plăcut, apoi, toată viața proștă năvăliți și al ascuțirii de unii conducători seculanți.

Să sperăm că aceste lecții ale trecutului vor fi învățatură de minte pentru cei ce se fi tentați să facă la fel în momentul când vom ajunge în anul 2000. E de așteptat ca unii sectanți să provoace totuși panice și la încheierea acestui al doilea mileniu creștin.

Cu prilejul întâlnirii Teologilor ortodocși în Insula Patmos cu s-au pus probleme de interpretare a Apocalipsei. În momentul de față teologia marilor confesiuni creștine: Ortodoxia și Catolicismul, în parte și Protestantismul, și-au definit cu exactitate felul cum trebuie interpretată Apocalipsa. Poate doar de la unele secte să mai vină unele surprize, dar acestea sunt, în mare parte, datorate lipsei de pregătire teologică, simbolismului unor exegeze scoase din context, metode -care încă mai caracterizează «teologia» unora dintre secte. Dacă n-ar fi așa, aceste secte nici n-ar exista.

Spuneam mai înainte că, la vederea întâlnirii de la Patmos, a comitee de teologi-teofoși s-a întâlnit în localitatea Volos din Grecia, și a stabilit un text-cadru pentru a sta la dispoziția capilor Bisericii Ortodoxe. Acest text a fost prezentat în Patmos și a fost supus discuției capilor de Biserică și însoțitorilor lor. Am luat și eu parte la discuții. Voi reveni mai departe asupra lor.

Trebuie să spun că, de fapt, delegația noastră, cu și celelalte delegații, a participat la două simpozioane pe parcursul aceluiași călătorii. Am sosit cu avionul la Constantinopol, am făcut o vizită Patriarhului Ecumenic, am participat la o recepție la Căminele Palatului Regal din Constantinopol și, de acolo, am mers direct în port și ne-am îmbarcat pe un vapor, «Prevelis». În dimineața următoare a început pe vapor simpozionul internațional cu tema Apocalipsa și mediul înconjurător, cu multe sute de participanți din toată lumea, din toate confesiunile și religiiile.

În a doua seară am ajuns în portul Kuzudai (numit Kima în portul Kuzudai, noi ortodocși), care mergem la Patmos, am părut simpozionul, pentru că am coborât de pe vaporul «Prevelis» și ne-am îmbarcat pe vaporul «Alexandros», un adâncit palat plutitor. Se pare că a apărut în Olanda, construit pentru flota «Stg Alexandros», mort într-un accident naval. E un vapor care înțelege multe din holburile lui din lume. Cu acest vapor am loșt din apele turcești și am intrat în apele grecești, salutați de multe vapoare militare, cu salve de tun și cu personalul alinat pe punți. Să nu se uite că Patriarhul Ecumenic Bartolomeu este grec de origine și grecii îi acordă cele mai mari onoruri de stat.

O zi și o noapte, înând în urm. Marea Marmara și Dardanelele cu călătorii pe mare numărate laele ale Mării Egee, spre Patmos în dimineața de 21 septembrie am ajuns în Patmos. Erau prezenți în port membri ai Guvernului grec, printre ei domnul Papandreu, ministrul Culturii, Educației și Cultelor, flui primului ministru Andreas Papandreu, ministru militar, și toți episcopii și mitropoliții din Insulele care aparțin canonic de Patriarhia din Constantinopol. Acolo, printre alii erau ne așteptau am avut surpriza să-l găsim și pe Patriarhul Vasile Vilios, profesor de Nou Testament de la Sibiu, venit de la un Congres din Atena. Am avut de asemenea surpriza să-l găsim și pe fostul meu coleg de doctorat Apostolos Dimelis, astăzi mitropolit de Rodos.

Din port, toți ierarhii au urcat până la un loc cu mașinile, iar de acolo pe jos, până în vârful muntelui, în localitatea Hora, unde se află

mănăstirea «Sf. Ioan Teologul». Fotomoul e o înaltă munteană și un-căci. Har să vezi un grup de copii sau o pășune verde. La mănăstire s-a oficial un Te-Drum și s-a cântat un cântec de primire de către episcopul laicilor de Troița, ex-archiepiscopul patriarhatului local. În dimineața următoare s-a oficial o slujbă în biserică «Sf. Feodosios din Hora, singura localitate mai mare, și apoi s-au început lucrările în bibliotecă mănăstirii «Sf. Ioan Teologul».

Mănăstirea arestată, aşezată electric pe vârful muntelui — probabil apa se pompată de adesea de jos — e un adevarat miracol. E o cetate, construită de cruciați, cu ziduri împrejmuitoare de peste douăzeci, treisprezece de metri, cu creneluri și meandre. Odată intrat în ea, prin niște porți înguste, se intră într-un adevarat imperiu al scăriilor, și bolțile joase și al nișelor semicirculare. Probabil respectând geografia locului, parca nici o cameră nu este în același nivel cu celelalte. Cu să ajungi într-o cameră, în trapeză, în biserică, în bibliotecă sau în chilii, trebuie să scariți sau să urci, sau să cobori, mereu cu capul aşezat, prin cerdacuri joase și înguste, multe neluminate, deși electricitatea a pătruns și acolo. E înălțată înălț cu economie. Scăriile sunt peste tot din piatră naturală, foarte rezistentă.

În bibliotecă numai cărți vechi grecești, legate în piele. Am avut bucuria să descopăr un raft de cărți tipărite în Țara Românească pe vremea însemnată a lui Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu, în limba greacă, dat înainte de 1714. Cum vor fi apăsate, nu-a putut nimic să-mă spună de știe că domnia lui Brâncoveanu, 1688—1714, a fost o domnie fără războaie și că țipatul a cunoscut pe vremea lui o dezvoltare deosebită, cu și arhitectura care s-a definit chiar într-un stil brâncovenesc.

M-am bucurat mult și plăcut în Patmos, într-o oază dintr-o țară mai curioasă, parca pe vârful unui urme brâncovenesc. Dar tot acolo, cu cărțile tipărite de el în mână, mi-am reamintit de îndată că numai ca câteva zile în urmă, pe drumul de la aeroportul International spre Fărar, am trecut pe lângă Edineț, fortăreața în care areni domnia al culturii a fost decapitată de cureți în moduri cel mai barbar. Cărțile pe care le aveam în mână m-au măgălit totuși Brâncoveanu și al culturii n-a murit. Și mi-am adus aminte, bineînțeles, și de mănăstirea Sâmbăta. Sâmbăta noastră transilvăneană, Sâmbăta lui Brâncoveanu Sâmbăta metropolitului Nicolae Bălan :

Sâmbăta noastră !

Brâncoveanu, deși exilat, trăiește ! Se știe că Jean Calista, după ce l-a ars pe rug pe Miguel Scovel, a ridicat pe locul acela un obelisc pe care, el sau urmașii lui, se scrie : Eroici ! Am greșit. Turcii n-au făcut încă ceva pe locul unde l-au decapitat pe Brâncoveanu și pe cel patru copii și lui : Constantin, Rada, Matei și Ștefan !

Dar să revenim în bibliotecă din mănăstirea «Sf. Ioan Teologul». Acolo au început lucrările înălțării patriarhatului

Ce anume s-a petrecut ?

S-a analizat până la pământ Documentarul pregătit la Volos, în Grecia. El este intitulat : «Mășajul înălțării Patriarhatului Ortodoxiei, și

este datat 24 septembrie 1995. Deși va fi publicat, voi încerca să rezum foarte scurt acest Mesej.

El nu se referă, bineînțeles, la probleme legate de Cariera Apostolică, ci la unele din problemele care preocupă Biserica Ortodoxă în vremea noastră. Și nu se face analize largi, ci doar constatări, deoarece problemele sunt în general cunoscute. Importanță este acordată lor și propunerile lor pentru meditația Bisericilor, și nu numai a celor Ortodoxe. Iată mai departe conținutul lui rezumat pe capitole, așa cum a conceput în original :

1. Mai întâi se adresează un salut tuturor Bisericilor, din locul în care Sf. Evanghelist Ioan a primit descoperirea Apocalipsei. De altfel cuvântul însuși de Apocalipsă înseamnă descoperire, revelație. Iar în cazul cărții, denunțarea a devenit substanțiv propriu, nume de carte.

2. Mesejul constă în lumea trece astăzi prin vremuri critice. Apăsarea, nelămurirea oamenilor, adesea sacrificarea oamenilor și a creștinilor, criza credinței — toate acestea pot caracteriza epoca drept «apocaliptică», dar aceasta nu înseamnă sfârșitul lumii. Biserica trebuie să propovăduiască pe Iisus, să spună propozitul umanității, pacea și frăția între popoare. Se face un Apel către cei care dețin puterea, către cei din areale de conflicte, ca să promoveze pacea, adevărul și dreptatea în lume.

3. Săi departe să condamnă naționalismul agresiv și fanatic, pentru că el duce normal la diviziuni și ură între popoare, nu la pace și înțelegere. Se critică totuși particularitățile religioase și culturale ale popoarelor, a libertății și a demnității persoanei omenești, și a minorităților.

4. Se amintește celebrarea pan-ortodoxă a jubileului creștin de 2000 de ani de existență, când se vor face rugăciuni ca Dumnezeu să fie promărit - în toate lucrurile.

5. Se evocă unele evenimente din ultimul secol și, mai ales, persecuțiile suferite de Bisericile Ortodoxe. Singula victimă loșă pe martiri oșani noastră, de martirul vechiului apăsător.

6. Se evocă și unele aspecte pozitive din ultimul secol al celui de-al doilea mileniu: redescoperirea învățăturilor Sf. Părinți, redescoperirea conștiinței raționare, înflorirea vieții monahale, dialogul rodnic cu curentele filosofice contemporane și cu știința. Acest lucru, apreciem noi, e foarte important, deoarece se afirmă colaborarea cu știința, necesitatea motive de despărțire de ea.

7. Dialogurile teologice multilaterale între confesiuni sunt o dovadă a vieții active a Bisericilor, în căutarea unității pierdute. În Mișcarea ecumenică, Ortodoxia s-a impus print-o prezență activă, începând mai ales din 1961 când, pe lângă primele Biserici care se aderat la mișcarea ecumenică, au aderat și restul Bisericilor, inclusiv Biserica Ortodoxă Română.

În acest domeniu însă, Mesejul patriarhilor observă că din nefericire, crize și dezastru din ultima vreme din mișcarea ecumenică, împun Bisericilor Ortodoxe datoria de a reînvia aceste dialoguri și de a promova medierea ecumenică a Bisericilor.

E vorba de promovarea libertății femeilor, de folosirea limbajului cu incluziune, adică decuminarea lui Dumnezeu la feminin, de adăptarea homosexualității și a lesbianismului, și de altele deșerte de la aderarea doctrinală și moralitate creștină, deșeri promovate în mișcarea ecumenică mai ales de către cultele protestante și neoprotestante (partea). Acestea sunt admise de migrația ecumenică fără discernământ și fără nici o motivare teologică. Ele au apărut în mișcarea ecumenică, urmare presiunii unor grupuri lipsite de orientare teologică și mărșale mai ales de pretenții de democratizare și liberalizare, în ciuda și în afara doctrinei creștine, cu care nu măcară principiile sunt orientative, ci revelație, adică învățătura Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

De fapt, Misaajul patriarhilor din prin declarația pe care o face, un avortament, dacă nu chiar un abandonul răspunsului ecumenic. Aceasta, dacă va rămâne în continuare în mijloacele acestor «teologii» care, fiind mai ales teologi împotriva și politicieni deșertici, nu au nimic cu teologia, va face ca Biserica Ortodoxă să-și reconsidere participarea la ecumenismul practicat de Consiliul ecumenic al Bisericilor de la Geneva. Acest lucru s-a discutat mult la Vălen, unde s-a pregătit Misaajul. Evident, Ortodoxia nu va renunța la ecumenism, adică la ideea necesității Bisericii, dar nu va putea accepta dezvoltările nu numai de la aderatul ecumenism, ci chiar și de la creștinismul biblic originar. Va căuta o reorientare spre un ecumenism corect, adevărat, biblic.

Mai departe Misaajul patriarhilor se referă critic la alte două probleme care tulbură viața creștină contemporană. Una: «de numirea, rezidența și statutul și poziționarea acestor episcopate aparținătoare la cele două grupuri dialogului cu romano-catolicii și cu protestanții». E o declarație aridă, dar foarte importantă.

Documentul de la Balnearul, care a definit relațiile dintre romano-catolicii și ortodocși, a stabilit că uniunea nu e metoda cea bună a realizării unității dintre cele două Biserici. El a fost un abuz și o abuzare la vremea apariției lui, în sec.XVII—XVIII, iar mai apoi, se știe, uniunea a fost integral definită și total în romano-catolicism, acuzând acum toate dogmele ortodoxe. Ritul a mai rămas ortodox, dar ritul nu e problemă de credință.

Ora, în viziunea noastră de la Balnearul, capii Bisericilor Ortodoxe au conștientizat că uniunea este în continuare agresivă și revendicativă cu uniunea, împiedicând dialogul dintre Ortodoxie și Catolicism în spiritul Documentului de la Balnearul. Se știe că, în viziunea noastră, Ortodoxia a renunțat la Constantinopol Documentul de la Balnearul și l-a menținut integral. Nu chiar, la cererea Bisericii Greciei, în special, el va fi completat printr-o nouă analiză a raporturilor Ortodoxiei cu uniunea, mai apoi probabil. Intrarea va fi organizată în 1998. Cardinalul Cassidy nu s-a spus în Paștele că Biserica Romano-catolică a acceptat creștina nouă învățare, probabil știind pe tema uniunii, după care se va relua dialogul propriu-zis ortodoxo-catolic, dacă discuțiile asupra uniunii se vor termina și dacă se va renunța la prezențiarul exercitat prin Misaajul Bisericii.

De remarcat faptul pozitiv că, în ultima vreme, Biserica catolică orientală, (unită cu Roma), a revenit la principiul realitatii în întregime ca o condiție a dialogului cu ortodoxia. E o atitudine reală și remarcabilă și, un punct pozitiv în desfășurarea dialogului dintre cele două Biserici. Un punct negativ rămâne cererea aceluia Biserici unite ca, la noi în România, Parlamentul să rezolve diferențele cu ortodoxia. Ortodoxii consideră că Decretul 224/1990 este suficient pentru aceste reglementări. O altă reglementare ar putea genera noi tulburări și blocarea dialogului.

Ultimele aspecte ale relațiilor cu uniștii sunt, în unele Biserici, dramatice. Spre exemplu în Cehia și Slovacia, Mitropolitul Decretii a prezentat situații conflictuale agudatoare. Au fost ocupate prin violență biserici, au fost luate proprietăți, s-au jefuit clădir confesionale și sive și, toate, lipsite de orice considerație față de ortodoxie.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a condamnat categoric Biserica Ortodoxă și la noi se învercă o reacționare, că există lașăvoitni țeo restă, dar ea se continuă și unele acțiuni agresive și premeditate, acțiuni de ocupări de biserici și acolo unde nu există un număr suficient de uniți, apoi primiri de proși ortodocși materializți care sunt integrați în Biserica unită, ceea ce, evident, este o acțiune prazeliasta cu intenții destabilizatoare. Bisericii Ortodoxe surori au fost informate că între Biserica Ortodoxă și cea unită din Transilvania, s-a convenit să se alcătuiască, de ambele părți, comisi de dialog local. În vederea începerii acestui dialog, Biserica Ortodoxă a cerut, ca o condiție prealabilă, pacificarea relațiilor dintre cele două Biserici și asigurarea lor pe temelii oneste și realitate. S-a cerut astfel :

A. Biserica unită să țină seama, în ceea ce privește situația numerică a credincioșilor uniți, de ultimele statistici. Se știe că ultima recensământă de acum un an a arătat că în România există 228.537 de uniți și au un milion jumătate — două milioane, cum pretind uniți, aceluși și toți morții, sau având la vedere situații demult modificate.

B. Biserica unită să renunțe la procesele deschise în tribunale pentru recuperarea de biserici. Acest lucru să se facă prin bună înțelegere, prin referendum-uri locale care să fie respectate de ambele părți.

C. Biserica unită să renunțe la ocupările de biserici prin violență și amenințări, prin comenzi-uri aduse din alte localități și prin strângerea ortodocșilor la uniștii prin oclerirea de bunuri materiale sau promisiuni de astfel de avantaje, făcute mai ales proșilor. De altfel, după cinci ani de așteptare ca apartenențele să se limpezască și să se definitiveze, Sinodul mitropolitan al Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului, întrunit la Oradea, la 2 Iunie 1995, în prezența Prea Făclitului Patriarh Teoctist, a hotărât să fie catorizată preșii care trec de la ortodoxie la uniștii, ca apomați, potrivit alintelor canoane.

D. Ambele Biserici — și-a mai hotărât între ele — să înceteze calomniile prin preșii împotriva celeilalte Biserici și a conducătorilor ei, pentru a se pregăti climatul unui dialog pozitiv.

De rezultatele acestei înțelegeri din România va depinde mult hotărârea care se va lua în Dialogul teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-catolică în anul viitor. Să sperăm că ne vom întâlni în anul viitor cu rezultate bune.

Altfel, problema urdușanului va mai crea probleme dialogului dintre cele două Biserici.

Protestanții, de fapt neoprotestanții — dar toți întră în aceeași familie — sunt avertizați în Mesajul din Palam că preabilitățile pe care îl declinăază nu poate fi acceptat de Bisericele Ortodoxe și că acest preabilități va genera marea confuzie întruile.

8. Mesajul patriarhilor atrage atenția, în capitolul 8, asupra afincției vieții. Condamnați crima de orice fel, și avorturile, lipsa de respect față de libertatea mameilor, distrugerea naturii prin abuzurile ecologice.

9. Ortodoxia își declară responsabilitatea față de întreaga Omenire, față de întreaga lume, persoane și popoare, care au dreptul la libertatea pentru care libertatea sa-a vărsat sângele (Apoc. 3, 9).

10. La sugestia Patriarhiei Ecumenice data de 1 septembrie din fiecare an va fi ziua de rugăciune pentru protecția mediului înconjurător. Se adresează un Apel în acest sens întregii omeniri. Natura trebuie iubită și ocrotită.

11. Sfânta Euharistie trebuie să fie centrul și criteriul întregii vieți în Hristos. Fiecare liturghie, sfântă sau vechi, trebuie să fie întruile episcopului canonic local, constituie axa și criteriul vieții Bisericii și al mântuirii.

12. Mesajul patriarhilor își îndreaptă privirea spre milenial următor. Realizările științei în toate domeniile, mai ales în biologie, aduc cu ele rezultate incredibile, dar și pericole, se constată în Mesaj. Biserica nu poate rămâne indiferentă față de aceste pericole în perspectivă, care violentează creația, manipulând-o spre zone anastice, și periclitează supraviețuirea persoanei umane ca obiect al lui Dumnezeu.

13. În documentul schimbărilor politice, Biserica Ortodoxă rămâne fermă în principiul neamantecului în politică. Desigur, Biserica nu poate fi indiferentă atunci când unele decizii politice li pot afecta existența și ea trebuie ca, în astfel de cazuri, poziția ei să fie ascultată și luată în considerare cu seriozitate.

Mai departe Mesajul se referă la statutul Țării Sfinte care nu va putea fi astorâtă, în nici un caz, fără acordul Patriarhiei Ierusalimului.

14. Mesajul patriarhilor consideră că în milenial următor, elementul religios în dezvoltarea civilizațiilor va fi dominant. De aceea conducătorii religioși sunt invitați să fie înțeleși, prudenți și plini de curaj, în așa fel încât să se îndepărteze orice element de fanatism și de ură din viața omenilor, și să se opereze pacea, într-o lume care a fost atât de sever amenințată de războaie și de conflicte în timpul secolului care se încheie.

13. Ultimul capitol al Mesajului constată că, într-o lume confruntată cu atâtea secte și cu unele înșelămintătoare interpretări ale cărții Apocalipsei, toți sunt chemați să dea mărturie de iubire a lui Dumnezeu și omului. Cartea Apocalipsei descoperă că pământ și toate demențele destructive vor fi luate prin Iisus Hristos, Domnul istoriei.

Acesta este conținutul, pe scurt, al Mesajului patriarhilor, trimis din Patmos Bisericii, cu prilejul aniversării a 1700 de ani de la scrierea Apocalipsei.

Cred că acest mesaj, ușor comentat, va putea da cititorilor o idee despre cele petruite în Patmos.

Într-o mai departe, câteva din lățile principale privind calendarul manifestărilor din Insula Patmos, cu prilejul aniversării a 1700 de ani de la scrierea Apocalipsei :

În timpul prezentei în Insula Patmos a patriarhilor și primărilor Bisericii Ortodoxe, dimineața 24 septembrie 1993, în biserică parohială a Feteiarii din localitatea Hora s-a slujit o Sf. Liturghie prezidată de S. N. Patriarhul Morii al Serbiei, trimisă de o recepție în aceeași localitate, după care s-a vizitat o expoziție de icoane vechi și noi.

În aceeași zi masa de amiazi a fost luată în mănăstirea de mări «Zăvoaștile a Mării Domnului» (Evangelismos Mitros Iaglimentou). E o mănăstire de 45 de mări de toate vârstele, toate provenind însă din anul multe icoane și cărți de pe teritoriul Greciei continentale. Căci s-a luat în o ață mănăstire la mări, mai mică, cu numai zece mări, numită Neumena.

Întrii 25 septembrie 1993 masa de prinz a fost slujită de mănăstirea «Sf. Ioan Teologul» la hotelul «Skalos», în localitatea de jon, din port. S-au slujit de către Patriarhul român: rugăciunile ierarhilor și mândră laicilor și clericilor. Întrii timp în portul Patmos a sosit și vaporul «Proveli», pentru a încheia lucrările Simpozionului «Apocalipsa și mândră înconjurătoare» care începuse la Constantinopol, și la care și ierarhii ortodocși au fost prezenți pe distanță Constantinopol-Kusadasi. La încheierea lucrărilor au participat din nou toți ierarhii ortodocși prezenți în Patmos, după care P. N. Episcop Nifon Nibolici al Siboniei și Călugărilor, participând la Simpozion, s-a sfârșit delegației Bisericii Ortodoxe Române care a participat la aniversarea din Patmos.

În aceeași zi, seara, la mănăstirea «Sf. Ioan Teologul» s-a oficial vizitarea sub conducerea P. F. Patriarh Teoctist și României.

Marți 28 septembrie, în vechiulă seara în care Sf. Evangelismos Ioan a scris Apocalipsa, s-a slujit în aer liber, Sf. Liturghie, fiind și slujbitorul Sf. Ioan Evangelistul. Au slujit toți patriarhii și capii de Biserici Ortodoxe. Au participat Președintele Greciei și primul ministru, cu soția, și de asemenea, cardinalii Roger Febregary și Edward Idris Cassidy. Slujba a fost urmată de o recepție în Seminarul teologic din Patmos și de vizitarea prezentei Sf. Ioan Evangelistul care e chiar pe teritoriul Seminarului.

Pe același loc unde dăminească a fost săvârșită Sf. Liturghie, seara a fost un spectacol în aer liber unde, celebra scriitoră Irina Pappas a recitat și a cântat un lung poem dedicat Apocalipsei. După aceea primarul Palmosului a oferit o masă în port.

Miercuri 27 septembrie 1991, toate delegațiile s-au întors spre Constantinopol cu vaporul „Alexander”, pe care, de altfel, au locuit în tot timpul manifestărilor din Palmos.

În ceea ce privește ecumenismul, deoarece am fost întrebați despre aceasta, putem spune următoarele, pe scurt :

Ortodoxia Războiului Rece și ecumenismului, cu toate că, în altele vremi, ecumenismul pare să-și pierdă din importanță și din principii. Poate fi obosirea de sărghi de secol și de milenii.

Ecumenismul a fost una din izvoarele mari ale secolului XX și, sunt conștienți că va fi marcat cu stăruiri de câte ori se va face prezentarea acestui secol din istoria umanității.

Ecumenismul a fost o inițiativă și o mișcare profetică, ivită în prima jumătate a secolului XX, dar în jurul său din urmă ne a mai avut parte de mari personalități, precum au fost Nathan Söderblom, John H. Mott, arhiepiscopul Athanasios de Thyatira, și apoi Winger's Hooff. După acestea, până azi, ecumenismul a început pe mâna amatorilor protestanți și neoprotestanți care au relativizat-o, au lipsit-o de principii ferme și bine înțelinate: în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție. Poate va avea mai multe șanse în secolul și în milenii următoare.

Ortodoxia, de la Winger's Hooff, încoace, fostul Secretar al Consiliului Național al Bisericilor, cu toate eforturile pe care le-au făcut celeștiri delegații ortodocși, a fost, mereu marginalizată și chiar manipulată în interesul protestanților, neoprotestanților și sectanților care, prin acțiunile lor, au relativizat și au compromis mișcarea ecumenică cu Mișcare autentică și credibilă. Tare mă tem că romano-catolicii care — cu excepția comisiilor «Credință și constituție» — au evitat angajarea în mișcarea ecumenică, vor constata, și vom constata și noi, că au avut dreptate!

Până a se intra în amănunț, precum am văzut mai înainte când am rezumat Măscuții din Palmos, conducătorii ortodocși până de curând rezervați și răbdători, încep să-și manifeste acum adevăratele tenenți. Cu dreptate !

La sfârșitul lunii octombrie 1991 a avut loc La București întâlnirea Inițiatorilor Bisericilor Ortodoxe, cu prilejul împlinirii a 110 ani de la înființarea Bisericii Române, și 70 de ani de la înființarea Patriarhiei. Atunci s-a vorbit, mai pe larg, despre acestea.

Atunci s-au intrat, ca într-un solemn forum al Ortodoxiei, toți invitații, inclusiv Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, care au scalt, la invitația Bisericii noastre, în anul acesta, când se sărbătorează 70 de ani de la înființarea Patriarhiei Române (1921), și 110 ani de la declararea autocefalității Bisericii noastre (1862), precum și două aniversări aleora P. P. Patriarh nu dorește să le facă publicitate, dar de care nu va scăpa. Prea Fecieria Sa a împlinit în anul acesta 45 de ani de episcopat (1946)

și în de ani de viață (1913). E vorba deci de două aniversări personale, dar remarcabile, și de două aniversări bisericesti naționale, evidente, de mare însemnătate în viața Bisericii noastre.

În Patmos, după cum se știe, a fost slăvită Biserica Ortodoxă Răsărit.

Arcații Bisericii, alături cu veșnica din comunism, i-au revădit vechile viziuni seculare! Ea se află în conflict cu Patriarhia Constantinopolului, pentru că vrea să-și păstreze jurisdicția canonică asupra Basarabiei, acum țară independentă, și asupra Ucrainei, de asemenea țară independentă. Statutul acestor două Biserici încă nu s-a definitivat pe plan penitenciar, după dispariția Uniunii Sovietice, pentru că Moscova vrea să-și mențină stăpânirea canonică asupra lor. Dacă Patriarhia de Constantinopol și-ar fi înțeles și poziția Bisericii noastre în privința acestor necazuri, în conturbare de către Moscova a Bisericii Basarabiei, ar fi să fi fost al treilea motiv de neînțelegere cu Patriarhia Constantinopolului. Aceasta nu s-a pronunțat încă oficial în legătură cu conflictul dintre noi și Moscova. Și nu înțelegem încă cu Patriarhia Constantinopolului înțelece corect drepturile noastre.

Dacă s-ar pronunța, ar fi obligată să-o facă în favoarea noastră. Și probabil o va face. Rusia și-a înlăturat autoritatea canonică în Basarabia în 1912, în 1940 și în 1944 după ocuparea militară a Basarabiei. Nu în virtutea vreunui drept? Avem că Basarabia s-a declarat Republică Independentă și suverană. Moscova nu mai are nici o rațiune care să-o îndreptățască să-și revocă jurisdicția canonică asupra Basarabiei. Avem nici un mai are granițe comune cu Basarabia. E pur și simplu un sfârșit! Cum se simte încă mare putere împănă, această Biserică își permite, împotriva dreptății, să-și expună autoritatea prețului spirituală, în teritoriul asupra căruia nu are nici un drept, de nici un fel. Și își permite să alunge toate Bisericile Ortodoxe, slăvindu-le de la reședință precum a fost aceasta din Patmos. La aniversările noastre de la Basarabiei a participat un Mitropolit rus, hurenatic de Krutiki.

Într-un fel, întâlnirea conducătorilor Bisericilor Ortodoxe la București, la sfârșitul lunii octombrie 1976, poate fi considerată și ca o continuare a întâlnirii din Patmos, deoarece această Patmosului nu fost încă prezentă în amintirea tuturor participanților. În fața cu S. S. Patriarhul ecumenic Bartolomeu I. Pentru câteva zile, Bucureștiul au fost într-adevăr, capitala Ortodoxiei!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
MITROPOLITUL ARCAIEI

— CRONICA —

AGENDA DE LUCRU A PRAE FERICITULUI PĂRINTE
PATRIARHIEI TEOTIST

pe perioada 4 iulie — 26 decembrie 1995

- Mierți, 4 iulie 1995** — Prae Fericitul Părinte Patriarh Teotist a primit pe P. Cuv. Măică Arsenia Oprea, Stareta mănăstirii Vilorita :
— în aceeași zi, Prae Fericităea Sa a primit pe dl. director Ioan Nicola de la Secretariatul de Stat pentru Culte.
- Miercuri, 5 iulie 1995** — Prae Fericitul Părinte Patriarh Teotist a primit pe P. Cuv. Arhim. Col. Timotheos Mandrea, Șeful Serviciului Religios al Armatei Grecești, însoțit de P. Cuv. Arhim. Col. Nicolae Rigaș și P. Cuv. Arhim. Mr. Parasch. Paliș. Au participat la dialog P. C. Fr. prof. Ștefan Bărbuș și Dl. Mr. George Căldăreș, Șeful Compartimentului Asistență Religioasă din cadrul Ministerului Apărării Naționale :
— în aceeași zi, Prae Fericităea Sa a primit o delegație a Ligii Tineretului Ortodox Român, formată din : Popescu Gh. Neșă, Vice-președinte, Rădăuș Eduard, Secretar executiv, Veronica Mădăleanu, Consilier-ordinator, Pauc Adalina și Petru Cristina, membri simpli. Reprezentanții Ligii Tineretului Ortodox Român au oferit Prae Fericitul Sale Diploma și magna, emise de această organizație cu prilejul împlinirii a cinci ani de existență, în semn de mulțumire și recunoștință față de Părintele Patriarh care l-a sprijinit și posădit cu multă dragoste de-a lungul activității. Mulțumind, Prae Fericităea Sa le-a oferit tinerilor clerici felicitându-i pentru activitate și urându-le succes în viață, scrieri — le-a spus Prae Fericităea Sa — succesele Voastre sunt succesele Bisericii noastre de mâine.
- Joi, 6 iulie 1995** — Prae Fericitul Părinte Patriarh Teotist a prezidat lucrările Sinodului Permanent care a dezbătut probleme actuale ale Bisericii, cum ar fi :
a) interne : pregătirea învățăturilor aniconare bisericăști din acest an ; propunerile Patriarhiei Române în legătură cu Logos învățământului ; atribuțiile și responsabilitățile asistentului asocial ; dialogul Bisericii Ortodoxe Române cu reprezentanții Bisericii Catolice Orientale de rit bizantin ; sprijinirea primatei celesti a Mitropoliei Basarabiei ; necesitatea rețuperării manualelor de religie pentru clasele I—IV ;

bi externe: informare privind vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Patriarhia Serbiei; despre evenimentul punerii pietrei de temelie a vîltoarei bisericii «St. Ioan Botezătorul» din Geneva-Evrieux etc.

- În aceeași zi, Prea Fericitul Sa a primit pe înalt Prea Sfințit Sa Mitropolitul Meliton de Philadelphia, Secretarul Sf. Sinod al Patriarhiei Ecumenice și pe înalt Prea Sfințitul Mitropolit Ioan de Pergam din cadrul aceleiași Patriarhii, în legătură cu pregătirea viitoarei întâlniri, panortodoxe din Insula Patmos (septembrie 1995).

Scribani, 8 iulie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. gen. Nicolae Spînu.

Luminică, 9 iulie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a sărbătorit Sf. Lăzarius în Catedrala Patriarhală din București, împreună cu înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și un sobor de preoți și diaconi. După Predica teologică rostită de înalt Prea Sfințitul Daniel, la sfîrșitul slujbei, Prea Fericitul Sa a adresat credincioșilor, din Iata Reședinței Patriarhale, un cuvînt părințesc.

Luni, 10 iulie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Alfred Meese, Ambasadorul S.U.A. în București, cu care a avut un dialog într-o mai bună cunoaștere reciprocă a tradițiilor și a popoarelor române și americane.

Marti, 11 iulie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Eminența Sa, Monsenorul Janusz Holonek, Nuntaș Apostolic.

Miercuri, 12 iulie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa dl. Karolos Dapoudias, Ministru de Externe al Greciei, însoțit de Excelența Sa, dl. Christos Alexandria, Ambasadorul acestei țări în București, care în fruntea unei delegații au avut o întîlnire cu Prea Fericitul Sa. În cadrul acestei întîlniri, s-au discutat anumite aspecte ale relațiilor româno-greco-ortodoxe și ale frățietății Bisericii Ortodoxe din cele două țări.

Joi, 13 iulie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultății de Teologie din Sibiu.

Vineri, 14 iulie 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Pr. Gheorghe de Dens din partea înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antonie de Padova, însoțit de dnd. Ușă Mircea de

la Padova, Italia. A participat Prea Sfințitul Episcop Teofil Sinaibol, Vicar Patriarhal.

- În aceeași zi, Prea Fericeala Sa, a prezidat lucrările Comisiunii Arhiepiscopalei Bucureștilor. Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofil a participat, după aceea la ceremonia depunerii jurământului de către absolvenții Facultății de Teologie din București, adresând literelor teologice cuvânt de felicitare și îndemn spre creștere neîntreruptă în cunoștința învățării Bisericii și în împlinirea credinței.

Sambătă, 15 iulie 1995 — Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofil a efectuat o vizită pastorală la Schitul Cricon-Jeracăi, cercetând biserica și interesându-se de bună mers al școlii șezăncilor. Întâlnindu-se cu vizitatori ai acelei locaș de închinăciune și eternei morăbicești, Prea Fericeala Sa le-a acordat povăduire și îndemn spre vrednică slujbă a lui Hristos și a Sfințitului Sfânt. Iosif.

Duminică, 16 iulie 1995 — Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofil a efectuat o vizită pastorală la școlul Chișoraru, asistând la Sfânta Liturghie sârbnească de P. Cuv. Casian Căcișche și rostind predică spre înălțarea credinței sârbnești.

Luni, 17 iulie 1995 — Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofil a prezidat lucrările Comisiei de Pictură ce s-au desfășurat la Cabinetul Patriarhal.

Marti, 18 iulie 1995 — Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofil a primit pe înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie al Ardealului:

- În aceeași zi, Prea Fericeala Sa, a primit pe înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Lucian al Tomșului.

Miercuri, 19 iulie 1995 — Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofil a primit pe înalt Doamna Leonora Brădănuț, însoțită de dl. Bodnar Károly, Președintele Fundației Univerșitare AISTEDA.

Joi, 20 iulie 1995 — Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofil a efectuat o vizită pastorală la parohia «Vedea Pârului», Protectoria Urziceni, unde a asistat la un parastas oficiat de Prea Sfințitul Episcop Teofil Sinaibol, Vicar Patriarhal, care a săvârșit și Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a bisericii cu hramul «St. Ilie». Prea Fericeala Sa a adresat credincioșilor parohiei căld cuvânt părintesc.

Vineri, 21 iulie 1995 — Prea Fericeala Părinte Patriarh Teofil a primit pe dl. Mihail Gavril, scriitor din Ardeal care a oferit Prea Fericeala Sa o carte cu autograf:

- În aceeași zi, Prea Fericeala Sa a primit pe dl. Emil Constantinescu, rectorul Universității București. De asemenea Prea

Felicirea Sa a mai primit pe P. C. Pr. Ioan Pota, Președintele Ligii Tineretului Ortodox Român.

Dumănești, 23 iulie 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în biserică - Sf. Spiridon-Nou, Parohia patriarhală, rostind cuvânt de învățătură la Duminică a 5-a după Rusalii.

Luni, 24 iulie 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Aurel Grigorescu de la parohia «Pogorârea Sfântului Duh» din Pansău.

Mierzi, 25 iulie 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Doru Ștefan, Președintele Uniunii Veteranilor de Război și dl. Constantinăscu Ion, Vicepreședinte, care au oferit Prea Fericirii Sale o medalie cu ocazia aniversării a 75 de ani de la Unirea de la Alba Iulia. În însoțirea care a însoțit medalia se spune :

«Noi înghidăm Prea Fericire Teoctist, ca în numele veteranilor membri ai Uniunii noastre, să oferim acestui sfânt locaș care este Patriarhia Română și Prea Fericirii Voastre, Medalia Comemorativă 75 de ani de la Marea Unire din 1918 însoțită la «Cerșez Eternă», Alba Iulia» ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. prof. Radu Cuvreanu, fost deținut politic.

Miercuri, 28 iulie 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat lucrările Consiliului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor la care au fost invitați și au participat toți P. C. Preoți protopopii ai acestei Eparhii.

Joi, 27 iulie 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Chiriac Vasile de la Parohia Ierusalim-Beghin, însoțit de consilierii ai parohiei care au prezentat Prea Fericirii Sale invitația de a participa la săvârșirea acestei binecinstite înălțate în zilele noastre :

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. Birțer Hassel din Götterberg-Suedia. După aceea, Prea Fericirea Sa a participat la festivitatea de absolvire a Academiei de Înalte Studii Militare de către «Promoția 100» și la ceremoniile de înmânare a drapelului de luptă, oficiind slujba de sfințire a drapelului. Apoi Prea Fericirea Sa a purtat discuții cu oficialitățile prezente și cu tinerii absolvenți ai Academiei, cărora le-a adresat cuvânt de felicitare și binecuvântări arhiericești.

Sâmbătă, 29 iulie — marți, 8 august 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a vizitat Schitul Sfânta Maria-Terhimbău. În

timpul şederii aici a asistat la Sămintele Liturghii săvârşite în biserica schitului la zilele de 10 iulie şi 6 august castrând cuvânt de învăţătură credincioşilor. De asemenea, a vizitat muzeul, atelierul de pictură bisericească, gospodăria, cantina, spaţiile de cazare rezervate preoţilor aflaţi la tratament, purtând discuţii cu soborul de mănăstire asupra organizării mănăstireşti în conformitate cu regulamentele monahale şi s-a întâlnit cu participanţii la Seminarul internaţional pe probleme de ecumenism ce a avut loc la Techinghast între 24—30 iulie.

- În această perioadă, Prea Făcurea Sa a întâmpinat o vizită fraternală înalt Prea Sfinţitul Lucian, Arhiepiscopul Tomarului. Pe lângă discuţiile referitoare la administraţia bisericească şi activitatea pastoral-misionară ale Arhiepiscopiei şi Bisericii Ortodoxe Române au fost vizitate planşerul de construcţii al Comitetului Măntul Măna al local unde se ridică o nouă biserică, în Constanţa, cu hramul «Sfinţii Trei Ierarhi».

Joi, 10 august 1985 — Prea Făcurea Sa a întâmpinat Prea Făcurea Sa a primit pe P. C. Pr. Ioan Stancu, lector la Facultatea de Teologie din Piteşti, aflat în prezent la studii de doctorat la Ierusalim.

Vineri, 11 august 1985 — Prea Făcurea Sa a primit pe D-na Profesoară Ana Maria Popescu — Mama Nech.

Sâmbătă, 12 august 1985 — Prea Făcurea Sa a vizitat şantierul de construcţii al noului biserici ce se ridică în cartierul locuitoresc Tănaş, cu hramul «Pogorârea Sfinţilor Duh».

Duminică, 13 august 1985 — Prea Făcurea Sa a vizitat soborul de preoţi şi diaconi, a săvârşit Sămintele Liturghie în Catedrala Patriarhală, castrând cuvânt de învăţătură la Evanghelia Duminică a IX-a după Paşti. La vremea potrivită, a hirotonit diacon pe absolventul de seminar Vasile Voicila, pentru parohia Valea Ploşilor, parohia Clurgu Nord, judeţul Cluj.

Miercuri, 16 august 1985 — Prea Făcurea Sa a primit pe înalt Prea Sfinţitul dr. Seraphim Joana, Mitropolitul Germaniei şi al Europei Centrale şi de Nord.

- În aceeaşi zi a mai primit pe dl. Ion Broşcanu din Geneva, Elveţia, precum şi pe P. C. Pr. Petre Coman de la parohia ortodoxă română din Florenţa, Italia şi pe dl. Senator Radu Vasile.

Joi, 17 august 1985 — Prea Făcurea Sa a primit pe Pr. P. C. Adrian Diaconu de la parohia ortodoxă română din Geneva, Elveţia, însoţit de D-na Ioana Măneanu şi de Dă. Radu.

Etimologie, Președinția, respectiv vicepreședințiile Comunității ortodoxe române din Geneva, în legătură cu transportarea bisericii noi la Geneva.

Vineri, 12 august 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Nicolae Fierei, solist al Operei Române, care a prezentat discul realizat ce cuprinde procesul, colinde și alte cântări bisericesti din Banat.

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe Dl. prof. dr. Răzvan Theodorescu.

Sâmbătă, 19 august 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o întâlnire cu I.P.S. Dr. Danzel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei și Bucuriei și cu I.P.S. Dr. Antonie Plămădoacă, în legătură cu Inițiativa Pregătitoare pentru Inițierea Institutărilor Bisericilor Ortodoxe din Insula Patmos, pentru aniversarea a 1000 de ani de la scrierea Apocalipsei de către Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan.

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa, la invitația Prea Sfințitului Arhiepiscop Andrei, a vizitat orașele Sighetuș, Târgu-Mureș și Măncolime Roșu.

Luni, 20 august 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist însoțit de P. S. Andrei, Episcopul Alba-Iuliei, de P. S. Ioan, Episcopul Cuvăntei și Harghitei și de P. S. Ioachim Veselutaru, arhierou-vicar al Episcopiei Romanului și Neștilor, a urmasit noua biserică «Sf. Arhangheli» din orașul Reghin, județul Harghita și a rostit un cuvânt de învățătură. Pentru vrednicia de care a dat dovadă pe parcursul celor 10 ani (1985—1995) cât a durat construcția bisericii, Prea Fericirea Sa a acordat P. C. Pr. Paroh Vasile Chiorescu distincția «Crucea Patriarhală».

Marti, 22 august 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. S. Iulia Sigheteanu, Arhierou Vicar al Episcopiei Maromureșului:

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe Dl. deputat Ion Diaconescu, Prim Vicepreședinte al P.M.Ț.-C.D.

Miercuri, 23 august 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la Universitatea de Petrol și Gaz din Ploiești în deschiderea Reuniunii Internaționale «Instituțional în limba română în spațiul românesc și orientale», rostit un cuvânt de învățătură și apreciere a acestei întruniri. A participat la lucrările acestei Universități și P. C. Pr. Dumitru Colosela, Directorul Seminarului Teologic din București.

Joi, 24 august 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Dumitru Crăciunescu, Președintele Mișcării Vlahilor-Românilor din Jugoslavia și pe Dl. Boika Stankovici, consilier al Președintelui Mișcării, însoții de Dl. Petre Sofronie, consilier în cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a mai primit, pe rând, pe P. C. Pr. Nicolae Dura, de la parohia ortodoxă română din Viena, precum și un grup de credincioși ortodocși greci din Larisa, Mitropolia Tomaricului condusi de Dl. Prof. Kostas Athanasopoulos cărora Prea Fericirea Sa le-a adresat un cuvânt de întâmpinare, prezentându-le istoria și activitatea misiunii-pastorale de aici a Bisericii Ortodoxe Române.

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a vizitat sediul și casa Zamfira județul Prahova.

Jumănoasa, 27 august 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut o literică nouă sâmbă în parohia Draja de Jos cu brațul Sfânta Treime. În cadrul Sfintei Liturghii, Prea Fericirea Sa a rostit cuvânt de învățătură și a binecuvântat în discurs pe tânărul teolog Fecar Lăureșiu-Dorin.

Luni, 28 august 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe înalți Prea Sfinții Dr. Antonie Pământeanu, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului.

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a avut o întrevvedere de lucru cu Prea Sfinții Episcopi Vicari și cu Prea Cucermeții Părinți Consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, cu privire la pregătirea programului aniversărilor Patriarhiei Române, ce vor avea loc în luna octombrie a.c.

Marti, 29 august 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Prof. Univ. Dr. Teodor Maghiar, Rectorul Universității din Oradea;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe P. C. Pr. Dr. Ioan Saucă, Director de studii în cadrul Comisiei «Credință și Conștiință» din Geneva. După aceea P. F. Sa a primit pe Dl. Acad. Prof. Dr. Virgil Cârdea.

Miercuri, 30 august 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat împreună cu I.P.S. Dr. Antonie Pământeanu Mitropolitul Ardealului la Simpozionul Național «România în vara anului 1940, sub impactul politicii de forță», ce a avut loc în sala «M. Iorga» din palatul Parlamentului.

- Iul., 21 august 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa, Dl. Iuliu Georgeșiu Pancretiu, Ambasadorul României în Vaitran și pe Dl. Prof. Octavian Chibot.
- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit un grup de traducători, cu ocazia participării acestora la un simpozion internațional al traducătorilor de literatură română.
- Vișeu, 2 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Neagu Lăzăruț, Director General ROMSPECS ;
- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bacăureștilor, care a dezbătut problemele actuale ale acestei eparhii.
- Euzerind, 3 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală din Bacăurești, cantind predica la Duminică a XII-a după Rusalii.
- Iuși, 4 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o întâlnire cu Dl. Iulian Mircu, Ministrul Sănătății, cu care a analizat situația اسپرimentului monahic și a اسپرitalului «Christian». La dialog a participat P. C. Pr. Constantin Pârșu, Vicar Patriarhal.
- Marți, 5 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o întrevedere cu Dl. Ilie Foaia, Secretar de Stat la Secretariatul de Stat pentru Cultură ;
- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa, a mai primit, pe Dl. dr. Pavel Chiră și pe P. C. Pr. Mihoc Constantin de la اسپرimentul «Christian», însoțit de Dl. Prof. Emilian Popescu de la Facultatea de Teologie Bacăurești, cu care a discutat probleme legate în acest اسپرiment اسپرitalitate și monahal. După aceea P. F. Sa a primit pe Prea Sfințitul Episcop Ghenadie al Râmnicului cu care a avut un fructuos dialog ; De asemenea a primit pe Dl. Mircu Mădăraș, Directorul zărnului «Ordinea», publicație care anul acesta împlinește cinci ani de la apariție, ocazie cu care Prea Fericitrea Sa a adresat Redacției un avertisment la cea aniversară. Prea Fericitrea Sa a mai primit pe P. Cuv. Preot. Lavrentie Găță, Starețul Mănăstirii Căldăreșcană, care a făcut Prea Fericitul Sale o prezentare a vieții de obște și a activității gospodărești de la acest sfânt اسپرiment monahic.
- Miercuri, 6 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, Decanul Facultății de Teologie din Bacăurești, cu care Prea Fericitrea Sa a discutat problemele actuale ale învățământului teologic ;

- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit o delegație de studenți din conducerea ASCOR, cărora Prea Fericitrea Sa le-a recomandat mai mult dinamism și o implicare mai vizibilă în viața liturgică a Bisericii.
- Joi, 7 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Virgil Teodorescu de la Arhivele Statului;
- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a prezidat lucrările Consiliului Profesoral de la Seminarul Teologic din București. Prea Fericitrea Sa recomandând ca în cazul un școlar să se joacă un accept sportiv pe pregătirea duhovnicească a elevilor învâțându-se asupra conștientizării responsabilității viitorilor slujbosi ai Bisericii în contextul noilor transformări din viața țării. Prea Fericitrea Sa a urât cadrele didactice și întregul personal al seminarului un an plin de roade profesionale și duhovnicești și le-a acordat arderesească binecuvântare în prag de începere a noului an de învățământ; După aceea, Prea Fericitrea Sa a avut o întrevedere la Palatul Patriarhal cu Dl. Ștefan Iakimcu, guvernatorul Bisericii Naționale.
- Sâmbătă, 9 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a efectuat o vizită pastorală la Mănăstirea Vălciorța, unde în glas de răpăite Prea Fericitrea Sa a fost întâmpinat de întreg soborul de viețuitoare ale acestui sfânt aşezământ, având în frunte pe mama stareță Arsenia Uprig. Prea Fericitrea Sa a adresat mîncătuțelor calde cuvînt pînistic, de îndrept la rugămintă necesitată și la strădania spre creștere duhovnicească.
- Luni, 10 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a vizitat Schitul Drăgoșlavci, așezînd la Sfînta Liturghie acelușă în patericaii acestei mănăstiri monahiceșce și a roșit cuvînt la Duminica dinaintea Înălțării Sfîntei Cruci.
- Luni, 11 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe D-na profesoară Ecaterina Iuga din Canada.
- Mierj, 12 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cuv. Pr. Aurel Gorag de la Mănăstirea Moldovița.
- Miercuri, 13 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe D-na profesoară Ana Ionescu, Directoarea Grupului Școlar economic-administrativ «A. D. Xenopol» — din București, însoțită de P. C. Pr. Conșilier Hru Mînai de la Arhiepiscopia Bucureștilor, în legătură cu festivitățile de deschidere a noului an școlar;
- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit pe Dl. prof. Chirașchie Gheorghios din Grecia.

- Joi, 14 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, de ziua Înălțării Sfintei Cruci înțesând în diacon pe tânărul absolvent de seminar Doruș Mihail-Smaruș :
- În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe Dl. prof. Răvan Theodorescu și pe Dl. arhitect Cristian Moiseșcu, în legătură cu construirea viitoare a Catedralei Ortodoxe din București.
- Vineri, 15 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la festivitățile prilejuite de deschiderea anului școlar 1995—1996 la «Grupul școlar economic-administrativ A. D. Neopole», care anul acesta aniversază centenarul existenței sale. Roștii cuvânt către cadrele didactice și către elevi. Prea Fericirea Sa, a arătat că «școala și Biserica nu au încetat niciodată să fie dascălii tăcerii și sfințitorii acestui pământ, și încă că acum pot merge din nou împreună spre birurile generațiilor de azi și de mâine, spre păstrarea credinței și sfințităii sufletelor a neamului nostru».
- Duminică, 17 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București, roștind cuvânt de învățătură.
- Juni, 18 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la deschiderea școlii an școlar la Liceul teoretic «I. L. Caragiale» din Pleșcoți, aliniind lozincile din sălile de curs și adresând cuvânt de îndemn la învățătură și la păstrarea credinței și a tradiției neamului nostru românesc :
- În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a vizitat preșcolăria din acest oraș și s-a întâlnit cu preșcolii prezente.
- Marti, 19 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, Decanul Facultății de Teologie din București :
- În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a avut o întrevedere cu doamna Florica Iones, șeful Ambasadei al României în Finlanda, însoțită de Dl. Ștefan Vasile de la Ministerul de Externe.
- Miercuri, 20 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe membrii Comisiei Sinodale pentru Caritatea Sfintilor Români, prezidați de înalt Prea Sfințitul Nostor Mitropolitul Olteniei, întruniri în vederea de lucru la Palatul Sinodal de la Mănăstirea Antim.
- Joi, 21 sept. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, a participat la festivitățile organizate de Patriarhia Exarșatului din Insula Palmos.

cu prilejul aniversării a 1900 de ani de la scrierea «Apocalipsei» de către Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan în aceste locuri de istorie creștină. Din delegație au mai făcut parte: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie al Ardealului, Maramureșului și Crișanei, Prea Sfințitul Nifon al Sloboziei și Călărașilor, și P. C. Pr. prof. Coman Constantin.

Acum a avut loc și cea de a doua intruziune a întărităților Bisericii Ortodoxe care au adreșat la sfârșitul lucrărilor un mesaj către întreaga lume creștină din care citim: «...Astăzi-o lume confundată cu tot felul de secte și interpretări înfricoșătoare ale cărții Apocalipsei, noi totu, dar mai ales generația tânără suntem chemați să învățăm și să neartunăm prin cuvânt și faptă, cu normă iubirea lui Dumnezeu, a semenilor și a întregii creații din care și mântuirea vieții noastre, chiar și la cele mai grele perioade ale istoriei».

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a participat tot acum și la Simpozionul Internațional cu tema «Apocalipsa și mediul înconjurător».

Vineri, 29 sept. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Ekky Kovacs, cetățean brazilian de origine română, aliat împreună cu soția sa între-o vizită în România;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. dr. Paul Iliușan, membru în Adunarea Națională Bisericească și în Consiliul Național Bisericesc, spre a-i oferi un cuvânt către credincioșii parohiei Micleșani, județul Dâmbovița, cu ocazia reînființării bisericii «Adormirea Maicii Domnului».

Sâmbătă, 30 sept. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cav. Arhim. Hrisostom, delegatul Prea Fericitului Patriarh Diodor al Ierusalimului.

Duminică, 1 oct. 1995 — Cu prilejul deschiderii anului universitar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a sărbătorit Sfânta Liturghie la biserica Sfântul Nicolae (parohia universitară), Mironovod în preajmă pe P. C. Dsc. Nicolae Marian pentru parohia Bala, protolectia Giurgiu-Sud. În cuvântul rostit Prea Fericirea Sa a subliniat importanța pregătirii tinerilor, atât intelectuală cât și duhovnicesc, pentru a fi recettori de nădejde ai țării și credincioși vrednici ai Bisericii.

Luni, 2 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat, la catedrala armeană din București și Casa de cultură armeană, la un concert religios și o recepție oferite cu ocazia aniversării

a 35 de ani de slujire arhierască a înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Dionyț Mardălean :

- În aceeași zi, Prea Fericea Sa a primit pe Dl. Bazem Caragăleaur din Canada.

Marti, 3 oct. 1985 — Prea Fericea Sa a primit pe Dl. Sabau Ferenc, Ambasadorul Ungariei la București, care a fost însoțit de Dl. Szilagyi Matyas, secretarul Ambasadei :

- În aceeași zi, Prea Fericea Sa a participat la deschiderea anului de învățământ la Facultatea de Teologie din București, rostind cuvânt pentru tână generație de teologi din care a slăbuit grija și exigența Bisericii noastre pentru o pregătire a scriitorilor pe măsura vremurilor pe care le trăim. Prea Fericea Sa a fost însoțit de P. S. Episcop Timotei al Aradului. De asemenea, Prea Fericea Sa a mai primit pe Dl. dr. Vasilescu Teodor, deputat de Timișoara

Miercuri, 4 oct. 1985 — Prea Fericea Sa a primit pe Dl. arhitect Sumreșescu Constantin care a prezentat un album ce urmează a fi tipărit, cuprinzând întreaga sală de Biserici ale Bucureștilor și ale noastre :

- În aceeași zi, Prea Fericea Sa a primit pe dl. Paul Bădaru și d-na Cecilia Bădaru, însoțit de dl. Chițu Tudor sponsorul principal al lucrărilor de rețineră a bisericilor de la parohia Miercurea din Arhiepiscopia Târgoviștei.

Joi, 5 oct. 1985 — Prea Fericea Sa a primit pe Dl. Ilie Ponta, Secretar de Stat la Secretariatul de Stat pentru Cultură :

- Prea Fericea Sa a primit apoi, pe rând, pe P. Cur. Arhim. Teodit din Grecia impresionat cu doi editori de carte din această țară. Au participat P. C. Pr. Prof. Cornu Constantin și dr. Mateuț Popa, ambasador la Atena; precum și pe P. C. Pr. Maty Sideroff de la AIDROM la încheierea mandatului acestuia în România ;

- În aceeași zi, Prea Fericea Sa a participat, în aula Facultății de Teologie din București, la Simpozionul comemorativ în memoria Părintelui Academician Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, rostind cu acest prilej cuvânt de prețuire a celui care a fost una dintre cele mai mari personalități ale Teologiei ortodoxe contemporane și fiu al Ortodoxiei românești.

- Vineri, 6 oct. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Prof. Dr. Răzvan Theodorescu; iar, după aceea pe înalt Prea Sfințitul Dr. Scutelin Joasă, Mitropolitul Germaniei și al Europei Centrale și de Nord:
- În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a mai primit și pe P. Cuv. Arhim. Placido Descelle din Franța, personalitate de vârstă și spiritualității ortodoxe în Occident, cu ocazia vizitei Prea Cuviosiei Sale în România.
- Sâmbătă, 7 oct. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a vizitat gospodăria Arhiepiscopiei Bucureștilor de la Chioarași județul Prahova, interesându-se despre activitățile agricole apăsătoare acestui sezon, despre bunul mers și eventualele probleme ale gospodăriei.
- Duminică 8 oct. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a sărbătorit la Mănăstirea Lăteștii, săvârșită în Catedrala Patriarhală de către P. S. Teodorie Suceveanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, în dumineca a XX-a după Pogorârea Sfântului Duh.
- Luni, 9 oct. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Prof. Univ. Dr. Emil Constantinescu, Rectorul Universității din București:
- În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe înalt Prea Sfințitul Antonie, Arhiepiscop romano-catolic pe Padova, Italia.
- Marti, 10 oct. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Traian Arabel, Președintele Consiliului Parohial al Parohiei Ortodoxe Române din Melbourne, Australia, aflat în vizită în țara natală:
- În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a mai primit pe Doamna Doca Polokanta, membru în Parlamentul Republicii Elveția.
- Miercuri, 11 octombrie 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în sala Sinedrului a Palatului Patriarhal, pe Dl. Gheorghe Tinea Ministru al Apărării Naționale și pe Dl. Dumitru Ciocină, Secretar de Stat însoțit de un grup de ofițeri superiori. În legătură cu semnarea Protocolului privind coexistența religioasă în Armată:
- În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a mai primit, pe rând, pe înalt Prea Sfințitul Dinyr Mardichian, Arhiepiscopul Bisericii Armeno-Gregociene din România; precum și pe înalt Prea Sfințitul Calinic, Mitropolitul Plovdiv, însoțit de P. Cuv. Protos Ignatie și de Dl. Dimitrie Furlanella; De asemenea, Prea

Feleciua Sa a mai primit și pe P. Cav. Arhim. Iachim Uncialean, stareț al mănăstirii Putna.

Joi, 12 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat lucrările Comisiei Episcopale și Sfintei Archiepiscopii a Bucureștilor, în care s-au dezbătut problemele actuale ale Episcopiei stabilindu-se măsuri de îmbunătățire a activității misionar-pastorale și administrative la nivelul fiecărei parohii, parohiei și a Centrului episcopal :

- În aceeași zi, Prea Fericitul Sa a mai primit, pe rând, pe Dl. Bănu Răduțescu de la Fundația Culturală «Metcuria»; pe dom. și pe Dl. Victor Crișan, Președintele Ligii Culturale pentru unitatea Românilor de Pretutindeni și Secretar Executiv al Congresului Spiritualității Românești.

Vineri, 13 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Melai Gabriel de la Parohia Alivod, Procatolul Satu-Mare, căruii i-a oferit o cruce de binecuvântare.

Sâmbătă, 14 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în biserică «Curioasa Parascheva» din cartierul Bucureștenilor Trufăreu, însoțind în preot pe P. C. Eftar. Gheorghe Dogaru și în diacon pe tânărul Mihai Aurel, absolvent profesor la Seminarul Teologic din București.

Duminică, 15 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a efectuat o vizită pastorală la mănăstirile Peștera și Cornica din județul Bucureștenilor.

Luni, 16 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe doamna Diana Lupescu și domnul Mircea Diaconu, în legătură cu «Sărbătorile Bucureștenilor» din timpul zilelor de Sfântul Dimitrie :

- În aceeași zi, Prea Fericitul Sa a mai primit, pe rând, pe dl. academician Constantin Bălăceanu-Stălețu; pe P. C. Pr. Mihăescu Gabriel, parohul tâmpeni «Victoria», Botoșani, și pe P. C. Pr. Năstase Petrică, P. C. Pr. David Stelian și dl. Nedelcu Vasile de la Parohia «Ornița», județul Dâmbovița, Archiepiscopia Târgoviștei.

Marti, 17 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe înalți Prea Sfinții Archiepiscop Anselmi Mattiara și Episcopul de Padova, însoțit de Gianandrea Di Donna. Au participat Prea Sfinții Episcop Teodor Stănilă, Vicar Patriarhal și dl. Ușă Mircea, însoțitor dialectic cu probleme de literatură :

- În aceeași zi, Prea Fericitul Sa a primit pe dl. Prof. Univ. Dr. Străchinaru Ion, deputat, membru în Comisia pentru învățăm.

mânt: De asemenea, Prea Fericirea Sa a mai primit pe P. Cuv. Măică Heruvima Timaru, Stareța Mănăstirii Țugănești.

Aficienți, 18 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. prof. Ioan Ungureanu de la Chișinău din Republica Moldova;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe P. C. Pr. Ierom. dr. Jerevalie Ionacu, parohul Parohiei Ortodoxe Române din Roma; De asemenea, a mai primit pe Lil. Ion Stareț de la Televiștea Română;

— În cursul aceluiași zile, Prea Fericirea Sa a participat la lansarea cărții «Despre viața lui Sfântul a Sfantului Grigore de Nyssa, tradusă de P. C. Pr. Prot. Buga Ion, la biserica «Sfantul Gheorghe Vechiu».

Joi, 19 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Buga Constantin și P. C. Pr. Cărmăzaru Nedelcu din orașul Giurgiu, însoțiți de dl. Vasile Leonida de la primăria acestui oraș.

Vineri, 20 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Prot. Dr. Coman Constantin, redactor la ziarul «Vestitorul Ortodoxiei», căruia i-a acordat un interviu pentru ocazia publicării, în ziarul aniversării a 110 ani de la înființarea Bisericii Ortodoxe Române și 70 de ani de Patriarhat.

Duminică, 22 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a slujit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală din București, horezându-l în diacon pe tânărul teolog Marcel Bujor pentru parohia Podul Văleni, Protopieria Proșești, nouădui curșit de învâțtură la Duminică a 22-a după Rusalii.

Luni, 23 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Isail Prea Sfântului Petru, Mitropolit al Basarabiei însoțit de P. C. Protopieria Petru Bulacu.

Marți, 24 oct. — Marțuri 25 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat lucrările Sfântului Sinod și Bisericii Ortodoxe Române în care s-au dezbătut probleme actuale ale Bisericii.

Joi, 26 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost învitat la Universitatea din București unde l-a fost decernat titlul de «Doctor Honoris Causa» de către Senatul Universității, ca semn al recunoașterii stăruinței unei vieți de om pus în slujba Bisericii și a neamului românesc;

- În același zi, Prea Fericitul Sa a participat la slujba «Te-Domnului» din Catedrala Patriarhală prilejuită de sosirea la București a oaspeților de peste hotare, invitați la sărbătorile de aniversare a 110 ani de Autocroață a B.C.R. și a 10 de ani de Patriarhat.

Vineri, 27 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat cald cordul de bun venit invitaților, împreună cu înalta reprezentanță a Bisericilor surori, s-a închinat la Moștele Sfântului Dumitru, după care a participat la Sfânta Liturgie alături de conducătorii delegațiilor ocazional prezente, în unirea cu Scaunul Sa Bartolomeu I Arhiepiscop al Constantinopolului și Patriarh Ecumenic ;

- În după amiaza aceeași zile, Prea Fericitul Sa a primit delegația ecclésiastică de peste hotare la Nepeșina Intrarmală, unde s-au întâlnit cu membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ;

seară, Prea Fericitul Sa a vizitat, împreună cu alții oaspeți, Manastirea Cornușă, important centru al monahismului românesc.

Sâmbătă, 28 oct. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezum lucrările Sesiunii aniversare prilejuită de împlinirea a 110 ani de Autocroață și 10 de ani de Patriarhat a Bisericii Ortodoxe Române, care s-au desfășurat în sala Camerei Deputaților, după care a avut o recepție în onoarea participanților.

După amiază aniversară, Prea Fericitul Sa a participat împreună cu înalții oaspeți la Dîneul sfânt de Domnul Iosif Bisericii, Președinție României, la Hotelul «Scutela», în onoarea invitaților sosiți la sărbătorirea aniversară a Bisericii Ortodoxe Române ;

- În seara aceluiași zile Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu oaspeții biserictești a plecat spre Moldova într-un pelerinaj la locurile de închinăciune și de mare sfințenie ale neamului românesc din această Sfință Mitropolie. Ajunși la Iași, la Catedrala Mitropolitană, înalții oaspeți au fost întâmpinați de mulțime de proși și credincioși. Cu toții s-au închinat la moștele Sfintei Cuvioase Parascheva. După aceea au cursat credincioșilor : Scaunul Sa Bartolomeu I, Patriarh Ecumenic, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dănilă, aducând slavă lui Dumnezeu pentru lucrările Sale și

cinatire Bisericii Ortodoxe Române pentru vrednicii ei credincioși și creștini.

Duminică, 29 oct. 1993 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu ierarhii ortodocși au participat la Sfânta Liturghie de la Catedrala Metropolitană din Iași într-un sobor de preoți și diaconi. Înălți stăruitori au cuvântat apoi către poporul drept-credincios.

În seara aceluiași zile, înălți oaspeți, politici și platenilor moldoveni, au poposit la mănăstirea Schimbarea unde fericiții viețuitori ai acestei obști monahicești au primit înalte binecuvântări a ierarhilor oaspeți. A avut loc apoi un dialog de-homologare cu părințele Iile Cîrsoa.

Luni, 30 oct. 1993 — Peterinajul înălților oaspeți s-a continuat apoi spre Mănăstirea Durău, cu un scurt popos la Mănăstirea Neamțu, pentru binecuvântarea obștii monahicești. La mănăstirea Durău a fost săvârșită slujba de sfințire a unei biserici și a Centrului pastoral-cultural «Sfântul Daniil Sihanitul», de către înălți ierarhi prezenți, în frunte cu Săcătătatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic.

Au fost apoi cinstiți, în duh ortodox, parohia «Victoriei», satul natal al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Mănăstirea Veronea și parohia Berești.

Ziua s-a încheiat cu un popos la mănăstirea Puina, unde înălții oaspeți s-au închinat la biserică Măntuirii și și-au pierat genunchii la mormântul Sfântului Ștefan cel Mare. A fost săvârșit un Polihreniu și au fost binecuvântați viețuitorii mănăstirii, după care au fost roșite impresionanțe cuvântări.

Marti, 31 oct. 1993 — Înălții oaspeți au vizitat, în concluzare, mănăstirile: Sucevița, Moldovița și Veronea, adresându-se către ale apăsătorității ortodoxe românești, dar și ale înfrumusețării artei nașterii sacricești.

În seara de buclum și întâmpinări de un număr impresionant de credincioși, în frunte cu înalt Prea Sfântul Pimen Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților și cu un sobor de preoți, înălții oaspeți au intrat în cetatea de acasă a Moldovei, Suceava, unde s-au închinat în Catedrala arhiepiscopicească și de unde au adresat cuvânt mulțimii de credincioși. După această ultimă vizită, o parte dintre oaspeți, luându-și rămas bun, s-au îndreptat către țările lor de neputință. Celelalte delegații s-au reîntors la București împreună cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist.

- Miercuri, 1 nov. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a condus la Aeroportul Otopeni pe Sacerțiiile Luce, Patriarhul Partene al Alexandriei și Pavle al Serbiei care au participat la festivitățile aniversare ale Bisericii Ortodoxe Române.
- Joi, 2 nov. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a condus la Aeroportul Otopeni pe Săntăteasa Sa Karelchin I, Patriarh și Catolicș al tuturor armenilor.
- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit pe dl. Constantin Stephanopoulos, Președintele Greciei, însoțit de dl. Ion Nișcoș, Președintele României, alți înalți demnitari ai Statului Român și Ellen, numeroși jurnaliști. Prea Fericitrea Sa, a mai primit, în aceeași zi, pe dl. prof. Octavian Chiba.
- Sâmbătă, 4 nov. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Roman Mircea, Consulul Ambasadei României în Washington, S.U.A. :
- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a participat la verbaajul expozitiei de pictură «Contractii filozofilor» de la Institutul de Arte Plastice «Nicolae Grigorescu» din București.
- Duminică, 5 nov. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit slujba de roșinare a Bisericii și Sfânta Liturghie la parohia «Adormirea Maicii Domnului», din cartierul Rahova, Nitrocoada în preajmă pe P. C. Diacon Constantin Crăciun Marșu pentru parohia «Blănuș», Prototierța Giurgiu-Soed, P. F. Sa a roșit ample cuvinte de învățătură.
- Marti, 7 nov. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. academician Virgil Căndea. În aceeași zi, deplasându-se la Ambasada Israelului, Prea Fericitrea Sa, a prezentat condoleanțe Conducerei Statului Israel. În urma asasinării Primului Ministru, Itzhak Rabin al acestei țări :
- În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit pe dl. Luliu Constantin, Guvernator al Sfântului Munte Athos, însoțit de Prea Sfântului Episcop Teofan Sinaitul, Vice Patriarhul.
- Miercuri, 8 nov. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a efectuat o vizită pastorală la Schitul «Sfânta Maria Jeronimă» existând la Sfânta Liturghie de sărbătorearea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil.
- Joi, 9 nov. 1995** — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. arhitect Nicolae Sâmbolita, cu care a avut un dialog pe teme de construcții bisericesti.

Viseri, 10 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Dan Baghiu din Elveția :

— În aceeași zi, Prea Fecioresa Sa a primit pe președintele Dimitrie Ghica, împreună cu soția.

Duminică, 12 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală din București, alături de Înalt Prea Sfinșitul Arhiepiscop Victorin al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Statele Unite și Canada și de Prea Sfinșitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal P. F. Sa a rostit cuvânt de învățătură.

Luni, 13 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la deschiderea examenului de selecționare a preoților pentru caplași și orășele din Arhiepiscopia Bucureștilor urmând cuvânt către preoții candidați.

Marti, 14 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Dumitrescu Ion de la parohia «Adormirea Maicii Domnăului din București :

— În aceeași zi, Prea Fecioresa Sa, a primit pe P. C. Pr. Florea Nicolae de la Parohia «Delenta», prototeria Giurgiu-Nord.

Miercuri, 15 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Bercașescu Pavel de la parohia «Nicolae Bălcescu» — Voluntari :

— În aceeași zi, Prea Fecioresa Sa a primit pe P. C. Pr. Prototop Iordache Dumitru de la Prototeria I. Capitală.

Joi, 16 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o întrevedere cu dl. Ilie Fonta, Secretar de Stat la Secretariatul de Stat pentru Culte :

— În aceeași zi, a primit pe dl. Paul Nicolescu-Mizil.

La amiază, Prea Fecioresa Sa a participat la un Te-Deum săvârșit în parohialul Resedinței Patriarhale de către Prea Sfinșitul Episcop Teodor Sîmbul, Vicar Patriarhal și un sobor de preoți și diaconi, cu ocazia aniversării a nouă ani de la întronizarea Prea Fecirii Sale ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române. Cu această ocazie Prea Sfinșitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul a rostit un cuvânt omagial, după care Prea Fecioresa Sa a mulțumit tuturor celor prezenți pentru dragotie cu care-i înconjoară.

Vineri, 17 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Radu George Serafim și dl. Titi Dinca de la Televiziunea Română ;

— În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit pe P. Cuv. Sa, Maica Stareța Semfira Galton de la Schitul «Sfânta Maria» — Teclugiu.

Sâmbătă, 18 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu un grup de preoți și de arhitecți din București a vizitat Parcul Carol, în vederea studii amplasamentului viitoarei Catedrale a Neamului după care a efectuat o vizită pastorală la Seminarul Monahii de la Mândraia Crinic.

Duminică, 19 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală din București, robind cuvânt de învățătură la Duminică a XXVI-a după Suseli.

Luni, 20 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cuv. Sa Maica Hruvina Timara, Stareța Mănăstirii Țigănești, însoțit de P. Cuv. Maică Hruvina Ploș ;

— În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a mai primit, pe rând, pe dl. Roman Tuzara, primarul orașului Clughe, însoțit de dl. Vasile Leonida, Șeful de Cabinet, precum și pe P. Cuv. Arhîm Irineu Chierbeja, Starețul Mănăstirii Neamtu.

Marti, 21 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în biserică «Schitul Măldare» din București, robind cuvânt către credincioșii acestei biserici a cărei pictură a fost de curând restaurată.

Miercuri, 22 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Ion Diaconescu Președinte interimar al P.N.Ț.-C.D.

— În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit pe P. C. Pr. Protopop Buburuz Petru din Beauraba ;

Prea Fericitrea Sa a prezidat, după aceea, lucrările Permanenței Consiliului Eparchiei al Sfințit Arhiepiscopiei a Bucurestilor.

Joi, 23 nov. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Jean Flacher, Secretar general al Consiliului Bisericii Europene, însoțit de Prea Sfințitul Episcop Teofil Sinaicul, Vicar Patriarhal și de P. C. Pr. prof. dr. Viorel Ioniș, Secretar de Studii în cadrul Conferinței Bisericii Europene și Decan al

Facultății de Teologie din Iași. În aceeași zi, P. F. Sa a avut o întvedere cu dl. Ilie Poata, Secretar de Stat la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Vineri, 24 noi. 1995 — Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Prea Sfințitul Episcop Ghervasim al Hârnicioval și pe Prea Sfințitul Episcop Calinic al Argeșului cu care a avut un dialog frățesc.

— În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a participat la întrunirea Secretariatelor Generale ale Consiliilor Naționale Bisericești din Europa, organizată de Comisia Bisericească Europeană în colaborare cu AELIUM. A rămas curant ocrotitor.

Duminică, 26 noi. 1995 — Prea Fericitul Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală din București, jurându-și în discurs pe tânărul teolog Sfânta Treime. După rânduirea predicii duminicească de către P. C. Pr. em. rev. Vasile Ioniță, Decanul Facultății de Teologie din Iași, Prea Fericitrea Sa a acordat această slujbă Patriarhală, cu aceluși de prețuire a scrierilor P. C. Saft.

— În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit, în Catedrala Patriarhală, un grup de membri ai Comisiei Bisericești Europene, în frunte cu dl. Jean Fischer, Secretar general, care au avut în Sfânta Liturghie, în Catedrala Patriarhală.

Luni, 27 noi. 1995 — Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului cu care a avut un frățesc dialog.

— În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit pe dl. Petre Tănăsescu, Locuitor la Secretariatul de Stat pentru Culte și pe dl. Gheorghe Pelea, Șef Serviciu la Ministerul Învățământului, Încălzirii și P. C. Pr. Consilier Nicu Octavian, cu care a avut un dialog pe tema învățământului teologic și a învățământului religios.

De asemenea, a mai primit și pe Dl. prof. dr. Martin Hauser pastor luteran.

Măști, 28 noi. 1995 — Prea Fericitul Patriarh Teoctist a prezidat lucrările Consiliului Episcopial al Sfințelui Arhiepiscopii și Bucureștilor:

— În aceeași zi, Prea Fericitrea Sa a primit pe P. C. Pr. Tau Gheorghe din Canada, căruia i-a oferit cărți pentru comunitatea românească de la parohia «Învierea Domnului, din Hamilton.

Miercuri, 29 noi. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodosie a primit pe d-na Ioana Poșolțupa, scriitoare.

— În aceeași zi, Prea Fericea Sa, a primit, pe rând, pe dl. Tită Luncă, îndatorat țării Adjunct la Direcția «Viața Spirituală din cadrul Societății Române de Teologie», precum și pe P. Cav. Protopăscarul Gheorghe Buzdău.

După amiază, Prea Fericea Sa s-a deplasat la Galați pentru a participa la sărbătorirea Stăruirii răsăritului păstunii actualului scaun. Ajuns la Catedrala Episcopiei din Iași, a avut petreceri a vail reînnoită în liturgie, Prea Fericea Sa a fost însoțit de Prea Sfințitul Episcop Casian al Iordaniei de Jos, ce are sobor de preoți și diaconi, de numeroși credincioși, cărora s-a adresat în «un glas de încredințare și de încredințare întruoseală, de susținere a credinței».

Joi, 30 noi. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodosie a săvârșit Sfânta Liturghie și Sfințirea bisericii Noie și a Sfințitor Anamneză, la Catedrala Episcopiei din Iași, într-un sobor format din: înalt Prea Sfințitul Petru al Basarabiei, Prea Sfințitul Gherasim al Mărmăroșului, Prea Sfințitul Gauric al Argeșului, Prea Sfințitul Ioan al Levașiei și Iașiului, Prea Sfințitul Casian al Iordaniei de Jos, preoți și diaconi. Măgăbanșurile liturgice au fost date de Corpul bisericesc «Te-Doam întruoseală», sub conducerea P. C. Pr. Constantin Urăguș, precum și de cîntă românești din Galați. Prea Fericea Sa a adresat cuvînt către cler și credincioși, explicînd Evanghelia duminicală și vorbind despre chemarea la apostolic, precum și despre încredințarea biserică de Sfîntul Apostol Andrei întruoseală răsărită și biserică noastră strămoșească. Cu acest prilej Prea Fericea Sa a citit «Medaliile Jubileului» și «Crucea Patriarhală» pentru mîndre, unor demnitari ai orașului și cultorii al Catedralei Episcopiei.

Vineri, 1 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodosie de ziua Națională a României a săvârșit slujba de pomenire la Mărmăntul (Brou) Necromantului, împreună cu Prea Sfințitul Gauric al Argeșului, Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul, preoți și diaconi. Cu acest prilej, P. F. Sa a rostit cuvînt de învățătură.

Duminică, 3 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teodosie a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală, în cadrul căreia a încredințat în diacon pe tânărul teolog Petru Ștefan, pen-

tru parohia «Căpșari», protoieria Urziceni, județul Prahova, rânduind apoi cuvânt de învățătură.

Luni, 4 dec. 1935 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, Decanul Facultății de Teologie București, însoțit de dl. prof. univ. dr. Roman Box, în legătură cu înființarea Facultății de Teologie — Patriarhia;

— În aceeași zi, Prea Fericitura Sa a primit pe P. C. Pr. Aurel Bursă de la Spitalul de Urgență, în legătură cu construirea unei capele în acest spital.

Mierzi, 5 dec. 1935 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cav. Maică Andreea de la Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul, Târgu Cărbuzesti.

— În aceeași zi, Prea Fericitura Sa s-a întreținut cu înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului — în legătură cu înființarea comitei mixte de eccl. între Bisericile Ortodoxă Română și Biserica Luterană din Germania.

Miercuri, 6 dec. 1935 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a asistat la Sfânta Liturghie, săvârșită de înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, în Catedrala Patriarhală. A mulțumit înalt Prea Sfințitului Nicolae pentru predica rostită și a adresat către unii prezenți credincioșilor și tradiționaliștilor «la mulți ani în tuturor celor care poartă numele Sfințitului Nicolae. După Polihronia a citit înalt Prea Sfințitul Nicolae o icoană.

Vineri, 8 dec. 1935 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit un grup de tineri studenți din Basarabia, cărora le-a vorbit despre importanța tradițiilor românești la Nașterea Domnului și de Anul Nou și a citit accuza mai multe cărți;

— În aceeași zi, Prea Fericitura Sa a primit pe înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, în legătură cu participarea la ședința Comitei Monumentelor Istorice; De asemenea P. P. Sa a mai primit pe dl. Gavriță Vasile de la Catedrala Județeană Sălat.

Duminică, 10 dec. 1935 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală, rânduind cuvânt de învățătură.

Luni, 12 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la Concertul de Colinde și Cântec de seară, susținut de Sala de Concerți a Radiodifuziunii Române.

Marti, 12 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit un grup de studenți teologi din București, cărora le-a adresat cuvânt părintesc și le-a scris cărți :

- În aceeași zi, a primit pe dl. Traian Iancu, Directorul Fondului Lăcar și Unirii Scriitorilor; De asemenea a mai primit pe dl. Gen. de Brigadă Liaș Ioan, Șeful Direcției Generale a pensiunierilor, în legătură cu situația profesorilor supuși din România. A participat Prea Sfințitul Episcop Ioanin Șagaru.

Miercuri, 13 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Gen. Lt. Vasilescuș Vasile, Șeful Serviciului de

Informații de Șeful din Armata Română, împreună cu o delegație de ofițeri ai Armatei Române, anverși pe dl. Gen. Vasilescuș Vasile. Au participat la un dialog în legătură cu organizarea profesorilor în armată și Prea Sfințitul Episcop Ioanin Șagaru și Vicepreședintele.

- În aceeași zi, Prea Fericitul Patriarh, anverși de Prea Sfințitul Episcop Teodor Șagaru, a intervenționez la o conferință la Sala de Concerte din București, cu prilejul aniversării :
- De asemenea, a mai primit pe dl. Ioan Iuliu, Redactor Șef și responsabil și raportantului, eliberându-l un certificat, Jugoslavie.

Joi, 14 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Vicepreședintele Iulian Creța :

- În aceeași zi, Prea Fericitul Sa a mai primit, pe rând, pe dl. Tudor Nicolae, credincios ortodox din Oradea; pe dl. Fourlemada Dumitru, președintele Asociației studenților din Iași; și pe dl. Paul Măruț de la Televiziunea Română.

Vineri, 15 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la vernisajul Expoziției «Arma și Biserica» de la Muzeul Militar Național :

- În aceeași zi, Prea Fericitul Sa a primit pe dl. Marc Mayer, de la Banca Română Americană, cărui i-a acordat un interviu și prin care a transmis românilor din America și Canada un cuvânt părintesc; De asemenea, Prea Fericitul Sa a mai primit,

În aceeași zi, pe P. C. Pr. Mihăescu Gabriel de la parohia «Victoria-Dotoșani».

Duminică, 17 dec. 1990 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală, însoțit în clasă pe tinerul teolog Sorin Marinescu, predicând despre Taina Hirconicii în viața Bisericii și importanța misiunii pecepșii în pastorația contemporană ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. prof. dr. Mircea Olteanu.

Luni, 18 dec. 1990 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Bondă Aurel de la Spitalul de Urgență din București, însoțit de dl. Cristian Sîndor, în legătură cu viitoarea căpetâie ortodoxă ce se va înălța la acest apăsământ ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe P. C. Pr. Dușuc Constantin de la parohia ortodoxă română din Luxemburg.

Marti, 19 dec. 1990 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Jack Marian, Secretar General al S.C.A.A.R.

Vineri, 22 dec. 1990 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat lucrările Peșmăntoșiei Consiliului Național Bisericesc ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a expus, spre cercuțare, pentru Postul Național de Rădă, înscuțirea la «Școala Comunistă».

Duminică, 24 dec. 1990 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la Sfânta Liturghie de la Mănăstirea Anuș, răsădită predica zilei ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit un grup de colindători, lucrători în cadrul Redacției «Viața spirituală din Teheran» România.

Luni, 25 dec. 1990 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală, împreună cu Prea Sfințitul Episcop Teofil Sîneloi și Prea Sfințitul Episcop Teodosie Soagoveanu, însoțit de un ansamblu de protoși și diaconi ai Catedralei. P. F. Sa a roșit cuvânt pastoral la «Școala Comunistă».

Miercuri, 27 dec. 1990 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe domni : Acad. Virgil Ciudea, Acad. Răzvan Theodorescu, Acad. Teodor Popescu, arhitect Cristian Molavea, arhitect Voicu Florin, în legătură cu construirea «Catedralei Neamului» ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe domeni : prof. Radu Ciuceanu, prof. Paul Coravia.

Joi, 28 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Amine H. Matta cu soția, în legătură cu o donație pentru Patriarhie ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe P. Cuv. Măică Anonima Oprea, stareta Mănăstirii Viforăia.

Vineri, 29 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cuv. Măică Filoteia Popovici, stareta Mănăstirii Buznești ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. Manolescu Ovidiu de la Ministerul Finanțelor ; De asemenea, după aceea, Prea Fericirea Sa a avut o întrevedere cu Dl. Florin Georgescu, Ministru Finanțelor, în legătură cu ajutoarele pentru unele parohii unde preoții nu-și pot completa salariile

Sâmbătă, 30 dec. 1995 — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Liviu Mălar, Ministrul Învățământului, pentru a analiza posibilitatea imprimării manualelor de religie ;

— În aceeași zi, Prea Fericirea Sa a primit pe dl. arhitect Sorin Vasilescu.

[D. N. NICOLAE CONSTANTIN]

PROFESORUL PREOT DR. VASILE GHEORGHIU

— 1872—1929 —

Se vor împlini, în curând, 129 de ani de la nașterea marelui teolog-exegeț și fost membru de onoare al Academiei Române, pr. prof. dr. Vasile Gheorghiu, această aniversare, fiind un moment de referință pentru teologia românească, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel: «Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu, priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și le urmați credința» (Evr. XIII, 7). Pentru teologia românească, pr. prof. dr. Vasile Gheorghiu a fost o autoritate în materie de exegeză a Noului Testament. Vista sa operă tipărită pe care ne-a lăsat-o, ce și cea rămasă în manuscris, este o zestre ce a îmbogățit nu numai teologia românească, ci teologia ortodoxă în general, autenti și aparținând, de acum, domeniului exegetic neo-testamentar al ortodoxiei întregi.

Vom căuta să expunem succint viața sa, ajunș potretizată, în aproape 66 de ani (1872—1929), ce și enumerarea titlurilor lucrărilor sale tipărite. În adăugarea că viza sa operă publicată va fi rețineră pentru a fi la îndemâna tinerilor generali de teologi, ce vor găsi în ea valori de pândire și documentare creștina exegetică de celintrecut.

Cu pitejul leștii sale la pensie pentru limită de vîrstă, la 1 octombrie 1908, Facultatea de teologie din Cernăuți i-a dedicat un volum onorabil din revista «Carabela», în care preotul profesor dr. Vasile Gheorghiu își prezintă autobiografia, din care reținem curiul curiului sale. S-a născut la 29 iunie 1872 în Câmpulungul Moldovenesc din părinți țărani, cu stare și cu avlașie creștină. A urmat școala primară în orășelul natal între anii 1878—1882, cursul liceal în Suceava între anii 1882—1890, avînd înclinare în special spre studiile matematice și spre cele de cultură clasică — greaca și latina. Școlile univertitare le-a urmat la Facultatea de teologie a Universității Cernăuți, între anii 1890—1894, continuînd cursurile de doctorat, pe care le-a promovat în toa de 21 iulie 1897. În anul 1876, la vîrsta de 24 de ani a fost hirotonit preot ajutor în Vilanova și detașat preot la Toporăuți în eparchia Bucovinei, de unde, după trei luni, avea să plece în strălîntate pentru specializare în studiul biblic și exegeza Noului Testament. În anul 1896 devine vacanță casada de Școala biblică și exegeza Noului Testament prin ridicarea la rangul de arhimandrit de scum și apoi episcop și mitropolit al prof. Vasile (Vladimir) Nepta. Consiliul profesoral al Facultății de teologie a propus tronitura pentru specializare în disciplinele riedrei Noului Testament a tînrului preot dr. Vasile Gheorghiu, care și-a desvîrșit studiul timp de trei ani (1897—1899) la Universitățile din Viena, Bonn, Breslau (Wrocław) și Leipzig. La Universitatea din Viena a audiat timp de un an cursurile Facultăților de teologie catolică și protestantă. Aici a audiat profesori eminenti, ca execlul romano-catolic dr. F. Xaver Pözl, protestantul dr. Paul Felke, ebraistul dr. C. Siebel, papirologul dr. Bernmann. La Bonn, în semestrul de vară 1898 a audiat renumiții profesori exegeți

catolici, dr. Fr. Kaulen, Dr. I. Langen și de la protestanți pe profesorul Graf. La Breslau (Wrocław), în cursul semestrului de iarnă 1898—1899 a studiat cu prof. dr. Alaya Schindler, de la Facultatea de teologie romano-catolică, ascultând și pe profesorii de la Facultatea de teologie protestantă Wilhelm Smidt, doctoriat și pe Friedr. Delitzsch, rectorul orientalist. În vara anului 1898, pr. dr. Vasile Gheorghiu a urmat cursurile de teologie din Leipzig, ascultând pe rectorul și exegeții dr. Georg Heinrici și pe Caspar Röhre Gregory, urmaș a lui Tischendorf la catedra de critică de text a cărților Noului Testament. Îndreptat, profesorul Vasile Gheorghiu a cotăboșat, mai târziu, cu profesorul Gregory la studii manuscrisurilor biblice.

Reîntors la Cernăuți. În vara anului 1901 a fost abilitat ca docent privat pentru studiul biblic și exegeza Noului Testament, în baza lucrării «Der Jakobus Brief untersucht und erklärt» (Epistola lui Iacob, cercetare și comentari), tipărită la Cernăuți în 1901. În octombrie 1901 a fost acreditat cu suplimentul catedrei de Noul Testament. În baza lucrării «Adresații Epistolei către Galateni», apărută la Cernăuți în 1904, a fost numit la 11 august 1905 profesor asociazat, iar în baza lucrării «Viața și activitatea Sfântului Paol» a fost numit la 15 august 1908 profesor titular. Între timp a fost ales și a funcționat ca decan al Facultății de teologie din Cernăuți în anii 1909-10, 1912/13 și 1934/35. În 1911 a primit încredințarea să redacteze revista teologică bisericească de prestigiu «Candela» în calitate de prim redactor al ei. Cu numărul din 14 august 1914 revista avea să-și încheie apariția, pentru moment, din cauza primului război mondial. Ea avea să reapară în 1923, el fiind între colaboratori tot ca redactor principal, iar între 1932—1941, îndeplinind funcția de director. La catedră, profesorul presb. Vasile Gheorghiu s-a dovedit a fi un decan urmaș al învățătorilor săi: Vasile Iacovici, Vasile Repta și Eusehiu Popovici, fiind urmat și iubit de studenți și de colegii săi. Ca profesor, întrunisește prof. pr. Vasile Gheorghiu am obișnuit, întotdeauna, să conving pe elevii mei despre adevăratele propuneri și să-i fac, ca ei să atingă starea frumuseții, farmecului și folosul acestora pentru viața lor creștină. Am avut în vedere formarea unor caractere spirituale creștine, despre care să pot zice, cu cuget curat, că sunt vrednici de a fi preoți ai Domniei Împăratului Iisus». ¹ «Că de o vastă cultură enciclopedică, prof. pr. Vasile Gheorghiu a militat pentru dezvoltarea criticii naționale a statului român, pentru apărarea independenței, Bisericii naționale, a suveranității și integrității teritoriale; a militat pentru independența Bisericii Ortodoxe din România». ² A fost ales membru al partidului național român din Bucovina de sud concurența dr. Iancu Flondor, partid, care a militat pentru unirea Bucovinei cu Patria-Mamă. Pentru meritele sale patriotice a fost decorat cu medalia «Regele Ferdinand» și cu ordinul «Ferdinand» în grad de ofițer, cu ordinul «Coroana României» în grad de comandor și cu ordinul «Sfântul Sava» în grad de comandor (ordin alăbesc). Academia Română în sesiunea din 31 mai 1938 l-a numit membru de onoare al ei. În comunicarea care i s-a făcut, cu data de 31 iunie 1938, nr. 2059, se spune

1. Catedra Cernăuți, 1908, p. 13.

2. Arhivanta, august, 1937, p. 19.

că «Academia Română a luat această hotărâre, apăsând activitatea sa în domeniul teologic, cât și lupta pe care a dus-o fără preceț pentru apărarea drepturilor neamului românesc și ale Bisericii noastre»¹. În calitate de director a unei reviste «Candela», publicație interesată de către organele comuniste de stat în anul 1949. Un an mai târziu, în 1949, i s-a ridicat titlul de membru de onoare al Academiei Române, din motive politice, iar în 1950, refuzând absurdului, i s-a retras și penala. Din 1949 se mutase cu întreaga familie în satul Cui, comuna Dumbrava Roșie din județul Neamț. Aici a relăsat relațiile de prietenie cu G. T. Kirileanu aflat în exil din 1925 în Făcșeu Neamț. Tot în satul Cui a fost vizitat, atât în timpul războiului al doilea, cât și după aceea de Leoa Mărușiu, Ion Percecici, Simion Melchisedin, Ion Măitor, Iustin Motocanu și mulți alți oameni de cultură². În condițiile materiale grele prin care a trecut, Vasile Gheorghiu a fost frecvă rare a scris tot timpul, colaborând la revistele centrale bisericesti, cu și la revistele «Mitropolia Moldovei și Sucevei» și la «Mitropolia Banatului». Și-a scris «Amintirile» și și-a lăsat în manuscris însemnările în vederea unui studiu monografic despre «Oculul Camuflaj Moldovenesc»³. O bună parte din lucrările sale nu rămaser publicate, altele pierdute, cele păstrate de către familia sa se află astăzi în Biblioteca Sf. Simeon, în custodia P. C. Gr. Băbuș. Cele mai multe dintre scrierile sale au fost tipărite mai întâi în revista «Candela», al cărui redactor principal a fost din anul 1911 până în anul 1933, apoi directorul ei până în anul 1947. Profesorul preot Vasile Gheorghiu a publicat scrieri în toate disciplinele produse, în legătură cu căutarea Noului Testament.

În 1929, profesorul preot dr. Grigore T. Măruș de la Sibiu, fost student și profesorul pre. dr. Vasile Gheorghiu și apoi și el profesor de specialitatea Noului Testament, a publicat broșura cu titlul «Profesorul Dr. Vasile Gheorghiu, Omul și opera», cu substanțiale referințe. Un alt valoros student al profesorului pre. dr. Vasile Gheorghiu, ajuns și el profesor de specialitatea Vechilui Testament la Cernduși și apoi la București, i-a dedicat de asemenea un studiu privind viața și opera, în «Mitropolia Moldovei și Sucevei», în 1958, nr. 1—2, p. 78—81. Menționarea lucrărilor sale, în ordinea cronologică și sistematică, care era mai completă, care merită reproduși pentru înțelegerea cercetării operei prof. pre. dr. Vasile Gheorghiu, aici —tot re a scris regretatul preot și profesor în cazul celor mai bine de 50 de ani de activitate teologică, începând din anul 1885 și sfârșind cu ultimele studii, publicate în revista «Mitropolia Moldovei și Sucevei» pe anul 1958, reprezentă o comoară de mare preț, în care s-a concentrat munca strădănilor, erudită, priceperii, bunătatea și dragostea unui om de bună convingere și de o înaltă morală pălăvășare, cum rar întâlnim în cameri în viață. Tot re a scris profesorul Gheorghiu, fie lucrări de mare preț, fie studii, articole mai mărunte, predici, recenzii etc., urmându-se un singur scop: formarea unui preot, unui om, îndeosebi mai bun, mai demn și mai forțat. Dragostea de om a fost impulsul care a pus în mișcare

1. Candela, cit. p. 17.

2. Amintiri, cit. p. 19.

3. Ibidem.

energia și a susținerii diligente și răbdarea unice ale omului datorită implinirii⁶.

A trecut din viață înalt și modest, cum a fost toată viața, în ziua de 29 noiembrie 1959, în satul Cui din comuna Dumbrava Roșie de lângă Piatra Neamț, unde a fost înmormântat lângă zidurile bisericii satului, fiind precedat în ziua de 3 decembrie. Printre cei care i-au evocat, amintim pe pr. Școlai Percearu, diac. prof. univ. dr. Crest Bucevichi, fost coleg la Facultatea de teologie din Cernăuți, pr. prof. univ. dr. C. Sârbu de la Sibiu și reprezentanți ai clerului local. «Trecerea în eternitate a lui Vasile Ghedeșchi —, a însemnat o pierdere nu numai pentru învățământul teologic universitar, dar și pentru întreaga Biserică Ortodoxă din România»⁷.

Ne-a lăsat ca moștenire o operă ce a îmbogățit patrimoniul culturii românești teologice, operă care se cere cunoscută și valorificată, ale cărei titluri le vom menționa :

I — LUCRĂRI ÎN LEGĂTURĂ CU SPECIALITATEA

a) Lucrări de introducere și compoziții în studiul Noului Testament: lucrări de sinteză:

1. — *Der Jesus des Apostels und Erbk. 1921* (Episcopia lui Iacob, omnia și opera), 186 p.
2. — *Der Jesus des Judent. Einleitung zum Neuen Test.* (Episcopia lui Iacob, Introductione și opera), 1924, 84 p.

Pe timpul aceor două lucrări autorul a fost membru în comisia de Noul Testament cu titlul de supliment până 1921—1924

3. — *Epistole lui Iuda*, a fost tipărită apoi și în traducerea românească în «Candela», 1929—1930 și 1931, și extras în 1918, 120 p.
4. — *Armatele Epistolei către Galatei*, în «Candela» și în extras în anul 1924, 185 p.

Pe baza acestor lucrări, autorul a fost membru profesor special în seminarul catolic, în anul 1926.

5. — *Vieți și activitatea Sfinților Apostoli Petru*, în «Candela», 1927, 1928 și în extras în 1929, 325 p.

Lucrările alăturate cu a doua călătorie misionară urmând ca ultime parte să apară în litră. Ea l-a servit anterior pentru distanțarea la călătorii (1928).

b) Lucrări în legătură directă mai strâns cu activitatea de la catedră:

6. — *Epistola către Romeeni*, vol. I, în «Candela», 1919 p în extras, 1923, XXXI + 74, p. vol. II în 1924, 179 p.
7. — *A doua călătorie a apostolului Ierusalim*, mult amplificată și recomandat, a apărut în anul 1928, VI + 48 + 368 p.
8. — *Reportajul Altor dăruie celor trei evanghelizatori dintr-o nouă problemă alveșteră*, în «Candela», 1922, p. 9—23, 109—117, 225—242, 337—416 și 1924, p. 1—20.
9. — *Sărbătoarea Evangheliei după Matei*, cu comentariu, vol. I, 1925, 240 p., vol. II, 1927, p. 24—48 și vol. III, 1923, p. 487—548.

6. Profesorul Prvol Dr. Vasile Ghedeșchi, în «Mitropolia Moldovei și Bucureștii, anul XXXVI, 1926, I—2 p. 80.

7. *Aradul*, nr. 23 p. 12.

În legătură cu această mare lucrare istorică scrie: «În cunoaşterea noastră stăruie să vedem spiritul şi practica gândirii sfântului autor, ştiind că ceea ce se face aici este o lucrare evanghelică noastră până acum de mai sus de altele din alte regiuni, întrucât, întrucât se face şi cu istoric şi cu dogmatică. În volumul III sunt stăruite şi înţelepciunile creştinilor ilustri la felă lucrării, cu ocazia unei petreceri pe care l-au întâmpinat în anul 1800 în Tola Sântă». «Candela», 1908, p. 103.

10. — Introducere în Sfintele Cărţi ale Tratatelorului Nostru, 1907, IV, 466 p.

Este o lucrare monumentală de aşteptă, concepută dintr-un scopul de introducere în cărţile Nostrului Tratatelor, cu toate epocile în Cuvântările. Autorul sfătuieşte să vede prima introducere scrisă în cărţile Nostrului Tratatelor, care apar în «Măşti Cuvântări». Introducerea în cărţile Nostrului Tratatelor trebuie să se privească ca o lucrare a unei activităţi didactice de aşteptă în noi vremi.

c) Lucrări introductive, de aşteptă şi de scrieri de înaltă, cu conţinut mai cuprins şi de calitate.

11. — Autobiografia noastră pe întregul stăruie întru sfintele cărţi ale Nostrului Tratatelor, în «Candela», 1908, al. VII, 14 p.

12. — Obiectivele cărţii întru înţelepciunile Nostrului Tratatelor, în «Candela», 1904 şi 1914, 16 p.

13. — Noi probleme privitoare la limbă şi gramatică în cărţile Nostrului Tratatelor, în «Candela», 1904, p. 246—247.

14. — Tratatul despre Aşa-zisul şi întru înţelepciunile Nostrului Tratatelor, în «Candela», 1908, al. VIII, 20 p.

Autorul discută asupra de viaţă şi de viaţă personală, Sfintele Cărţi ale Nostrului Tratatelor.

15. — Una dintr-un, asupra acestui timp petrecut în anul I, 20—26, în «Candela», 1907, p. 41—42.

16. — Cu înţelepciunile Sfintele Cărţi ale Nostrului Tratatelor de privite în căderile noastre în «Candela», 1913—1913, al. X, 30 p.

Ştiinţa şi aşteptă şi în înţelepciunile noastre, lucrările ştiinţifice a Universităţii din Aina «Konia» de 1912. A fost scrisă în regiunile mitropolitane de atunci, din Belgrad.

17. — În data aceasta a fost scrisă Cuvântările Nostrului Tratatelor în «Candela», 1912, p. 104—107.

18. — Cere dintr-un timp care s-au înţelepciunile Nostrului Tratatelor, în «Candela», 1913, 19 + 3 p., p. 456—462, 517—523.

19. — Ave să vă rugăm fragment din predica de pe munte, 1907, 13 p.

20. — Înţelepciunile de mai de sus şi de jos care s-au de pe urme (pag. XX, 1—12), în «Candela» şi altele, 1908, 20 p.

În acest studiu se face interpretarea corectă a cuvântului (mai de sus), cu o altă de sus, interpretarea greşită a lui întru înţelepciunile Nostrului Tratatelor.

21. — «Cu înţelepciunile Nostrului Tratatelor» (Ios. 1, 1) în «Candela», anul 1908, 1940 şi 1941, p. 102—110.

22. — Prologul Evangheliilor Nostrului Tratatelor, în «Mitropolia Belgradului», 1907, 4—6, p. 4—10.

23. — Arhitectura Nostrului Tratatelor (Ios. de înţelepciunile Nostrului Tratatelor), în «Mitropolia Belgradului», 1908, 1—3, p. 63—66.

24. — Arhitectura Nostrului Tratatelor (Ios. Nostrului Tratatelor) în «Mitropolia Belgradului» şi altele, în 1908, p. 19—20.

25. — Cer dintr-un veșt de epistolă și închinăciuni și Opuscula p. 1. 35—41, în «Mitropolia Moldovei și București, an 1928, p. 378—393»;
26. — Jurnalul în Săptămă (Iona IV, 1—42), în «Mitropolia Basarabiei», 1928, 4—8, p. 22—41;
27. — Antichitatea Dopenului în Iordanie, cu scurte primele Pusti (Iona II, 22—23), în «Mitropolia Basarabiei», 7—8, p. 329—353;
28. — Mărturia lui Iona pe lângă împăratul Ioni de delegații Sinedriului din Iordanie (Iona I, 14—22), în «Mitropolia Moldovei și București, an 1928, p. 162—178.

d) Studii de cronologie și istorie biblică:

29. — Anul și ziua morții Domnului nostru Iisus Hristos, în «Candela», 1925, și extras, XII + 132 p.
- Autorul stabilește data morții Mântuitorului, într-o zi de vineri, 14 Martie, ziua de Paști a iudeilor, care corespunde cu ziua de 7 aprilie a noastră 36 și ora crucii. Din acest studiu s-a extras o ediție separată, cuprinsă în Tabloul istoric episcopial de la anul 2000 înainte de Hristos și până la anul 2000 d. Hristos, 1928, 2 p.
30. — Întâmplarea I, în «Candela», 1926, p. 7—20. Acest studiu de Istorie biblică este o înțelegere a epocii marelui creștinism.
31. — Problema marelui neagra, în «Candela», 1926 și extras, 21 p.
32. — Despre pășul stărilor de marelui și marelui în împărăția cu Simeon, III 2, 28, în «Candela», 1926, p. 327—333 și 405—430;
33. — Marea de împărăția și marelui la noi, în compozițiile și la marelui în «Candela», 1926, extras, 36 p.

Studiul a fost prietănit de participarea autorului la conferința internațională a teologiei din Basel, care s-a ținut la Berna (Elveția) unde internatul a fost organizat în anul 1926.

e) Studii de calendaristică și calculul pașii:

34. — Săptămă Pașii și reformă calendaristică ortodoxă română, în «Candela», 1928 și extras, 88 p.
35. — Calendarul nostru proiectat de reformă calendaristică propus de Societatea Măntuitorului, în «Candela», 1928, extras, 42 p.
36. — Calendarul proiectat de reformă și marelui de Paști, 1928, 23 p.
37. — Problema calendaristică, în «Candela», 1928, extras, 1927, 15 p.
- Studiul acesta a fost prezentat la conferința germană din cadrul Congresului panortodox de teologie din Atena, din anul 1928.
38. — Marea de cronologie, calendaristică și calculul pașii, București, 1928, cu 6 plăci în tablă, p. XVI + 268 p.
39. — Calendarul, în «Mitropolia Basarabiei», 1927, nr. 7—8, p. 17—20;

Autorul a avut prin studiile sale de cronologie calendaristică și calculul pașii contribuția cea mai documentată la el.

f) Concluzii:

40. — Ocuri de neapăsare a marelui de Noua Testament, în «Candela», 1925, p. 1—4;
41. — Marea marelui de neapăsare, 1926, extras din săptămă «Candela» de azi de calendarul și Arhiepiscopul Ortodox, 1925, 13 p.
42. — Procesiul Domnului nostru Iisus Hristos împărăția și marelui Măntuitorului, în «Triunghiul Român», Sibiu, 1925, nr. 22—24 (partea din marelui prof. Gheorghe T. Marelui).

3) CUVANTARI OCAZIONALE, PREVICI, RECENZII

43. — La acordarea lui Dimitrie Onciul, în «Candela» 1929, p. 82—84;
 44. — Arhiepiscopatul mitroilor și vicariatul episcopialului Nihilif Bismarck, în «Candela», 1929, p. 106—109;
 45. — Măscara veșnic la parterul păcii de țară și a unei schizoidii, în «Candela», 1929, p. 290—292;
 46. — Cuvânt la petrecerea pentru profesorul Dr. F. Tarnavskii, în «Candela», 1924, p. 172—176.

La aceste lucrări publicate de pr. prof. Vasile Gheorghiu se adăugă 20 de articole și 18 recenzii, scrise pe toate publicate în revista «Candela».

3) PROBLEME DE CUPRINS FELURIT.

47. — Originea și dezvoltarea romanilor celticizati, după Langen, în «Candela», 1926, p. 1—4, 66—70, 125—127, 197—204;
 48. — Cuvânt din «Societatea Arhiepiscopului în Făclășuirea Păcii», în «Candela», 1928, p. 289—291;
 49. — Către criticii literaturii noastre, în «Candela», 1914, p. 1—2;
 50. — Două probleme religioase în anul Fostului, în «Candela», 1913, p. 324—327;
 51. — Îndreptare și Păi strălucite din «Candela», pentru anul 1922—1914, în colaborare cu Dr. Vasile Tarnavskii, 1922, p. 276;
 52. — Un iraf al Sf. Alinaie «Dreptăți» în «Candela», 1921, p. 293—295;
 53. — Comunitatea Constantină Spirituală Centrală, în «Candela», 1928, p. 71;
 54. — Dreptul de laudă sau de laudă și de laudă și de laudă Agronomice, Anul 1928, (Biblioteca științifică ortodoxă nr. 56);
 55. — Articole la laudă «Nicolae», și cărți președinte de comitet a lui prof. V. Gheorghiu, «Candela», 1928, p. 18;
 56. — Problemele științificii noastre, Anul 1929, (Biblioteca științifică ortodoxă, nr. 57);
 57. — Conferința a două naționalități a teologilor, revistă de la 8—12 septembrie 1929, în Biserica (Erezie), în «Candela», 1929, p. 312—325 și Revista teologică, 1929, p. 410—412;
 58. — Către Argentinii Apolenici ai Academiei Române, Studii și Conferințe, XXXIV, București, 1929, 36 p. + 16 plăci;
 59. — Făclășuirea păcii: «Noul Testament» procepe cu un aparat critic.

Despre acest manuscris, pr. prof. Vasile Gheorghiu spune: «Rămân în seama Domnului, ca textul grecesc al Noului Testament, recăzut de mine să poată vedea cândva lumina zilei.» («Candela», 1929, p. 13) Profesorul Vasile Gheorghiu, spune pr. prof. Vl. Prelipeanu, în lunga sa activitate de peste 50 de ani s-a preocupat de probleme de critică a textului Noului Testament în vederea unei ediții critice a acestui text, cât mai aproape de sursurile apostolice. Până ce a închis ochii, pr. Vasile Gheorghiu s-a ocupat mereu de îmbunătățirea operii sale, lucrând-o în plătura familiei sale⁸. În momentul rătăcirii de la el mai sunt și alte manuscrise din domeniul studiului biblic al Noului Testament.

8. Pr. prof. Vl. Prelipeanu, Prefața la Pr. prof. Vasile Gheorghiu, în «Noul Testament și Sărbători», nr. XXXIV, 1929, 1—2, p. 62—63.

Din fericire o parte din aceste manuscrise, rămase în seama familiei, se păstraseră astăzi în biblioteca Sf. Sinod, achiziționate prin g. Ișt Pr. Grigore Babuș și își așteaptă timpul să poată fi tipărite.

Alte manuscrise s-au pierdut în timpul celui de al doilea război mondial. Astfel, au dispărut: Pe urmele Domocului Iana Hritos; Comentarii la epistolele pauline; Epistolele universale și Papetele Apostolicilor; Viața Sfântului Apostol Pavel, partea a II-a și Viața Domocului nostru Iana Hritos, (cf. «Candela», 1939—1942, p. 324)⁹.

Profesorul pr. dr. H. Rovența afirmă că opera profesorului pr. Vasile Ghiorghiu s-a putea fi depășită în viitor, dar oricând se va aminti în pregătirea studiilor Noului Testament, la noi, că profesorul Ghiorghiu a fost cel dinaintea îndrumător al acestor studii pe lângășul adevărat, ortodox și științific¹⁰. Această afirmație este valabilă și astăzi, când în circuitul memoriei, la aproape 125 de ani de la naștere, fiind străbătore și de Academia Română, al cărui membru de onoare a fost, ca unul ce a făcut parte dintre «personalitățile de seamă ale culturii românești din prima jumătate a secolului XX»¹¹.

MANUSCRISELE PROF. VASILE GHIORGHIU

1. *Novum Testamentum graece cum apparatus critico*
Apăratură critică este format în 16. toată. Introducere: în 16. toată, generală și română. Pe hârtie Whitford. Caracteristic general și latin. Câteva 80 coate de hârtie a 16 pagini. Adică circa 800—1000 pagini (12 X 18).
 2. *Scriptura Evangelica*. 2. generală. Introducere în 1. toată, circa 20 coli.
 3. *Evangelii S. Evangelii* în 1. toată. Introducere în 1. toată, circa 20 coli;
A. II și III. Precizie pe hârtie semivellină (20 X 22), circa 400—450 p.
 4. *Evangelia după Ioan cu comentarii*, pe hârtie semivellină, cu cotele de Anotări, circa 2000 de pagini (18 X 22), circa 40 coate de hârtie.
 5. *Epistolele Iulianei* Corinteni, cu comentarii, pe hârtie semivellină, circa 200 p. (18 X 22).
 6. *Epistola II către Corinteni cu comentarii*, pe hârtie semivellină, circa 200 pag. (18 X 22), circa 20 coli.
 7. *Epistola către Ierol.* cu comentarii, pe hârtie semivellină, cu cotele de Comentarii și Anotări, circa 400 pag. (18 X 22). Câteva 20 coli.
 8. *Epistola lui Iacob cu comentarii*, pe hârtie semivellină cu cotele de Comentarii și Anotări, circa 200 pag. 18 X 22, circa 20 coli.
- *Predici*. Parte I. II. III
— *Evangelia după Matei*
— *Evangelia după Luca*
— *Epistola către Galateni*
— *Papetele Apostolicilor*
— *Epistola către Romani*

Pr. prof. ION IONESCU

9. Ibidem.

10. Ibidem.

11. *Academica*, nr. 24, p. 14.

• R E C E N Z I I •

ORIGINE BRANCUȘ, Cerculul asupra fondului traco-dac al limbii române, București, 1955, 118 p.

Autorul urmează la rândul său pe profesorul A. Rosetti, specialist în problemele de etimologie, aduce contribuții importante asupra subiectului în discuție al limbii române, prin compararea istorică cu albaneza, cu o cunoaștere a limbii sale mai veche. Vocabularul autohton al limbii române, București, 1953.

Raporturile dintre română și albaneză au fost relevate încă de la începutul secolului nostru de Ș. P. Hașegan. Acțiunea cercetării asupra raporturilor dintre română și albaneză încezură încetul cu încetul în secolul al XIX-lea de R. Koepfer, ca și de P. Miklosich. Ceva mai târziu, H. Seebach aduce ca elemente române din contextul albanez, sunt revizuite influențele substratului asupra limbii vulgare, și se imprimaseră timp înainte direct din albaneză în română (vocala *ă*, consoana *ș*, grupul *șt*, *ștr*, *ștră* etc. și la grupul din *strucă* etc.).

La începutul secolului nostru, se începură să se scrie asupra raporturilor mari care există între română și albaneză, observările referută și de Al. Philippide și apoi de I. I. Brnea. Autorul vede că importanța unei cercetări, colecționării, care, prin metoda tehnicilor, sunt mai puțin decât diferitele. Evidențele conștate, preluate, prezintă laolaltă cele două limbi și pun în lumina lucrurile pe care substat. Această lucrare ale limbii vulgare ține de-a lungul înțelesului, pentru că sunt conștate de influența substratului autohton. Se atinge aici și influența limbii grecești vechi. Elementele autohtone românești, care înainte, au stat în valoare în același timp ca și elementelor de origine latină, ceea ce exclude posibilitatea de a explica elementele preluate din română drept rezultat al influenței albaneze limbi asupra românei.

În concluzie, spune autorul, se poate spune că există trei moduri de a explica geneza elementelor pe care română le are în comun cu albaneza: 1. împrumutul din albaneză în română (mai rar lucruri), toate celelalte mai cu seamă de N. Joki și de cântec alia. Ec. Căbeș; 2. elemente împrumutate în limba dintr-o limbă dintr-o limbă, în moduri speciale în limba dintr-o limbă; 3. elemente împrumutate din substat provenind în română, dar care dăruie în albaneză. Ultimele două teorii se pot vedea în cea asigurată, spunea și albaneza sunt lucrurile prin păstrat, sub influența cărora se asigură noaptea române.

Influența substratului traco-dac asupra limbii răsărite-dăruie s-a manifestat în limba în vocabular și și în relațiile verbale ale limbii, cum este deosebit, mai puțin studiat, având corelații în albaneză.

Prin această lucrare al autorului poartă titlu: Tracismul în conștate al conștatei din substat (p. 18-47).

Vocabularul autohton al limbii române are și poziția aparte în conștatei limbii române, care rezultă din analiza etimologică a cuvintelor respective, și și din compararea acestora în evoluția generală a limbii. Birna majoritate a elementelor autohtone sunt folosite și și antropomorfă și și

X. Înălțarea Prea Înobilului Patriarh Patriarh Teofil al Iașilor către la tronul patriarhal, la după-amiaza zilei de 27 octombrie	146
Căminul Arhiepiscopiei Antiochie de către P. S. Teofil Ștefăni	147
Căminul Mesajului de către P. S. Nican al Săcristiei și Căminul Căminului Săcristiei Săla Bartolomeu I. Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului	150
Viața lucrărilor noastre la Mănăstirea Cernea	156
XI. Adunarea solemnă din sălăda Parlamentului, 28 octombrie 1901	159
Căminul Prea Fericitului Patriarh Patriarh Teofil al	159
Căminul I.P.S. Dănil, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei	160
Mesajul Președintelui Românilor, Ion Ilieș	161
Căminul Săcristiei Săla Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului	174
Mesajul Președintelui Senatului Românilor, Oficiu Ghisariu	176
Căminul Săcristiei Săla Rucăr, Căminul Superior al Patriarhului Antiochie	177
Mesajul Președintelui Camerei Deputaților, Adrian Nițescu	180
Căminul căminului și mesaje personale la cadrul Adunării Solenare Căminul de înălțare către, căminul, de către Prea Fericitul Patriarh Patriarh Teofil al	186
XII. Exerciții spirituale	204
Abrogarea Decretului Ion Ilieș, Președintele Românilor	204
Tratatul Săcristiei Săla Bartolomeu I. Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului	205
Căminul Prea Fericitului Patriarh Patriarh Teofil al	208
XIII. Viața în Moldova (28—31 octombrie 1901)	210
XIV. Școala Centrală Culturală Dăbârcănească de la Dăbâ	234
XV. Măstăruirea Măstăruirii din școala Moldovei, Scrierile dăbârcănești la București	246
XVI. Păcătoarea Săcristia Săla RAYLE, Patriarhul Serbiei	260
Comuniile, Declarațiile susținute în școala dăbârcănească, Roma și mesaje din țară și din străinătate	268
Postură (Disc. prof. Nicu Detarica, Căminul patriarhal)	273

VIAȚA SPIRITUALĂ

Prinos — învățarea Aporiziei, înălțarea spirituală a căminului Săcristiei Ono- scu (Dr. Anisie Filăndreanu, Mitropolitul Ardealului)	277
Creația — Agenda de lucru a Prea Fericitului Patriarh Patriarh Teofil al pe perioada 4 iulie — 26 Decembrie 1902 (Disc. Nicușor Constantiu) profesional pur și simplu (1871—1900) (Dr. prof. I. Ionescu)	291

RECENZII

Grigore Bolocan, Căminul nostru la mănăstirea traco-dacă și Dăbârcă, Bucu- rești, 1902 (Dr. Prof. Ion Ionescu)	303